

DHĀTURUPA CHANDRIKĀ

WITH

THE DHĀTUPĀTHA OF PĀNINI

CONTAINING

ALL IRREGULAR AND NOTEWORTHY FORMS,

BY

P. V. UPĀDHYE,

Formerly Assistant Master, Poona New English School.

Second Edition.

BOMBAY.

GOPAL NARAYEN & Co,
BOOKSELLERS & PUBLISHERS.

1927.

Price Rupees Four.

ALL RIGHTS RESERVED BY THE PUBLISHERS,
GOPAL NARAYEN & Co; BOOKSELLERS.
REGISTERED UNDER ACT XXV OF 1867.

Printed by C. S. Deole at the Bombay Vaibhav Pr^y
Servants of India Society's Home, Sandhurst Road,
Girgaum, Bombay.

AND

Published by D. V. Mulgaokar, Proprietor,
Gopal Narayen & Co., Booksellers, Kalbadevi,
Road, Bombay.

P R E F A C E .

The correct forms of a Sanskrit root in all its Tenses and Moods are not arrived at, as in other languages, by the simple process of applying directly the terminations to the root. In Sanskrit the Tenses and Moods being divided into two classes, viz. the Conjugational and Non-conjugational ones, the root has to undergo, before the terminations are applied, peculiar modifications consequent on the division. The latter division entails the necessity of remembering whether the root is *Sat*, *Wet* or *Anit*, while the former has necessitated the grouping of 2200 roots into ten classes and unless the student is able to tell the particular class to which each root belongs, he is at a loss to make up the correct conjugational forms. This is not all. He is farther called upon to remember two different sets of conjugational terminations, as the ten classes are again divided into two groups. In the second group the terminations are divided into "strong" and "weak" ones, which occasions or precludes the necessity of gunating the vowels of roots. Moreover the main division of terminations into *Parasmaipadi* and *Atmanepadi* ones is to be attended to, as particular roots take particular terminations, while some take both and others change their proper "*Fada*" when used in particular senses or when preceded by certain prepositions. In addition, there are so many irregularities of the same root belonging to different conjugations, or of the root assuming or rejecting particular forms in particular cases or of the roots changing from *Sat*, *Wet* and *Anit* into one or the other in different Non-conjugational Tenses and Moods, that the student is thoroughly overcome and his consequent abhorrence for the Sanskrit Grammar is the final result. The Sanskrit Grammar has reached to the dignity of a science and to arrive at a particular form, the mind has to follow a certain process of synthesis as is done in

Euclid. To master, therefore, everything in this respect is a hard work of time. The study of Sanskrit has received a strong impetus from Dr. Bhandarkar's works which have satisfied all the adequate requirements of Sanskrit students and his name is permanently connected with the Sanskrit language. I have had to admire him for framing and wording many rules from the difficult aphorisms in Siddhânta-Kaumudî, and I make ample and cordial acknowledgments to the learned Doctor for following him thoroughly while compiling this book.

There are already many books in which the subject of the Sanskrit 'verb' is treated of summarily. They do not fulfil the minute conditions though they satisfy some of the requirements of the students. There is only one useful work by Mr. D. N. Gandhi which is solely devoted to the verb. But the plan and arrangement of the subject matter in some of the chapters admit of improvements, and Mr. M. R. Kale has done much justice to them in his chapter on the "Conjugation of Verbs". He has however abridged in many places the treatment of some of the important parts of the Sanskrit verb, which he could not avoid as he has treated all the parts of the Sanskrit Grammar in one and the same book.

My chief object, therefore, in compiling the present "Dhâturupa-chandrikâ" has been to offer to the students of Sanskrit a production in which the plan and arrangement of the subject matter are intended to impart thorough clearness and facility of forms and to make the subject at once as complete and comprehensive as possible. In doing this I have chiefly drawn upon the "Siddhânta-Kaumudî". Here I take the opportunity of referring the students to the chapters on the second and third conjugations, on Perfect and Aorist, on Derivative verbs and the Participles, Gerund and Infinitives. The body of the work is divided into four Parts. The first Part treats of the first class

of conjugations, viz. the first, fourth, sixth and tenth. The second Part deals with the second class of conjugations, viz. the second, third, fifth, seventh, eighth, and ninth. Non-conjugational Tenses and Moods are considered in the third Part and the fourth Part entertains Derivative verbs, the Participles, Gerund and Infinitives. Where the same root belongs to different conjugations or assumes or rejects particular forms in particular cases, the forms given on pages 12—13—14—15; 21—22; 28—29—30; 35—36—37; 52—53—54—55—56—57—58; 103—104; 130—131; 141—142; 156—157—158; 172—173—174—175; will help the memory of the student to remember all irregularities at once, and the rules regarding them will be more familiar to him. Chapter XVIII provides a list of 2200 roots in the "Dhātupātha" by Pāṇini with almost all irregular and noteworthy forms. I hope this compilation will be found to be a practically useful and reliable guide in the study of Sanskrit verb.

In a work of this abstruse nature there might possibly be several defects and errors both of composition and typography and if the readers will do me the favour of pointing out the required corrections, additions, alterations, omissions, or improvements, I shall be very happy to give the suggestions my best consideration in the second edition.

BOMBAY
1st August 1900. }

P. V. UPADHYE.

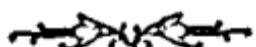
C O N T E N T S.

Chapter.				Page.
I	First Conjugation	...	...	5
II	Fourth Conjugation	...	...	24
III	Sixth Conjugation	...	...	32
IV	Tenth Conjugation	...	...	40
V	Second Conjugation	...	...	65
VI	Third Conjugation	...	...	105
VII	Fifth Conjugation	...	...	131
VIII	Seventh Conjugation	...	...	143
IX	Eighth Conjugation	...	...	158
X	Ninth Conjugation	...	...	164
XI	The Perfect	...	...	178
XII	The Aorist	...	...	230
XIII	The Futures	...	...	278
XIV	The Conditional & Benedictive Moods	...	...	287
XV	The Passive Voices & Impersonal Construction	...	...	298
XVI	The Derivative Verbs	...	...	309
XVII	The Participle, the Gerund and the Infinitive	...	...	350
XVIII	Dhatupatha	...	...	373

ABBREVIATIONS USED IN THE BOOK.

A.	...	...	Atmancpada.
Atm.	...	...	Atmancpada.
Aor.	...	...	Aorist.
Bene.	...	...	Benedictive.
Caus.	...	...	Causal.
Denom.	...	...	Denominative.
Desid.	...	...	Desiderative.
D.	...	...	Dual.
Deri.	...	...	Derivatives.
Freq.	...	...	Frequentative.
Ger.	...	...	Gerund.
Inf.	...	...	Infinitive.
P.	...	...	Parasmaipada or Plural.
Par.	...	...	Parasmaipada.
Pass.	...	...	Passive.
P. P.	...	...	Past Passive Participle.
Pre. P.	...	...	Present Participle.
S.	...	...	Singular.
U.	...	...	Ubhayapada.
V. D.	...	...	Vedic.

DHATURUPACHANDRIKA.

TENSES AND MOODS.

1. There are six Tenses and four Moods in Sanskrit, which are technically termed the ten Lakaras (लकार) by Sanskrit grammarians.

TENSES लकारः:

लट् or भवती वृत्तिः (Present वर्तमानः)

Three kinds of Past Tense.

लहू or द्यस्तनी वृत्तिः (Imperfect अनद्यतनभूतः)

लिद् or परोक्षावृत्तिः (Perfect परोक्षभूतः)

लुह् or अद्यतनी वृत्ति (Aorist भूतः)

Two kinds of Future Tense.

लुह् or अस्तनी वृत्तिः (1st Future भविष्यत्)

लहू or भविष्यती वृत्ति. (2nd Future अनद्यतनभविष्यत्)

Besides these there is one—

लेद् The Vedic Subjunctive, (used only in the Vedas).

The terms “*Imperfect* and *Perfect*” are not used here in the sense in which they are taken in English. They are mere technical terms here.

MOODS अर्थः:

लोट् (Imperative आज्ञा)

विधिलिहू or समर्पी वृत्ति (Potential विधिः)

आशीर्वालिहू or आशीर्वृत्तिः (Bene dictive आशीर्वतः)

लहू or क्रियातिपत्तिः (Conditional संकेतः)

The nomenclature of the Tenses and Moods, viz. लट्—लहू—लिद्—लुह्, &c. as adopted by Panini is merely fanciful. The terminology भवती—द्यस्तनी, &c. as shown above is rational, but there too the names पञ्चमी and सप्तमी are quite artificial.

2. With reference to certain peculiar modifications (विकरणः) which the roots undergo before the Terminations of the two

Tenses "Present and Imperfect" and the two Moods "Imperative and Potential" Sanskrit verbs are divided into ten classes (गणाः) called Conjugations. Each class or conjugation is named by Sanskrit grammarians after the root it begins with; for instance, the First Conjugation is called वादिः—II. अदादिः—III. भुहोत्यादिः—IV. दिवादिः—V. स्थादिः—VI. तुदादिः—VII. रुधादिः—VIII. तनादिः—IX. न्यादिः and X. चुरादिः:

3. The characteristics (विकरणः) of the ten classes or conjugations of verbs appear alone in the two Tenses and the two Moods, named above, and the Tenses and Moods in Sanskrit are, therefore, distinguished as Special or Conjugational (सार्वधात्रुक), and General or Non-conjugational (आर्धधात्रुक). Conjugational or Special Tenses and Moods.

Tenses	Present	वर्तमानः	कालौ
	Imperfect	अनव्यतनभूतः	
Moods	Imperative	आज्ञा	अर्थौ
	Potential	विधिः	

Non-conjugational or General Tenses and Moods.

Tenses	Perfect	परोक्षभूतः	कालः
	Aorist	सूतः	
	1st Future	भविष्यन्	
Moods	2nd Future	अनव्यतनभविष्यन्	अर्थौ
	Benedictive	आशीः	
	Conditional	संकेतः	

The term सार्वधात्रुक is technically applied by Panini to the Personal Terminations of all Tenses and Moods with the exception of those of the Perfect and Benedictive, to the various characteristics (विकरणः) of the nine conjugations except that of the 8th and to the terminations of the Present Participle Parasmaipada and Atmanepada. The characteristics of the 8th and 10th conjugations; the affixes added to make up the causal

base and certain denominations; the affixes र्य and सास् of the 2nd Future and conditional; the affix स of the desiderative, य of the Passive and those of the Aorist, of past participles Active and Passive, of Infinitive and the Verbal Indeclinables &c. are called अर्थधातुक.

4. Verbs in Sanskrit are of two kinds, Primitive and Derivative.

(a) Those roots which belong to the first nine conjugations (गणः) and a few of the tenth are Primitive verbs.

(b), As regards Derivative verbs a new base* is to be formed first from the root and then the terminations and the characteristics (विकरणः) of the ten conjugations are applied to it. The new base does not generally vary in the Conjugational as well as in the Non-conjugational Tenses and Moods.

Those roots which belong to the tenth conjugation, the roots गुप्—घृप्—विच्छृ—पृष्ठ—पृत् and कृष्, the Causals (जिज्ञासः), Desideratives (सञ्चन्तः), Frequentatives (यद्वन्तः), and Denominative (नामधातवः) are Derivative verbs.

(c) Every Derivative verb has six Tenses and four Moods as well as the Primitive one.

5. Sanskrit verbs are conjugated in three Voices (प्रयोगः), the Active Voice (कर्तव्यप्रयोगः)—the Passive Voice (कर्मजिप्रयोगः)—and the Impersonal construction (भावेप्रयोगः).

(a) Transitive verbs are used in the Active and Passive Voices.

(b) Intransitive verbs are conjugated in the Active and Impersonal construction.

6. Personal Terminations in Sanskrit are divided into two sets, one Parasmaipada and the other Atmanepada. Some roots

---

* The base (अंग) of a root or a noun is that form which it takes before the terminations are applied.

are conjugated in one Pada only, either Parasmaipada or Atmanepada while some are conjugated in both the Padas.

(a) Several roots, though Parasmaipada take Atmanepada Terminations and *vice versa* when preceded by certain prepositions (उपसर्गः) or when they change their meaning. These will be noted down in their proper places.

(b) Verbs are conjugated in three numbers:—singular—dual—and plural with three persons in each.

(c) The general scheme of Personal Terminations, given in Sanskrit Grammars, is as follows:—

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person (उत्तमपुरुषः)	मि	वः	मः	इ	वहि	महि
2nd „ (मध्यमपुरुषः)	सि	यः	थ	या:	आथाम्	ध्वम्
3rd „ (प्रथमपुरुषः)	ति	तः	भन्ति	त	आताम्	भन्त

These general terminations undergo various modifications in different Tenses, Moods and Conjugations.

7. The Personal Terminations as applied in the Conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) to all the ten conjugations (गणाः) differ in some particulars, in consequence of which the ten conjugations (गणाः) are grouped into two classes, the first including the 1st—4th—6th—10th, and the second, 2nd—3rd—5th—7th—8th and 9th.

The base of the first group ends in ए while that of the second does not end in ए.

Verbs in the ten conjugations (गणाः) as shown in article (2) will in this book be conjugated in the conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) in the order of the 1st and 2nd class of conjugations. Non-conjugational Tenses and Moods shall be treated in Part III.

PART I.

FIRST CLASS OF CONJUGATIONS, (1st, 4th, 6th, and 10th).

The terminations as applied to the First class of conjugations in the conjugational Tenses and Moods are as follow:—

लद्ध् Present Tense.

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.

1st Person

मि वः मः

इ वहे

महे

2nd „

ति थः थ

से इथे

थहे

3rd „

ति सः अन्ति

से इते

अन्ते

लद्ध् Imperfect Tense

1st Person

अम् व म

इ

महि

2nd „

स् (:) सम् स

थास् (:

थम्

3rd „

त साम् अम्

इताम्

अन्ता॒

लोट् Imperative Mood.

1st आनि भाव भाम् ए भावहे भामहै

2nd* नोने सम् त स्व इथाम् थम्

3rd* हु ताम् अन्तु साम् इताम् अन्ताम्

The 2nd and 3rd person singular terminations Parasmaipada of the Imperative are optionally replaced by तात् * if the Imperative has a Benedictive sense.

विधिलिङ् Potential.

1st	ईय	ईव	ईम्	ईय	ईवहि	ईमहि
2nd	ईस् (:	ईतम्	ईत	ईथास् (:	ईयापाम्	ईथम्
3rd	ईद्	ईताम्	ईयुः	ईत	ईयाताम्	ईरव्

CHAPTER I.

FIRST CONJUGATION.

8. The characteristic (विकरण) of the first conjugation.

Roots of the first or व्याधि class take अ in the conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) before the terminations are applied.

* तुष्टोरतात्तद्वाशिष्यन्यतरस्याम्

9. The ending vowel (अन्त्यस्वर) of roots short or long and the penultimate short (उपान्त्यङ्गस्वस्वर) substitute their Guna* before the Vikarana अ of the first conjugation. The Guna of इ or ई is ए; of उ or ऊ is ओ; of ऋ or झू is अर् and of ल्ल is अल्.

10. लट् or Present Tenses.

Terminations.

Persons.	Parasmaipada.			Atmanepada.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	मि	वः	मः	1st	इ	वहे
2nd	सि	थः	थः	2nd	से	इथे
3rd	ति	तः	भन्ति	3rd	ते	इते अन्ते

(a) † The final अ of a base (अंग) is lengthened before any conjugational termination beginning with a semi-vowel, nasal, or the letter इ, ई or भ्र.

(b) ‡ When the final अ of a base is followed by अ, ए or ओ, the latter vowel is substituted for both.

(c) § When इ-उ-ऋ-ल्ल short or long follow अ or आ, the substitute for both is the corresponding Guna letter.

हृ (हर्) I. P. A. To take away.

Parasmaipada. | Atmanepada.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st हरामि	हरावः	हरामः	हरे	हरावहे	हरामहे
2nd हरसि	हरथः	हरथ	हरसे	हरथे	हरध्वे
3rd हरति	हरतः	हरन्ति	हरते	हरते	हरन्ते

बुध् (बोध) I. P. A. to know or understand.

1st बोधामि	बोधावः	बोधामः	बोधे	बोधावहे	बोधामहे
2nd बोधसि	बोधथः	बोधथ	बोधसे	बोधथे	बोधध्वे
3rd बोधति	बोधतः	बोधन्ति	बोधते	बोधते	बोधन्ते

* अद्वेज्ञणः

† अतोदीर्घोयन्ति ।

‡ अतोगुणे ।

§ भाद्रुणः ।

नी (ने changed to नए) I. P. A. To lead or carry.

1st नयामि	नयावः	नयामः	नये	नयावहे	नयामहे
2nd नयसि	नयथः	नयथ	नयसे	नयेथे	नयप्थे
3rd नयति	नयतः	नयन्ति	नयते	नयेते	नयन्ते

The ending ए of हृ substitutes its Guṇa अर् and becomes हर् before the Vikarana ए of the first conjugation. Thus हृ (हर्)+अ+ति—सः becomes हरति—हरतः.

Again हर् + अ + मि—एः—एः—महे=हरमि—हरावः—हरामः—हरावहे—हरामहे by (10 a).

हर् + अ + अन्ति—मन्ते=हरन्ति—हरन्त by (10 b).

हर् + अ + इ—इथे—इते=हंर—हेरथे—हेरते by (10 c)

The penultimate short ए of कुप् substitutes its Guṇa ओ, and becomes कोप् before the Vikarana ए.

The final ए of नी substitutes its Guṇa ए, and becomes ने before the Vikarana अ. Thus नी changed to ने + अ + ति.

(a)* When ए—ऐ—ओ—भौ are followed by a vowel, अय—आण्—भष्—आश् are respectively substituted for them.

Thus ने + अ + ति=नयू + अ + ति=नयति.

11. There are 2200 roots treated of by Panini, out of which 1079 belong to the न्यादि class. Some of these latter undergo peculiar changes and others take certain substitutes in the Conjugational Tenses and Moods before the conjugational sign is applied. These are as follows:—

(a) The penultimate short vowel of the following roots is lengthened.

† क्रम् (क्राम्) I. P. To walk or stop; when Atmanepada, it does not lengthen its अ.

अत्यध् (अत्यध्य्) I. P. to drink; अध् without अ॒ does not lengthen its अ.

क्लम् (क्लाम्) I. P. to be fatigued.

* एच्छोयवायावः।

† क्रमः परस्मैषदेषु।

(b) * छिव् (छीव्) I. P. to spit.

(c) शुहृ (शूहृ) I. P. A. To cover or keep secret.

(d) † When the penultimate र् or र् of a root is followed by a consonant, the vowels इ—उ—ऋ—ऋ preceding the र् or र् are lengthened.

1st Conjugation.

हुच्छ् (हूच्छ्) To act dishonestly or to be crooked.

सुच्छ् (सूच्छ् or सूर्ह्) To faint or swoon.

स्फुच्छ् (स्फूच्छ्) To spread or forget.

स्फुर्ज् (स्फूर्ज्) To thunder, to shine, to burst forth..

Parasmaipada.

उर्व् (ऊर्व्)

तुर्व् (तूर्व्)

थुर्व् (थूर्व्)

दुर्व् (दूर्व्)

धुर्व् (धूर्व्)

To kill.

गुर्व् (गूर्व्)

पुर्व् (पूर्व्)

To try.

To fill.

1st Conjugation.

Atmanepada.

उर्द् (ऊर्द्) To measure or play.

कुर्द् (कूर्द्) To play.

खुर्द् (खूर्द्)

गुर्द् (गूर्द्)

To play.

(e) The vowel of मृज् takes Vriddhi; कृष् and कृप् become काल् and the स् of लस्ज् and सस्ज् is changed to ष्.

मृज् § (मार्ज्) I. P. To sound.

कृष् † (कल्प्) I. A. To be fit for.

कृप् † (कल्प्) I. A. To be able.

लस्ज् §§ (लङ्ज्) I.

A. To blush.

सस्ज् (सञ्ज्) I.

P. To become ready.

* छिवुङ्गमुचमांशिति। Vartika on this is भाडिघमइतिवत्तव्यम्।

† अद्वयायागोऽः ॥ यह lengthens its उ in the Conjugational Tenses and Moods as well as before the strong terminations beginning with a vowel.

‡ उपधायाच्च।

§ मुञ्चेवृद्धिः ॥ उरण्णपरः ।

‡ कृपोरोलः ॥

* स्तोः शुनाश्चुः ॥ ज्ञालां जश्नश्चिः ॥.

The Vriddhi* of अ is आ ; of इ or ई is ऐ ; of उ or ऊ is औ ; of ए or और is भार् ; and of ल्ल is भाल्.

(f) The following roots have भाय् added on to them in the Conjugational Tenses and Moods.

खृ † (गोपाय्) 1 P. To defend or protect.

धू० (धूपाय्) 1 P. To heat or to be heated.

विच्छू० (विच्छाय्) 1 P. To go or approach.

पृ० (पनाय्) 1 P. To praise; but A. to bet, has पृते.

पन० (पनाय्) 1 P. To praise; but A. पनते.

(g) The root कम् lengthens its vowel and has अय् added on to it before the conjugational sign.

कमू० (कामय्) 1 A. to desire.

(h) ‡ ऋत् has ईय् added on to it before the conjugational sign.

ऋत् (ऋतीय्) 1 A. to reproach, to pity, to go, to rival.

(i) The following roots drop their nasal.

रञ्ज् §§ (रज्) 1 P. A. To be dyed, to be pleased, to be in love with.

दंश्** (दश्) 1 P. To bite or sting.

सञ्ज् (सज्) 1 P. To cling or adhere to.

स्वञ्ज् (स्वज्) 1 A. To embrace.

(j) The following one adds a nasal जम् †† (जम्भ्) 1 A. To yawn.

(k) The roots given below take the substitutes, as shown in the brackets, before the conjugational sign is applied.

* वृद्धिरवेच् ।

† गुप्तपविच्छिपणिपनिष्यआयः ।

‡ कमेणिङ्ग् ।

‡ ऋतेरीयड् ।

§§ रञ्जेश्च ।

** ईशसञ्जस्यओशपि ।

†† रघिजभोराचि'॥

DHATURUPACHANDRIKA.

Parasmaipada.

पा*(पिंच्) to drink.
 पा(जिघ्) to smell.
 ध्मा(धम्) to blow.
 स्था(तिष्ठ) to stand.
 ज्ञा(मन्) to learn
     or remember.
 श्व(यच्छ्) to give.

हृत्र(पदय्) to see.
 क्त(क्तच्छ्) to go or get.
 स्व(धाव्) to run.
 शद(शीय्) to perish or decay.
 सद(सीद्) to sit down, to be
     weary, to decay.
 गम्य†(गच्छ्) to go.
 यम्(यच्छ्) to check or stop.

The root † श्व though Parasmaipadi becomes Atmanepadi in the conjugational Tenses and Moods.

(1) The following seven roots, though Desiderative in form, are considered as Primitive ones. These retain the same base in the Conjugational as well as in the Non-conjugational Tenses and Moods.

किरु(चिकित्स्) I P. to cure.

बध्(बीभत्स्) I A. to lothe or feel disgust.

शाव(शीशांस्) I P. A. to make straight.

शाव(शीशांस्) I P. A. to sharpen or to whet.

मान्(मीमांस्) I A. to seek knowledge.

तिज्(तित्कर्) I A. to endure or suffer with courage.

युप्(छुय्प्स्) I A. to endure or suffer with courage.

The following are declined like the 5th Conjugation.

शुङ्(शृणु) P. to hear.

धिन्द्वः*(धिणु) P. to delight or please.

कृष्व(कृणु) P. to kill or to go.

* पाग्नाभमास्यान्नादाण्हृव्यर्तिसर्तिश्वसवा—

न्निपच्चिन्निग्रधमतिष्मनयच्छपद्यर्थधौशीयसीवा: ||

† इषुगमियमांछः || छेच ||

‡ शदेः यितः ||

§ अवः शृच्च ||

** विच्चिवृण्वोरच्च || अतोलोपः ||

The following roots add a penultimate nasal necessarily in the Conjugational Tenses and Moods :—

Parasmaipada.

Atmanepada.

कंद (कंह) to grieve.

भट् (भेह) to go.

चंद (चंह) to shine.

विड (विद) to roll into a lump.

विद (विद) to split.

चुर् (चुर्द) to go or move.

मिद (मिद) to cut.

भिरू (भिरू) to become white.

The following add a penultimate nasal optionally :—

Parasmaipada.

गृह् or गृङ् to roar.

पृस् or पृङ् to go or move.

जंज् or जंञ् to fight.

पृस् or पृङ् to go.

परूप् or पंरूप् to go.

पृस् or पृङ् to go.

दृह् or दृह् to be firm, to grow.

मुञ् or मुञ्ञ् to cleanse or sound.

मुञ् or मुञ्ञ् to go.

मुञ् or मुञ्ञ् to pluck.

मुञ् or मुञ्ञ् to go.

परूप् or पंरूप् to go or move.

लूप् or लंप् to go.

घृन् or घृन् to kill or injure.

Atmanepada.

गृञ् or गृञ् to hum or buzz.

जंञ् or जंञ् to yawn or gape.

अञ् or अञ् to go or to be opened.

The following roots change their meanings in the Parasmaipada.

Par.

Atm.

एञ् to shine.

to shake.

कञ् to sound.

to bind.

गुप् to protect.

to censure or conceal.

हिपद् (हिपैद) to sound inarticulately

to melt

जम् or जंम् to copulate

to gape

नाप् to ask, to be master of, to harass

to bless

पण् to praise

to bet

Par.

मंड् to adorn

मंड् to decorate

मुड् to shave

रुड् to strike

लुड् to wallow

लुड् to knock down

शान् to go, to run

हैड् to surround, to attire

होड् to go

Forms of third Person of Irregular verbs of the first Conjugation.

Roots.

Present Tenses, 3rd Person.

क्रम् A.

क्रमते

क्रमते

क्रमन्ते

क्रम् P.

क्रामति

क्रामतः

क्रामन्ति

आचम् P.

आचामति

आचामतः

आचामन्ति

चम् P.

चमति

चमतः

चमन्ति

ह्लम् P.

ह्लामति

ह्लामतः

ह्लामन्ति

ठिव् P. to spit

ष्ठीवति

ष्ठीवतः

ष्ठीवन्ति

गुह P.

गुहति

गुहतः

गुहन्ति

—A.

गृहते

गृहते

गृहन्ते

स्फूर्च्छ् P. to faint

स्फूर्च्छति

स्फूर्च्छतः

स्फूर्च्छन्ति

स्फूर्ज् P.

स्फूर्जति

स्फूर्जतः

स्फूर्जन्ति

सूज् P. to be clean

मार्जति

मार्जतः

मार्जन्ति

कृप A. to be able

कल्पते

कल्पते

कल्पन्ते

कृृप A. to be fit for

"

"

"

गृप P. to protect

गौपायति

गौपायतः

गौपायन्ति

धृप P.

धृपायति

धृपायतः

धृपायन्ति

Atm.

} 1 to cheat
2 to begin
3 to censure
4 to start
5 to move quickly

} to surround
} to distract
} to dress

to sink
to resist or torment
} to oppose, to shine,
} to suffer pain
to go or wallow
to shake, to agitate
to disregard
to disregard

Roots.	Present Tenses, 3rd Person.		
विद्धु P.	विद्धायति	विद्धायतः	विद्धायन्ति
पण् P.	पणायति	पणायतः	पणायन्ति
पण् A.	पणते	पणते	पणन्ते
पन् P.	पनायति	पनायतः	पनायन्ति
पन् A.	पनते	पनते	पनन्ते
काम् A.	कामयते	कामयेते	कामयन्ते
फूट् A.	फूटीयते	फूटीयेते	फूटीयन्ते
रज्ज् P.	रजति	रजत	रजन्ति
रज्ज् A.	रजते	रजते	रजन्ते
दंश् P.	दशति	दशतः	दशन्ति
सञ्ज् P.	सञ्जति	सञ्जत	सञ्जन्ति
स्वञ्ज् A.	स्वञ्जते	स्वञ्जेते	स्वञ्जन्ते
जम्भ् A.	जम्भते	जम्भेते	जम्भन्ते
पा P.	पिषति	पिषतः	पिषन्ति
प्रा P.	जिघति	जिघतः	जिघन्ति
धम् P.	धमति	धमत	धमन्ति
स्था P.	सिठति	सिठतः	सिठन्ति
मन् P.	मनति	मनत	मनन्ति
श् P.	यच्छति	यच्छत	यच्छन्ति
दृश् P.	पद्यति	पद्यत	पद्यन्ति
क् P.	फूच्छति	फूच्छत	फूच्छन्ति
घ् P.	धावति	धावत	धावन्ति
शद् P. becomes A. in the Conjugational Tenses & Moods			
—A	शीयते	शीयेते	शीयन्ते
सद् P.	सीदति	सीदत	सीदन्ति
गच् P.	गच्छति	गच्छतः	गच्छन्ति
यद् P.	यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति
कित् P. to cure	चिकित्सति	चिकित्सत	चिकित्सन्ति
,, desire or live	केतति	केतत	केतन्ति
बृष् A	बीभरते	बीभरतेते	बीभरतन्ते
वार् { To make } P	शीर्षासति	शीर्षांसत	शीर्षांसन्ति
straight } A	शीर्षांसते	शीर्षांसेते	शीर्षांसन्ते

DHATURUPACHANDRIKA.

Roots.

चार् To cut } P.
चार् P. } A.

मार् A.

तिज् A.

गुप् A. to censure
गुप् A. to conceal

लस्ज् A.

सस्ज् P.
अह A.

पिंड To roll A.

चिद् P.

विद् P.

भिद् P.

चुद् P. To purify
अग् P.

गुज् A.

जभ् A.

ध्वच् P.

गृज् P.

जज् P.

त्रख् P.

क् P.

गोजते
गुंजते
जभते
जंभते
ध्वचते
धंधचते
गर्जति
गृंजति
जजति
जंजति
त्रखति
त्रंखति
त्रोपति
तुंपति

शानति
दानते
शीशांसति
शीशांसते

भीमांसते
तितिक्षते
जुयुप्सते
गोपते
लज्जते

सज्जति

अंहते

पिंडते

विंदति

मिहति

शुंठति

अगति

गोजते

गुंजते

जभते

जंभते

ध्वचते

धंधचते

गर्जति

गृंजति

जजति

जंजति

त्रखति

त्रंखति

त्रोपति

तुंपति

Present Tenses, 3rd Person.

शानतः

शानेते

शीशांसतः

शीशांसते

भीमांसते

तितिक्षते

जुयुप्सते

गोपते

लज्जते

सज्जतः

अंहते

पिंडते

विंदते

मिहते

शुंठते

अगतः

गोजते

गुंजते

जभते

जंभते

ध्वचते

धंधचते

गर्जतः

गृंजतः

जजतः

जंजतः

त्रखतः

त्रंखतः

त्रोपतः

तुंपतः

शानन्ति

शानन्ते

शीशांसन्ते

शीशांसन्ते

भीमांसन्ते

तितिक्षन्ते

जुयुप्सन्ते

गोपन्ते

लज्जन्ते

अंहन्ते

पिंडन्ते

विंदन्ते

कंवन्ति

बिंदन्ति

शुंठन्ति

अंगन्ति

गोजन्ते

गुंजन्ते

जभन्ते

जंभन्ते

ध्वचन्ते

धंधचन्ते

गर्जन्ति

गृंजन्ति

जजन्ति

जंजन्ति

त्रखन्ति

त्रंखन्ति

त्रोपन्ति

तुंपन्ति

Roots.	Present Tenses, 3rd Person.		
इह P.	{ इहति ईहति	इहतः ईहतः	इहन्ति ईहन्ति
एज् P.	{ पर्जति ईजति	पर्जतः ईजतः	पर्जन्ति ईजन्ति
धर्ज् P.	{ धर्जति ईजति	धर्जतः ईजतः	धर्जन्ति ईजन्ति
धर्व् P.	{ धर्वति धंजति	धर्वतः धंजतः	धर्वन्ति धंजन्ति
मोज् P.	{ मोजति मुंजति	मोजतः मुंजतः	मोजन्ति मुंजन्ति
घोष् P.	{ घोषति घुषति	घोषतः घुषतः	घोषन्ति घुषन्ति
ग्लोच् P.	{ ग्लोचति ग्लुचति	ग्लोचतः ग्लुचतः	ग्लोचन्ति ग्लुचन्ति
लख् P.	{ लखति लखाति	लखतः लखातः	लखन्ति लखन्ति
लुच् P.	{ लोचति लुचति	लोचतः लुचतः	लोचन्ति लुचन्ति
वल् P.	{ वलति वंखति	वलतः वंखतः	वलन्ति वंखन्ति
सभ् P.	{ सर्भति संभति	सर्भतः संभतः	सर्भन्ति संभन्ति

12. Roots of the first Conjugation which are conjugated in one Pada of the other when used in Particular senses or with Particular Prepositions prefixed to them.

* क्रम् (क्राम्) P. To go, to approach, to traverse, to go up or ascend, to leap.

क्रम्	{ A. {	To go unobstructed,
उपक्रम्		To show energy for,
पराक्रम्		To be developed in, or To be at home with a subject.

* वृत्तिसर्गमायनेषुक्रमः । उपपराम्याम् । आङःउहमने । येपाद्यिहर्णे ।
शोपाम्याम् । समर्थाम्याम् । अनुपसर्गाद्वा ।

आक्राम् P. To cover. To go up or ascend

आक्रम् A. "To rise" said of a luminary

विक्राम् P. To split

विक्रम् A. To walk or step

प्रक्राम् P. To go

प्रक्रम् A. To begin

उपक्राम् P. To come

उपक्रम् A. To begin

क्रीड़ौः P. To play

अनुक्रीड़ौ A. To play

परिक्रीड़ौ „ „ „

आक्रीड़ौ „ „ „

संक्रीड़ौ „ „ „

संक्रोड़ौ P. To make noise. to creak or break.

चर् P. To go or walk.

उच्चर् When Transitive, A. To transgress

उच्चर् When Intransitive P. To go up

संचर् (When used with the Instrumental of a conveyance) A. To go or pass.

संगम्† (संगच्छ) A. To join or unite with

‡ जि (जय्) To conquer.

विजि (विजय्) A. To be victorious

पराजि (पराजय्) A. To defeat

तप्§ P. To shine.

नितप् { When intransitively used or with "a limb of the

उत्तप् { A. body" for its object.

नी §§ (नय्) P. A.

नी (नय्) A.=To instruct in or investigate.

* क्रीडोऽन्तसंपरिभ्यश्च ।

† समोगमृच्छिभ्याम् ।

‡ विपराभ्यांजेः ।

§ उद्दिभ्यांतपः । स्वांगकर्मकाचेतिवक्तव्यम् ।

§§ समाननोत्संजनाचार्यकरणज्ञानभृतिविगणनव्ययेषुतियः ।

विनी (विन्॒य) A. To pay off as a debt or tribute; to spend or when the object is something else than "a part of the body."

उच्ची (उच्चय्) A. To lift up.

उपनी (उपन्॒य) A. To invest with a sacred thread or to hire.

यम्* (यच्छ) To check or stop.

आयम् (आयच्छ) A. To spread, stretch, when Intransitive, or with "a limb of the body" or with something else than "a literary composition" for its object.

संयम् (संयच्छ) A. To gather.

उयम् (उयच्छ) A. To lift up, with something else than "a literary composition" for its object.

उयम् (उयच्छ) P. To try hard, to learn, with "a literary composition" for its object.

उपयम् (उपयच्छ) A. To marry.

रम्† A. To sport.

विरम् P. To stop.

आरम् P. To rest.

परिम् P. To be pleased with.

उपरम् P. A. To stop or desist, when Intransitively used.

पद्‡ P. to speak.

यत् A. To show proficiency in, to know, to toil or labour.

उपयत् A. To conciliate or flatter.

वियद् A. To differ or conflict.

संप्रवद् A. To speak loudly and distinctly.

संप्रवद् P. "To utter sound" as used in the case of beasts and birds

* आङ्गोयमहतः । समुदाहृयो यमोऽयंथे । उपायमः स्वीकरणे ।

† व्याहृ परिभ्यो रमः । विभापाऽर्थमकात् ।

‡ भासनोपसंभापाज्ञानयत्नविमत्यपमंभजेषुयदः । व्यक्तयाचां समुद्घारेण ।

अनोरकर्मकात् विभापा विप्रलापे ।

अनुवद् A. To imitate, when used intransitively and with respect to men only.

अनुवद् P. To recapitulate when used transitively or with respect to inanimate or animate objects other than 'men.'

विप्रवद् P. A. To dispute or to be at variance with.

अपवद् A. To reproach or revile.

स्था* (तिष्ठ) P. To stand.

स्थां (तिष्ठ) A. To disclose one's intentions. To accept as umpire.

संस्था (संतिष्ठ) A. to act up to one's word.

अवस्था (अवतिष्ठ) A. to remain.

प्रस्था (प्रतिष्ठ) A. to set out.

विस्था (वितिष्ठ) A. To stand apart. To remain stationary.

आस्था (आतिष्ठ) A. to declare solemnly, to assert confidently.

उत्तिष्ठ P. to get up.

उत्तिष्ठ A. To try, to aspire, to rise (used figuratively.)

उपतिष्ठ A. To worship or wait upon according to religious Mantras. 2 To join or unite. 3 To form friendship with. 4 To lead to (as a way).

उपतिष्ठै P. A. to wait with the desire of getting something. 2 To stand near when used intransitively.

हृ† (हर) P. A. to take away.

अनुहर A. to practise constantly.

अनुहर P. to resemble.

हैर (हय) to call

आहय P. to call.

संहय A. to call or invoke.

आहय A. to challenge.

उपहय „ „

निहय A. to call or invoke.

विहय „ „

* समवप्रविभ्यःस्थः । आडः प्रतिज्ञायामुपसङ्ख्यानम् । अकर्मकाच ।
प्रकाशनस्थेयख्यायोश्वरदोऽनूधर्वकर्मणि । उपान्मंत्रकरणे । उपादेवपूजा
संगति करणमित्रकरपथिष्वितिवाच्यम् ।

† हरतेर्गताच्छील्ये ।

‡ स्पर्धयामाड् । निसमुपविभ्योह्वः ।

रह (स्वर) P. To sound
to praise, to go.

न्संस्वर् A. To roar.

आस्वर् A. To utter a loud sound.

13 लह Imperfect tense अनवतनभूत:
Terminations.

Persons	Parasm.			Atm.		
I.	अम्	य	म	ह	पहि	महि
II.	स् (ः)	तम्	त	थास् (ः)	हथाम्	ध्यम्
III.	द	ताम्	अन्	त	हताम्	अन्त

14 The augment अ is prefixed to roots in the Imperfect, Aorist and Conditional.

(a) This अ is replaced by आ in the case of roots beginning with a vowel, which when followed by इ—उ—ऋ—short or long becomes ऐ—औ—आर respectively.

(b) When a preposition (उपसर्ग) is prefixed to roots, the augment अ or आ of the Imperfect Tense comes between the preposition and the root, and then the following Sandhi rules have to be applied:—

Similar vowels, followed by similar ones, substitute for both the same vowel lengthened.*

When a dissimilar vowel follows इ, उ, ऋ, ल, त्र, न् are respectively substituted for them.

15 ह (हर) 1 P. A.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
----	----	----	----	----	----

I	अहरम्	अहराव	अहराम्	I.	अहरे	अहरायहि	अहरामहि
II	अहरः	अहरतम्	अहरत्	II.	अहरथाः	अहरेथाम्	अहरध्यम्
III	अहरद्	अहरताम्	अहरन्	III.	अहरत्	अहरेताम्	अहरन्त

* अकः सवर्णे दीर्घः।

† इको यणचि।

बुध (बोध्) P.

नी (नय्) A..

S.	D.	P.	S.	D.	P.
----	----	----	----	----	----

- I. अबोधम् अबोधाव अबोधाम् I अनये अनयावहि अनयामहि
 II. अबोधः अबोधतम् अबोधत् II अनयथाः अनयेथाम् अनयध्वम्
 III. अबोधत् अबोधताम् अबोधन् III अनयत् अनयेताम् अनयन्त

ईक्ष् 1. A. To see.

S.	D.	P.
----	----	----

- I. ऐखम् ऐखाव ऐखाम्
 II. ऐखः ऐखतम् ऐखत्
 III. ऐखत् ऐखताम् ऐखन्

उक्ष् 1. P. To sprinkle.

- I. औक्षम् औक्षाव औक्षाम्
 II. औक्षः औक्षतम् औक्षत्
 III. औक्षत् औक्षताम् औक्षन्

क (कृच्छ्) P.

- I. आच्छम् आच्छाव आच्छाम्
 II. आच्छः आच्छतम् आच्छत्
 III. आच्छत् आच्छताम् आच्छन्

S. D. P.

- I. ऐक्षे ऐक्षावहि ऐक्षामहि
 II. ऐक्षथाः ऐक्षेथाम् ऐक्षध्वम्
 III. ऐक्षत् ऐक्षेताम् ऐक्षन्त
 ऊङ् 1. A. To conjecture or reason.

- I. औहे औहावहि औहामहि
 II. औहथाः औहेथाम् औहध्वम्
 III. औहत् औहेताम् औहन्त

कृत् (कृतीय्) A.

- I. आर्तीये आर्तीयावहि आर्तीयामहि
 II. आर्तीयथाः आर्तीयेथाम् आर्ती-
       यध्वम्

- III. आर्तीयित आर्तीयेताम् आर्तीयन्त

In this Tense first comes the Augment + Root + Conjugational sign + Termination. Thus:—

अ + हर + अ + अम्—अन्—अन्त=अहरम्—अहरन् and अहरन्त, the base अहर being followed by अ the latter अ is substituted for both vowels by (10 b).

अ + हर + अ + व—म—वहि and महि=अहराव—अहराम—अहरावहि and अहरामहि, the अ of the base अहर being lengthened by (10a).

अ + हर + अ + इ—इथाम् and इताम्=अहरे—अहरेथाम् and अहरेताम् by (10c).

अ + बोध् (the substitute for बुध् by 9) + अ=अबोध is the base.

अ + ने (the substitute for नी by 9) + अ=अ+नय् (by 10d)
 ÷ अ=अनय is the base.

आ + इस्त + अ = ऐस्त and not एस्त as by (10 c)
 आ + ईक्ष + अ = ऐक्ष ———, —— एक्ष ———,
 आ + उक्ष + अ = औक्ष ———, —— ओक्ष ———,
 आ + ऊह + अ = औह ———, —— ओह ———,
 आ + कृच्छ्र + अ = आच्छ्र ———, —— अच्छ्र ———,
 आ + कृतीय + अ = आर्तीय ———, —— अर्तीय ———,

} is the
base .
by (14c)

16. Forms of third person—(Imperfect Tense) of Irregular verbs of the 1st Conjugation.

Roots		Imperfect Tense 3rd person.	
क्रम्	A.	अक्रमत्	अक्रमेताम्
क्रम्	P.	अक्रामत्	अक्रामताम्
आचम्	P.	आचामत्	आचामताम्
चम्	P.	अचमत्	अचमताम्
हृम्	P.	अहृमत्	अहृमताम्
षिव्	P.	अष्टीवत्	अष्टीविताम्
यह्	{ A.	अगृहत्	अगृहताम्
		अगृहत	अगृहताम्
मृच्छ	P.	अमृच्छत्	अमृच्छताम्
स्फुर्	P.	अस्फुर्जत्	अस्फुर्जताम्
मृज्	P.	अमार्जत्	अमार्जताम्
लप्	A.	अकल्पत	अकल्पेताम्
यो	P.	अगोपायत्	अगोपायताम्
धूप्	P.	अधूपायत्	अधूपायताम्
विच्छ	P.	अविच्छायत्	अविच्छायताम्
पण्	{ P. A.	अपणायत् अपणत	अपणायताम् अपणेताम्
पन्	{ P. A.	अपनायत् अपनत	अपनायताम् अपनेताम्
कम्	A.	अकामयत	अकामयेताम्
कृत्	A.	आर्तीयत	आर्तीयेताम्
रज्ञ	{ P. A.	अरजत् अरजत	अरजताम् अरजेताम्
दंश्	P.	अदशत्	अदशताम्

Roots	Imperfect	Tense	3rd person.
सञ्ज् P.	असञ्जत्	असञ्जताम्	असञ्जन्
स्वञ्ज् A.	अस्वञ्जत्	अस्वञ्जेताम्	अस्वञ्जन्तः
जम् A.	अजम्भत्	अजम्भेताम्	अजम्भन्तः
पा P.	अपिबैत्	अपिबताम्	अपिबन्
वा P.	अजिघ्रत्	अजिघ्रताम्	अजिघ्रन्
धम् P.	अधमद्	अधमताम्	अधमन्
स्था P.	अतिष्ठत्	अतिष्ठताम्	अतिष्ठन्
म्ना P.	अमनत्	अमनताम्	अमनन्
दा P.	अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्
दृश् P.	अपश्यत्	अपश्यताम्	अपश्यन्
क्त् P.	आच्छृत्	आच्छृताम्	आच्छृन्
स्त् P.	अधावत्	अधावताम्	अधावन्
शद् P. {	used as A. in the Conj.	Tenses and Moods.	
शद् A. }	अशीयत्	अशीयेताम्	अशीयन्त
सद् P.	असदीदत्	असीदिताम्	असीदन्
गम् P.	अगच्छत्	अगच्छताम्	अगच्छन्
यम् P.	अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्
कित् P.	अचिकित्सत्	अचिकित्सताम्	अचिकित्सन्
बध् A.	अबीभत्सत्	अबीभत्सेताम्	अबीभत्सन्त
दान् { P.	अदीदांसत्	अदीदांसताम्	अदीदांसन्
दान् { A.	अदीदांसत	अदीदांसेताम्	अदीदांसन्त
शान् { P.	अशीशांसत्	अशीशांसताम्	अशीशांसन्
शान् { A.	अशीशांसत	अशीशांसेताम्	अशीशांसन्त
मान् A.	अमीमांसत्	अमीमांसेताम्	अमीमांसन्त
तिज् A.	अतितिक्षत्	अतितिक्षेताम्	अंतितिक्षन्त
युप् A.	अज्ञयुप्सत्	अज्ञयुप्सेताम्	अज्ञयुप्सन्त

17   लोट् Imperative Mood आज्ञार्थः :

Terminations.

Parasmaipada			Atmanepada		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. आनि	आव	आम	ऐ	आवहै	आमहैः
II. (none)	तम्	त	स्व	इथाम्	ध्वम्
III. हु	ताम्	अन्तु	ताम्	इताम्	अन्ताम्

ह (हॅ) I.

Parasm.

Atm.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. हराणि	हराय	हराम	हरे	हरायहे	हरामहे
II. हर	हरतम्	हरत	हरस्य	हरेयाम्	हरध्यम्
III. हरतु	हरताम्	हरन्तु	हरताम्	हरेताम्	हरन्ताम्
बुध् (बोध्)	P.			नी (नय्)	A.
I. बोधानि	बोधाव	बोधाम्	नये	नयायहे	नयामहे
II. बोध	बोधतम्	बोधत	नयस्य	नयेयाम्	नयध्यम्
III. बोधतु	बोधताम्	बोधन्तु	नयताम्	नयेताम्	नयन्ताम्

हर+अ+आनि

18. When न् follows छ—र् or त् in the same word or follows any vowels, semi-vowels (न् excepted), and letters of the guttural or labial class with छ—र् or त् before them, it is changed to ण्. It remains as न् when it is at the end of a grammatical form, or when it is followed by a letter of the Dental class.

Thus, हर+अ+आनि=हराणि. 2nd Person singular is हर+अ=हर as no termination follows.

हर+अ+ऐ

(a) If अ or आ is followed by त्—ऐ—ओ—ओ, the substitute for both is ऐ in the first two cases and ओ in the last two. So हर+अ+ऐ=हरे.

हर+अ+इथाम्—इताम्=हरेयाम् and हरेताम् by (10 c.)

हर+अ+अन्तु—अन्ताम्=हरन्तु and हरन्ताम् by (10 b.)

बोध् (Substitute for बुध् by 9)+अ=बोध is the base.

ने (substitute for नी by 9)+अ=नप् (by 10 d)+अ=नय is the base.

19 विधिलिंग् Potential Mood विद्यर्थः
Terminations.

Paras.

Atm.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. ईयम्	ईय	ईम्	ईप्	ईयदि	ईमहि
II. ईस् (ः)	ईतम्	ईत	ईथाः	ईयायाम्	ईध्यम्
III. ईत्	ईताम्	ईसुः	ईत	ईयाताम्	ईरन्

(हर) I.

Atm.

Parasm.			S.	D.	P.
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. हरेयम्	हरेव	हरेम्	हरेय	हरेवहि	हरेमहि
II. हरे:	हरेतम्	हरेत	हरेथाः	हरेयाथाम्	हरेध्वम्
III. हरेत्	हरेताम्	हरेयुः	हरेत्	हरेयाताम्	हरेरन्
	बुध् (बोध्)	P.		नीं (नय्) A.	
I. बोधेयम्	बोधेव	बोधेम्	नयेय	नयेवहि	नयेमहि
II. बोधे:	बोधेतम्	बोधेत्	नयेथाः	नयेयाथाम्	नयेध्वम्
III. बोधेत्	बोधेताम्	बोधेयुः	नयेत्	नयेयाताम्	नयेरन्

CHAPTR II.

20. Fourth Conjugation or दिवादि class.

Fourth Conjugation:—Roots of the characteristic of the in the conjugational tenses and the 4th or दिवादि class take य in the conjugational tenses and moods before the terminations a re applied.

22. The final ओ of roots of the 4th conjugation is dropped before the conjugational sign.

23. लट् Present Tense वर्तमानः :

नृत् 4 P. To dance			युध् 4 A. to fight		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. नृत्यामि	नृत्यावः	नृत्यामः	I. युध्ये	युध्यावहे	युध्यामहे
II. नृत्यसि	नृत्यथः	नृत्यथः	II. युध्यसे	युध्येथे	युध्यथ्वे
III. नृत्यति	नृत्यतः	नृत्यन्ति	III. युध्यते	युध्येते	युध्यन्ते
			जृ 4 P. To grow old सो 4 P. To finish or destroy	जृ 4 P. To grow old सो 4 P. To finish or destroy	
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. स्यामि	स्यावः	स्यामः	I. जीर्यामि	जीर्यावः	जीर्यामः
II. स्यसि	स्यथः	स्यथः	II. जीर्यसि	जीर्यथः	जीर्यथः
III. स्यति	स्यतः	स्यन्ति	II. जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति
			नृत्यावः—नृत्यामः by (10 a.)		
नृद् + य + मि—वः—मः=नृत्यामि—					
नृद् + य + अन्ति=नृत्यन्ति (10 b.)					
युध् + य + इ—इथे—इते=युध्ये—युध्यते (10 c.)					
स् (from सो by 22) + य + ति=स्यति					
जृ + य + ति					

(a) When the long अ॒ of a root, whether penultimate or final, does not take Guna or Vriddhi substitute, it is changed to इ॒, but if the अ॒ follows a labial or श॒, it is changed to उ॒. The इ॒ or उ॒ of these is lengthened before a consonant.

Thus the अ॒ of ज॑ does not take Guna or Vriddhi by any rule, and so becomes जिर॑; but as it is followed by the consonant य॑, the conjugational sign, the इ॒ is lengthened, and the substitute for ज॑ is जीर॑; जीर॑+य॑+ति=जीर्यते.

24. One hundred and forty-four roots belong to the दिपादि class, out of which the following ones have irregular bases in the Conjugational Tenses and Moods:—

(a) The penultimate अ॒ of the following roots is lengthened.

कम् (क्राम्) To go.	दम् (दाम्) 4 P. To restrain. To pacify.
कम् (क्राम्) To be fatigued.	
ग्रम् (ग्राम्) To wander.	अम् (आम्) To be weary.
शम् (शाम्) To be calm.	क्षम् (क्षाम्) To bear or forgive.
तम् (ताम्) To be fatigued or uneasy.	मद् (माद्) To be mad or intoxicated.

(b) Roots ending in इ॒ † or श॒ when followed by a consonant lengthen their penultimate इ॒—उ॒—ऋ॒ & ल॒.

दिव् (दीव्) 4 P. To shine To play.

सिंह् (सींह्) 4 P. To sow—To write. To join.

षिव् (षींव्) 1 & 4 P. To spit.

स्त्रिव् (स्त्रीव्) 4 P. To go. To become dry.

(c) By 22 the following roots drop their ending ओ॒.

शो ई॑ (श॑) 4 P. To sharpen To make thin.

* ऋतइच्छातोः । उरण्णपरः । हलिच । उद्दोष्यपुर्वस्य । रपत्वम् । हलिच
(रेफवकारान्तस्य धातोरुपधाया इको दीर्घस्याद्वलि)

† मशामटानांदीर्घः द्यनि ।

‡ रेफवकारान्तस्यधातोरुपधाया इकोदीर्घस्याद्वलि ।

§ ओतः द्यनि ।

छो (छ) 4 P. To cut.

सो (स) 4 P. To finish or destroy.

दो (द) 4 P. To cut. To divide.

(d) रञ्जन् drops its nasal in both the Padas and अंश् or अंस् when Parasmaipadi only; जन्* substitutes जा; the penultimate इ of मिद् तakes Guna and the य of व्यध् Samprasaraṇa (संप्रसारण). The substitute ‡ of यू—व्—र्—ल् for इ—उ—ऋ—ल् respectively is called संप्रसारण.

रञ्जन् (रज्) 1st and 4th P. A. To be dyed.

अंश् or अंस् 1 A. } To fall. To decline.
अश् or अस् 4 P. }

जन् (जा) 1 A. To be born, to be produced.

मिद् (मेद्) 4 P. A. To melt.

व्यध् (विध्) 4 P. To hurt. To pierce.

(e) By 23 a.

जृ (जीर्) 4 P. To grow old.

झृ (झीर्) „ „ „

दृ (दीर्) „ To tear or split.

25 The following roots belong both to the 1st and to the 4th Conjugations.

भाश्	1st and 4th	A = To sh <i>ine</i> .
------	-------------	------------------------

भ्रास्	„	„ „ „
--------	---	-------

भ्राग्	„	„ „ „
--------	---	-------

काश्	„	„ „ „
------	---	-------

डी	„	To fly.
----	---	---------

अम्	1 P.	To wander.
-----	------	------------

भ्रम् or भ्राम्	4 P. }	To wander.
-----------------	--------	------------

कङ् ^{म्} (काष्म्)	1st and 4th	P. = To be fatigued.
----------------------------	-------------	----------------------

त्रस्	„	To tremble. To fear.
-------	---	----------------------

लर्ष्	„	To desire.
-------	---	------------

* ज्ञाननोर्जा।

† मिदेण्येः।

‡ इग्यणः संप्रसारणम् ॥

क्षीष्	1st and 4th	P. To spit. To be drunk.
रिष्	"	" To kill. To fail. To die.
हिष् (धीष्)	"	" To spit.
सम्र्	"	" To respect. To disregard.
अस्	"	" To eject. To inhabit.
इष्	"	" To be delighted.
भिष् (भ्लेष्)	1 P.	To burn.
भिष्	4 P.	To embrace. To join.
तिम् (तेम्)	1 P.	To be wet.
तिम्	4 P.	To make wet
रुप् (रोप्)	1 P.	To vex.
रुप्	4 P.	To be angry.
यस्	1st and 4th	P.=To endeavour.

संयस् *

But यस् belongs to the 4th conjugation alone when any other preposition except सम् is prefixed as

प्रयस्	4 P.	To strive, to labour.
सिप् (सेप्)	1 P.	To turn out auspiciously. To intrust. To interdict. To restrain. To drive off. To go.
सिप्	4 P.	To succeed.
सद्	1 A. {	To bear. To endure.
सद्	4 P. }	
भ्रंग् or भूमस्	1 A. {	To fall. To decline.
भ्रंग् or भ्रस्	4 P. }	
रञ्ज् (रन्)	1st and 4th	P. A. To be coloured.
शप्	"	" To curse. To swear.
ज्ञुध् (योध्)	1st P. A. {	To know.
	4 A. }	
क्षिवद् (क्षेवद्)	{ 1 P.=To avoid immediately. 1 A.=To melt.	
क्षिवद्	4 P.	To hum. To whistle.
शृच् (शोच्)	1 P.	To bewail.
शृच्	4 P. A.	To be afflicted. To be wet.

* पसोऽनुपसर्गात् संपसश्च !

		To walk.
क्रम् 1 A.	and 4th P.	To step.
क्रम् (क्राम्) 1st क्रम् (क्राम्)	1 A. } 4 P. }	To endure. To forgive.
क्षम् क्षम् (क्षाम्)	1 A. = To be greasy. 4 P. = To perspire.	
स्विद् (स्वेद्) स्विद्		To sound.
	1 P. }	To breathe.
अण्	4 A. }	Present Tense 3rd Person of Irregular verbs

26. Forms of Function:-

of the 4th conjugation

Present Tense 3rd Person.

Roots	मते	क्रमेते	क्रमन्ते
क्रम् 1 A.	क्रमति	क्रामतः	क्रामन्ति
1 P.	क्राम्यति	क्राम्यतः	क्राम्यन्ति
4 P.	क्रमति	क्रामतः	क्रामन्ति
क्रम् 1 P.	क्राम्यति	क्राम्यतः	क्राम्यन्ति
4 P.	क्रमति	भ्रमतः	भ्रमन्ति
भ्रम् 1 P.	भ्राम्यति	भ्राम्यतः	भ्राम्यन्ति
4 P.	भ्रम्यति	भ्राम्यतः	भ्राम्यन्ति
4 P.	भ्राम्यति	शाम्यतः	शाम्यन्ति
शाम् 4 P.	शम्यति	ताम्यतः	ताम्यन्ति
ताम् 4 P.	तम्यति	दाम्यतः	दाम्यन्ति
दाम् 4 P.	दम्यति	आम्यतः	आम्यन्ति
श्रम् „	श्रमते	क्षमेते	क्षमन्ते
क्षम् { 1 A.	क्षम्यति	क्षाम्यतः	क्षाम्यन्ति
{ 4 P.	क्षम्यति	मायतः	मायन्ति
मद् „	मद्वयति	दीवयतः	दीव्यन्ति
दिव् „	दीवयति	सीवयतः	सीव्यन्ति
सिव् „	सीवयति	स्त्रीवयतः	स्त्रीव्यन्ति
सिव् „	स्त्रीवयति	ष्ट्रीवयतः	ष्ट्रीव्यन्ति
ष्टिव् „	ष्ट्रीवति	ष्ट्रीवतः	ष्ट्रीवन्ति
—१ „	ष्ट्रीवति	व्यतः	व्यन्ति
ज्ञो 4 P.	ज्ञेयति	छेद्यतः	छेद्यन्ति
छो „	छेति	स्पृतः	स्पृन्ति
स्तो „	स्तेति		

Roots	Present tense 3rd Person.		
दो 4 P.	याते	यतः	यन्ति
रज्ज् 1 P.	रजति	रजतः	रजन्ति
रञ्ज् 1 A.	रनते	रञ्जते	रञ्जन्ते
— 4 P.	रञ्यति	रञ्यतः	रञ्यन्ति
— 4 A.	रञ्यते	रञ्येते	रञ्यन्ते
अंश् 1 A.	अंशते	अंशेते	अंशन्ते
अंश् 4 P.	अंश्यति	अंश्यतः	अंश्यन्ति
अंस् 1 A.	अंसते	अंसेते	अंसन्ते
अंस् 4 P.	अंस्यति	अंस्यतः	अंस्यन्ति
जन् 4 A.	जायते	जायेते	जायन्ते
व्यध् 4 P.	विध्यति	विध्यतः	विध्यन्ति
मिद् 4 P.	मेयति	मेयतः	मेयन्ति
मिद् 4 A.	मेयते	मेयेते	मेयन्ते
जी 4 P.	जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति
जी "	जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति
दी "	दीर्यति	दीर्यतः	दीर्यन्ति
आश् { 1 A.	आशते	आशेते	आशन्ते
आश् { 4 A.	आश्यते	आश्येते	आश्यन्ते
भ्लाश् { 1 A.	भ्लाशते	भ्लाशेते	भ्लाशन्ते
भ्लाश् { 4 A.	भ्लाश्यते	भ्लाश्येते	भ्लाश्यन्ते
भ्रास् { 1 A.	भ्रासते	भ्रासेते	भ्रासन्ते
भ्रास् { 4 A.	भ्रास्यते	भ्रास्येते	भ्रास्यन्ते
काश् { 1 A.	काशते	काशेते	काशन्ते
काश् { 4 A.	काश्यते	काश्येते	काश्यन्ते
ही { 1 A.	हयते	हयेते	हयन्ते
ही { 4 A.	हीर्यते	हीर्येते	हीर्यन्ते
व्रस् { 1 P.	व्रसति	व्रसतः	व्रसन्ति
व्रस् { 4 P.	व्रस्यति	व्रस्यतः	व्रस्यन्ति
लप् { 1 P.	लपति	लपतः	लपन्ति
लप् { 4 P.	लघ्यति	लघ्यतः	लघ्यन्ति
क्षीव् { 1 P.	क्षीवति	क्षीवतः	क्षीवन्ति
क्षीव् { 4 P.	क्षीव्यति	क्षीव्यतः	क्षीव्यन्ति
रिष् { 1 P.	रेपति	रेपतः	रेपन्ति
रिष् { 4 P.	रिष्यति	रिष्यतः	रिष्यन्ति

Roots	Present Tense 3rd Person.			
सूक्ष्	1 P.	सूक्ष्मति	सूक्ष्मतः	सूक्ष्मन्ति
	4 P.	सूक्ष्मयति	सूक्ष्मयतः	सूक्ष्मयन्ति
स्नस्	1 P.	स्नसति	स्नसतः	स्नसन्ति
	4 P.	स्नस्यति	स्नस्यतः	स्नस्यन्ति
हृष्	1 P.	हृषति	हृषतः	हृषन्ति
	4 P.	हृष्यति	हृष्यतः	हृष्यन्ति
श्लिष्	1 P.	श्लेषति	श्लेषतः	श्लेषन्ति
	4 P.	श्लिष्यति	श्लिष्यतः	श्लिष्यन्ति
तिम्	1 P.	तेमति	तेमतः	तेमन्ति
	4 P.	तिम्यति	तिम्यतः	तिम्यन्ति
रूप्	1 P.	रोपति	रोपतः	रोपन्ति
	4 P.	रुष्यति	रुष्यतः	रुष्यन्ति
यस्	1 P.	यसति	यसतः	यसन्ति
	4 P.	यस्यति	यस्यतः	यस्यन्ति
संयस्	1 P.	संयसति	संयसतः	संयसन्ति
	4 P.	संयस्यति	संयस्यतः	संयस्यन्ति
प्रयस्	4 P.	प्रयस्यति	प्रयस्यतः	प्रयस्यन्ति
सिध्	1 P.	सेधति	सेधतः	सेधन्ति
	4 P.	सिध्यति	सिध्यतः	सिध्यन्ति
शाप्	1 P.	शपति	शपतः	शपन्ति
	1 A.	शपते	शपेते	शपन्ते
	4 P.	शप्यति	शप्यतः	शप्यन्ति
	4 A.	शप्यते	शप्येते	शप्यन्ते
बुध्	1 P.	बोधति	बोधतः	बोधन्ति
	1 A.	बोधते	बोधेते	बोधन्ते
	4 A.	बुध्यते	बुध्येते	बुध्यन्ते
क्षिवद्	1 P.	क्षेदति	क्षेदतः	क्षेदन्ति
	1 A.	क्षेदते	क्षेदेते	क्षेदन्ते
	4 P.	क्षिवद्यति	क्षिवद्यतः	क्षिवद्यन्ति
	4 A.	क्षुच्यते	क्षुच्येते	क्षुच्यन्ते
शुच्	1 P.	शोचति	शोचतः	शोचन्ति
	4 P.	शुच्यति	शुच्यतः	शुच्यन्ति
	4 A.	शुच्यते	शुच्येते	शुच्यन्ते
स्विद्	1 A.	स्वेदते	स्वेदेते	स्वेदन्ते
	4 P.	स्विद्यति	स्विद्यतः	स्विद्यन्ति
अण्	1 P.	अणति	अणतः	अणन्ति
	4 A.	अण्यते	अण्येते	अण्यन्ते

27. सेन्ह when it means "To prepare," "To be ready for" is Atmanepadi and अस् 4 P. "To throw" with any preposition is both Parasmaipadi and Atmanepadi.

28. लङ् *Imperfect Tense* अनयतनभूतः

S.	D.	P.
----	----	----

नृद् 4 P.

I.	अनृत्यम्	अनृत्याव	अनृत्याम्
II.	अनृत्यः	अनृत्यतम्	अनृत्यत
III.	अनृत्यत्	अनृत्यताम्	अनृत्यन्

युध् 4 A.

I.	अयुध्ये	अयुध्यावहि	अयुध्यामहि
II.	अयुध्यथा:	अयुध्येथाम्	अयुध्यध्वम्
III.	अयुध्यत	अयुध्येताम्	अयुध्यन्त

सो 4 P.

जृ 4 P.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
----	----	----	----	----	----

I.	अस्पम्	अस्पाव	अस्पाम्	I.	अजीर्यम्	अजीर्याव	अजीर्याम्
II.	अस्पः	अस्पतम्	अस्पत	II.	अजीर्यः	अजीर्यतम्	अजीर्यत
III.	अस्पत्	अस्पताम्	अस्पन्	III.	अजीर्यत्	अजीर्यताम्	अजीर्यन्

29. लोङ् *Imperative Mood* आज्ञार्थः

नृद् 4 P.

युध् 4 A.

I.	नृत्यानि	नृत्याव	नृत्याम्	I.	युध्यै	युध्यावहै	युध्यामहै
II.	नृत्य	नृत्यतम्	नृत्यत	II.	युध्यस्व	युध्येथाम्	युध्यध्वम्
III.	नृत्यतु	नृत्यताम्	नृत्यन्तु	III.	युध्यताम्	युध्येताम्	युध्यन्ताम्

सो 4 P.

जृ 4 P.

S.	D.	D.	S.	D.	P.
----	----	----	----	----	----

I.	स्पानि	स्पाव	स्पाम्	I.	जीर्याजि	जीर्याव	जीर्याम्
II.	स्प	स्पतम्	स्पत	II.	जीय	जीर्यतम्	जीर्यत
III.	स्पतु	स्पताम्	स्पन्तु	III.	जीर्यतु	जीर्यताम्	जीर्यन्तु

DHATURUPACHANDRIKA.

30

विधिलिङ्गः Potential Mood विधर्थः			युध् 4 A. P.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. नृत्येयम्	नृत्येव	नृत्येम्	I. युध्येय	युध्येवाहि	युध्येमहि
II. नृत्ये:	नृत्येत्म्	नृत्येत्	II. युध्येथा:	युध्येयाथाम्	युध्येध्वम्
III. नृत्येत्	नृत्येताम्	नृत्येषुः	III. युध्येत्	युध्येयाताम्	युध्येरन्
सो 4 P.			जु 4 P.		
I. स्येयम्	स्येव	स्येम्	I. जीर्येयम्	जीर्येव	जीर्येम्
II. स्ये:	स्येत्म्	स्येत्	II. जीर्ये:	जीर्येत्म्	जीर्येत्
III. स्येत्	स्येताम्	स्येषुः	III. जीर्येत्	जीर्येताम्	जीर्येषुः

CHAPTER III.

31. Sixth Conjugation or हुदादि class.

Characteristic of the 6th conjugation:—

अ is added on to the roots of the sixth or हुदादि class before the terminations in the conjugational Tenses and Moods. Final vowel and penultimate short of roots of the 6th conjugation do not undergo Guna substitute as those of the 1st conjugation.

32. The final इ or उ short or long, of roots of the sixth conjugation is changed to इय् or उव् respectively before the conjugational sign; as धि=धियति; कु=कुवते.

33. The final ऊ (short) of roots of the sixth conjugation takes रि as its substitute, which is changed to रिय् before the conjugational sign; as, हृ—ह्रियते.

34. लट् Present Tense वर्तमानः
दिश् P. A. To show.

Paras.	S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. दिशामि	दिशावः	दिशामः				
II. दिशासि	दिशथः	दिशथ				
III. दिशति	दिशतः	दिशन्ति				

	S.	D.	P.	Atm.	D.	P.
	दिशे	दिशावहे	दिशामहे			
	दिशसे	दिशेथ	दिशध्वे			
	दिशते	दिशेते	दिशन्ते			

नू (नुव्) 6 P. to praise.	कु (कुइ) 6 A. to moan or cry.
I. नुवामि नुवायः नुवामः	कुवे कुवायहे कुवामहे
II. नुवसि नुवथः नुवथ	कुवसे कुवेथे कुवध्ये
III. नुवति नुवतः नुवन्ति	कुवते कुवेते कुवन्ते
धि (धिव्) 6 P. to have, to hold.	द्वि (द्विष्) 6 A. to worship, to regard.
I. धियामि धियावः धियामः	द्विषे द्वियावहे द्वियामहे
II. धियसि धियथः धियथ	द्वियसे द्वियेथे द्वियध्ये
III. धियति धियतः धियन्ति	द्वियते द्वियेते द्वियन्ते

35. The sixth or नुवादि class includes (167) roots.

(a) These, noted below, are irregular in their bases in the conjugational Tenses and Moods.

Those roots insert a nasal before the conjugational sign :—

कृत (कृन्त्) 6 P. to cut.	लिप् (लिभ्) 6 U. to anoint, to smear.
खिद् (खिन्द्) 6 P. to be distressed, to be displeased, or offended.	लप् (लम्प्) 6 U. to rob, to plunder, to deprive of.
पिश् (पिश्) 6 P. to form, to kindle, to light.	चिद् (चिन्द्) 6 U. to get or obtain.
मुच्* (मुञ्च्) 6 P. to leave, to release.	सिच् (सिञ्च्) 6 U. to sprinkle.

(b) The following ones insert a nasal optionally :—

उभ् or (उम्भ्) 6 P. to confine, कर्फ् (कर्म्फ्) 6 P. to kill, to fill with, to cover over.

(c) By 32.

कु (कुव्) 6 A. to sound.	धु (धुव्) 6 P. to shake,
कू (कुइ) 6 A. to moan or cry.	तु (तुव्) 6 P. to praise.
धि (धिव्) 6 P. to have, to hold.	पि (पिष्) 6 P. to go or shake.
	रि (रिष्) 6 P. to go or move.

* शोषुचादीनाम् ।

(d) By 33.

दृ (द्रिय्) 6 A. to worship,
to regard.

पृ (प्रिय्) 6 A. to be busy.

मृ (म्रिय्) 6 A. to die.

धृ (ध्रिय्) 6 A. to be, to
remain, to hold.

(e) By (23 a).

कृ (किर्) 6 P. to scatter.

गृ (गिर्) 6 P. to swallow.

गृ becomes गिल् also, the र् being changed to ल् optionally in the special Tenses.

(f) The roots प्रच्छू, व्रश्चू, व्यच्चू and भ्रस्जू take Samprasaraṇa.

प्रच्छू (पृच्छू) 6 P. to ask. व्यच्चू (विच्चू) 6 P. to cheat, to pervade.

व्रश्वू (वृश्वू) 6 P. to cut. भ्रस्जू (भृज्जू) 6 U. to fry.

(g) The स् of भ्रस्जू and मर्स्जू is changed to ज्.

भ्रस्जू (भृज्जू) 6 U. to fry. मर्स्जू (मज्जू) 6 P. to bathe.

(h) इष् has इच्छू.

इष् (इच्छू) 6 P. to wish.

36. The following roots belong both to the 1st and 6th conjugations:—

छुर् { 1 P. to divide.
6 P. to envelop.
तुप् 1 & 6 P. to kill.
तुप् 1 & 6 P. to kill.
तुम्प् 1 & 6 P. to kill.
सद् 1 & 6 P. to sit down.
कृष् 1 P & 6 U. to plough,
to draw.

मिष् { 1 P. to wet, to sprinkle.
6 P. to open the eyes,
to look at.
लुद् { 1 P. to stir, to churn.
6 P. to cover, to adhere.

हुङ् { 1 P. to go.
6 P. to dive, to collect.
उच्चू { 1 A. to cheat.
6 U. to leave, to release.
घुद् { 1 A. to return, to ex-
change.
6 P. to strike against.
घुण् { 1 A. to move to & fro.
6 P. to whirl.
घुण् { 1 A. to roll, to whirl,
to take, to receive.
6 P. to roll.
हुङ् 1 U. & 6 P. to tear, or
kill.

37. The following roots belong to the 4th and 6th conjugations.

युर्	4 A. to kill. 6 A. to make an effort.		हिष् 4 P & 6 U. to throw.
चम्	4 P. to covet, to be perplexed. 6 P. to perplex.		क्षुर् 4 P. to confound 6 U. to take away, to rob to plunder, to deprive of
मृग्	4 A. to let loose or send forth 6 P. to create.		स्त्रिग् 4 U to become small 6 P. to go, to hurt

38 Forms of present Tense, 3rd person of irregular verbs of the 6th conjugation.

Roots	Present	Tense 3rd	Person
छन्	P. छन्नति	पून्नतः	छन्नन्ति
सिन्	P. सिन्दति	सिन्दत	सिन्दन्ति
पिश्	P. पिशाति	पिशत	पिशन्ति
मुथ्	P. मुथाति A. मुथते	मुथत	मुथन्ति मुथन्ते
लिप्	P. लिम्पति A. लिम्पते	लिम्पत	लिम्पन्ति लिम्पन्ते
दुष्	P. दुष्पति A. दुष्पते	दुष्पतः दुष्पते	दुष्पन्ति दुष्पन्ते
विन्	P. विन्दति A. विन्दते	विन्दत	विन्दन्ति विन्दन्ते
सिच्	P. सिथाति A. सिथते	सिथत	सिथन्ति सिथन्ते
उभ्	P. उभति उंभति	उभत	उभन्ति
क्षफ्	P. क्षफति क्षफति	क्षफत	क्षफन्ति क्षफन्ते
क्षु or क्षु	A. क्षुयते	क्षुयते	क्षुयन्ते
नू	P. नुयाति	नुयत	नुयन्ति
धु	P. धुयाति	धुयत	धुयन्ति
धि	P. धियाति	धियत	धियन्ति
पि	P. पियाति	पियत	पियन्ति
रिय	P. रियति	रियत	रियन्ति

Roots	Present	Tense	3rd person.
द्वि-	A. द्वियते	द्वियेते	द्वियन्ते
मिय-	A. मियते	मियेते	मियन्ते
धिय-	A. धियते	धियेते	धियन्ते
किर-	P. किरति	किरतः	किरन्ति
गिर- {	गिरति	गिरतः	गिरन्ति
गिल-	गिलति	गिलतः	गिलन्ति
पृच्छ-	P. पृच्छति	पृच्छतः	पृच्छन्ति
वृश्व-	P. वृश्वति	वृश्वतः	वृश्वन्ति
विच्च-	P. विच्चति	विच्चतः	विच्चन्ति
भृज-	P. भृजति	भृजतः	भृजन्ति
भ्रस्ज-	A. भृजते	भृजते	भृजन्ते
मज्ज-	P. मज्जति	मज्जतः	मज्जन्ति
इच्छ-	P. इच्छति	इच्छतः	इच्छन्ति
छोर-	1 P. छोरति	छोरतः	छोरन्ति
छुर-	6 P. छुरति	छुरतः	छुरन्ति
तोप-	1 P. तोपति	तोपतः	तोपन्ति
तुप-	6 P. तुपति	तुपतः	तुपन्ति
ब्रोप-	1 P. ब्रोपति	ब्रोपतः	ब्रोपन्ति
बुप-	6 P. बुपति	बुपतः	बुपन्ति
बुंप-	1 P. बुंपति	बुंपतः	बुंपन्ति
— 6 P. {			
सीद-	1 P. सीदति	सीदतः	सीदन्ति
6 P. {			
कर्ष-	1 P. कर्षति	कर्षतः	कर्षन्ति
कृष-	6 P. कृषति	कृषतः	कृषन्ति
	6 A. कृषते	कृषेते	कृषन्ते
घोट-	1 A. घोटते	घोटेते	घोटन्ते
घुट-	6 P. घुटति	घुटतः	घुटन्ति
घुण-	1 A. घुणते	घुणेते	घुणन्ते
घुर्ण-	6 P. घुर्णति	घुर्णतः	घुर्णन्ति
घोण-	1 A. घोणते	घोणेते	घोणन्ते
घुण-	6 P. घुणति	घुणतः	घुणन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
तृह्	१ P. तोडति	तोडत	तोडन्ति
	१ A. तोडते	तोडते	तोडन्ते
	६ P. तुडति	तुडत	तुडन्ति
यर्	४ A. युर्यति	युर्येते	युर्यन्ते
	६ A. युरते	युरते	युरन्ते
लुभ्	४ P. लुभ्यति	लुभ्यत	लुभ्यन्ति
	६ P. लुभति	लुभत	लुभन्ति
सृज्	४ A. सृज्यते	सृज्येते	सृज्यन्ते
	६ P. सृजति	सृजत	सृजन्ति
क्षिप्	४ P. क्षिप्यति	क्षिप्यत	क्षिप्यन्ति
	६ P. क्षिपति	क्षिपत.	क्षिपान्ति
	६ A. क्षिपते	क्षिपेते	क्षिपन्ते
लिश्	४ P. लिश्यति	लिश्यत	लिश्यन्ति
	४ A. लिश्यते	लिश्येते	लिश्यन्ते
	६ P. लिशति	लिशत	लिशन्ति

39. Roots of the 6th Conjugation that change their Pada when certain prepositions are prefixed to them or when used in particular senses.

कृ (किर्)* 6 P. to scatter.

अपकिर्, to scatter, is Parasm.

अपस्थिर्, to throw up, to scratch for making an abode or for maintenance, is Atm.

† गृ (गिर्) 6 P. to swallow.

अवगिर् 6 A. to swallow, to drink, &c

संगिर् 6 A. to promise, to proclaim.

संगिर् 6 P. to swallow.

* अपाद्वत्प्राच्छक्षिप्यालेखने । VI 3 142. अपाकिरते सुद्ध्यात् ।
चुहपिहर्षादिष्वेववक्तव्य । Sid Kau.

† अवाद् । सम प्रतिज्ञाने । I 3. 51-52.

* प्रच्छु (पृच्छु) 6 P. to ask.

आपृच्छु 6 A. to take leave of, to bid adieu to.

संपृच्छु 6 A. to ascertain (used intransitively).

† विभृ 6 P. to enter.

निविश् 6 A. to enter.

अभिनिविश् 6 A. to enter.

‡ हिष्प् 6 P. A. to throw.

अभिक्षिप्
अतिक्षिप्
प्रतिक्षिप्

to throw up.
to throw out.
to throw back.

} are Parasm.

40. लङ् Imperfect.

दिष् P. A. to show.

Parasm.

S.

D.

P.

1st.	अदिशम्	अदिशाव	अदिशाम
2nd.	अदिशः	अदिशतम्	अदिशत
3rd.	अदिशत	अदिशताम्	अदिशन

Atm.

S.

D.

P.

1st.	अदिशे	अदिशावहि	अदिशामहि
2nd.	अदिशथा:	अदिशोथाम्	अदिशाध्यम्
3rd.	अदिशत	अदिशोताम्	अदिशन्त

न (नुव्) P.

1st.	अनुवम्	अनुवाव	अनुवाम
2nd.	अनुवः	अनुवतम्	अनुवत
3rd.	अनुवत्	अनुवताम्	अनुवन्

* अठि नुप्रस्तुयोः । Vertik.

† नेविदा: I. 3. 17.

: अभि प्रत्यनिष्यः हिषः । I. 3. 80.

कु (कुव्) A.

1st.	अकुवे	अकुवावहि	अकुवामहि
2nd.	अकुवथा:	अकुवेथाम्	अकुवध्वम्
3rd.	अकुवत	अकुवेताम्	अकुवन्त

घि (घिय्) P.

1st.	अधियम्	अधियाव	अधियाम
2nd.	अधियः	अधियतम्	अधियत
3rd.	अधियत्	अधियताम्	अधियत्

दृ (द्रिय्) A.

1st.	अद्रिये	अद्रियावहि	अद्रियामहि
2nd.	अद्रियथा:	अद्रियेथाम्	अद्रियध्वम्
3rd.	अद्रियत	अद्रियेताम्	अद्रियन्त

41. लोट् *Imperative Mood.*

दिश्

Parasm

Atm.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st. दिशानि	दिशाव	दिशाम	दिशौ	दिशावहै	दिशामहै
2nd. दिश	दिशतम्	दिशत	दिशस्व	दिशेथाम्	दिशध्वम्
3rd. दिशतु	दिशताम्	दिशन्तु	दिशताम्	दिशेताम्	दिशन्ताम्

न् (नव्) P.

1st. नुवानि	नुवाव	नुवाम	नुवै	नुवावहै	नुवामहै
2nd. नुव	नुवतम्	नुवत	नुवस्व	नुवेथाम्	नुवध्वम्
3rd. नुवतु	नुवताम्	नुवन्तु	नुवताम्	नुवेताम्	नुवन्ताम्

घि (घिय्) P.

1st. घियानि	घियाव	घियाम	घ्रियै	घ्रियावहै	घ्रियामहै
2nd. घिय	घियतम्	घियत	घ्रियस्व	घ्रियेथाम्	घ्रियध्वम्
3rd. घियतु	घियताम्	घियन्तु	घ्रियताम्	घ्रियेताम्	घ्रियन्ताम्

42.

विधिलिङ्ग Potential Mood.

दिग् P. A.

Parasm.			Atm.		
1st. दिशेयम्	दिशेव	दिशेम्	दिशेय	दिशेवहि	दिशेमहि
2nd. दिशोः	दिशेतम्	दिशेत्	दिशोथाः	दिशेयाथाम्	दिशेध्वम्
3rd. दिशेत्	दिशेताम्	दिशेषुः	दिशेत्	दिशेयाताम्	दिशेरन्
नू (नव्) Parasm.			कु (कुव्) Atm.		
1st. नुवेयम्	नुवेव	नुवेम्	कुवेय	कुवेवहि	कुवेमहि
2nd. नुवेः	नुवेतम्	नुवेत्	कुवेथाः	कुवेयाथाम्	कुवेध्वम्
3rd. नुवेत्	नुवेताम्	नुवेषुः	कुवेत्	कुवेयाताम्	कुवेरन्
धि (धिय्) Parasm.			हृ (ह्रिय्) Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st. धियेयम्	धियेव	धियेम्	द्वियेय	द्वियेवहि	द्वियेमहि
2nd. धियेः	धियेतम्	धियेत्	द्वियेथाः	द्वियेयाथाम्	द्वियेध्वम्
3rd. धियेत्	धियेताम्	धियेषुः	द्वियेत्	द्वियेयाताम्	द्वियेरन्

CHAPTER IV.

Tenth Conjugation or चुरादि class.

43. The characteristic of the Tenth Conjugation:—

Roots of the Tenth Conj. i. e. चुरादि class take अय in the Conjugational Tenses and Moods before the terminations are applied.

44. The penultimate short vowel, except in certain roots, takes its Guṇa substitute; and

45. The ending vowels and the penultimate अ, except in certain roots, substitute their Vṛiddhi before the अय of the Tenth Conjugation.

46.

लद् Present Tense.

पुष् (घोष्) 10 P. A. To proclaim.

Parasm.

S.	D.	P.
1st. घोषयामि	घोषयावः	घोषयामः
2nd. घोषयसि	घोषयथः	घोषयथ
3rd. घोषयति	घोषयतः	घोषयन्ति

Atm.

S.	D.	P.
1st. घोषये	घोषयाष्टे	घोषयामंटे
2nd. घोषयसे	घोषयेये	घोषयध्ये
3rd. घोषयते	घोषयेते	घोषयन्ते

सृष् 10 P. A. to desire.

Parasm.

1st. सृष्टयामि	सृष्टयावः	सृष्टयामः
2nd. सृष्टयसि	सृष्टयथः	सृष्टयथ
3rd. सृष्टयति	सृष्टयतः	सृष्टयन्ति

Atm.

1st. सृष्टये	सृष्टयाष्टे	सृष्टयामंटे
2nd. सृष्टयसे	सृष्टयेये	सृष्टयध्ये
3rd. सृष्टयते	सृष्टयेते	सृष्टयन्ते

कथ् 10 P. A. to tell.

Parasm.

1st. कथयामि	कथयावः	कथयामः
2nd. कथयसि	कथयथः	कथयथ
3rd. कथयति	कथयतः	कथयन्ति

Atm.

1st. कथये	कथयाष्टे	कथयामंटे
2nd. कथयसे	कथयेये	कथयध्ये
3rd. कथयते	कथयेते	कथयन्ते

क्षल् (क्षाल्) 10 P. A. to wash.

Parasm.

1st.	क्षालयामि	क्षालयावः	क्षालयामः
2nd.	क्षालयसि	क्षालयथः	क्षालयथः
3rd.	क्षालयति	क्षालयतः	क्षालयन्ति

Atm.

1st.	क्षालये	क्षालयावहे	क्षालयामहे
2nd.	क्षालयसे	क्षालयेथे	क्षालयध्वे
3rd.	क्षालयते	क्षालयेते	क्षालयन्ते

कृत् (कीर्त्) 10 P. A. to celebrate, to praise.

Parasm.

	S.	D.	P.
1st.	कीर्तयामि	कीर्तयावः	कीर्तयामः
2nd.	कीर्तयसि	कीर्तयथः	कीर्तयथः
3rd.	कीर्तयति	कीर्तयतः	कीर्तयन्ति

Atm.

	S.	D.	P.
1st.	कीर्तये	कीर्तयावहे	कीर्तयामहे
2nd.	कीर्तयसे	कीर्तयेथे	कीर्तयध्वे
3rd.	कीर्तयते	कीर्तयेते	कीर्तयन्ते

स्पृह्, it may be observed, does not take Guṇa.

कथ् does not lengthen its penultimate अ; whereas क्षल् does it and the क् of कृत् substitutes इर् which being followed by a consonant becomes ईर् by (23 a).

47. Roots (464) belong to the चुरादि class. The following are irregular in their bases in the Conjugational Tenses and Moods.

(a) Roots, the penultimate short vowel of which does not undergo Guna substitute.

कृ॒ 10 A. to astonish; to	गृ॒ in the senses of "to cheat.	grind; to speak and to shine" becomes पाद्.
पृ॒ 10 U. to bind together; to be in contact with.		स्फृ॒ 10 U. to break open, to burst into view.
सूर्॒ 10 A. to seek.		
सृ॒ 10 U. to wish; to long for; to envy.		

(b) Roots the penultimate अ of which does not take Vridddhi substitute.

कथ्॒ 10 U. to tell, to show, to describe.	भद्र॒ 10 U. to speak, to censure.
क्षप्॒ 10 U. to send or throw, to miss.	मह्॒ 10 U. to increase, to revere; to delight.
गल्॒ { 10 U. to filter. { 10 A. to flow.	रच्॒ 10 U. to arrange, to compose, to decorate.
गण्॒ 10 U. to count, regard or consider, to attribute to.	रस्॒ 10 U. to taste, to feel or perceive, to love.
घट्॒ 10 U. to kill; to collect together, to shine, to grind, or pound, to cheat.	रह्॒ 10 U. to quit or abandon.
तप्॒ 10 U. to grind, or pound, to cheat.	स्पृ॒ 10 U. to be loose, to be weak, to relax, to hurt.
चर्॒ 10 U. to be wicked, to cheat, to be haughty, to pound, or grind.	सम्॒ 10 U. to be agitated.
प्राय्॒ 10 U. to proclaim, to publish.	ज्ञान्॒ 10 U. to hurt, to wound.
वर्॒ 10 U. to till, to divide, to surround, to tie.	शर्॒ 10 P. to finish, to leave unfinished, to go or move, to be idle, to deceive, to speak ill or well of.
वर्॒ 10 U. to ask for, to choose, to seek, to get.	स्तन्॒ 10 U. to thunder, to sound, to groan, to sigh.
	स्पर्॒ { 10 U. to go { 10 A. to reflect.
	स्वर्॒ 10 U. to find fault, to reprove.

(c) Roots, the penultimate अ of which takes Vriddhi optionally in particular senses.

कल् 10 U. (कलयति—ते) to utter a sound, to count; to put on, to know, to regard, to be influenced by, to perform, to go, to furnish with, to urge on.

— 10 P. (कालयति) to proclaim the time; to push on, to carry off, to collect; to cast.

पट् 10 U. (पटयति—ते) to string or weave, to envelop or surround.

— (पाटयति—ते) to tear asunder; to pierce, to eradicate, to pluck out, to shine, to speak.

बल् 10 U. (बलयति—ते) to live

— 10 A. (बालयते) to describe.

व्यय् 10 U. (व्यययति—ते) to go or move; to expend.

— 10 U. (व्याययति—ते;) to throw; to drive.

अथ् 10 U. (अथयति—ते,) to make efforts; to be busy, to be weak, to be glad.

श्रथ् 10 U. (आथयति—ते,) to hurt or kill, to loosen.

लज् 10 P. (लजयति) to seem or appear; to shine.

— 10 P. (लज—लाजयति) to cover or conceal.

लड् 10 P. (लडयति) to throw, to blame; to loll the tongue, to harass.

— 10 U. (लाडयति—ते) to fondle, to annoy.

लल् 10 U. (ललयति—ते) to fondle, to loll the tongue, to desire.

— 10 U. (लालयति—ते) to fondle, to desire.

वस् 10 U. (वसयति—ते,) to scent, to perfume.

— 10 U. (चासयति—ते,) to cut off; to love, to take, to kill, to offer.

श्वद् 10 U. (श्वठ—शाठयति—ते) to speak ill, to go or move; to adorn.

(d) The following roots take the substitute shown in the brackets.

ज्ञा (ज्ञाप्) 10 U. to direct, धू (धून्) 10 U. to shake.

वा (वाप्) 10 U. to go, to be happy, to worship.

(e) The following roots of the 10th conjugation are exclusively Almanepadi.

अर्थ् to request, to obtain, to desire, to strive.	चित् (चंता) to perceive, to know, to regain consciousness; to aim at; to long for, to be anxious about, to resolve upon; to shine, to be regarded as, to remind of, to teach; to comprehend.
कुत्स् to abuse, to revile.	दिर् to suffer pain or lament.
कुह् (कुहयते) to astonish, to deceive.	दिष् to hurt or kill.
कृण् to close, to contract	मंस् to hold consultation, to advise, to charm, to mutter.
माद् to please.	एग् to seek, to hunt, to strive after, to investigate, to beg of one, to visit.
यन् (यान्) to describe.	प्रद् to honour, to worship.
तर्ग् to threaten, &c.	युग् (योग्) to censure.
दिष् (देष्) to gather.	यिष् (वेष्) to tell, to declare, to feel, to dwell.
मृष् to fill up.	शाल् (शान्) to praise.
निष्ठ् to weigh or measure.	स्पर्श् to touch, to unite, to embrace.
भर्त् to threaten, to reproach, to deride.	
भू (भावय्) to obtain, to gain.	
भूण् to consider, to fear, to hope.	
शाल् (शान्) to praise.	
गंध् to injure, to ask, to go, to adorn.	
गल् to flow.	

(f) The following ones are exclusively Parasmaipadi,

रित् (रेत्) to divide, to join, to abandon.	विं (व्राय) to grow old.
लज् (लज्जयति) to seem, &c.	शाश् to finish, &c.
जन् (जान्) to cover, to screen	हाष् (हाष्ट्र) to speak, to crack.
लड् to throw, &c.	हाष् (हाष्) to speak, to creak.
अर्च् to worship, to praise.	अर्ह् to honour, to worship.

अङ्क्	{ 1 A. to move in a curve. 10 U. to count or mark; to brand, to walk.	गद् 1 P. 10 U. to sound or roar.
अर्च् 1 U. } — 10 A. }	to worship, to praise.	गह् { 1 U. to blame. 10 A. to reproach.
अर्ह् { 1 P. to deserve. 10 P. to honour or worship.		गल् { 1 P. to trickle, to drop down, to vanish; to swallow. 10 U. (गल्) to filter. 10 A. to flow.
कण् 1 U. } — 10 U. { to be anxious, to miss or remember with regret.		गस् { 1 A. to swallow, to seize, to destroy. 1 P. or U. (मास्) to swallow.
कण्ड् { 1 U. to be glad or proud. 10 U. to protect, to unhusk.		गलह् 1 U. } to gamble, to receive. — 10 U. गलाह् } receive.
कल् { 1 A. to count, to sound. 10 U. to utter a sound, to proclaim time, &c.		घट् { 1 A. to be busy or united with, to reach, to happen. 10 U. (घट्) to kill, &c.
क्रन्त् 1 P. to cry or weep, to howl or yell; to call out piteously to any one, to exclaim, to neigh, or roar. — 10 U. to cry out continuously, to roar, to rave.		घट् 1 A. } to shake, to touch, — 10 U. } to stroke, to speak spitefully, to disturb.
क्षप् { 1 U. to fast. 10 U. (क्षप्) to send or throw, to miss.		घोष् (घोष्) 1 P. } to proclaim, — 10 U. } to sound, to praise, to fill with cries.
घृ (घर्) 1 P. } to sprinkle, — (घार्) 10 U. } to wet.		तुल् (तोल्) 1 P. 10 U. to weigh, to ponder; to lift up, to support, to compare, to match, to despise, to suspect, to put to test, to counterbalance, to attain.
चद् { 1 P. to cover, to break, to rain. 10 U. (चाद) to kill, to pierce.		दिव् (देव) 1 P. To torment. 10 U. To ask, to beg.
चप् { 1 P. to console, 10 U. (चप्) to grind, &c.		
चर्व् 1 P. } to chew, to suck up, — 10 U. } to taste.		

चर् 1 P. } to be wicked, &c.
—10 U. }

चिद् (चेद्) 1 P. } to send out
—10 U. } as a servant.

चुर् 1 P. } to kiss, to touch
—10 U. } softly, to graze.

चार् 1 U. } to cover to hide;
—10 U. } चार् } to keep secret.

यि (जय्) 1 P. to conquer.
—. जाय् 10 P. to grow old.

जल् 1 P. to be rich, to hide
or cover, to encircle, to be
sharp; to be cold.

—10 P. (जाल्) to cover or
screen.

तर्व् 1 P. } to threaten, to cen-
—10 A. } sure, to deride.

तंस् 1 P. } to decorate.
—10 U. }

तिङ् (तिह्) 1 A. to endure.
10 U. to sharpen or
whet, to excite

अप् 1 A. To increase (wealth),
to spread abroad (as fame
or rumour), to become
famous, to arise, to occur to
mind.

—10 U. (प्रथ्) to proclaim, to
manifest, to increase, to dis-
close, to spend, to throw.

ब्रह् 1 U. To breathe, to
hoard grain, to
give, to hurt, to
speak, to see, to
live.

—10 A. (वाल्) To describe
(वल्) To live.

धृ 1 P. (प्राप्ति) To beat,
or to be heated.

—10 U. (प्रप्ति-ते) To
incense, to make fra-
grant, to shine, to
speak.

नृ 1 P. To act, to dance,
to injure.

नर् 10 U. (नार्) To drop, to
fall, to shine, to injure.

पद् 1 P. To go or move.
10 U. (पद्-पाद्) To
string; to split, &c.

पण् 1 A. To go, to move,
10 U. To heap.

पथ् 1 P. To go, to move.
10 U. (पात्र) to throw.

पिण्ड 1 A. } To roll into a ball;
—10 U. } to join, to heap.

पिंड 1 P. } to go, to
move. 10 U. to go,
to be strong, to
dwell, to hurt,
to give, to take.

मह् 1 P. } To respect, to re-
vere, to delight,
—10 U. (मह) } to aggrandize.

मार् 1 P. } To seek, to hunt
after, to strive
—10 U. } after, to solicit,
to trace out.

मुन् or मुन् 1 P. } To purify;
— 10 U. } to sound.

मुद् (मोह्) 1 A. To rejoice.
10 U. To mix.
— to purify.

पक्ष 1 P.	} To side with;	1 U. To take root, to
—10 U.	} To accept, to seize.	be firm.
भज् 1 A.	To spare, to assign, to accept, to resort to, to practise, to enjoy; to wait upon, to worship, to select.	मूल् } 10 U. To plant, to germinate.
—10 U. (भाज्)	To cook, to give.	मोक्ष } 1 P. To release, to un- tie, to hurl, to 10 U. shed, to extract.
भद्र	{ 1 P. to foster, to hire, to receive wages. 10 U. (भट्) To speak or converse.	भ्रष्ट } 1 P. To rub, to heap to hurt or kill. 10 U. To heap, to smear, to mix, to speak dis- tinctly.
भंडू 1 A.	To chide, to mock, to speak, to joke.	यंच् 1 U. } To restrain, to —10 U. } fasten, to compel.
—10 U.	To make fortunate, to cheat.	रंध् } 1 U. to go, hasten, 10 U. to shine, to speak.
भूष् 1 P.	{ To adorn, to over- —10 U. } spread.	रस् 1 P. To roar, to yell; to cry out, to scream, to tinkle, to sing.
भंडू 1 P.	{ To adorn. —10 U. }	—10 U. To taste, &c.
—1 A.	To dress, to surround, to distribute:	रह् 1 P. } To quit or 10 U. (रह्) } abandon.
रुद् (रोट्) 1 A.	{ to resist, to shine, to speak, —10 U. } to suffer pain.	लळ् { 1 U. to play, to frolic. 10 U. (ललयति-ते) } fondle, to desire.
लक्ष्	{ 1 A. to observe. 10 U. to notice, to see, to denote, to define, to aim at, to think	लण्ड् 1 P. } to throw up, to —10 U. } speak.
लग् 1 P.	to stick, to touch, to have an effect on, to be- come united, to happen im- mediately, to detain.	वज् { 1 P. to go, to move, to roam about. 10 U. (वाज्) to trim, to feather an arrow, to go.
—10 U. (लाग्)	to taste, to obtain.	वद् { 1 P. to surround. 10 U. (वद्) to till, &c.
घण्ट	1 P. } to divide or 10 U. } share.	

लंज् ।	1 P. to traduce, to roast or fry.	वीरू ।	1 P. } to injure or kill. — 10 U. } to cheat, to hurt, to suffer pain.
— 10 U.	to endure or kill, to give, to speak, to shine, to be strong, to dwell, to be manifest.	शरू ।	10 P. (शरू) to finish, &c.
लिप् ।	1 P. to go or move. 10 U. to paint; to inflect a noun according to its gender.	शाल ।	1 A. to shape, to cover. 1 P. to go, to run fast. 10 A. (शाल) to praise.
लप् ।	1 P. to adorn. 10 U. to hurt, to rob, to plunder.	शीरू ।	1 A. to wet, to sprinkle, to move gently.
लोक् ।	1 A. to see. 10 U. to speak, to shine.	शील ।	1 P. & 10 A. to be angry, to wet, to be patient, to speak, to shine. 1 P. to contemplate, to worship, to do.
लड् ।	1 P. to play.	शील ।	10 U. to worship, to exercise, to study, to wear, to go to.
— 1 P. & 10 P. (लड्यति)	to throw, to blame, to loll the tongue, to harass.	शुद् (शोद्) ।	1 P. to be hindered, to limp, to resist. 10 U. to be idle or lazy.
— 10 U. (लाद्यति)	to fondle, to annoy.	शुष्ट् ।	1 P. to purify, to be come dry.
बल् ।	1 A. to be pre-eminent, to cover, to kill, to speak, to give. 10 U. to speak, to shine.	शुष्ट् ।	1 U. to be purified, to purify.
बेल् ।	1 P. to go, to be wanton, to shake. 10 U. to count the time.	अण् ।	1 P. (आण्) to bestow — 10 U. upon.
व्यय् ।	1 U. to move, to go. 10 U. (व्यय्) to go, to expend, to bestow.	शम्भ् ।	1 P. to go. 10 P. to collect, to heap together.
— 10 U. (व्याय् or व्याप्)	to throw or cast, to drive.	सीरू ।	1 A. to sprinkle, to go. 1 P. & 10 U. to be impatient, to be patient, to touch.
व्रण् ।	1 P. to sound. 10 U. to hurt, to wound.	सद् ।	1 A. to strike, to hurt, to pour out, to deposit, to distil, to throw away.

सूद् 10 U. to excite, to strike,
to cook, to pour out, to
promise, to assent.

स्कंद् 1 P. to jump, to rise, to
fall, to burst, to perish, to
ooze, to emit, to go, to be-
come dry.

— 10 U. to collect.

स्तेप् { 1 A. to ooze.
10 U. to send, to throw.

स्फण्ड् or स्फुण्ड् { 1 P. to open,
to expand. 10 U. to joke.

स्फण्ड् 1 P. { to laugh at.
10 U. { to joke with.

49. Roots belonging optionally to the Fourth or Tenth conjugation.

पुर् 4 A. to fill, to satisfy.

— 10 U. to fill, to blow (as a
couchshell), to cover, to
draw (as a bow,) to spend
(time), to load with gift,
to fulfil, to intensify.

चूप् 4 P. { to seek, to hunt, to
examine, to strive
— 10 A. { after, to beg.

50 The following ones belong to the Sixth and Tenth conjugations.

चर्च् 6 P. to discuss, to besmear,
to abuse, to menace, to hurt.
— 10 U. to read over or study.

51. Roots belonging to the First, Fourth and Tenth conjugations.

स्फुण्ड् { 1 A. to open or expand.
— { 10 U. to joke.

स्यम् 1 P. { to sound, to shout.
— 10 U. { to go.

— 10 A. to reflect.

स्वद् { 1 A. to be liked, to
task, to please, to
sweeten.

— 10 U. (स्वाद्) to taste,
to sweeten.

सम् { 1 P. to go.
10 U. to collect.

हिक् 1 U. to make an inarticu-
late sound, to hiccup.

— 10 A. to hurt or kill.

शम् (शाम्) 4 P. to grow calm,
to cease, to come to an end,
to be quelled, to desist, to
destroy.

— 10 U. (शाम्) to show, to
look at.

स्तप् 4 P. { to heap up, to
erect.
— 10 U. {

सज् 6 P. to break to pieces,
to afflict, to pain, to bend.
— 10 U. to hurt or kill.

गोप् 1 P. (गोपयति) to protect.	— 4 P. (दीप्) to shine, to play with dice, to rejoice, to be drunk, to be sleepy, to wish for, to squander, to deal in, to bet.
— 1 A. (गोपते) to conceal, (जुहुपस्ते) to censure; to shun.	माद् 1 P. to be proud, to be poor.
— 4 P. to be confused.	— 4 P. (माद्) to be drunk or mad, to be glad, to enjoy supreme felicity.
— 10 U. (गोपयति—ते) to speak, to shine.	— 10 A. to please, to gratify (मादयते).
जास् 4 P. to set free, to be exhausted, to go.	मिद् (मेद्) 1 A. 4 U. 10 U. to melt, to be greasy or fat, to love.
— 1 P. 10 P. (जास्) to hurt or injure, to despise.	सूर् (मर्व) 1 U. to sprinkle, to endure.
तप् 1 P. (transitive) to heat, to learn, to hurt, to pain.	सूर् 4 U. 10 U. to suffer, to pardon, to permit, to forget or neglect.
— (intran.) to shine, to be hot, to suffer pain, to undergo penance.	उप् 1 U. } to wish, to long — 4 U. } for.
ताप् 4 A. to be powerful or heated.	— 10 U. to be eager for.
— 10 U. (ताप्) to heat or torment.	दूर् 1 A. to oppose, to shine, to suffer pain.
ब्रस् 1 & 4 P. to tremble, to fear, to run away.	— 1 P. to wallow, to plunder.
— 10 U. to go, to oppose, to hold, to seize (ब्रासयति—ते)	— 4 P. to roll.
दंस् (दंस) 1 P. } to bite, to see, — 10 U. } to shine.	— 10 U. to speak, to shine.
— 4 P. to throw up, to decay, to perish.	पूर् (धर्व) 1 A. (but P. also in the Aorist, 2nd future and Conditional) to be, to happen, to live on, to revolve, to be occupied in, to behave, to act up to, to have the sense of, to tend.
दिव् (देव्) 1 P. 10 U. to cause to lament, to vex.	— 4 A. to divide
— 10 A. to lament, to vex.	— 10 U. to shine.

52. (Root) belonging to the First, Sixth, and Tenth conjugations.

तिल् (तेल्)	1 P. to go.	लुद् (लोट्)	1 P. To strike.
— 6 P. & 10 U. to be greasy, to besmear.		— 1 A. To go, to wallow; to oppose.	
चल् 1 P. to move.		लूद् 6 P. To wallow, to agitate.	
— 6 P. to sport.		— 10 U. To rob, to plunder.	
चल् 10 P. to foster चालयति—ते		विच्छृं 1 P. विच्छति { to go or 6 P. विच्छायति } move.	
ज्ञाष् 1 P. } To think, to exa- mine, to hurt; to — 10 U. } be satisfied		— 10 U. विच्छयति—ते To shine or speak.	
— 6 A. to like, to be pleased, to frequent; to resort to; to choose; to possess; to hap- pen to.		स्फुर्त् 1 U. 6 P. To burst open, to split; to blossom, to disperse; to burst into view.	
धृ 6 A. to be; to remain; to resolve upon.		— 10 U. (स्फुटयति—ते) To break- open; To burst into view.	
धृ 1 P. 10 U. to hold or bear; to support or sustain. To possess or keep; to assume; to wear; to restrain; to suffer; to assign; to owe, to practise, to cite; to preserve.		पुद् 6 P. To embrace; to intertwine.	
लज् 6 A. To be ashamed.		— 10 U. (पुटयति—ते) To be in contact with, to fasten.	
— 1 P. To blame.		(पोटयति—ते) To grind; to speak; to shine.	
— 10 P. To seem; to conceal.		— 1 P. To grind; to rub.	

53. The root डिप् belongs to the 4th, 6th and 10th conjugations

डिप् 4, 6 & 10 P. to throw, to direct, to send.

डिप् 10 A. to heap together.

54. Roots. Present Tense 3rd Person.

कल् 10 U. { कलयति
कलयते
— 10 P. कालयति

कलयतः कलयन्ति
कलयते कलयन्ते
कालयतः कालयन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
पट् 10 U. {	पट्यति पट्यते पट्याति पट्यते	पट्यतः पट्येते पाट्यतः पाट्येते	पट्यन्ति पट्यन्ते पाट्यन्ति पाट्यन्ते
बल् 10 U. {	बल्यति बल्यते	बल्यतः बल्येते	बल्यन्ति बल्यन्ते
बाल् 10 A.	बाल्यते	बाल्येते	बाल्यन्ते
लज् 10 P. {	लज्यति लाज्यति	लज्यतः लाज्यतः	लज्यन्ति लाज्यन्ति
लद् 10 P.	लद्यति	लद्यतः	लद्यन्ति
लाद् 10 U. {	लाड्यति लाड्यते	लाड्यतः लाड्येते	लाड्यन्ति लाड्यन्ते
लल् 10 U. {	लल्यति लल्यते लाल्यति लाल्यते	लल्यतः लल्येते लाल्यतः लाल्येते	लल्यन्ति लल्यन्ते लाल्यन्ति लाल्यन्ते
वस् 10 U. {	वस्यति वस्यते वास्यति वास्यते	वस्यतः वस्येते वास्यतः वास्येते	वस्यन्ति वस्यन्ते वास्यन्ति वास्यन्ते
व्यय् 10 U. {	व्यय्यति व्यय्यते व्याययति व्याययते	व्यय्यतः व्यय्येते व्याययतः व्याययेते	व्यय्यन्ति व्यय्यन्ते व्याययन्ति व्याययन्ते
आथ् 10 U. {	आथयति आथयते आथ्ययति आथ्ययते	आथयतः आथयेते आथ्ययतः आथ्ययेते	आथयन्ति आथयन्ते आथ्ययन्ति आथ्ययन्ते
श्वद् 10 U. {	श्वठयति श्वठयते श्वाठयति श्वाठयते	श्वठयतः श्वठयेते श्वाठयतः श्वाठयेते	श्वठयन्ति श्वठयन्ते श्वाठयन्ति श्वाठयन्ते
ज्ञा 10 U. {	ज्ञाप्यति ज्ञाप्यते	ज्ञाप्यतः ज्ञाप्येते	ज्ञाप्यन्ति ज्ञाप्यन्ते

Roots	Present	Tense	3rd Person..
वा 10 U.	{ वापयति वापयते	वापयतः वापयते	वापयन्ति वापयन्ते
ध्न 10 U.	{ धूनयति धूनयते	धूनयतः धूनयते	धूनयन्ति धूनयन्ते
अर्थ 10 A.	अर्थयते	अर्थयते	अर्थयन्ते
कुत्स	कुत्सयते	कुत्सयते	कुत्सयन्ते
कुह्	कुहयते	कुहयते	कुहयन्ते
कूण्	कूणयते	कूणयते	कूणयन्ते
गर्ह्	गर्हयते	गर्हयते	गर्हयन्ते
गंध्	गंधयते	गंधयते	गंधयन्ते
गल्	गलयते	गलयते	गलयन्ते
चित्	चेतयते	चेतयते	चेतयन्ते
बाल्	बालयते	बालयते	बालयन्ते
तर्ज्	तर्जयते	तर्जयते	तर्जयन्ते
डेप्	डेपयते	डेपयते	डेपयन्ते
तूण्	तूणयते	तूणयते	तूणयन्ते
निष्कृ	निष्कयते	निष्कयते	निष्कयन्ते
भर्त्स्	भर्त्सयते	भर्त्सयते	भर्त्सयन्ते
भ्र्	भावयते	भावयते	भावयन्ते
भ्रूण्	भ्रूणयते	भ्रूणयते	भ्रूणयन्ते
शाल्	शालयते	शालयते	शालयन्ते
हिक्	हिकयते	हिकयते	हिकयन्ते
मंत्र्	मंत्रयते	मंत्रयते	मंत्रयन्ते
यक्ष्	यक्षयते	यक्षयते	यक्षयन्ते
योज्	योजयते	योजयते	योजयन्ते
वेद्	वेदयते	वेदयते	वेदयन्ते
शाल्	शालयते	शालयते	शालयन्ते
स्पर्श्	स्पर्शयते	स्पर्शयते	स्पर्शयन्ते
रेच् 10 P.	रेचयति	रेचयतः	रेचयन्ति
जाल्	जालयति	जालयतः	जालयन्ति
अर्च्	अर्चयति	अर्चयतः	अर्चयन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
ज्ञि 10 P.	ज्ञाययति	ज्ञाययतः	ज्ञाययन्ति
शृद् „	शठयति	शठयतः	शठयन्ति
ह्वप् „	ह्वापयति	ह्वापयतः	ह्वापयन्ति
ह्वर् „	ह्वापयति	ह्वापयतः	ह्वापयन्ति
अर्ह „	अर्हयति	अर्हयतः	अर्हयन्ति
पूर् 4 A.	पूर्यते	पूर्यते	पूर्यन्ते
पूर् 10 U. {	पूरयति पूरयते	पूरयतः पूरयेते	पूरयन्ति पूरयन्ते
सृग् 4 P. {	सृगयति —10 A.	सृगयतः सृगयेते	सृगयन्ति सृगयन्ते
शाम् 4. P.	शाम्यति	शाम्यतः	शाम्यन्ति
—10 U. {	शामयति शामयते	शामयतः शामयेते	शामयन्ति शामयन्ते
स्त्रूप् 4 P.	स्तूप्यति	स्तूप्यतः	स्तूप्यन्ति
स्त्रूप् 10 U. {	स्तूपयति स्तूपयते	स्तूपयतः स्तूपयेते	स्तूपयन्ति स्तूपयन्ते
चर्च् 6 P.	चर्चति	चर्चतः	चर्चन्ति
चर्च् 10 U. {	चर्चयति चर्चयते	चर्चयतः चर्चयेते	चर्चयन्ति चर्चयन्ते
रुज् 6 P.	रुजति	रुजतः	रुजन्ति
रुज् 10 U. {	रोजयति रोजयते	रोजयतः रोजयेते	रोजयन्ति रोजयन्ते
तप् 1 P.	तपति	तपतः	तपन्ति
—4 A.	तप्यते	तप्यते	तप्यन्ते
—10 U. {	तापयति तापयते	तापयतः तापयेते	तापयन्ति तापयन्ते
घप् 1 P.	गोपायति	गोपायतः	गोपायन्ति
—1 A.	गोपते	गोपेते	गोपन्ते
—4 P.	घृप्यति	घृप्यतः	घृप्यन्ति
घप् 10 U. {	गोपयति गोपयते	गोपयतः गोपयेते	गोपयन्ति गोपयन्ते
ब्रस् 1 P.	ब्रसति	ब्रसतः	ब्रसन्ति
—4 P.	ब्रस्थति	ब्रस्थतः	ब्रस्थन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
—10 P. { दृश् 4 P. दृश् 1 P.	त्रासयति त्रासयते दस्यति	त्रासयतः त्रासयेते दस्यतः	त्रासयन्ति त्रासयन्ते वस्यन्ति
—10 U. { देव् 1 P. देव् 4 P.	दंसयति दंसयते दीव्यति	दंसयतः दंसयेते दीव्यतः	दंसयन्ति दंसयन्ते दीव्यन्ति
—10 U. { मद् 1 P. मद् 4 P. 10 A. { मिद् 1 A. मिद् 4 U.	देवति देवयति मदति माद्यति माद्यते मेदते मेद्यति मेद्यते	देवयतः देवयेते मदतः माद्यतः माद्येते मेदेते मेद्यतः मेद्येते	देवयन्ति देवयन्ते मदन्ति माद्यन्ति माद्यन्ते मेदन्ते मेद्यन्ति मेद्यन्ति
—10 U. { सृष् 1 U.	मेदयति मर्षति मर्षते	मेदयतः मर्षतः मर्षते	मेदयन्ति मर्षन्ति मर्षन्ते
—4 U. { —10 U. { लष् 1 U. { —4 U. { लष् 10 U. { 1 A. { छट् 1 P. छट् 4 P.	सृष्यति सृष्यते मर्षयति मर्षयते लप्ति लप्तते लघ्यति लघ्यते लपयति लपयते लोटते लोटाति लुध्यति लोटयति लोटयते	सृष्यतः सृष्येते मर्षयतः मर्षयेते लप्तः लप्तेते लघ्यतः लघ्येते लपयतः लपयेते लोटतः लोटाते लुध्यतः लोटयतः लोटयेते	सृष्यन्ति सृष्यन्ते मर्षन्ति मर्षन्ते लपन्ति लपन्ते लघ्यन्ति लघ्यन्ते लपयन्ति लपयन्ते लोटन्ति लोटन्ते लुध्यन्ति लोटयन्ति लोटयन्ते
—10 U. {			

Roots		Present	Tense	3rd Person.
तिल्	1 P. {	तेलति	तेलतः	तेलन्ति
	6 P. {	तिलति	तिलतः	तिलन्ति
— 10 U. {	तेलयति	तेलयतः	तेलयन्ति	
	तेलयते	तेलयते	तेलयन्ते	
चल्	1 P. {	चलति	चलतः	चलन्ति
	6 P. {		"	"
	10 P. {	चालयति	चालयतः	चालयन्ति
जोप्	1 P. {	जोपति	जोपतः	जोपन्ति
	— 10 U. {	जोपयति	जोपयतः	जोपयन्ति
		जोपयते	जोपयते	जोपयन्ते
धृ	6 A. {	ध्रियते	ध्रियते	ध्रियन्ते
	1 P. {	धरति	धरतः	धरन्ति
— 10 U. {	धारयति	धारयतः	धारयन्ति	
		धारयते	धारयते	धारयन्ते
लज्	6 A. {	लजते	लजते	लजन्ते
	1 P. {	लजति	लजतः	लजन्ति
— 10 P. {	लजयति	लजयतः	लजयन्ति	
		लाजयति	लाजयतः	लाजयन्ति
विच्छ	1 P. {	विच्छति	विच्छतः	विच्छन्ति
	6 P. {	विच्छायति	विच्छायतः	विच्छायन्ति
— 10 U. {	विच्छयति	विच्छयतः	विच्छयन्ति	
		विच्छयते	विच्छयते	विच्छयन्ते
स्फुट्	6 P. {	स्फुटति	स्फुटतः	स्फुटन्ति
	— 1 U. {	स्फोटति	स्फोटतः	स्फोटन्ति
		स्फोटते	स्फोटते	स्फोटन्ते
— 10 U. {	स्फुटयति	स्फुटयतः	स्फुटयन्ति	
		स्फुटयते	स्फुटयते	स्फुटयन्ते
षुट्	1 P. {	पोटति	पोटतः	पोटन्ति
	— 6 P. {	षुटति	षुटतः	षुटन्ति
— 10 U. {	उटयति	उटयतः	उटयन्ति	
		उटयते	उटयते	उटयन्ते
	पोटयति	पोटयतः	पोटयन्ति	
	पोटयते	पोटयते	पोटयन्ते	
द्विष्	4 P. {	द्विष्यति	द्विष्यतः	द्विष्यन्ति
	— 6 P. {	द्विषति	द्विषतः	द्विषन्ति

Roots	Present	Tense	3rd. Person.
— 10 U. {	हेपयति हेपयते	हेपयतः हेपयते	हेपयन्ति हेपयन्ते
55.	लहू	Imperfect Tense	अनयतनभूतः
S.		घुष् To proclaim	
		<i>Parasmaipada</i>	
	<i>S.</i>	<i>D.</i>	<i>P.</i>
1st.	अधोपयम्	अधोपयाव	अधोपयाम
2nd.	अधोपयः	अधोपयतम्	अधोपयत
3rd.	अधोपयत्	अधोपयताम्	अधोपयन्
		<i>Atmanepada</i>	
1st.	अधोपये	अधोपयावहि	अधोपयामहि
2nd.	अधोपयथा:	अधोपयेथाम्	अधोपयध्वम्
3rd.	अधोपयत	अधोपयेताम्	अधोपयन्त
		स्पृहू To desire	
		<i>Parasmaipada</i>	
1st.	अस्पृहयम्	अस्पृहयाव	अस्पृहयाम
2nd.	अस्पृहयः	अस्पृहयतम्	अस्पृहयत
3rd.	अस्पृहयत्	अस्पृहयताम्	अस्पृहयन्
		<i>Atmanepada.</i>	
1st.	अस्पृहये	अस्पृहयावहि	अस्पृहयामहि
2nd.	अस्पृहयर्था:	अस्पृहयेथाम्	अस्पृहयध्वम्
3rd.	अस्पृहयत	अस्पृहयेताम्	अस्पृहयन्त
		कथू To tell.	
		<i>Parasmaipada.</i>	
1st.	अकथयम्	अकथयाव	अकथयाम
2nd.	अकथयः	अकथयतम्	अकथयत
3rd.	अकथयत्	अकथयताम्	अकथयन्
		<i>Atmanepada.</i>	
1st.	अकथये	अकथयावहि	अकथयामहि
2nd.	अकथयथा:	अकथयेथाम्	अकथयध्वम्
3rd.	अकथयत	अकथयेताम्	अकथयन्त

क्षाल् (क्षाल्) to wash

Parasmaipada.

S	D.	P.
1st.	अक्षालयम्	अक्षालयाय
2nd.	अक्षालयः	अक्षालयतम्
3rd.	अक्षालयत्	अक्षालयताम्
		<i>Aim.</i>
1st.	अक्षालये	अक्षालयायहि
2nd.	अक्षालयथाः	अक्षालयेथाम्
3rd.	अक्षालयतः	अक्षालयेताम्

कूद् (कीर्त्) *Parasmaipada.*

1st.	अकीर्तियम्	अकीर्तियाय	अकीर्तियाम्
2nd.	अकीर्तियः	अकीर्तियतम्	अकीर्तियतः
3rd.	अकीर्तियत्	अकीर्तियताम्	अकीर्तियन्तः
		<i>Aitmanspada.</i>	
1st.	अकीर्तिये	अकीर्तियावहि	अकीर्तियामहि
2nd.	अकीर्तियथाः	अकीर्तियेथाम्	अकीर्तियध्वम्
3rd.	अकीर्तियतः	अकीर्तियेताम्	अकीर्तियन्तः

(66) लोद् Imperative Mood आज्ञार्थः

घोप्

Parasm.

1st.	घोपयाणि	घोपयाव	घोपयाम्
2nd.	घोपय	घोपयतम्	घोपयतः
3rd.	घोपयतु	घोपयताम्	घोपयतन्तु

Aim.

1st.	घोपये	घोपयावहै	घोपयामहै
2nd.	घोपयस्थ	घोपयेथाम्	घोपयध्वम्
3rd.	घोपयताम्	घोपयेताम्	घोपयन्ताम्

स्पृह्

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1st.	स्पृहयानि	स्पृहयाव	स्पृहयाम
2nd.	स्पृहय	स्पृहयतम्	स्पृहयत्
3rd.	स्पृहयतु	स्पृहयताम्	स्पृहयन्तु

Atmanepada.

1st.	स्पृहयै	स्पृहयावहै	स्पृहयामहै
2nd.	स्पृहयस्व	स्पृहयेथाम्	स्पृहयध्वम्
3rd.	स्पृहयताम्	स्पृहयेताम्	स्पृहयन्ताम्

कथ् *Parasmaipada.*

1st.	कथयानि	कथयाव	कथयाम
2nd.	कथय	कथयतम्	कथयत्
3rd.	कथयतु	कथयताम्	कथयन्तु

Atmanepada.

1st.	कथयै	कथयावहै	कथयामहै
2nd.	कथयस्व	कथयेथाम्	कथयध्वम्
3rd.	कथयताम्	कथयेताम्	कथयन्ताम्

क्षल् (क्षाल्)

Parasmaipada.

1st.	क्षालयानि	क्षालयाव	क्षालयाम
2nd.	क्षालय	क्षालयतम्	क्षालयत्
3rd.	क्षालयतु	क्षालयताम्	क्षालयन्तु

Atmanepada.

1st.	क्षालयै	क्षालयावहै	क्षालयामहै
2nd.	क्षालयस्व	क्षालयेथाम्	क्षालयध्वम्
3rd.	क्षालयताम्	क्षालयेताम्	क्षालयन्ताम्

कृद् (कीर्त्) *Parasmaipada.*

1st.	कीर्तयानि	कीर्तयाव	कीर्तयाम
2nd.	कीर्तय	कीर्तयतम्	कीर्तयत्
3rd.	कीर्तयतु	कीर्तयताम्	कीर्तयन्तु

DHATURUPA CHANDRIKA.

61

S.

Atmanepada.

- 1st. कीर्तये
2nd. कीर्तयस्य
3rd. कीर्तयताम्
67. विधिलिङ्गः

P.

कीर्तयामहै
कीर्तयध्वम्
कीर्तयन्ताम्

- 1st. घोपयेयम्
2nd. घोपये:
3rd. घोपयेत्

घोपयेव
घोपयेतम्
घोपयेताम्

येम
घोपयेत्

Atmanepada.

- 1st. घोपयेय
2nd. घोपयेथा:
3rd. घोपयेत्

घोपयेवहि
घोपयेयाथाम्
घोपयेयाताम्

येहि
घोपयेत्
घोपयेत्

स्पृह—Parasmaipada.

- 1st. स्पृहयेयम्
2nd. स्पृहये:
3rd. स्पृहयेत्

स्पृहयेव
स्पृहयेतम्
स्पृहयेताम्

स्पृहयेम
स्पृहयेत
स्पृहयेतुः

Atmanepada.

- 1st. स्पृहयेय
2nd. स्पृहयेथा:
3rd. स्पृहयेत्

स्पृहयेवहि
स्पृहयेयाथाम्
स्पृहयेयाताम्

स्पृहयेमहि
स्पृहयेध्वम्
स्पृहयेत्व

कथ—Parasmaipada.

- 1st. कथयेयम्
2nd. कथये:
3rd. कथयेत्

कथयेव
कथयेतम्
कथयेताम्

कथयेम
कथयेत
कथयेतुः

स्पृह्

Parasmaipada. singular.

S.

D.

app.

- 1st. स्पृहयाणि
2nd. स्पृहय
3rd. स्पृहयतु

- स्पृहय
स्पृहय ग्राम्
स्पृहय रात्रि

कथयेमहि

कथयेध्वम्

कथयेरन्

- 1st. स्पृहयै
2nd. स्पृहयस्व
3rd. स्पृहयताम्

Atmanepada.

पदा.

व

कथ्

क्षालयेत्

क्षालयेत्

क्षालयेत्

क्षालयेम

क्षालयेत्

क्षालयेयुः

- 1st. कथयानि
2nd. कथय
3rd. कथयतु

Atmanepada.

पदा.

वहि

क्षालयेयाथाम्

क्षालयेयाताम्

क्षालयेमहि

क्षालयेध्वम्

क्षालयेरन्

1st. कथै कृत् (कीर्ति) Parasmaipada.

- 2nd. तीर्तयम्
3rd. कीर्तयैः
कीर्तयेत्

कीर्तयेव

कीर्तयेत्

कीर्तयेताम्

कीर्तयेम

कीर्तयेत्

कीर्तयेयुः

Atmanepada.

- 1st. कीर्तयै
2nd. कीर्तयेथा:
3rd. कीर्तयेत्

कीर्तयेवहि

कीर्तयेयाथाम्

कीर्तयेयाताम्

कीर्तयेमहि

कीर्तयेध्वम्

कीर्तयेरन्

by अ॒

'gative Jmanepada.

Second class, D.

8th and 9th).

P.

68. The set of Ter. वृत्ति
 Second class of conjugation
 that of the First class and its final.

कीर्तयामहे
 कीर्तयदम्
 कीर्तयन्ताम्

विधर्यः

लद् Present

Parasmaipada.

	S.	D.	P.	S.	प्रेपयेम्
1st Person	मि	पः	मः	ए	प्रेपयेम्
2nd „	सि	यः	य	से	योपयेम्
3rd „	ति	तः	अन्ति	ते	आत्येम्

Parasmaipada. लद् Imperfect Tense. अत्येम्

	S.	D.	P.	S.	D.
1st Person	अम्	य	म	इ	यदि
2nd „	त्	तम्	त	था:	आयाम्
3rd „	त्	ताम्	अन्	त	आताम्

लोट् Imperative Mood.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person.	आनि	आय	आम्	ऐ	आयहै	आमहै
2nd „	हि	तम्	त	स्य	आथाम्	धम्
3rd „	हु	ताम्	अन्तु	ताम्	आताम्	अताम्

विधिलिद् Potential.

1st Person	याम्	याय	याम्	ईय	ईयहि	ईमहि
2nd „	या:	यातम्	यात	ईया:	ईयाथाम्	ईधम्
3rd „	याद्	याताम्	युः	ईत	ईयाताम्	ईतन्

CHA-DRIKA.

स्पृह्

Parasmaipada. singular.

S.

D.

app.

कथयेमहि

1st.	स्पृहयाणि	स्पृहपा	कथयेद्वम्
2nd.	स्पृहय	स्पृहप् ग्राम्	कथयेरन्
3rd.	स्पृहयतु	स्पृहप् तु	

Atmanepada.

1st.	स्पृहयै	वैव	क्षालयेम
2nd.	स्पृहयस्व	क्षालयेतम्	क्षालयेत
3rd.	स्पृहयताम्	क्षालयेताम्	क्षालयेयुः

कथ्

Atmanepada.

1st.	कथयानि	क्षालयेवहि	क्षालयेमहि
2nd.	कथय	क्षालयेयाथाम्	क्षालयेद्वम्
3rd.	कथयतु	क्षालयेयाताम्	क्षालयेरन्

1st. कथैं कृत् (कीर्त) Parasmaipada.

2nd.	त्येयम्	कीर्तयेव	कीर्तयेम
3rd.	कीर्तये:	कीर्तयेतम्	कीर्तयेत
	कीर्तयेत्	कीर्तयेताम्	कीर्तयेयुः

Atmanepada.

1st.	कीर्तयेय	कीर्तयेवहि	कीर्तयेमहि
2nd.	कीर्तयेथाः	कीर्तयेयाथाम्	कीर्तयेद्वम्
3rd.	कीर्तयेत्	कीर्तयेयाताम्	कीर्तयेरन्

It will be seen that the 1st Person singular termination is ए instead of इ, the vowel इ replaced by आ and इथाम्-इताम् the 2nd and 3rd Persons plural terminations, is Present, Imperfect and Imperative अथा, इता:

न् in अन्ते, अन्त and अन्ताम् the third ^{anepo} of the Present Tense, Imperative Mood with the exception dropped.

The Parasmaipada Tense is the same as those applied to the perfect Tense, and those of the conjugations. The set of Potential of the second person ~~in~~, one quite different.

roots of the Fir Terminations however undergo certain
Terminations in respect to some conjugations which are noted

The Part of speech and person plural termination as appended to the below. The 3rd conjugation and to the roots शास्-जक्ष् वा and जाग् all of the 2nd conjugation loses its र् in apada; the अन्ति and अन्तु of the Present Tense and future Mood become therefore अति and अत.

(b) अन् The Parasmaipada termination of the Imperfect Tense third person plural is replaced by उस् necessarily in the case of roots विद्-शास्-जक् चकास् दरिक्त्रा and जाग् and optionally in the case of roots of the 2nd conjugation ending in आ and the root द्विष् 2 P. A. 'to hate.'

(c) हि is the Imperative 2nd Person singular Parasmaipada termination in the second class of conjugation.

This $\bar{e}$ is changed to $\bar{e}$ in the case of roots whose base ends in any consonant except a nasal or a semi-vowel and the root $\bar{e}$ 3 P. to sacrifice.

हि is dropped in the 5th conjugation when the root ends in a vowel and in the 8th in all cases.

हि replaced by आम् in the case of roots ending in a consonant in the 9th conjugation.

The following forms are irregular :—

Roots		2nd Person Imperative
अस्	2 P. to be	एषि
चकास्	„ — to shine	चकाद्धि or चकापि
यज्	„ — to wish	यज्जु
शास्	„ — to govern	शाधि
हन्	„ — to kill	जहि
दा	3 P. to give	देहि
धा	„ — to hold	धेहि
हा	„ — to abandon	जहाहि-जहीहि-जहिहि

(69) These terminations are divided into two classes, "strong" and "weak."

(a) मि-सि-ति ; अम्—सु—तु ; आनि—आय—आम् and तु of the Parasmaipada and ऐ, आयहै—आमहै of the Atmanepada terminations are strong.

(b) the rest are weak.

(70) The final vowel and the penultimate short of the base substitute their Guna (रुण) before strong terminations.

CHAPTER V.

Second Conjugation or अदादि Class.

(71) Roots of the Second or अदादि class take no विकरण and terminations are therefore directly applied to them.

(72) Roots ending in आ have no peculiarities except that the form of the Imperfect third person plural is made up by adding रस् optionally, before which the final vowel is dropped. (Exception—the root दरिद्रा to be poor.)

पा 2nd conj. Parasm. to protect, to rule, to be aware of.

Present.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	पामि	पावः	पामः	अपाम्	अपाव	अपाम
2nd „	पासि	पाथः	पाथ	अपा:	अपातम्	अपात
3rd „	पाति	पातः	पान्ति	अपात्	अपातम्	अपान् or अणः

Imperative.

1st Person	पानि	पाव	पाम	पायाम्	पायाव	पायाम
2nd „	पाहि	पातम्	पात	पाया:	पायातम्	पायात
3rd „	पातु	पाताम्	पान्तु	पायाद्	पायाताम्	पायुः

(a) The following roots are similarly conjugated.

ख्या 2 P To tell or declare; to communicate with,

दा „ To cut.

प्रा „ To fill;

प्रसा „ To eat;

द्रा „ To run away; To sleep; To make haste;
to be ashamed.

भा „ To seem, to appear; to be, to exist, to
show one's self; to shine.

रा „ To give, to grant, to bestow.

ला „ To give, to take.

वा „ To blow; to go or move; to hurt or injure.

आ „ To cook, to sweat;

स्ता „ To bathe.

या „ To go or walk, to invade, to set out for,
to depart, to vanish, to last, to happen, to
be reduced to any state, to undertake, to
have carnal intercourse with, to request, to
discover, to behave.

मा 2 P. To measure, to limit, to compare with, to
be comprised in, to prepare or arrange, to
infer or conclude, to build, to display, to
sound.

(b) The root दरिद्रा changes its final vowel to इ before consonantal weak terminations and drops it before the weak terminations beginning with a vowel.

दरिद्रा P. to be poor.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	दरिद्रासि	दरिद्रियः	दरिद्रिमः
2nd „	दरिद्रासि	दरिद्रियः	दरिद्रिथः
3rd „	दरिद्राति	दरिद्रितः	दरिद्रतिः

Imperfect.

1st Person	अदरिद्राम्	अदरिद्रिव	अदरिद्रिम
2nd „	अदरिद्रिः	अदरिद्रितम्	अदरिद्रितः
3rd „	अदरिद्रात्	अदरिद्रिताम्	अदरिद्रिः

Imperative.

1st	दरिद्राणि	दरिद्राय	दरिद्राम
2nd	दरिद्रिहि	दरिद्रितम्	दरिद्रित
3rd	दरिद्रातु	दरिद्रिताम्	दरिद्रितु

Potential.

1st „	दरिद्रियाम्	दरिद्रियाव	दरिद्रियाम
2nd „	दरिद्रियाः	दरिद्रियातम्	दरिद्रियात
3rd „	दरिद्रियात्	दरिद्रियाताम्	दरिद्रियुः

For the forms दरिद्रति—दरिद्रतु and अदरिद्रिः see (68 a) and (68 b).

(73). Roots ending in इ or उ, short or long, change their final to इय or उय when followed by a vowel weak termination.

इ with आधि to 'study,' Atm.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	अधीये	अधीयहे	अधीयस्ते
2nd „	अधीये	अधीयाये	अधीयावे
3rd „	अधीते	अधीयाते	अधीयते

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अध्यैयि	अध्यैवहि	अध्यैमहि
2nd „	अध्यैथा:	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्वम्
3rd „	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत

Imperative.

1st „	अध्यये	अध्ययावहै	अध्ययामहै
2nd „	अधीष्व	अधीयाथाम्	अधीध्वम्
3rd „	अधीताम्	अधीयाताम्	अधीयताम्

Potential.

1st „	अधीयीय	अधीयीवहि	अधीयीमहि
2nd „	अधीयीथा:	अधीयीयाथाम्	अधीयीध्वम्
3rd „	अधीयीत	अधीयीयाताम्	अधीयीरन्

In the case of अध्यैयि—अध्यैयाथाम्—अध्यैयाताम् and अध्यैयत the root इ is changed to इय्, the इ of the latter together with the augment आ of the Imperfect being changed to ए by (14 a) we have अधि+आ+इय्+इ—आथाम्, आताम् and अत=अध्य्+एय्+इ—आथाम्, आताम् and अत, =अध्यैयि—अध्यैयाथाम्—अध्यैयाताम् and अध्यैयत. In the case of Imperative 1st Person the terminations being strong, इ is gunated to ए which is then changed to अय्.

Exception :—The root इ to go 2 P. In this case इ is changed to य् and not to इय् by the above rule.

इ 2 P. to go.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	एमि	इतः	इमः
2nd „	एषि	इथः	इथ
3rd „	एति	इतः	यन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
	अयानि	अयाव	अयाम
	इहि	इतम्	इत
	एतु	इताम्	यन्तु

Imperfect.

1st „	आयम्	ऐव	ऐम
2nd „	ऐः	ऐतम्	ऐत
3rd „	ऐत	ऐताम्	आयन्

Potential.

	S.	D.	P.
	इयाम्	इयाव	इयाम
	इयाः	इयातम्	इयात
	इयात्	इयाताम्	इयुः

Here इ is gunated to ई before strong terminations and with the augment आ of the Imperfect is changed to ऐ. Before vowel weak terminations इ is changed to य and not to इय् by the general rule.

ई 2 P. To go, to shine, to pervade, to desire, to throw, to eat, to become pregnant.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	एमि	ईवः	ईमः
2nd „	एपि	ईयः	ईथ
3rd „	एति	ईतः	ईयन्ति

Imperative

	S.	D.	P.
	अयानि	अयाव	अयाम
	ईहि	ईतम्	ईत
	एतु	ईताम्	ईयन्तु

Imperfect.

1st Person	आयम्	ऐव	ऐम
2nd „	ऐः	ऐतम्	ऐत
3rd „	ऐत्	ऐताम्	आयद्

Potential.

	S.	D.	P.
	ईयाम्	ईयाव	ईयाम
	ईयाः	ईयातम्	ईयात
	ईयात्	ईयाताम्	ईयुः

ची 2 P To go, &c. same as ई

Present

1st Person	घेमि	घीवः	घीमः
2nd „	घेपि	घीयः	घीथ
3rd „	घेति	घीतः	घियन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
	घयानि	घयाव	घयाम
	घीहि	घीतम्	घीत
	घेतु	घीताम्	घियन्तु

Imperfect.

1st Person	अघेम्	अघीव	अघीम
2nd „	अघेः	अघीयः	अघीथ
3rd „	अघेत्	अघीतः	अघियन्ति

Potential.

	S.	D.	P.
	घीयाम्	घीयाव	घीयाम
	घीयाः	घीयातम्	घीयात
	घीयात्	घीयाताम्	घीयुः

The third person Imperfect plural is optionally अघ्यन् by some, and the singular is अघेत् or अघेत् by the following rule.

(74) The final consonant of a word or form except a nasal is changed to the first or third of its class. Under the same circumstances घ् is changed to द् or ढ्.

दीधि 2 A. To shine; to seem or appear, (restricted to Vedic language).

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	दीधिये	दीधीवहे	दीधीमहे
2nd „	दीधीपे	दीधियाथे	दीधीध्वे
3rd „	दीधीते	दीधियाते	दीधियते
		Imperfect	
1st Person	अदीधियि	अदीधिवहि	अदीधीमहि
2nd „	अदीधीथा:	अदीधियाथाम्	अदीधीध्वम्
3rd „	अदीधीत	अदीधियाताम्	अदीधियत
		Imperative.	
1st „	दीधयै	दीधयावहे	दीधयामहे
2nd „	दीधीष्व	दीधियाथाम्	दीधीध्वम्
3rd „	दीधीताम्	दीधियाताम्	दीधियताम्
		Potential	
1st „	दीधियीय	दीधियीवहि	दीधियीमहि
2nd „	दीधियीथा:	दीधियीयाथाम्	दीधियीध्वम्
3rd „	दीधियीत	दीधियीयाताम्	दीधियीरन्

वेवी 2 A. To go, &c. same as वी or इ (restricted to Vedic language.)

Present.

	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1st Person	वेविये	वेवीवहे	वेवीमहे		वेवयै	वेवयावहे	वेवयामहे
2nd „	वेविये	वेवियाथे	वेवीध्वे		वेवीष्व	वेवियाथाम्	वेवीध्वम्
3rd „	वेवीते	वेवियाते	वेवियते		वेवीताम्	वेवियाताम्	वेवियताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवेवियि	अवेवीवहि	अवेवीमहि
2nd „	अवेवीथा:	अवेवियाथाम्	अवेवीध्वम्
3rd „	अवेवीत	अवेवियाताम्	अवेवियत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	येविर्यीप	येविर्यीष्टि	येविर्यीमष्टि
2nd „	येविर्यीयाः	येविर्यीयायाम्	येविर्यीयम्
3rd „	येविर्यीत	येविर्यीयाताम्	येविर्यीतम्

Exception :—The root श्री 2 A. “to lie down or sleep” is an exception to Rule 73. Its final vowel is gunated before all the personal terminations, and र् is prefixed to the termination of the third person plural.

श्री 2 A. To lie down; to sleep.

Present. Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person.	श्रये	श्रयहे	श्रमहे	श्रये	श्रायाष्टे	श्रापामष्टे
2nd „	श्रये	श्रायाये	श्रेष्ट्ये	श्रेष्ट्य	श्रायायाम्	श्रेष्ट्यम्
3rd „	श्रोते	श्रायाते	श्रेष्टते	श्रेष्टाम्	श्रायाताम्	श्रेष्टताम्

Imperfect. Potential

1st Person.	अश्रयि	अश्रेष्टहि	अश्रोमष्टि		श्रीयि	श्रीष्टहि	श्रीमष्टि
2nd „	अश्रयाः	अश्रायायाम्	अश्रोष्ट्यम्		श्रीयाः	श्रायायाम्	श्रीष्ट्यम्
3rd „	अश्रोते	अश्रायाते	अश्रेष्टते		श्रीताम्	श्रायाताम्	श्रीष्टताम्

(75) Roots ending in (short) उ change it to ओ before a consonantal strong termination.

The root द्रु being Atm., there are only three strong terminations, but they begin with a vowel and the above rule does not apply; while rule 73 does and उ is changed to उ॒ before vowel weak terminations.

द्रु 2 A To conceal; to take away; to rob.

Present. Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person.	द्रुये	द्रुयहे	द्रुमहे	द्रुये	द्रुयाष्टे	द्रुयामष्टे
2nd „	द्रुये	द्रुयाये	द्रुष्ट्ये	द्रुष्ट्य	द्रुयायाम्	द्रुष्ट्यम्
3rd „	द्रुते	द्रुयाते	द्रुष्टते	द्रुताम्	द्रुयाताम्	द्रुष्टताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अहृवि	अहृविहि	अहृमहि
2nd „	अहृथा:	अहृवाथाम्	अहृध्वम्
3rd „	अहृत्	अहृवाताम्	अहृवत्

Potential.

1st Person	हुवीय	हुविविहि	हुवीमहि
2nd „	हुवीथा:	हुवीयाथाम्	हुवीध्वम्
3rd „	हुवीत्	हुवीयाताम्	हुवीरन्

यु 2 P. To join, to unite; to mix.

Present. Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	यौमि	युवः	युमः	यवानि	यवाव	यवाम
2nd „	यौषि	युथः	युथ	युहि	युतम्	युत
3rd „	यौति	युतः	युवन्ति	यौतु	युताम्	युवन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अयवम्	अयुव	अयुम्
2nd „	अयोः	अयुतम्	अयुत
3rd „	अयौत्	अयुताम्	अयुवन्

Potential.

1st „	युयाम्	युयाव	युयाम
2nd „	युयाः	युयातम्	युयात
3rd „	युयात्	युयाताम्	युयुः

यु is changed to यौ before consonantal strong terminations र्मि—स्—ति—स्—त् and तु. and to यो and then to यव्, उ taking its Guna before vowel strong terminations. Before vowel weak terminations उ is changed to उव् and hence उ forms युवन्ति—युवन्तु and अयुवन्.

(a) The following roots are to be similarly conjugated.

कु॒ 2 P. To hum or coo (as a bee).

झु॑—”—To sneeze; to cough.

झु॑—”—To whet or sharpen.

हु॑—”—To advance towards; to attack or assail.

तु॑—”—To praise or commend; to roar or cry, to sound or shout.

धु॑—”—To possess power or supremacy.

सु॑—To drip or trickle; to flow or stream.

(b) The ending त् of the root ऊर्जा takes its व्याधि substitute optionally before the Parasmaipada consonantal strong terminations of the Present Tense and Imperative Mood.

ऊर्जा॒ 2 U. To cover or hide; to surround.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	ऊर्जामि } ऊर्जामि }	ऊर्जेषः	ऊर्जमः
2nd „	ऊर्जापि } ऊर्जापि }	ऊर्जेयः	ऊर्जेथ
3rd „	ऊर्जाति } ऊर्जाति }	ऊर्जेतः	ऊर्जेयन्ति

Imperfect.

1st Person.	ओर्जयम्	ओर्जव	ओर्जम्
2nd „	ओर्जाः	ओर्जुतम्	ओर्जुत
3rd „	ओर्जाद्	ओर्जताम्	ओर्जयन्

Imperative.

1st „	ऊर्जयानि	ऊर्जयाव	ऊर्जयाम
2nd „	ऊर्जेहि	ऊर्जतम्	ऊर्जत
3rd „	ऊर्जातु } ऊर्जातु }	ऊर्जताम्	ऊर्जयन्तु

Potential.

	S.	D.	P.
1st	„	ऊर्णयाम्	ऊर्णयाम्
2nd	„	उर्णयाः	उर्णयात्
3rd	„	ऊर्णयात्	ऊर्णयात्

Atmanepada.

Present.

1st Person	ऊर्णवे	ऊर्णवहे	ऊर्णमहे
2nd „	ऊर्णषे	ऊर्णवाथे	ऊर्णध्वे
3rd „	ऊर्णते	ऊर्णवाते	ऊर्णवते

Imperfect.

1st Person	और्णवि	और्णवहि	और्णमहि
2nd „	और्णथाः	और्णवाथाम्	और्णध्वम्
3rd „	और्णत	और्णवाताम्	और्णवत

Imperative.

1st „	ऊर्णवै	ऊर्णवावहै	ऊर्णवामहै
2nd „	ऊर्णुष्व	ऊर्णवाथाम्	ऊर्णध्वम्
3rd „	ऊर्णताम्	ऊर्णवाताम्	ऊर्णवताम्

Potential.

1st „	ऊर्णवीय	ऊर्णवीवहि	ऊर्णवीमहि
2nd „	ऊर्णवीथाः	ऊर्णवीयाथाम्	ऊर्णवीध्वम्
3rd „	ऊर्णवीत	ऊर्णवीयाताम्	ऊर्णवीरन्

उ is changed to उव् before vowel weak terminations.

(c) After स्तु, तु, and रु, the consonantal terminations have the augment ई optionally prefixed to them.

स्तु 2 U. To praise; to celebrate or praise in song, to worship by hymns.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	{ स्तौमि स्तुवीमि	स्तुवः स्तुवीवः	स्तुमः स्तुवीमः

	S.	D.	P.
2nd „ „	{ स्तीपि स्तवीपि	स्तुथः स्तुवीथः	स्तुथ स्तुवीथ
3rd „ „	{ स्तीति स्तवीति	स्तुतः स्तुवीतः	स्तुतिः स्तुवन्ति

Imperfect.

1st Person	{ अस्तवम्	अस्तुव	अस्तुम्
2nd „ „	{ अस्तौः अस्तवीः	अस्तुतम् अस्तुवीतम्	अस्तुत अस्तुवीत
3rd „ „	{ अस्तीत् अस्तवीत्	अस्तुताम् अस्तुवीताम्	अस्तुतव अस्तुवन्

Imperative.

1st „ „	स्तवानि	स्तवाव	स्तवाम्
2nd „ „	{ स्तुहि स्तुवीहि	स्तुतम् स्तुवीतम्	स्तुत स्तुवीत
3rd „ „	{ स्तोतु स्तवीतु	स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवन्तु

Potential.

1st „ „	{ स्तुयाम् स्तुवीयाम्	स्तुयाव	स्तुयाम्
2nd „ „	{ स्तुयाः स्तुवीयाः	स्तुयातम् स्तुवीयातम्	स्तुयात स्तुवीयात
3rd „ „	{ स्तुयात् स्तुवीयात्	स्तुयाताम् स्तुवीयाताम्	स्तुयुः स्तुवीयुः

*Atmanapada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	{ स्तुवे स्तुवीवे	स्तुवहे स्तुवीवहे	स्तुमहे स्तुवीमहे
2nd „ „	{ स्तुवे स्तुवीवे	स्तुवाथे स्तुवीवाथे	स्तुध्वे स्तुवीध्वे
3rd „ „	{ स्तुते स्तुवीते	स्तुवाते स्तुवीवाते	स्तुवते

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	{ अस्तुवि	अस्तुवहि अस्तुवीवहि	अस्तुमहि अस्तुवीमहि
2nd ,,	{ अस्तुथा: अस्तुवीथा:	अस्तुवाथाम्	अस्तुध्वम् अस्तुवीध्वम्
3rd ,,	{ अस्तुत अस्तुवीत	अस्तुवाताम्	अस्तुवत

Imperative.

1st ,,	स्तवै	स्तवावहै	स्तवामहै
2nd ,,	{ स्तुष्व स्तुवीष्व	स्तुवाथाम्	स्तुध्वम् स्तुवीध्वम्
3rd ,,	{ स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवाताम्	स्तुवताम्

Potential.

1st ,,	स्तुवीय	स्तुवीवहि	स्तुवीमहि
2nd ,,	स्तुवीथा:	स्तुवीयाथाम्	स्तुवीध्वम्
3rd ,,	स्तुवीत	स्तुवीयाताम्	स्तुवीरन्

To roots रु 2 P. To cry, howl, scream, yell, shout or roar, to hum, and तु 2 P. to go, to grow, to kill, are to be conjugated like स्तु.

(d) After व् the consonantal strong terminations have the augment ई necessarily prefixed to them. They thus become ईमि, ईषि, ईति, ईः, ईत् and ईतु. Before all these terminations the final ऊ takes its Guna and is then changed to अ॒ as it does before the remaining strong terminations. Besides there are five irregular forms of the Present Tense, for the 2nd Person singular and dual, and all numbers of the 3rd Person which are noted below.

In the Non-conjugational Tenses, this root is defective and its forms are made up from वच्.

शू २ U. To speak.

Parasmaipada.

Present.

Imperative.

S. D. P.

S. D. P.

1st Pers. व्यापीमि व्यूः व्यूःः

व्यापि व्यापि व्यापि

व्यापम्

2nd „ { व्यापीपि व्यूः व्यूःः
आत्य आहुः व्यूः

व्यूः व्यूः व्यूः

व्यूः

3rd „ { व्यापीति व्यूः व्यूःन्ति
आह आहुः आहुः

व्यूः व्यूः व्यूः

व्यूःन्ति

Imperfect.

Potential.

1st „ अव्यव्यू अव्यू अव्यू

व्यूःम् व्यूःम् व्यूःम्

2nd „ अव्यवीः अव्यत्यू अव्यत्यू

व्यूःः व्यूःत्यू व्यूःत्यू

3rd „ अव्यवीत् अव्यताम् अव्यत्यन्

व्यूःत् व्यूःताम् व्यूःन्

Aitmanepada.

Present.

Imperative.

1st Person व्यै व्यैहे व्यैहे

व्यै व्यैहे व्यैहे

व्यैहे

2nd „ व्यै व्यैथे व्यैथे

व्यै व्यैथे व्यैथे

व्यैथे

3rd „ व्यैते व्यैते व्यैते

व्यैता व्यैता व्यैता

Imperfect.

Potential.

S. D. P.

S. D. P.

1st „ अव्युवि अव्यैहि अव्यैहि

व्यैवि व्यैवहि व्यैवहि

व्यैवहि

2nd „ अव्यैथा अव्यैथाम् अव्यैथम्

व्यैथा व्यैथाम् व्यैथम्

व्यैथम्

3rd „ अव्यैत् अव्यैताम् अव्यैत्यत

व्यैति व्यैताम् व्यैत्यत

व्यैत्यत

(e) The ending *अ* of the root शू २ A. "To beget or bring forth" does not take Guna before the strong terminations ए—आवहे—आमहे of the Imperative.

शू २ A. To beget or bring forth.

Present.

Imperative.

S. D. P.

S. D. P.

1st Person शूषे शूषहे शूषहे

शूषे शूषहे शूषहे

शूषहे

2nd „ शूषे शूषाथे शूषाथे

शूषे शूषाथा शूषाथा

शूषाथा

3rd „ शूषे शूषाते शूषाते

शूषा शूषाता शूषाता

शूषाता

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	असुवि	अस्वहि	अस्महि
2nd „	असूथा:	असुवाथाम्	असूधम्
3rd „	असूत्	असुवाताम्	असुवत्

Potential.

1st „	सुवीय	सुवीवहि	सुवीमहि
2nd „	सुवीथा:	सुवीयाथाम्	सुवीधम्
3rd „	सुवीत्	सुवीयाताम्	सुवीरन्

(76) By (68 a and b) अति—अतु—and उस् are the third person plural terminations of the Present Tense, Imperative Mood, and Imperfect Tense to be appended to the root जागृ, the ending vowel taking its Guna before उस्.

(77) The second and third person singular terminations of the Imperfect are dropped after a consonant.

जागृ 2 P. To be awake or watchful; To sit up;
Present. | Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	जागर्मि	जागृवः	जागृमः	जागराणि	जागराव	जागराम
2nd „	जागर्षि	जागृथः	जागृथः	जागृहि	जागृतम्	जागृत
3rd „	जागर्ति	जागृतः	जागृतः	जागृतुं	जागृताम्	जागृतुं

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st „	अजागरम्	अजागृव	अजागृम
2nd „	अजागः	अजागृतम्	अजागृत
3rd „	अजागः	अजागृताम्	अजागरुः

Potential.

1st „	जागृयाम्	जागृयाव	जागृयाम
2nd „	जागृयाः	जागृयातम्	जागृयात
3rd „	जागृयात्	जागृयाताम्	जागृयुः

अ + जागृ + स् or त् = अजागर + स् or त् the latter being dropped by 77, अजागर = अजागः only remains.

(78) In the case of the roots रह—रहू—रहु—भन् and जाहू, the terminations beginning with any consonant except य have the augment ग prefixed to them

(a) The second and third person singular terminations (ए and ए) of the Imperfect, as appended to the roots mentioned above have the augment ग or ग्ति prefixed to them.

(b) For जाहू see (68 a and b)

रहू २ P. To cry, weep, lament or mourn; to shed tears; to howl, roar or scream.

Present			Imperative.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person रोदिमि रोदिषः रोदिमः			रोदानि	रोदाय	रोदाम
2nd „ रोदिति रोदिषः रोदिषः			रोदिति	रोदितम्	रोदित
3rd „ रोदिति रोदिषः रोदिषः			रोदितु	रोदिताम्	रोदित्तु

Imperfect.

1st Person	भरोदम्	अरोदिष्य	अरोदिम
2nd „	{ अरोदीः अरोदः	अरोदितम्	अरोदित
3rd „	{ अरोदीत् अरोदत्	अरोदिताम्	अरोदन्

Potential.

1st Person	रुपाम्	रुपाय	रुपाम
2nd „	रुपाः	रुपातम्	रुपात
3rd „	रुपात्	रुपाताम्	रुपुः

स्पृ २ P. To sleep

Present.

1st Person स्थपिमि स्थपिषः स्थपिमः		स्थपानि	स्थपाय स्थपाम
2nd „ स्थपिषि स्थपिषः स्थपिषः		स्थपिति	स्थपितम् स्थपित
3rd „ स्थपिति स्थपिषः स्थपिषः		स्थपितु	स्थपिताम् स्थपित्तु

Imperfect.

1st „	अस्थपम्	अस्थपिष्य	अस्थपिम
2nd „	{ अस्थपीः अस्थपः	अस्थपितम्	अस्थपित
3rd „	{ अस्थपीत् अस्थपत्	अस्थपिताम्	अस्थपन्

Potential.

1st „	स्वप्याम्	स्वप्याव	स्वप्याम्
2nd „	स्वप्याः	स्वप्यातम्	स्वप्यात
3rd „	स्वप्यात्	स्वप्याताम्	स्वप्युः
		अत् 2 P. To breathe.	

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	अवसिमि	अवसिवः	अवसिमः
2nd „	अवसिपि	अवसिथः	अवसिथ
3rd „	अवसिति	अवसितः	अवसन्ति
		Imperfect	
1st „	अश्वसम्	अश्वसिव	अश्वसिम
2nd „	अश्वसीः अश्वसः	अश्वसितम्	अश्वसित
3rd „	अश्वसीत् अश्वसत्	अश्वसिताम्	अश्वसन्

Imperative.

1st „	अवसानि	अवसाव	अवसाम्
2nd „	अवसिहि	अवसितम्	अवसित
3rd „	अवसितु	अवसिताम्	अवसन्तु

Potential

1st „	अवस्याम्	अवस्याव	अवस्याम्
2nd „	अवस्याः	अवस्यातम्	अवस्यात
3rd „	अवस्यात्	अवस्याताम्	अवस्युः

अत् 2 P To breathe

Present.

	S.	D.	P.
--	----	----	----

1st	अनिमि	अनिवः	अनिमः
-----	-------	-------	-------

2nd	अनिषि	अनिथः	अनिथ
-----	-------	-------	------

3rd	अनिति	अनितः	अनन्ति
-----	-------	-------	--------

Imperfect.

1st	आनम्	आनिव आनिम
-----	------	-----------

2nd	आनीः आनः	आनितम् आनित
-----	-------------	-------------

3rd	आनीति आनन्	आनिताम् आनन्
-----	---------------	--------------

Imperative.

	S.	D.	P.
--	----	----	----

अनान	अनाव	अनाम
------	------	------

अनिहि	अनितम्	अनित
-------	--------	------

अनितु	अनिताम्	अनन्तु
-------	---------	--------

Potential.

अन्याम्	अन्याव	अन्याम्
---------	--------	---------

अन्याः	अन्यातम्	अन्यात
--------	----------	--------

अन्यात्	अन्याताम्	अन्युः
---------	-----------	--------

जन्म् २ P. To eat, to consume, to destroy.

Present.

Imperative.

S.

D.

P.

1st	जक्षिमि	जक्षिवः	जक्षिमः	जक्षाणि	जक्षाय	जक्षाम
2nd	जक्षिपि	जक्षिथः	जक्षिधः	जक्षिदि	जक्षितम्	जक्षित
3rd	जक्षिति	जक्षितः	जक्षति	जक्षितु	जक्षिताम्	जक्षतु

Imperfect.

S.

D.

P.

1st

अजक्षम्

अजक्षिष्य

अजक्षिम

2nd

{ अजक्षीः

{ अजक्षः

अजक्षितम्

अजक्षित

3rd

{ अजक्षीत

{ अजक्षद्

अजक्षिताम्

अजक्षुः

Potential.

1st

जक्ष्याम्

जक्ष्याय

जक्ष्याम

2nd

जक्ष्याः

जक्ष्यातम्

जक्ष्यात

3rd

जक्ष्याद्

जक्ष्याताम्

जक्ष्युः

For the forms जक्षति—जक्षतु and अजक्षुः see (68 a & 68 b).

Most of the remaining roots ending in a consonant are irregular. Several phonetic changes take place while applying the terminations to the roots, which will be noted down in their proper places.

चक्ष् २ A. (To speak, say or tell; to see or perceive; to abandon or leave) obeys the following Sandhi rules.

(79) * The स् or क्, occurring as the first member of a conjunct consonant, is dropped when the latter is at the end of a word or followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel.

(80) † इ or ए before स् becomes क्.

* स्कोः संयोगादोरन्तेच VIII 2. 29.

† षष्ठीः कः सि VIII. 2. 41.

(81) * When Dentals are compounded with Linguals, the Linguals are substituted for the corresponding Dentals.

(82) † A consonant except a nasal or a semi-vowel, followed by the third or fourth letter of a class, substitutes the third one of its class. छ takes the place of ष्ट in such cases.

(83) ‡ When स्, not being at the end of a word and forming a part of a substitute or a termination, follows a vowel except अ or आ, a semi-vowel, a letter of the guttural class or ह, it becomes ष्ट. रामेषु—सुपितौ and हरिष्टत्र are examples.

चक्षु 2 A. To speak, to see.

Present.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	चक्षे	चक्षवहे	चक्षमहे	चक्षे	चक्षावहै	चक्षामहै
2nd „	चक्षे	चक्षाथे	चक्षुहे	चक्षव	चक्षाथान्	चक्षुहम्
3rd „	चक्षे	चक्षाते	चक्षते	चक्षास्	चक्षातान्	चक्षताम्

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	अचक्षि	अचक्षवहि	अचक्षमहि
2nd „	अचक्षाः	अचक्षाथान्	अचक्षुहम्
3rd „	अचक्ष	अचक्षातास्	अचक्षत

Potential.

1st „	चक्षीय	चक्षीवहि	चक्षीमहि
3rd „	चक्षीयाः	चक्षीयाथान्	चक्षीधम्
3rd „	चक्षीत	चक्षीयातास्	चक्षीरन्

चक्षु + से—स्व = चष्टु + से—स्व by (79) = चक्षु + से—स्व by (80)
= चक्षु + दे—ष्ट्व by (83) = चक्षे and चक्षव second person singulars,
Present Tense and Imperative Mood.

* हुनाहुः VIII. 4. 41.

† इलां जग्गङ्गेषी VIII. 4. 53.

‡ अपदालत्य दूर्वन्धः । इण्कोः । अदेश प्रत्ययोः । VIII. 3. 55. 57. 59.

$\text{चह} + \text{हं} - \text{हम} = \text{चह} + \text{ह्ये} - \text{ह्यम}$ by (79) = $\text{चह} + \text{ह्ये} - \text{ह्यम}$ by
(80) = $\text{चह} + \text{ह्ये} - \text{ह्यम} = \text{चहह्ये} - \text{अचहह्यम}$ and चहह्यम by (81).

चप्त+ते—थाः,—त,—ताम्=चप्त+ते, थाः, त, ताम् by (70)=
चप्त+ते, दाः, ट, टाम्, (81)=चट्ट,—घट्टाः, गच्छ, चट्टाम्.

एक २ प. (To speak or say; to relate or describe, to tell or communicate; to name or call). In conjugational tenses this root is said to be defective in the third person plural by some, in the whole plural by others, or in the third person plural of the Present Tense only.

(84) * क followed by a hard consonant is changed to क and by any soft consonant except a nasal or a semi-vowel becomes ग.

पञ्च. २ P. to speak.

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	यस्मि	यस्तः	यस्मः	यस्मात्	यस्मात्	यस्मात्
2nd	,	यस्ति	यस्यः	यस्य	यस्ति	यस्ता
3rd	"	यस्ति	यस्तः	+	यस्तः	यस्ताग्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अपनम्	अपन्य	अपनम्
2nd „	अपन्—ग्	अपन्नग्	अपनंग्
3rd „	अपन्—ग्	अपन्नांग्	अपन्नांग्

Potential.

1st Person	वच्याम्	वच्यात्	वच्यात्
2nd	,, वच्याः	वच्यातम्	वच्यात्
3rd	,, वच्यात्	वच्याताम्	वच्यः

यन्+सि=यक्त+मि by (84)=**यक्त+वि=यदित** by (83), but in the second person singular Imperfect the termination is **सु** and we have **यपश्च+सु=यपश्च+ए** by (84).

स् being dropped by (77) अवक् is changed to अवक् or अवग् by (74).

वच्+थः—थ—ति—तः—तम्—ताम्—लु=वक्थः, वक्थ, वक्ति, वक्तः वक्तम्, वक्ताम् and वक्तु by (84).

वच् ends in a consonant, which is not a nasal or a semi-vowel and has therefore धि for its second person singular Imperative. वच्+धि=वग्धि by (84).

अवच्+त् third person singular Imperfect; त् being dropped by (77) अवक् or अवग् by (74).

पृच् 2 A. To come in contact with.

Present. *Imperative.*

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	पृचे	पृच्चहे	पृच्चमहे	पर्चे	पर्चावहै	पर्चामहै
2nd „	पृक्षे	पृचाथे	पृग्धवे	पृक्षव	पृचाथाम्	पृग्धवम्
3rd „	पृक्ते	पृचाते	पृचते	पृक्ताम्	पृचाताम्	पृचताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अपृचिं	अपृच्चवहि	अपृच्चमहि
2nd „	अपृक्थाः	अपृचाथाम्	अपृग्धवम्
3rd „	अपृक्त	अपृचाताम्	अपृचत

Potential.

1st „	पृचीय	पृचीवहि	पृचीमहि
2nd „	पृचीथाः	पृचीयाथाम्	पृचीधवम्
3rd „	पृचीत	पृचीयाताम्	पृचीरन्

पृच्+से—स्व=पृक्+से—स्व by (84) पृक्+पे—घ्व=पृक्षे, पृक्षव by (83); पृच्+ध्वे—ध्वम्=पृग्धवे—पृग्धवम् by (84).

(85) ज् followed by a hard consonant becomes क्, and by a soft consonant except a nasal or a semi-vowel becomes ग्.

दृज् 2 A. To avoid, to abandon.

Present. *Imperative.*

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	दृजे	दृजवहे	दृजमहे	दृजै	दृजावहै	दृजामहै
2nd „	दृक्षे	दृजाथे	दृग्धवे	दृक्षव	दृजाथाम्	दृग्धवम्
3rd „	दृक्ते	दृजाते	दृजते	दृक्ताम्	दृजाताम्	दृजताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अधृजि	अधृजवहि	अधृजमहि
2nd „	अधृक्षयः	अधृजायाम्	अधृग्धयम्
3rd „	अधृक्त	अधृजाताम्	अधृजत

Potential.

1st „	दृजीय	दृजीयहि	दृजीमहि
2nd „	दृजीथाः	दृजीयायाम्	दृजीधयम्
3rd „	दृजीत	दृजीयाताम्	दृजीरत्

दृज् + से—स्य = दृहु + मे—स्य by (85) and by (83) दृक्षे—दृश्य.
दृज् + ध्वे, ध्वम् = दृग्ध्वे, दृग्ध्वम् by (85).

निज् 2 A. To wash; to purify, to cleanse.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	निजे	निज्यहे	निजमहे
2nd „	निक्षे	निजाथे	निग्ध्वे
3rd „	निक्ते	निजाते	निजते

Imperative.

1st „	निजे	निनायहे	निनामहे
2nd „	निक्ष	निनायाम्	निनाध्वम्
3rd „	निक्ताम्	निनाताम्	निनताम्

Imperfect.

1st „	अनिजि	अनिजवहि	अनिजमहि
2nd „	अनिक्षयाः	अनिजायाम्	अनिग्धयम्
3rd „	अनिन्त	अनिजाताम्	अनिंजत

Potential.

1st „	निजीय	निजीयहि	निजीमहि
2nd „	निजीथाः	निजीयायाम्	निजीधयम्
3rd „	निजीत	निजीयाताम्	निजीरत्

The following roots are similarly conjugated :—

पिञ्ज् 2 A. To tinge, to dye; to touch; to adore; to, sound; to join.

पूङ् ज् 2 A. To come in contact with; to touch.

वृङ् ज् 2 A. To abandon.

किञ्ज् } 2 A. To tinkle or rattle; to roar, sound or bellow,
पिञ्ज् } 2 A. to make an inarticulate sound.

(a) Exception. सृज् To wash off; to cleanse. This root substitutes Vriddhi for its penultimate झ necessarily when followed by strong terminations and optionally before weak terminations beginning with a vowel. Therefore the base is मार्ज् before मि—सि—ति; अम्—स्—त; आनि, आव, आम; तु; and सृज् and मार्ज् before अन्ति, अन् and अन्तु.

(b) सृज् substitutes श् for ज् i. e. becomes सृष् when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing.

सृज् 2 P. To wash off, to cleanse.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	मार्जिम्	सृज्वः	सृज्मः
2nd „	मार्जिष्य	सृष्टः	सृष्ट
3rd „	मार्जिष्ये	सृष्टः	मार्जन्ति—सृजन्ति

Imperfect

1st Person	अमार्जस्	असृज्व	असृज्म
2nd „	अमार्द्धस्	असृष्टस्	असृष्ट
3rd „	अमार्द्धस्	असृष्टास्	अमार्जन्—असृजन्

Imperative

1st Person	मार्जनि	मार्जिव	मार्जाम्
2nd „	सृज्जि	सृष्टम्	सृष्ट
3rd „	मार्जु	सृष्टास्	मार्जन्तु—सृजन्तु

Potential.

1st Person	सृज्याम्	सृज्याव	सृज्याम
2nd „	सृज्याः	सृज्यात्म	सृज्यात
3rd „	सृज्यात्	सृज्याताम्	सृज्युः

सृज्+सि=मार्ज्+सि by (85 a)=मार्द्ध+सि by (85 b)=मार्क्ष+सि by (80)=मार्क्ष+षि by (83)=मार्क्षि.

सूक्ष्म+थ, थः ति, त, तम्, त & ताम्=सूष्म+थः, थ, ति, तः, तम्, and ताम् by (85 b). Here linguals are compounded with dentals and by (81) we have सूष्टः, सूष्ट, मार्टि, सूष्टः, सूष्टम्, सूष्ट, सूष्टाम् &c.

असूज्ञ+स् and त्=अमार्ज्ञ+स् and त् by (85 a)=अमार्ज्ञ+स् and त् by (85 b) and स् and त् being dropped by (77) we have मार्ज्ञ—अमार्ज्ञ by (74).

सूज्+षि Second person singular Imperative=सूष्+षि by 85 b)=सूष्+षि by (82)=सूष्+दि by (81)=सूष्टि.

(86) * After the roots ईड् and ईड्, the terminations beginning with स् or श्व with the exception of the Imperfect second person plural, have the augment ई prefixed to them.

ईड् 2 A. To praise; to implore or request.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	ईडे	ईडुहे	ईड्हुहे
2nd „	ईडिपे	ईडाथे	ईडिध्वे
3rd „	ईडे	ईडाते	ईडते
<i>Imperative.</i>			
1st Person	ईडै	ईडावहे	ईडामहे
2nd „	ईडिव्य	ईडाथाम्	ईडिध्वम्
3rd „	ईडाम्	ईडाताम्	ईडताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	ऐडि	ऐडुहि	ऐड्हुहि
2nd „	ऐड्हाः	ऐडाथाम्	ऐड्हुध्वम्
3rd „	ऐट्	ऐडाताम्	ऐडत

Potential.

1st Person	ईडीय	ईडीवहि	ईडीमहि
2nd „	ईडीथाः	ईडीयाथाम्	ईडीध्वम्
3rd „	ईडीत्	ईडीयाताम्	ईडीरत्

* ईशा.से VII. 12, 77. ईडजनोर्वेच VII. 2, 78. .

(87) * A consonant except a nasal or a semi-vowel followed by a hard consonant, substitutes the first letter of its class, ईट् + ते, था:, त, साथ = ईट् + ते, था:, त, and साथ by (87), and एट्टा:, एट् and ईट्टाम् by (81).

आ+ईट्+स्थम्=एट्+स्थम् by (14 a)=ऐट्+इम् by (81)=ऐस्थम्.

(88) After अह 2 P. to eat, the terminations त् and र् of the second and third person singular of the Imperfect tense have the augment अ prefixed to them.

अद् 2 P. To eat or devour, to destroy.

Present.

S.	D.	P.
----	----	----

Person अद्वि	अहः	अद्वः
1st „ अत्सि	अथः	अथः
2nd „ अति	अतः	अदन्ति
3rd „		

Imperfect

Person आदम्	आद्	आद्
1st „ आदः	आत्म्	आत्
2nd „ आदत्	आत्माम्	आदन्
3rd „		

मध्+सि—थः—ति=अत्+सि—थः—ति by (87); अत्सि then प्र; अति; आ+अद्+स—त्=आ+अद्+अस्—अत् (88)=आदः, अत्सि, आदत्.

आ 89) † Roots ending in त् change it to र् or visarga optionally in the Imperfect second person singular.

Thus the root विद् 2 P. "To know" has अवेद्+स्=अवेः by (74 and 77) and अवेत् or अवेत् by (74 and 77).

(890) Besides this, the root विद् has optional forms for the Past Tense and Imperative Mood. Those of the Present Tense are made up by adding the terminations of the Perfect and those of the Imperative mood by the corresponding forms of

खरिच VIII. 1 4. 55.

* दश VIII. 2. 75। खरवसानयोर्विसर्जनीयः VIII. 3: 15.

"ए उ, to do" added to विद्या॒. Refer to the chapters on the Perfect and the 8th conjugation.

विद् २ P. To know, understand, ascertain or discover, to feel or experience; to consider or look upon.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	{ वेदि॒ वेद॒	विदः॒ विद॒	विद्धः॒ विद्ध॒
2nd " "	{ वेति॒ वेत्य॒	वित्यः॒ विद्युः॒	वित्य॒ विद॒
3rd "	{ वेति॒ वेद॒	वित्तः॒ विद्युः॒	विद्यन्ति॒ विद्युः॒

Imperfect.

1st Person	अवेदम्	अविद्	अविद्ध
2nd "	{ अवेतः॒ अवेत-अवेद्	अवित्तम्	अवित्त
3rd "	अवेत् or अवेद्	अवित्ताम्	अविद्युः॒

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	{ वेदानि॒ विदांकरणानि॒	वेदाय॒ विदांकरणाय॒	वेदाम्॒ विदांकरणाम्॒
2nd "	{ विद्धि॒ विदाङ्कुरु	वित्तम्॒ विदाङ्कुरतम्॒	वित्त॒ विदाङ्कुरत॒
3rd "	{ वेत्य॒ विद्यांकरोतु॒	वित्ताय॒ विदांकुरताम्॒	विदन्तु॒ विदांकुरन्तु॒

Potential

1st Person	विद्याम्	विद्याय	विद्याम्
2nd "	विद्याः॒	विद्यातम्॒	विद्यात॒
3rd "	विद्याद्॒	विद्याताम्॒	विद्युः॒

अ+विद्+उस् Imperfect third person plural is अविद्युः by (68 b), and इ॒ is changed to ई॒ by (87) in very many cases.

(91) The root हन् drops its final consonant and becomes ह before a weak termination beginning with any consonant

except a nasal or a semi-vowel; and drops its penultimate अ before a vowel weak termination i. e. it stands as हन्, the ह of which changing to श्, the base becomes श्न् *.

(92) † श् or न् occurring in the body of a word is changed into an Anuswara when followed by a consonant except a nasal or a semi-vowel. This Anuswara, followed by any consonant except श्, ष्, स् and ह्, is changed to the nasal of that class to which the following letter belongs.

It follows that श् or न् when in the middle of a word is necessarily changed into an Anuswara before श्, ष्, स् and ह्.

हन् 2 P. (sometimes A.) To kill, to destroy.

Parasmaipada.

Present.

S.	D.	P.
----	----	----

1st Person हन्मि

हन्वः

हन्मः

2nd „ हंसि

हथः

हथः

3rd „ हन्ति

हतः

घन्ति

Imperfect.

1st Person अहन्मि अहन्वः अहन्मः

2nd „ अहन् अहतम् अहतः

3rd „ अहन् अहताम् अघन्

Imperative.

S.	D.	P.
----	----	----

हनानि

हनाव

हनाम्

Potential.

हन्याम्

हन्याव

हन्याम्

हन्यात्

हन्याताम्

हन्युः

Atmanepada.

Present.

1st Person हन्मै हन्वहे हन्महे

2nd „ हसे घाथे हध्वे

3rd „ हते घाते घते

Imperative.

S.	D.	P.
----	----	----

हनै

हनावहै

हनामै

हस्व

घाथाम्

हध्वम्

घाताम्

घताम्

Imperfect.

1st Person अघ्नि

2nd „ अहथाः

3rd „ अहत

अहन्वहि

अहन्महि

अहध्वम्

अघ्नाम्

अघ्नत

* अबुदातोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो इलि चिन्ति VI. 4. 37.

अल्लोपोज्ज: VI. 4. 134. । होहन्तेचिर्णन्तेषु VII. 3. 54.

† नश्रापदान्त इलि ॥ अबुस्वारस्ययिपरस्वर्णः । वापदान्तस्य ।

Potential.

1st Person	प्रीय	प्रीयहि	प्रीयमहि
2nd " "	प्रीयाः	प्रीयायाम्	प्रीयम्
3rd "	प्रीत	प्रीयाताम्	प्रीतम्

रूप 2 A. To go or move.

*Present.**Imperative*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st हैं	हैयहे	हैमहे	है	हैयहे	हैयमहे
2nd हैं	हैराये	हैर्ये	हैं	हैरायाम्	हैर्यम्
3rd हैं	हैराते	हैराते	हैराग	हैराताम्	हैराताम्

*Imperfect.**Potential.*

1st ऐरि	ऐर्यहि	ऐर्महि	हैरीय	हैरीयहि	हैरीयमहि
2nd ऐयाः	ऐरायाम्	ऐर्यम्	हैरीया	हैरीयायाम्	हैरीयम्
3rd ऐरि	ऐरायाम्	ऐरित	हैरीत	हैरीयायाम्	हैरीरम्

(93) The final श् or ष of roots and the ending consonant of the roots वाय, भाय, दुय, सुय, पय, राय and खाय is changed to य when followed by any consonant except a vowel or a semi-vowel, or by nothing.*

रूप 2 A. To rule, to be master of, to command.

*Present.**Imperative.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st हैशे	हैश्वहे	हैश्महे	हैदी	हैशायहे	हैशायमहे
2nd हैशिये	हैशाये	हैशिय्ये	हैशिय	हैशायाम्	हैशियम्
3rd हैटे	हैशाते	हैशिते	हैटाम्	हैशाताम्	हैशिताम्

*Imperfect.**Potential.*

1st ऐशि	ऐश्वहि	ऐश्महि	हैशीय	हैशीयहि	हैशीयमहि
2nd ऐटाः	ऐटायाम्	ऐट्टुम्	हैशीयाः	हैशीयाताम्	हैशीयम्
3rd ऐट	ऐटायाम्	ऐशत	हैशीत	हैशीयायाम्	हैशीरम्

For the forms हैशिये, हैशिय्ये, हैशिय and हैशियम् 800 (86). हैश् + ते—याः = हैश् + ते—या: by (93) = हैश् + टे—ठाः = हैटे;—ऐटाः by (14 a and 81).

* वशश्चरस्मृज्जन्मयजराजप्राजच्छशां यः VIII. 2. 36.

† हैशः से VII. 2. 77. हैजनोर्ये य VII. 2. 78.

$\text{ईष्} + \text{ध्वम्} = \text{ईङ्} + \text{ध्वम्}$ by (82) = $\text{ईङ्} + \text{द्वम्}$ (81); and by (14a) we have ऐङ्द्वम्.

कश् 2 A. To go; to command.

Present.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st कशौ	कश्वहे	कश्वमहे	कशौ	कशावहै	कशामहै
2nd कक्षे	कशाथे	कक्ष्वहे	कक्ष्व	कशाथाम्	कक्ष्वद्वम्
3rd. कष्टे	कशाते	कशत्त	कष्टाम्	कशाताम्	कशताम्

Imperfect.

1st अकशि अकश्वहि अकश्वमहि	कशीय	कशीवहि	कशीमहि
2nd अकष्टा: अकशाथाम् अकश्वद्वम्	कशीथा:	कशीयाथाम्	कशीध्वम्
3rd अकष्ट अकशाताम् अकशत्	कशीत	कशीयाताम्	कशीरत्

कश् + से—स्व = कश् + से—स्व by (93) = कक्ष् + से—स्व, by (80) = कक्ष् + पे—ध्व by (83) = कक्षे—कक्ष्व.

कष्टे—कष्टाम्—अकष्टा: and अकष्ट by (93 and 81). कक्ष्व—कक्ष्वद्वम् by (93—82 and 81).

(94) * The व of वश् 2 P. “ To wish ” takes संप्रसारण before weak terminations.

वश् 2 P. To wish.

Present.

वदिम्	उश्वः	उश्मः	वशानि	वशाव	वशाम्
वक्षि	उष्टः	उष्ट	उड्हु	उष्टम्	उष्ट
वष्टि	उष्टः	उशन्ति	वष्टु	उष्टाम्	उशन्तु

Imperfect

Potential

S.	D.	P.	S.	D.	P.
अवशम्	औश्व	औश्म	उश्याम्	उश्याव	उश्याम्
अवद्ध	औष्टम्	औष्ट	उश्या:	उश्यातम्	उश्यात
अवद्ध	औष्टाम्	औशन्	उश्यात्	उश्याताम्	उश्यु:

वक्षि by (93, 80 and 83); वष्टि—उष्टः &c. by (93 and 81), अवद्ध—अवद्ध by (74); उड्हु by (93, 94, 82 and 81)

* ग्रहिज्यावयिव्यधिविचितिवृश्चतिपृच्छतिभृजतीनां डितिच । VI. : 38,

सिधू 2 U. To hate, to dislike.

Parasmaipada.

Present			Imperative		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
देव्यम्	दिव्यः	दिव्यम्	देवाणि	देवाय	देवाम्
देव्यि	दिव्यः	दिव्य	द्विष्टि	द्विष्ट	द्विष्ट
देव्ये	दिव्य	दिव्यानि	देवु	दिव्याम्	दिव्यान्
<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
अदेव्यम्	अदिव्य	अदिव्यम्	दिव्याम्	दिव्याय	दिव्याम्
अदेव्यैऽ	अदिव्यम्	अदिव्य	दिव्याः	दिव्यात्प्र	दिव्यात्
अदेव्यैऽ	अदिव्याम्	{ अदिव्यम् अदिव्युः	दिव्यात्	दिव्याताम्	दिव्युः

Present

दिवे	द्विष्वहे	द्विष्महे	द्वैषे	द्वेषाथहे	द्वेषामहे
दिक्षे	द्विष्याथे	द्विष्डे	द्विष्य	द्विष्याथाम्	द्विष्डुम्
द्विटे	द्विष्याते	द्विष्पते	द्विष्टाम्	द्विष्याताम्	द्विष्टाम्

Imperfect

अद्विषि अद्विष्वहि अद्विष्महि	द्विपीय द्विपीयहि द्विपीमहि
अद्विषाः अद्विषायाम् अद्विष्मूर्	द्विपीयाः द्विपीयायाम् द्विपीय्मूर्
अद्विष्ट अद्विष्याताम् अद्विष्पत्	द्विपीयत द्विपीयायाम् द्विपीयस्त
For अद्विष्मन् and अद्विष्पः see (68 b).	

For अद्विष्ट and अद्विषु: see (68 b).

(95) "अस् 2 P. (A.) "To be" loses its अ and remains as ए before the weak terminations.

(a) † अस् loses its स् before a termination beginning with स्.

(b) § After अस्, the terminations स् and त् of the 2nd and 3rd person singular of the Imperfect have the augment ए॒ prefixed to them.

* असोरल्लोः VI. 4 III.

† तासरुयोलेपः VII. 4 50.

अस्तिसिंचोप्तके VII. 3. 96.

(96) * स्, followed by a termination beginning with ध् is dropped.

अस् to be.

Parasmaipada

Present.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.	<i>Imperative.</i>
1st Person	अस्मि	स्वः	स्मः	असानि	असाव	असाम	
2nd „	असि	स्थः	स्थ	एधि	स्तम्	स्त	
3rd „	अस्ति	स्तः	सन्ति	अस्तु	स्ताम्	सन्तु	

Imperfect.

1st Person	आसम्	आस्व	आस्म	स्याम्	स्याव	स्याम	
2nd „	आसीः	आस्तम्	आस्त	स्याः	स्यातम्	स्यात	
3rd „	आसीत्	आस्ताम्	आसन्	स्यात्	स्याताम्	स्युः	

Atmanepada.

Present.

1st Person	हे	स्वहे	स्महे	असै	असावहै	असामहै	
2nd „	से	साथे	ध्वे	स्व	साथाम्	ध्वम्	
3rd „	स्ते	साते	सते	स्ताम्	साताम्	सताम्	

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	आसि	आस्वहि	आस्महि
2nd „	आस्था:	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्त	आसाताम्	आसत

Potential.

1st Person	सीय	सीवहि	सीमहि
2nd „	सीथा:	सीयाथाम्	सीध्वम्
3rd „	सीत	सीयाताम्	सीरत्

असि (by 95 a); से and स्व by (95 and 95 a); आसीः and आसीत् by (95 b); हे and एधि are irregular by (ह एति VII. 4. 52; and ध्वस्तोरेद्वावभ्यासलोपश्च VI. 4. 119); ध्वे and ध्वम् by (95 and 96).

आसू 2 A To sit

Present.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	आसे	आस्वहे	आसमहे	आसै	आसावहै	आसामहै
2nd „	आसे	आसाथे	आधरे	आस्त्र	आसाथाम्	आधवम्
3rd „	आसते	आसते	आसते	आस्ताम्	आसाताम्	आसताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	आसि	आस्वहि	आस्महि
2nd „	आस्था	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्त	आसाताम्	आसत

Potential.

1st Person	आसीय	आसीवहि	आसीमहि
2nd „	आसीथा	आसीयाथाम्	आसीध्वम्
3rd „	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्

आध्वे and आध्वम् by (96).

कसू or कसू 2 A To go, to destroy.

Present

Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	कसे	कस्वहे	कस्महे	कसै	कसावहै	कसामहै
2nd „	कस्से	कसाथे	कध्वे	कस्त्र	कसाथाम्	कध्वम्
3rd „	कस्ते	कसाते	कसते	कस्ताम्	कसाताम्	कसताम्

S D P

1st Person	अकसि	अकस्वहि	अकस्महि
2nd „	अकस्था	अकसाथाम्	अकध्वम्
3rd „	अकस्त	अकसाताम्	अकसत

Potential

S D P

1st Person	कसीय	कसीवहि	कसीमहि
2nd „	कसीथा	कसीयाथाम्	कसीध्वम्
3rd „	कसीत	कसीयाताम्	कसीरन्

कध्वे—कध्वम्—अकध्वम् by (96)

The forms of कंस् are the same Anuswára on each form.

वस् 2 A. "To wear or put on"

(97) * Roots ending in स् c
optionally before स् †, the 3rd and
tions of the Imperfect.

(98) † The penultimate ए rule " is changed to ए before weak consonants.

चकास् 2 P. To shine

	S.	I.	P.
1st Person	चकास्मि	चक्रः	चकास्मः
2nd „	चकास्ति	चक्रः	चकास्थः
3rd „	चकास्ति	चक्रः	चकास्ति
		<i>Imperat.</i>	
1st Person	चकासानि	चकासा-	चकासाम्
2nd „	चकाद्धि-धि	चकासा-	चकास्त्
3rd „	चकास्तु	चकासा-	चकास्तु
		<i>Imperf.</i>	
1st Person	अचकासम्	अचक्रः	अचकास्मः
2nd „	{ अचकाः	अस्तम्	अचकास्त्
	{ अचकात्-द्	अचक्रः	
3rd „	अचकात्-द्	अस्ताम्	अचकास्तुः
		<i>Potentia.</i>	
1st Person	चकास्याम्	याव	चकास्याम्
2nd „	चकास्याः	प्रातम्	चकास्यात्
3rd „	चकास्यात्	प्राताम्	चकास्युः

* निष्पत्तेः VIII. 2. 73.

† सिपि धातोरुवा VIII. 2. 74.

५ शास् इदङ्ग्हलोः VI. 4. 34.

For चकासति and चकासनु see (68 a); and for अचकासुः, see (68 b); for चकाद्यि and चकापि see (68 c); अचकाः, अचकात् and अचकाद् by (97).

पास् 2 P. To instruct; to rule.

Present

Imperative

S.	D.	P.	S.	D.	P.
----	----	----	----	----	----

1st Person	शास्मि	शिष्टः	शिष्मः	शासानि	शासाप	शासाम
2nd	„	शास्ति	शिष्टः	शिष्म	शिष्टम्	शिष्ट
3rd	„	शास्ति	शिष्टः	शास्तु	शिष्टाग्	शास्तु

Imperfect.

S.	D.	P.
----	----	----

1st Person.	अशास्म	अशिष्म	अशिष्म
2nd „	अशाः	अशिष्टम्	अशिष्ट
3rd „	अशाद्-द	अशिष्टाम्	अशाहुः

Potential.

S.	D.	P.	
1st Person	शिष्माम्	शिष्माप	शिष्माम
2nd „	शिष्माः	शिष्मातम्	शिष्मात
3rd „	शिष्मात्	शिष्माताम्	शिष्मुः

शासति-शास्तु by (68 a); अशाहुः (68 b); शापि (68 c); अशाः, अशात् and अशाद् (by 97); and शिष्मः, शिष्मः &c. by (98).

(99) * Roots ending in श् and roots, beginning with श् and ending in श्, change the श् to द् and प् respectively when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing.

(100) † The initial द् or प् of a termination following the 4th letter of a class is changed to श्.

(101) ‡ द् or प् followed by द् or प् respectively is dropped and the preceding vowel, if short, is made long.

* होट. VIII. 2. 31. दावेधातोर्पः VIII. 2. 32. ..

— इष्पस्तपोर्धेऽङ्गः VIII. 2. 40. —

‡ दो दे लोपः VII. 3. 13! द्रुलोरै पूर्वस्य दीर्घेऽङ्गः VI. 3. III.

(102) * Roots beginning with द्, ग्, झ्, इ and ending with the fourth letter of a class or ह्, change the द्, ग्, झ्, इ to भ्, घ्, छ्, थ् respectively when followed by स्, ध्र् or nothing.

दिह् 2 U: To anoint; to defile; to increase.

Parasmaipada.

	<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	देहि	दिहः	दिहःः	देहानि	देहाव	देहाम
2nd „	धेक्षि	दिग्धः	दिग्धःः	दिग्धि	दिग्धम्	दिग्ध
3rd „	देग्धि	दिग्धः	दिग्धन्ति	देग्धु	दिग्धाम्	दिग्धन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदेहम्	अदिह	अदिहा
2nd „	अधेक—ग्	अदिग्धम्	अदिग्ध
3rd „	अधेक—ग्	अदिग्धाम्	अदिहन्

Potential.

1st Person	दिहाम्	दिहाव	दिहाम
2nd „	दिहाः	दिहातम्	दिहात
3rd „	दिहात्	दिहाताम्	दिहुः

Atmanepada.

	<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	दिहे	दिहहे	दिहहे	देहै	देहावहै	देहामहै
2nd „	धिक्षे	दिहाते	धिग्धवे	धिक्षव	दिहाथाम्	धिग्धवम्
3rd „	दिग्धे	दिहाते	दिहते	दिग्धाम्	दिहाताम्	दिहताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदिहि	अदिहवि	अदिहावि
2nd „	अदिग्धाः	अदिहाथाम्	अधिग्धवम्
3rd „	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत

* एकाचो वशोभष् क्षपन्तस्य स्योः VIII. 2. 37.

Potential.

S.	D.	P.
----	----	----

1st Person दिहीय दिहीयहि दिहीयमहि

2nd „ दिहीयाः दिहीयायाम् दिहीयम्

3rd „ दिहीत दिहीयाताम् दिहीरन्

$\text{दिह} + \text{सि} = \text{देह} + \text{सि}$ by (70), = $\text{देष} + \text{सि}$ by (90), = $\text{ऐष} + \text{सि}$ by (102), = $\text{ऐक्ष} + \text{सि}$ by (87), = $\text{ऐक्ष} + \text{मि}$ by (83), = ऐक्षि Forms अपेक्ष, पिक्षे, पिक्ष्ये, पिक्ष्यम्, and अपिक्ष्यम् to be similarly formed.

विह+यः and तः = दिय+यः and तः by (99); = दिष्ट+यः by (100); = दिग्न+यः by (82); = in both cases दिग्पः.

इह 2 U. To milk, to drain a thing of its contents; to yield or grant, to enjoy.

Parasmaipada.

Present.	Imperative.	
----------	-------------	--

S.	D.	P.
----	----	----

1st Person दोहि दृढः दृढः | दोहानि दोहाय दोहाम्

2nd „ घोसि दृग्पः दृग्पः | दृग्पि दृग्पम् दृग्प

3rd „ दोग्धि दृग्पः दृहन्ति | दोग्यु दृग्पाम् दृहन्तु

*Imperfect.**Potential*

1st Per. अदोहम् अदृढः अदुल्ल | दृश्याम् दृश्याप दृश्याम्

2nd „ अघोस्म् अदृग्पम् अदृग्प | दृश्याः दृश्यातम् दृश्यात्

3rd „ अघोस्म् अदृग्धाम् अदृहन् | दृश्यात् दृश्याताम् दृह्युः

*Atmanepada.**Present.**Imperative.*

S.	D.	P.
----	----	----

1st Person दुहे दृद्धे दृद्धेहे | दोहे दोहायहे दोहामहे

2nd „ भुक्षे दृहाये भुग्ध्ये | भुक्षप दृहायाम् भुग्ध्यम्

3rd „ दृग्धे दृहाते दृहते | दृग्धाम् दृहाताम् दृहताम्

Imperfect.

S.	D.	P.
----	----	----

1st Person अदुहि अदृहि | अदृहिहि अदृहाहि

2nd „ अदृग्धाः अदृहायाम् | अदृहायाम् अभुग्ध्यम्

3rd „ अदृग्प | अदृहाताम् अदृहत्

Potential.

S.

D.

P.

1st Person दुहीय

दुहीवहि

दुहीमहि

2nd „ दुहीथा:

दुहीयाथाम्

दुहीध्वम्

3rd „ दुहीत

दुहीयाताम्

दुहीरन्

दुह + सि = दोह + सि by (70); = दोघ + सि by (99), = धोघ + सि by (102), = धोक्ष + सि by (87), = धोक्ष + पि by (83) = धोक्षि.

Form अधोक्ष—ग्, धुक्षे, धुग्धवे, धुक्ष्व, धुग्धवम् and अधुग्धवम् to be similarly formed.

दुह + थ; and तः = दुघ + थः and तः by (99), = दुघ + धः by (100) in both cases = दुग्धः by (82).

लिह् To lick; to taste or sip.

*Parasmaipada.**Present.**Imperative.*

S.

D.

P.

S.

D.

P.

1st लेहि

लिहः

लिहः

लेहानि

लेहाव

लेहाम-

2nd लेक्षि

लीढः

लीढः

लीढि

लीढम्

लीढ

3rd लेहि

लीढः

लिहन्ति

लेहु

लीढाम्

लिहन्तु

Imperfect.

1st अलेहम् अलिह

अलिहः

लिहाम्

लिहाव

लिहाम

2nd अलेद्वृ अलीढम् अलीढ

अलीढः

लिहा:

लिहातम्

लिहात

3rd अलेद्वृ अलीढाम् अलिहन्

अलिहन्

लिहात्

लिहाताम्

लिह्यः

Potential.

1st अलेहम् अलिहे

अलिहे

लिहाम्

लिहावे

लिहाम्

2nd अलेद्वृ अलीढम् अलीढे

अलीढे

लिहा:

लिहातम्

लिहात

3rd अलेद्वृ अलीढाम् अलिहने

अलिहने

लिहात्

लिहाताम्

लिह्ये

*Atmanepada.**Present.**Imperative.*

1st लिहे

लिहहे

लेहै

लेहावहै

लेहामहै

2nd लिखे

लिहाये

लीढे

लिक्ष्व

लिक्ष्वम्

3rd लीढे

लिहाते

लिहते

लीढाम्

लिहताम्

Imperfect.

S.

D.

P.

1st Person अलिहि

अलिह्वहि

अलिह्वहि

2nd „ अलीढा:

अलिह्वाथाम्

अलीढ्वम्

3rd „ अलीढत

अलिह्वाताम्

अलिहत

Potential.

S.

D.

P.

1st Person लिहीय

लिहीषहि

लिहीमहि

2nd „ लिहीथा:

लिहीयायाम्

लिहीस्यम्

3rd „ लिहीत

लिहीयाताम्

लिहीरन्

लिह+सि=लेह+सि by (70), =लेह+सि by (99), =लेह+सि by (80), =लेह+पि by (83), =लेहि. लिहे and लिह्य to be similarly formed.

• लिह+यः and तः=लिह+ठः by (81); =लीढः by (101); लीट, लेहु, लेहि, सीढि, &c. to be similarly formed.

(103). Roots belonging to the 1st and 2nd conjugations.

कस् 1 P. To go, to approach.	उ (नय्), 1 A. to go.
कस् or कंस् 2 A. To go or destroy.	उ 2 P. To praise, &c.
दूर् (दोह्) 1 P. To hurt, pain, or distress.	पा (चिय्), 1 P. To drink, to kiss, to inhale.
दूर् 2 U. To milk, &c.	पा 2 P. To Protect.
	रु (रण्), 1 A. To go or move, to hurt.
	रु 2 P. To cry, &c.

(a) Those that belong to the 1st, 2nd, and 10th conjugations.

इर् 1 P } .To go, move or shake; to raise one's voice,
2 A } to retire, to agitate; to rise or spring from.

इर् 10 U To agitate; to throw; to excite; to prompt, to produce; to pronounce; to proclaim; to say; to move; to attract; to elevate; to employ; to revive.

चूज् (मार्ज्) 1 P. To sound.

चूज् (मार्ज्) 2 P and 10 U } To wash off, to sweep clean,
to rub; to deck; to purify.

- हिंज् 1 A }
2 A } To tinkle or rattle; to roar; to sound; to bellow.
10 U }

(b) The following roots belong optionally to the conjugations shown below :—

आस् 2 A. To sit, &c. 4 P. to enclose or border.

इ (अय्) 1 U To go; 2 P To go, to retire, to arrive, &c.

इ——— 4 A To come, appear, run, wander, request.

ई 2 P To go, to show; to pervade; 4 A To go.

कु (कव्) 1 A To sound. 2 P to hum or coo.

कु (कुव्) 6 A To moan, groan or cry, &c.

पिञ् 2 A To tinge or dye; to touch; to adore; to sound.

10 U To give; to take; to shine; To be powerful, &c.

वस् 1 P To dwell; to inhabit; to live, to stay.

2 A To dress; to wear, to put on.

4 P To be straight; to be firm; to fix.

10 U (वास्) or (वस्) (see 47 c).

वा 2 P To blow; to go or move; to hurt or injure.

4 P To be dried up; to dry; to be extinguished.

वा (वाप्) 10 U To go or move; to be happy;

सू 2 A }
4 A } To beget or bring forth.

सू (सुव्) 6 P To excite or incite; to impel.

(104). The following roots change their proper Pada with the prepositions prefixed as shown in each case.

इ 2 P To go.

अधि+इ=अधी 2 A To study; to learn by heart.

This root takes the Parasmaipada terminations in the causal, as अध्यापयति. He teaches.

क्षण् 2 P To whet or sharpen.

* संक्षण् 2 A To whet or sharpen; as शस्त्रं संक्षणते he whets his weapon;

तु 2 P. To praise.

† आनु 2 A To praise; आनुते he praises.

* समः क्षणुबः । 1. 3. 65.

† आडिनुपच्छयोः Vartika.

विद् 2 P. To know or understand.

* संविद् meaning "to recognize" or used intransitively in the sense of "To know or be aware of" is Atmanepadi. This root adds ए to द् optionally in the third person plural as संविदते or संविद्रते.

शास् 2 P. To teach or rule.

आशास् 2 A. when meaning "to give a blessing;" "to desire or wish," "to praise," and "to order." In the last sense it is also Parasmaipada.

प्रशास् 2 A. meaning "To pray, ask, or seek for"

दृह् 2 P. To kill.

आहन् 2 A. when intransitively used or with "a limb of one's own body" for its object, as स्वदिश आहते, but परस्य शिर आहन्ति.

(105). Roots.		Present	Tense 3rd	Person.
कस्	1	P. कसति	कसतः:	कसन्ति
कस्	2	A. कसते	कसाते	कसते
कंस्	2	A. कंसते	कंसाते	कंसते
दृह्	1	P. दोहति	दोहतः	दोहन्ति
दृह्	2	P. दोधि	दुधः	दुधन्ति
दृह्	2	A. दृष्टे	दृष्टाते	दृष्टते
दृ	1	A. नपते	नपते	नपन्ते
दृ	2	P. नीति	नीतः	नीयन्ति
पा	1	P. पिषति	पिषतः	पिषन्ति
पा	2	P. पाति	पातः	पान्ति
रु	1	A. रवते	रवेते	रवन्ते
रु	2	P. { रीति	रूतः	रूपन्ति
ईर्	1	P. ईरति	ईरतः	ईरन्ति
ईर्	2	A. ईर्ते	ईरते	ईरते

* विविपन्धिस्तरतीनामुपसंख्यानम् Vartik । वेत्तेनिमाणा VII. 1. 7.

Roots	Present	Tense	3rd	Person.
ईर् 10 U.	{ ईर्यति ईर्यते	ईर्यतः ईर्येते	ईरयन्ति ईरयन्ते	
मार्ज् 1 P.	मार्जति	मार्जतः	मार्जन्ति	
मृज् 2 P.	मार्दि	सृष्टः	सृजन्ति-मार्जन्ति	
सृज् 10 U.	{ मार्जयति मार्जयते	मार्जयतः मार्जयेते	मार्जयन्ति मार्जयन्ते	
शिंज् 1 A.	शिजते	शिजते	शिंजन्ते	
शिंज् 2 A.	शिंके	शिजाते	शिंजते	
शिंज् 10 U.	{ शिंजयति शिंजयते	शिंजयतः शिंजयेते	शिंजयन्ति शिंजयन्ते	
आस् 2 A.	आस्ते	आसाते	आसते	
आस् 4 P.	आस्यति	आस्यतः	आस्यन्ति	
इ 1 U.	{ अयति अयते	अयतः अयेते	अयन्ति अयन्ते	
इ 2 P.	एति	इतः	यन्ति	
इ 4 A.	इयते	इयेते	इयन्ते	
इ 2 P.	एति	इतः	इयन्ति	
इ 4 A.	ईयते	ईयेते	ईयन्ते	
कु 1 A.	कवते	कवेते	कवन्ते	
कु 2 P.	कौति	कुतः	कुवन्ते	
कु 6 A.	कुवते	कुवेते	कुवन्ते	
पिंज् 2 A.	पिंके	पिंजाते	पिंजते	
पिंज् 10 U.	{ पिंजयति पिंजयते	पिंजयतः पिंजयेते	पिंजयन्ति पिंजयन्ते	
वस् 1 P.	वसति	वसतः	वसन्ति	
वस् 2 A.	वस्ते	वसाते	वसते	
वस् 4 P.	वस्यति	वस्यतः	वस्यन्ति	
वस् 10 U.	see Page 53.			
वा 2 P.	वाति	वातः	वान्ति	
वा 10 U.	see page 54.			
सू 2 A.	सूते	सुवाते	सुवते	
सू 4 A.	सूयते	सूयेते	सूयन्ते	
सू 6 P.	सुवति	सुवतः	सुवन्ति	

CHAPTER VI.

Third Conjugation or जुहोत्यादि class.

(106) * Roots of the third or जुहोत्यादि class form their base by reduplication.

(107). † अन् the Parasmaipada termination of the Imperfect third person plural is replaced by उस् in the third conjugation.

(108). ‡ The ending इ, उ and ए, short or long, of roots of the third conjugation take their Gupa substitute, and the ending आ is dropped before उस् of the Imperfect.

Rules of Reduplication.

(109). § Roots consisting of one vowel reduplicate i. e. repeat or double the initial vowel, if any, or the initial consonant together with the following vowel. Thus इए॒ becomes इइ॒ and उप्॒ becomes गुप्॒.

(110). || In the case of roots consisting of two or more vowels the consonant following the initial vowel is reduplicated instead of the initial vowel.

' (a) × Roots with an initial vowel and न्, र्, त् as the first member of a conjunct consonant following it, reduplicate the second member of a conjunct consonant. Thus ऊर्णु॑ becomes ऊर्णु॑, न् being repeated instead of र्.

(111) §§ Roots with an initial conjunct consonant reduplicate the first member of it only with the following vowel. Thus द्वृ॒॑ becomes द्वृृ॒॑.

* शो VI. 1. 10.-

† सिजम्यलपिदिम्यश्च III. 4. 109.

‡ जुति च VII. 3. 83. and उस्य पवान्तात् VI. 1. 96.

§ एकाचोद्दे प्रथमस्य VI. 1. 1.

|| अजविदिंतीयस्य VI. I. 2. || . . . . . ||

× नन्द्राः संयोगादयः VI. 1. 3. || . . . . . ||

§§ हलादिः शोः VII. 4. 60. || . . . . . ||

(a) * Roots with an initial conjunct consonant, the first member of which is a sibilant and the second a hard consonant, reduplicate the second member with the following vowel. Thus स्पन्द् becomes पस्पन्द् .

(112). † The syllable so reduplicated or repeated is called "the reduplicative syllable." Thus the first इ in इइरय्, उ in उएउ, and दु in दुद्वह् is the reduplicative syllable.

(113). ‡ In the reduplicative syllable, a radical hard or soft aspirate i. e. the second or fourth letter of a class is replaced by its corresponding hard or soft unaspirate i. e. the first or third letter of the class. Thus स्फूट् becomes फुस्फूट् and then पुस्फूट् ; धिन्व्, फण्-भज् become दिधिन्व्, पफण् and वभज् .

(114). § A guttural is replaced by its corresponding palatal and ह् is changed to ज्. Thus कुप्, खिद्, गद् घुष् and हिस् become चुकुप्, छिखिद् and then चिखिद्, जगद्, झुघुष् and then जुघुष्, and जिहिस् .

(115). || A reduplicative long vowel becomes short, and अ् is replaced by अ. Thus बाध् becomes बावाध् by (109), and then बबाध् ; भाष्—वभाष् ; भृ—भृम्—वभृ .

(116). × If the reduplicative syllable be अ् only, it is lengthened.

(117). §§ Roots beginning with क् and those beginning with अ् and ending with two consonants and the root अञ् 5. A. " to pervade " take न् after the reduplicative syllable कन्च—आनर्च् ; अर्च—आनर्च् and अञ्—आनञ् .

* शार्पूर्वा: खयः VII. 4. 6.

† पूर्वोऽप्यासः VI. 2. 4.

‡ अभ्यासे चर्च VIII. 4. 54. (इशां जशः । खयां चरः । प्रकृति जश्चां प्रकृतिजश्चरः)

§ कुहोश्चुः VII. 4. 62.

|| द्रस्वः VII. 4. 59 and उरत् VII. 4. 66.

× अत आदेः VII. 4. 70.

§§ तस्मानुइद्विलः VII. 4. 71. and अश्वेतेश्व VII. 4. 72.

(118). * The reduplicative ए and ओ are changed to इए and उओ respectively before a dissimilar vowel. Thus उरप्—becomes उओए before a strong termination and then to उयोए.

(119). The reduplicative ए—ऐ and ओ—ओी becomes इ and उ respectively. Thus रेन्—सेरेन् by (109), ऐरेन् by (114); चरेन् by (113), and चिरेन् by (119). प्रोप्—उपोष्.

There are 25 roots of the third conjugation; some of them are irregular in their bases from a change in the reduplicative syllable and their ending vowels; while others such as ए॒, उ॒, औ॒ (used in the classic language also), इ॒, अ॒, ई॒, आ॒, ऊ॒, ऊ॒, ऊ॒ and ा॒ are restricted to the Vedas. The irregularities are noted with each root.

(120). † The roots मा 3 A, हा 3 A to go, and गा 3 P. change the vowel in the reduplicative syllable to इ॒. Their final vowel is changed to ए॒ before consonantal weak terminations and dropped before vowel weak ones, while it is retained before strong terminations.

मा 3 A To measure; to sound.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	मिमे	मिमीयहे	मिमीमहे
2nd „	मिमीये	मिमाये	मिमीच्ये
3rd „	मिमीते	मिमाते	मिमते

Imperative.

1st Person	मिमे	मिमायहे	मिमामहे
2nd „	मिमीय	मिमायाय्	मिमीच्याय्
3rd „	मिमीताय्	मिमाताय्	मिमताय्

* अन्यासस्यासवर्णे VI. 4. 78.

† भूञ्जामित् VII. 4. 75. ई हल्यघोः III. 4. 113. शाप्यस्त्वयो रातः VI. 4. 112.

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	आमिमि	अभिमीवहि	अभिमीमहि
2nd „	आमिमीथाः	अभिमाथाम्	अभिमीध्वम्
3rd „	अमिमीत	अमिमाताम्	अमिमत

Potential.

1st Person	मिमीय	मिमीवहि	मिमीमहि
2nd „	मिमीथाः	मिमीयाथाम्	मिमीध्वम्
3rd „	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरच्

मा by (109) मासा;—by (115) ममा;—by (120) मिमा before strong terminations; मिम् and मिमी are the bases before vowel and consonantal weak ones.

हा 3 A. To go or move; to get or attain.

Present.

1st Person	जिहे	जिहीवहे	जिहीमहे
2nd „	जिहीषे	जिहाथे	जिहीध्वे
3rd „	जिहीते	जिहाते	जिहते

Imperative.

1st Person	जिहै	जिहावहै	जिहामहै
2nd „	जिहीध्व	जिहाथाम्	जिहीध्वम्
3rd „	जिहीताम्	जिहाताम्	जिहताम्

Imperfect.

1st Person	अजिहि	अजिहीवहि	अजिहीमहि
2nd „	अजिहीथाः	अजिहाथाम्	अजिहीध्वम्
3rd „	अजिहीत	अजिहाताम्	अजिहत

Potential.

1st Person	जिहीय	जिहीवहि	जिहीमहि
2nd „	जिहीथाः	जिहीयाथाम्	जिहीध्वम्
3rd „	जिहीत	जिहीयाताम्	जिहीरच्

हा by (109) हाहा;—by (115) हहा;—by (114) जहा; by (120) जिहा before strong terminations; जिह् and जिही are the bases before vowel and consonantal weak ones.

गा 3 P. To praise or sing; to go.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिगामि	जिगीयः	जिगीमः
2nd „	जिगासि	जिगीयः	जिगीय
3rd „	जिगाति	जिगीतः	जिगति

Imperative.

1st Person	जिगानि	जिगाव	जिगाम
2nd „	जिगीहि	जिगीतम्	जिगीत
3rd „	जिगादु	जिगीताम्	जिगतु

Imperfect.

1st Person	अजिगाम्	अजिगीय	अजिगीम
2nd „	अजिगाः	अजिगीतम्	अजिगीत
3rd „	अजिगाद्	अजिगीताम्	अजिएः

Potential

1st Person	जिगीयाम्	जिगीयाष	जिगीयाम
2nd „	जिगीयाः	जिगीयातम्	जिगीयात
3rd „	जिगीयाद्	जिगीयाताम्	जिगीयुः

गा by (109) गागा;—by (115) गगा;—by (114) जगा; by (120). जिगा before strong terminations; जिग् and जिगी are the bases before vowel and consonantal weak ones.

(121). * The ending आ of हा 3 P “to abandon” is changed to हे or ह॑ before consonantal weak terminations of the Present Tense, Imperfect Tense, Imperative Mood, and it is dropped before vowel weak terminations and those of the Potential Mood. The ending आ is optionally retained in the Imperative second person singular, and the ए in the reduplicative syllable is not changed to ह॑ like that of हा A. to go.’

हा 3 P To leave or abandon, to omit or disregard..

S.	Present.	D.	P.
{ जहामि	जहीयः	—	जहीमः

* जहातेश्च VI. 4. 116. लोपेयि VI. 4. 118. आ च ही VI. 4. 117.

S.	D.	P.
{ जहासि	जहीथः जहिथः	जहीथ जहिथ
{ जहाति	जहीतः जाहितः	जहाति जहित
<i>Imperative.</i>		
जहानि	जहाव	जहाम
{ जहाहि—जहिहि	जहीतम् जाहितम्	जहीत जहित
{ जहातु	जहीतात् जहितात्म्	जहतु
<i>Imperfect.</i>		
{ अजहाम्	अजहीव अजहिव	अजहीम अजहिम
{ अजहा:	अजहीतम् अजहितम्	अजहीत अजहित
{ अजहात्	अजहीताम् अजहिताम्	अजहुः
<i>Potential.</i>		
जहाम्	जहाव	जहाम
जहाः	जहातम्	जहात
जहात्	जहाताम्	जहुः

हा by (109) हाहा;—by (115) हहा;—by (114) जहा; by (121) जहा—जहि—जही and जह् are the bases.

(122). * The roots दा and धा assume the forms of दद् and दध् respectively by dropping the ending आ before the weak terminations. दध् of धा before स्, ध्र्, त्, and श् becomes धत्. The Parasmaipadi Imperative singulars are देहि and धोहि respectively.

* आनोलोप इटि च VI. 4. 64.

दधस्तथौश्च VIII. 2. 38.

दा ३ U. To give.

Parasmaipada.

Present.

S.

D.

P.

1st Person

ददामि

ददः

दधः

2nd „

ददासि

दत्यः

दत्य

3rd „

ददाति

दत्तः

ददति

Imperative.

1st Person

ददानि

ददाय

ददाम

2nd „

देहि

दत्तम्

दत्त

3rd „

ददातु

दत्ताम्

ददतु

Imperfect.

1st Person

अददाम्

अददू

अदद्ध

2nd „

अददा:

अदत्तम्

अदत्त

3rd „

अददात्

अदत्ताम्

अदहुः

Potential.

1st Person

दयाम्

दयाय

दयाम

2nd „

दया:

दयाताम्

दयात

3rd „

दयात्

दयाताम्

दयुः

Atmanepada.

Present.

1st Person

ददे

दद्दे

दद्धे

2nd „

दत्से

ददाये

दद्धे

3rd „

दत्ते

ददाते

ददते

Imperative.

1st Person

ददै

ददायहे

ददामहे

2nd „

दत्स्व

ददायाम्

दद्धम्

3rd „

दत्ताम्

ददाताम्

ददताम्

Imperfect.

1st Person

अददि

अदद्वहि

अदद्धहि

2nd „

अदत्याः

अददायाम्

अदद्धम्

3rd „

अदत्त

अददाताम्

अददताम्

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	ददीय	ददीवहि	ददीमहि
2nd „	ददीथाः	ददीयाथाम्	ददीध्वम्
3rd „	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्

धा 3 U To hold; to maintain; to put; to do.

*Parasmaipada.**Present.*

1st Person	दधामि	दध्वः	दध्मः
2nd „	दधासि	धत्थः	धत्थ
3rd „	दधाति	धत्तः	दधति

Imperative.

1st Person	दधानि	दधाव	दधाम
2nd „	धेहि	धत्तम्	धत्त
3rd „	दधातु	धत्ताम्	दधतु

Imperfect.

1st Person	अदधाम्	अदध्व	अदध्म
2nd „	अदधाः	अधत्थम्	अधत्त
3rd „	अदधात्	अधत्ताम्	अदधुः

Potential.

1st Person	दध्याम्	दध्याव	दध्याम
2nd „	दध्याः	दध्यातम्	दध्यात
3rd „	दध्यात्	दध्याताम्	दध्युः

Atmanepada.

	Present.	Imperative.
--	----------	-------------

S. D. P. S. D. P.

1st Person	दधे	दध्वहे	दध्महे	दधै	दधावहै	दधामहै
2nd „	धत्से	दधाते	धज्जु	धत्स्व	दधाथाम्	धज्जुम्
3rd „	धत्ते	दधाते	दधते	धत्तम्	दधाताम्	दधताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदधि	अदध्यदि	अदध्मदि
2nd „	अपथ्याः	अदपाथाम्	अपद्यम्
3rd „	अपत्	अदधाताम्	अदधत्

Potential.

1st Person	दपीय	दपीयदि	दपीमहि
2nd „	दपीथाः	दपीयाधाम्	दपीध्यम्
3rd „	दपीत्	दपीयाताम्	दपीरत्

कि 3 P. To know

Present.

1st Person	चिकेमि	चिकियः	चिकिमः
2nd „	चिकेपि	चिकियः	चिकिप
3rd „	चिकेति	चिकितः	चिक्यति

Imperative.

1st Person	चिकयानि	चिकय	चिक्याम
2nd „	चिकिदि	चिकितम्	चिकित
3rd „	चिकेतु	चिकिताम्	चिक्यतु

Imperfect.

1st Person	अचिकयम्	अचिकिय	अचिकिम
2nd „	अचिके:	अचिकितम्	अचिकित
3rd „	अचिकेत्	अचिकिताम्	अचिकितुः

Potential.

1st Person	चिकियाम्	चिकियव	चिकियाम
2nd „	चिकियाः	चिकियातम्	चिकियात
3rd „	चिकियाद्	चिकियाताम्	चिकियुः

कि by (109), किकि;—by (114) चिकि is the base. चिक्यति and चिक्यतु by (14 b), and अचिकितुः by (108), the इ of कि taking Gunna

(123). * Roots ending in इ or ई and not preceded by a conjunct consonant change इ or ई to ए before a vowel weak termination when the base consists of more than one syllable.

* एतेकाचोऽसंयोगपूर्वत्य VI. 4. 82.

(124). * The ई of भी is optionally shortened when followed by consonantal weak terminations.

भी 3 P. to fear; to be afraid of.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	विभेषि	{ विभीवः विभिवः	विभीमः विभिमः
2nd	” विभेषि	{ विभीथः विभिथः	विभीथ विभिथ
3rd	” विभेति	{ विभीतः विभितः	विभ्यति

Imperative.

1st Person	विभयानि	विभयाव	विभयामः
2nd	” { विभीहि	विभीतम्	विभीत
3rd	” { विभिहि	विभितम्	विभित
	” { विभेतु	विभीताम्	विभ्यतु
		विभिताम्	

Imperfect.

1st Person	अविभयम्	{ अविभीव अविभिव	अविभीम अविभिम
2nd	” अविभेः	{ अविभीतम् अविभितम्	अविभीत अविभित
3rd	” अविभेत्	{ अविभीताम् अविभिताम्	अविभयुः

Potential.

1st Person	{ विभीयाम् विभियाम्	विभीयाव विभियाव	विभीयाम विभियाम
2nd	” { विभीयाः विभियाः	विभीयातम् विभियातम्	विभीयात विभियात
3rd	” { विभीयात् विभियात्	विभीयाताम् विभियाताम्	विभीयुः विभियुः

भी by (109) भीभीः—by (110) वीभी ;—by (115) विभी is the base.

अदिग्मयुः by (106), the ई of भी taking its Guna before उस्; वेदी+अति and अतु=पित्त्यति and पित्त्यतु by (123.), the base वेदी consisting of two syllables and the ई of भी not being preceded by a conjunct consonant.

ही 3. P. to blush; to be ashamed.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिहेमि	जिहीयः	जिहीमः
2nd ,,	जिहेपि	जिहीयः	जिहीय
3rd ,,	जिहेति	जिहीतः	जिहीयति

Imperative.

1st Person	जिहयाणि	जिहयाय	जिहयाम
2nd ,,	जिहीहि	जिहीतम्	जिहीत
3rd ,,	जिहेतु	जिहीताम्	जिहीयतु

Imperfect.

1st Person	अजिहयम्	अजिहीय	अजिहीम
2nd ,,	अजिहे:	अजिहीतम्	अजिहीत
3rd ,,	अजिहेत्	अजिहीताम्	अजिहयुः

Potential.

1st ,,	जिहीयाम्	जिहीयाय	जिहीयाम
2nd ,,	जिहीयाः	जिहीयातम्	जिहीयात
3rd ,,	जिहीयात्	जिहीयाताम्	जिहीयुः

ही by (111) हीही;—by (114) जीही;—by (115) जिही is the base.

जिही+अति and अतु=जिहीयति and जिहीयतु, the ई of ही is preceded by ह् a conjunct consonant and is not therefore changed to ई by (123) but to इय् by (73).

अजिहयुः by (108), the ई of ही taking its Guna before उस्.

(125). * In the case of the root ग् 3 P. "to sacrifice" the Imperative second person singular termination is यि instead of हि.

* शूद्रल्प्योहेयिः VI. 4. 10.

(a) हु * changes its vowel to व् when followed by a vowel weak termination, and not to उव् by (73).

हु 3 P. to sacrifice; to eat.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जुहोमि	जुहवः	जुहमः
2nd „	जुहोषि	जुहृथः	जुहृथ
3rd „	जुहोति	जुहृतः	जुहृति

Imperative.

1st Person	जुहवानि	जुहवाव	जुहवाम
2nd „	जुहृषि	जुहृतम्	जुहृत
3rd „	जुहृतु	जुहृताम्	जुहृतु

Imperfect.

1st Person	अजुहवम्	अजुहृव	अजुहम्
2nd „	अजुहोः	अजुहृतम्	अजुहृत
3rd „	अजुहोत्	अजुहृताम्	अजुहृतुः

Potential.

1st Person	जुहयाम्	जुहयाव	जुहयाम
2nd „	जुहयाः	जुहयातम्	जुहयात
3rd „	जुहयात्	जुहयाताम्	जुहयुः

हु by (109) हुह्;—by (114) जुहु is the base.

अजुहृतुः by (108) the उ of हु taking its Guna before उस्.

(126) † The root क्त 3 P. "to go" changes its vowel in the reduplicative syllable to इ. By (118) this इ is changed to इय् (इ being followed by क्त a dissimilar vowel) and the base becomes इय्.

क्त (mostly used in the Veda) 3 P. To go.

Present.

1st Preson	इयर्मि	इयृवः	इयृमः
2nd „	इयर्पि	इयृथः	इयृथ
3rd „	इयर्ति	इयृतः	इयृति

* हुश्वोः सार्वधातुके VI. 4. 87.

† अर्तिष्पित्योश्च VII. 4. 77.

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	इपराणि	इपराप	इपराम्
2nd „	इयृहि	इयृतम्	इपृत्
3rd „	इपर्तु	इपृताम्	इपृतु

Imperfect.

1st Person	ऐयरम्	ऐयृष	ऐयृम्
2nd „	ऐयः	ऐयृतम्	ऐयृत्
3rd „	ऐयः	ऐयृताम्	ऐयृतुः

Potential.

1st Person	इयृपाम्	इयृपाप	इपृपाम्
2nd „	इयृपाः	इयृपातम्	इयृपात्
3rd „	इयृपात्	इयृपाताम्	इयृपुः

पद by (109) व्यक्त;—by (116) अफ्ट,—by (126) इफ्ट;—by 118) इयृ is the base.

ऐयरम् by (14 a); इय्रति and इयृतु by (14 b) and ऐयृतुः by (108).

स 3 P. To go.

Present

1st Person	ससर्मि	ससृषः	ससृमः
2nd „	ससार्पि	ससृथः	ससृथ
3rd „	ससर्ति	ससृतः	ससृतिः

Imperative.

1st Person	ससराणि	ससराप	ससराम्
2nd „	ससृहि	ससृताम्	ससृत
3rd „	ससर्तु	ससृताम्	ससृतुः

Imperfect.

1st Person.	अससरम्	अससृष	अससृम
2nd „	अससः	अससृतम्	अससृत
3rd „	अससः	अससृताम्	अससृतुः

Potential

1st Person	ससृपाम्	ससृपाप	ससृपाम्
2nd „	ससृपाः	ससृपातम्	ससृपात्
3rd „	ससृतात्	ससृपाताम्	ससृपुः

सु by (109) and सृसृ; = by (115) ससृ is the base. सम्भाति and सम्भतु by (14 b) and अससरुः by (108).

(127).* The roots धृ 3 P. "to sprinkle, to shine," हृ 3 P. "to take by force," पू or प् 3 P "to fill," and धृ 3 U "to support or bear," change their vowel in the reduplicative syllable to इ.

धृ 3 P. to sprinkle or shine.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिधर्मि	जिधृष्टः	जिधृमः
2nd „	जिधर्षि	जिधृथः	जिधृथ
3rd „	जिधर्ति	जिधृतः	जिध्रति

Imperative.

1st Person	जिधराणि	जिधराव	जिधराम
2nd „	जिधृहि	जिधृतम्	जिधृत
3rd „	जिधर्तु	जिधृताम्	जिध्रतु

Imperfect.

1st Person	अजिधरम्	अजिधृव	अजिधृम
2nd „	अजिधः	अजिधृतम्	अजिधृत
3rd „	अजिधः	अजिधृताम्	अजिधर्सः

Potential.

1st Person	जिधृयाम्	जिधृयाव	जिधृयाम
2nd „	जिधृयाः	जिधृयातम्	जिधृयात
3rd „	जिधृयात्	जिधृयाताम्	जिधृयुः

धृ by (109) धृधृ; by (115) धधृ;—by (113) गधृ;—by (114) अधृ; and by (127) जिधृ is the base.

हृ 3 P "to take by force".

Present.

1st Person	जिहर्मि	जिहृवः	जिहृमः
2nd „	जिहर्षि	जिहृथः	जिहृथ
3rd „	जिहर्ति	जिहृतः	जिह्रति

* चहुलं छन्दसि VII. 4. 78. अर्तिपित्योश्च VII. 4. 77. भुञ्जामित् VII. 4. 76.

Imperative.

S.   D.

P.   at

1st Person जिहराणि

जिहराय

जिहराम

2nd   "   जिहृहि

जिहृतम्

जिहृत

3rd   "   जिहर्तु

जिहृताम्

जिहृतु

Imperfect.

1st Person अजिहरम्

अजिहृय

अजिहृम्

2nd   "   अजिहः

अगिहृतम्

आगिहृत

3rd   "   अजिहः

अजिहृताम्

अजिहृहः

Potential.

1st. Person जिहृपाम्

जिहृपाय

जिहृपाम्

2nd   "   जिहृयाः

जिहृयातम्

जिहृयात

3rd   "   जिहृपात्

जिहृयाताम्

जिहृयुः

इ by (109) दृढ़; by (115) इद्ध;—by (114) जहृ and by (127) जिहृ is the base.

पृ 3 P. To fill; to sustain; to bring or carry over; to deliver from.

Present.

1st Person पिपर्मि

पिपृवः

पिपृमः

2nd   "   पिपर्मि

पिपृयः

पिपृय

3rd   "   पिपर्ति

पिपृतः

पिप्रति

Imperative.

1st Person पिपराणि

पिपराव

पिपराम्

2nd   "   पिपृहि

पिपृतम्

पिपृत

3rd   "   पिपर्तु

पिपृताम्

पिप्रतु

Imperfect.

1st Person अपिपरम्

अपिपृव

अपिपृम

2nd   "   अपिपः

अपिपृतम्

अपिपृत

3rd   "   अपिपः

अपिपृताम्

अपिप्रहः

Potential.

1st Person पिपृयाम्

पिपृयाय

पिपृयाम्

2nd   "   पिपृयाः

पिपृयातम्

पिपृयात

3rd   "   पिपृयात्

पिपृयाताम्

पिपृयुः

पृ by (109) पृष्ठ;—by (115) पृष्ट, and by (127) पिष्ट is the base.

पृ 3 P. To fill; to gratify (as hopes); to blow (as couch or flute); to refresh; to rear.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	पिष्टमि	पिष्टवः	पिष्टमः
2nd „	पिष्टे	पिष्टथः	पिष्टथः
3rd „	पिष्टति	पिष्टतः	पिष्टतः

Imperative.

1st Person	पिष्टाणि	पिष्टाव	पिष्टाम
2nd „	पिष्टहि	पिष्टतम्	पिष्टतम्
3rd „	पिष्टतु	पिष्टतम्	पिष्टतम्

Imperfect.

1st Person	अपिष्टम्	अपिष्टव	अपिष्टम्
2nd „	अपिषः	अपिष्टतम्	अपिष्टतम्
3rd „	अपिषः	अपिष्टतम्	अपिष्टतम्

Potential.

1st Person	पिष्टयम्	पिष्टयव	पिष्टयम्
2nd „	पिष्टयः	पिष्टयतम्	पिष्टयतम्
3rd „	पिष्टयत्	पिष्टयताम्	पिष्टयतः

पृ by (109) पृष्ट;—by (115) पृष्ट; by (127) पिष्ट=पिष्ट before the strong by (70) and पिष्ट and पिष्ट by (28a) before the consonantal and vowel weak terminations are the bases.

भृ 3 U. to fill; to support; to pervade.

Parasmaipada.

Present.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	विभर्मि	विभृवः	विभराणि	विभराव	विभराम
2nd „	विभर्यि	विभृथः	विभृहि	विभृतम्	विभृतम्
3rd „	विभर्ति	विभृतः	विभर्तु	विभृताम्	विभ्रतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अविभरम्	अविसूप्य	अविभूम्
2nd „	अविभः	अविभूतम्	अविभृत
3rd „	अविभः	अविभृताम्	अविभृनः

Potential.

1st Person	विभृपाम्	विभृपाव	विभृपाम
2nd „	विभृपाः	विभृपातम्	विभृपात
3rd „	विभृपात्	विभृपाताम्	विभृपुः

*Atmanepada.**Present.*

1st Person	विभ्रं	विभृष्टे	विभृमहे
2nd „	विभृये	विभ्राये	विभृद्ये
3rd „	विभृते	विभ्राते	विभ्रते

Imperative.

1st Person	विभरे	विभरावहे	विभरामहे
2nd „	विभृथ	विभ्रायाम्	विभृद्याम्
3rd „	विभृताम्	विभ्राताम्	विभ्रताम्

Imperfect.

1st Person	अविभ्रि	अविभृष्टहि	अविभृमहि
2nd „	अविभृयाः	अविभ्रायाम्	अविभृद्याम्
3rd „	अविभृत	अविभ्राताम्	अविभ्रत

Potential.

1st Person	विभ्रीय	विभ्रीष्टहि	विभ्रीमहि
2nd „	विभ्रीयाः	विभ्रीयाधाम्	विभ्रीध्याम्
3rd „	विभ्रीत	विभ्रीयाताम्	विभ्रीरन्

भृ by (109) भृमृ ;—by (115) भमृ ;—by (113) वमृ, by (127) विभृ; विभर before the strong, विभृ before consonantal weak and विभ्र before the vowel weak terminations are the bases. अविभृनः by (108).

(128) * In the third conjugation, the penultimate short vowel does not take its Guna substitute before a strong termination beginning with a vowel.

* नम्यस्तस्याचि पिति सार्वपात्रके VII. 3. 87.

(129).* The vowel of the reduplicative syllable of निष्, विष् and विष् takes its Guna substitute before all personal terminations, धिष् follows the general rules of reduplication.

निष् 3 U To cleanse; to purify.

Parasmaipada

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	नेनेजिम्	नेनिज्ज्वः	नेनिज्जमः
2nd „	नेनेक्षि	नेनिक्षथः	नेनिक्षथ
3rd „	नेनेक्ति	नेनिक्ततः	नेनिज्जति

Imperative.

1st Person	नेनिजानि	नेनिजाव	नेनिजाम
2nd „	नेनिग्धि	नेनिक्षम्	नेनिक्ष
3rd „	नेनेन्तु	नेनिक्ताम्	नेनिज्जतु

Imperfect.

1st Person	अनेनिज्जम्	अनेनिज्ज्व	अनेनिज्जम
2nd „	अनेनेक्ष-ग्	अनेनिक्षम्	अनेनिक्ष
3rd „	अनेनेक्त-ग्	अनेनिक्ताम्	अनेनिज्जुः

Potential.

1st Person	नेनिज्याम्	नेनिज्याव	नेनिज्याम
2nd „	नेनिज्या:	नेनिज्यातम्	नेनिज्यात
3rd „	नेनिज्यात्	नेनिज्याताम्	नेनिज्युः

Atmanepada.

Present

1st Person	नेनिजे	नेनिज्जहे	नेनिज्जमहे
2nd „	नेनिक्षे	नेनिजाथे	नेनिग्धवे
3rd „	नेनिक्ते	नेनिजाते	नेनिजते

Imperative.

1st Person	नेनिजै	नेनिजावहै	नेनिजामहै
2nd „	नेनिक्षव	नेनिजाथाम्	नेनिग्धवम्
3rd „	नेनिक्ताम्	नेनिजाताम्	नेनिजताम्

* णिजां त्रयाणां शुणः श्लो VII. 4. 75.

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अनेनिजि	अनेनिज्ञहि	अनेनिज्ञमहि
2nd „	अनेनिक्षयः	अनेनिजायाम्	अनेनिग्ध्यम्
3rd „	अनेनिक्त	अनेनिजाताम्	अनेनिजत्

Potential.

1st Person	नेनिजीय	नेनिजीयहि	नेनिजीमहि
2nd „	नेनिजीयाः	नेनिजीयायाम्	नेनिजीघ्यम्
3rd „	नेनिजीत	नेनिजीयाताम्	नेनिजीरन्

निज् by (109) निनिज्—by (129) नेनिज्—by (70) नेनेज्; is the base before the strong terminations, but by (128) नेनिज् is the base before आनि—आय—आम; and ए—आषहे—आमहे though the terminations are strong.

नेनेक्षि—नेनिक्षे and नेनिक्षय (85 and 83); नेनिज् is changed to नेनिह् or नेनिग् by (85).

विज् 3 U. To separate, to divide; to distinguish.

*Parasmaipada.**Present.*

1st Person	वेवेजिम्	वेविज्यः	वेविज्मः
2nd „	वेवेक्षि	वेविक्थः	वेविक्थ
3rd „	वेवेन्कि	वेविक्तः	वेविन्ति

Imperative.

1st Person	वेविजानि	वेविजाव	वेविजाम्
2nd „	वेविरिधि	वेविक्तम्	वेविक्त
3rd „	वेवेक्तु	वेविक्ताम्	वेविज्ञु

Imperfect.

1st Person	अवेविज्म्	अवेविज्यः	अवेविज्मः
2nd „	अवेवेक्ष्म्	अवेविक्तम्	अवेविक्त
3rd „	अवेवेन्क्तम्	अवेविन्तम्	अवेविन्तुः

Potential.

1st Person	वेविज्याम्	वेविज्याव	वेविज्याम्
2nd „	वेविज्याः	वेविज्यातम्	वेविज्यात्
3rd „	वेविज्यात्	वेविज्याताम्	वेविज्युः

*Atmanepada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	वेविजे	वेविज्वहे	वेविज्महे
2nd „	वेविक्षे	वेविजाथे	वेविरूप्ते
3rd „	वेविक्ते	वेविजाते	वेविजते

Imperative.

1st Person	वेविजै	वेविजावहे	वेविजासहे
2nd „	वेविक्षव	वेविजाथाम्	वेविरूप्तम्
3rd „	वेविक्ताम्	वेविजाताम्	वेविजताम्

Imperfect.

1st Person	अवेविजि	अवेविज्वहि	अवेविज्महि
2nd „	अवेविक्था:	अवेविजाथाम्	अवेविरूप्तम्
2rd „	अवेविक्त	अवेविजाताम्	अवेविजताम्

Potential.

1st Person	वेविजीय	वेविजीवहि	वेविजीमहि
2nd „	वेविजीथा:	वेविजीयाथाम्	वेविजीरूप्तम्
3rd „	वेविजीत	वेविजीयाताम्	वेविजीरन्

विज् by (109) विविज् ;—by (129) वेविज् ;—by (128) वेविज् is the base before आनि-आव-आम and ऐ-आवहै-आमहै though the terminations are strong.

विष् 3 U. To surround; to pervade; to embrace.

*Parasmaipada.**Present.*

S.	D.	P.		S.	D.	P.
1st वेवेलिम्	वेविष्वः	वेविष्मः	1st वेविपाणि	वेविपाव	वेविषाम्	
2nd वेवेक्षि	वेविष्टः	वेविष्टः	2nd वेविष्टु	वेविष्टम्	वेविष्ट	
3rd वेवेष्टि	वेविष्टः	वेविष्टाति	3rd वेवेष्टु	वेविष्टाम्	वेविष्टहृ	

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवेविष्म	अवेविष्व	अवेविष्म
2nd „	अवेवेद्वृ	अवेविष्टृ	अवेविष्टृ
3rd „	अवेवेद्वृ	अवेविष्टाम्	अवेविष्टुः

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	येविष्याम्	येविष्यात्	येविष्याम
2nd ,,	येविष्याः	येविष्यात्	येविष्यात्
3rd ,,	येविष्यात्	येविष्याताम्	येविष्यः

*Aitmanepada.**Present.*

1st Person	येविषे	येविष्यहे	येविष्महे
2nd ,,	येविष्टे	येविषाये	येविष्ट्वे
3rd ,,	येविष्टे	येविषाते	येविषते

Imperative.

1st Person	येविषे	येविष्यायहे	येविषामहे
2nd ,,	येविष्ट्व	येविषायाम्	येविष्ट्वम्
3rd ,,	येविष्टाम्	येविष्टाताम्	येविष्टताम्

Imperfect

1st Person	अयेविषि	अयेविष्वहि	अयेविष्माह
2nd ,,	अयेविष्टाः	अयेविषायाम्	अयेविष्ट्वम्
3rd ,,	अयेविष्ट	अयेविष्टाताम्	अयेविष्टताम्

Potential.

1st Person	येविषीय	येविषीयहि	येविषीमहि
2nd ,,	येविषीयाः	येविषीयायाम्	येविषीयायम्
3rd ,,	येविषीत	येविषीयाताम्	येविषीरन्

येवेक्षि—येविष्टे and येविष्ट्व by (80 and 83); येविष्टः—येविष्टः &c. by (81); येविष्टु—येविष्ट्वे—येविष्ट्वम् ;—by (82 and 81).

*धिष् 3 P. To sound.**Present.*

1st Person	दिषेभिम्	दिषिद्वः	दिषिम्पः
2nd ,,	दिषेद्वि	दिषिद्वः	दिषिद्व
3rd ,,	दिषेद्वि	दिषिद्वः	दिषिद्वति

Imperative.

1st Person	दिषिषाणि	दिषिषाय	दिषिषाम
2nd ,,	दिषिद्वि	दिषिद्वम्	दिषिद्व
3rd ,,	दिषेद्वु	दिषिद्वाम्	दिषिद्वतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदिधिष्म	अदिधिष्व	अदिधिष्म
2nd ,,	अदिधेट्-इ्	अदिधिष्टम्	अदिधिष्ट
3rd ,,	अदिधेट्-इ्	अदिधिष्टाम्	अदिधिषुः

Potential.

1st Person	दिधिष्याम्	दिधिष्याव	दिधिष्याम
2nd ,,	दिधिष्याः	दिधिष्यातम्	दिधिष्यात
3rd ,,	दिधिष्यात्	दिधिष्याताम्	दिधिष्युः

धिष्ट—(by 109); दिष्ट by (113);—दि of दिष्ट does not take Guna like the vowel of the reduplicative syllable of निज्—विज्—and विष्.

धन् 3 P. to bear fruit

Present.

1st Person	दधन्मि	दधन्वः	दधन्मः
2nd ,,	दधंसि	दधन्थः	दधन्थ
3rd ,,	दधन्ति	दधन्तः	दधनति

Imperative.

1st Person	दधनानि	दधनाव	दधनाम
2nd ,,	दधंहि	दधन्तम्	दधन्त
3rd ,,	दधन्तु	दधन्ताम्	दधनतु

Imperfect.

1st Person	अदधनम्	अदधन्व	अदधन्म
2nd ,,	अदधन्	अदधन्तम्	अदधन्त
3rd ,,	अदधन्	अदधन्ताम्	अदधनुः

Potential.

1st Person	दधन्याम्	दधन्याव	दधन्याम
2nd ,,	दधन्याः	दधन्यातम्	दधन्यात
3rd ,,	दधन्यात्	दधन्याताम्	दधन्युः

दधंसि and दधंहि by (92); अदधन् by (77); धन् by (109)
धधन्—by (113) दधन् is the base.

(130) * ज् द drops its final and lengthens its vowel i.e. becomes जा before weak terminations beginning with any consonant except a nasal or semi-vowel. But this change is optional in the case of terminations of the Potential Mood before which the root takes reduplication optionally. Before vowel weak terminations, it drops its penultimate necessarily and the two consonants combine and form श्.

जन् 3 P. to be produced.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जजन्मि	जजन्यः	जजन्मः
2nd „	जजन्सि	जजाथः	जजाथ
3rd „	जजन्ति	जजासः	जजाति

Imperative.

1st Person	जजनानि	जजनाय	जजनाम
2nd „	जजाहि	जजातम्	जजात
3rd „	जजन्तु	जजाताम्	जजातु

Imperfect.

1st Person	अजजनम्	अजजन्य	अजजन्म
2nd „	अजजन्	अजजातम्	अजजात
3rd „	अजजन्	अजजाताम्	अजजातु

Potential.

1st Person	जजन्याम् जजायाम्	जजन्याय जजापाय	जजन्याम जजापाम
2nd „	जजन्याः जजायाः	जजन्यातम् जजायातम्	जजन्यात जजायात
3rd „	जजन्यात् जजायात्	जजन्याताम् जजायाताम्	जजन्युः जजायुः

* जनसंख्यां सन्दर्भलोः VI. 4. 42. ये विभागः VI. 4. 43. गम्भैर-जनसंख्यां लोपः द्वित्यनहि. VI. 4. 98.

	S.	D.	P.
1st Person	{ जन्याम् जायाम्	जन्याव जायाव	जन्याम जायाम
2nd „	{ जन्याः जायाः	जन्यातम् जायातम्	जन्यात जायात
3rd „	{ जन्यात् जायात्	जन्याताम् जायाताम्	जन्युः जायुः

तुर् 3 P. To make haste or run.

Present

1st Person	तुतोर्मि	तुर्वदः	तुर्मः
2nd „	तुतोर्षि	तुर्वर्थः	तुर्वर्थः
3rd „	तुतोर्ति	तुर्वृतः	तुर्वृतिः

Imperative.

1st Person	तुतुराणि	तुतुराव	तुतुराम
2nd „	तुतूर्हि	तुतूर्तम्	तुतूर्त
3rd „	तुतोर्तु	तुतूर्ताम्	तुतूरतु

Imperfect.

1st Person	अतुतुरम्	अतुतूर्व	अतुतूर्म
2nd „	अतुतोः	अतुतूर्तम्	अतुतूर्त
3rd „	अतुतोः	अतुतूर्ताम्	अतुतोरुः

Potential.

1st Person	तुतूर्यम्	तुतूर्याव	तुतूर्याम
2nd „	तुतूर्षाः	तुतूर्यातम्	तुतूर्यात
3rd „	तुतूर्यात्	तुतूर्याताम्	तुतूर्यः

The उ of तुर् is lengthened before consonantal weak terminations by the last aphorism of (23 a) and is gunated before strong ones except before vowel strong terminations by (70 and 128).

(131)* The roots घस् and भस् lose their penultimate when followed by consonantal weak terminations.

* घसिभसोर्हलि च VI. 4. 100.

भस् 3 P. To shine or revile.

Possessive

	S.	D.	P.
1st Person	वभस्मि	वभस्मयः	वभस्म
2nd " "	वभस्तु	वभस्य	वभस्य
3rd " "	वभस्ति	वभस्य	वभस्ति

Imperative

1st Person	वभस्मानि	वभस्माप	वभस्माम
2nd " "	वभत्प	वभप्सर	वभप्स
3rd " "	वभस्तु	वभप्सग	वभप्सतु

Imperfect

1st Person	अवभस्मै	अवभस्मये	अवभस्म
2nd " "	अवभम्	अवभस्मये	अवभस्य
3rd " "	अवभम्	अवभस्माग्	अवभस्मु

Potential

1st Person	वभस्याद्	वभस्याद्	वभस्याम
2nd " "	वभस्या	वभस्यात्तम्	वभस्यात
3rd " "	वभस्यात्	वभस्यात्तम्	वभस्यु

मस् by (109) भभस् — by (113) वभस् is the base वभस्+य = वभस्+व by this = वभस्+य by (87)=वभस्य
वभस्+थ = वभस्+थ by this rule, = वभस्+य by (100), = वभ
+य by (96), = वभ+य by 82), वभप्

(132) Roots belonging to the 1st and 3rd conjugations

भन्	1 P to sound	ए	3 P to take by force
	3 P to bear fruit		1 U to take away; to rob
भस्	1 P to eat		to enro, to captivate
	3 P to shine or re-vilo		to obtain, to possess
भृ	to fall, to sup-		to surpass, to marry,
	port, ३ U to fear, to possess,		to divide, to cast, to accept, to offer
भृ	to wear, to experience (joy or sorrow), to confer, to remember, to hire, to bring, to transport	ए	1 P { to go or move,
			3 P { to approach, to assail, to slip away from, to blow (as wind), to flow.

(a) The following roots belong to the conjugations shown below:—

गीत 1 A. { to go; to come to any state.
 2 A. { to praise or sing.
 3 P. {

मा २ P. {
मा ३ A. } to measure, &c.
मा ४ P.

दा { 1 P. to give or grant.
       2 P. to cut.
       4 P. to bind.
       3 U. to give; to offer; to yield; to present; to pay;
           to deliver over; to give in marriage; to return; to
           sacrifice or surrender.

जन् 3 P. { to be produced to born; to grow or spring up.
 4 A. { to happen; to be possible; to be destined for
                  anything.

तुर् 3 P. { to hurry or hasten; to run;
6 U. { to overcome; to go or injure.

(133).
at 3 U. to give, &c.

आदा in the sense of "taking or accepting" is Atmanepadi; but in the sense of "opening" it is Parasmaipadi;

(134)

Roots   Present tense, 3rd Person.

धन्	{	1 P.	धनति	धनतः	धनन्ति
		3 P.	दधनति	दधनतः	दधनन्ति
भस्	{	1 P.	भसति	भसतः	भसन्ति
		3 P.	बभस्ति	बब्धः	बप्सति
भ्	{	1 U.	भरति	भरतः	भरन्ति
			भरते	भरते	भरन्ते
	{	3 U.	विभर्ति	विभृतः	विभ्रति
			विभृते	विभ्राते	विभ्रते
ह	{	1 U.	{ हरति	हरतः	हरन्ति
			हरते	हरेते	हरन्ते
	{	3 P.	जिहति	जिहतः	जिहाति
स्त	{	1 P.	{ सरति	सरतः	सरन्ति
			धावति	धावतः	धावन्ति
	{	3 P.	ससाति	ससृतः	सस्रति

3rd Person, Present Tense.

मा	2 P.	माति	मातः	मानि
	3 P.	मिमाते	मिमाते	मिमते
	4 A.	मीयते	मीयते	मीयन्ते
दा	1 P.	यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति
	2 P.	दाति	दातः	दाति
	4 P.	दायति	दायतः	दायन्ते
जन्	3 U.	ददाति	ददतः	ददति
		दन्ते	ददाते	ददते
	3 P.	जनन्ति	जनातः	जनाति
हर	4 A.	जायते	जायेते	जायन्ते
	3 P.	हुतोर्ति	हुर्वतः	हुतरति
	6 V.	हुरति	हुरतः	हुरन्ति
		हुरते	हुरते	हुरन्ते

CHAPTER VII.

Fifth conjugation or स्थानि class

(135)* The characteristic of the Fifth conjugation:—Roots of the Fifth or स्थानि class take तु in the Conjugational Tenses before the terminations are applied.

(136)† In the case of the roots of the 5th conjugation ending in a vowel (a) the तु of तु is dropped optionally before the terminations of the first person beginning with ए and अ; (b) it is changed to ए before a vowel weak termination; and (c) the Parasmaipida termination of the 2nd person singular of the Imperative is dropped.

(137) ‡ When the root ends in the consonant, the तु of तु is changed to त्रु before a vowel weak termination.

* स्थानिः श्रु: III. 1. 73

† (a) लोकशारयन्तरस्यां व्वै: VI. 4. 107.

(b) हृश्चोः सार्वधातुके VI. 4. 87.

(c) उनश्च प्रयादसंयोगपूर्णांत् VI. 4. 107.

‡ अविभृष्टातुष्टवामेऽरियदुव्वै VI. 4. 77.

(138)

Paradigms.

चि॑ ५ U. to collect; to gain; to heap up; to cover.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	चिनोमि	{ चित्तुवः चिन्वः	चित्तुमः चिन्मः
2nd „	चिनोपि	चित्तुथः	चित्तुय
3rd „	चिनोति	चित्तुतः	चित्तन्ति

Imperative.

1st Person	चिनवानि	चिनवाम	चिनवाम
2nd „	चित्तु	चित्तुतम्	चित्तुत
3rd „	चिनोतु	चित्तुताम्	चित्तन्तु

Imperfect.

1st Person	अचिनवम्	{ अचित्तुव अचिन्व	अचित्तुम अचिन्म
2nd „	अचिनोः	अचित्तुतम्	अचित्तुत
3rd „	अचिनोत्	अचित्तुताम्	अचिन्वन्

Potential.

1st Person	चित्तुयाम्	चित्तुयाव	चित्तुयाम
2nd „	चित्तुयाः	चित्तुयातम्	चित्तुयात
3rd „	चित्तुयात्	चित्तुयाताम्	चित्तुयुः

*Atmanepada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	चिन्वे	{ चित्तुवहे चिन्वहे	चित्तुमहे चिन्महे
2nd „	चित्तुये	चिन्वाथे	चित्तुध्वे
3rd „	चित्तुते	चिन्वाते	चिन्वते

Imperative.

1st Person	चिनवै	चिनवावै	चिनवामहै
2nd „	चित्तुष्व	चिन्वाथाम्	चित्तुध्वम्
3rd „	चित्तुताम्	चिन्वाताम्	चिन्वताम्

Imperfect

	S.	D.	P.
1st Person	अचिन्यि	{ अचिन्यहि भचिन्यहि	अचिन्यमहि अचिन्यमहि
2nd „	अचिनुथा	अचिन्याथाम्	अचिनुध्वम्
3rd „	अचिनुत्	अचिन्याताम्	अचिन्यत्

Potential

1st Person	चिन्वीय	चिन्वीयहि	चिन्वीमहि
2nd „	चिन्वीथा	चिन्वीयाथाम्	चिन्वीध्वम्
3rd „	चिन्वत्	चिन्वीयाताम्	चिन्वीत्

चि+नु=चिनु is the base, but by (70) it becomes चिनो
ore the strong and चिन् by (136 b) before the vowel weak
minations

By (136 a) there are two forms चिनुय, चिन्य, &c and
(136 c) चिन् is the Parasmaipada 2nd person singular of
Imperative mood

(a) The following roots are to be similarly conjugated
सि 5 U To bind, to ensnare

शि „ To whet, to excite to be attentive, to be
sharp

मि „ Rarely used in the classical literature.
To throw or scatter to build, to measure, to
establish, to observe

(Vedic) To fix in the earth

हि ३. P To send forth, to shoot, to discharge, to
excite or urge, to promote; to gratify, to
go or proceed

क्षि „ To destroy or diminish, to kill, to spend (as
time)

रि ३. P. To hurt

चिरि „ { (used only in the Veda) To kill, injure
जिरि „ { or hurt

धु or धू ५. U. To shake; to blow away; to kindle; to treat roughly; to free oneself from; to resist.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	धुनोमि	{ धुनुवः धुन्वः	धुनुमः धुन्मः
2nd	"	धुनोपि	धुनुथः	धुनुथ
3rd	"	धुनोति	धुनुतः	धुन्वन्ति

Imperative.

1st	Person	धुनवानि	धुनवाव	धुनवाम
2nd	"	धुतु	धुतुतम्	धुतुत
3rd	"	धुनोतु	धुतुताम्	धुन्वन्तु

Imperfect.

1st	Person	अधुनवम्	{ अधुनुव अधुन्व	अधुनुम अधुन्म
2nd	"	अधुनोः	अधुनुतम्	अधुनुत
3rd	"	अधुनोत्	अधुनुताम्	अधुन्वन्

Potential.

1st	Person	धुनयाम्	धुनयाव	धुनयाम
2nd	"	धुनया:	धुनयातम्	धुनयात
3rd	"	धुनयान्	धुनयाताम्	धुनयुः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	धुन्वे	{ धुनुवहे धुन्वहे	धुनुमहे धुन्महे
2nd	"	धुनुषे	धुन्वाशे	धुनुध्वे
3rd	"	धुनुते	धुन्वाते	धुन्वते

Imperative..

1st	Person	धुनवै	धुनवावहै	धुनवामहै
2nd	"	धुनुष्व	धुन्वाशाम्	धुनुध्वम्
3rd	"	धुनुताम्	धुन्वाताम्	धुन्वताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अधुन्यि	{ अधुन्यहि अधुन्यदि	अधुन्यमहि . अधुन्यमहि
2nd „	अधुन्याः	अधुन्याथाम्	अधुन्यम्
3rd „	अधुन्यत	अधुन्याताम्	अधुन्यत

Potential.

1st Person	धुन्वीय	धुन्वीयहि	धुन्वीमहि
2nd „	धुन्वीयाः	धुन्वीयाथाम्	धुन्वीम्
3rd „	धुन्वीत	धुन्वीयाताम्	धुन्वीरन्

धु+नु=धुन् is the base, but by (70) it becomes धुनो before the strong and धुन्व् by (136 b) before the vowel weak terminations. By (136 a) there are two forms धुन्यः, धुन्यः, &c. and by (136 c) धुन् is the Parasmaipada 2nd person singular of the Imperative mood.

(b) The following roots are to be similarly conjugated.

धु 5 U To extract juice; to perform a Soma sacrifice; to bathe; to churn.

स्तु 5 P. To torment; to burn.

स्तु same as धु.

स्तु 5 U. To spread; to scatter; to cover; to kill.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	स्तृणोमि	{ स्तृणुषः स्तृणवः	स्तृणमः स्तृणमः
2nd „	स्तृणोपि	स्तृणुयः	स्तृणुथ
3rd „	स्तृणोति	स्तृणुतः	स्तृणवन्ति

Imperative.

1st Person	स्तृणवानि	स्तृणवाव	स्तृणवाम
2nd „	स्तृण	स्तृणुतम्	स्तृणतम्
3rd „	स्तृणोतु	स्तृणुताम्	स्तृणवन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अस्तृणवम्	{ अस्तृणुव अस्तृण्व	अस्तृणुम् अस्तृणम्
2nd „	अस्तृणोः	अस्तृणुतम्	अस्तृणुत
3rd „	अस्तृणोत्	अस्तृणुताम्	अस्तृणुतन्

Potential.

1st Person	स्तृण्याम्	स्तृण्याव्	स्तृण्याम
2nd „	स्तृण्याः	स्तृण्यातम्	स्तृण्यात
3rd „	स्तृण्यात्	स्तृण्याताम्	स्तृण्युः

*Atmanepada.**Present.*

1st Person	स्तृण्वे	{ स्तृणुवहे स्तृण्वहे	स्तृणुमहे स्तृणमहे
2nd „	स्तृणुषे	स्तृण्वाथे	स्तृणुषे
3rd „	स्तृणुते	स्तृण्वाते	स्तृण्वते

Imperative.

1st Person	स्तृण्वै	स्तृणवावहै	स्तृणवामहै
2nd „	स्तृणुष्व	स्तृणवाथाम्	स्तृणुध्वम्
3rd „	स्तृणुताम्	स्तृणवाताम्	स्तृणवताम्

Imperfect.

1st Person	अस्तृणिव	{ अस्तृणुवहि अस्तृणवहि	अस्तृणुमहि अस्तृणमहि
2nd „	अस्तृणुथा:	अस्तृणवाथाम्	अस्तृणुध्वम्
3rd „	अस्तृणुत	अस्तृणवाताम्	अस्तृणवताम्

Potential.

1st Person	स्तृणीय	स्तृणीवहि	स्तृणीमहि
2nd „	स्तृणीथाः	स्तृणीयाथाम्	स्तृणीध्वम्
3rd „	स्तृणीति	स्तृणीयाताम्	स्तृणीरन्

(e) Roots to be similarly conjugated.

कृ 5 U. To hurt, injure or kill.

कृ „, To choose, to choose in marriage or woo.

पृ 5 P. To please; to be pleased or delighted.

सृ „ To deliver or extricate from; to gratify; to grant;
to protect; to live.

सृ „ To please; to protect; to live.

ह „ To hurt or kill.

शक् 5 to be able; to bear or endure; to be powerful.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	शक्नोमि	शक्नुवः	शक्नुमः
2nd „	शक्नोपि	शक्नुथः	शक्नुथः
3rd „	शक्नोति	शक्नुतः	शक्नुवन्ति

Imperative.

1st Person	शक्नवानि	शक्नयाव	शक्नवाम
2nd „	शक्नुहि	शक्नुतम्	शक्नुत
3rd „	शक्नीतु	शक्नुताम्	शक्नुवन्तु

Imperfect.

1st Person	अशक्नवम्	अशक्नुव	अशक्नुम
2nd „	अशक्नोः	अशक्नुतम्	अशक्नुत
3rd „	अशक्नोत्	अशक्नुताम्	अशक्नुवन्त्

Potential.

1st Person	शक्नुयाम्	शक्नुयाव	शक्नुयाम
2nd „	शक्नुयाः	शक्नुयातम्	शक्नुयात
3rd „	शक्नुयात्	शक्नुयाताम्	शक्नुयः

शक्+नु=शक्नु is the base; by (70) it becomes शक्नो before the strong and शक्नुर् by (137) before the vowel weak terminations

(d) Roots to be similarly conjugated.

आप् 5 P To obtain; to reach; to pervade; to undergo.

राप् 5 P. To propitiate or please; to accomplish or achieve; to prepare; to injure or kill.

साध् „ To accomplish; to finish; to conquer.

तिष् „ To go or attack; to wound; to seek; to injure or kill; to challenge. This root is also written as तिग् or तिष्.

सच् 5 P. To hurt, injure, or kill; to accept; to support or bear.

धृष् „ To be bold or proud; to dare or venture.

दभ् } or „ To hurt, injure or kill; to deceive or cheat; to go.

क्षध् „ To flourish; to increase; to satisfy; to accomplish.

तुष् „ To please; to be pleased or satisfied.

अह् } or „ To pervade.

अंह् }

दध् „ To hurt, injure or kill; to go or lead; to protect.

दाश् „ To hurt injure or kill.

अश् 5 A To pervade; to get or obtain; to heap,

(Vedic) To master or be able.

Present.

S.	D.	P.
1st Person अश्नुवे	अश्नुवहे	अश्नुमहे
2nd „ अश्नुषे	अश्नुवाथे	अश्नुध्वे
3rd „ अश्नुते	अश्नुवाते	अश्नुवते

Imperative.

1st Person अश्नवे	अश्नवावहै	अश्नवामहे
2nd „ अश्नुष्व	अश्नुवाथाम्	अश्नुध्वम्
3rd „ अश्नुताम्	अश्नुवाताम्	अश्नुवताम्

Imperfect.

1st Person आश्नुवि	आश्नुवहि	आश्नुमहि
2nd „ आश्नुथाः	आश्नुवाथाम्	आश्नुध्वम्
3rd „ आश्नुत	आश्नुवाताम्	आश्नुवताम्

Potential.

1st Person अश्नुवीय	अश्नुवीवहि	अश्नुवीमहि
2nd „ अश्नुवीथाः	अश्नुवीवाथाम्	अश्नुवीध्वम्
3rd „ अश्नुवीत	अश्नुवीवाताम्	अश्नुवीरन्

Before vowel weak terminations अश्नु becomes अश्नुव् by (137)...

(e) स्पृष् (5 A To ascend; to attack; to ooze) is to be similarly conjugated.

(139). Roots belonging to the 1st, 5th and 10th conjugations.

आर् or आह् 1 A. } 10 U. } To go or approach; to set out,

आर् 1 P. To compose; to celebrate; to prepare.
5 P. To pervade.

आर् is also a defective verb preserved only in five forms (आरय, आहयुः; आह, आहतुः and आगः) To say, speak, or mention; (see page 77 d).

विं 1 A. To detest; to revenge.
10 U. To fear; to honour; to observe.
5 U. To collect or gather.

दम् or देस् 1 P. } 5 „ } To injure; to deceive; to go
10 U. To impel; to kill.
10 A. To collect or arrange.

शार् 1 U. } 10 U. } To give or grant; to offer an oblation.
5 P. To hurt or kill.

वर् 1 P. } To offend or hurt; to defy; to violate or outrage
10 U. } (as a woman).
5 P. To be bold or proud.

(a) Those that belong to the 4th and 5th conjugations.

सक् 5 P. To be able; to bear or endure; to be powerful.
4 U. to be able; to give; to aid; to know (mostly Vedic in these senses).

प्र् 5 P. To kill; to go; to protect.
4 P. (Vedic) To go or flow; to reach or attain; to go away.

राप् 5 P. To accomplish; to finish.
4 P. To be favourable; to be accomplished; to propitiate; to prosper; to be ready; to kill.

साध् 5 P. To accomplish; to conquer.

4 P. To be accomplished.

(b) Those belonging to the 1st and 5th conjugations.

स्मृ 1 P. To remember.

5 P. To please; to protect; to live.

तिक् }
तिग् } 5 P. To go, &c. तिक् 1 A. To go or move.
तिघ् }

श्रु 1 P. To go or move.

5 P. To hear or listen; to learn or study.

(c) The following roots belong optionally to the conjugations shown below :—

भु 1 U. To go or move. 1 P., 2 P. To possess supremacy.

5 U. To extract juice.

हु 1 P. To go or move. 4 A. To be afflicted or pained.

5 P. To torment, &c,

उभु 1 P. To go or move; to rise.

3 P. (mostly used in the Veda).

5 P. To injure; hurt or kill; to attack.

हृ 5 P. To hurt or kill. 6 A. to respect; to apply; to desire.

वृ 1 P. To sprinkle. 10 U. To wet or moisten.

3 P. }
5 U. } To sprinkle; to shine.

जृप् 1 P. }
10 U. } To kindle or light up. To please or gladden.

10 A. To be satisfied.

4 P. }
5 P. } To become satisfied or pleased.

6 P. } To please or gratify.

(141) Roots   Third person Present Tense. .

अंह	{ 1 A. 10 U.	अंहते	अंहते:	अंहन्ते
		अंहयति	अंहयतः:	अंहयन्ति
		अंहयते	अंहयते:	अंहयन्ते
अह	{ 1 U.	अहति	अहतः:	अहन्ति
	अहते	अहते	अहन्ते	अहन्ते
	10 U.	अहयति	अहयतः:	अहयन्ति
	अहयते	अहयते	अहयन्ते	अहयन्ते
चि	5 P.	अद्वेति	अद्वतः:	अद्ववन्ति
	defective	आह	आहतुः:	आह:
	{ 1 A. 10 U.	चयते	चयेते	चयन्ते
दम् or दम्	चायपति	चायपतः:	चायपन्ति	चायपन्ते
	चाययते	चाययेते	चाययन्ते	चाययन्ते
	5 U.	चिनोति	चिनुतः:	चिन्वन्ति
	चिनुते	चिन्वते	चिन्वते	चिन्वते
दाश्	1 P.	दमति	दमतः:	दमन्ति
	दम'ति	दम्भतः:	दम्भन्ति	दम्भन्ते
	5 P.	दभ्रोति	दभ्नुतः:	दभ्नुयन्ति
	10 U.	दभयति	दभयतः:	दभयन्ति
दृष्	दभयते	दभयेते	दभयन्ते	दभयन्ते
	{ 1 U.	दाशति	दाशतः:	दाशन्ति
	दाशाते	दाशोते	दाशन्ते	दाशन्ते
	10 U.	शाशयति	दाशयतः:	दाशयन्ति
शक्	दाशयते	दाशयेते	दाशयन्ते	दाशयन्ते
	5 P.	दाश्रोति	दाश्रुतः:	दाश्रुवन्ति
	{ 1 P.	धर्षति	धर्षतः:	धर्षन्ति
दध्	10 U	धर्षयति	धर्षयतः:	धर्षयन्ति
	धर्षयते	धर्षयेते	धर्षयन्ते	धर्षयन्ते
	5 P.	धृष्णोति	धृष्णुतः:	धृष्णुयन्ति
शक्	{ 5 P.	शक्वनोति	शक्वतुतः:	शक्वन्ति
	4 U.	शक्यति	शक्यतः:	शक्यन्ति
	शक्यते	शक्यते	शक्यन्ते	शक्यन्ते
दध्	5 P.	दध्रोति	दध्रुतः:	दध्रुवन्ति
	4 P.	दध्यति	दध्यतः:	दध्यन्ति
राध्	5 P.	राध्रोति	राध्रुतः:	राध्रुवन्ति
	4 P.	राध्यति	राध्यतः:	राध्यन्ति

Roots	3rd Person Present Tense.			
साध्	5 P.	साध्नाति	साध्नुतः	साध्नवन्ति
	4 P.	साध्याति	साध्यतः	साध्यन्ति
स्थृ	1 P.	स्थृतिः	स्थरतः	स्थरन्ति
	5 P.	स्थृणोति	स्थृणुतः	स्थृण्वन्ति
तिक्ष्	1 A.	तेकते	तेक्रेते	तेक्षन्ते
	5 P.	तिक्ष्णोति	तिक्ष्णुतः	तिक्ष्णवन्ति
श्रु	1 P.	श्रवति	श्रवनः	श्रवन्ति
	5 P.	शृणोति	शृणुतः	शृण्वन्ति
स्व	1 P.	सवति	सवतः	सवन्ति
	2 P.	सौति	सुतः	सुवन्ति
	5 U.	सुनोते	सुनुतः	सुन्वन्ति
द्व	1 P.	दवति	दवतः	दवन्ति
	5 P.	दुन्नोति	दुन्नुतः	दुन्वन्ति
	4 A.	दूयते	दूयतः	दूयन्ते
क्र	1 P.	क्रच्छति	क्रच्छतः	क्रच्छन्ति
	3 P.	इयान्ते	इयृतः	इयन्ति
	5 P.	क्रणोति	क्रणुतः	क्रण्वन्ति
द्वि	5 P.	दृणोति	दृणुतः	दृण्वन्ति
	6 A.	द्रियते	द्रियतः	द्रियन्ते
घृ	1 P.	घरति	घरतः	घरन्ति
	10 U.	घारयति	घारयतः	घारयन्ति
	3 P.	घारयते	घारयते	घारयन्ते
	5 U.	जिघ्रति	जिघृतः	जिघ्रति
		घृणोति	घृणुतः	घृण्वन्ति
तृप्त		घृणुते	घृण्वते	घृण्वन्ते
	1 P.	तर्पति	तर्पतः	तर्पन्ति
	10 U.	तर्पयति	तर्पयतः	तर्पयन्ति
		तर्पयते	तर्पयते	तर्पयन्ते
	4 P.	तृप्यति	तृप्यतः	तृप्यन्ति
	5 P.	तृभ्राते	तृभ्रूतः	तृभ्रवन्ति
	6 P.	तृपति	तृपतः	तृपत्ति

CHAPTER VIII.

Seventh Conjugation or रूपादि Class.

(142) * Roots of the seventh or रूपादि class form their base by inserting न between the radical vowel and the final consonant.

(143) † The श्व of this न is dropped before weak terminations. श्व is then changed to the nasal of that class to which the following letter belongs.

(144) ‡ The radical nasal of a root is dropped in this conjugation.

(145) रिच् 7 U. To empty or evacuate; to separate or divide; to deprive of; to give up.

*Paramaipada.**Present.*

	S.	D.	P
1st Person	रिणचिम्	रिञ्च्चवः	रिञ्चमः
2nd „	रिणक्षि	रिङ्क्षयः	रिङ्क्षय
3rd „	रिणक्ति	रिङ्क्ते	रिङ्क्तिं

Imperative.

1st Person	रिणचानि	रिणचाव	रिणचाम
2nd „	रिङ्क्षिधि	रिङ्क्षम्	रिङ्क्ष
3rd „	रिणक्तु	रिङ्क्ताम्	रिङ्क्तन्तु

Imperfect.

1st Person	अरिणचम्	अरिञ्चव	अरिञ्चम्
2nd „	अरिणक्ष-ग्	अरिङ्क्षम्	अरिङ्क्ष
3rd „	अरिणक्त-ग्	अरिङ्क्ताम्	अरिङ्क्तव्

Potential.

1st Person	रिञ्चगम्	रिञ्चयाव	रिञ्चयाम
2nd „	रिञ्चयाः	रिञ्चयातम्	रिञ्चयात्
3rd „	रिञ्चयन्	रिञ्चयाताम्	रिञ्चयः

* रूपादेश्यःश्वम् III-1 78.

† श्वमालापः VI 4-111.

‡ श्वालोपः VI-4-23.

*Atmanepada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	रिञ्चे	रिञ्चव्वे	रिञ्चमहे
2nd „	रिङ्क्षे	रिञ्चाथे	रिङ्गध्वे
3rd „	रिङ्के	रिञ्चाते	रिञ्चते

Imperative.

1st Person	रिणचै	रिणचावहै	रिणचामहै
2nd „	रिङ्क्षव	रिञ्चाथाम्	रिङ्गध्वम्
3rd „	रिङ्काम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्

Imperfect.

1st Person	अरिञ्चि	अरिञ्चवहि	अरिञ्चमहि
2nd „	अरिङ्कथा:	अरिञ्चाथाम्	अरिङ्गध्वम्
3rd „	अरिङ्क	अरिञ्चाताम्	अरिञ्चत

Potential.

1st Person	रिञ्चीय	रिञ्चीवहि	रिञ्चीमहि
2nd „	रिञ्चीथा:	रिञ्चीयाथाम्	रिञ्चीध्वम्
3rd „	रिञ्चीत	रिञ्चीयाताम्	रिञ्चीरन्

रिच् + मि = रिणच् + मि. by (142) = रिणच्चि. रिच् + सि = रिणच् + सि by (113) = रिणक् + सि by (84); = रिणक् + षि by (83) = रिणक्षि
अरिणक्-ग् by (77 and 74) रिङ्क्षिधि and रिङ्क्षम् by (143) and 84

(a) The following roots are to be similarly conjugated.

तञ्च् 7 P. To contract or shrink.

पृच् 7 P. To bring into contact with; to join;
to mix; to touch; to satisfy; to satiate; to augment.
(Vedic) to give bountifully.

बृच् 7 P. To choose

विच् 7 U. To separate; to distinguish; to deprive of.

(146) अञ्ज् 7 P. To anoint; to make clear;
to show; to go; To shine; to honour, to decorate,

Present.

1st Person	अनज्जि	अञ्ज्ज्वः	अञ्जमः
2nd „	अनाक्षि	अञ्ज्यः	अञ्जक्थ
3rd „	अनक्षि	अञ्जः	अञ्जन्ति

Imperative.

		S.	D.	P.
1st	Person	अनजानि	अनजाव	अनजाम
2nd	"	अद्विधि	अद्विम्	अद्विम
3rd	"	अनकृ	अनकृम्	अनकृन्तु

Imperfect.

1st	Person	आनजम्	आञ्जव	आञ्जम
2nd	"	आनकृ-ग्	आकृम्	आकृ
3rd	"	आनकृ-ग्	आकृम्	आकृन्

Potential.

1st	Person	अञ्ज्याम्	अञ्ज्यव	अञ्ज्याम
2nd	"	अञ्ज्या:	अञ्ज्यातम्	अञ्ज्यात
3rd	"	अञ्ज्यात्	अञ्ज्याताम्	अञ्ज्युः

युज् 7 U. To join ; to yoke ; to furnish ; to use or employ ; to apply ; to appoint ; to direct ; to prepare ; to give ; to adhere, to insert , to think upon.

*Parasmaipada.**Present.*

		S.	D.	P.
1st	Person	युनजिम्	युनज्यः	युनज्मः
2nd	"	युनक्षि	युनक्ष्यः	युनक्ष्य
3rd	"	युनक्ति	युन्तः	युनत्सिति

Imperative.

1st	Person	युनजानि	युनजाव	युनजाम
2nd	"	युद्विधि	युद्विम्	युद्विम्
3rd	"	युनकृ	युनकृम्	युनकृन्तु

Imperfect.

1st	Person	अयुनजम्	अयुनज्य	अयुनज्म
2nd	"	अयुनकृ-ग्	अयुनकृम्	अयुनकृ
3rd	"	अयुनकृ-ग्	अयुनकृम्	अयुनकृन्

Potential.

1st	Person	युञ्ज्याम्	युञ्ज्यव	युञ्ज्याम
2nd	"	युञ्ज्या:	युञ्ज्यातम्	युञ्ज्यात
3rd	"	युञ्ज्यात्	युञ्ज्याताम्	युञ्ज्युः

D. 0

*Atmanepada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	युञ्जे	युञ्ज्वहे	युञ्जमहे
2nd „	युञ्ज्ये	युञ्जाते	युञ्जन्दते
3rd „	युञ्जे	युञ्जाते	युञ्जते

Imperative.

1st Person	युनजै	युनजावहै	युनजामहै
2nd „	युञ्ज्यव	युञ्जाथाम्	युञ्जन्धवम्
3rd „	युञ्जाम्	युञ्जाताम्	युञ्जताम्

Imperfect.

1st Person	अयुञ्जिन्	अयुञ्ज्वहि	अयुञ्जमहि
2nd „	अयुञ्ज्यथाः	अयुञ्जाथाम्	अयुञ्जन्धवम्
3rd „	अयुञ्जे	अयुञ्जाताम्	अयुञ्जताम्

Potential.

1st Person	युञ्जीय	युञ्जीवहि	युञ्जीमहि
2nd „	युञ्जथाः	युञ्जीयाथाम्	युञ्जीधवम्
3rd „	युञ्जति	युञ्जीयाताम्	युञ्जीरिन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

भञ्ज् 7 P. To break; to devastate; to frustrate; to arrest or check; to defeat.

भुज् 7 A. To eat, to enjoy; to rule; (P) to protect, to endure; to pass time.

विज् 7 P. To shake; to tremble with fear; to be afraid; to be afflicted.

दृश् 7 P. To avoid; to choose; to atone for, to efface, to purify; to remove; to give; to hurt, injure, or kill.

(147) **कृत्** 7 P. To spin; to surround; to attire.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	कृणाङ्गि	कृन्दः	कृन्दः
2nd „	कृणत्सि	कृन्थः	कृन्थ
3rd „	कृणति	कृन्तः	कृन्दन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	कृणदानि	कृणदाव	कृणदाम
2nd , ,	कृन्दि	कृन्तम्	कृन्त
3rd , ,	कृणतु	कृन्ताम्	कृन्दन्तु

Imperfect.

1st Person	अकृणदम्	अकृन्द	अकृन्दा
2nd , ,	अकृणत्-इ	अकृन्तम्	अकृन्त
3rd , ,	अकृणत्-र्	अकृन्ताम्	अकृन्दन्

Potential.

1st Person	कृन्याम्	कृन्याव	कृन्याम
2nd , ,	कृन्याः	कृन्यातम्	कृन्यात
3rd , ,	कृन्यात्	कृन्याताम्	कृन्युः

कृत्+मि=कृणत्+मि by (142 and 18)=कृणद्+मि by the following rule.

(148) A consonant except a nasal, followed by a soft consonant or the initial vowel of a word, takes the third consonant of its class as its substitute.

कृन्द by (143 and the last portion of 18) न् being followed by a letter of the Dental class is not changed to ण्.

कृन्दन्ति—कृणदानि, &c. by (148).

अकृणत्-र् by (77 and 74).

(149) उन्द् 7 P. To wet or moisten; to bathe; to flow.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	उनद्धि	उन्द्धः	उन्द्धः
2nd , ,	उनस्ति	उन्याः	उन्य
3rd , ,	उनति	उन्तः	उन्दन्ति

Imperative.

1st Person	उनदानि	उनदाव	उनदाम
2nd , ,	उन्दि	उन्तम्	उन्त
3rd , ,	उनतु	उन्ताम्	उन्दन्तु

Imperfect.

		S.	D:	P.
1st	Person	औनदम्	औन्द्र	औन्द्र
2nd	"	औनः-औनत्-द्	औन्तम्	औन्त
3rd	"	औनत्-द्	औन्ताम्	औन्दन्

Potential.

1st	Person	उन्द्याम्	उन्द्याव	उन्द्याम्
2nd	"	उन्द्याः	उन्द्यातम्	उन्द्यात
3rd	"	उन्द्यात्	उन्द्याताम्	उन्द्युः

औनदम्, &c. by (14 a); औनः by (89);

उनत्सि by (87); औनत्-द् by (77) and (74).

भिन्द् 7 U to break; to dig; to displace, to violate; to remove; to interrupt; to change; to expand; to scatter.

*Parasmaipada.**Present.*

		S.	D.	P.
1st	Person	भिनद्यि	भिन्द्वः	भिन्द्यः
2nd	"	भिनत्सि	भिन्त्थः	भिन्त्थ
3rd	"	भिनत्ति	भिन्त्तः	भिन्दन्ति

Imperative.

1st	Person	भिनदानि	भिनदाव	भिनदाम्
2nd	"	भिन्द्व	भिन्त्स्	भिन्त्
3rd	"	भिन्तु	भिन्त्ताम्	भिन्दन्तु

Imperfect.

1st	Person	अभिनदम्	अभिन्द्र	अभिन्द्र
2nd	"	अभिनः } अभिनत्-द् } {	अभिन्तम्	अभिन्त
3rd	"	अभिनत्-द्	अभिन्ताम्	अभिन्दन्

Potential.

1st	Person	भिन्द्यम्	भिन्द्याव	भिन्द्याम्
2nd	"	भिन्द्याः	भिन्द्यातम्	भिन्द्यात
3rd	"	भिन्द्यात्	भिन्द्याताम्	भिन्द्युः

भिनत्सि by (87); अभिनः by (89); अभिनत्-द् by (77 and 74).

*Aitnane pada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st. Person	भिन्दे	भिन्देह	भिन्दहे
2nd „	भिन्दो	भिन्दापे	भिन्दे
3rd „	भिन्दे	भिन्दाते	भिन्दते

Imperative.

1st Person	भिन्दे	भिन्दापहे	भिन्दामहे
2nd „	भिन्द्य	भिन्दाथाम्	भिन्द्यम्
3rd „	भिन्दाम्	भिन्दाताम्	भिन्दताम्

Imperfect.

1st Person	अभिन्दि	अभिन्दहि	अभिन्दारि
2nd „	अभिन्दयाः	अभिन्दाथाग्	अभिन्दूथ्य
3rd „	अभिन्त	अभिन्दाताम्	अभिन्दत

Potential.

1st Person	भिन्दीय	भिन्दीशहि	भिन्दीमहि
2nd „	भिन्दीयाः	भिन्दीयाथाम्	भिन्दीयम्
3rd „	भिन्दीत	भिन्दीयाताम्	भिन्दीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

कुदू 7 U To pond; to trample upon; to strike against, to crush; to move or be agitated.

खिदू 7 A To suffer pain; to be afflicted; to feel tired; to be exhausted.

छिदू 7 U To cut; to lop off; to hew; to mow; to tear; to pierce; to break; to rend; to split; to divide; to disturb; to destroy; to deprive of.

चुदू 7 P To play; to shine; to vomit.

टुदू 7 U To cleave; to split; to destroy; to kill; to set free; to disregard.

षिदू 7 A To know or understand; to regard; to meet with; to reflect; to examine.

(150) *A consonant except a nasal, a semi-vowel or ष्ठ, preceded by any consonant and followed by a homogeneous one (viz. a consonant belonging to the same class and requiring an equal effort to pronounce it) is optionally dropped.

(151) इन्धू 7 A. To kindle, to light, to set on fire.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	इन्धे	इन्धवहे	इन्धमहे
2nd ,,,	इन्से	इन्धाथे	इन्ध्ये-इन्धते
3rd ,,,	इन्धे-इन्धे	इन्धाते	इन्धते
<i>Imperative.</i>			
1st Person	इन्धै	इन्धावहै	इन्धामहै
2nd ,,,	इन्सव	इन्धाथाम्	इन्ध्यम्-इन्धवम्
3rd ,,,	इन्धाम्-इन्धाम्	इन्धाताम्	इन्धताम्
<i>Imperfect.</i>			
1st Person	ऐन्धि	ऐन्धवहि	ऐन्धमहि
2nd ,,,	ऐन्धाः-ऐन्धा:	ऐन्धाथाम्	ऐन्ध्यम्-ऐन्धवम्
3rd ,,,	ऐन्ध्य-ऐन्ध	ऐन्धाताम्	ऐन्धत
<i>Potential.</i>			
1st Person	इन्धीय	इन्धीवहि	इन्धीमहि
2nd ,,,	इन्धीथाः	इन्धीयाथाम्	इन्धीध्यम्
3rd ,,,	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीरन्

इन्से by (87); इन्धे or इन्ध्ये by (150); ध् being followed by ध् and preceded by न् is optionally dropped. In the third person singular the termination ते is homogeneous to ध् and hence two forms.

इन्धै by (142).

रुधू 7 U To obstruct; to preserve; to close; to confine; to besiege; to obscure; to oppress.

* क्षरोक्षरि सर्वणे VIII. 4. 65.

रुप् 7 U.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	रुणधिम्	रुन्धयः	रुन्धमः
2nd „	रुणत्सि	रुन्धः-रुन्धः	रुन्धु-रुन्ध
3rd „	रुणद्वि-रुणधि	रुन्धः-रुन्धः	रुन्धन्ति

Imperative.

1st Person	रुणधानि	रुणधाष	रुणधाम्
2nd „	रुन्धिद्वा-रुन्धिपि	रुन्धम्-रुन्धम्	रुन्धद्वा-रुन्ध
3rd „	रुणद्वृ-रुणधु	रुन्धम्-रुन्धाम्	रुन्धन्तु

Imperfect.

1st Person	अरुणधम्	अरुन्धय	अरुन्धम
2nd „	अरुणद्वृ	अरुन्धस् } अरुन्धम् }	अरुन्ध } अरुन्ध }
3rd „	अरुणद्वृ	अरुन्धाम् } अरुन्धाम् }	अरुन्धन् } अरुन्धन् }

Potential.

1st Person	रुन्धाम्	रुन्धाव	रुन्धाम
2nd „	रुन्धाः	रुन्धातम्	रुन्धात
3rd „	रुन्धात्	रुन्धाताम्	रुन्धतुः

*Atmanspada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	रुन्धे	रुन्धवहे	रुन्धमहे
2nd „	रुन्धसे	रुन्धाये	रुन्धु-रुन्धवे
3rd „	रुन्धेऽरुन्धे	रुन्धाते	रुन्धते

Imperative.

1st Person	रुणधे	रुणधावहे	रुणधामहे
2nd „	रुन्धव	रुन्धायाम्	रुन्धुम्
3rd „	रुन्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अरुन्धि	अरुन्धवहि	अरुन्धमहि
2nd ,,	अरुन्धाः	अरुन्धाथाम्	अरुन्धत्
3rd ,,	अरुन्ध-अरुन्ध	अरुन्धाताम्	अरुन्धत

Potential.

1st Person	रुन्धीय	रुन्धीवहि	रुन्धीमहि
2nd ,,	रुन्धीथाः	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीध्वम्
3rd ,,	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरत्

रुध् + थः or ति = रुन्ध् + थः or रुणध् + ति = रुन्ध् + धः or
रुणध् + धिं by (100) = रुन्ध् + धः or रुणध् + धि by (82) =
रुन्धः or रुणद्धिं, or optionally रुन्धः or रुणधि by (150).

(152) पिष्ट 7 P. To pound, to grind, to pulverize; to crush; to hurt; to injure or kill.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	पिनष्मि	पिष्वः	पिष्मः
2nd ,,	पिनक्षि	पिष्टः	पिष्ट
3rd ,,	पिनष्टि	पिष्टः	पिष्पन्ति

Imperative.

1st Person	पिनषाणि	पिनषाव	पिनषाम्
2nd ,,	पिण्डु	पिष्टम्	पिष्ट
3rd ,,	पिनष्टु	पिष्टाम्	पिष्पन्तु

Imperfect.

1st Person	अपिनषम्	अपिष्व	अपिष्म
2nd ,,	अपिनद्ध-द्	अपिष्टम्	अपिष्ट
3rd ,,	अपिनद्ध-द्	अपिष्टाम्	अपिष्पन्

Potential.

1st Person	पिष्याम्	पिष्याव	पिष्याम्
2nd ,,	पिष्याः	पिष्यातम्	पिष्यात
3rd ,,	पिष्यात्	पिष्याताम्	पिष्युः

पिष्ट्+षः—प्तः by (143 & 92); पिनशि by (142, 80 and 83).

पिष्ट् and पिनशि by (81), पिनपाणि by (142 and 18).

पिष्ट्+षि = पिष्ट् + पि by (143) = पिष्ट् + पि by (82) = पिष्ट्+ठि by (81) = पिष्ट्॒.

अपिनद्-इ (77 and 74).

(a) शिष् (P to leave a remainder; to distinguish or discriminate,) is to be similarly conjugated.

(153) हित् 7 P To hurt, injure or kill, to afflict or torment.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	हिनस्मि	हित्वः	हित्समः
2nd „	हिनस्सि	हित्यः	हित्य
3rd „	हिनस्ति	हित्तः	हित्सन्ति

Imperative.

1st Person	हिनसानि	हिनसाद्	हिनसाम
2nd „	हिन्पि	हित्तम्	हित्ता
3rd „	हिनस्तु	हित्साम्	हिसन्तु

Imperfect.

1st Person	अहिनसम्	अहित्व	अहित्सम
2nd „	अहिन-	{ अहित्स-	अहित्सत
3rd „	अहिनद्-इ	अहित्साम्	अहिसन्

Potential.

1st Person	हित्याम्	हित्याय	हित्याम
2nd „	हित्याः	हित्यात्म्	हित्यात्
3rd „	हित्यात्	हित्यात्माम्	हित्युः

हिस्+षः=हित्व. by (141, 143, and 92), हित्पि by (..), अहिनः—अहिनद्-इ by (97).

(154) * In the case of the root तुह्, इ is added to न when it is followed by the consonantal strong terminations.

The base of तुह् therefore is तुणेह् before consonantal strong terminations, तुणह् before vowel strong and तुह् before weak terminations.

* तुणह् इम् VII. 3. 12.

तृह 7 P. to hurt, injure or kill.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	तृणोऽहि	तृंहः	तृङ्गः
2nd „	तृणोऽक्ष	तृणः	तृणः
3rd „	तृणेदि	तृणः	तृणन्ति

Imperative.

1st Person	तृणहानि	तृणहाव	तृणहाम
2nd „	तृणिद	तृणदम्	तृणद
3rd „	तृणेहु	तृणदाम्	तृणन्तु

Imperfect.

1st Person	अतृणहम्	अतृंह	अतृङ्ग
2nd „	अहृणेद्-इ	अतृणदम्	अतृणद
3rd „	अनृणेद्-इ	अतृणदाम्	अतृणन्

Potential.

1st Person	तृंहाम्	तृंहाव	तृंहाम्
2nd „	तृंहाः	तृंहातम्	तृंहात्
3rd „	तृंहात्	तृंहाताम्	तृंह्यः

तृह + सि = तृणेह + सि by (154) = तृणेह + सि by (99), तृणेक्ष + सि by 80 = तृणेक्षि by (83.)

तृह + ति = तृणेह + ति by (154) = तृणेद् + ति by (99) = तृणेह + धि by (100) = तृणेद् + दि by (81) = तृणेदि by (101).

तृह + धि = तृनह + धि by (143) = तृन्द + धि by (99) = तृणद + धि by (143) = तृणद + दि by (81) = तृणिद by (101).

(155) Roots belonging to the 1st, 7th and 10th conjugations

छृद् 1 P. } 10 U. } To kindle. 7 P To play, &c.

पिष् 1 P. } 10 U. } To go or move. 7 P To pound, &c.

रिच् 1 P } To divide, separate. 7 U To empty, &c.

शिष् 1 P To hurt; injure or kill. 7 P To distinguish, &c.

10 U To leave a remainder.

िहृ 1 P }
 हिहृ 7 P } To hurt, injure or kill.
 उहृ 10 U }

(1) Those that belong to 1st & 7th conjugations.

भिर् 1 P } To break, &c. तंश्चत्तन् 1 P To go. 7 P contract.
 भिर् 7 U }

रुद् 1 P } To cleave, &c. रुप् 1 P To grow or germinate.
 रुद् 7 U } To obstruct, &c.

(b) Those belonging to the 1st, 2nd, 7th & 10th conjugations.

ष्टुच् 1 P } To touch; 2 A To touch.
 10 U } To oppose. 7 P To bring into contact.

ष्टुन् 1 P } To avoid; to abandon, to exclude; to cut to
 10 U } pieces; to deprive of.

2 A To avoid 7 P To avoid, to choose, &c.

(c) Roots belonging to the 6th and 7th conjugations.

स्त्रु 6 P To cut, to destroy. 7 P To spin, &c.

मुग् 6 P To bend or curve. 7 U To eat, &c.

(d) The following roots belong optionally to the conjugations shown below:—

विच् 3 } U To separate, &c.
 7 }

मंज् 7 P To break, &c. 10 U To brighten; to shine, to speak.

खिद् 6 P afflict. 4. 7. A. To suffer pain, &c.

6 P.
 नृ 7 P. } To hurt;
 10 U. } To injure or kill.

विज् 3 U. To separate, &c. 6. A. 7. U To shake or tremble.

युग् 1 P To join.. 4 A To concentrate the mind.

10 U. To join; to censure. 7 U To unite, &c.

विद् 2 P. To know, &c. 4 A To be; to happen.

6 U. To get or obtain. 7 A To know, &c.

10 A To tell or declare; to feel or experience; to dwell.

Roots			Third Person Present Tense,		
छूद्	1 P	छर्दति	छर्दतः	छर्दन्ति	
	7 P	छृणति	छृन्तः	छृन्दन्ति	
	10 U	छर्दयति	छर्दयतः	छर्दयन्ति	
		छर्दयते	छर्दयेते	छर्दयन्ते	
पिष्	1 P	पेषति	पेषतः	पेषन्ति	
	7 P	पिनाष्टि	पिष्टः	पिष्पन्ति	
	10 U	पेषयति	पेषयतः	पेषयन्ति	
		पेषयते	पेषयेते	पेषयन्ते	
रिच्	1 P	रेचति	रेचतः	रेचन्ति	
	7 U	रिणक्ति	रिङ्कः	रिञ्चन्ति	
		रिङ्के	रिञ्चाते	रिञ्चते	
	10 P	रेचयति	रेचयतः	रेचयन्ति	
शेष्	1 P	शेषति	शेषतः	शेषन्ति	
	7 P	शिनाष्टि	शिष्टः	शिष्पन्ति	
	10 U	शेषयति	शेषयतः	शेषयन्ति	
		शेषयते	शेषयेते	शेषयन्ते	
हिंस्	1 P	हिंसति	हिंसतः	हिंसन्ति	
	7 P	हिंनक्ति	हिस्तः	हिंसन्ति	
	10 U	हिंसयति	हिंसयतः	हिंसयन्ति	
		हिंसयते	हिंसयेते	हिंसयन्ते	
भिद्	1 P	भिदति	भिदतः	भिदन्ति	
	7 U	भिनात्ति	भिन्तः	भिन्दन्ति	
		भिन्ते	भिन्दाते	भिन्वते	
तंच्	1 P	तंचति	तंचतः	तंचन्ति	
	7 P	तनक्ति	तङ्कः	तञ्चन्ति	
तृद्	1 P	तर्दति	तर्दतः	तर्दन्ति	
	7 U	तृणति	तृन्तः	तृन्दन्ति	
		तृन्ते	तृन्दाते	तृन्दते	
रोध	1 P	रोधति	रोधतः	रोधन्ति	

Forms

Third Person Present Tense.

रुप् 7 U	रुणादि { रुणधि } रुन्दे { रुन्धे }	रुन्धः { रुन्धतः } रुन्धति	रुन्धति
दृश् 1 P 2 A 7 P	पर्चंति पृक्ते पृष्णक्ति	पर्चतः पृच्यते पृच्यतः	पर्चन्ति पृच्यते पृच्यन्ति
10 U	पर्चयति पर्चयते	पर्चयतः पर्चयेते	पर्चयन्ति पर्चयन्ते
दृग् 1 P 2 A 7 P	पर्जन्ति पृक्ते पृणक्ति	पर्जन्तः पृजाते पृजः	पर्जन्ति पृजते पृजन्ति
10 U	पर्जयति पर्जयते	पर्जयतः पर्जयेते	पर्जयन्ति पर्जयन्ते
दृत् 6 P 7 P	छंतति छणक्ति	छंततः छन्नः	छंतन्ति छन्नन्ति
भुज् 6 P 7 P	भुजन्ति भुनक्ति भुझे	भुजन्तः भुनक्तः भुञ्जाते	भुजन्ति भुञ्जन्ति भुञ्जते
विच् 3 U 7 U	वेयोक्ति वेयिक्ते विनक्ति विझे	वेयिक्तः वेयिजाते विझः विथाते	वेयिजति वेयिजते विथन्ति विथते
भंज् 7 P 10 U	भनक्ति भंजयति भंजयते	भझः भंजयसः भंजयेते	भञ्जन्ति भंजयन्ति भंजयन्ते
खिद् 4 A 6 P 7 A	खियते खिदति खिन्ते	खियेते खिदतः खिन्दाते	खियन्ते खिदन्ति खिन्दते
हृह् 6 P	हृहाति	हृहतः	हृहन्ति

Roots.	Third Person Present Tense.			
तृह् 7 P	नृणाहि	तृष्णः	तृष्णान्ति	
10 U	तर्हयति	तर्हयतः	तर्हयन्ति	
	तर्हयते	तर्हयेते	तर्हयन्ते	
युज् 1 P	योजति	योजतः	योजन्ति	
4 A	युज्यते	युज्येते	युज्यन्ते	
7 U	युनन्ति	युङ्कः	युञ्जन्ति	
	युङ्के	युञ्जते	युञ्जन्ते	
10 U	योजयति	योजयतः	योजयन्ति	
	योजयते	योजयेते	योजयन्ते	
विव् 2 P	{ वेत्ति	वित्तः	विदन्ति	
	{ वेद	विदुः		
4 A	विद्यते	विद्येते	विद्यन्ते	
6 U	विंदति	विंदतः	विंदन्ति	
	विंदते	विंदेते	विंदन्ते	
7 A	विन्ते	विन्दाते	विन्दते	
10 A	वेदयते	वेदयेते	वेदयन्ते	

(157) The following roots change their proper Pada in the senses noted below:—

भुज्* is Parasmaipadi in the sense of "protecting" only.

युज् † with प्र, उप or any preposition beginning or ending with a vowel is Atmanepadi; except with reference to sacrificial vessels.

CHAPTER IX.

Eighth Conjugation or तनादि Class.

(158) ‡ Roots of the Eighth conjugation beginning with तन and the roots कृ take उ before the terminations in the conjugal tenses.

* भुजोऽनवने ॥ 1. 3. 66.

† प्रोपाभ्यां युजेरयज्ञपत्रेषु ॥ 1. 3. 64, स्वरायन्तोपसर्गादिति वक्तव्यम्
Vartika.

‡ तनादिकृच्यउः ॥ III., I. 79.

(159) * Vikarana त् is dropped optionally before the terminations of the first person beginning with त् and त् and necessarily † before त्-त् and त् ‡ of the Potential in the case of the root त् "to do."

(160) त् त् to do 8th conj: U. becomes त्-त् before the weak terminations.

(161) ** त् the second person singular Parasmaipada termination is dropped in the 8th conjugation.

(162) तन् 8 U To stretch; to spread, to perform , to compose, to bend, to weave, to last, to emboss,

Parasmaipada.

Present.

	S.	D	P.
1st Person	तनोमि	तनुपः } तनुष् }	तनुम् }
2nd „	तनोषि	तनुष्	तनुष्
3rd „	तनोति	तनुतः	तनुतिः

Imperative.

1st Person	तनयामि	तनयाष	तनयाम
2nd „	तनु	तनुत्	तनुत्
3rd „	तनोतु	तनुताष	तनुताष्

Imperfect.

1st Person	अतनुद्	अतनुष् } अतनव् }	अतनुम्
2nd „	अतनी	अतनुत्	अतनुत्
3rd „	भतनाद्	अतनुताष	अतनुताष्

* अथ व्यापाराद् नैः VI. 4. 107.

† निर्देशोऽपि VI. 4. 108.

‡ इष्ट एव VI. 4. 109.

§ अथ व्यापाराद् नैः VI. 4. 110.

** द्वितीय व्यापाराद् नैः VI. 4. 117.

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	तनुयाम्	तनुयाव	तनुयाम्
2nd „	तनुयाः	तनुयातम्	तनुयात्
3rd „	तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयः

*Atmanepada.**Present.*

1st Person	तन्वे	तनुवहे } तन्वहे }	तनुमहे } तन्महे }
2nd „	तनुषे	तन्वाथे	तनुध्वे
3rd „	तनुते	तन्वाते	तन्वते

Imperative.

1st Person	तनवै	तनवावहै	तनवामहै
2nd „	तनुष्व	तन्वाथाम्	तनुध्वम्
3rd „	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्

Imperfect.

1st Person	अतन्विं	अतनुवहि } अतन्वहि }	अतनुमहि } अतन्महि }
2nd „	अतनुथाः	अतन्वाथाम्	अतनुध्वम्
3rd „	अतनुत	अतन्वाताम्	अतन्वत

Potential.

1st Person	तन्वीय	तन्वीवहि	तन्वीमहि
2nd „	तन्वीथाः	तन्वीयाथाम्	तन्वीध्वम्
3rd „	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्

(a.) The following roots are to be similarly conjugated:

ऋण् 8 U=To go.

क्षिण् or क्षिण् 8 U To hurt, injure or kill.

घृण् 8 P—To shine or burn.

त्रुण् 8 U=To graze.

मन् 8 A=To think; to consider; to honour; to know
understand; to consent to; to intend; to devise; to appear.

बन् ८ U=To beg or ask; to conquer; to possess. Vedic-to like or love; to wish; to prepare; to hurt.

सन् ८ U To love or like; to honour; to obtain; to bestow;

(163) कृ ८ U To do; to manufacture; to build; to produce; to compose; to perform; to obey; to place; to appoint.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	करोमि	कुर्वः	कुर्मः
2nd „	करोषि	कुरुथः	कुरुय
3rd „	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति

Imperative.

1st Person	करवाणि	करवाय	करवाम
2nd „	कुरु	कुरुतम्	कुरुत
3rd „	करोतु	कुरुताम्	कुर्वन्तु

Imperfect.

1st Person	अकरवम्	अकुर्व	अकुर्म
2nd „	अकरोः	अकुरुतम्	अकुरुत
3rd „	अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्

Potential.

1st Person	कुर्याद्	कुर्याप	कुर्याम
2nd „	कुर्याः	कुर्यातम्	कुर्यात
3rd „	कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्यः

Atmanepada.

Present.

1st Person	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
2nd „	कुरुषे	कुर्याधे	कुरुष्ये
3rd „	कुरुते	कुर्वते	कुर्वते

Imperative.

1st Person	करवे	करवावहे	करवामहे
2nd „	कुरुष	कुर्यायाम्	कुरुष्यम्
3rd „	कुरुताम्	कुर्याताम्	कुर्वताम्

Imperfect.

1st Person	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
2nd ,,	अकुरुथाः	अकुर्वाथास्	अकुरुध्वम्
3rd ,,	अकुरुत	अकुर्वतास्	अकुर्वत

Potential.

1st Person	कुर्वीय	कुर्वीवहि	कुर्वीमहि
2nd ,,	कुर्वीथाः	कुर्वीयाथास्	कुर्वीध्वम्
3rd ,,	कुर्वीत	कुर्वीयातास्	कुर्वीरन्

करोमि—करोषि by (158 and 70); कुर्वः—कुर्मः—कुर्याम् by (159 and 160); कुरु by (161).

(164) The following roots belong to the conjugations shown below :—

घृण् 1 A = To seize.

8 P = To shine; to burn.

सन् 1 P } 8 U } To love &c

कु 5 U = To hurt; injure or kill.

8 U = To do &c.

तन् 1 P } 10 U } To confide, to help; to pain; to be harmless;
to sound.

8 U.—To stretch, &c.

बन् 1 P } 10 U } To favour; to hurt; to sound; to confide in.

8 U = To beg, &c.

मन् 1 P } 10 A } To be proud, to worship.

4 A } 8 A } = To think, &c.

(165) Roots   3rd Person Present Tense.

घृण् 1 A	घृणते	घृणते	घृणन्ते
8 P.	घृणाति	घृणतः	घृणन्ति

Roots	3rd Person	Present	Tense.
सन् 1 P.	सनाति	सनतः	सनान्ति
8 U.	सनोति	सनुतः	सन्वन्ति
.	सनुते	सन्वाते	सन्वते
कृ 5 U.	कृणोति	कृणुतः	कृणवन्ति
	कृणुते	कृण्वाते	कृणवते
8 U.	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति
	कुरुते	कुर्वाते	कुर्वते
तन् 1 P.	तनाति	तनतः	तनान्ति
8 U.	तनोति	तनुतः	तन्वन्ति
.	तनुते	तन्वाते	तन्वते
10 U.	तानयति	तानयतः	तानयन्ति
	तानयते	तानयेते	तानयन्ते

1 P.)
 वन् 8 U } The same as above (कृ being substituted for तन्)
 10 U }

मन् 1 P	मनति	मनतः	मनन्ति
4 A	मन्यते	मन्येते	मन्यन्ते
8 A	मनुते	मन्वाते	मन्वते
10 A	मानयते	मानयेते	मानयन्ते

(166) The root कृ “to do” by itself and उपकृ in the sense of “doing good to” are used in both the Padas.* पराकृ, * अनुकृ and विकृ in the sense of “affecting” only are always Parasmaipadi. कृ with the following prepositions and in the following senses is always

† Atmanepadi.

‡ अधिकृ “to bear, forgive or overpower.”

§ विकृ “to utter sounds” or intransitively used.

* अनुपराम्यां कृञः (परस्मैपदङ्क) 1. 3! 79. । । ।

† गंथनावदेष्परसेवनसाहस्रिस्यप्रतियल्पकथनोपयोगेण कृञः ॥ 1. 3. 32.

‡ अधेः प्रहसने 1. 3. 33.

§ वे. शान्तकर्मणः 1. 3. 34. अकर्मकास्त्व 1. 3. 5. .

उत्कृ “to do an injury to.”

उदाकृ “to overcome, blame or censure.”

उपकृ “to serve.”

प्रकृ “to outrage, to reside, to apply or use.”

उपस्कृ “to prepare or cook.”

CHAPTER X.

Ninth Conjugation or क्र्यादि Class.

167) * ना is added on to roots of the Ninth or क्र्यादि in the conjugational tenses before the terminations are ।।

168) † ई is substituted for आ of ना viz. ना becomes नी consonantal weak terminations.

169) ‡ ना drops its आ before vowel weak terminations.

170) § The penultimate न् of a root, ending in a con- and not marked with a mute इ is dropped before the strong weak terminations.

Roots of the Ninth conjugation are not distinguished by a इ and hence the penultimate nasal is invariably dropped.

71) §§ त् and the 21 roots, that follow it, shorten their vowel in the conjugational tenses, while श्री-श्री and स्त्रि do onally.

क्र्यादिभ्यः श्रा ॥ III. 1. 81.

ई हल्यधोः ॥ III. 4. 113.

श्राप्यास्तयोरातः VI. 4. 112.

अनिदितं हल उपधायाः कुट्टिः ॥ VI. 4. 24.

इत्येतदित्सज्जकं येषां नास्तितपांहलन्तानामद्वानामुपधायानस्यलोपः

स्वात्कितिडितिचप्रत्ययेपे ॥

§ प्यादिनांहस्तः ॥ VII. 3. 80.

(172)* हि the Imperative 2nd person singular Parasmaipada termination is replaced by आन before which the vikarana नी is omitted, in the case of roots of the 9th conjugation ending in a consonant.

(173) क्री ७ U To buy; to barter; to win.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	क्रीणामि	क्रीणीषः	क्रीणिमः
2nd „	क्रीणासि	क्रीणीथः	क्रीणीथ
3rd „	क्रीणाति	क्रीणीतः	क्रीणन्ति

Imperative.

1st Person	क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम
2nd „	क्रीणीहि	क्रीणीतम्	क्रीणीत
3rd „	क्रीणातु	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु

Imperfect.

1st Person	अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम
2nd „	अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत
3rd „	अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्

Potential.

1st Person	क्रीणीयाम्	क्रीणीयाव	क्रीणीयाम
2nd „	क्रीणीयाः	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात
3rd „	क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः

Atmanepada.

Present.

1st Person	क्रीणे	क्रीणीषहे	क्रीणीमहे
2nd „	क्रीणेषे	क्रीणाये	क्रीणाद्ये
3rd „	क्रीणते	क्रीणते	क्रीणते

* इलमः शानन्दो ॥ III. 1. 83.

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	क्रीणे	क्रीणावहै	क्रीणामहै
2nd ,,	क्रीणीध्व	क्रीणाथाम्	क्रीणीध्वम्
3rd ,;	क्रीणीताम्	क्रीणाताम्	क्रीणताम्

Imperfect.

1st Person	अक्रीणि	अक्रीणिवहि	अक्रीणिमहि
2nd ,,	अक्रीणीथाः	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीध्वम्
3rd ,,	अक्रीणीत	अक्रीणाताम्	अक्रीणत

Potential.

1st Person	क्रीणीय	क्रीणीवहि	क्रीणीमहि
2nd ,,	क्रीणीथाः	क्रीणीयाथाम्	क्रीणीध्वम्
3rd ,,	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

श्री 9 U=To please or be pleased; to show kindness to; to be cheerful.

गृ 9 P=To go or move.

भ्री 9 P=To fear.

मी 9 U=To hurt; to lessen; to alter; to transgress; to disappear; to stray.

री 9 U=To go or move; to hurt; to howl.

ली 9 P=To adhere; to melt.

झी 9 P=To go or move; to support; to choose.

ब्री 9 P=To choose.

अभी 9 U=To cook.

सि 9 U=To fasten or ensnare.

क्षि 9 P=To destroy; to diminish; to kill; to spend time.

यु 9 U=To fasten; to worship; to acquire.

स्फु 9 U=To jump; to raise; to cover; to approach.

वृ 9 U=To choose a boon; to choose in marriage; to solicit; to conceal; to surround; to restrain; to oppose; to love; to adore.

(173 B) श्री ७ P To choose.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	{ व्रीणामि व्रिणामि	व्रीणीयः व्रिणीयः	व्रीणामः व्रिणीमः
2nd "	{ व्रीणासि व्रिणासि	व्रीणीयः व्रिणीयः	व्रीणीय व्रिणीय
3rd "	{ व्रीणाति व्रिणाति	व्रीणीतः व्रिणीतः	व्रीणन्ति व्रिणन्ति

Imperative.

1st Person	{ व्रीणानि व्रिणानि	व्रीणाय व्रिणाय	व्रीणाम व्रिणाम
2nd "	{ व्रीणीहि व्रिणीहि	व्रीणीतम् व्रिणीतम्	व्रीणीत व्रिणीत
3rd "	{ व्रीणातु व्रिणातु	व्रीणीसाम् व्रिणीताम्	व्रिणन्तु व्रिणन्तु

Imperfect.

1st Person	{ अव्रीणाम् अव्रिणाम्	अव्रीणीय अव्रिणीय	अव्रीणीम अव्रिणीम
2nd "	{ अव्रीणाः अव्रिणाः	अव्रीणीतम् अव्रिणीतम्	अव्रीणीत अव्रिणीत
3rd "	{ अव्रीणात् अव्रिणात्	अव्रीणीताम् अव्रिणीताम्	अव्रीणन् अव्रिणन्

Potential.

1st Person	{ व्रीणीयाम् व्रिणीयाम्	व्रीणीयाय व्रिणीयाय	व्रीणीयाम व्रिणीयाम
2nd	{ व्रीणीयाः व्रिणीयाः	व्रीणीयातम् व्रिणीयातम्	व्रीणीयात व्रिणीयात
3rd	{ व्रीणीयात् व्रिणीयात्	व्रीणीयाताम् व्रिणीयाताम्	व्रीणीयुः व्रिणीयुः

अथ and क्षि are to be similarly conjugated.

(174) गु ७ U. To purify ; to winnow ; to expiate ; to discriminate ; to devise ; to become clear or pure.

पू ७ U.

Present.

	S.	D.	P.
1st	एुनामि	एुनीवः	एुनीमः
2nd	एुनासि	एुनीथः	एुनीथ
3rd	एुनाति	एुनीतः	एुनन्ति

Imperative.

1st	एुनानि	एुनाव	एुनाम
2nd	एुनीहि	एुनीतम्	एुनीत
3rd	एुनातु	एुनीताम्	एुनन्तु

Imperfect.

1st	अएुनाम्	अएुनीव	अएुनीम
2nd	अएुनाः	अएुनीतम्	अएुनीत
3rd	अएुनात्	अएुनीताम्	अएुनन्

Potential.

1st	एुनीयाम्	एुनीयाव	एुनीयाम
2nd	एुनीयाः	एुनीयातम्	एुनीयात
3rd	एुनीयात्	एुनीयाताम्	एुनीयुः

Atmanepada.

Present.

1st	एुने	एुनीवहे	एुनीमहे
2nd	एुनीषे	एुनाथे	एुनीध्वे
3rd	एुनीते	एुनाते	एुनते

Imperative.

1st	एुनै	एुनावहै	एुनामहै
2nd	एुनीष्व	एुनाथाम्	एुनीध्वम्
3rd	एुनीताम्	एुनाताम्	एुनताम्

Imperfect.

1st	अएुनि	अएुनीवहि	अएुनीमहि
2nd	अएुनीथाः	अएुनाथाम्	अएुनीध्वम्
3rd	अएुनीत	अएुनाताम्	अएुनत

Potential.

1st	पुनीय	पुनीयहि	पुनीमहि
2nd	पुनीयाः	पुनीयायाम्	पुनीयवम्
3rd	पुनीत	पुनीयाताम्	पुनीरन्

पु is shortened into ग according to (171).

(a) Roots to be similarly conjugated.

लू	१०	U=To cut; to lop off; to pluck; to reap; to destroy.
धू	१०	U=To shake; to blow away; to kindle; to treat roughly; to resist.

क्रू	१०	P=To go or move.
------	----	------------------

कू	१०	U=To hurt; injure or kill.
----	----	----------------------------

गू	१०	P=To utter a sound; to invoke; to announce, to speak; to praise.
----	----	--

जू	१०	{ To grow old; to wear out; to decay.
झू	१०	

इू	१०	P=To burst or break asunder; to split, to open.
----	----	---

पू	१०	P=To fill, &c.
----	----	----------------

भू	१०	P=To bear or support; to fry; to blame; to bend.
----	----	--

मू	१०	P=To hurt, injure or kill.
----	----	----------------------------

वू	१०	U=To choose, &c.
----	----	------------------

षू	१०	P=To tear asunder; to hurt, injure or kill.
----	----	---

सू	१०	U=To cover; to strew, &c.
----	----	---------------------------

(175) चन्धू	१०	P=To bind; to wear; to attract; to build; to compose; to produce; to strike as a root.
---------------	----	--

Present.

1st	बधामि	बधीवः	बधीमः
2nd	बधासि	बधीयः	बधीय
3rd	बधाति	बधीतः	बधीन्ति

Imperative.

1st	बधानि	बधाव	बधाव
2nd	बधान	बधीतम्	बधीत
3rd	बधातु	बधीताम्	बधन्तु

Imperfect.

1st	अवध्नाम्	अवधीव	अवधीम्
2nd	अवध्नः	अवधीतम्	अवधीत
3rd	अवध्नात्	अवधीताम्	अवधन्

Potential.

1st	बधीयाम्	बधीयाव	बधीयाम्
2nd	बधीयाः	बधीयातम्	बधीयात्
3rd	बधीयात्	बधीयाताम्	बधीयुः

बन् ग् appears as बध् throughout by (170);

बधान by (172).

(a) Roots to be similarly conjugated.

कुंथ् 9 P = To suffer pain; to cling to; to hurt;

अंथ् 9 P { To fasten; to arrange; to write;
                  } To produce; to strew with.

मंथ् 9 P To churn; to agitate; to shake; to crush; to
                  oppress; to hurt; to destroy.

अंथ्   To loosen or liberate; to delight repeatedly.

(176) * The Vikarana ना-ती-न् as appended to the root क्षुभ् is not changed to ण.

क्षुभ् 9 P. To shake; to be agitated; to stumble.

Present.

1st Person	क्षुभ्नामि	क्षुभ्नीवः	क्षुभ्नीमः
2nd ,,	क्षुभ्नासि	क्षुभ्नीथः	क्षुभ्नीथ
3rd ,,	क्षुभ्नाति	क्षुभ्नीतः	क्षुभ्नन्ति

Imperative.

1st Person	क्षुभ्नानि	क्षुभ्नाव	क्षुभ्नाम
2nd ,,	क्षुभ्नान	क्षुभ्नीतम्	क्षुभ्नीत
3rd ,,	क्षुभ्नातु	क्षुभ्नीताम्	क्षुभ्नन्तु

* क्षुभ्रादिषुच. VIII. 4. 39.

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अद्युम्नाष्	अद्युम्नीष	अद्युम्नीम्
2nd „	अद्युम्नाः	अद्युम्नीतम्	अद्युम्नीति
3rd „	अद्युम्नात्	अद्युम्नीताम्	अद्युम्नन्

Potential.

1st Person	शुभ्नीयाम्	शुभ्नीयाण	शुभ्नीयाम
2nd „	शुभ्नीयाः	शुभ्नीयातम्	शुभ्नीयात
3rd „	शुभ्नीयात्	शुभ्नीयाताम्	शुभ्नीयः

(a) Roots to be similarly conjugated.

तुभ् ७ P=To hurt, injure, or kill.

खच् „ „ To come forth; to purify; to be born again.

सृद् „ „ To be pleased; to trample upon; to dash to pieces
to kill; to pound; to overcome.

कुर् „ „ To be angry.

अद्य् „ „ To eat or consume; to taste or enjoy.

हित् „ „ To torment or afflict; to suffer or feel pain.

इप् „ „ To cause to move quickly; to let fly; to cast;
to escape; to smite; to impel or urge.

कुप् „ „ To tear or retract; to test; to shine.

उप् „ „ To nourish; to support; to thrive.

पुप् „ „ To become wet; to pour out; to fill.

पुर् „ „ To burn; to singe; to sear.

मुप् „ „ To steal; to ravish; to dispel; to captivate;
to surpass.

विप् „ „ To separate; to disjoin.

धस् or उधस् ७ P. To throw up.

(177) *If a root beginning with a conjunct consonant ends in ग् or च् which is a substitute for र् or ञ् by way of Sam-prasārana, the short ग् or च् is lengthened.

(178) The vowel following a Sumprasārana is dropped.

(179) The roots “स्या” and ग्रह् take Samprasārana and ज्ञा takes जा as its substitute in the conjugational tenses.

ज्या becomes जि by this rule, आ being dropped by (178). जि then becomes जी by (177) and is again shortened into जि by (171).

ज्या (जि) 9 P=To overpower; to oppress; to grow old.

ग्रह् (गृह्) 9 U To take; to catch; to capture; to captivate; to win over; to please; to perceive; to buy.

ज्ञा (जा) , U To know; to learn; to ascertain; to regard; to act

(180) Roots   Third Person Present Tense.

धु or ध्	1 U	धवति	धवतः	धवन्ति
		धवते	धवेते	धवन्ते
	5 U	धुनोति	धुनुतः	धुन्वन्ति
		धुनुते	धुन्वाते	धुन्वते
	6 P	धुवति	धुवतः	धुवन्ति
	9 U	धुनाति	धुनीतः	धुनन्ति
		धुनीते	धुनाते	धुनते
	10 U	धूनयति	धूनयतः	धूनयन्ति
		धूनयते	धूनयेते	धूनयन्ते
पृ	3 P	पिपर्ति	पिपृतः	पिप्रति
	6 A	प्रियते	प्रियेते	प्रियन्ते
	5 P	पृष्णोति	पृष्णुतः	पृष्णवन्ति
	9 P	पृष्णाति	पृष्णीतः	पृष्णन्ति
	10 U	पारयति	पारयतः	पारयन्ति
		पारयते	पारयेते	पारयन्ते
ज्	1 P	जरति	जरतः	जरन्ति
	4 P	जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति

* ग्रहिज्याषयिव्यधिविचितिवृश्चनिभृज्जनीनां डिति च VI. 1. 16.

† ज्ञाज्ञोज्ञा VII. 3. 79.

			Root's	Third Person Present Tense.
ग्	९ P	जृणाति	जृणीतः	जृणन्ति
	१० U	जारयति	जारयतः	जारयन्ति
		जारयते	जारयेते	जारयन्ते
इप्	१ U to go	एपाति	एपतः	एपन्ति
		एपते	एपते	एपन्ते
	४ P to move	इप्यति	इप्यतः	इप्यन्ति
	६ P to wish	इच्छति	इच्छतः	इच्छन्ति
	९ P to let fly	इप्णाति	इप्णीतः	इप्णान्ति
क्षि	१ P	क्षयति	क्षयतः	क्षयन्ति
	५ P	क्षिणोति	क्षिणतः	क्षिणन्ति
	६ P to abide; to go } १०	क्षियति	क्षियतः	क्षियन्ति
शु	९ P	क्षिणाति	क्षिणीतः	क्षिणन्ति
	२ P	योति	युतः	युषन्ति
	३ P to separate	युयोति	युयुतः	युय्यन्ति
	९ U	युनाति	युनीतः	युनन्ति
		युनीते	युनाते	युनते
	१० A to censure } १०	याशयते	याशयेते	याशयन्ते
वर्	१ U	वरति	वरतः	वरन्ति
		वरते	वरेते	वरन्ते
	५ U	वृणोति	वृणुतः	वृण्यन्ति
		वृणुते	वृण्याते	वृण्यन्ते
	९ U	वृणाति	वृणीतः	वृणन्ति
		वृणीते	वृणाते	वृणते
	१० U	वरयति	वरयतः	वरयन्ति
		वरयते	वरयेते	वरयन्ते
क्र	६ P } to scatter ९ U } १०	किरति	किरतः	किरन्ति
		कुणाति	कुणीतः	कुणन्ति
		कुणीते	कुणाते	कुणते
	१० A to know, to inform } १०	कारयते	कारयेते	कारयन्ते

Roots		Third Person	Present	Tense
गृ 6 P to spit, to swallow }	गिरति गिलति	गिरतः गिलतः	गिरन्ति गिलन्ति	
9 P to speak	गृणाति	गृणीतः	गृणन्ति	
10 to make known; to teach	गारयते	गारयेते	गारयन्ते	
पू 3 P 9 P	पिपति पृणाति	पिपूर्तः पृणीतः	पिपुरति पृणन्ति	
विष् 1 P to sprinkle 3 U	वेपति वेवेटि वेविष्टि	वेपतः वेविष्टः वेविषाते	वेपन्ति वेविषति वेविषते	
9 P to separate	वेष्णाति	विष्णीतः	विष्णन्ति	
श्री 4 A 9 U	श्रीयते श्रीणाति श्रीणीते	श्रीयते श्रीणीतः श्रीणाते	श्रीयन्ते श्रीणन्ति श्रीणते	
10 U	श्रीणयति श्रीणयते	श्रीणयतः श्रीणयेते	श्रीणयन्ति श्रीणयन्ते	
मी 4 A to die 9 U	मीयते मीनाति मीनीते	मीयते मीनीतः मीनाते	मीयन्ते मीनान्ति मीनते	
10 U to go, to understand	माययति माययते	माययतः माययेते	माययन्ति माययन्ते	
ज्ञा 9 P	जिनाति	जिनीतः	जिनन्ति	
भ्र 1 P 9 U	ब्रहति बृङ्गाति बृङ्गीते	ब्रहतः बृङ्गीतः बृङ्गाते	ब्रहन्ति बृङ्गन्ति बृङ्गते	
10 U	ब्राह्यति ब्राह्यते	ब्राह्यतः ब्राह्येते	ब्राह्यन्ति ब्राह्यन्ते	
ज्ञा 9 U	जानाति जानीते	जानीतः जानाते	जानान्ति जानते	
स्कु 5 U	स्कुनोति स्कुरुते	स्कुरुतः स्कुन्वते	स्कुन्वन्ति स्कुन्वते	

Roots	Third Person	Present	Tense
स्तु ० U	स्तुनाति स्तुनीते	स्तुनीतः स्तुनते	स्तुनन्ति स्तुनते
उप्स् or उप्रस् ० P.	उप्रस्नाति उप्रासयति	उप्रस्नीतः उप्रासयतः	उप्रस्नन्ति उप्रासयन्ति
शृष् ६ P.	शृष्टिति	शृष्टतः	शृष्टन्ति
९ P.	शृष्टनाति	शृष्टनीतः	शृष्टनन्ति

(181) श्रृं, री, वी, तुस् and लिप् belong to the 4th and 9th conjugations, and पू, इ, ली, एप्, ध्रुम्, प्रुप्, उप् and सुप् to the 1st, 4th and 9th ones.

(182) अंप्, मंप्, कुंप्, and उप् belong to the 1st and 9th and अप्, पंप्, संप्, and यप् to the 1st, 9th and 10th conjugations.

(183)* सि, दू, आद् and द्वृ, स्तम्, स्तुम् स्कम्, स्तुम् (the last four roots meaning "to obstruct or stop") belong to the 5th and 9th conjugations.

(184) Parasmaipada and Atmanepada.

† क्री ० U to buy.

परिक्री to buy; to repay; or return; to hire (with instr. or dat. of the price) विक्री to sell; to barter or exchange. अवक्री to purchase; to hire, to bribe.	}	Atmanepadi.
--	---	-------------

‡ ज्ञा ० U to know

ज्ञा by itself and अनुज्ञा "to permit;" take either pada. संज्ञा "to remember, to think of" is Parasmaipadi.

ज्ञा with the following prepositions and in the following senses is always Atmanepadi.

संज्ञा = To know; to live in harmony; to agree to;
to watch; to appoint; to look for.

* सन्मुस्तुम्भुस्कन्मुस्कन्मुस्कन्म्भम्-म्भुध ॥

† परिक्रेयः क्रियः (1. 3. 18)

‡ अपद्वेजः (1. 3. 44)

अपज्ञा=To deny or conceal.

प्रज्ञा=To know; to find out; to discern.

प्रातिज्ञा=To promise, to assert; to adduce; to own, to confirm; to approve; to observe; to remember with regret.

The desiderative of ज्ञा is always Atmanepadi.

PART III.

Non-Conjugational Tenses and Moods.

(185) Out of the six Tenses and four Moods in Sanskrit, two tenses and two moods have been treated of in Part I with reference to the 1st, 4th, 6th, and 10th conjugations, and in Part II with reference to the 2nd, 3rd, 5th, 7th 8th and 9th ones. This division of verbs into 10 conjugations disappears in the remaining tenses and moods, hence the term "Non-conjugational Tenses and Moods."

In treating the Non-conjugational Tenses and Moods, roots are, however, divided into three groups, called Set (स इदृः e. with इ), Wet (वा इदृः i. e. with or without इ), and Anit (अन् इदृः i. e. without इ).

† Set roots take the augment इ before all A'rdhadhatuka or non-conjugational terminations which begin with any consonant except य. Wet roots admit इ optionally, while Anit roots do not take it.

Set, Wet, and Anit roots undergo certain modifications in special cases which will be noted down in their proper places.

(186)‡ Monosyllabic roots ending in long ऊ and long ऋ are set.

* संप्रतिभ्यामनाध्याने (1. 3. 46)

† आर्धधातुकस्येवूलादेः ॥ 7. 2. 35

‡ ऊदृदन्तैर्यैति रुक्षुशीस्तुक्षुषिडीद्यश्चाभिः ॥

वृह्ववृभ्यांचविनैकाचोऽजन्तेषुनिहताः सृताः ॥ सि. कौ.

Exception:—ए॒ 2nd and 4th conj. A. 'to give birth to' and ए॑ 5th and 9th conj. P. A. 'to shake' are Wet.

(a) All other monosyllabic roots ending in a vowel are Anit.

Exception:—ए॒ (2nd conj.) ह—हण—ही—स्तु—त—भु—षि—ही—षि—ए॑ (9th conj. A) and ए॑ (5th conj. U.) are Set. स॒ is Wet.

(187) Most of the roots ending in a consonant and all derived roots are Set.

(a) The roots enumerated in the following Kārikās are the only Anit ones. The roots रूप—रूप—सिप्—पा॒—सिप्—मन्—मन्—मिल् when belonging to the 4th conjugation and the roots यम् 1. P; निग् 3. U; विग् 3. U; शक् 5. P; are Anit, out of these रूप when belonging to the 1. 5. 6. P. 10 U. and रूप to 1. 6. P. 10 U. conjugations are Wet, and the remaining when not of the 4th conjugation are Set. विद् 6. P. A. 'to get' is Anit according to चांद्र, कोर्म and others and is seen in the Bhāshya. It is Set in the opinion of व्याघ्रभृति and others. उज्—मस्त्—अद—पूर्ण—हुप्—गुप्—मुप्—उप् and शिष् are Anit in the opinion of व्याघ्रभृति and others, but are not said to be so in the Pātanjali Mahābhāshya.

शक्तु पच् साचि रिच् यच् विष् । सिच् प्रचिद् इयज् निजिर् भजः ॥

भञ्ज् भुज् ग्रस्त् मस्ति यज् युज् रज् ।

रज् विजिर् स्पजित् सञ्ज् दृजः ॥ ३ ॥

अद छुट् सिह् छिह् तुदि तुदः । पय भिह् वियतिर् विनह् ॥

शव् सदो स्वियतिः स्फन्दि । इदी कुरु क्षुधि शुप्तती ॥ २ ॥

वन्धिर् कुधि रुधी राधि । व्यथ् तुधः ताधि सिद्धती ॥

मन्य हन्नाप् लिप् छुपि तद् । तिपस्तृप्यति दृप्यती ॥ ३ ॥

लिप् लुप् धप् शप् स्वप् द्विपि यम् । रम् लम् गम् नग् यमो रमिः ॥

कुशिर् दंशि दिशी दृश् मश् । रिश् रुश् लिश् विश् स्पृशः शृषिः ॥ ४ ॥

त्विष् तुप् विष् दृप् तुष्य पिष् विष् । शिष् शृष् भिष्यतयो घसिः ॥

पसतिर् दह दिहि दुहो । नह मिह रुह् लिह् पहितथा ॥ ५ ॥

अनुदान्ता हलन्तेषु धातवो द्वयधिकं शतम् ॥
 तुदादौ मतभेदेन स्थितौ यौ च चुरादिषु ॥ ६ ॥
 तुप् दृषी तौ वारयितुं द्यना निर्देश आदृतः ॥
 स्विव्यपदौ सिध्यबुध्यौ मन्यपुष्यश्लिषः द्यना ॥ ७ ॥
 वासिः शपा लुका यौतिर्निर्दिष्टोऽन्यनिवृत्तये ॥
 णिजिर् विजिर् शक् इति सानुबन्धा अमी तथा ॥ ८ ॥
 विन्दविश्रांद्वदैर्गदिरिष्टो भाष्येषि दृश्यते ॥
 व्याघ्रभूत्याद्यस्त्वेनं नेह पेदुरिति स्थितम् ॥ ९ ॥
 रञ्जिमस्त्ती अदिपदी तुद् शुध् शुषि पुषि शिषिः ॥
 भाष्यानुक्ता न वेहोक्ता व्याघ्रभूत्यादिसंमतेः ॥ १० ॥ सि० कौ०

* (b) The following are Wet roots:—

अक्षितक्षी त्वक्षि तज्ज्वत्रश्वज्जी तज्जि भार्जति ॥
 मार्ष्टि क्षिदि स्थन्दि सिध् रध् । युप्तप्रतृप्तदृप् छपः क्षिशिः ॥ १ ॥
 क्षास्यति क्षमते नश्यत्यश्नुते गृहि गाहि च ॥
 शूद्र तुहू तृहू दुहू उहू स्तुहि स्तिहिस्तथा ॥ २ ॥
 स्तुश्यतिर्वृहतीत्येते विंशद्वावधिकौ स्मृतौ ।
 धातवो हि वधैर्वृद्वास्तेष्वाज्जिर्णिं सेद् स्मृतः ॥ ३ ॥

CHAPTER XI.

The Perfect i. e. लिद् or परोक्षावृत्तिः

(188) The Perfect or “The Remote Past Tense” is of two kinds, one is called the Reduplicative Perfect and the other the Periphrastic Perfect. Some roots take exclusively the former and some the latter; while there are others which take either.

* This Karika and the others marked with an asterisk for some of the varieties of the Aorist have been composed by the learned Shastri Mr. Vithal Dhondadeo Joshi of Palgarh now working as the head corrector in the Gujarathi Press in Bombay. My heart-felt thanks are due to him for the kind help I received at his hands from time to time for this compilation.

(a) The Reduplicative Perfect:—All primitive or monosyllabic roots beginning with अ, आ, or short इ, उ, क्त or with any consonant and the roots अच्छ्, and ऊर्ज take the Reduplicative Perfect.

(b) The Periphrastic Perfect:—All primitive roots of more than one syllable except * ऊर्ज, all roots beginning with long ई-अू or prosodically long vowel i. e. a short vowel followed by a conjunct consonant except अच्छ्, roots beginning with त्र and ओ, all derived roots such as those of the 10th conjugation, causals, desideratives and others, and the roots दय्—अय्—कास् and आस् take the Periphrastic Perfect.

(c) § The roots रुप्—विद्—जाय्—भी—ही—मू—हु and दस्त्रा admit of both the perfects.

The Reduplicative perfect.

(189) Terminations.

Parasm.

	S.	D.	P.
1**	अ	व	म
2	थ	अथुस्	अ
3	अ	अतुस्	उस्

Atm.

	S.	D.	P.
	ईंह	यहे	महे
	से	आथे	ध्वे
	ए	आते	इरे

* ऊर्जोतेराम् नेनिषाच्यम् ॥

† इजदैरुष्मतोऽनुच्छः ॥ 3. 1. 36

‡ दयायासश्च ॥ 3. 1. 37

§ उषविद्जाष्टम्योऽन्यतस्याम् ॥ 3. 1. 53

भी—हीभूत्वाभ्युवच ॥ 3. 1. 39

** परस्मैपदानां णलतुसुस्थलयुसणल्वमाः ॥ 3. 4. 82

णल् (अ)—अतुस्—उस् }

थल् (थ)—अथुस्—अ }

णल् (अ)—व —म }

} are the Parasmaipada.

} terminations of the Perfect.

§§ लिट्सनशयोरोशिरेच ॥ 3. 4. 81. The Atmanepada terminations are the same as those of the Present Tense of the 2nd class of conjugations with ए and इरे for ते and अते of the third person.

(a) Three terminations थ—व—म in the Parasmaipada, and four वहे—महे—से and ध्वे in the Atmanepada are capable of admitting the augment इ.

Rules regarding the augment इ in the Perfect.

1 All Set roots admit इ as usual.

2 The Wet root सू admits इ necessarily but the roots स्तृ and धू do it optionally before थ and necessarily before व and म.

3. All other Wet Roots take इ optionally as usual.

4. * Anit roots क—स—भ—वृ—स्तु—दु—मु—and श्रु do not admit इ in the perfect as usual. वृ † however takes इ optionally before थ. क with सम्-परि or उप is also an exception, see 197.

5. ‡ Anit roots ending in short ऋ admit इ necessarily before व—म or वहे—महे—से and ध्वे but not before थ.

Exception:—The root कृ 1 and 3 conj. P. ‘to go’—see (194 and 197).

6. Anit roots with a final vowel except short ऋ or having an अ in them take इ optionally before थ and necessarily before व—म or वहे—महे—से and ध्वे.

7. All other Anit roots take इ necessarily in the perfect.

(b)§ When the 2nd person plural terminations षीध्वम्—ध्वम् and ध्वे of the Benedictive, Aorist and Perfect follow a vowel except अ or आ or follow य—व—र—ल—or ह्, the ध् is changed to इ necessarily in the absence of the intermediate इ and optionally when the intermediate इ is preceded by any vowel except अ or आ or the consonants य—व—र—ल or ह्.

* कस्तुभवस्तुदुष्मुश्वोलिटि ॥ 7. 2. 13

† वभूथाततन्थजगृभववर्थेति निगमे । 7. 3. 64

‡ अजन्तोऽकारवान्वायस्तास्यनिद्यलिवेडयम् ।

ऋहन्दर्द्दुर्भूत्यानिद् क्रायनो लिटि सेइ भवेत् ॥

§ इणः षीध्वंलुङ्किटांधोङ्गात् ॥ 8. 3. 78   विभाषेष्टः ॥ 8. 3. 89

(190) The root is * reduplicated according to the rule of reduplication in Chapter VI.

(191) The Parasmaipada singulars are strong; all other terminations are weak.

(a) The penultimate short of roots takes Guna before the strong terminations and the final vowel and penultimate अ † take Vṛiddhi necessarily before the अ of the third person singular and optionally before the अ of the first person singular Parasmaipada. Before the अ of the 2nd person singular Parasmaipada, the final vowel of roots takes Guna and the penultimate अ remains the same.

(192) Irregularities regarding Guna or Vṛiddhi.

(1) सून् [see 85 (a)]

(2) The vowel of विद् is not gunated before the affix आम् which is strong, see (212).

(3) The प्र of जाग् takes Guna before any सार्पणातुः or आर्पणातुः affix except पि, चिष् (इ), पान् (अ 1st and 3rd pers. sing. Perfect) or one distinguished by a mate ए (see 212).

(4) The final vowel of शीर्षि and षेषि and the intermediate इ do not take Guna or Vṛiddhi, (see 210 and 211).

सूश् (Wet) 1. 2. P. 'to cleanse, to purify, to deck.'

S.

D.

P.

1 ममार्भ	मयूभिष्य-मयूर्व-ममार्जिष्य	मएजिम-मएज्जम ममार्जिम
2 ममार्जिष्य-ममार्षे	मएज्युः-ममार्ज्युः	मएज-ममार्ज
3 ममार्जे	मएज्युः-ममार्ज्युः	मएज्युः-ममार्ज्युः

* लिटिधातोरनम्यासत्य VI. 1. 8

† अतउपथाया ॥ VII. 2. 116

णलत्तमोषा ॥ VII. 1. 91

1 मृजेयुद्दिः ॥ VII. 2. 114.

3 जाप्रोऽविचिष्णव्याहृत्यु VII. 3. 85.

4 वीर्येषीटाम् I. L. 6.

(193) Irregularities regarding reduplication of certain roots in the Perfect.

- 1 दिग्गि (substitute for दे in the perfect) does not admit of reduplication.
- 2 जि is changed to गि, and चि is optionally changed to कि after its reduplicative syllable in the Perfect and Desiderative.
- 3 हि is changed to धि after its reduplicative syllable except in the 3rd variety of the Aorist.
- 4 ह् of हन् is changed to घ् after its reduplicative syllable.
- 5 In the case of कृ with सम्, कृ is reduplicated with स्.
- 6 The reduplicative ह् of the root ह् 2. P. 'to go' is lengthened before vowel weak terminations.
- 7 The root अङ् 5 A 'to pervade' inserts ङ् after the reduplicative syllable. अङ् 9. P. 'to eat' is regular.
- 8 The roots भी—ही—भु and हु have their bases reduplicated as in the 3rd conjugation before आभ् and the auxiliary verb to be appended.
- 9 The उ of reduplicative भु of the root भु is replaced by अ. For दिग्गि—see under 195.

2 सन्तुलिटोर्जः ॥ VII. 3. 57.

विभाषाचेः ॥ VII. 3. 58.

3 हेरच्छिः ॥ VII. 3. 56.

4 अभ्यासाच्च ॥ VII. 3. 55.

5 संस्कृ ॥

6 दीर्घ इणः किति । VII. 4. 69.

7 अश्नेतेश्च । VII. 4. 72.

8 भीहीभृहवांश्लुवच्च ॥ III. 3. 39.

9 भवतेरः । VII. 4. 73.

जि (Anit) 1. P. 'to conquer, to win, to excel.'

	S.	D.	P.
1	जिगाय-जिगय	जिन्धिव	जिन्धिम
2	जिगविष-जिवेष	जिग्युः	जिग्य
3	जिगाय	जिग्यतुः	जिग्युः

चि (Anit) 5. P. A. 'to collect.'

Parasmaipada.

1	{ चिकाय-चिकय	चिक्षिव	चिक्षियम
2	{ चिकविष-चिकेष	चिक्षयुः	चिक्षय
3	{ चिकविष-चिक्षेष	चिक्षयुः	चिक्षय
	{ चिकाय-चिकाय	चिक्षयतुः	चिक्षयुः

Atmanepada.

1	{ चिक्षे	चिक्षिवहे	चिक्षियमहे
2	{ चिक्षिष्ठे	चिक्षिष्ठंहे	चिक्षियमहे—हे
2	{ चिक्षिष्ठे	चिक्षाष्ठे	चिक्षियष्ठे—हे
3	{ चिक्षे	चिक्षाते	चिक्षिष्ठे
3	{ चिक्षे	चिक्षाते	चिक्षिष्ठे

हि (Anit) 5. P. to throw, to grow, to go.

1	जिधाय—जिधय	जिधिय	जिधिम
2	जिधविष—जिधेष	जिध्युः	जिध्य
3	जिधाय	जिध्यतुः	जिध्युः

For हन्—see under (190.).

For कृ with सम—see under (197.).

इ (Anit) 2. P. 'to go'

1	इयाय—इयय	ईयिय	ईयिम
2	इयविष—इयेष	ईययुः	ईय
3	इयाय	ईयतुः	ईयुः

अग् (Set) 9. P. 'to eat'

1	आशा	आशिव	आशिम
2	आशिथ	आशथुः	आश
3	आश	आशातुः	आशुः

अग् (Wet) 5. A 'to pervade'

1	आनशे	{ आनाशिवहे आनश्वहे	आनशिमहे आनश्वहे
2	आनशिषे-आनक्षे	आनशाथे	आनशिष्वे-आनड्हेवे
3	आनशे	आनशाते	आनशिरे

For भी—ही—भू and हु see (214).

For भू see section (195).

(194) Peculiarities regarding the augment इ before थ.

1 The augment इ is weak in the case of the roots विज् 7 conj. P. Hence the form is विविनिथ instead of विवेनिथ.

विज् (Anit) 3. P. has विवेनिथ.

2 क्ष with सम्, and the roots अद्—क्ष and ह्ये admit इ necessarily before थ. The forms are सञ्चस्करिथ—आदिथ or जघसिथ—आरिथ and विद्ययिथ.

3 The termination थ, as applied to गा which is substitute for इ with अधि and the verbs of the कुटादि class (i. e. कुद्—पुद्—कुच्—गुज्—युड्—डिप्—छुर—स्फुट्—तुट्—लुट्—कुइ—पुइ—तुइ—स्फुर—यर—तू—धू—क्ष and a few more not important) is weak.

4 The roots हुद्—मुह्—स्तुद् and स्तिह् change their ह् to ध् or द् before a consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing. The forms therefore are as follows.

1 विजइद् ॥ 1. 2. 2

2 इडत्यनिव्ययनीनाम् ॥ VII. 2. 66

3 गाङ्कुटादभ्योऽचिणान्दित् ॥ 1. 2. 1

4 वाद्वहमुहण्हिण्हाम् 8. 2. 33

2nd Person Sing.

दुश्चोहिथ	मुमोहिथ	सुष्णोहिथ	सिष्णोहिथ
दुश्चोढ	मुमोढ	सुष्णोढ	सिष्णोढ
दुश्चोग्प	मुमोग्प	सुष्णोग्प	सिष्णोग्प

दुश्चोह्+थ=दुश्चोप्+थ=दुश्चोध्+थ by (100) दुश्चोग्प by (82).
 दुश्चोर्+थ=दुश्चोद्+थ=दुश्चोध्+प by (100)=दुश्चोद्+इ by (61)
 =दुश्चोढ by (101).

5 The roots मस्ज् and नश् take न् as their penultimate when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel. The second person singular forms are therefore ममज्जिथ or ममद्धिथ and नेशिथ or ननंषि.

6 The roots सह् and घह् substitute ओ for their अ when ह् is dropped; hence रघह्+थ=रघद्+थ by 90,=उघद्+प by (100)
 =रघद्+ण by 81=रघठ by (101) and by this rule उवाठ. The other form is रघहिथ.

7 The ग of नह् is changed to घ् before a consonant except a nasal or a semi-vowel ननह्+थ=ननध्+थ=ननध्+घ् by (100)=ननद्ध by (82).

8 Anit roots having अ् for their penultimate change it to इ optionally before a strong termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-vowel.
 सज् and दृश् become therefore सज् and दृष् before थ.

The roots सूज् and दृश् take इ optionally before थ; when they do not take इ the forms are सस्त्रुष् and दद्रुष् by (93). In the other case they are सस्त्रिथ and दद्रिथ.

5 महिनशोर्जलि (मस्तेरन्तयान्तूर्वोत्तुम्पाच्यः) 7. 1. 60.

6 सहिवहोरोद्वर्गस्य 16. 3. 112.

7 नहोपः ॥ VIII. 2. 65.

8 अनुवाच्चस्यच्छुपधस्यान्यतरस्याम् ॥ VI. 1. 59.

विमाषासूनिदृशोः ॥ VII. 2. 65.

सूजिदृशोर्जल्यमकिति ॥ VI. 1. 58

The Wet roots लृप् and दृप् have the following forms.

तत्तर्पिथ	दस्तर्पिथ	} 2nd Person sing.
तत्तर्प्य	दस्तर्प्य	
तत्त्रप्य	दस्त्रप्य	

9 दृ० 5 P. takes ह् optionally before थ as ववर्थ (वेरे). ववरिथ is used in common speech.

10. The augment ह् is optionally weak in the case of ऊर्णु.
ऊर्णुनविथ or ऊर्णुनविथ.

विज् (Anit) 3 P. A. 'to divide, to distinguish.'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 विवेज	विविजिव	विविजिम
2 विवेजिथ	विविजयुः	विविज
3 विवेज	विविजतुः	विविज्ञुः

Atmanepada.

1 विविजे	विविजिवहे	विविजिमहे
2 विविजिषे	विविजाथे	विविजित्वे
3 विविजे	विविजाते	विविजिरे

विज् (Set) 7 P. 'to tremble, to fear, to be distressed,' has the same forms as those of विज् 3. P. विविजिथ being substituted for विवेजिथ 2nd person singular. विज् (set) 6. A. 'to tremble' has the same forms as those of विज् 3. A.

For कृ with सम—कृ—अद्—व्ये—see 197, 195 and 200.

कुद् (Set) 6. P. 'to be crooked.'

S.	D.	P.
1 चुकोट	चुकुटिव	चुकुटिम
2 चुकुटिथ	चुकुटयुः	चुकुट
3 चुकोट	चुकुटतुः	चुकुट्हः

9 बभूथानतन्थजगृम्भववर्थेतिनिगमे ॥ VII. 2. 64.

10 विभाषणोः ॥ 1. 2. 3.

स्फुर—वृद—लुद—स्फुर—न् यु and व् यु have their 2nd Person singular पुस्फुटिथ—तुतुटिथ—लुलाटिथ—पुस्फुरिथ—तुनुविथ and दुधुविथ.

दुह् (Wet) 4. P. 'to hate, to seek, to hurt.'

S.	D.	P.
----	----	----

1	दुद्रोह	दुद्राहिष दुद्रह	दुद्राहिम-दुद्रह
2	दुद्रोहिथ	{ दुद्रोढ-दुद्रोग्ध } दुद्रहथु	दुद्रह
3	दुद्रोह	दुद्रहतुः	दुद्रहः

सुह् (Wet) 4. P. 'to faint, to be foolish.'

1	सुमोह	सुमोहिव—सुमोह सुमोहिम—सुमोह	
2	सुमोहिथ	{ सुमोढ-सुमोग्ध } सुमोहथु	सुमोह
3	सुमोह	सुमोहतुः	सुमोहः

स्नुह् (Wet) 4. P. 'to vomit'

1	सुष्णोह	सुष्णुहिव—सुष्णुह सुष्णुहिम—सुष्णुह	
2	सुष्णोहिथ	सुष्णुहथु	सुष्णुह
3	सुष्णोह	सुष्णुहतुः	सुष्णुहः

स्त्रिह् (Wet) 4. P. 'to feel affection for.'

1	सिष्णोह	सिष्णिहिव-सिष्णिहृषि सिष्णिहिम-सिष्णिहृषि	
2	सिष्णोहिथ	सिष्णिहथु	सिष्णिह
3	सिष्णोह	सिष्णिहतुः	सिष्णिहः

स्त्रज् (Anit) 4. A. 'to be abandoned.'

6. P. to leave or create

Parasmaipada.

1	ससर्ज	ससर्जिष	ससर्जिम
2	ससर्जिथ-ससर्ज	ससर्जथुः	ससर्ज
3	ससर्ज	ससर्जतुः	ससर्जुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	सस्त्रजे	सस्त्रजिवहे	सस्त्रजिमंहे
2	सस्त्रजिवे	सस्त्रजाथे	सस्त्रजिध्वे
4	सस्त्रजे	सस्त्रजाते	सस्त्रजिरे

दृश् (Anit) 1. P. 'to see'

1	ददर्श	ददृशिव	ददृशिम
2	ददर्शिथ—दद्रष्ट	ददृशाशुः	ददृश
3	ददर्श	ददृशाशुः	ददृशुः

तृष् (Anit) 4. P. 'to be pleased'

1	ततर्प	तत्रुपिव	तत्रुपिम
2	ततर्पिथ—तत्रप्थ	तत्रुपशुः	तत्रुप
3	ततर्प	तत्रुपतुः	तत्रुपुः

दृष् (Anit) 4. P. 'to be proud' is to be similarly conjugated. When तृष् and दृष् are Wet, viz. when they are not of the 4th conjugation, they have two forms each for the dual and plural of the 1st person and three forms for the 2nd Person singular; these are

तत्रुपिव or तत्रुप्व; तत्रुपिम—तत्रुप्म; ततर्पिथ—ततर्प्थ-तत्रप्थ.

ददृपिव—ददृप्व; ददृपिम—ददृप्म; ददर्पिथ—ददर्प्थ—दद्रप्थ.

मस्ज् (Anit) 6. P. 'to sink into, to bathe, to despond.'

1	ममज्ज	ममज्जिव	ममज्जिम
2	ममज्जिथ—ममडक्थ	मयज्जाशुः	ममज्ज
3	ममज्ज	ममज्जाशुः	ममज्जुः

Roots वृ—वह, नह and नज् see 197 (b), 200, 201 and 201 (b)

ऊर्णु (Set) 2 P. A. 'to cover'.

Parasmaipada.

1	ऊर्णनाव—ऊर्णनव	ऊर्णनुविव	ऊर्णनुविम
2	ऊर्णनुविथ-ऊर्णनविथ	ऊर्णनुवशुः	ऊर्णनुव
3	ऊर्णनाव	ऊर्णनुवतुः	ऊर्णनुवुः

Atmanapada.

S.	D.	P.
१ ऊर्णुते	ऊर्णुयिष्ठे	ऊर्णुयिष्महे
२ ऊर्णुयिषे	ऊर्णुयाये	ऊर्णुयिष्टेहे
३ ऊर्णुये	ऊर्णुयासे	ऊर्णुयिषे

(197) Note the following substitutes —

- 1 The roots गृ—धृ—विद्ध—पण—पद preserve optionally their आय्, so do the verbs कृत् and कम् their इय् and अय् respectively before the terminations of the non-conjugational tenses and moods.
- 2 The roots अस् and श् have no forms for the non conjugational tenses, and पस् is wanting in the Perfect and Benedictive अस्, and श् substitute भ् and पश् respectively. अस् forms its reduplicated Perfect regularly when it is an auxiliary verb
- 3 भ् takes प् viz becomes भप् before vowel terminations in the Aorist and Perfect.
- 4 The roots दे 'to protect,' and इ with अषि 'to study,' substitute विभि and गी necessarily in the perfect, and शे 'to weave,' चक्र 'to speak,' and अह् 'to eat' substitute optionally पश्, रथा or रशा and घस् respectively. रथा and रशा take both P. and A. terminations and are necessary substitutes in the remaining non-conjugational tenses and moods. For घस् see section 199 and page 102

1 आपाद्यआर्थितुके था ॥ 3 1 31.

2 अस्तेभू ॥ 2. 4. 52

3 भुवोरुण्डद्वलिटी 6 4 88

4 दयतेविगि लिटि ॥ 7 4 9.

गाढ़ लिटि ॥ 2 4 49.

वेजोगयि ॥ 2. 4. 41

चमिड़ रथाज् ॥ था लिटि ॥ 2 4 54 — 2 6 55.

ऋत्यन्यतरस्याम् ॥ 2. 4 49.

5 द्याय् 'to grow' substitutes धी in the Perfect and Frequentative.

6 धी 'to decay' inserts ध् viz. becomes दीध् before vowel weak terminations.

7 अज् 'to go, to throw' substitutes धी before the terminations of the non-conjugational tenses and moods but optionally before consonantal terminations beginning with any consonant except ध्.

8 श्रन्ध् and श्रन्थ् 9. P. दम्भ् 5. P. and स्वज्ज् 1. A. drop their nasal optionally before the weak terminations of the Perfect.

9 रथ् inserts न् before ध् when a vowel follows.

For शुप्—धूप्—विच्छ्—पण्—पन्—ऋत् and कम् see 218.

For वच् see 200.

अस् (Set) 'to be' an auxiliary verb.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	आस	आसिव	आसिम
2	आसिथ	आसथुः	आस्थ
3	आस	आसतुः	आसुः

Atmanepada.

1	आसे	आसिवहे	आसिमहे
2	आसिषे	आसाथे	आसिध्वे
3	आसे	आसाते	आसिरे

5 लिङ्घडोश्च 6. 1. 29.

6 दीडोयुडचि द्विति ॥ 6. 4. 63.

7 अजेऽर्थवयंपोः ॥ वलाद्वार्धधातुकेवेष्यते ॥ 2. 4. 56.

8 अन्यिग्रन्थिद्विभस्वअनीनालिटः कित्वंवेति व्याकरणान्तरम्

9 रधिजभोराचि 7. 1. 61.

भू (Set) 1. P. A. 'to be, to become.'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 बभूव	बभूविष्व	बभूविम
2 बभूविथ	बभूवथुः	बभूव
3 बभूव	बभूवतुः	बभूतुः

Atmanepada.

1 बभूवे	बभूविवहे	बभूविमहे
2 बभूविष्वे	बभूवाये	बभूविष्वे-हे
3 बभूवे	बभूवाते	बभूविरे

भू becomes सूख् by the 3rd of this rule. When reduplicated it becomes भूभूव-भूभूव् and भूव् by 1° 2 and then भूव्.

दे (Anit) 1. A. 'to protect.'

1 दिग्ये	दिग्यिवहे	दिग्यिमहे
2 दिग्यिषे	दिग्याये	दिग्यिष्वे-हे
3 दिग्ये	दिग्याते	दिग्यिरे

इ with अधि (Anit) 2. A. 'to study, to think.'

1 अधिजगे	अधिजगिवहे	अधिजगिमहे
2 अधिजगिषे	अधिजगाये	अधिजगिष्वे
3 अधिजगे	अधिजगाते	अधिजगिरे

For दे See 200.

चक्र (Set) 'to speak.'

Parasmaipada.

1 चरुणी-चकशी	चरुयव-चकिशव	चरुयम-चकिशम
2 चरुयथ-चरुणाथ } चकिशथ-चकशाथ }	चरुयथुः-चकशाथुः	चरुय-चकश
3 चरुणी-चकशी	चरुयतु-चकशतुः	चरुयुः-चकशुः

* See 1° 2

† See 196.

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 चचक्षे { चख्ये-चक्षे }	चचक्षिवहे { चख्यिवहे-चक्षिवहे }	चचक्षिमहे { चख्यिमहे-चक्षिमहे }
2 चचक्षिषे { चाख्यिषे-चक्षिषे }	चचक्षाथे { चख्याते-चक्षाथे }	चचक्षिष्वे { चाख्यिष्वे-द्वे-चक्षिष्वे }
3 चचक्षे { चख्ये-चक्षे }	चचक्षाते { चख्याते-चक्षाते }	चचक्षिरे { चाख्यिरे-चक्षिरे }

अद् (Anit) 2. P. 'to eat.'

1 आद्-जघास-जघस	आदिव—जक्षिव	आदिम—जक्षिम
2 आदिथ-जघासिथ	आदथुः—जक्षथुः	आद—जक्ष
3 आद—जघास	भादतुः—जक्षतुः	आदुः—जक्षुः

प्याय् (Set 1 A.) 'to grow, to increase.'

1 पिष्ये	पिष्यिवहे	पिष्यिमहे
2 पिष्यिषे	पिष्याथे	पिष्यिध्वे-द्वे
3 पिष्ये	पिष्याते	पिष्यिरे

दी (Anit) 4. A. 'to perish, to decay'

1 दिदीये	दिदीयिवहे	दिदीयिमहे
2 दिदीयिषे	दिदीयाथे	दिदीयिध्वे-द्वे
3 दिदीये	दिदीयाते	दिदीयिरे

अज् (Set) 1. P. 'to go, to drive.'

1 विवाय—विवय	विविव—आजिव	विविम—आजिम
2 विवायिथ—विवेथ { आजिथ }	विव्यथुः	विव्य
3 विवाय	विव्यतुः	विव्युः

For अन्थ्—ग्रन्थ् and दम् see 20¹

स्वञ्ज् (Anit) 1. A. 'to embrace, to encircle.'

1 सस्वजे-सस्वजे	सस्वजिवहे-सस्वजिमहे
2 सस्वजिषे-सस्वजिषे	सस्वजाथे-सस्वजाथे
3 सस्वजे-सस्वजे	सस्वजाते-सस्वजाते

For रध्—see 20 (b.).

(196) * Roots with a final आ take ओ instead of अ as the termination of the first and third person singular Parasmaipada and drop आ before the vowel weak terminations and the intermediate इ.

Exception:—रुपा is a substitute for चक्र् and hence it is wanting in the non-conjugational tenses and moods, and the forms derived from it are substitutes for चक्र्.

(a) † The roots मी-मि and द्वी substitute आ for their final vowel in the gerund in ए and before any Guna or Vridhi making termination. This change is optional in the case of the root ली. For द्वी see page 192.

(b) † Roots ending in ए, ऐ and ओ substitute आ for them in the non-conjugational tenses.

Exception:—The final ए of व्ये is not replaced by आ in the perfect. For वे, व्हे and व्हे see pages 201 and 191.

या (Anit) 2. 'to go.'

	B.	D.	P.
1	यपौ	यपिव	यपिम
2	यपिथ-याथ	यपशुः	यप
	यथी	यथतुः	यतुः
	मी (Anit)	9. P. A. 'to destroy.'	
	मि (Anit)	5. P. A. 'to scatter.'	

Parasmaipada.

1	ममौ	मिभिव	मिभिम
2	ममाथ मभिथ	मिभ्यशुः	मिभ्य
3	मम्मौ	मिभ्यतुः	मिभ्युः

* आतओ पाल: 7. 1. 34.

आनोलेपइटि च 6. 4. 64.

† मीनातिमिनेतिदीडी ल्पिच 6. 1. 50.

विमापा लीयतेः 6. 1. 51.

† आदेच उपदेशेऽशिति ॥ 6. 1. 45.

न व्यो-लिटि 6. 1. 46.

Atmanepada.

S.

D.

P.

- 1 चचक्षे } चचक्षिवहे } चचक्षिमहे
अख्ये-चक्षे } चस्तियवहे-चक्षिवहे } चस्तियमहे-चक्षिशमहे
- 2 चचक्षिषे } चचक्षाथे } चचक्षिध्वे
चाख्यिषे-चक्षिषे } चख्याति-चक्षाथे } चाख्यिध्वे-द्वे-चक्षिशध्वे
- 3 चचक्षे } चचक्षाते } चचक्षिरे
चख्ये-चक्षे } चख्याति-चक्षाते } चख्यिरे-चक्षिरे

अद् (Anit) 2. P. 'to eat.'

- 1 आद-जघास-जघस आदिव—जक्षिव आदिम—जक्षिम
2 आदिथ-जघासिथ आदथुः—जक्षथुः आद—जक्ष
3 आद—जघास भादतुः—जक्षतुः आदुः—जक्षुः

प्याय् (Set 1 A.) 'to grow, to increase.'

- 1 पिष्ये पिष्यिवहे पिष्यिमहे
2 पिष्यिषे पिष्याथे पिष्यिध्वे-द्वे
3 पिष्ये पिष्याते पिष्यिरे

दी (Anit) 4. A. 'to perish, to decay'

- 1 दिदीये दिदीयिवहे दिदीयिमहे
2 दिदीयिषे दिदीयाथे दिदीयिध्वे-द्वे
3 दिदीये दिदीयाते दिदीयिरे

अज् (Set) 1. P. 'to go, to drive.'

- 1 विवाय—विवय विविव—आजिव विविम—आजिम
2 विविथ—विवेथ } विव्यथुः विव्य
आजिथ }

3 विवाय विव्यतुः विव्युः

For अन्थ्—ग्रन्थ् and दम् see 20¹

स्वज्ज् (Anit) 1. A. 'to embrace, to encircle.'

- 1 सस्वज्जे-सस्वजे सस्वज्जिवहे-सस्वज्जिवहे सस्वज्जिमहे-सस्वज्जिमहे
2 सस्वज्जिषे-सस्वज्जिषे सस्वज्जाथे-सस्वज्जाथे सस्वज्जिध्वे—सस्वज्जिध्वे
3 सस्वज्जे-सस्वजे सस्वज्जाते-सस्वज्जाते सस्वज्जिरे—सस्वज्जिरे

For रध्—see 20 (b.).

(196) Roots with a final आ take ओ instead of आ as the termination of the first and third person singular Parasmaipada and drop आ before the vowel weak terminations and the intermediate ए.

Exception:—एवा is a substitute for एवा and hence it is wanting in the non-conjugational tenses and moods, and the forms derived from it are substitutes for एवा.

(a) † The roots मी-मि and द्वि substitute आ for their final vowel in the gerund in ए and before any Guna or Vridhi making termination. This change is optional in the case of the root द्वि. For द्वि see page 192.

(b) † Roots ending in ए, ए and ओ substitute आ for them in the non-conjugational tenses.

Exception:—The final ए of एवे is not replaced by आ in the perfect. For ए, एवे and एवे see pages 201 and 191.

ए (Anit) 2. 'to go.'

S.	D.	P.
----	----	----

1 ययो	ययिष	ययिम्
2 ययिष-ययाय	ययशुः	यय
ययो	ययतुः	ययुः

मी (Anit) 9. P. A. 'to destroy.'

मि (Anit) 5. P. A. 'to scatter.'

Parasmaipada.

1 ममौ	मिभ्यिष	मिभ्यिम्
2 ममाय मभिष	मिभ्यशुः	मिभ्य
3 ममी	मिभ्यतुः	मिभ्युः

* आतओ णल: 7. 1. 34.

आनोलेषडिं च 6. 4. 64.

† मीनातिमिनोनिदीडा ल्यपिच 6. 1. 50.

विमाण लीयते: 6. 1. 51.

‡ आदेच उपदेशेऽशिति ॥ 6. 1. 45.

न व्यो-लिटि 6. 1. 46.

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 सिन्धे	सिन्धिवहे	सिन्धिमहे
2 सिन्धिषे	सिन्धाथे	सिन्धिध्वे-हे
3 सिन्धे	सिन्धाते	सिन्धिरे

ली (Anit) 1. P. 'to liquify.' 9. P. 'to adhere to, to melt.'

1 लिलाय-लिलय ललौ	लिलिव	लिलिम
2 लिलेथ-लिलिथ ललाथ-ललिथ	लिल्यशुः	लिल्य
3 लिलाय-ललौ	लिल्यतुः	लिल्युः

ली (Anit) 4. A. 'to adhere to.'

1 लिल्ये	लिलिवहे	लिलिमहे
2 लिलिषे	लिल्याथे	लिलिध्वे-हे
3 लिल्ये	लिल्याते	लिलिरे

थे (Anit) 1. P. 'to drink.'

1 दधौ	दधिव	दधिम
2 दधिथ—दधाथ	दधशुः	दध
3 दधौ	दधतुः	दधुः

मे (Anit) 1. A. 'to exchange' is to be similarly conjugated.

गलै (Anit) 1. P. 'to be languid, to fade'.

1 जग्लौ	जग्लिव	जग्लिम
2 जग्लिथ—जग्लाथ	जग्लशुः	जग्ल
3 जग्लौ	जग्लतुः	जग्लुः

कै-क्षै गै-ब्रै-दै-धै पै-मै-ङ्गै-ङ्गै-अै and स्तै to be similarly conjugated.

सो (Anit) 4. P. 'to finish.'

1 ससौ	ससिव	ससिम
2 ससिथ-ससाथ	ससशुः	सस
3 ससौ	ससतुः	ससुः

शो, दो and छो are to be similarly conjugated.

(197) * The roots कृच्छ्र-कृ and those ending in long कृ, the root जागृ and the roots ending in short कृ preceded by a conjunct consonant change their vowel to अर् before the weak terminations of the perfect. श्, त् and व् do it optionally and shorten the vowel when they do not take Guna. कृच्छ्र takes the Reduplicative Perfect; कृ admits इ necessarily before श्, and जागृ takes both Perfects. कृ † with सम्-परि and उप meaning 'to decorate or collect , or ‡ with उप in the senses of 'to alter the quality of a thing without destroying it, to prepare or to supply what is implied ' has स् prefixed to it, and since कृ is now preceded by a conjunct consonant, it takes Guna and the root becomes an exception.

कृच्छ्र (Set) 6. P. ' to become hard, to go, to fail in faculties. '

S.	D.	P.
----	----	----

1	आनच्छ्र्द्ध	आनच्छ्र्द्धव	आनच्छ्र्द्धम्
2	आनच्छ्र्द्धथ	आनच्छ्र्द्धयुः	आनच्छ्र्द्धे
3	आनच्छ्र्द्ध	आनच्छ्र्द्धतुः	आनच्छ्र्द्धुः

कृ (Anit) 1. P. ' to go, to get. ' 3. P. ' to go. '

1	आर	आरिव	आरिम्
2	आरिथ	आरयुः	आर
3	आर	आरतुः	आरुः

सृ (Set) 9 P. A. ' to cover, to spread. '

Parasmaipada.

1	तस्तार—तस्तर	तस्तरिव	तस्तरिम्
2	तस्तरिथ	तस्तरयुः	तस्तर
3	तस्तार	तस्तरतुः	तस्तरुः

* कृच्छ्रत्यृताम् ॥ 7. 4. 11

कृतश्च स्योगादेणुणः ॥ 7. 4. 10

शूद्रपां नहस्वो वा ॥ 7. 4. 12

†- संपर्युपेभ्यः करौतौ शूषणे ॥ समवये च ॥ 6. 1. 138.

‡ उपात्मतियत्नैकृतवाक्याद्याहरेषु च ॥ 6. 1. 139.

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 तस्तरे	तस्तरिवहे	तस्तरिमहे
2 तस्तरिष्ये	तस्तराथे	तस्तरिष्वेन्द्रे
3 तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे
शृ (Set) 9. P. 'to tear asunder, to kill.'		
1 शशार—शशर	शशरिव—शश्रिव	शशरिम—शश्रिम
2 शशारिथ	शशरथुः—शश्रथुः	शशर—शश्र
3 शशार	शशरतुः—शश्रतुः	शशरुः—शश्चुः
दृ (Set) 9. P. 'to tear, to fear.'		
1 ददार—ददर	ददरिव—दद्रिव	ददरिम—दद्रिम
2 ददरिथ	ददरथुः—दद्रथुः	ददर—दद्र
3 ददार	ददरतुः—दद्रतुः	ददरुः—दद्रुः
पृ 3. 9. P. 'to fill.'		
1 पपार—पपर	पपरिव—पप्रिव	पपरिम—पप्रिम
2 पपरिथ	पपरथुः—पप्रथुः	पपर—पप्र
3 पपार	पपरतुः—पप्रतुः	पपरुः—पप्रुः
For जागृ see (212).		
स्मृ (Anit) 1. P. 'to remember.'		
1 सस्मार—सस्मर	सस्मरिव	सस्मरिम
2 सस्मर्थ	सस्मरथुः	सस्मर
3 सस्मार	सस्मरतुः	सस्मरुः
(a) स्वृ (Wet) 1. P. 'to sound, to pain.'		
1 सस्वार—सस्वर	सस्वरिव*	सस्वरिम*
2 सस्वारिथ—सस्वर्थ	सस्वरथुः	सस्वर
3 सस्वार	सस्वरतुः	सस्वरुः

* See 189 a (2).

(b) छ-सृ-शु &c. see 189 a (4).

कृ (Anit) 8. P. A. 'to do'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 चकार—चकर	चक्रव	चक्रम्
2 चकर्थ	चक्रयुः	चक्र
3 चकार	चक्रतुः	चक्रः

Atmanepada.

1 चक्रे	चक्रवहे	चक्रमहे
2 चक्रये	चक्राये	चक्रद्वे
3 चक्रे	चक्राते	चक्रिरे

मृ (Anit) 1. P. 'to go'

1 ससार—ससर	ससृव	ससृम्
2 ससर्थ	ससृयुः	सस्त्र
3 ससार	ससृतुः	ससुः

शु (Anit) 5. P. 'to hear.'

1 शुश्राव-शुश्रव	शुश्रव	शुश्रम्
2 शुश्रोथ	शुश्रवयुः	शुश्रव
3 शुश्राव	शुश्रवतुः	शुश्रुः

भृ 1. P. A. 'to support.'

Parasmaipada.

1 बभार—बमर	बभृव	बभृम्
2 बभर्थ	बभृयुः	बभ्र
3 बभार	बभृतुः	बभुः

Atmanepada.

1 बभे	बभृवहे	बभृमहे
2 बभृये	बभाये	बभृद्वे
3 बभेते	बभाते	बभिरे

For भृ 3. P. A. 'to hold' see Periphrastic Perfect.

वृ (Set) 5. P. A. 'to choose'.

	S.	D.	P.
1	ववार—ववर	ववृव	ववृम
2	ववर्थ (वेदे) { ववरिथ . }	वव्रथुः	वव्र
3	ववार	वव्रतुः	वव्रुः

वृ (Set) 9. A. 'to worship.'

1	वव्रे	ववृवहे	ववृमहे
2	ववृये	वव्राथे	ववृहे
3	वव्रे	वव्राते	वव्रिरे

वृ is Anit when it belongs to the 1st conjugation.

स्तु (Anit) 2. P. A. 'to praise.'

Parasmaipada.

1	तुष्टाव—तुष्टव	तुष्टुव	तुष्टुम
2	तुष्टोथ	तुष्टुवथुः	तुष्टुव
3	तुष्टाव	तुष्टुवतुः	तुष्टुवुः

Atmanepada.

1	तुष्टुवे	तुष्टुवहे	तुष्टुमहे
2	तुष्टुये	तुष्टुवथे	तुष्टुहे
3	तुष्टुवे	तुष्टुवाते	तुष्टुविरे

द्वा (Anit) 1. P. 'to melt, to flow.'

1	दुद्राव—दुद्रव	दुद्रुव	दुद्रुम
2	दुद्रोथ	दुद्रुवथुः	दुद्रुव
3	दुद्राव	दुद्रुवतुः	दुद्रुवुः

स्रु (Anit) 1. P. 'to flow, to ooze.'

1	सुस्राव—सुस्रव	सुस्रुव	सुस्रुम
2	सुस्रोथ	सुस्रुवथुः	सुस्रुव
3	सुस्राव	सुस्रुवतुः	सुस्रुवुः

कृ with सम् (Anit) 8 U 'to perform ceremony over a person,
to adorn, to refine.'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 सञ्चस्कार—सञ्चस्कर	सञ्चस्करित्	सञ्चस्करिम्
2 सञ्चस्करिथ्	सञ्चस्करथुः	सञ्चस्कर
3 सञ्चस्कारं	सञ्चस्करतुः	सञ्चस्करुः

Atmanepada.

1 सञ्चस्करे	सञ्चस्करिवहे	सञ्चस्करिमहे
2 सञ्चस्करिष्ये	सञ्चस्कराथे	सञ्चस्करिध्येन्वे
3 सञ्चस्करे	सञ्चस्कराते	सञ्चस्करिरे

198 *The ending य् of roots is changed to न् when followed by य् or य॑.

क्षम् (Wet) 1. A. 4. P. 'to endure, to forgive.'

Parasmaipada.

1 चक्षाम—चक्षम्	चक्षमिव—चक्षण्व	चक्षमिम्—चक्षण्म
2 चक्षमिथ—चक्षन्थ	चक्षमयुः	चक्षम
3 चक्षाम	चक्षमतुः	चक्षमुः

Atmanepada.

1 चक्षमे	चक्षमिवहे—चक्षण्वहे	चक्षमिमहे—चक्षण्महे
2 चक्षमिष्ये—चक्षन्से	चक्षमाथे	चक्षमिष्ये—चक्षन्से
3 चक्षमे	चक्षमाते	चक्षमिरे

(199) The roots गम्—हन्—जन्—खन् and घस् drop the radical vowel before weak terminations beginning with a vowel except before the augment अ in the 2nd variety of the Aorist, ए—खन्, and घस् are regular. घस् after dropping अ becomes ख् ४ 87 and ४ 83, कृ+ख् making ख् न् in जन् after dropping अ becomes न् by ४ 81, and लू+अ् makes लू.

गम् (Anit) 1 P. 'to go'

1 जगाम—जगम्	जग्मिव	जग्मिम्
2 जगमिथ—जगन्थ	जग्मयुः	जग्म
3 जगाम	जग्मतुः	जग्मुः

* वोश्र ॥ VIII, 2. 65.

हन् (Anit) 2 P. 'to kill.'

S.	D.	P.
1 जघान—जघन	जग्निव	जग्निम
2 जघनिथ—जघन्य	जग्नशुः	जग्न
3 जघान	जग्नतुः	जग्नुः

जन् (Set) 4. A. 'to be born'

1 जज्ञे	जज्ञिवहे	जज्ञिमहे
2 जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिध्वे
3 जज्ञे	जज्ञाते	जज्ञिरे

खन् (Set.). P. A. 'to dig up.'

Parasmaipada.

1 चखान—चखन	चखिनव	चखिनम
2 चखनिथ	चखनशुः	चखन
3 चखान	चखनतुः	चखनुः

Atmanepada.

1 चख्ने	चखिनवहे	चखिनमहे
2 चखिनषे	चखनाथे	चखिनध्वे
3 चख्ने	चखनाते	चखिनरे

For घस् see under 195.

(200) *When य्, व्, र्, ल्, are changed to इ, उ, ऋ, ल्ल respectively, the vowel so substituted is called Samprasāraṇa.

When both the members of a conjunct consonant admit of Samprasāraṇa, the second semi-vowel only takes it.

If a Samprasāraṇa is followed by another vowel, the Samprasāraṇa is substituted for both.

Before the weak terminations of the Perfect, Samprasāraṇa takes place both in the reduplicative syllable and the semi-vowel of the root, but before the strong ones in the reduplicative syllable only.

* इग्यणः संप्रसारणम् । 1. 1. 45.

न संप्रसारणे संप्रसारणम् । 6. 1. 37.

संप्रसारणञ्च । 6. 1. 108.

*The roots अस्त्-प्रचृ and भस्त् do not take Samprasāraṇa in the Perfect.

† The roots व्यथ and शुरु take Samprasāraṇa in the reduplicative syllable only before the strong as well as the weak terminations of the Perfect. निः takes Samprasāraṇa optionally in the Perfect and Frequentative.

‡ The roots एत्-स्वप्-यन्-यप्-यह्-यस्—ये—व्ये—हो—पद् and निः take Samprasāraṇa before the weak terminations of the Perfect, Benedictive, Passive forms, Participle and Gerund; while the roots § यह्—ज्या—यप् (substitute for ये)—याप्—यह्—यच् undergo the same change as above and also before the weak terminations of the conjugational tenses and Frequentative. अस्त्-प्रचृ and भस्त् do the same except in the Perfect.

वच् (Anit) 1. P. (also Atm. in non-conj. tenses) to speak
(Including the substitute of व्र).

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 उवाच-उवच	ऊचिद	ऊचिम
2 उवचिय-उवक्ष्य	ऊचयुः	ऊच
3 उवाच	ऊचतुः	ऊतुः

Atmanspada.

1	ऊचे	ऊचिदहे	ऊचिमहे
2	ऊचिपे	ऊचाथे	ऊचिप्वे
3	ऊचे	ऊचाते	ऊचिरे

* लिट्यम्यासस्योभयेषाम् । 6. 1. 17.

† व्यथोलिटि । 7. 4. 68.

द्युतिस्वाप्योः संप्रसारणम् । 7. 4. 97.

‡ ऊचिस्वपियजादीनां किनि । 6. 1. 16.

§ प्रहिज्यावयिव्यधिविषिचनिवृश्चतिपृच्छतिभृजातीनां द्विति च 6. 1. 16.

हन् (Anit.) & P. 'to kill.'

S.	D.	P.
1 जघान—जघन	जग्निव	जग्निम
2 जघनिथ—जघन्य	जग्नथुः	जग्न
3 जघान	जग्नतुः	जग्नुः

जन् (Set) 4. A. 'to be born'

1 जज्ञे	जज्ञिवहे	जज्ञिमहे
2 जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिध्वे
3 जज्ञे	जज्ञाते	जज्ञिरे

खन् (Set.). P. A. 'to dig up.'

Parasmaipada.

1 चखान—चखन	चख्निव	चख्निम
2 चखनिथ	चख्नथुः	चख्न
3 चखान	चख्नतुः	चख्नुः

Atmanepada.

1 चख्ने	चख्निवहे	चख्निमहे
2 चख्निषे	चख्नाथे	चख्निध्वे
3 चख्ने	चख्नाते	चख्निरे

For घस् see under 195.

(200) *When य्, व्, र्, ल्, are changed to इ, उ, क्त, त्त respectively, the vowel so substituted is called Samprasāraṇa.

When both the members of a conjunct consonant admit of Samprasāraṇa, the second semi-vowel only takes it.

If a Samprasāraṇa is followed by another vowel, the Samprāsaṇa is substituted for both.

Before the weak terminations of the Perfect, Samprasāraṇa takes place both in the reduplicative syllable and the semi-vowel of the root, but before the strong ones in the reduplicative syllable only.

* इयणः संप्रसारणम् । 1. 1. 45.

न संप्रसारणे संप्रसारणम् । 6. 1. 37.

संप्रसारणात्त्वा । 6. 1. 108.

* The roots अप्त्-प्रस्त् and अत् do not take Samprasāraṇa in the Perfect.

† The roots एवा and एव take Samprasāraṇa in the reduplicative syllable only before the strong as well as the weak terminations of the Perfect. एव takes Samprasāraṇa optionally in the Perfect and Frequentative.

‡ The roots एष्-एष्-एवा-एव—एव—एव—एव—एव—एव—एव and एव take Samprasāraṇa before the weak terminations of the Perfect, Benedictive, Passive forms, Participle and Gerund; while the roots ह प्राद्—उपा—एव् (substitute for ए)-एव—एव—एव undergo the same change as above and also before the weak terminations of the conjugational tones and Frequentative अभ्य्-प्रस्त् and एवज् do the same except in the Perfect. *

एव् (Anit) 1. P. (also Atm. in non-conj. tones) to speak
(Including the substitute of ए).

Parasmaipada.

S.	D.	P.
१ उवाच-उवच	उविष	उविषम
२ उवचिष्य-उवक्ष	उवचुः	उवच
३ उवाच	उवतुः	उवतुः

Atmanepada.

१	उवं	उविष्टं	उविष्टं
२	उविषे	उवाषं	उविषं
३	उवं	उवाषं	उविषं

* इत्यमाम्बोदितम् । ८. १. १७.

† एषेविदि । ७. ४. ८२.

द्वितीयांशोऽस्मिन्द्वाष्टम् । ७. ४. ५७.

‡ विष्यविदितर्विदि विदि । ८. १. १०.

§ द्वितीयांशोद्विदितर्विदि विदि विदि विदि । विदि विदि विदि ॥ ८. १. १०.

स्वप् (Anit) 2. P. 'to sleep.'

	S.	D.	P.
1	सुष्वाप—सुष्वप	सुषुपिव	सुषुपिमं
2	सुष्वपिथ—सुष्वप्थ	सुषुपथुः	सुषुप
3	सुष्वाप	सुषुपतुः	सुषुपुः

यज् (Anit) 2. P. A. 'worship, to sacrifice, to consecrate, to bestow.'

Parasmaipada.

1	इयाज—इयज	ईजिव	ईजिम
2	इयजिथ—इयष्ठ	ईजथुः	ईज
3	इयाज	ईजतुः	ईज्जुः

Atmanepada.

1	ईजे	ईजिवहे	ईजिमहे
2	ईजिषे	ईजाथे	ईजिध्वे
3	ईजे	ईजाते	ईजिरे

वप् (Anit) 1. P. A. 'to sow, to throw (as dice), to beget to shave, to weave.'

Parasmaipada.

1	उवाप—उवप	ऊपिव	ऊपिम
2	उवपिथ—उवप्थ	ऊपथुः	ऊप
3	उवाप	ऊपतुः	ऊपुः

Atmanepada.

1	ऊपे	ऊपिवहे	ऊपिमहे
2	ऊपिषे	ऊपाथे	ऊपिध्वे
3	ऊपे	ऊपाते	ऊपिरे

बह् (Anit) 1. P. A. 'to blow, to carry,' &c.

Parasmaipada.

1	उवाह—उवह	ऊहिव	ऊहिम
2	उवहिथ—उवोढ	ऊहथुः	ऊह
3	उवाह	ऊहतुः	ऊहुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 ऊटे	ऊटिष्ठं	ऊटिस्थे
2 ऊटिषे	ऊटाषे	ऊटिष्टेन्दे
3 ऊटे	ऊटाते	ऊटिरे
	यस् (Anit) 1. P. ¹ 'to dwell '	
1 उपास—उपस	ऊपिष	ऊपिष
2 उपासिय—उपस्य	ऊपतुः	ऊप
3 उपासा	ऊपतुः	ऊपुः
	ये (Anit) 1. P. A. 'to weave, to sew.'	

* ये substitutes यद् optionally in the Perfect. यू of यद् does not take Sāmprasarana in the Perfect. यू of यद् takes यू as its substitute optionally before the weak terminations of the Perfect. यद् is Set and it admits यू necessarily before य.

Parasmaipada.

1 उपाप-उपय	ऊपिष-ऊपिष	ऊपिषम-ऊपिषम
2 उपापिथ	ऊपतुः-ऊपतुः	ऊप-ऊप
3 उपाप .	ऊपतुः-ऊपतुः	ऊपुः-ऊपुः
	Atmanepada.	
1 ऊये-ऊये	ऊयिष्ठे-ऊयिष्ठे	ऊयिष्महे-ऊयिष्महे
2 ऊयिषे-ऊयिषे	ऊयाषे-ऊयाषे	ऊयिष्टेन्दे-ऊयिष्टेन्दे
3 ऊये-ऊये	ऊयाते-ऊयाते	ऊयिरे-ऊयिरे

According to 196 (b) ये has the following forms.

Parasmaipada.

1 यदी	यविष	यविषम
2 यवाथ-यविष	यवयुः	यव
3 यदौ	यवतुः	यवुः
	Atmanepada.	

1 यदे	यविषहे	यविषमहे
2 यविषे	यवाषे	यविष्टेन्दे
3 यदे	यवाते	यविरे

* वेऽवोयिः ॥ II. 4. 41.

लिटि वयोऽः ॥ VI. 1. 38.

वश्चास्यान्यतरस्या किति ॥ VI. 1. 39.

* व्ये (Anit) 1. P. A. 'to cover, to sew.'

The final ए of व्ये is not replaced by आ in the Perfect. व्ये admits of इ necessarily before थ.

The modified base of व्ये is विव्यय् before the strong, and विव्य before the weak terminations, the ई of final वी in the latter case changing to य् by virtue of rule 123.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 विव्याय-विव्यय	विव्यिव	विव्यिम
2 विव्ययिथ	विव्यशुः	विव्य
3 विव्याय	विव्यतुः	विव्युः

Atmanepada.

1 विव्ये	विव्यिवहे	विव्यिमहे
2 विव्यिषे	विव्याथे	विव्यिष्वे-है
3 विव्ये	विव्याते	विव्यिरे

है (Anit) 1. P. A. 'to call.'

† है takes Samprasarana when it is to be reduplicated.

Parasmaipada.

1 ऊहाव-ऊहव	ऊहुविव	ऊहुविम
2 ऊहोथ-ऊहविथ	ऊहुवशुः	ऊहुव
3 ऊहाव	ऊहुवतुः	ऊहुवुः

Atmanepada.

1 ऊहुवे	जुहुविवहे	जुहुविमहे
2 ऊहुविषे	जुहुवाथे	जुहुविष्वे-है
3 ऊहुवे	जुहुवाते	जुहुविरे

वद् (Set) 1. P. 'to speak.'

1 उवाद-उवद	ऊदिव	ऊदिम
2 उवदिथ	ऊदशुः	ऊद
3 उवाद	ऊदतुः	ऊदुः

* न व्यो लिटि VI. 1. 46 ॥ इडत्यतिव्ययतीनाम् VII. 1. 66.

† अभ्यस्तस्थ च । VI. 1. 33.

* श्वि takes Samprasaraṇa optionally in the Perfect and Frequentative.

श्वि (Set) 1. P. 'to grow, to swell, to prosper, to approach.'

S.	D.	P.
1 { शिश्वाय-शिश्व शुशाव-शुश्व	शिश्विष्व शुश्विष्व	शिश्विम शुश्विम
2 { शिश्विथ शुश्विथ	शिश्विष्वुः शुश्विष्वुः	शिश्विथ शुश्विथ
3 { शिश्वाय शुश्वाव	शिश्विष्वतुः शुश्विष्वतुः	शिश्विषुः शुश्विषुः

श्वृ (Set) 9. P. A. 'to take.'

Parasmaipada.

1 जग्राह—जप्रह	जगृहिय	जगृहिम
2 जप्रहिथ	जगृहथुः	जगृह
3 जग्राह	जगृहतुः	जगृहुः

Atmanepada.

1 जगृहे	जगृहवहे	जगृहिमहे
2 जगृहिपे	जगृहाथे	जगृहिध्वे
3 जगृहे	जगृहाते	जगृहिरे

० ज्या (Anit) 9. P. 'to become old, to decay.'

1 जिज्यौ	जिज्यिव	जिज्यिम
2 जिज्यिथ—जिज्याथ	जिज्यिषुः	जिज्य
3 जिज्यौ	जिज्यतुः	जिज्युः

व्यध् (Anit) 4. P. 'to strike.'

1 विव्याध-विव्यध	विविधिव	विविधिम
2 विव्यधिथ-विव्यद्ध	विविधिषुः	विविध
3 विव्याध	विविधतुः	विविधुः

वश् (Set) 2. P. 'to wish.'

1 उवशा-उवध	ऊशिव	ऊशिम
2 उवशिथ	ऊशिथुः	ऊश
3 उवशा	ऊशतुः	ऊशुः

* विभाषा श्वेः ॥ VI. 1. 30.

च्यन् (Set) 6. P. 'to deceive.'

S.

D.

P.

1 विव्याच—विव्यच	विविचिव	विविच्चिम
2 विव्यचिथ	विविचयुः	विविच्च
3 विव्याच	विविचतुः	विविच्चुः

The following roots do not take Samprasarana in the Perfect.

त्रश्व (Wet) 6. P. 'to cut, to tear, to wound.'

1 वत्रश्व	वत्रश्विव-वत्रश्व	वत्रश्विम-वत्रश्वम्
2 वत्रश्विथ-वत्रष्ट	वत्रश्वयुः	वत्रश्व
3 वत्रश्व	वत्रश्वतुः	वत्रश्वुः

प्रच्छ (Anit) 6. P. 'to ask.'

1 पप्रच्छ	पप्रच्छिव	पप्रच्छिम
2 पप्रच्छिथ-पप्रष्ट	पप्रच्छयुः	पप्रच्छ
3 पप्रच्छ	पप्रच्छतुः	पप्रच्छुः

भर्त् (Anit) 6. P. A. 'to fry'

Parasmaipada.

1 वभर्ज—वभ्रज्ज	वभर्जिव--वभ्रज्जिव	वभर्जिम—वभ्रज्जिम
2 वभर्जिथ-वभर्ष्ट } वभ्रज्जिथ-वभ्रष्ट } <td>वभर्जयुः-वभ्रज्जयुः</td> <td>वभर्ज—वभ्रज्ज</td>	वभर्जयुः-वभ्रज्जयुः	वभर्ज—वभ्रज्ज
3 वभर्ज—वभ्रज्ज	वभर्जतुः—वभ्रज्जतुः	वभर्जुः—वभ्रज्जुः

Atmanepada.

1 वभर्जे—वभ्रज्जे	वभर्जिवहे—वभ्रज्जिवहे	वभर्जिमहे—वभ्रज्जिमहे
2 वभर्जिषे-वभ्रज्जिषे	वभर्जयिषे—वभ्रज्जायिषे	वभर्जिध्वे—वभ्रज्जिध्वे
3 वभर्जे—वभ्रज्जे	वभर्जति—वभ्रज्जाते	वभर्जिरे—वभ्रज्जिरे

*ध्यथ् (Set) 1. A. 'to be uneasy, to fear.'

1 विव्यथे	विव्यथिवहे	विव्यथिमहे
2 विव्यथिषे	विव्यथाये	विव्यथिध्वे
3 विव्यथे	विव्यथाते	विव्यथिरे

शुत् (Set) 1. A. 'to shine'

1 दिशुते	दिशुतिवहे	दिशुतिमहे
2 दिशुतिषे	दिशुताये	दिशुतिध्वे
3 दिशुते	दिशुताते	दिशुतिरे

* व्यथोलिटि । VII. 4. 68.

(201)* When a root having an अ between two simple consonants does not change its reduplicative syllable, the अ is changed to ए and the reduplicative syllable dropped when followed by the weak terminations of the Perfect. When the ए of the 3rd person singular Parasmaipada takes the augment ए optionally, the above change takes place only when it takes ए and not when it does† not. The following Anit and Wet roots answer all the conditions in the rule.

(a) *Anit Roots.*

शक् ५. P. 'to be able.'

S.

D.

P

1 शशाक—शशक	शोकिष्य	शोकिम
2 शोकिथ—शशक्त्य	शोकयुः	शोक
3 शशाक	शोकतुः	शोकुः

पच् १. P. A. 'to cook'

Parasmaipada.

1 पपाच—पपच	पेचिष्य	पेचिम
2 पेचिथ—पपक्त्य	पेचयुः	पेच
3 पपाच	पेचतुः	पेचुः

Atmanepada.

1 पेचे	पेचिष्यहे	पेचिमहे
2 पेचिपे	पेचाये	पेचिद्ये
3 पेचे	पेचाते	पेचिरे

शद् १. ६. P. 'to decay, to cut'

1 शशाद—शशद	शोदिष्य	शोदिम
2 शोदिथ—शशत्य*	शोदयुः	शोद
3 शशाद	शोदतुः	शोदुः

* अतएकहलमध्येऽनादेशादेलिटि ॥ VI. 4. 121.

यलि च सेटि ॥ VI. 4. 120.

† by (84)

पद 4 A. 'to go.'

S.	D.	P.
१ वेदे	वेदिवहे	वेदिमहे
२ वेदिषे	वेदाथे	वेदिध्वे
३ वेदे	वेदाते	वेदिरे
	सद् १. ६. P. 'to be weary' 'to wither.'	
१ ससाद—ससद्	सेदिव	सेदिम
२ सोदिथ—ससत्थ्	सेदथुः	सेद
३ ससाद	सेदतुः	सेदुः

मन् ४ A. 'to think.'

१ मेने	मेनिवहे	मेनिमहे
२ मेनिषे	मेनाथे	मेनिध्वे
३ मेने	मेनाते	मेनिरे

तप् १. P. 'to heat' 'shine,' ४. A. 'to be powerful.'

Parasmaipada.

१ तताप—तत्प	तेपिव	तेपिम
२ तेपिथ—तत्प्य	तेपथुः	तेप
३ तताप	तेपतुः	तेहुः

Atmanepada.

१ तेपे	तेपिवहे	तेपिमहे
२ तेपिषे	तेपाथे	तेपिध्वे
३ तेपे	तेपाते	तेपिरे

शप् १. ४. P. A. 'to swear or curse.'

Parasmaipada

१ शशाप—शशप	शेपिव	शेपिम
२ शेपिथ—शशप्थ	शेपथुः	शेप
३ शशाप	शेपतुः	शेहुः

Atmanepada.*

१ शेपे	शेपिवहे	शेपिमहे
२ शेपिषे	शेपाथे	शेपिध्वे
३ शेपे	शेपाते	शेपिरे

* by (87)

यभ् 1. P. 'to cohabit or copulate.'

S.	D.	P.
1 ययाम—ययम	येभिव	येभिम
2 येभिथ—ययव्य*	येमथुः	येम
3 ययाम	येमतुः	येसुः
रभ् 1. A. 'to begin.'		
1 रेमे	रेमिवहे	रेमिमहे
2 रेभिपे	रेमाथे	रेमिधे
3 रेमे	रेमाते	रेमिरे
नभ् 1. P. 'to bow'		

1 ननाम—ननम	नेमिव	नेमिम
2 नेमिथ—ननन्था†	नेमथुः	नेम
3 ननाम	नेमतुः	नेसुः

लभ् 1. A. 'to get'.

1 लेमे	लेमिवहे	लेमिमहे
2 लेभिपे	लेमाथे	लेमिधे
3 लेमे	लेमाते	लेमिरे

यम् 1. P. 'to restrain.'

1 ययाम—ययम	येमिव	येमिम
2 येमिथ—ययन्थ*	येमथुः	येम
3 ययाम	येमतुः	येसुः

रम् 1. A. 'to play'.

1 रेमे	रेमिवहे	रेमिमहे
2 रेभिपे	रेमाथे	रेमिधे
3 रेमे	रेमाते	रेमिरे

षह् 1. P. 'to burn'.

1 ददाह—ददह	देहिव	देहिम
2 देहिथ—ददधृ†	देहथुः	देह
3 ददाह	देहतुः	देहुः

* ययभ् + थ = ययभ् + थ by (100); = ययव्य + थ by (82) = यय + थ
† by (92)

‡ ददह + थ = ददधृ = थ by (99); = ददधृ + थ, by (100) = ददग +
82; = ददध.

नव् 4. P. A. 'to bind; to dress or arm oneself'.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 ननाह—ननह	नेहिव	नेहिम
2 नेहिथ—ननङ्ग	नेहथुः	नेह
3 ननाह	नेहतुः	नेहुः

Atmanepada.

1 नेहे	नेहिवहे	नेहिमहे
2 नेहिषे	नेहाथे	नेहिध्वे-हे
3 नेहे	नेहाते	नेहिरे

(b) *Wet Roots.*

रध् 4. P. 'to kill, to subdue, to cook' inserts न् before a vowel. Hence there are only two forms by the above rule; viz. रेध्व and रेधम्.

1 ररन्ध	ररन्धिव-रेध्व	ररन्धिम-रेधम्
2 ररन्धिथ-ररन्ध	ररन्धथुः	ररन्ध
3 ररन्ध	ररन्धतुः	ररन्धुः

नश् 4. P. 'to vanish'.

1 ननाश—ननश	नेशिव—नेश्व	नेशिम—नेश्म
2 नेशिथ—ननंष	नेशथुः	नेश
3 ननाश	नेशतुः	नेशुः

Exceptions to Rule (201).

* (1) The roots दद् and शस्.

दद् (Set) 1. A. 'to give, to present.'

S.	D.	P.
1 दददे	दददिवहे	दददिमहे
2 दददिषे	दददाथे	दददिध्वे
3 दददे	दददाते	दददिरे

शस् (Set) 1. P. 'to kill.'

1 शशास—शशस	शशासिव	शशासिम
2 शशसिथ	शशसथुः	शशस
3 शशास	शशसतुः	शशसुः

* न शसदद्वादिषुणलाभ् VI. 4. 126.

(2) The roots जन् and दृष्टि for which see 199 and 211 respectively.

(3) The roots of the 10th conjugation take the Periphrastic Perfect and therefore though some of the roots answer the conditions of this rule they do not follow it.

(4) Roots beginning with व and the roots having an अ from a Guna change.

वम् (Set) 1. P. 'to vomit, to emit, to reject'

S.	D.	P.
----	----	----

1 ववाम—ववम्	ववमिव	ववमिम्
2 ववमिथ	ववमयुः	ववम्
3 ववाम	ववमतुः	ववसुः

Counter-exception—The Anit roots वच्—वप्—वस्—वह् and the Set roots वद् and वश् for all of which see section 200.

* (5) The roots तृ—फल्—भज्—त्रप् and राध् meaning 'to kill' or अपराध् 'to offend' though not fulfilling the conditions of the rule, drop their reduplicative syllable and change the अ or आ to ए necessarily.

तृ (Set) 1. P. 'to cross, to swim.'

1 ततार—ततर	तेरिव	तेरिम्
2 तेरिथ	तेरयुः	तेर
3 ततार	तेरतुः	तेरुः

फल् (Set) 1. P. 'to bear or yield fruit, to succeed, to burst open.'

1 पफाल—पफल	फेलिव	फेलिम्
2 फेलिथ	फेलयुः	फेल
3 पफाल	फेलतुः	फेलुः

भज् (Anit) 1. P. A. 'worship.'

Parasmaipada.

1 चभाज—चभज	भेजिव	भेजिम्
2 भेजिथ—चभक्य	भेजयुः	भेज
3 चभाज	भेजतुः	भेजुः

* तृफलभजत्रपथ ॥ VI. 4. 122. राघोहिंसायाम् VI. 4 123.

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 भेजे	भेजिवहे	भेजिमहे
2 भेजिये	भेजाथे	भेजिध्वे
3 भेजे	भेजाते	भेजिरे
	त्रप् (Wet) 1. A. 'to be ashamed.'	
1 त्रेपे	त्रेपिवहे—त्रेप्वहे	त्रेपिमहे—त्रेप्म
2 त्रेपिये—त्रेप्से	त्रेपाये	त्रेपिध्वे—त्रेब्धवे
3 त्रेपे	त्रेपाते	त्रेपिरे

अपराध् (Anit) 4. 5. P. 'to offend'.

1 अपरराध	अपरेधिव	अपरेधिम
2 अपरेधिथ	अपरेधथुः	अपरेध
3 अपरराध	अपरेधतुः	अपरेधुः

राध् 'to kill' has these same forms dropping the preposition
अप all through.

But राध् 4. P. 'to grow' & 5. P. 'to accomplish' has the
following forms:

1 रराध	रराधिव	रराधिम
2 रराधिथ	रराधथुः	रराध
3 रराध	रराधतुः	रराधुः

(6) * The roots जृ—भ्रम—त्रस्—फण्—राज्—भ्राज्—भ्राश्—
भ्लाश्—स्प्रम् and स्वन् undergo the above changes optionally.

जृ (Set). 4. P. 'to become old'.

1 जजार—जजर	जजरिव—जेरिव	जजरिम—जेरिम
2 जजरिथ—जेरिथ	जजरशुः—जेरशुः	जजर—जेर
3 जजार	जजरतुः—जेरतुः	जजरुः—जेरुः

भ्रम् (Set) 1. P. 'to roam about,'

4. P. 'to be unsteady.'

1 वभ्रम—वभ्रम	वभ्रमिव—वेभ्रमिव	वभ्रमिम—वेभ्रमिम
2 वभ्रमिथ—वेभ्रमिथ	वभ्रमशुः—वेभ्रमशुः	वभ्रम—वेभ्रम
3 वभ्रम	वभ्रमतुः—वेभ्रमतुः	वभ्रमुः—वेभ्रमुः

* वा जृभ्रमुत्रसाम् VI. 4. 124. फणां च सप्तानाम् || VI. 4. 125.

त्रस् (Set) 1. 4. P. 'to fear.'

S.**D.****P. .**

- 1 तत्रास—तत्रस
- 2 तत्रसिथ—त्रेसिथ
- 3 तत्रास

- 1 तत्रसिव—त्रेसिव
- 2 तत्रसथुः—त्रेसथुः
- 3 तत्रसतु—त्रेसतुः

- 1 तत्रसिम—त्रेसिम
- 2 तत्रस—त्रेस
- 3 तत्रसुः—त्रेसुः

फण् (Set) 1. P. 'to go.'

- 1 पफाण—पफण
- 2 पफणिथ—फेणिथ
- 3 पफाण

- 1 पफणिव—फेणिव
- 2 पफणथुः—फेणथुः
- 3 पफणतुः—फेणतुः

- 1 पफणिम—फेणिम
- 2 पफण—फेण
- 3 पफणु—फेणु

राज् (Set) 1. P. A. 'to shine.'

Parasmaipada.

- 1 रराज
- 2 रराजिथे—रोजिथ
- 3 रराज

- 1 रराजिव—रोजिव
- 2 रराजथुः—रेजथुः
- 3 रराजतुः—रेजतुः

- 1 रराजिम—रोजिम
- 2 रराज—रेज
- 3 रराजु—रेजु

Atmanepada.

- 1 रराजे—रेजे
- 2 रराजिपे—रोजिपे
- 3 रराजे—रेजे

- 1 रराजिवहे—रोजिवहे
- 2 रराजाथे—रेजाथे
- 3 रराजाते—रेजाते

- 1 रराजिमहे—रोजिमहे
- 2 रराजिध्वे—रेजिध्वे
- 3 रराजिरे—रोजिरे

भाज् (Set) 1. A. 'to shine.'

Parasmaipada.

- 1 बध्राजे—भ्रेजे
- 2 बध्राजिपे—भ्रेजिपे
- 3 बध्राजे—भ्रेजे

- 1 बध्राजिवहे—भ्रेजिवहे
- 2 बध्राजाथे—भ्रेजाथे
- 3 बध्राजाते—भ्रेजाते

- 1 बध्राजिमहे—भ्रेजिमहे
- 2 बध्राजिध्वे—भ्रेजिध्वे
- 3 बध्राजिरे—भ्रेजिरे

भ्राश् (Set) 1. A. 'to shine'

Atmanepada.

- 1 बध्राशे—भ्रेशे
- 2 बध्राशिपे—भ्रेशिपे
- 3 बध्राशे—भ्रेशे

- 1 बध्राशिवहे—भ्रेशिवहे
- 2 बध्राशाथे—भ्रेशाथे
- 3 बध्राशाते—भ्रेशाते

- 1 बध्राशिमहे—भ्रेशिमहे
- 2 बध्राशिध्वे—भ्रेशिध्वे
- 3 बध्राशिरे—भ्रेशिरे

भ्लाश् (Set) 1. A. 'to shine'

- 1 बभ्लाशे—भ्लेशे
- 2 बभ्लाशिपे—भ्लेशिपे
- 3 बभ्लाशे—भ्लेशे

- 1 बभ्लाशिवहे—भ्लेशिवहे
- 2 बभ्लाशाथे—भ्लेशाथे
- 3 बभ्लाशाते—भ्लेशाते

- 1 बभ्लाशिमहे—भ्लेशिमहे
- 2 बभ्लाशिध्वे—भ्लेशिध्वे
- 3 बभ्लाशिरे—भ्लेशिरे

स्यम् (Set) 1. P. 'to cry aloud, to shout'.

S.

D.

P.

- 1 सस्याम—सस्यम् सस्यामिव—स्येमिव सस्यामिम—स्येमिम
- 2 सस्यमिथ—स्येमिथ सस्यमथुः—स्येमथुः सस्यम—स्येम
- 3 सस्याम सस्यमतुः—स्येमतुः सस्यमुः—स्येमुः

स्वन् (Set) 1. P. 'to sound, to hum, to sing'

- 1 सस्वान—सस्वन् सस्वनिव—स्वेनिव सस्वनिम—स्वेनिम
- 2 सस्वनिथ—स्वेनिथ सस्वनथुः—स्वेनथुः सस्वन—स्वेन
- 3 सस्वान् सस्वनतुः—स्वेनतुः सस्वतुः—स्वेतुः

(7) When अन्थ्, ग्रन्थ् and दम्भ् drop their nasal according to 195, they drop their reduplicative syllable and change the अ to ए before the strong as well as the weak terminations of the perfect.

अन्थ् (Set) 9. P. 'to loosen, to gladden, to lie.'

- 1 शश्रन्थ—श्रेथ शश्रन्थिव—श्रेथिव शश्रन्थिम—श्रेथिम
- 2 शश्रन्थिथ—श्रेथिथ शश्रन्थथुः—श्रेथथुः शश्रन्थ—श्रेथ
- 3 शश्रन्थ—श्रेथ शश्रन्थतुः—श्रेथतुः शश्रन्थुः—श्रेथुः

ग्रन्थ् (Set) 9. P. 'to fasten, to arrange.'

- 1 जग्रन्थ—ग्रेथ जग्रन्थिव—ग्रेथिव जग्रन्थिम—ग्रेथिम
- 2 जग्रन्थिथ—ग्रेथिथ जग्रन्थयुः—ग्रेथयुः जग्रन्थ—ग्रेथ
- 3 जग्रन्थ—ग्रेथ जग्रन्थतुः—ग्रेथतुः जग्रन्थुः—ग्रेथुः

दम्भ् (Set) 5. P. 'to deceive'

- 1 ददभ्म—देभ ददभिव—देभिव ददभिम—देभिम
- 2 ददभिथ—देभिथ ददभथुः—देभथुः ददभ्म—देभ
- 3 ददभ्म—देभ ददभतुः—देभतुः ददभुः—देभुः

202: The roots छूह् and तूह् insert इ optionally before the non-conjugational termination से of the 2nd person singular Atmanepada in the Perfect. See Chapter on 'Future.'

छूह् (Set) 7. U. 'to play, to shine.'

Parasmaipada.

- 1 चच्छर्दि चच्छृदिव चच्छृदिम
- 2 चच्छर्दिथ चच्छृदथुः चच्छृद
- 3 चच्छर्दि चच्छृदतुः चच्छृदुः

Atmanepada.

S.

D.

P.

1 चच्छृदे	चच्छृदिष्ठे	चच्छृदिमठे
2 चच्छृदिष्ठे-चच्छृसे	चच्छृदाये	चच्छृदिष्ठे-
3 चच्छृदे	चच्छृदाते	चच्छृदिरे

ठट= A. 2nd person singular तठुदिष्ठे or तठुसे.

(a) द्व preceded by a short vowel takes न् necessarily.

(203) SET ROOTS ENDING IN A VOWEL

For roots ending in long ऊ and ऋ see भू and स्त्र under 195
and 197, and for ब्रू see बच् Page 201.

पू. 1. A. 6. U. 'to purify.'

Parasmaipada.

1 पुपाव—पुपव	पुपुविव	पुपुविम
2 पुपविथ	पुपुवयुः	पुपुव
3 पुपाव	पुपुवतुः	पुपुवुः

Atmanspada.

1 पुपुवे	पुपुविवहे	पुपुविमहे
2 पुपुविषे	पुपुवाये	पुपुविष्ठे-हे
3 पुपुवे	पुपुवाते	पुपुविरे

इ and रु to be similarly conjugated.

रु (Set) 2. P. 'to cry, to sound.' 1. A. 'to go.'

Parasmaipada.

1 रुराव—रुरव	रुरुविव	रुरुविम
2 रुरविथ	रुरुवयुः	रुरुव
3 रुराव	रुरुवतुः	रुरुवुः

Atmanepada.

1 रुरुवे	रुरुविवहे	रुरुविमहे
2 रुरुविषे	रुरुवाये	रुरुविष्ठे-हे
3 रुरुवे	रुरुवाते	रुरुविरे

यु—ष्टु—स्त्रु—त्रु and श्वु to be similarly conjugated.

श्री (Set) 2. A. 'to sleep.'

S.

D.

P.

1 शिद्धये	शिद्धियवहे	शिद्धियमहे
2 शिद्धिषे	शिद्धयाथे	शिद्धियधे-हूँ
3 शिद्धये	शिद्धयाते	शिद्धियरे

डी 1. 4. A. 'to fly' to be similarly conjugated.

श्री (Set) 1. P. A. 'to resort to, to serve.'

Parasmaipada.

1 शिश्राय—शिश्रय	शिश्रियिव	शिश्रियिम
2 शिश्रियिथ	शिश्रियथुः	शिश्रिय
3 शिश्राय	शिश्रियतुः	शिश्रियुः

Atmanepada.

1 शिश्रिये	शिश्रियिवहे	शिश्रियिमहे
2 शिश्रियिषे	शिश्रियाथे	शिश्रियिधे-हूँ
3 शिश्रिये	शिश्रियाते	शिश्रियरे

For श्वि and वृ see pages 205 & 198.

204. WET ROOTS ENDING IN A VOWEL.

For सृष्टि see page 196.

सृ (Wet) 2. 4. A. 'to give birth to'.

1 सुषुवे	सुषुविवहे	सुषुविमहे
2 सुषुविषे	सुषुवाथे	सुषुविधे-हूँ
3 सुषुवे	सुषुवाते	सुषुविरे

ध (Wet) 5. 9. P. A. 'to shake.'

Parasmaipada.

1 दुधाव—दुधव	दुधुविव	दुधुविम
2 दुधविथ—दुधोथ	दुधुवथुः	दुधुव
3 दुधाव	दुधुवतुः	दुधुवुः

Atmanepada.

1 दुधुवे	दुधुविवहे	दुधुविमहे
2 दुधुविषे	दुधुवाथे	दुधुविधे-हूँ
3 दुधुवे	दुधुवाते	दुधुविरे

205. ANIT ROOTS ENDING IN A VOWEL.

For roots ending in आ, ए, ए-ऐ and ओ see या-स्तु-ऐ-गले and सो, pages-193-194 and 198.

इ (Anit) 1. P. 'to go.'

S.

D.

P.

- 1 इयाय-इयप
- 2 इयिथ-इयेथ
- 3 इयाय

- इयिष
- इयशुः
- इयतुः

- इयिम
- इय
- इशुः

For इ 2 P.-हि-चि-जि-see page 183 and इ with अधि and मि see pages 191 & 194.

क्षि (Anit) 1. 'P. to decay.'

Parasmaipada.

- 1 चिक्षाय—चिक्षय
- 2 चिक्षिथ—चिक्षेथ
- 3 चिक्षाय

- चिक्षियिव
- चिक्षियशुः
- चिक्षियतुः

- चिक्षियिम
- चिक्षिय
- चिक्षियुः

स्मि (Anit) 1. A. 'to smile.'

Atmanepada.

- 1 सिभिये
- 2 सिभियिषे
- 3 सिभिये

- सिभियिवहे
- सिभियाये
- सिभियाते

- सिभियिमहे
- सिभियिध्वे-है
- सिभियिरे

सि 5. 9. P. A. 'to tie' is to be similarly conjugated.

नी (Anit) 1. P. A. 'to lead.'

Parasmaipada.

- 1 निनाय—निनय
- 2 निनिय—निनेथ
- 3 निनाय

- निनियव
- निन्यशुः
- निन्यतुः

- निन्यिम
- निन्य
- निन्युः

Atmanepada.

- 1 निन्ये
- 2 निन्यिषे
- 3 निन्ये

- निनियवहे
- निन्याये
- निन्याते

- निन्यिमहे
- निन्यिध्वे-है
- निन्यिरे

षी 2. P. 'to go, to pervade' to be similarly conjugated.

See दी under 195, ली and मी under 196 and दीधी-ही and मी under Periphrastic Perfect.

क्री (Anit) 9. P. A. 'to buy.'

Parasmaipada.

S.

D.

P.

- 1 चिक्राय-चिक्रय
- 2 चिक्रियथ-चिक्रेथ
- 3 चिक्राय

- 1 चिक्रियिव
- 2 चिक्रियशुः
- 3 चिक्रियतुः

- 1 चिक्रियम्
- 2 चिक्रिय
- 3 चिक्रियुः

Atmanepada.

- 1 चिक्रिये
- 2 चिक्रियिषे
- 3 चिक्रिये

- 1 चिक्रियिवहे
- 2 चिक्रियाथे
- 3 चिक्रियाते

- 1 चिक्रियमहे
- 2 चिक्रियध्वे-द्वे
- 3 चिक्रियरे

श्री—प्री—क्षी to be similarly conjugated.

कु 1. A. 2. P. 'to hum,' 6. A. 'to moan.'

Parasmaipada.

- 1 चुकाव—चुकव
- 2 चुकविथ—चुकोथ
- 3 चुकाव

- 1 चुकुविव
- 2 चुकुवथुः
- 3 चुकुवतुः

- 1 चुकुविम्
- 2 चुकुव
- 3 चुकुवुः

Atmanepada.

- 1 चुकुवे
- 2 चुकुविषे
- 3 चुकुवे

- 1 चुकुविवहे
- 2 चुकुवाथे
- 3 चुकुवाते

- 1 चुकुविमहे
- 2 चुकुविध्वे-द्वे
- 3 चुकुविरे

The roots सु—धु—हु—तु—डु and गु to be similarly conjugated.

For हु—शु—स्तु—सु see 197 (b) and हु under Periphrastic Perfect, and ऊर्णु under (194).

स्कु (Anit) 9. P. A. 'to leap, to cover, to rise.'

Parasmaipada.

- 1 चुस्काव—चुस्कव
- 2 चुस्कविथ—चुस्कोथ
- 3 चुस्काव

- 1 चुस्कुविव
- 2 चुस्कुवथुः
- 3 चुस्कुवतुः

- 1 चुस्कुविम्
- 2 चुस्कुव
- 3 चुस्कुवुः

Atmanepada.

- 1 चुस्कुवे
- 2 चुस्कुविषे
- 3 चुस्कुवे

- 1 चुस्कुविवहे
- 2 चुस्कुवाथे
- 3 चुस्कुवातं

- 1 चुस्कुविमहे
- 2 चुस्कुविध्वे-द्वे
- 3 चुस्कुविरे

गु P. and न्हु—ज्यु—च्यु—सु and पलु all A. to be similarly conjugated.

(206) SET ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

Most of the Set roots having certain irregularities in the Perfect have already been conjugated. We will now direct our attention to the regular ones.

अंक् (Set) 1. A. 'to mark.'

	S.	D.	P.
1	आनंके	आनंकिष्वहे	आनंकिमहे
2	आनंकिष्ये	आनंकाष्ये	आनंकिष्ये
3	आनंके	आनंकाते	आनंकिरे

अर्द् (Set) 1. P. 'to deserve.'

1	आनहं	आनहीय	आनहीम
2	आनहीय	आनहृतुः	आनहृ
3	आनहं	आनहृतुः	आनहृः

भट् (Set) 1. P. 'to wander.'

1	आट	आटिय	आटिम
2	आटिय	आटयुः	आट
3	आट	आटतुः	आटुः

अण् (Set) 4. A. 'to breathe'.

1	आणे	आणियहे	आणिमहे
2	आणिषे	आणाये	आणिष्ये
3	आणे	आणाते	आणिरे

इय् (Set) 4. P. 'to go'. 6. P. 'to wish'. 9. P. 'to repeat'

1	इयेप	ईपिय	ईपिम
2	इयेपिय	ईपियुः	ईप
3	इयेप	ईपतुः	ईतुः

उग्र् (Set) 1. P. 'to go'.

1	उवोख्स	ऊखिय	ऊখिम
2	उवोख्सिय	ऊखयुः	ऊख
3	उवोख्स	ऊखतुः	ऊखुः

क्षण् (Set) 8. P. A. 'to go'

Parasmaipada.

1	आनर्ण	आनृणिय	आनृणिम
2	आनर्णिय	आनृणयुः	आनृण
3	आनर्णं	आनृणतुः	आनृणुः

Atmanepada.

S.

D.

P.

1 आनृणे	आनृणिवहे	आनृणिमहे
2 आनृणिषे	आनृणाथे	आनृणिध्वे
3 आनृणे	आनृणाते	आनृणिरे

वेप्र (Set) 1. A. 'to tremble.'

1 विवेपे	विवेपिवहे	विवेपिमहे
2 विवेपिषे	विवेपाथे	विवेपिध्वे
3 विवेपे	विवेपाते	विवेपिरे

लोक् (Set) 1. A. 'to see.'

1 लुलोके	लुलोकिवहे	लुलोकिमहे
2 लुलोकिषे	लुलोकाथे	लुलोकिध्वे
3 लुलोके	लुलोकाते	लुलोकिरे

दौक् (Set) 1. A. 'to approach', 'to go'

1 डुढौके	डुढौकिवहे	डुढौकिमहे
2 डुढौकिषे	डुढौकाथे	डुढौकिध्वे
3 डुढौके	डुढौकाते	डुढौकिरे

वस् (Set) 2. A. 'to wear'.

1 ववसे	ववसिवहे	ववसिमहे
2 ववसिषे	ववसाथे	ववसिध्वे
3 ववसे	ववसाते	ववसिरे

लिख् (Set) 6. P. 'to write.'

1 लिलेख	लिलिखिव	लिलिखिम
2 लिलेखिथ	लिलिखशुः	लिलिख्स
3 लिलेख	लिलिखतुः	लिलिखुः

क्रिश् (Set.) 4 A. 'to be afflicted.'

1 चिक्किशे	चिक्किशिवहे	चिक्किशिमहे
2 चिक्किशिषे	चिक्किशाथे	चिक्किशिध्वे
3 चिक्किशे	चिक्किशाते	चिक्किशिरे

स्फुट् (Set) 6 P. 'to burst.'

1 उस्फोट	उस्फुटिव	उस्फुटिम
2 उस्फोटिथ	उस्फुटयुः	उस्फुट
3 उस्फोट	उस्फुटतुः	उस्फुटः

क्षुभ् (Set) 1. A. 'to be agitated.'

S.	D.	P.
१ उक्षुभे	उक्षुभिष्वहे	उक्षुभिमहे
२ उक्षुभिष्वे	उक्षुभाष्वे	उक्षुभिष्वे
३ उक्षुभे	उक्षुभाते	उक्षुभिरे

सृष् (Set) 4. P. 'to be thirsty.'

१ सतर्प	तरुपिव	तरुपिम
२ सतर्पिथ	तरुपथुः	तरुप
३ सतर्प	तरुपतुः	तरुपुः

पृच् (Set) 2. A. 'to touch.'

१ पृष्ट्वे	पृष्ट्विष्वहे	पृष्ट्विमहे
२ पृष्ट्विष्वे	पृष्ट्वाष्वे	पृष्ट्विष्वे
३ पृष्ट्वे	पृष्ट्वाते	पृष्ट्विरे

(207) WET ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

अक्ष् 1. 5. P. 'to pervade.'

१ आनक्ष	आनक्षिव-आनक्षव	आनक्षिम-आनक्षम
२ आनक्षिथ-आनक्ष	आनक्षथुः	आनक्ष
३ आनक्ष	आनक्षतुः	आनक्षुः

तक्ष् 1. 5. 'to cut, to make thin.'

१ ततक्ष	ततक्षिव-ततक्षव	ततक्षिम-ततक्षम
२ ततक्षिथ-ततक्ष	ततक्षथुः	ततक्ष
३ ततक्ष	ततक्षतुः	ततक्षुः

त्वक्ष् to be similarly conjugated with त्व � being substituted for त.

तञ्ज् 7. P. 'to contract,' 'to shrink'

१ ततञ्ज	ततञ्जिव-ततञ्जव	ततञ्जिम-ततञ्जम
२ ततञ्जिथ-ततञ्ज	ततञ्जथुः	ततञ्ज
३ ततञ्ज	ततञ्जतुः	ततञ्जुः

तञ्ज् to be similarly conjugated.

अञ्ज् 7. P. 'to anoint, to make clear, to go.'

१ आनञ्ज	आनञ्जिव-आनञ्जव	आनञ्जिम-आनञ्जम
२ आनञ्जिथ-आनञ्ज	आनञ्जथुः	आनञ्ज
३ आनञ्ज	आनञ्जतुः	आनञ्जुः

क्षिद् 4. P. 'to become wet.'

S.

D.

P.

1	चिक्केद	चिक्किदिव-चिक्किद्ध	चिक्किदिम-चिक्किद्ध
2	चिक्केदिथ-चिक्केत्थ	चिक्किदथुः	चिक्किद
3	चिक्केद	चिक्किदतुः	चिक्किद्धुः

स्यन्द् 1. A. 'to ooze, to run.'

1	सस्यन्दे	सस्यन्दिवहे-सस्यन्द्वहे	सस्यन्दिमहे-सस्यन्द्वहे
2	सस्यन्दिषे-सस्यन्त्से	सस्यन्दाथे	सस्यन्दिध्वे
3	सस्यन्दे	सस्यन्दाते	सस्यन्दिरे.

क्षिग् 9. P. 'to torment, to distress' to be similarly conjugated, id person singular चिक्केशिथ or चिक्केष.

सिध् 1. P. 'to turn out auspiciously, to ordain.'

1	सिपेध	सिपिधिव-सिपिध्व	सिपिधिम-सिपिध्म
2	सिपेधिथ-सिपेद्ध	सिपिधथुः	सिपिध
3	सिपेध	सिपिधतुः	सिपिधुः

क्लृप् 1. A. 'to be fit for, to be able.'

1	चक्कूपे	चक्कूपिवहे-चक्कूप्वहे	चक्कूपिमहे-चक्कूप्वहे
2	चक्कूपिषे-चक्कूप्से	चक्कूपाथे	चक्कूपिध्वे-चक्कूप्वध्वे
3	चक्कूपे	चक्कूपाते	चक्कूपिरे

गृह् 1. A. 'to take or seize.'

1	जगृहे	जगृहिवहे-जगृह्वहे	जगृहिमहे-जगृह्वहे
2	जगृहिषे-जगृह्से	जगृहाथे	जगृहिध्वे-ह्वे-जगृह्वहे
3	जगृहे	जगृहाते	जगृहिरे

गाह् 1. A. 'to bathe.'

1	जगाहे	जगाहिवहे-जगाह्वहे	जगाहिमहे-जगाह्वहे
2	जगाहिषे-जगाह्से	जगाहाथे	जगाहिध्वे-ह्वे-जगाह्वहे
3	जगाहे	जगाहाते	जगाहिरे

जगृक्षे and जगाक्षे by 99-102-80-83

जगृह्वे and जगाह्वे by 99-102-81-101

ए॒ 1. P. A. 'to cover, to hide.'

Parasemai pada

S.	D.	P.
1 जुगृ	जुगृहिष-जुगृद्ध	जुगृहिम-जुगृद्ध
2 जुगृहिष-जुगृोट	जुगृहयुः	जुगृ
3 जुगृ	जुगृहतुः	जुगृहुः
<i>Aitmanepida.</i>		
1 जुगृहे	जुगृहिषे-जुगृहंदे	जुगृहिमंद-जुगृहंदे
2 जुगृहिष-जुगृसे	जुगृहाये	जुगृहिष-हुः; जुगृहे
3 जुगृहे	जुगृहाते	जुगृहिरे

जुगृोट by 99-100-81 and 101. जुगृद्ध by (11 O.)

जुगृसे by 99-102-80-83. जुगृहुः by 99-102-81-101.

तृद् 6. P. 'to kill'.

1 तरुंह	तरुंहिष-तरुंद्ध	तरुंहिम-तरुंद्ध
2 तरुंहिष-तरुंह	तरुंहयुः	तरुंह
3 तरुंह	तरुंहतुः	तरुंहुः

तृद् 6. P. 'to kill'.

1 ततर्ह	सतर्हिष-सतर्द्ध	सतर्हिम-सतर्द्ध
2 सतर्हिष-ततर्ह	ततर्हयुः	ततर्ह
3 सतर्ह	ततर्हतुः	ततर्हुः

ततर्द्ध-ततर्ह by 99-100, 81 and 101.

स्त्रृह् to be similarly conjugated with त्रृह् being substituted for त्रृ.

वृद् or वृह् 6. P. 'to work, to labour, to grow' are to be similarly conjugated.

For सून्-अश्-स्व-क्षम्-क्षश्च्-ध् see sections 192-193-197 (a)-198-200-201 exception 5, for रथ् and नश् section 201 (b), for सूप्-वृह्-सुह्-स्त्रिह् and स्त्रृह् section 194, for सूह् and ध् section 204, and see गुप् under Periphrastic Perfect.

(208) ANIT ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

भुम् 7. P. 'to govern, to protect'. A. 'to eat, to enjoy.' 6. P. 'to bend, to curve.'

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 बुभोज	बुभुजिव	बुभुजिम
2 बुभोजिथ	बुभुजयुः	बुभुज
3 बुभोज	बुभुजतुः	बुभुज्जुः
<i>Atmanepada.</i>		
1 बुभुज	बुभुजिवहे	बुभुजिमहे
2 बुभुजिषे	बुभुजाथे	बुभुजिध्वे
3 बुभुजे	बुभुजाते	बुभुजिरे

विच् 7. P. A. 'to divide.'

Parasmaipada.

1 विवेच	विविचिव	विविचिम
2 विवेचिथ	विविच्चशुः	विविच्च
3 विवेच	विविच्चतुः	विविच्चुः
<i>Atmanepada.</i>		
1 विविचे	विविचिवहे	विविचिमहे
2 विविचिषे	विविचाथे	विविचिध्वे
3 विविचे	विविचाते	विविचिरे

Anit roots having इ or उ for their penultimate are to be similarly conjugated.

छिद् 7. P. A. 'to cut, to split.'

Parasmaipada.

1 चिच्छेद	चिच्छिदिव	चिच्छिदिम
2 चिच्छेदिथ	चिच्छिदशुः	चिच्छिद
3 चिच्छेद	चिच्छिदतुः	चिच्छिद्दुः
<i>Atmanepada.</i>		
1 चिच्छिदे	चिच्छिदिवहे	चिच्छिदिमहे
2 चिच्छिदिषे	चिच्छिदाथे	चिच्छिदिध्वे
3 चिच्छिदे	चिच्छिदाते	चिच्छिदिरे
छुप् 6. P. 'to touch.'		
1 चुच्छोप	चुच्छुपिव	चुच्छुपिम
2 चुच्छोपिथ	चुच्छुपथुः	चुच्छुप
3 चुच्छोप	चुच्छुपतुः	चुच्छुपुः

त्यज् 1. P. 'abandon.'

S..

D.

P.

1 तत्पाज—तत्पज	तत्पजिव	तत्पजिम
2 तत्पजिथ—तत्पक्ष	तत्पजथुः	तत्पज
4 तत्पाज	तत्पजतुः	तत्पज्ञुः

For चिच्छेद see 202 (a).

रज् 1. 4. P. A. 'to dye, to be attached to.'

Parasmaipada.

1 ररञ्ज	ररञ्जिव	ररञ्जिम
2 ररञ्जिथ-ररञ्जक्ष	ररञ्जथुः	ररञ्ज
3 ररञ्ज	ररञ्जतुः	ररञ्ज्ञुः

Atmanepada.

1 ररञ्जे	ररञ्जिवहे	ररञ्जिमहे
2 ररञ्जिषे	ररञ्जाये	ररञ्जिधे
3 ररञ्जे	ररञ्जाते	ररञ्जिरे

भञ्ज्-सञ्ज्-स्कन्द्-बन्ध् and दंड् to be similarly conjugated.
स्कन्द् 2. Singular चस्कन्दिथ or चस्कन्तय; बन्ध्—भवन्धिथ or बद्धन्दौ;
and दंड्—दंडिथ-दंडै.

हट् 1. A. 'to excrete.'

1 जहदे	जहदिवहे	जहदिमहे
2 जहदिषे	जहदाये	जहदिधे
3 जहदे	जहदाते	जहदिरे

साप् 5. P. 'to finish.'

1 ससाध	ससाधिव	ससाधिम
2 ससाधिथ	ससाधथुः	ससाध
3 ससाध	ससाधतुः	ससाधुः

कृष् 1. P. 6. U. 'to plough, to drag along.'

Parasmaipada.

1 चकर्ष	चक्रपिव	चक्रपिम
2 चकर्षिथ	चक्रपथुः	चक्रप
3 चकर्ष	चक्रपतुः	चक्रपुः

Atmanepada.

S.

D..

P.

1 चक्रषे

चक्रपिच्छे

चक्रपिमहे

2 चक्रपिषे

चक्रपाथे

चक्रपिवे

3 चक्रपे

चक्रपाते

चक्रपिरे

स्पृ-स्पृश्-स्पृश् to be similarly conjugated.

For विज्-मर्स्ज्-सृज्-हृश्-तृप्-and हृप् see 194.

For स्वज्ज्-अद्-घस् see 195.

For हन्-गम् see 199.

For वच्-प्रच्छु-भ्रस्ज्-यज्-व्यध्-वप्-स्वप्-वस् and वह् see 200.

For भज् and राध् see 201 Exception 5.

For शक्-पच्-पद्-शद्-सद्-मन्-तप्-शप्-यभ्-रभ्-लभ्-नभ्-थम्-रम्-दह् and नह् see 201.

THE PERIPHRASTIC PERFECT.

(209) The Periphrastic Perfect is formed by affixing आम् to the root and then appending the Reduplicate Perfect Parasmaipada forms of भ् or अस् after both Parasmaipada as well as Atmanepada verbs, or by adding the Reduplicate Perfect Parasmaipada forms of क्त् after Parasmaipada verbs and the Reduplicate Perfect Atmanepada forms of क्त् after Atmanepada verbs.

(210) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute before the आम् of the Periphrastic Perfect except that of विद्, दीधी and वेवी.

इन्ध् (Set) 7. A. 'to kindle, to shine.'

1	इंधांचक्रे	इंधांचक्रवहे	इंधांचक्रमहे
	इंधामास	इंधामासिव	इंधामासिम
	इंधांबूव	इंधांबूविव	इंधांबूविम
2	इंधांचक्रपे	इंधांचक्राथे	इंधांचक्रहे
	इंधामासिथ	इंधामासशुः	इंधामास
	इंधांबूविथ	इंधांबूवशुः	इंधांबूव
3	इंधांचक्रे	इंधांचक्रते	इंधांचक्रिरे
	इंधामास	इंधामासतुः	इंधामासुः
	इंधांबूव	इंधांबूवतुः	इंधांबूवतुः

1st Person Singular.

ईङ् Set 2. A. to praise.

ईहांचके or ईडामास or ईडांबभूव &c.

ईहूं Set. 10. U. to praise.

ईडयांचकार-चकर-चके ईडयामास ईडयांबभूव &c.
ऊधूं Set. 1. P. to sprinkle.उक्षांचकार-चकर उक्षामास उक्षांबभूव &c.
ऊहूं Set. 1. A. to reason.उहांचके ऊहामास ऊहांबभूव &c.
ऊनूं Set. 10. U. to deduct.ऊनयांचकार-चकर-चके ऊनयामास ऊनयांबभूव &c.
ऋूं Set. 9. P. to go.अरांचकार-चकर अरामास अरांबभूव &c.
एधूं Set. 1. A. to grow.एधांचके एधामास एधांबभूव &c.
ओखूं Set 1 P to adorn.ओखांचकार-चकर ओखामास ओखांबभूव &c.
चुरूं Set. 10 U. to steal.चोरयांचकार-चकर-चके चोरयामास चोरयांबभूव &c.
(211) दपूं (Set) 1. A. to pity.दयांचके or दयामास or दयांबभूव &c.
अयूं (Set) 1 A to go.अयांचके अयामास अयांबभूव &c.
कासूं Set 1. A. to cough.कासांचके कासामास कासांबभूव &c
आसूं (Set) 2. A. to sit.आसांचके आसामास आसांबभूव &c.
दीधी (Anit) 2. A. to shine.दीध्यामास दीध्यांबभूव &c.
वेवी (Anit) 2. A. to go.

वेव्यामास वेव्यांबभूव &c.

(212) उष् (Set) 1. P. 'to burn.'

S.	D.	P.
1 उषोष	उषिव	उषिम
2 उषोषिथ	उषयुः	उष
3 उषोष	उषतुः	उषुः

विद् (Set) 2. P. to know.

1 विवेद	विविदिव	विविदिम
2 विवेदिथ	विविदयुः	विविदः
3 विवेद	विविदतुः	विविदुः

जागृ (Set) 2. P. 'to be awake.'

1 जजागार-जजागर	जजागरिव	जजागरिम
2 जजागरिथ	जजागरयुः	जजागर
3 जजागार	जजागरतुः	जजागरुः

दरिद्रा (Set) 2. P. 'to be poor.'

1 ददरिद्रौ	ददरिद्रिव	ददरिद्रिम
2 ददरिद्रिथ {	ददरिद्रयुः	ददरिद्र
3 ददरिद्रौ	ददरिद्रतुः	ददरिद्रुः

The other forms of उष्-विद्-जागृ and दरिद्रा are as follow:-

1st Person Singular.

उष्—ओषांचकार—चकर or ओषामास or ओषांबभूव &c.

विद्—विदांचकार—चकर विदामास विदांबभूव &c.

जागृ—जागरांचकार—चकर जागरमास जागरांबभूव &c.

दरिद्रा—दरिद्रांचकार—चकर दरिद्रामास दरिद्रांबभूव &c.

(213) युप् (Wet) 1. P. 'to protect.'

1 जुगोप	जुयोपिव	जुयोपिम
2 जुगोपिथ {	जुयोपयुः	जुयोप
3 जुगोप	जुयोपतुः	जुयोपुः

धूप् (Set) 1. P. 'to heat.'

1 दुधूप	दुधूपिव	दुधूपिम
2 दुधूपिथ	दुधूपयुः	दुधूप
3 दुधूप	दुधूपतुः	दुधूपुः

. विच्छृङ् (Set) 6. P. 'to go.'

S.

D.

P.

1 विविच्छु	विविच्छिव	विविच्छिम
2 विविच्छिथ	विविच्छिथुः	विविच्छ
3 विविच्छु	विविच्छितुः	विविच्छुः

पण् or पन् (Set) 1. P. 'to praise.'

A. when without आय्.

1 पेणो	पेणिवहे	पेणिमहे
2 पेणिये	पेणाये	पेणिध्वे
3 पेणो	पेणाते	पेणोते

पन् has the same forms, र् being put for ण्.

कर्त् (Set) 1. A. 'to censure.'

P. when without हेत्.

1 आनर्त	आनृतिव	आनृतिम
2 आनर्तिथ	आनृतथुः	आनृत
3 आनर्त	आनृतितुः	आनृतुः

कम् (Set) 1. A. 'to love, to wish.'

1 चकमे	चकमिवहे	चकमिमहे
2 चकमिये	चकमाये	चकमिध्वे
3 चकमे	चकमाते	चकमिरे

The other forms of गुप्—धूप्—विच्छृङ्—पण्—पन्—कर्त् and कम् are as follow:—

1st Person Singular.

गुप्—गोपायांचकार—चकर or गोपायामास or गोपायांबभूव	&c.		
धूप्—धूपायांचकार—चकर	धूपायामास	धूपायांबभूव	&c.
विच्छृङ्—विच्छायांचकार—चकर	विच्छायामास	विच्छायांबभूव	&c.
पण्—पणायांचकार—चकर	पणायामास	पणायांबभूव	&c.
कर्त्—कर्तीयांचके	कर्तीयामास	कर्तीयांबभूव	&c.
कम्—कामयांचके	कामयामास	कामयांबभूव	&c.

(214) मी (Anit) 3. P. 'to fear.'

1 विभाय—विभय	विभिव	विभिम
2 विभयिथ—विभेथ	विभ्यतुः	विभ्य
3 विभाय	विभ्यतुः	विभ्युः

नहीं (Anit) 3. P. 'to blush.'

S.	D.	P.
1 जिन्हाय—जिन्हय	जिन्हियिव	जिन्हियिम
2 जिन्हयिथ—जिन्हेथ	जिन्हियथुः	जिन्हिय
3 जिन्हाय	जिन्हियतुः	जिन्हियुः

For भू see 197 (b).

हु (Anit) 3. P. 'to sacrifice.'

1 जुहाव—जुहव	जुहुविव	जुहुविम
2 जुहविथ—जुहोथ	जुहवथुः	जुहव
3 जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः

The other forms of भी—नहीं—भी and हु—are as follow:—

1st Person Singular.

भी—विभयांचकार—चकर	विभयामास	विभयांबभूव &c..
नहीं—जिन्हयांचकार—चकर	जिन्हयामास	जिन्हयांबभूव &c..
भू—विभरांचकार—चकर—चक्रे	विभरामास	विभरांबभूव &c..
हु—जुहवांचकार—चकर	जुहवामास	जुहवांबभूव &c..

CHAPTER XII.

The Aorist i.e. लङ् or अयतनीवृत्तिः

215. The personal terminations in the Aorist undergo certain peculiarities and it may, therefore, be classified into the Radical Aorist and the Sibilant Aorist. In the Radical Aorist the terminations are added immediately to the root or to a base prepared by the addition of अ to the root, while in the Sibilant Aorist स् or सिष् or स् is prefixed to the terminations before adding them to the root.

There are thus seven varieties in the Aorist out of which the 1st and the 6th ones are Parasmaipadi only.

Parasmaipada.

The Parasmaipada Terminations of II and III varieties are the same as those of the Imperfect Tense (लङ्). For the VII variety they are the same, but स् is prefixed to them; for the terminations साव—साम—सम् and सन् see sections 10 (a) and 10(b).

The Parasmaipada Terminations of the remaining varieties viz. for I, IV, V, and VI ones are the same as those of the imperfect Tense with उस् for अन् as the third person plural termination. But in IV variety स्, in V इष् (this ष, it will be remembered, is the same ष which Set roots take, see section 185) and in VI सिष् are prefixed to the terminations. The second and third person singular terminations for IV and VI varieties are नि and सीत् and for V variety षि and इत्.

Atmanepada.

The Atmanepada Terminations for II and III Varieties are the same as those applied to the roots of the first class of conjugations but the 4th, 5th and 7th varieties take those for the second class of conjugations with the exception of the third person plural termination for VII variety which has न् prefixed to the final त.

स्-इष् and स् are to be prefixed to the terminations in IV, V, and VII varieties सि the first person singular termination for VII variety is irregular.

There are thus three varieties of the Radical Aorist viz. I, II and III, and four Varieties of the Sibilant Aorist, viz. IV, V, VI and VII.

(216) The following are the Sets of terminations for the seven varieties

First variety (only Parasmaipadi)

S.	D.	P.
1 अन्	व	म
2 स्	तम्	त
3 व्	ताम्	उस्

Second and Third Varieties.

Parasmaipada			Atmanepada.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 अन्	व	म	1 इ	वहि	महि
2 स्	तम्	त	2 शास्	इशाम्	ध्वम्
3 व्	ताम्	अन्	3 त	इताम्	अन्त

Fourth Variety.

Parasmaipada.   *Atmanepada.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 सम्	स्व	सम्	1 सि	स्वहि	स्महि
2 सीः	स्तम्	स्त	2 स्थाः	साथाम्	ध्वम्
3 सीद्	स्ताम्	सुः	3 स्त	साताम्	सत

Fifth Variety.

1 इषम्	इष्व	इष्म	1 इपि	इष्वहि	इष्महि
2 हः	इष्टम्	इष्ट	2 इष्टाः	इपाथाम्	इध्वम्
3 ईत्	इष्टाम्	इषुः	3 इष्ट	इपाताम्	इपत

Sixth variety.

Only Parasmaipada.

1 सिष्म	सिष्व	सिष्म
2 सीः	सिष्टम्	सिष्ट
3 सीद्	सिष्टाम्	सिषुः

Seventh Variety.

1 सम्	साव	साम्	1 सि	सावहि	सामहि
2 सः	सतम्	सत्	2 स्थाः	साथाम्	सध्वम्
3 सद्	सताम्	सन्	3 सत	साताम्	सन्त

(217). Some of the Set, Wet, and Anit roots take either of I, II, III, VI, and VII varieties exclusively, some optionally, while, others take certain varieties in the Parasmaipada only. In the Atmanepada, they take the 4th or the 5th variety according as they are Anit or Set, or if they are Wet they take both varieties. These will be noted down further on. But as a general rule Anit roots take the fourth variety, Set roots the fifth, and Wet roots take both viz. 4th and 5th varieties.

(218)* The augment अ or आ is prefixed to the roots in this tense as in the Imperfect. See section 14 and 14 (a).

* लुड्य-लड्य-लुड्यक्षव्युदात्तः VI. 4. 71.   आडजादीनाम् VI. 4 102.

FIRST VARIETY.

(219). The ending आ of a root is dropped before रुद् and the root रु॒ takes अन् instead of रु॒ in the third person plural as in the Imperfect. *

(220). The roots enumerated in the following Karikas belong to the First variety.

*गातिरधीगिणादेष्टो तिष्ठतिर्यतिपर्चउती ।
ददातिःपितिष्ठूपो हुगठानां सिचःसदा ॥ १ ॥
जिग्रतिर्पयतिश्वेय इयतिष्ठृष्टी स्यतिगतया ।
सिष्ठोहुग्या तु पंचानां परस्मैपदिनां हुदिः ॥ २ ॥

The roots इ (2. P. to go), इया, दो (4. P. to cut), दा (1. P. to give), दा (3. P. A. to give), पा (1. P. to drink), रु॒ (1. P. to be) and धा (3. P. A. to hold) take the First Variety necessarily, and the roots प्रा॒ (3. P. to smell), ऐ॒ (1. P. to drink), लो॒, छो॒, and सो॒ assuming the forms of इया, दा, and रा in virtue of rule 196 (b) belong to this variety optionally. The root इ substitutes गाः॒ in the Aorist. The root दे॒ (1. A. to protect) though belonging to the यु॑† verbs is omitted since it is Atmanapadi, and the root ऐ॒ (1 P. to drink) is excluded from the यु॑ verbs which belong to this variety necessarily, only because it is included among those that belong optionally. रु॒ becomes रु॒य्, see section 195 (3).

* चिल हुदिः III. 1. 43, छ्लोः मिचृ III. 1. 44.

गातिस्थाषुपामूर्यः सिचः परभैपेद्यु II. 4. 77.

विमाणा ध्राष्टेदशाच्छासः II. 4. 78.

यु॑ इणोमाटुडिः II. 4. 51.

† वा धा च्छदाप I. 1. 20.

वा (3. P. A.), धा (3. P. A.), दा (1. P. to give),
दो (4. P. to cut), दे॒ (1. A. to protect) and
ऐ॒ (1. P. to drink) are called यु॑ verbs.

इ (2. P. to go)

S.	D.	P.
----	----	----

1 अगाम्	अगाव	अगाम
2 अगा:	अगातम्	अगात
3 अगात्	अगाताम्	अगुः

The forms of इ with अधि 'to remember' would be अध्यगाम—अध्यगाव—अध्यगाम, &c.

स्था, दा (1st and 3rd conj.) पा, धा, ग्रा, and दो, धे, शो, छो, and सो assuming the forms of दा—धा—शा—छा—and सा are to be similarly conjugated.

The forms of छो would be अच्छाम्—अच्छाव—अच्छाम, &c. and not अछाम्—अछाव—अछाम. See 202 (a).

भू (1. P. to be).

1 अभूवम्	अभूव	अभूम्
2 अभूः	अभूतम्	अभूत
3 अभूत्	अभूताम्	अभूवन्

(221) The roots ग्रा, छो, शो and सो take VI variety also.

(222) धे takes III and VI varieties.

(223) दा—धा—स्था and इ with अधि take IV variety in the Atmanepada.

(224) भू when Atmanepadi takes V variety.

SECOND VARIETY.

(225) In the second variety अ is added on to the roots before the terminations are applied. It is dropped before अम्—अन् and अन्त and lengthened before व—म—वहि and माहि, see section 19 (a and b).

(226) This अ is weak and the radical vowels, as a general rule, do not take Guna or Vridhi substitute.

* Exception:—Roots ending in र् short or long and the र् of द्वर् take Guna before the affix अ of the Second Variety.

* अदृशोऽपि गुणः VII. 4. 16.

(227) This Variety is Parasmaipadi but in the case of the roots श्वर् with सम् 3 conj.; रथा (रु॒) the substitute of रथ्; पच् (योच्) (substitute of च्); अस् (अश्) with परि 4 conj. and * लिप्, सिच् and द्वे (दृ॑), it is Atmanepadi also.

(228) The following irregularities regarding certain substitutes are to be carefully remembered.

- (a) The roots रथा and द्वे [which is to be considered as a root ending in ए॒ by virtue of rule 196 (b)] drop the final आ before the weak affix अ॑ of the second variety.
- (b) The roots पच् admits the augment च before the affix अ॑ i. e. becomes योच्. In the same way पत् takes ग॑ and अस् 'to throw' ध॑, and become पत्त् and अस्त् respectively.
- (c) In the case of the root शास्, इ॑ is substituted for the penultimate आ॑ before the affix अ॑ e. it becomes शिस् the स् of which becomes श॑ as it is preceded by इ॑. The substitute for शास् is therefore शिप्.
- (d) अ॑ is substituted for the final श॑ of the root श्वि before the affix अ॑ .

(229)† The penultimate nasal of a root is, as a general rule, dropped when the root is followed by a weak termination. Hence in the second Variety the roots ग्रंथा—१ P. स्तम्—ग्नुञ्च—
युन्द्र—स्कन्द—स्पन्द—भंग् १. A.—ग्रंस्—द्वंस्—भंस् and संम् drop their nasal.

* आत्मनेषदेष्वन्यतरस्याप III 1. 54.

(a) आतोलोपहिति च. VI. 4. 64.

(b) पतः पुम् VI. 4. 19. अस्यतेरस्युक् VII. 4. 17.

(c) शास इद्वहलोः VI. 4. 34.

शासिवसिवसीना च VIII. 3. 60.

(d) श्वयतेरः VII. 4. 18.

† अनिदिता हल उपधाया क्रृति VI. 4. 24.

(230) The roots which are conjugated in this Variety are here grouped into three karikas and they are easier to be remembered than long lists. The first karika comprises the roots which take the second Variety necessarily. The second gives the optional ones and the third is the list of roots which are all Atmanepadi but when they take the second Variety, they become Parasmaipadi.

(a) Necessary roots of the Second Variety.

पततिः सर्पतिश्वैव गच्छतिर्धसतिस्तथा ।
ह्ययतिश्वोभयपदी धातवो भवादयः स्मृताः ॥
अदादौ वक्तिशाम्ति च ख्यातिश्वाथ तृतीयके ।
इयर्तिश्व ससर्तिश्व तथोभयपदी विपिः ॥
उच्चलुद्दिव्वद्मिदमादक्षिदु दिवदसिध् क्षुध् क्षुधि गृधिः ।
क्षधी रधिहिपी चैव क्षुप् युप् युप् लुप्तिस्तथा ॥
तुभुलुभूनभुक्षुभ्रशमितमी क्षमश्रमदमश्रमक्षमिन्शिः ।
भृशिम्बेशिवशी क्षुश्रुप् तुप् दुष्पुष्पहृपरीरुपिः ॥
पुप्पुष्पुष्पुष्टपत्सुदस्यतिश्वास्यतिर्थसुजसुमसिर्सुसिः
विसकुसवुसवसह्यमुक्षौ स्त्रियातिस्तुहती तथा ।
चतुर्थके शक्यतिश्व ह्येकोभयपदी स्मृतः ॥
स्वादौ शक्नोतिरामोतिस्तुदादौ सुश्वातिः सिच्चिः ।
विन्वतिर्लिम्पतिश्वैव लुम्पतिः शाइसदी तथा ॥
पिनाइश्व शिनाइश्व रुधादावेव संमतौ ।
एते चतुरशीतिः स्युः लुह्यङ्गविकरणे सदा ॥

*Of these roots लिप्—सिच्—and है and the roots मुच् and लुप् take the fourth variety in the Atmanepada; the roots शक् and विद् which are said by some to be Set take both the fourth or fifth in the Atmanepada and विष् 3. P. A. 'to occupy' take the seventh variety in the Atmanepada.

पत् 1. P.—1st Person.	अपस्म्	अपस्त्राव	अपस्त्राम
† है (ह) 1. P.—	„ भवस्म्	अह्वाव	अह्वाम
„ 1. A.	„ अहौं	अह्वावहि	अह्वामहि

* आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्.

[†] हे A 3rd per. sing. Fourth Variety अहस्त.

धू (धोधू) 2. P. 1st P.	अयोचम्	अवोचाय	अयोचाम्
2. A.			
(substitute of द्व),	अयोचे	अयोचायहि	अयोचामहि
शास् 2. P. ,	अशिपम्	अशिपाय	अशिपाम्
स्या (स्य) 2. P. ,	अस्यम्	अस्याय	अस्याम्
A. ,	अस्ये	अस्यायहि	अस्यामहि
क् 3. P. ,	आरम्	आराय	आराम्
„ with सद् A. „	समारे	समारायहि	समारामहि
स् 3. P. ,	असरम्	असराय	असराम्
भस् 4. P. ,	आस्थम्	आस्थाय	आस्थाम्
„ with परि A. „	पर्यस्थे	पर्यास्थायहि	पर्यास्थामहि
*सिध् 6. P. „	असिचम्	असिचाय	असिचाम्
A. „	असिधे	असिचायहि	असिचामहि
लिप् 6. P. „	अलिपम्	अलिपाय	अलिपाम्
„ A. „	अलिपे	अलिपायहि	अलिपामहि
Roots 3rd Per. sing.		Roots 3rd Pers. Sing.	
1. P.		4. P.	
सृष्	असृषत्	क्षिद्	अहिक्षत्
गम्	अगमत्	सिध्	असिधत्
घस्	अघसत्	क्षुष्	अक्षुषत्
3. P.		क्षुष्	अक्षुषत्
॥ विष्	अविषत्	कुष्	अकुषत्
4. P.		रुष्	अरुषत्
उच्	ओचत्	क्षर्	आर्पत्
लुट्	अलुटत्	रुट्	अरुषत्
स्विद्	अस्विदत्	डिप्	अडिपत्
मिद्	भमिदत्	कुप्	अकुपत्
मद्	अमदत्	रुप्	अरुपत्
किद्	अकिदत्	युप्	अयुपत्

* सिध् A 3rd per. sing. Fourth Variety असिक्त.

† लिप् A 3rd per. sing. Fourth Variety अलिप्त.

॥ विष् A 3rd per. sing. Seventh Variety-अविक्षत्.

Roots 3rd P. Sing.

4. P.

रूप्	अरुपत्
अल्प्	अलुपत्
तुभ्	अतुभत्
लभ्	अलुभत्
नभ्	अनभत्
क्षुभ्	अक्षुभत्
शम्	अशामत्
तम्	अतमत्
क्लभ्	अक्लमत्
अम्	अथ्रमत्
वस्	अदमत्
अस्	अध्रमत्
क्षम्	अक्षमत्
नश्	अनशत्
भृग्	अभृशत्
भंग्	अभ्रशत्
वृश्	अवृशत्
क्लश्	अक्लशत्
तृष्	अतृषत्
तुष्	अतुषत्
द्वृष्	अद्वृषत्
पुष्	अपुषत्
हृष्	अहृषत्

Roots 3rd P. Sing.

4. P.

रिष्	आरिषत्
रुष्	अरुषत्
द्वुष्	अद्वुषत्
व्युष्	अव्युषत्
छुष्	अछुषत्
तस्	अतसत्
दस्	अदसत्
यस्	अयसत्
जस्	अजसत्
मस्	अमसत्
सुस्	असुसत्
विस्	अविसत्
कुस्	अकुसत्
डुस्	अहुसत्
वस्	अवसत्
द्वुह्	अद्वुहत्
सुह्	असुहत्
तिह्	अतिहत्
स्तुह्	अस्तुहत्
शक्	अशकत्
आप्	आपत्

5. P.

* लुप् A 3rd per. sing. Fourth Variety—अलुप्त-

§ शक् 4 A 3rd per. sing. IV Variety अशक्त. V Variety

अशक्ति.

Roots	3rd P. Sing.	.	Roots	3rd P. Sing.
6. P.			6. P.	
* सुच्	असुचत्		सद्	असदत्
† विद्	अविदत्		पिष्	अपिषत्
लुप्	अलुपत्		शिष्	अशिषत्
शद्	अशदत्			

(b) Optional roots of the 2nd Variety.

स्थिरुच्चलुच्चमुच्चमुच्चिगुरुचिरुशिःस्फुदश्युत्त्युतिः श्युतिः ।

स्फन्दिरुश्युपि वृहिश्वेव तुहिरुद्धिरुहिमतथा ।

अयोभयपदीयुन्दिरुश्युप्रवभादयः स्मृताः ॥

रोतिनिजिरुविनिश्चये जृतपूष्टप्रिलिप्तश्चिस्तथा ।

स्तम्भुश्वविच्च रिच्चयुज्जभिद्दिद्दृष्टद्वृष्टद्वृष्टपादयः ॥

सप्तविंशस्त्वेषु ये वे परस्मैपदिनो यदा

तदा लुद्धयद्विकरणा विरुप्तेन भवन्ति हि ॥

Of these 37 roots, 23 are Set, 2 Wet, and 12 Anit roots. Their other forms made up in the fourth, fifth, or both varieties are given under each root.

Set Roots.

These roots take the second and fifth varieties. श्वि takes the third also.

Roots	Variety	3rd sing.	Roots	Variety	3rd Sing.
1. P.			1. P.		
श्वि—II	अश्वत्		गुच्—II	अगुचत्	
• V	अश्वीत्		V	अग्लोचीत्	
III	अशिश्विष्ट		गुञ्च—II	अगुञ्चत्	
मुच्—II	अमुचत्		V	अगुञ्चीत्	
V	अम्लोचीत्		स्फुद—II	अस्फुटत्	
म्लुच्—II	अम्लुचत्		V	अस्फोटीत्	
V	अम्लोचीत्		श्युद—II	अद्वयुतत्	
मुच्—II	अमुचत्		V	अश्वयोतीत्	
V	अश्वीत्				

* मुच् A 3rd per. sing. Fourth Variety अमुक्त.

† विद् A 3rd person sing. IV. Variety अवित्. V. Variety अवैदिष्ट.

Roots Variety 3. sing.

1. P.

च्युत्—II	अच्युतत्
V	अच्योतीत्
श्रुत्—II	अश्रुतत्
V	अश्रोतीत्
घृष्—II	अघृष्ट्
V	अघोषीत्
वृह्—II	अवृहत्
V	अवर्हात्
तुह्—II	अतुहत्
V	अतोहीत्
उह्—II	औहत्
V	औहीत्
दुह् to kill II	अदुहत्
V	अदोहीत्

1. P. A.

बुन्द्—II P	अबुन्दत्
V P	अबुन्दीत्
V A	अबुन्दिष्ट
बुध् II P	अबुधत्
V P	अबोधीत्
V A	अबोधिष्ट

2. P.

रुद्—II	अरुदत्
V	अरोदीत्

Roots Variety 3. sing.

4. P.

ज्—II	अजरत्
V	अजारीत्
च्युच्—II P	अशुचत्
V P	अशोचीत्
V A	अशोचिष्ट

5. 9. P.

स्तम्—II	अस्तभत्
V	अस्तमीत्
7. P. A.	
चृद्—II P	अचृदत्
V P	अच्छर्दीत्
V A	अच्छर्दिष्ट
ट्रद्—II P	अट्रदत्
V P	अतर्दीत्
V A	अतर्दिष्ट

Wet Roots.

These roots take the second, fourth and fifth varieties.

Roots Variety 3 sing.

4. P.

त्रप्—II P	अत्रपत्
IV P	अत्राप्सीत् *or अताप्सीत्
V P	अतर्पीत्
द्रप्—II P	अद्रपत्
IV P	अद्राप्सीत् or अदाप्सीत्
V P	अदर्पीत्

त्रप् and द्रप् become त्रप् and द्रप् by virtue of 194

Ānit Root.

These roots take the second and fourth varieties. दिल्प् in the sense of 'to stick' takes the second, and when it means 'to embrace', it takes the seventh variety.

Roots Variety 3. sing.

1. P.

स्कन्ध—II	अस्कवद्
IV	अस्कान्तसीत्
हृण—II	अहर्णद्
IV	अह्राक्षीत्

3. P.

निज—II P	अनिजत्
IV P	अनैक्षीत्
IV A	अनिक्त
चिज—II P	अविजत्
IV P	अवैक्षीत्
IV A	अविक्त

4. P.

भिष—II	अभिषपद्
VII	अभिषक्षत्

7. P. A.

रिच—II P	अरिचत्
IV P	अरैक्षीत्
IV A	अरिक्त

Roots Variety 3. sing.

7. P. A.

विघ—II P	अविघत्
IV P	अवैक्षीत्
IV A	अविक्त
युज—II P	अयुजत्
IV P	अयौक्षीत्
IV A	अयुक्त
भिद—II P	अभिदत्
IV P	अभैत्सीत्
IV A	अभित्त
छिद—II P	अच्छिदत्
IV P	अच्छैत्सीत्
IV A	अच्छुत्त
क्षद—II P	अक्षुदत्
IV P	अक्षोत्सीत्
IV A	अक्षुत्त
रुध—II P	अरुधत्
IV P	अरौत्सीत्
IV A	अरुद्ध

(c) Roots Parasmaipadi only in the Second Variety.

रुच युद्धलुद्धलुद्युद्वित्वृत् मिद्विद्यस्यन्द स्थिद् वृथिः श्राधिः ।
कूपशुभ्षुभृत्तुभू भंशिनभी संसुध्वंसू ग्रहिस्तथा ॥

भंसुसम्भू प्रथमके रुचादेः पञ्चविशतिः ।

आत्मेपदिनी निरर्थ लुठीयन्तु विभाषया ।

यदा परस्मैपदिनी तदाह्निकरणा स्त्रता ॥

These roots though Atmanepadi are conjugated in the Parasmaipada in the II Variety. In the Atmanepada all of these

roots except स्यन्द् and कूप् take the fifth variety as they are S
 The roots स्यन्द् and कूप् are Wet and they therefore take both the fourth and fifth varieties.

Set Roots.

Roots Variety 3 sing.

1. A.

रुच्—IIP	अरुचत्
VA	अरोचिष्ट
घुट्—IIP	अघुटत्
VA	अघोटिष्ट
सूट्—IIP	असूटत्
VA	असोटिष्ट
लुट्—IIP	अलुटत्
VA	अलोटिष्ट
लुठ्—IIP	अलुठत्
VA	अलोठिष्ट
द्वृत्—IIP	अद्वृतत्
VA	अद्योतिष्ट
स्वित्—IIP	अस्वितत्
VA	अस्वेतिष्ट
वृत्—IIP	अवृतत्
VA	अवर्तिष्ट
मिद्—IIP	अमिदत्
VA	अमेदिष्ट
क्षिव्—IIP	अक्षिवदत्
VA	अक्षेविष्ट
स्विद्—IIP	अस्विदत्
VA	अस्वेदिष्ट
वृध्—IIP	अवृधत्
VA	अवधिष्ट
बृध्—IIP	अबृधत्
VA	अबधिष्ट

Roots Variety 3 sing.

1. A.

शुभ्—IIP	अशुभत्
VA	अशोभिष्ट
छुभ्—IIP	अछुभत्
VA	अछोभिष्ट
तुभ्—IIP	अतुभत्
VA	अतोभिष्ट
भ्रंग्—IIP	अभ्रंशत्
VA	अभ्रंशिष्ट
नभ्—IIP	अनभत्
VA	अनभेट
संस्—IIP	अस्ससत्
VA	अस्ससिष्ट
धंस्—IIP	अध्वसत्
VA	अध्वंसिष्ट
ध्रंग्—II P	अध्रंशत्
VA	अध्रंशिष्ट
धंस्—II P	अध्रंसत्
VA	अध्रंसिष्ट
सम्भ्—II P	अस्मभत्
VA	अस्मंभिष्ट

Wet Roots.

स्यन्द्—II P	अस्यदत्
IV A	अस्यन्त
V A	अस्यंदिष्ट
कूप्—II P	अकूपत्
IV A	अकूप्त
V A	अकल्पिष्ट

THIRD VARIETY.

(231) The Aorist forms of roots of the tenth conjugation, causals, and certain denominatives are made up in the Third Variety.

Exception:—(a)* अि 1. P. A.; गु 1. P.; रु 1. P. (if expressing the agent) and the root व्यु † 1. A. when it does not take अ॒, take this variety in the primitive form necessarily. The ending इ and उ of these roots is changed to इ॒ and उ॒ before the augment अ॒ of the third variety, and the root व्यु, though Set, does not take V variety.

(b)‡ The roots षे and फ्यु 1. P. take this variety optionally. The root षे assuming the form of व्यु by virtue of 196 (b) drops its आ after reduplication, and the root फ्यु takes Samprasārana optionally in the Aorist of the causal, viz. it is to be taken as व्यु. For the other forms of षे see I and VI varieties and for those of फ्यु II and V varieties.

(232) This variety is both Parasmaipadi and Atmanepadi; the terminations are the same as those of II variety, before which अ॒ is added on to the roots as in the second variety.

(233) The root is reduplicated in the Third variety.

(234) अि 1. P. A. ‘ to depend upon ’, ‘ to serve ’

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 अशिभियम्	आशिभियाय	आशिभियाम्
2 अशिभियः	अशिभियतम्	अशिभियत
3 अशिभियत्	अशिभियताम्	अशिभियत्
<i>Atmanepada.</i>		
1 अशिभिये	अशिभियायहि	अशिभियामहि
2 अशिभियथा:	अशिभियेयाम्	अशिभियध्वम्
3 अशिभियत	अशिभियेताम्	अशिभियन्त

* गिभिद्युम्य कर्त्तरि चद् III. 1. 48.

† कमेच्छेश्वद् वक्तव्यः ॥

‡ विभागा धेटशोः III. 1. 49.

हृ 1. P. so run	स्रु 1. P. to drop	धे 1. P. श्वि 1. P. to swell to be wet.	to go.	to drink	to go, to grow.
1 अद्वृवम्	1 असुस्रुवम्	1 अदधम्	1 अशिश्वयम्		
2 अद्वृवः	2 असुस्रुवः	2 अदधः	2 अशिश्वयः		
3 अद्वृवत्	3 असुस्रुवत्	3 अदधत्	3 अशिश्वयत्		
		श्वि 1. P.			

Causal (श्वायपत्ति-ते)

कम् 1. A. 'to wish'

1 अशिश्वयम् or अशूशावम्	1 अचीकमे or अचकमे
2 अशिश्वयः „ अशूशावः	2 अचीकमथाः „ अचकमथाः
3 अशिश्वयत् „ अशूशावत्	3 अचीकमत „ अचकमत

(235) To form the Aorist of roots of the tenth conjugation and causals, the following rules are to be attended to:—

(a) The Vikarana अ॒य of the tenth conjugation and causals to be added to the primitive root is dropped but the vowel changes are to be retained.

(b)* Roots with a penultimate short अ॒ retain it optionally and with a long अ॑ optionally shorten it. See (237).

Exception:—The roots कृप्—स्पृह्—गृह्—and सृग्. There are अदन्त roots and not roots ending in consonants. See section (238).

†(c) The penultimate long vowel is shortened (ए, ऐ and ओ, औ are shortened to इ and उ respectively).

§ Exception; (1) Roots called (a) अदन्त viz. those written in the Dhātupātha as ending in अ, the root (b) शास्, the roots (c) marked with अ॒, and the roots (d) from which a vowel has been dropped, do not shorten their penultimate vowel in this variety. See sections 238, 239, 240 and 241.

* (b) उर्क्त् VII. 4. 7,

उपधायाश्च VII. 1. 108.

† (c) णौ चङ्ग्युपधाया न्हस्वः VII. 4. 1.

§ नाम्लोपिशास्त्रविदिताम् VII. 4. 2.

Exception (2)—The roots भ्राज्—भ्रास्—भाष्—दीप्—जीप्—
मित् and पीत् shorten their penultimate vowel optionally in this
variety. See section 242.

Exception (3)—The roots कण्—रण्—भण्—अण्—दुष्—हेद्—
हृ—यण्—उद्—लृ—चण् and द्वृ do the same in the Aorist of the
causal. See section 243.

(d) Then the root is reduplicated.

(e) If the reduplicative syllable be followed by a short or a
prosodically short syllable, इ is substituted for अ in the
reduplicative syllable.

Exception (1)—In the case of the roots स्पृ—स्—रवृ—श्वर्—
श्रद्—स्त् and स्पन्, the अ in the Reduplicative syllable is
retained. See section 244.

Exception (2)—The अ in the reduplicative syllable of वेद्
and वेद् is changed to इ optionally. See section 245.

Exception (3)—Roots ending in रु short or long substitute रु
for इ in the reduplicative syllable if it be not followed by a
letter of the labial class or a semi-vowel or रु followed by अ or
आ. See section 246.

Exception (4)—The roots सु-शु-दु-मु-प्लु and च्यु do it
optionally. See section 247.

(f) * The vowel of the Reduplicative syllable is lengthened,
if it is short and not prosodically long.

- (2) भ्राज भ्रास भाष दीप जीप मील पीडामन्यतरस्याम् VII. 4. 3.
  - (3) काण्यादीनि वेति घक्कव्यम्.
  - (d) चडि. VI. 1. 11.
  - (e) सन्वल्लघुनि चहू पेरेनालोपे VII. 4. 93.
सन्धत; VII. 4. 79.
  - (1) अत्सृदृत्यरमयग्रदस्त्वस्पशाम् VII. 4. 95.
  - (2) विमाण वेटिचेहयोः VII. 4. 96.
  - (3) ओः पुण्यज्ञयोरे VII. 4. 80.
  - (4) लक्षति शृणोति द्रवति प्रवनि फलवति च्यवनीना या VII. 4. 81.
- * वीर्घोलघोः VII. 4. 94.

(236) तुल् 10 P. A. to weigh.
Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 अतूतुलम्	अतूतुलाव	अतूतुलाम्
2 अतूतुलः	अतूतुलतम्	अतूतुलत
3 अतूतुलत्	अतूतुलताम् <i>Atmanepada.</i>	अतूतुलत्
1 अतूतुले	अतूतुलावहि	अतूतुलामहि
2 अतूतुलथाः	अतूतुलेथाम्	अतूतुलध्वम्
3 अतूतुलत	अतूतुलेताम्	अतूतुलन्त

तुल्—तोलय् is the base; by (a) we have तोल्; by (c) तुल्; by (d) तुतुल्; by (f) तूतुल्; by adding अ, the termination त and the temporal augment we have अतूतुलत्.

भू 1. P. to be (causal भावयति-ते)

Parasmaipada.

1 अवीभवम्	अवीभवाव	अवीभवाम्
2 अवीभवः	अवीभवतम्	अवीभवत
3 अवीभवत्	अवीभवताम् <i>Atmanepada.</i>	अवीभवत्
1 अवीभवे	अवीभवावहि	अवीभवामहि
2 अवीभवथाः	अवीभवेथाम्	अवीभवध्वम्
3 अवीभवत	अवीभवेताम्	अवीभवन्त

भावय् the causal base of भू, by (a) भाव्; by (c) भव्; by (d) भवत्; by (e) चिभव्; and by (f) वीभव्.

स्पन्द् 1. A. 'to throb' (causal स्पन्दयति-ते)

Parasmaipada.

1 अपस्पन्दम्	अपस्पन्दाव	अपस्पन्दाम्
2 अपस्पन्दः	अपस्पन्दतम्	अपस्पन्दत
3 अपस्पन्दत्	अपस्पन्दताम् <i>Atmanepada.</i>	अपस्पन्दन्
1 अपस्पन्दे	अपस्पन्दावहि	अपस्पन्दामहि
2 अपस्पन्दथाः	अपस्पन्देथाम्	अपस्पन्दध्वम्
3 अपस्पन्दत	अपस्पन्देताम्	अपस्पन्दन्त

From स्पन्दय् by (a) स्पन्द्, and by (d) पस्पन्द्.

स्वल् 1. P. 'to stumble' (causal स्वलयति-ते.)

Parasmaipada.

S.

D.

P.

1 अचिस्वलम्	अचिस्वलाथ	अचिस्वलाम्
अचिस्वलः	अचिस्वलतम्	अचिस्वलत्
3 अचिस्वलद्	अचिस्वलताम्	अचिस्वलन्
	<i>Atmanapada.</i>	
1 अचिस्वले	अचिस्वलायहि	अचिस्वलामहि
2 अचिस्वलथाः	अचिस्वलेयाम्	अचिस्वलध्यम्
3 अचिस्वलत्	अचिस्वलेताम्	अचिस्वलन्त
From स्वलय् by (a) स्वल्; by (d) चस्वल्; by (c) चिस्वल्		

(237) Illustration of 235 (b).

कृत् 1. A. to be (पर्यति-ते) 3 sing. अर्थादितत् or अथवत्तं

पृथ् 10. P. A. (पर्ययति-ते) 3 sing. अपीपृथत् or अपपर्यत्

कृत् 10. P. A. to celebrate: (कीर्तयति-ते) 3 sing. अचीरुतक् or अचिकीर्तत्.

(238) The Illustration of Exception 1 to 235 (c).

(a)

The following roots of the tenth conjugation are called भद्रन्त since they are written as ending in अ in the Dhātupātha. They are therefore such roots as have a consonant for their penultimate. They are not roots ending in a consonant as they appear to be and the penultimate long vowel which appears after अय् is dropped, is not shortened. Also they do not undergo the vowel changes noted in (235 e and f) viz. no ए is substituted for अ in the Reduplicative syllable and its vowel is not lengthened.

धेष्ठ्-वल्क्-अंक्-विष्ट् have their forms as अदिधेकत्—अथवलक्त्—आञ्चकत्—अविविष्टत्. सुख्—दुःख् have असुसुखत्, &c. मृग्—भृग् have अममृगत्—आभगत्. रच्-सूच् have अररचत्—असूचत्. लज् has अललनत्. पद्-वट्-उद्-कट्-सेट्-खोट्-क्षोट्-have अपुषटत्—अचुकूटत्,—&c. शट्-वट्-have अशशाटत्, &c. खेड्-दण्ड्-have आचि-खेडत्—अददण्डत्. गण्-यण्-कुण्-व्रण्-कर्ण्-वर्ण्-पर्ण्-have अग्नुयणत्—अवव्रणत्—अपपर्णत्; for गण्—see (250 b); पत्-वात्-कर्त्-फेत्—

संकेत् have अववातत्-अचिकेतत्-अससंकेतत्. पत् has अपीपतत्-त
or अपपतत्-त. कथ्-अथ्-अर्थ-तुत्य् have अचकथत्-अशाश्वद्
आर्थत्-अतुतुत्यत्. गद्-पद्-छद्-छेद् have अपपदत्-अचच्छदत्—
अचिच्छेदत्. अंध्-has आन्दधत्. ऊन्-ध्वन्-स्तन्-स्तेन्-have औननस्.
अतिस्तेनत् &c. क्षेष्-क्षप्-रूप् have अचक्षपत्, &c. भास्-साम्-ग्राम्-
संग्राम्-गोम्-स्तोम्-have अवभामत्-अससामत्-अजग्रामत्-अससंग्रामत्
अज्ञगोमत्-अतुस्तोमत्. लाभ्-has अललाभत्; व्यय्-has अवव्ययत्;
घट्-स्वर्-सार्-कुमार्-पार्-शूर्-वीर्-तीर्-कत्र्-सत्र्- चित्र्— सूत्र्— मूष्
छिप्र्-मिश्र् have अचुकुमारत्—अससत्रत्—अपपारत्—अतितीरत्—अशु-
शूरत्—अविवीरत् &c. कल्—काल्—आंदोल्—शील्—वेल्—पल्लूल्—
श्शल्—प्रेसोल्—have अचकालत्—अविवेलत्—आन्दोलत्—अपिप्रेसोलत्—
अतुस्थूलत्, &c. गर्व has अजगर्वत्. पष्-गवेष्-स्त्र् have अरुरुक्षत् &c.
अंस्-रस्-वस्-भाज्-सभाज्-वास्-निवास् have आंससत्-अवभाजत् &c.
चह्-सह्-रह्-कुह्-स्तृह्-and गृह् have अचुकुहत्-अपस्तृहत्-अजगृहत् &c.

(239) Exception to 1 335 (c).

(b)

शास् 2. P.

S.	D.	P
1 अशशासम्	अशशासाव	अशशासाम्
2 अशशासः	अशशासतम्	अशशासत्
3 अशशासत्	अशशासताम्	अशशासन्

(240) Exception 1 to 235 (c).

(c)

The following roots are marked with च्छ in the Dhátupátha. These do not shorten their penultimate vowel in the Aorist of the causal, viz. in the Third variety.

चक्रास् 2. P; वाश् 4. A; तुड् 8. P; लोक्-लोच् 10. U; Parasmaipada roots of the 1st conjugation, viz. कद्; क्रीड्; निद्; पिस्;
हुइ्; हूद्; साइ्; द्राघ्-ध्राघ्-राघ्-लाघ्-शाघ्-श्लाघ्; केल्-खेल्-
चेल्-पेल्-फेल्-वेल्-शेल्-क्षेल्; मेथ्; घेड्; घेड्; रेव्; पेस्; ओघ्; ओण्-
शोण्-ओण्-श्लोण्; तोड्-रोड्-लोड्; धोर्; यौद्-रौद्; रौड् and शौड्.

Atmanepadi roots of the 1st conjugation.

शुद्-युद्-दीर्घ; टिरू-तिरू; यिष्; तिष्-स्तिष्; सोष्-श्लीरू; लोष्-
द्राष्-ध्राष्-राष्-लाष्-श्लाष्; माज्; द्राइ-धाद्-धाड्; गाए-नाए-याए;
ताए्; शाल्; काए्-धाए्-म्लाए्; काए्-नाए्-ध्राए् (242) राम्;
द्राह्-चाह्; टीरू-तीरू-शीरू-सीरू; क्षीर्-क्षीरू; चीर्-शीरू; व्रेरू-
ध्रेरू-रेरू-क्षेरू; खेज्-रेज्; हेद्; वेष्; केष्-गेष्-ग्लेष्-तेष्-मेष्-रेष्-
लेष्-वेष्-स्तेष्; रेष्; रेम्; रेव्-गेष्-ग्लेष्-तेष्-देष्-मेष्-सेष्; गेष्-
ग्लेष्-जेष्-नेष्-पेष्-प्रेष्-वेष्-रेष्-टेष्-क्षेष्; जेष्-वेष् and वेह्.

The following are the roots of the 1st conjugation, both the padas; मिष्; मिद्; चीर्; प्रोष्; होइ; याच्; राज्; माए्; धाए्;
दाए्; माह्; सेह्; पज्; रेट्; ग्लेट्; ग्लेह्; येष्; नेह्; मेष्; वेव्; एष्-मेष्-
वेष् and ग्लेष्.

(241) Exception 1 to 235 c.

(d)

मालपति (from माला)

S.	D.	P.
1 अममालम्	अममालाय	अममालाम्
2 अममालः	अममालतम्	अममालत
3 अममालद्	अममालताम्	अममालन्

This is an illustration of the root the vowel of which has been dropped.

(242) Illustration of Exception 2 to 235 c.

आज् 1. A. (भाजयति-ते,) to shine 3 Sing	अधिभ्रमत् or अद्यभ्राजत्
भास् 1. A. (भासयति-ते,) to shine 3 Sing	अर्थभ्रासत् or अरभ्रासत्
भाप् 1. A. (भापयति-ते) to speak 3 Sing	अर्थभ्रापत् or अरभ्रापत्
दीप् 4. A (दीपयति-ते) to lighten 3 Sing	अदिदीपत् or अर्थदीपित्
जीर् 1. P. (जीवयति-ते) to live 3 Sing	अजीर्णयत् or अर्थजीर्णयत्
मील् 1. P. (मीलयति-ते) 'to wink, to fado.' 3 Sing	अर्थमीलत् or अर्थमीलत्
पीड् 10. P. A (पीडयति-ते) to give pain 3 Sing	अर्थपीडत् or अर्थपीडत्

(243) Illustration of Exception 3 to 235 c.

कण् 1. P. (काणयति-ते) to sound 3 Sing	अच्छीकणत् or अच्छकाणत्
रण् 1 P. (रणयति-ते) to sound 3 Sing	अरीरणत् or अररणत्
भण् 1. P. (भाणयति-ते) to sound 3 Sing	अर्थभणत् or अरभ्राणत्

अथ० 10. P. A. (आणयति-ते) to give 3 आशीशणत् or अशआणत्
 लुप् 6. P. A. (लोपयति-ते) to cut 3 अल्लुपत् or अलुलोपत्
 हेद् 1. A. (हेट्यति-ते) to hinder, 3 अजीहिटत् or आजिहेटदे

* The root हेत् takes Samprasaraṇa in the Causal, Desiderative and in this variety. हु—हुहु—छुहु—जुहव्—जुहवः: अजुहवत् or अजुहावत्.

वण् 1. P. (वाणयति-ते) to sound 3 अवीवणत् or अववाणत्

लुद् 1. 4. P. 10. U (लोट्यति-ते) 3 अल्लुटत् or अलुलोटत्

लुप् 4. P. (लोपयति-ते) to perplex 3. अल्लुपत् or अलुलोपत्

चण् 1. P. (चाणयति-ते) to move, hurt 3 अचीचणत् or अचचाणत्

लुद् 1. A. to resist 6. P. to wallow (लोट्यति-ते) 3 अल्लुटत् or अलुलोटत्.

(244) Illustration of Exception (1) to 235 (e.)

स्मृ 1. P. to remember (स्मारयति-ते)—अस्मरत्

कृ 9. P. to tear (दारयति-ते)—अद्दरत्

त्व्र 1. A. to hasten (त्वरयति-ते)—अत्त्वरत्

प्रथ् 10 P. A. to publish (प्रा-प्रथयति-ते)—अप्रथत्

ग्रद् 1. A. to grind (ग्रदयति-ते)—अग्रदत्

स्तृ 9. P. A. to cover (स्तारयति-ते)—अत्स्तरत्

स्पग् 1. P. A. to obstruct } 10 A to take } (स्पाशयति—ते)—अपस्पशत्

(245) Illustration of Exception 4 to 235 (e.)

वेष्ट् 1. A. (वेष्टयति—ते) to surround 3 अवेष्टत् or अविवेष्टत्

चेष्ट् 1. A. (चेष्टयति—ते) to act, to be busy. 3 अच्चेष्टत् or अच्चिचेष्टत्

(246) Exception 3 to 235 (e.).

The roots हु—हुहु—स्तु—तु—धु—दु—तु—शु—क्षु—क्षण—कु—सु—and सु substitute उ for इ in the Reduplicative syllable.

The forms therefore are:—अजुहवत्—त; अजुहवत्—त; अतुष्टवत्—त; अनूनवत्—त; अदूधवत्—त or अदूधवत्—त; अदूदवत्—त; अतूतवत्—त; अदुल्लयवत्—त; अचुक्षवत्—त; अचुक्षणवत्—त; अचूक्षवत्—त; असूसवत्—त & असुष्णवत्—त.

* ह्वः संप्रसारणम् VI. 1. 32.

The Reduplicative syllable of ह—यु—स्—प्—भ् and यु 1. A. 'to go' does not change its यु to स्, as it is here followed by a letter of a labial class or a semi-vowel or ज् followed by अ or आ.

The forms therefore are:—अरीत्यत्—अपीप्यत्—अलील्यत्—अपीप्वत्—अधीम्यत्—and अजिज्यत्—त.

(247) Illustration of Exception 4 to 235 (e).

यु 1. P. (सावयति—ते) to go 3 असिस्यत् or असुस्यत्

शु 1. P. (भावयति—से) to hear 3 अशिश्यत् or अशुश्यत्

हु 1. P. (द्रावयति—ते) to go 3 अदिद्रव्यत् or अदूद्रव्यत्

पु 1. A. (प्रावयति—ते) to go 3 अपिप्रव्यत् or अपुप्रव्यत्

मु 1. A. (प्रावयति—ते) to go 3 अपिष्ट्यत् or अपुष्ट्यत्

चयु 1. A. (च्यावयति—ते) to go 3 अचिच्ययत् or अनुच्ययत्

(248) Roots with initial vowels reduplicate the following consonant and add यु to it in the reduplicative syllable. आदपति—ते (causal of अद् to eat); आद्—अद्—अदिद् and then आदित्-त;

According to article 110 (a) उन्द्, अर्द् and others form औन्दिदत् and आजिहत्.

(249) The roots अंर्ह, अंग्, अंर् अंस्, ऊन् and अर्थ् have for the Aorist of their causal the forms आथर्फत्—त; आथगत्-त; आन्दपत्—त; आंससद्-त; औननत्—त and आर्तयत्. See article 238.

(250) The root स्था* substitutes यु necessarily for the penultimate vowel, and घाँ does it optionally. स्था (causal स्थापयति—ते) by 235 (a) स्थाप्; by this rule स्थिप्; by 235 (d) तिथिप्—अतिथिपत्. घा (causal घापयति—ते); by 235 (a). घाप्; by this rule as well as by 235 (e) घिप् or घप्; by 235 (d) जिथिप् or जघप्; by 235 (e) निघप्, and so there are two bases निथिप् and निघप्—अजिथिपत् or अजिघपत्.

* निष्ठतेति VII. 4. 5.

† निघतेवा VII. 4. 6.

* (a) In the case of पा 'to drink' the penultimate vowel is dropped, and हृ is added to the reduplicative syllable. पा (causal पाययति-ते); by 235(a) पाय्; by 235(c) पय्; by 235(d) पप्य् ; by this rule पूय् and पीप्य्—अपीप्यत्. पा 'to protect' is regular in its causal Aorist form as अपीपलत्.

†(b) The root गण् takes इ or अ in the reduplicative syllable. गण् (causal गणयति-ते); by 235 (a) गण्; by 235 (d) जगण्; by this rule जीगण् or जगण्, अजीगणत् or अजगणत्.

‡(c) The हृ of the Reduplicative syllable of हि 5. P. 'to go' is not changed to घृ in this variety. The form therefore is—हि (causal हाययति-ते)—हाय्—हय्—जहय्—जिहय्—जीहय्—अजीहयत्.

§(d) स्वप् takes Samprasarana in this form necessarily, and श्वि takes it optionally in this variety and the causal Desiderative.

स्वप्—घुप्—घुघुप्—स्वप्पूप्—अस्वघुपत्

श्वि—घु—शाव्—शव्—शशाव्—घुशाव्—शूशव्—अश्वशवत्
श्वि (causal श्वाययति-ते); श्वाय्—श्वय्—शश्वय्—शिश्वय्—
अश्विश्वयत्.

+ (e) The root स्फुर् substitutes आ optionally for the penultimate vowel. स्फुर् (causal स्फोरयति-ते) by 235 (a) स्फोर्; by 235 (b) स्फुर्; by this rule स्फार् optionally. So there are two bases पुस्फुर् and पुस्फर्—अपुस्फुरत् or अपुस्फरत्.

* लोपः पिबतेरीच्चाभ्यासस्य VII. 4. 4.

† ई चगणः VII. 4. 97.

‡ है रचिः VII. 3. 56.

§ श्वेषश्वडिः VI. 1. 18. जौ च सश्वङ्गोः VI. 1. 31.

+ चिस्फरोणौ VI. 1. 54.

* (f) The causal Aorist of इ with अधि 'to study' is अध्यापिषद् or अध्यजीगपत्; of इ with अधि 'to remember' is अध्यजीगमत्; of हुत् is अद्विहुतत्; of ऊर्ण् is और्णनवत्; and of दृष्ट्य् is देपिष्ट्यत् or देविष्ट्यत्.

SIXTH VARIETY (only Parasmaipadi).

The 6th and 7th varieties are treated here before the 4th and 5th ones, it being more advantageous to do so.

(251) In this Variety terminations are directly applied to the roots.

(252) Necessary and Optional roots of VI variety:—

† यमादेशोयच्छतिश्व रामिःपर्याद्वयुपादिकः ।
नम्भीनातिमिनोतिश्वऽदन्तैजन्ताश्व धातवः ॥
नित्यं सक्षिसाच्चिटश्वैपां लुडिज्ञेया मनीषिभिः ॥ १ ॥
लिनातिनिग्रतिषेद्वशो छचतिस्यतरिच धातवः ।
पौद्वसग्वेदसिचौचाक परस्मैपदिनः स्मृताः ॥ २ ॥

The roots यम्, रम् with परि—आ—वि and उप and the roots नम्, मी 9 P 'to kill,' मि 5 P to throw, and the roots ending in आ, ए, ऐ, and ओ take the sixth variety necessarily in the Parasmaipada. The root ली 9. P. 'to adhere,' and the roots ग्रा, घे, शो, छो and सो take this variety optionally.

(253) The roots रम्, मि 5 A, मी 9 A, take the fourth variety in the Atmanepada and ली 9. P. takes it in the Parasmaipada.

(a) For ग्रा, शो, छो, and सो see section 221 (page 234.)

(b) For घे see section 222 and third variety.

(c) For the roots वो 4. P. to cut, दा 1. P. वा 3. P. घा 1. P. 'to drink' स्था and घा 3. P. See section 220.

* णी च संश्वडोः II. 4. 51. गुतिस्याप्योः संप्रसारणम् VII. 4. 47.
बुद्धयोदुडि 1. 3. 91.

† यमरमनमार्ता सकूच VII. 2. 73.

विमार्था ग्राधेदशाच्छासः II. 4. 78.

(d) The roots दा 3. A. स्था 1. A. and धा 3. A. take the fourth variety in the Atmanepada.

(254) The root वे 1. U. 'to weave,' घ्ये 1. U. 'to cover,' हा 3. P. to go, हा 3. A. to abandon, and ज्ञा 9. U. 'to know' take the sixth variety according to section (252) in the Parasmaipada, but in the Atmanepada they take the fourth variety.

(255) The roots गा and इयै 'to go,' त्रै and दे to protect, मे to return or exchange, च्यै to grow, all of the 1st conjugation, and the roots मा 3. 4. to measure, though ending in आ, ए and ऐ, do not belong to this variety, as all of these are Atmanepadi roots. They take the fourth variety being Anit.

(256) The root ह्वे takes the second variety in both the Padas (see page 235). Besides it takes the fourth variety in the Atmanepada.

(257) For रुया see exception to section 196. It takes the second variety necessarily. See section 228 (a).

(258) The root दरिक्रा drops its आ optionally in the Aorist taking the sixth variety when it retains this आ, and the fifth one when it is dropped.

(259) Most of the Parasmaipadi roots ending in vowels that take this variety are given here.

The roots ज्या 9. P., द्रा, पा to protect, प्रा, प्सा, भा, मा, या, रा, ला, वा, आ, सा, all of the 2nd conj. and the roots धमा, ज्ञा, कै, क्षै, गै, ग्लै, दै घ्यै, म्लै, शै, and स्त्यै, all of the 1st conjugation take the sixth variety.

यस् 1. P. to restrain.

S.	D.	P.
1 अयंसिष्म्	अयंसिष्व	अयंसिष्म
2 अयंसीः	अयंसिष्म्	अयंसिष्ट
3 अयंसीत्	अयंसिष्टान्	अयंसिषुः

Roots	Variety 3. sing.
आरम्	1. P.—VI आरंसीत्
रम्	1. A.—IV अरंस्त
नम्	1. P.—VI अनंसीत्
मि	5. P. } -VI अमासीत्
मी	9. P. } मी 5. A. } -IV अमास्त
मी	9. A. } मी 9. P. } ली 9. P.—VI अलासीत्
ली	9. P.—IV अलैसीत्
धे	1. P.—II अधाद् —VI अधासीत् —III अदधत्
दा	3. P.—I अदात्
दा	3. A.—IV अद्वित्
धा	3. P.—I अधात्
धा	3. A.—IV अधित्

Roots	Variety 3 sing.
स्था	1. P.—I. अस्थाद्
स्था	1. A.—IV अस्थित्
वे	1. P.—VI अवासीत्
वे	1. A.—IV अवास्त
व्ये	1. P.—VI अव्यासीत्
व्ये	1. A.—IV अव्यास्त
ज्ञा	9. P.—VI अज्ञासीत्
ज्ञा	9. A.—IV अज्ञास्त
हा	3. P.—VI अहासीत्
हा	3. A.—IV अहास्त
के	1. P.—VI अकासीत्
दरिद्रा	2. P.—VI अदरिद्रासीत् —V अदरिद्रीत्
ह्रे (ह)	1. P, II अहृत् 1. A. II अहृत
	1. A. IV अहृत्त

SEVENTH VARIETY.

(260) The radical vowels do not undergo Guna or Vridhī substitute in this variety.

(261) Necessary and Optional roots of VII variety

* कुशिस्त्यपिर्दिशिद्विही दुहोद्विप्सेहती रिशि. ।
रुशोरुहिलिश्यतिश्व लिशातिर्विशतिलिहिः ॥
एतेवेदाधिकवश लुड्नित्यक्षयोगिनः ॥ १ ॥
निष्कुपि: कर्पतिकृपी क्षिक्षातिर्विष्णुहिर्गुहिः ।
त्रुहिद्वृही सूशिवृही श्रिष्ट्यतिश्व सृहिसृचिः ॥
लुड्निक्षयोगिनो वैते धातयस्तु चतुर्दश ॥ २ ॥

* शल इयुपधादनिटः यस्तः III. 1. 45.

न दृशः III. 1. 48.

सृशमृशक्षेत्रपृष्ठाच्छ्लः सिज्वावाच्यः ।

Anit roots ending in श्-ष्-स्- or ह् with a penultimate इ-उ-क्त or ल्, take the seventh variety. दृह् is an exception, it takes II and IV varieties. Such of the Wet roots as answer the above rule take this variety optionally. Fourteen of the Anit roots take this variety necessarily, and fourteen others including also some of the Wet roots take it optionally.

(262) Of the optional roots विष् takes II variety in the Parasmaipada, and VII in the Atmanepada; श्रिलिष् when it means 'to embrace' takes VII variety, but when meaning 'to cling' it takes II one; the roots कृष्, मृश्, and स्पृश् being Anit take IV variety also; and the remaining roots viz. निष्कृष्—क्लिष्—युह्—गृह्—तुह्—बृह्—वह् and सनुह् when they are Set take V variety, and when Anit they take VII variety instead of IV one, as they end in श्-ष्-स् or ह्.

(263)* The root दुह्—विह्—लिह् and युह् when followed by the Atmanepada terminations with an initial consonant of the dental class viz. by the terminations सावहि—सथाः—सध्वम् and सत् drop optionally the स् or सा and take only वहि—थाः—ध्वम् and त् as their terminations in this variety.

Necessary Roots.

लिह् 2. 'to taste.'

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 अलिक्षम्	अलिक्षाव्	अलिक्षाम्
2 अलिक्षः	अलिक्षतम्	अलिक्षत्
3 अलिक्षत्	अलिक्षताम्	अलिक्षन्
<i>Atmanepada.</i>		
1 अलिक्षि	अलिक्षावहि-अलिद्वहि	अलिक्षामहि
2 अलिक्षथाः-अलीढाः	अलिक्षाथाम्	अलिक्षध्वम्-अलीद्वम्
3 अलिक्षत्-अलीढ	अलिक्षताम्	अलिक्षन्त

* छम्बा दुहदिहलिहयहामात्मनेपदे दन्त्ये VII. 3. 73.

FOURTH VARIETY.

(264) Anit roots take IV variety necessarily and Wet ones optionally. The exceptional peculiarities are noted further on.

(265) The radical vowel takes its Vridhi substitute in the Parasmaipada.

(266)* In the Atmanepada the penultimate इ—उ—ऋ—
ल् short or long, and the final ऋ of a root remain the same, while the ending इ or उ short or long takes Guna.

(267)† Anit roots change their penultimate ऋ to र् optionally.

(268)‡ स् is dropped when it is preceded and followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel. It is also dropped when preceded by a short vowel and followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel.

(269)§ The ending स् of a root when followed by any termination, beginning with स् and belonging to the non-conjugational tenses and moods, takes त् as its substitute.

Anit Roots.

(270) Anit roots with the exception of those belonging to I, II, III and VI varieties must take IV variety necessarily. Some of the Anit roots that take the other varieties optionally or in the Parasmaipada only have their other or Atmanepada forms made up in this variety.

The following Karikas enumerate the necessary and optional roots of the fourth variety.

* लिङ्गसिचावात्मेनपद्मु 1. 2. 11. उच्च 1. 2. 12.

† अनुदात्तस्य चट्टुपघस्यान्यतरस्याम् VI. 1. 59.

‡ झलोझलि VIII. 2. 26. हस्वादङ्गात् VIII. 2. 27.

§ सः स्वार्थधातुके VII. 4. 49.

पञ्चिर्मजिभुजीभास्त्रियं ज्वरथि रिहृतुदिनुं दि ।
क्षिप्तपूषपूषाप् नहियही द्वेते द्विपदिन स्थृता ॥ १ ॥

पृच्छतिस्त्वजतिश्वेष भञ्ज्ञमरजरुग् सञ्जस्त्रिस्तथा ।
यध्नाती राध्यधि सापिश्चतुपूषपूषम् देश्यमिर्दहि ॥
एते सप्तदशोव स्तु परस्मैपदि धातय ॥ २ ॥

स्वञ्ज्ञ हृषुध्ययुधिमनी तेपते रमतेलाभि, ।
यद्यविद्योविनश्चैव ह्यास्मनेपादि धातय ॥
घ्रयश्वत्वार्दिशदेते नित्यसिचिभवन्ति हि ॥ ३ ॥

रिच्छविग्निनिर्युज्यपिनिर क्षुद्दिद्विद्वधरकं दिर्दृशि ॥
स्पृशस्त्रश्लृश्मुच्चसिचिगमी लिपिर्द्विपियमीरमि ॥
लुडि सिज् यागिनो ये ते एकायंशाति धातय ॥ ४ ॥

Note.—The roots भन् ४ अ—क्षुर् ४ अ—विद् ४ ७ अ—and यस् १ P are Anit and take IV variety, but विद् २ P—भन् ८ अ—and यस् २ P are Set and take V variety only युष् १. P and यस् ४ P though Set take II variety exclusively युष् १st conjugation takes V variety in both the padas, and विद् ६ U being considered by some as a Wet root ought to take IV and V varieties, but it takes II variety in the Parasmaipada and V in the Atmanepada

The root गम* takes II and IV varieties, and गम VI and IV ones गम† meaning “to marry” and गम drop their nasal option ally in the Atmanepada fourth variety. गम‡ meaning “to make known the faults of others” and गम§ do the same necessarily वृष् §§ is substituted for हन् in the Parasmaipada necessarily and optionally in the Atmanepada The substitute वृष् ** takes V variety, and its vowel does not take Vriddhi

* वा गम १ २ १३

† विभाषीपयमने १ २ १६ ‡ यमो ग-धने १ २ १०

§ हन सिच् १ २ १४

§§ लुडि च II. ४ ४३

आस्मनेपदेष्वन्यतरस्याप् II ४ ४४

** जनिवध्योऽच्य VII ३ ३५

The Optional Roots.

रिच्चविच्चनिजिर्युज्जिजिर् क्षुद् छिद् भिद् रुध् स्कंदिर्विशः take II and IV varieties; स्पृष्ट्—मृश् and कृष् IV and VII, and रस् IV and VI varieties. The roots लुप् and सुच् 6th conjugation take II variety in the Parasmaipada and IV one in the Atmanepada. The roots सिच् and लिप् 6th conjugation do the same in the Atmanepada but take II variety not only in the Parasmaipada but in the Atmanepada also.

(271) The root “पद् substitutes इ necessarily for the termination स्त्, the third person singular of the Aorist. It is optionally so substituted in the case of the roots † दीप्—जन—ध—पूर—ताय् and प्याय्.

मन् 4. A.

S.

P.

1. अमंसि
2. अमंस्था:
3. अमंस्त

बुध् 4. A.

1. अभुत्सि
2. अबुद्धाः
3. अबुद्धू {
अबोधि }

वस् 1. P.

1. अवात्सम्
2. अवात्सीः
3. अवात्सीत्

विद् 4. 7. A.

1. अविन्ति
2. अवित्था:
3. अविन्त

गम् 1. A.

1. समगंसि
2. समगंस्था:
3. समगंस्त

गम् 1. A.

S.

P.

1. समगसि
2. समगथा:
3. समगत्
यम् to make known.

1. उदायसि
2. उदायथा:
3. उदायत्

हन् A.

1. आहसि
2. आहथा:
3. आहत्

यम् 1. A. to marry.

1. उपायसि
2. उपायस्था:
3. उपायस्त्

1. उपायसि
2. उपायथा:
3. उपायत्

* चिणते पदः III. 1. 60.

† दीपजनबुधपूरीनायिष्यायिभ्योन्यतरस्याम् III. 1. 61.

नद् 4. U.

Paramaipada.

S. D. P.

1. अनात्सम् अनात्स्य अनात्सम्
2. अनात्सीः अनाद्म् अनाद्म्
3. अनात्सीत् अनाद्माम् अनारम्भः

वन्धू 9. P.

S.

D.

P.

1. अभान्त्सम् अभान्त्स्य
2. अभान्त्सीः अभान्द्म्
3. अभान्त्सीत् अभान्द्माम्

Roots Variety 3. Sing.

- यच् I. P.—IV अपाक्षीत्
     A.— „ अपक्त
 भज् I. P.— „ अभाक्षीत्
     A.— „ अभक्त
 भुज् 6. P } - „ अभोक्षीत्
     7. P } - „ अभुक्त
     . 7. A.— „ अभुक्त
 अस्त् 6. P.— „ अभाक्षीत् }
     A.— „ अभट् }
     A.— „ अभट् }
 यज् I. P.— „ अयाक्षीत्
     A.— „ अयट्
 रञ्ज् 1. P.— „ अरद्वक्षीत्
     A.— „ अरद्वक्त
 नद् 4. P.— „ अनात्सीत्
     A.— „ अनद्म्
 वह् 1. P.— „ अधाक्षीत्
     A.— „ अवोढ

Almanepada.

S. D. P.

1. अनतिस अनश्यहि अनत्स्महि
2. अनद्मा. अनत्साथाम् अनद्मम्
3. अनद्म अनत्साताम् अनत्सत्

वन्धू 9. P.

D.

P.

- अभान्त्सम्
- अभान्द्म्
- अभान्त्सुः

Roots Variety 3. Sing.

- लिद् 6. P.—IV असौत्सीत्
     4. A. } ? असित्
     7. A. } ? असित्
 तुद् 6. P. „ अतौत्सीत्
     A. „ अतुत्
 तुद् 6. P.— „ अनौत्सीत्
     A.— „ अनुत्
 क्षिप् 4. P. }
     6. P. } ? अक्षेप्सीत्
     6. A.— „ अक्षिप्स
 तप् 1. P.— „, अताप्सीत्
     4. A.— „ अतप्स
 वप् 1. P.— „, अवाप्सीत्
     A.— „, अवप्स
 शप् 1 P.— „, अशाप्सीत्
     A.— „, अशप्स
 घस् 4. P.—II अग्सत्
 दह् 1. P.—IV अधाक्षीत्
 स्वज्ज् 1. A.— „, अस्वद्क
 हड् 1. A.— „, अहत्

Roots	Variety	8. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
प्रच्	6. P.—,,	अप्राक्षीत्	बुध्	4. A.—IV	अबुद्ध् } अवाधि }
त्यज्	1. P.—,,	अत्याक्षीत्	बुध्	1. P.—II	अबुधत्
भज्	7. P.—,,	अभाइक्षीत्	बुध्	1. P.—V	अवोधीत्
मस्त्	6. P.—,,	अमाद्वक्षीत्	युध्	4. A.—IV	अयुद्ध्
रुज्	6. P.—,,	अरौक्षीत्	मन्	4. A.—,,	अमंस्त
सञ्ज्	1. P.—,,	असाद्वक्षीत्	मन्	3. A.—V	अमनिष्ट
सृज्	6. P.—,,	अस्त्राक्षीत्	तिष्	I. A.—IV	अतिस्त
बन्ध्	9. P.—,,	अभान्तसीत्	रथ्	I. A.—,,	अरथ
राध्	4. P. } 5. P. }	अरात्सीत्	लभ्	I. A.—,,	अलब्ध
व्यध्	4. P.—,,	अव्यात्सीत्	पद्	4. A.—,,	अपादि
साध्	5. P.—,,	असात्सीत्	विद्	4. A. } 7. A. }	— अवित्त
छुप्	6. P.—,,	अच्छौप्सीत्	विद्	2. P.—V	अवेदीत्
स्वप्	2. P.—,,	अस्वाप्सीत्	विद्	6. P.—II	अविदत्
यश्	1. P.—,,	अयाप्सीत्	विद्	6. A.—IV	अवित्त
दंश्	1. P.—,,	अदांक्षीत्	विद्	6. A.—V.	अवेदिष्ट
वस्	1. P.—,,	अवात्सीत्			
वस्	2. P.—V	अवासट्			

Most of the Anit roots ending in vowels have been given here with their noteworthy exceptions in each case.

(272) Anit roots ending in आ and those in ए—ऐ and ओ according to 196 (b).

For Parasmaipada roots of this description see VI variety.

ली 9 P assuming the form of ला by virtue of 196 (a) takes IV and VI varieties.

Atmanepadi Roots such as घ्ये—घै—इघ्ये—मे (all 1st conj.) and the root मा 3rd and 4th conj. take IV variety only. मा in Parasmaipada takes VI variety.

Roots belonging to both the padas such as वे—घ्ये—(1. U.); मि 5. U. सी, ज्ञा 9. U. and हा 3. U. take VI variety in the Parasmaipada and IV in the Atmanepada.

Exception (1):—The roots दा 1. U. पा and स्या take the first variety in the Parasmaipada, and 4th in the Atmanepada. दे 1. A. takes IV variety.

Exception (2).—The root है takes II in the Parasmaipada and IV in the Atmanepada.

The root स्या which is a substitute for चक्र takes II variety only.

(273)* The vowel of the roots स्या and है verbs viz. हा 3-पा-दा 1-दो-दे and है (See page 233) takes है as its substitute, and as it is weak, it does not take Guna or Vriddhi.

Roots Variety	3 sing.	Roots Variety	3 sing.
ली 9. P—VI	अलासीद् .	हे 1. P—VI	अवासीत्
IV	अलैपीद्	1. A—IV	अवास्त
प्ये 1. A—IV	अप्यास्त	हये 1. P—VI	अव्यासीत्
ये " — "	अव्यास्त	1. A—IV	अव्यास्त
इये " — "	अद्यास्त	मि 5. P } -VI	अमासीत्
मे " — "		मी 9. P } -VI	अमासीत्
मा 3. A—"	अमास्त	मि 9. A } -IV	अमास्त
मा 4. A—"		मी 9. A } -IV	
मा 2. P—V1	अमासीद्	पा 3. P—I	अपाद्
जा 9. P—VI	अज्ञासीत्	3. A—IV	अधित
। 9. A—IV	अज्ञास्त	स्या 1. P I	अस्थाद्
हा 3. P—VI	अहासीत्	1. A IV	अस्थित
3 A—IV	अहास्त	हे 1. A IV	अहास्त
दा 1. P—I	अदाद्		
1. A—IV }			
दे 1. A—"	अदित		

For the other forms of है and स्या see the second variety.

(274) Anit Roots ending in है.

The roots इ. 1. P. to go, क्षि 1. 5. P, धि 8. P. to hold, and हि 5. P., the root स्मि 1. A. and the roots चि 5, जि 1, and सि 5. 9. to lie, (all both the padas) take IV variety.

* स्थान्योरिक्त 1. 2. 17

Exception:—The roots श्रि and निः are Set, but श्रि takes III variety exclusively, and निः takes II, III and V varieties. The roots इ 2. P. and इ with अधि 'to remember' take II variety, but इ with अधि 2. A. 'to study' takes IV variety. In the last case गा is * optionally substituted in the Aorist and the Conditional. The terminations to be applied to this † गा and to the verbs of the कुटादि class are weak with the exception of those of the Causal, the अ of the Perfect and the affix जित्. Again the vowel of this गा takes ई as its substitute according to the following rule.

(275) ‡ The vowel of the तु verbs, मा, स्था—गा—पा—हा and सो takes ई as its substitute when followed by the consonantal weak terminations.

इ with अधि 'to study.'

2. Atmanepada.

S.

D.

P.

1 अध्यगीषि	अध्यगीव्वहि	अध्यगीम्भाहि
2 अध्यगीष्टा:	अध्यगीषाथाम्	अध्यगीद्वम्
3 अध्यगीष्ट	अध्यगीषाताम्	अध्यगीषत
1 अध्यैषि	अध्यैव्वहि	अध्यैम्भाहि
2 अध्यैष्टा:	अध्यैषाथाम्	अध्यैद्वम्
3 अध्यैष्ट	अध्यैषाताम्	अध्यैषत

Roots Variety

3. Sing.

इ 1. P.—IV

ऐषीत्

क्षि 1. P. { 2. P. }

अक्षैषीत्

धि 6. P.— „

अधैषीत्

हि 5. P.— „

अहैषीत्

स्मि 1. A.— „

अस्मेष्ट

चि 5. P.— „

अचैषीत्

„ —A.— „

अचेष्ट

Roots Variety

3. Sing.

जि 1. P.—IV

अजैषीत्

„ —A.— „

अजेष्ट

सि 5.9 P.— „

असैषीत्

„ A.— „

असेष्ट

शि — „

see page 243.

चि — „

see pages 239 and 244.

इ 2. P.

इ with अधि } see page 234.
to remember }

* विभाषा लुद्दल्डोः II. 4. 50.

† गाङ्कुटादिभ्योऽजित्तिनिष्टि 1. 2. 1.

‡ द्वमास्थागापाजहातिसां हालि VI. 4. 66.

(276) Anit Roots ending in त्.

The roots भी—ही (3 conj.); श्वी—री—द्वी (9); धी 2; है 1, 2 and ली 1 (all Parasmaipadi), the roots भी—प्री—धी—री—दी—ती—ली and है all of the 4th conjugation Atmanepada; and the roots श्री—प्री—की (9); and नी 1, both the padas, take IV variety.

Exception:—शी 2 A. and द्वी 1. 4 A. are Set and take V variety. For भि—मी and ली 9 P. see 196 (a) and page 255.

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
भी 3. P.—IV		अभैपीत्	री 4 A.—IV		अरेट्
ही 3. P.— „		अन्हैपीत्	ली 4 A.— „		अलास्त्
शी 9. P.— „		अक्षैपीत्	है 4 A.— „		ऐट्
री 9. P.— „		अरैपीत्	भी 9. P.— „		अभैपीत्
द्वी 9. P.— „		अद्वैपीत्	धी 9. A.— „		अभैपीत्
धी 2. P.— „		अवैपीत्	प्री 9. P.— „		अप्रैपीत्
है 2. P. } — „		ऐपीत्	प्री 9. A.— „		अप्रैपीत्
है 1. P. } — „			की 9. P.— „		अक्षैपीत्
ली 1. P.— „		अलैपीत्	की 9. A.— „		अक्षैपीत्
भी 4. A.— „		अभैट्	नी 1. P.— „		अनैपीत्
प्री „ — „		अप्रैट्	नी 1. A.— „		अनैपीत्
शी „ — „		अशैट्	शी 2. A.— V		अशयिट्
धी „ — „		अधैट्	द्वी 1. A. } — „		अद्वयिट्
दी „ — „		अद्वास्त्	द्वी 4 A. } — „		अद्वयिट्
		see 196 (a)			

(277) Anit Roots ending in त्.

The roots कु—तु—सु (2 conj.), हु 8 and हु 5 (all Parasmaipadi); हु 2; ए्ल—एु—ज्यु—यु—दु—च्यु and कु all of 1st conj. Atmanepadi, and शु—धु (5), सु and स्कु (9) of both the padas take IV variety.

* Exception (1). The Anit Roots हु and सु take III variety exclusively.

* णिश्चिन्तुम्यः कर्त्तिच्छृ III. 1. 48.

* Exception (2). The Anit Roots स्तु 2 and सु 5 U. take IV variety in the Atmanepada and V variety in the Parasmaipada.

† Exception (3). The Anit Root सु 1, 2. Parasmaipada takes IV and V varieties.

Exception (4). The roots शु—रु—क्षु—हु—भु and स्तु are Set and therefore take V variety. The root स्तु and क्रम् † take IV variety in the Atmanepada and V in the Parasmaipada.

(277 a) शु 6. P. and क्रु 6. A. 'to sound' belong to कुटादि class and the vowel therefore does not take Guna. See 274.

Roots Variety 3. Sing.

कु	2. P.—IV.	अकौपीत्
तु	2. P.— „	अतौपीत्
शु	2. P.— „	अयौपीत्
हु	3. P.— „	अहौपीत्
दु	5. P.— „	अदौपीत्
हु	2. A.— „	अहोष्ट
मु	1. A.— „	अम्होष्ट
पु	" — "	अप्रोष्ट
ज्यु	" — "	अज्योष्ट
गु	" — "	अगोष्ट
ङु	" — "	अङ्गोष्ट
च्यु	" — "	अच्योष्ट
कु	" — "	अकोष्ट
शु	5. P.— „	अश्रौपीत्
शु	5. A.— „	अश्रोष्ट
रु	2. P.— V	अरावीत्
क्षु	2. P.— „	अक्षणावीत्
तु	2. P.— „	अनावीत्
भु	2. P.— „	अक्षावीत्

Roots Variety 3. Sing.

शु	5. P.—IV	अधौपीत्
धु	5. A.— ..	अधोष्ट
यु	9. P.— „	अयौपीत्
यु	9. A.— „	अयोष्ट
स्तु	9. P.— „	अस्तौपीत्
स्तु	9. A.— „	अस्तोष्ट
हु	1. P. {	See page 244.
शु	1. P. {	See page 244.
स्तु	2. P.— V	अस्तावीत्
स्तु	2. A.—IV	अस्तोष्ट
सु	5. P.— V	असावीत्
सु	5. A.—IV	असोष्ट
सु	1. P. {	
सु	2. P. { IV	असौपीत्
	„ V	असावीत्
यु	2. P.— „	अयावीत्
स्तु	2. P.—V	अस्तावीत्
स्तु	2. A.—IV	अस्तोष्ट
कु	6. A.—IV	अकुत्
यु	6. P.—IV	अयुपीत्

* स्तुसुधृत्यः परस्पैपदेषु VII. 2. 72.

† See † page 176.

‡ स्तुक्मोरनात्मनेपदानिमित्ते VII. 2. 36.

(278) अनि Roots ending in घट.

The roots घृ 3-सु-स्त्र-हृ (all 1. P.), the roots मृ-ए-हृ-घृ (all 6. A.), and the roots मृ 1. 3; घृ 5. 8: हृ-ए-घृ (all 1. U.) take IV. variety.

Exception (1) The root घृ 3. P. takes II variety.

Exception (2). * Roots with a final घट which is preceded by a conjunct consonant take IV or V variety in the Atmanepada. The root स्त्रू 5. U. is a root of this kind.

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
घृ	3. P.—IV	अपार्षद्	मृ	1. A. {	IV अभृत्
सु	1. P.—,,	असार्षद्	मृ	3. A. {	
स्त्र	1. P.—,,	अस्तार्षद्	हृ	5. P. {	
हृ	1. P.—,,	अहार्षद्	घृ	8. P. {	अकार्षद्
स्त्र	6. A.—,,	अस्तृत	रु	5. A. {	
ए	" — "	अष्टृत	घृ	8. A. {	अछृत
इ	" — "	अइृत	हृ	1. P.—,,	अहार्षद्
ऐ	" —,,	अपृत	हृ	1. A.—,,	अहृत्
भृ	1. P.—,, {	अभार्षद्	ए	1. P.—,,	अधार्षद्
मृ	3. P.—,, {		ए	1. A.—,,	अधृत्
			घृ	1. P.—,,	आर्षद्

स्त्रू 5. Parasm. 4th Variety.

S.	D.	P.
1 अस्तार्षद्	अस्तार्ष्य	अस्तार्ष्म
2 अस्तार्षः	अस्तार्ष्म्	अस्तार्ष्म
3 अस्तार्षद्	अस्तार्ष्म्	अस्तार्षुः

स्त्रू 5. Atm. 4th Variety.

1 अस्तृपि	अस्तृप्वहि	अस्तृप्वमहि
2 अस्तृथाः	अस्तृपाथाम्	अस्तृप्व (ह) म्
3 अस्तृत	अस्तृपाताम्	अस्तृपत

* ग्रन्थश्लोगदेः VII. 2. 43.

For the Atmaupadī forms of the 5th Variety See section 286.

SET ROOTS.

(279) * वृ 9. A; वृ 5. U; and roots ending in long क्र take IV or V variety in the Atmanepada.

वृ 9. 5. A. 4th Variety.

1	अवृपि	अवृष्वहि	अवृष्महि
2	अवृथाः	अवृष्पाथाम्	अवृष्ट्मम्
3	अवृत्	अवृष्पाताम्	अवृष्पत

वृ 9. A. 4th Variety.

S. P.

1	अद्वर्षि	अवृष्महि	1	अस्तीर्षि	अस्तीर्ष्महि
2	अद्वर्ष्णाः	अवृष्ट्मम्	2	अस्तीर्षाः	अस्तीर्ष्ट्मम्
3	अद्वर्ष्टु	अवृष्पत	3	अस्तीर्ष्टु	अस्तीर्ष्पत

For वूर् and स्तीर् See section 23 (a).

† क्रम् 1 conj. is Anit when Atmanepadi.

	S.	D.	P.
1	अक्रंसि	अक्रंस्वहि	अक्रंस्महि
2	अक्रंस्थाः	अक्रंसाथाम्	अक्रन्ध्वम्
3	अक्रंस्त	अक्रंसाताम्	अक्रंसत

WET ROOTS.

(280) Of Wet roots तज्ज्व—तज्ज्ञ—मृज्ज—ब्रश्च—ब्रप्—गाह—
चृह्—अक्ष्—तक्ष्—त्वक्ष्—सिध् 1. P. and अश् 5. A.— शुप् 1. P. and
क्षम् 1. A take IV or V variety. The roots क्षिद् रध्—नघ्—हुह्—
—सुह्—सिन्ह—स्तुह and सिध्—शुप्—क्षम् (when these three roots
are of the 4th conjugation) take II variety necessarily. अश्
9. P. and शुप् 1. A. being Set take only V variety. The roots तृप्—हृप्—स्यन्द् and कृप् take II, IV and V, and the roots क्षिग्—
गृह्—यह्—तुह्—स्तुह्—वृह् and वृह् take VII and V varieties. The
root अञ्ज् ‡ takes V variety only.

* लिङ्गसित्तेचोरात्मनेषेद्यु. VII. 2. 42.

† See exception 4 to section 277.

‡ अञ्जः सित्ति VII. 2. 71.

गाहू 1. A. 4th variety.

D.

P.

S.

- 1 अघाक्षि
2 अगाढः
3 अगाढ

अघाक्षहि
अघाक्षाथाम्
अघाक्षाथाम्
5th variety.

अघाक्षमहि
अघाद्वम्
अघाक्षत

- 1 अगाहिपि
2 अगाहिटा:
3 अगाहिट

अगाहिष्वहि
अगाहिपाथाम्
अगाहिपाताम्

अगाहिप्महि
अगाहिष्व-द्व-म्
अगाहिपत

Roots Variety 3. Sing.

तञ्च् 7. P.—IV
तञ्ज् 7. P.—IV
मृञ् 1. P. } IV
वञ्च् 6. P.—IV
ब्रञ् 1. A.—IV
हुं 6. P.—IV
अञ् 1. P.—IV
तञ् 1. P. } IV
तञ् 5. P. } IV

अतांक्षीत्
अतञ्जीत्
अमार्जीत्
अव्राक्षीत्
अवश्वीत्
अतृष्णीत्
अतर्हीत्
अताक्षीत्
अतञ्क्षीत्

Roots Variety 3. Sing.

त्वञ् 1. P.—IV
अश् 5. A.—IV
अश् 9. P.—V
गुप् I. P.—IV
गुप् 4. P.—II
गुप् 1. A.—V
क्षम् 1. A.—IV
गुप् 4. P.—II
सिध् 1. P.—IV
अञ्ज् 7. P.—V

अत्वाक्षीत्
व अत्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

अन्वाक्षीत्
व अन्वक्षीत्
आट
व आशिट
आशीत्
अगौप्सीत्
व अगोपीत्
अगोपायीत्

For the forms of other roots
see the varieties concerned.

(281) The roots सृ 1. U., * घृ 5. 9. U, and सू 2. 4. A. are wet. They therefore take both IV and V varieties, with the exception of घृ which does not take IV variety in the Parasmaipada.

* See section 186.

Roots	Variety	3. Sing.		Roots	Variety	3. Sing.
स्व्	1. P.—IV	अस्वार्पीत्		धू	5. A. } —	V अधविष्ट
	V	अस्वारीत्		धू	9. A. } —	
स्व्	1. A.—IV	अस्वृत्				IV अधोष्ट
	V	अस्वरिष्ट				
धू	5. P. } V	अधावीत्		स्व	2. A. } IV	असोष्ट
श्व	9. P. } IV	no form.		स्व	4. A. } V	असविष्ट

FIFTH VARIETY.

(282) Set roots with the exception of those that are restricted to I, II, III, IV, VI, and VII varieties take V variety necessarily. The optional roots or the roots taking other varieties in the Parasmaipada only, have their other or Atmanepada forms made up in this variety.

Parasmaipada.

(283) The ending vowel short or long of a root, the penultimate † अ of roots ending in र् or ल्, and the radical ‡ vowel of चद् and ब्रज् take Vriddhi necessarily in the Parasmaipada.

(284) य् when 2. conj.

S.

P.

Roots	Variety	3. Sing
र्	2. P.—V	अरावीत्
क्षण्	2. P.—,,	अक्षणावीत्
शी	2. A.—,,	अशायिष्ट
नु	2. P.—,,	अनावीत्
क्षु	2. P.—,,	अक्षावीत्
ही	14. A.—,,	अहयिष्ट
दरिद्रा	2. P.—,,	अदरिद्रीत्

धू 9. 5. P.—V अधावीत्
A—, अधविष्ट

स्वु when Parasmaipada.

S. P.

1 अस्ताविष्म् अस्ताविष्म
2 अस्तावीः अस्ताविष्ट
3 अस्तावीत् अस्ताविषुः
स्वु when Parasmaipadi.

See exception 4 to Section 277.

S. P.

1 अस्ताविष्म् अस्ताविष्म
2 अस्तावीः अस्ताविष्ट
3 अस्तावीत् अस्ताविषुः

* सिचि चृद्धिः परम्परेषु VII 2. 1.

† अतीलाजतस्य VII. 2. 2.

‡ वद्वजहलन्तस्याचः VII. 2. 3.

सु when Parasmaipadi.

S. P.

- 1 असाधिष्म् असाधिष्म्
- 2 असाधीः असाधिष्ट
- 3 असाधीत् असाधिषुः

भि 1. P. takes Guna instead of Vriddhi. See exception to section 290.

S. P.

- 1 अश्वाधिष्म् अश्वाधिष्म्
- 2 अश्वधीः अश्वधिष्ट
- 3 अश्वधीत् अश्वधिषुः

यू 5. P. and यू 9 P. 5th Variety.

S. D. P.

- 1 अवारिष्म् अवारिष्य अवारिष्म्
- 2 अवारीः अवारिष्ट् अवारिष्ट्
- 3 अवारीत् अवारिष्टाम् अवारिषुः

यू 5. A. and यू 9. A. 5th Variety.

- 1 अवरि (री) पि अवरि (री) प्यहि अपरि (री) प्यहि
- 2 अवरि (री) धाः अवरि (री) पायाम् अपरि (री) ध्य-द्वम्
- 3 अवरि (री) द अवरि (री) पाताम् अपरि (री) पत

(285) *The intermediate यू is optionally lengthened in the case of यू and roots ending in long भू before the terminations of the non-conjugational tenses and moods except those of the Perfect. It is necessarily lengthened in the case of the root यूह † under the same circumstances. But it is not at all lengthened before the Parasmaipada terminations of V variety. Hence Parasmaipada forms of यू are only अवारिष्म्, &c.

(286) The root र्स्तु 5th conjugation takes V variety optionally in the Atmanepada. See exception 2 to section 278.

र्स्तु A.

S. D. P.

- 1 अस्तरिष्पि अस्तरिष्प्यहि अस्तरिष्महि
- 2 अस्तरिष्टाः अस्तरिष्पायाम् अस्तरिष्ध्य-द्वम्
- 3 अस्तरिष्टि अस्तरिष्पाताम् अस्तरिष्पत

*: बूतोवा VII. 2. 36.

† प्रहोप्लिटिदीर्घः VII. 5. 37.

सिचि च परस्मैपदेषु VII. 2. 40.

स्तृ 9. U.

Parasmaipada.

S.

D.

P.

- 1 अस्तारिपम्
- 2 अस्तारीः
- 3 अस्तारीद्

- अस्तारिष्व
- अस्तारिष्टम्
- अस्तारिष्टाम्

- अस्तारिष्म
- अस्तारिष्ट
- अस्तारिषुः

Atmanepada.

- 1 अस्तरि-री-पि
- 2 अस्तरि-री-ष्टा:
- 3 अस्तरि-री-ष्ट

- अस्तरि-री-ष्वहि
- अस्तरि-री-पाथाम्
- अस्तरि-री-पाताम्

- अस्तरि-री-ष्महि
- अस्तरि-री-ष्व-द्वम्
- अस्तरि-री-पत्

(287) Vriddhi is optionally substituted for the final of ऊर्णु in the Parasmaipada.

ऊर्णु 2. P.

S.

P.

- 1 और्णविष्पम्
- 2 और्णवीः
- 3 और्णवीत्

- और्णविष्म
- और्णविष्ट
- और्णविषुः

S.

P.

- 1 और्णविष्पम्
- 2 और्णवीः
- 3 और्णवीत्

- और्णविष्म
- और्णविष्ट
- और्णविषुः

(288) *The intermediate उ is optionally weak in the case of the root ऊर्णु. Hence one base is और्णव् when the final उ of ऊर्णु takes Guna and the other base is और्णव् as उ is changed to उव् before the terminations of V variety in this case specially.

ऊर्णु 2. A.

S.

D.

P.

- 1 और्णविषि
- 2 और्णवीः
- 3 और्णविष्ट

- और्णविष्वहि
- और्णविष्पाथाम्
- और्णविषाताम्

- और्णविष्महि
- और्णविष्वद्वम्
- और्णविषत्

* ऊर्णेतिविभाषा VII: 3. 90.

विभाषोर्णोः 1, 2, 3.

ऋू 2. U.

Parasmaipada.		Atmanepada.	
S.	P.	S.	P.
1 और्णविष्टम्	और्णविष्टम्	1 और्णविषि	और्णविष्टमहि
2 और्णवीः	और्णवीह	2 और्णविषाः	और्णवीषि-त्व-कृत्
3 और्णवीत्	और्णविषुः	3 और्णविष्ट	और्णविष्टत्

(280) तद् 1 P. A.

1 अयादिपम्	अयादिपम्	1 अयदिपि	अयदिपमहि
2 अयादीः	अयादिट्	2 अयदिप्राः	अयदिप्रम्
3 अयादीत्	अयादिपुः	3 अयदिप्र्त्	अयदिप्रत्

Note—अ is not lengthened in the Atmanepada.

झल् 1. P. to move (ending in ल्)

1 अद्वालिष्म्	अद्वालिष्य	अद्वालिष्म
2 अद्वालीः	अद्वालिष्ट्	अद्वालिष्ट्
3 अद्वालीत्	अद्वालिष्टाम्	अद्वालिष्टुः

The roots क्षन्—गन्—चन्—ज्यन्—दन्—फन्—सपन्—हन् are to be similarly conjugated. फल् is Atmanepadi and so it has अकलिष्ट and not अकालिष्ट.

क्षर् 1. P. to drop.

(ending in र्)

S.	D.	P.
1 अक्षारिष्म्	अक्षारिष्य	अक्षारिष्म
2 अक्षारीः	अक्षारिष्ट्	अक्षारिष्ट्
3 अक्षारीत्	अक्षारिष्टाम्	अक्षारिष्टुः

The root चर्—ज्वर्—सर्, &c. are to be similarly conjugated. त्वर् is A, and so it has अत्यरिष्ट.

वर् 1. P. to go.

1 अव्वाजिष्म्	अव्वाजिष्य	अव्वाजिष्म
2 अव्वाजीः	अव्वाजिष्ट्	अव्वाजिष्ट्
3 अव्वाजीत्	अव्वाजिष्टाम्	अव्वाजिष्टुः

(290)* The penultimate अ of roots beginning with a consonant and ending in any simple consonant except र् and ल् take Vriddhi optionally.

ग्रं 1. P. to speak.

S.

D.

P.

1. अग-गादिष्म
  2. अग-गादीः
  3. अग-गादीत्
- अग-गादिष्व
अग-गादिष्म
अग-गादिष्टाम्
- अग गादिष्म .
अग-गादीष्ट
अग-गादीषुः

The roots कण्—क्षण्—फेण्—भण्; कस्—त्रस्—लस्—शस्; खन्—धन्—सन्—स्तन्—स्वन्; खद्—नद्—मद्—रद्; जप्—लप्; नद्—पद्—पद्, वश्, व्यच्, and शश् are to be similarly conjugated. The roots सन्—लष्—छद्—झश् and तन् are to be so conjugated in the Parasmaipada but the अ is not lengthened in the Atmanepada forms,

Exception :—† Roots ending in ह—म—य, the roots क्षण्—वस् जाय्, the roots ऊन्—ध्वन्—इल्—अर्द् to kill (all 10 U.) and the roots marked with a mute ए viz. कख् 1. P.; कम्—रग्—लग्—सग्—स्तग् and ह्वग् (all 1. P.); कट्—चट् (1. P.); चत् 1. P. कथ् 1. P. पथ्—मथ् (1. P.); चद् 1. U. and हस्—हस् (1. P.) and the root रश् do not take Vriddhi, but take Guna.

मह् 1. P. to revere.

S.

P.

- 1 अमहिष्म
  - 2 अमहीः
  - 3 अमहीत्
- अमहिष्म
अमहिष्ट
अमहिषुः
- रह् is to be similarly conjugated.

मह् 9. P.

- 1 अग्रहीष्म
  - 2 अग्रहीः
  - 3 अग्रहीत्
- अग्रहीष्म
अग्रहीष्ट
अग्रहीषुः

मह् 9. A.

- 1 अग्रहीषि
  - 2 अग्रहीष्टाः
  - 3 अग्रहीष्ट
- अग्रहीष्महि
अग्रहीष्टुम्
अग्रहीष्टत्
- For the lengthening of ह see section 285.

क्षम् 1. A.

S.

P.

- 1 अक्षमिषि
  - 2 अक्षमिष्टाः
  - 3 अक्षमिष्ट
- स्यम् 1. P. to sound.
- 1 अस्यमिष्म
  - 2 अस्यमीः
  - 3 अस्यमीत्

वम् is to be similarly conjugated

व्यय् 1. P. to go.

- 1 अन्ययिष्म
  - 2 अन्ययीः
  - 3 अन्ययीत्
- अन्ययिष्म
अन्ययिष्ट
अन्ययिषुः

* अतोहलादेलघोः VII. 2. 7.

† हयं नक्षणश्वसजापृणिष्वेदिताम् VII. 2. 5.

		क्रम् is Set when Parasmaipada, see Exception 4 to section 277.			
S.	P.				
१ अव्ययिपि	अव्ययिष्महि	१ अक्रमिष्म्	अक्रमिष्म्		
२ अव्ययिष्वाः	अव्यये-६३-क्रम्	२ अक्रमीः	अक्रमेष्ट		
३ अव्ययिष्ट	अव्ययिष्टत	३ अक्रमीष्ट्	अक्रमिष्टुः		
Roots	Variety	3. sing.	Roots	Variety	3 Sing.
अस् २. P.—V	अभसीत्	क्रप् १. P.—V	अक्रथीत्		
जाग् २. P.—,,	अजागरीत्	मध् १. P.—,,	अमधीत्		
काह् १. P.—,,	अकाहीत्	इह् १. P.—,,	अहसीत्		
*ऊन् १०. P—,,	औनर्यात्				
10. A—,,	औनपिष्ट				
ध्वन् १०. P.—,,	अध्वनर्यात्				
10. A—,,	अध्वनपिष्ट				
इल् १०. P.—,,	ऐलपीत्				
10. A—,,	ऐलपिष्ट				
अर्द् १०. P—,,	आर्दर्यात्				
10. A—,,	आर्दपिष्ट				

(291) The penultimate radical vowel takes Guna in the Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	अकोपिष्म्	अकोपिष्व	अकोपिष्म्
2	अकोषीः	अकोपिष्टम्	अकोपिष्ट
3	अकोपित्	अकोपिष्टाम्	अकोपिष्टुः

(292) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute in V variety in the Atmanepada

(292a) The root विज् 3 U. is Anit and take II and IV varieties. विज् 6 A. and 7 P. is Set and takes V variety only, but the intermediate ग् is weak in this case and the penultimate ग् of विज does not therefore take Guna.

* नोनयतिष्ठनयत्येलयत्यर्दयतिभ्यः III. 1. 51.

विज्ञ 6 A. 7 P.

Parasmaipada.

S. P.

1 अविजिष्म
2 अविजीः
3 अविजीत् अविजिषुः

Atmanepada.

S. P.

1 अविजिषि
2 अविजिष्टाः
3 अविजिष्ट

(293) The roots * तन्-सन्-क्षण्--क्षिण्-करण्-तृण्-घृण्-वन् (all 8 U.) and मन् 8 A. take optionally in the Atmanepada as the 2nd and 3rd person singular termination त and था॑स् for इष्ट and इष्टाः and in this case they drop their nasal.

8. U P. 3 Sing.

तन्— अता-तनीत्;
क्षण्— अक्षणीत्;
क्षिण्— अक्षेणीत्;
करण्— आर्णीत्;
तृण्— अतर्णीत्;
घृण्— अघर्णीत्;
वन्— अवा-वनीत्;
मन् 8 A.—अमा-मनीत्;
सन् 8 U.—असा-सनीत्;

A. 3 Sing.

अतनिष्ट-अततः;
अक्षणिष्ट-अक्षतः;
अक्षेणिष्ट-अक्षितः;
आर्णिष्ट—आर्तः;
अतर्णिष्ट-अतर्तः;
अघर्णिष्ट-अघर्तः;
अवनिष्ट-अवतः;
अमनिष्ट—अमतः;
असनिष्ट—असतः;

A. 2 Sing.

अतनिष्टाः-अतथाः;
अक्षणिष्टाः-अक्षथाः;
अक्षेणिष्टाः-आक्षथाः;
आर्णिष्टाः-आर्थाः;
अतर्णिष्टाः-अतर्थाः;
अघर्णिष्टाः-अघर्थाः;
अवनिष्टाः-अवथाः;
अमनिष्टाः-अमथाः;
असनिष्टाः-असथाः;

(294) †The vowel of सन् is lengthened before त and था॑ (the optional substitutes of इष्ट and इष्टाः according to 293) after dropping its न्. The forms are therefore असाथाः and असात instead of असथाः and असत.

(295) The root शूप् is Wet, and as it retains its आश् optionally (see 1^o5) it has three forms:—

शूप् 1. P.

4 th Variety

S. P.
1 अगौप्सम् अगौप्सम्
2 अगौप्सीः अगौप्स्त
3 अगौप्सीत् अगौप्सुः

शूप् 1 P

5th Variety

S. P.
1 अगोपिष्म
2 अगोपीः
3 अगोपीत्

* तनादिभ्यस्तथासेऽः II 4. 79.

† जनसनखनांसञ्जलोः VI. 4. 42.

यथा 1. P.

S.	D.	P.
1 अगोपायिषम्	अगोपायिष्ट	अगोपायिष्म्
2 अगोपायीः	अगोपायिष्टम्	अगोपायेष्ट
3 अगोपायीत्	अगोपायिष्टाम्	अगोपायिषुः

(296) अज्ञ् is a Wet root but it admits त् necessarily in the Aorist (see section 280).

S.	D.	P.
1 आज्जिनप्त्	आज्जिनप्त्य	आज्जिनप्त्म्
2 आज्जीनः	आज्जिनप्तम्	आज्जिनप्त
3 आज्जीनत्	आज्जिनप्ताम्	आज्जिनप्तुः

(297) For हन् see page 250 .

Paras. Atma.

S.	P.	S.	P.
1 अवधिष्टम्	अवधिष्टम्	1 आवधिष्टि	आवधिष्टमहि
2 अवधीः	अवधिष्ट	2 आवधिष्टाः	आवधिष्टशम्
3 अवधीत्	अवधिष्टुः	3 आवधिष्ट	आवधिष्टत

(298) See section 271 regarding the following :—

1st sing.	2nd sing.	3rd sing.
दीप् 4. A —अदीपिष्टि	अदीपिष्टाः	अदीपिष्ट—भदीपि
जत् „ —अजनिष्टि	अजनिष्टाः	अजनिष्ट—भजनि
सूर् „ —being Anit takes the fourth variety, see page 260.		
पूर् „ —अपूरिष्टि	अपूरिष्टाः	अपूरिष्ट—अपूरि
तात् „ —अतापिष्टि	अतापिष्टाः	अतापिष्ट—अतापि
प्याय् „ —अप्यापिष्टि	अप्यापिष्टाः	अप्यापिष्ट—अप्यापि

(299) The roots सूर् and तात् are Wet and take IV and V varieties (See section 280). These are omitted through oversight in the karikas of the optional roots of the fourth variety.

सूर् 1. 2. P.

4th variety.

S.	P.
1 अमार्क्षम्	अमार्क्षम्
2 अमार्क्षीः	अमार्क्षे
3 अमार्क्षीत्	अमार्क्षेत्

5th variety.

S.	P.
1 अमार्जिष्टम्	अमार्जिष्टम्
2 अमार्जीः	अमार्जिष्ट
3 अमार्जीत्	अमार्जिष्टुः

क्षम् 1. A,
4th Variety

S.	D.	P.
1 अक्षंसि	अक्षंस्वहि	अक्षंस्महि
2 अक्षंस्थाः	अक्षंसाथाम्	अक्षन्धवम्
3 अक्षंस्त	अक्षंसाताम्	अक्षंसत्

For the forms of the 5th variety see exception to section 290.
 क्षम् 4. P. takes second variety, see page 238 and section 280.

CHAPTER XIII.

The Simple and Periphrastic Futures.

(A) The Simple Future i. e. लृद् or अस्तनीवृत्तिः

(300) The final vowel and the penultimate short of roots take Guna.

(301) Terminations.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 स्यामि	स्यावः	स्यामः
2 स्यासि	स्यथः	स्यथ
3 स्यति	स्यतः	स्यन्ति

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 स्ये	स्यावहे	स्यामहे
2 स्यसे	स्यथे	स्यध्वे
3 स्यते	स्येते	स्यन्ते

(302) For the change of स् to त् in the case of roots ending in स्, for that of penultimate श् to र् optionally, for lengthening the augment इ in the case of the roots अह्—र्, and roots ending in long श् and for the change of अ or आ to ओ in the case of सह् and वह् see sections 269—^{1 9 4}—285—and ^{1 9 4}.

ANIT ROOTS.

(303) Anit roots do not take इ.

* Exception (1):—Roots with afinal श् and the roots हह् admit इ in the Future and Conditional.

† Exception (2):—गम् in the Parasmaipada takes इ in the Future, Conditional and Desiderative. गम् (substitute for इ 2. P.

* ऋद्धनोःस्ये VII. 2. 70.

† गमैरिद्परस्मैपदेषु VII. 2. 58.

to go and गु with अधि 'to remember') does the same in the Desiderative.

(304) The root दरिद्रा drops its अा before non-conjugational terminations.

* The roots दीधी and वेदी drop their final vowel before र् and इ.

(305) For मि—मी—दी see 196 (a), for दे—दो—दे 196 (b) and for मर्ज् 194

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
जा १ P.	जास्यामि	जास्यसि	जास्यति
A.	जास्ये	जास्यसे	जास्यते
इ १ P.	एव्यामि	एव्यसि	एव्यति
इ with अधि	अध्येष्ये	अध्येष्यसे	अध्येष्यते
नी १ P.	नेष्यामि	नेष्यसि	नेष्यति
A.	नेष्ये	नेष्यसे	नेष्यते
ओ ५ P.	ओष्यामि	ओष्यसि	ओष्यति
A.	संओष्ये	संओष्यसे	संओष्यते
दे १ A.	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
दो ४ P.	दास्यामि	दास्यसि	दास्यति
दै १ P. }			
मि or मी ५ P.	मास्यामि	मास्यसि	मास्यति
A.	मास्ये	मास्यसे	मास्यते
दी ४ A.	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
ली ९ P.	लेष्यामि	लेष्यसि	लेष्यति
A.	लेष्ये	लेष्यसे	लेष्यते
दरिद्रा २ P.	दरिद्रिष्यामि	दरिद्रिष्यसि	दरिद्रिष्यति
दीधी २ A.	दीधिष्ये	दीधिष्यसे	दीधिष्यते
वेदी २ A.	वेदिष्ये	वेदिष्यसे	वेदिष्यते

* यीनर्णयोदीधीवेद्योः VII. 4. 53.

छ to do.

Parasmaipada.			Atmanepada.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
१ करिष्यामि	करिष्यावः	करिष्यामः	१ करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
२ करिष्यसि	करिष्यथः	करिष्यथः	२ करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यध्वे
३ करिष्यति	करिष्यतः	करिष्यन्ति	३ करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते

वृ ९. ५. P. The same as छ P. with रि lengthened optionally, and व for क, as वरिष्यामि or वरीष्यामि

वृ ९. A. The same as छ A. with रि lengthened optionally and च for क, as वरिष्ये or वरीष्ये.

Roots	1st sing	2nd sing	3rd sing
शक् ५ P.	शक्ष्यामि	शक्ष्यसि	शक्ष्यति
पच् १ P.	पक्ष्यामि	पक्ष्यसि	पक्ष्यति
A.	पक्ष्ये	पक्ष्यसे	पक्ष्यते
मुच् ६ P.	मोक्ष्यामि	मोक्ष्यसि	मोक्ष्यति
A.	मोक्ष्ये	मोक्ष्यसे	मोक्ष्यते
सिच् ६ P.	सेक्ष्यामि	सेक्ष्यसि	सेक्ष्यति
A.	सेक्ष्ये	सेक्ष्यसे	सेक्ष्यते
प्रच्छ् ६ P.	प्रक्ष्यामि	प्रक्ष्यसि	प्रक्ष्यति
त्यज् १ P.	त्यक्ष्यामि	त्यक्ष्यसि	त्यक्ष्यति
मस्ज् ६ P.	मङ्ग्लक्ष्यामि	मङ्ग्लक्ष्यसि	मङ्ग्लक्ष्यति
विज् ३ P.	वैक्ष्यामि	वैक्ष्यसि	वैक्ष्यति
A.	वैक्ष्ये	वैक्ष्यसे	वैक्ष्यते
विज् ६ A.	विजिष्ये	विजिष्यसे	विजिष्यते
विज् ७ P.	विजिष्यामि	विजिष्यसि	विजिष्यति
सूज् ६ P.	सक्ष्यामि	सक्ष्यसि	सक्ष्यति
अद् २ P.	अत्स्यामि	अत्स्यसि	अत्स्यति
विद् ४ ७ P.	वैत्स्ये	वैत्स्यसे	वैत्स्यते
विद् ७ P.	वैदिष्यामि	वैदिष्यसि	वैदिष्यति
विद् ६ P. } A. } <td>वैत्स्यामि</td> <td>वैत्स्यसि</td> <td>वैत्स्यति</td>	वैत्स्यामि	वैत्स्यसि	वैत्स्यति
} कुध् ४ P.	वैत्स्ये-वैदिष्ये	वैत्स्यसे-वैदिष्यसे	वैत्स्यते-वैदिष्यते
क्रोध् ४ P.	क्रोत्स्यामि	क्रोत्स्यसि	क्रोत्स्यति
बुध् ४ A.	भोत्स्ये	भोत्स्यसे	भोत्स्यते

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
हृप्	1 P.	योधिष्यामि	योधिष्यसि	योधिष्यति
हृष्	1 A.	योधिष्ये	योधिष्यसे	योधिष्यते
वन्॒	१ P.	भन्त्यामि	भन्त्यसि	भन्त्यति
मन्	४ A.	मंस्ये	मंस्यसे	मंस्यते
मन्	८ A.	मानिष्ये	मानिष्यसे	मानिष्यते
हन्	२ P.	हनिष्यामि	हनिष्यसि	हनिष्यति
आप्	५ P.	आप्स्यामि	आप्स्यसि	आप्स्यति
सप्	४ P.	तर्पिष्यामि	तर्पिष्यसि	तर्पिष्यति
		तप्स्यामि	तप्स्यसि	तप्स्यति
		घ्रप्स्यामि	घ्रप्स्यसि	घ्रप्स्यति
हृप्	४ P.	The same as above with द् for त्, and द्र् for घ्र्		
लृप्	६ P.	लोप्स्यामि	लोप्स्यसि	लोप्स्यति
	A.	लोप्स्ये	लोप्स्यसे	लोप्स्यते
लृप्	४ P.	लोपिष्यामि	लोपिष्यसि	लोपिष्यति
सृप्	१ P.	सप्स्यामि	सप्स्यसि	सप्स्यति
		घ्रप्स्यामि	घ्रप्स्यसि	घ्रप्स्यति
रथ्	१ A.	रथ्ये	रथ्यसे	रथ्यते
गम्	१ P.	गमिष्यामि	गमिष्यसि	गमिष्यति
नम्	१ P.	नंस्यामि	नंस्यसि	नंस्यति
द्रुष्	१ P.	द्रक्ष्यामि	द्रक्ष्यसि	द्रक्ष्यति
सृष्	६ P.	मर्क्ष्यामि	मर्क्ष्यसि	मर्क्ष्यति
		घ्रक्ष्यामि	घ्रक्ष्यसि	घ्रक्ष्यति
स्पृश्	६ P.	The same as above with स्प् for म् and स्प्र् for घ्र्.		
कृष्	१६ P.	The same as above with कृ for म् and कृष् for घ्र्.		
पृष्	४ P.	पोक्ष्यामि	पोक्ष्यसि	पोक्ष्यति
१ } ९ }	P.	पोषिष्यामि	पोषिष्यसि	पोषिष्यति
वस्	१ P.	वस्त्यामि	वस्त्यसि	वस्त्यति
	२ A.	वसिष्ये	वसिष्यसे	वसिष्यते
दद्	१ P.	धक्ष्यामि	धक्ष्यसि	धक्ष्यति
नह्	४ P.	नत्स्यामि	नत्स्यसि	नत्स्यति
	A.	नत्स्ये	नत्स्यसे	नत्स्यते

SET ROOTS.

(306) Set roots admit इ.

Exception (1):-*The roots वृत्, वृध् and शृद् though Atmanepadi become optionally Parasmaipadi in the Future, Conditional and Desiderative, in which case they do not take इ before the Parasmaipada terminations.

Exception (2):-† The roots कृत्—चृत्—छृद्—रुद् and नृत् admit इ optionally before any non-conjugational termination beginning with स् except in the Aorist.

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing
वृत् 1 A.	वर्तिष्ये	वर्तिष्यसे	वर्तिष्यते
	P. वर्त्यामि	वर्त्यसि	वर्त्यति
वृध् 1 P.	"	"	"
	A. वर्धिष्ये	वर्धिष्यसे	वर्धिष्यते
शृद् 1 A.	शर्धिष्ये	शर्धिष्यसे	शर्धिष्यते
	P. शर्त्यामि	शर्त्यसि	शर्त्यति
कृत् 6 P.	कर्तिष्यामि	कर्तिष्यसि	कर्तिष्यति
	कर्त्यामि	कर्त्यसि	कर्त्यति
चृत् 6 P.	The same as above with च for क.		
छृद् 7 P.	छर्दिष्यामि	छर्दिष्यसि	छर्दिष्यति
	छर्त्यामि	छर्त्यसि	छर्त्यति
	A. छर्हिष्ये	छर्हिष्यसे	छर्हिष्यते
	छर्त्ये	छर्त्यसे	छर्त्यते
रुद् 7 P. A.	The same as above with त for छ		
नृत् 4 P.	The same as कृत् with न for क.		
ग्रह् 9 P.	ग्रहीष्यामि	ग्रहीष्यसि	ग्रहीष्यति
	A. ग्रहीष्ये	ग्रहीष्यसे	ग्रहीष्यते

(307) See section 186 (a), (1—2—7), 274, 288, and last portion of 277 regarding the following :—

* वृद्ध्यः स्यसनोः I. 3. 92.

नवृद्ध्यश्चतुर्भ्यः VII. 3. 59

† सेऽसिचिकृतचृतछृदत्तृदनृतः VII. 3. 57.

Roots .	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
---------	----------	----------	----------

यु २ P.	यविष्यामि	यविष्यति
यु १ P.	योष्यामि	योष्यति
A.	योष्ये	योष्यते

रु	} 2 P. The forms are the same as यु 2 P. with र—श्व स्तु—न and क्ष for य.
भ्यु	
स्तु	
क्षु	

शी २ A.	शयिष्ये	शयिष्यते
ही १ A.	The same as शी with द्व for शा.	
भि १ P.	अयिष्यामि	अयिष्यति
A.	अयिष्ये	अयिष्यते

विं १. P. the same as विं with व्य for अ. स्तु with प्र becomes Atmanepadi and then it does not admit इ. The forms are प्रस्त्रोष्ये—प्रस्त्रोष्यते—प्रस्त्रोष्यते, &c.

ऊर्णु २ P.	ऊर्णविष्यामि	ऊर्णविष्यति
A.	ऊर्णविष्ये	ऊर्णविष्यते
२ P.	ऊर्णविष्यामि	ऊर्णविष्यति
१ P.	ऊर्णविष्ये	ऊर्णविष्यते
अज् १ P.	अजिष्यामि	अजिष्यति
A.	वेष्यामि	वेष्यते
कु ६ A.	कुष्ये	कुष्यते
कुट् ६ P.	कुटिष्यामि	कुटिष्यति
स्फुर् „ „ } वृद् „ „ } २ P.	The same as above with स्फु and वृ	
स्फुर् „ „ }	for कु.	
भू १ P.	भविष्यामि	भविष्यति
A.	भविष्ये	भविष्यते
य ६ P.	गरि-रीष्यामि	गरि-रीष्यति
A.	गलि-लीष्यामि	गलि-लीष्यति
वृ २ P.	वक्ष्यामि	वक्ष्यति
A.	वक्ष्ये	वक्ष्यते

DHATURUPACHANDRIKA.

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
धूर् 1 P.	धूपिष्यामि	धूपिष्यसि	धूपिष्यति
विच्छ 6 P.	विच्छिष्यामि	विच्छिष्यसि	विच्छिष्यति
पण् 1 A.	पणिष्ये	पणिष्यसे	पणिष्यते
P.	पणायिष्यामि	पणायिष्यसि	पणायिष्यति
पन् 1 A.	The same as above with n for ण.		
ऋत् 1 A.	ऋतीयिष्ये	ऋतीयिष्यसे	ऋतीयिष्यते
	अर्तिष्यामि	अर्तिष्यसि	अर्तिष्यति
कम् 1 A.	कमिष्ये	कमिष्यसे	कमिष्यते
	कामयिष्ये	कामयिष्यसे	कामयिष्यते

WET ROOTS.

(308) Wet roots admit इ optionally.

* The roots स्यन्द् and क्रूर् follow exception (1) to 304.

(309) For नश् See 194.

सूर्य 2 4 A.	सोष्ये	सोष्यसे	सोष्यते
धू 5 9 P.	सविष्ये	सविष्यसे	सविष्यते
A.	धोष्यामि	धोष्यसि	धोष्यति
	धविष्यामि	धविष्यसि	धविष्यति
A.	धोष्ये	धोष्यसे	धोष्यते
	धविष्ये	धविष्यसे	धविष्यते
तद्वच् 7 P.	तद्वक्ष्यामि	तद्वक्ष्यसि	तद्वक्ष्यति
	तंचिष्यामि	तंचिष्यसि	तंचिष्यति
मृज् 2 P.	माक्षर्यामि	माक्षर्यसि	माक्षर्यति
	माजिष्यामि	माजिष्यसि	माजिष्यति
ह्लिद् 4 P.	ह्लेत्स्यामि	ह्लेत्स्यसि	ह्लेत्स्यति
	ह्लेदिष्यामि	ह्लेदिष्यसि	ह्लेदिष्यति
रथ् 4 P.	रत्स्यामि	रत्स्यसि	रत्स्यति
	रधिष्यामि	रधिष्यसि	रधिष्यति

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
गौप् 1 P.	गोप्त्यामि गोपिष्यामि गोपापिष्यामि	गोप्त्यसि गोपिष्यसि गोपापिष्यसि	गोप्त्यति गोपिष्यति गोपापिष्यति
नश् 4 P.	नंक्ष्यामि नशिष्यामि	नंक्ष्यसि नशिष्यसि	नंक्ष्यति नशिष्यति
यह् 1 A.	यह्ये गर्हिष्ये	यह्यसे गर्हिष्यसे	यह्यते गर्हिष्यते
गाह् 1 A.	गाह्ये गाहिष्ये	गाह्यसे गाहिष्यसे	गाह्यते गाहिष्यते
ध्रुव् 4 P.	ध्रोप्त्यामि द्रोहिष्यामि	ध्रोप्त्यसि द्रोहिष्यसि	ध्रोप्त्यति द्रोहिष्यति
स्पन्द् 1 A.	स्पन्दिष्ये स्पन्दत्ये	स्पन्दिष्यसे स्पन्दत्यसे	स्पन्दिष्यते स्पन्दत्यते
P.	स्पन्दत्यामि	स्पन्दत्यसि	स्पन्दत्यति
कल्प् 1 A.	कल्पिष्ये कल्पत्ये	कल्पिष्यसे कल्पत्यसे	कल्पिष्यते कल्पत्यते
P.	कल्पत्यामि	कल्पत्यसि	कल्पत्यति

(B) PERIPHRASTIC FUTURE i. e. लट् or भविष्यतीवृत्तिः

(310) Terminations.

Parasmaipada.

Atmanapada.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 तास्मि	तास्व.	तास्मः	1 ताहे	तास्वहे	तास्महे
2 तासि	तास्यः	तास्थ	2 तासे	तासाथे	तास्थे
3 ता	तारौ	तारः	3 ता	तारौ	तारः

(311) Set, Wet, and Anit roots take the augment इ according to the nature of the root.

Exception:—The roots *इष्—सह—लुभ्—रुष् and रिष्, though Set, take ह optionally when followed by any non-conjugational termination beginning with त्.

(312) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute before the terminations are applied.

(313) The root † क्लृप् is optionally Parasmaipadi in the two Futures, Conditional and Desiderative, in which case it does not take ह before the Parasmaipadi terminations.

क् to do.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
१ कर्तास्मि	कर्तास्वः	कर्तास्मः
२ कर्तासि	कर्तास्थः	कर्तास्थः
३ कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः

1st sing.

Atmanepada

S.	D.	P.
१ कर्तास्वहे	कर्तास्महे	कर्तास्महे
२ कर्तास्वसे	कर्तास्माये	कर्तास्मये
३ कर्तारौ	कर्तारौ	कर्तारः

2nd sing.

3rd sing.

इष् ६ P.	एषितास्मि	एषितासि	एषिता
	एष्टास्मि	एष्टासि	एष्टा
सह १ A.	सहिताहे	सहितासे	सहिता
	सोढाहे	सोढासे	सोढा
लुभ् ४ ६ P.	लोभितास्मि	लोभितासि	लोभिता
	लोब्धास्मि	लोब्धासि	लोब्धा
रुष् १ ४ P.	रोषितास्मि	रोषितासि	रोषिता
	रोष्टास्मि	रोष्टासि	रोष्टा
रिष् „	The same as above with रे for रो.		
क्लृप् १ A.	कल्पिताहे	कल्पितासे	कल्पिता
	कल्पाहे	कल्पासे	कल्पा
P.	कल्पास्मि	कल्पासि	कल्पा

* तीष्फलुभरुषतिः VII. 2. 48.

† लुटि च क्लृपा: I. 3. 93.

CHAPTER XIV.

CONDITIONAL AND BENEDICTIVE MOODS

(A) CONDITIONAL i. e. लृह् or क्रियातिपाति

(314) Terminations.

*Parasmaipada**Atmanapada.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
१ स्यम्	स्याव	स्याम्	१ स्ये	स्यावहि	स्यामहि
२ स्य	स्यतम्	स्यत्	२ स्यथा	स्येथाम्	स्यध्यम्
३ स्यत्	स्यताम्	स्यन्	३ स्यत्	स्येताम्	स्यन्त

(315) अ is prefixed to the roots in this Mood.

(316) गा (the optional substitute of इ with अधि 'to study') is changed to गी here. See exception to section 274.

(317) For वृत्—वृप्—गृध्—स्यन्द—कूप्—कृद—चृत्—चूद—चैद
and चृत् see section 306.

कु to do

Parasmaipada.

S.

D.

P.

१ अकरिष्यम्	अकरिष्याय	अकरिष्याम्
२ अकरिष्य	अकरिष्यतम्	अकरिष्यत्
३ अकरिष्यत्	अकरिष्यताम्	अकरिष्यन्

Atmanapada

१ अकरिष्ये	अकरिष्यावहि	अकरिष्यामहि
२ अकरिष्यथा	अकरिष्येथाम्	अकरिष्यध्यम्
३ अकरिष्यत्	अकरिष्येताम्	अकरिष्यन्त

इ with अधि 'to study'

• *Atmanapada.*

१ अध्यगीष्ये	अध्यगीष्यावहि	अध्यगीष्यामहि
२ अध्यगीष्यथा	अध्यगीष्येथाम्	अध्यगीष्यध्यम्
३ अध्यगीष्यत्	अध्यगीष्येताम्	अध्यगीष्यन्त

Atmanapada

१ अध्यैष्ये	अध्यैष्यावहि	अध्यैष्यामहि
२ अध्यैष्यथा	अध्यैष्येथाम्	अध्यैष्यध्यम्
३ अध्यैष्यत्	अध्यैष्येताम्	अध्यैष्यन्त

Roots 3 Sing.

वृत्	P.—अवर्त्स्यत्
	A.—अवर्तिष्यत्
वृध्	P.—अवर्त्स्यत्
	A.—अवर्धिष्यत्
वृध्	P.—अशत्स्यत्
	A.—अशाधिष्यत्
स्थन्द्	P.—अस्थन्त्स्यत्
	A.—अस्थान्दिष्यत्
	A.—अस्थन्त्स्यत्
क्लप्	P.—अकल्पस्यत्
	A.—अकळपिष्यत्
	A.—अकल्पस्यत्
क्लत्	P.—अकत्स्यत्
	—अकर्तिष्यत्

Roots 3 Sing.

क्लत्	P.—अचत्स्यत्
	—अचर्तिष्यत्
क्लद्	P.—अच्छत्स्यत्
	P.—अच्छर्दिष्यत्
	A.—अच्छत्स्यत्
क्लद्	P.—अतत्स्यत्
	—अतर्दिष्यत्
	A.—अतस्यत्
	—अतर्दिष्यत्
क्लत्	P.—अनत्स्यत्
	—अनर्तिष्यत्

(B) THE BENEDICTIVE MOOD. i. e. आशीर्लिङ्गः

(318) Terminations.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
१ यासम्	यास्व	यास्म
२ या:	यास्तम्	यास्त
३ यात्	यास्ताम्	यासुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
१ सीय	सीवहि	सीमहि
२ सीष्टा:	सीयास्थाम्	सीध्यम्
३ सीष्ट	सीयास्ताम्	सीरन्

The ध् of सीध्यम् is to be changed to द् by 189 (b), page 180.

(319) The Parasmaipada terminations are weak except in the case of roots ending in short क्ल which is preceded by a conjunct consonant and the roots जाग् and क्ल १. ३. P.

(320) The Atmanepada terminations are the strong except in the case of Anit roots and roots ending in क्ल short or long when the terminations do not take इ; viz, the ending क्ल short of long of roots whether Set, Wet or Anit when they admit इ and the final vowels and the penultimate short of roots of all Set roots except शूर् ४. A. the penultimate vowel of Wet roots क्लप् and गृह्

when they take ए and the final of ए and ए with or without ए and the ending ए—ए and ए of Anit roots take Guna in the Atmanapada Benedictive. See sections 333 a, 334 and 335.

Parasmaipada.

(321) The Parasmaipada terminations of the Benedictive begin with ए and Set roots do not, therefore, take the augment ए (see section 185). Hence all roots whether Set, Wet or Anit do not take the augment ए in the Benedictive Parasmaipada.

Roots ending in vowels.

(322) Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ [see 196 (b)] and not preceded by a conjunct consonant retain the final ऐ before the terminations.

Exception (1) :—Roots ending in ऐ—ए—ऐ and ओ and preceded by a conjunct consonant change the final ऐ to ए* optionally. The root दरिद्रा drops its आ before the terminations ; the forms are दरिद्रासम्—दरिद्रास्व, &c.

Exception (2) :—the ट्य verbs दा—पा (3. U.) दा I. P.—
दो—दे—ऐ (see page 233) and the roots मा—स्या—गे—पा to drink—हा 3. P. to abandon and सो change the ending आ to ए necessarily.

Exception (3) :—The roots दे—वे—हे and ज्ञा take Sam-prasāraṇa and lengthen the vowel in the Benedictive and before the ए of the Passive; viz. दे and हे substitute ऊ for दे, while वे and ज्ञा substitute औ for वे and ज्ञा. The base, therefore, in each case becomes ऊ—ही and ऊ.

(323) † The ending ए and ए of roots are lengthened before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada, and the ए of the Passive, as ची and ए from चि and ए.

* वान्यस्यसंयोगादः VI. 4. 68.

† एलिङ्ग VI. 4. 67.

‡ अहत्सार्वधातुक्योर्धिः VII. 4. 25.

Exception (1):—The root “इ॒ २. P.” is not lengthened when it takes a preposition.

Exception (2):—The root श्वि॑ takes Samprasārana and lengthens the vowel in the Benedictive, and before the य of the Passive, the base becomes श्वृ॒.

Exception (3):—For सि॑ or मि॑ ५. ७. U. and दी॑ and ली॑ ४. A. see 196 (a).

(324) Roots ending in त् र्ह॑ change it to रि॑, but if the र्ह॑ be preceded by a conjunct consonant, it takes Guna before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada and the य of the Passive; as क्रि॑ from कृ॑, and स्मर॒॑ from स्मृ॒॑. The roots जागृ॑ and ऋ॒॑ १. ३. P. take Guna.

(325) Roots ending in long र्ह॑ change it to ईर्॑ but if the र्ह॑ follows a labial or व्॑ it is changed to ऊर्॑ before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada, and the य of the Passive; as स्तीर्॑ and वूर्॑ from स्तृ॒॑ and वृ॒॑.

Roots ending in Consonants.

(326) The roots वच॑—स्वप्॑—यज्॑—वप्॑—वह॑—वस॑—वद॑—यह॑—यथ॑—वग्॑—यच॑—वश्॑—प्रश्व॑ and भ्रस्ज्॑ take Samprasārana in the Parasmaipada only and before the य of the Passive.

(327) The roots दिव्॑—सिव्॑—षिव्॑ and निव्॑ lengthen their penultimate इ before the terminations of the Benedictive and before the य of the Passive. See (246).

(328) †The roots जन्॑—सन्॑ and खर्॑ optionally substitute आ॑ for the final न्॑ and the root ऊह्॑ § when with a preposition shortens its penultimate before the Parasmaipada terminations of the Benedictive and the य of the Passive.

* एतेऽलिङ्गः VII. 4. 24.

† रिद्धशयमिलङ्कु॑। VII. 4. 28.

युणोर्मिसंयोगाद्योः। VII. 4. 29.

‡ ये विभाषा VI. 4. 43.

§ उपसर्गाद्ब्रस्व ऊहते॑। VII. 4. 23.

(329) The अ॒य् of the Tenth Conjugation and Causals and the Denominative य् are dropped in the Benedictive Parasmaipada and retained in the Atmanepada. But it is to be remembered that those roots of the tenth conjugation whose final vowels at the penultimate अ take Vridhi and the penultima short takes Guna in the conjugational tenses and mood undergo the same change in the Benedictive and before the य् of the Passive.

(330) The roots ज्ञा—या—प्री and य् (all 10 U.) retain the substitutes ज्ञाप्—याप्—प्रीप् and युप् in the Benedictive and before the य् of the Passive.

(331) The penultimate nasal of the following Parasmaipada roots is dropped in the Benedictive and before the य् of the Passive:—

अञ्च् meaning 'to go'—वञ्च्—कुञ्च्—लञ्च्—सञ्ज्—सञ्जन्
तुञ्प्—दञ्ग् and शंस् (all 1. P.) रञ्ज् 1. 4. P.—मञ्च् 1. 9. P.—
चंश् 4. P.—दम् 5. P.—सकम् and सतम् 5. 9. P.—तुम् 6. 7. P.—
अञ्ज्—भञ्ज्—वन्—तञ्च्—and तञ्ज् (all 7. P.) and ग्रञ्य्—अन्य्
बन्य् (all 9. P.).

Exceptions:—

(a) The root अञ्च् meaning 'to worship' does not drop its nasal.

(b) The penultimate nasal of all Atmanepada roots and that of the following Parasmaipada ones is invariably retained in the Benedictive and before the य् of the Passive:—

तंक् and कोञ्क् (1. P.)—लिंग्—लंघ् (1. P.)—उंच् 6. P. and
वांद् 1. P.—संज् and गुंज् (1. P.), लंट—कुंट—लुंट—मंट—सुंट—कं
—हुंट—हिंट—निंट—नंट—मंट—and चंट (all 1. P.) उंफ् 6. P.—
चुंघ्—घिन् (1. P.) and हिंस् 7. P.

(332) The root जम् 1. A. takes a nasal in the Benedictive and in the Passive, as जन्मिषीय—जन्मिषीवहि, जंभ्यते, &c.

Atmanepada.

(333) Set Roots take इ necessarily.

Exception:—Roots ending in long च्छ् and the root वृ 9. A. 5. U. take इ optionally in the Atmanepada Benedictive. This intermediate इ is not *lengthened in the Benedictive as in the Perfect; see section 285.

(a) In the case of Set roots, final vowels, penultimate short of roots and the ending long च्छ् of roots, when they take इ, take their Guna substitute in the Atmanepada Benedictive except the root शूर् 4. A. शूर् lengthens its penultimate instead of taking Guna.

When roots ending in long च्छ् do not take इ, it is changed to ईर्, or to ऊर् if a labial or व् precedes.

(334) Anit roots do not take इ.

Exception:—Roots ending in short च्छ् preceded by a conjunct consonant admit इ optionally.

(a) Final इ—ई—उ and final च्छ् preceded by a conjunct consonant when it admits इ take their Guna substitute, while roots ending आ—ए—ऐ—ओ [observe 196 (b)], roots ending in च्छ् not preceded by a conjunct consonant and also in च्छ् preceded by a conjunct consonant but when it does not take इ remain unchanged. उ and स्त्र् are the instances.

(335) Wet roots take इ optionally.

(a) All Set roots ending in long च्छ् and the root वृ 9. A. 5. U; all Anit roots ending in short च्छ् preceded by a conjunct consonant and the Wet roots क्लृप्—गृह्—शृ—स्त्र् (all 1. A.), स् 2. 4. A. and ध्. 5. 9. U. take इ optionally in the Atmanepada Benedictive.

The roots स् and ध् take Guna with or without इ. The roots वृ—क्लृप्—गृह् and स्त्र् take Guna when with इ and remain

unchanged when without इ, while the root हृ lengthens its vowel instead of taking Guṇa when it takes इ and remains unchanged when without इ

(336) Observe 195 (1-4-7), 11 (c and l), 98, 24 (a), 277 (a), 288 and exception 2 to 306, regarding the following
 हुर्—हृप्—विच्छृ—एण्—पन्—स्त्र—कम्—चक्—अज्—हृ—कित्—
 अध्—दान्—शान्—मान्—तिज्—हृ (1 A)—शास्—कृत् (कीर्द्)
 कु 6 A ऊर्णु—हृद—रुद—कु (कुइ)—हन् (घर्)—हा 1 A and पा
 2 P to "protect"

- (337) मा 2 P 'to protect'

S	D	P.
1 पायासम्	पायास्व	पायासम्
2 पाया	पायास्तम्	पायास्त
3 पायात्	पायास्ताम्	पायास्तु

Conjugate similarly भा—या—वा—के—क्षे—शो—छो and दे-

हा 3 A 'to go'

1 हासीय	हासीवहि	हासीमहि
2 हासीष्टा	हासीयास्थाम्	हासीध्वम्
3 हासीष्टि	हासीयास्ताम्	हासीरिन्

Conjugate similarly मा 3. 4 A —दा—धा (3 A)—दे—मे—त्रै—ये—and इये, also मि or मी 5 9 A दी and ली 4 A

धमा 1 P 'to blow'

1 धमा—धमेयासम्	धमा—धमेयास्व	धमा—धमेयासम्
2 धमा—धमेया	धमा—धमेयास्तम्	धमा—धमेयास्त
3 धमा—धमेयात्	धमा—धमेयास्ताम्	धमा—धमेयास्तु

Conjugate similarly ध्रा—ज्ञा—७ U ध्रा—प्रा—प्सा—मा—आ—
 आ—र्लै—धै—स्लै—भै and स्त्यै

दा 1 P 'to give'

1 देयासम्	देयास्व	देयासम्
2 देया	देयास्तम्	देयास्त
3 देयात्	देयास्ताम्	देयास्तु

Conjugate similarly दा—धा (3 P) दो—दे—धे—मा 2 P.
 स्था—गे—पा to drink—हा 3 P to abandon and सो

ज्या 9 P.

S.

D.

P.

१

२

३

४

५

६

७

८

९

१०

११

१२

१३

१४

१५

१६

१७

१८

१९

२०

२१

२२

२३

२४

२५

२६

२७

२८

२९

३०

३१

३२

३३

३४

३५

३६

३७

३८

३९

४०

४१

४२

४३

४४

४५

४६

४७

४८

४९

५०

५१

५२

५३

५४

५५

५६

५७

५८

५९

६०

६१

६२

६३

६४

६५

६६

६७

६८

६९

७०

७१

७२

७३

७४

७५

७६

७७

७८

७९

८०

८१

८२

८३

८४

८५

८६

८७

८८

८९

९०

९१

९२

९३

९४

९५

९६

९७

९८

९९

१००

१०१

१०२

१०३

१०४

१०५

१०६

१०७

१०८

१०९

११०

१११

११२

११३

११४

११५

११६

११७

११८

११९

१२०

१२१

१२२

१२३

१२४

१२५

१२६

१२७

१२८

१२९

१३०

१३१

१३२

१३३

१३४

१३५

१३६

१३७

१३८

१३९

१४०

१४१

१४२

१४३

१४४

१४५

१४६

१४७

१४८

१४९

१५०

१५१

१५२

१५३

१५४

१५५

१५६

१५७

१५८

१५९

१६०

१६१

१६२

१६३

१६४

१६५

१६६

१६७

१६८

१६९

१७०

१७१

१७२

१७३

१७४

१७५

१७६

१७७

१७८

१७९

१८०

१८१

१८२

१८३

१८४

१८५

१८६

१८७

१८८

१८९

१९०

१९१

१९२

१९३

१९४

१९५

१९६

१९७

१९८

१९९

२००

२०१

२०२

२०३

२०४

२०५

२०६

२०७

२०८

२०९

२१०

२११

२१२

२१३

२१४

२१५

२१६

२१७

२१८

२१९

२२०

२२१

२२२

२२३

२२४

२२५

२२६

२२७

२२८

२२९

२२१०

२२११

२२१२

२२१३

२२१४

२२१५

२२१६

२२१७

२२१८

२२१९

२२२०

२२२१

२२२२

२२२३

२२२४

२२२५

२२२६

२२२७

२२२८

२२२९

२२२१०

२२२११

२२२१२

२२२१३

२२२१४

२२२१५

२२२१६

२२२१७

२२२१८

२२२१९

२२२२०

२२२२१

२२२२२

२२२२३

२२२२४

२२२२५

२२२२६

२२२२७

२२२२८

२२२२९

२२२२१०

२२२२११

२२२२१२

२२२२१३

२२२२१४

२२२२१५

२२२२१६

२२२२१७

२२२२१८

२२२२१९

२२२२२०

२२२२२१

२२२२२२

२२२२२३

२२२२२४

२२२२२५

२२२२२६

२२२२२७

२२२२२८

२२२२२९

२२२२२१०

२२२२२११

२२२२२१२

२२२२२१३

२२२२२१४

२२२२२१५

२२२२२१६

२२२२२१७

२२२२२१८

२२२२२१९

२२२२२२०

२२२२२२१

२२२२२२२

२२२२२२३

२२२२२२४

२२२२२२५

२२२२२२६

२२२२२२७

२२२२२२८

२२२२२२९

२२२२२२१०

२२२२२२११

२२२२२२१२

२२२२२२१३

२२२२२२१४

२२२२२२१५

२२२२२२१६

२२२२२२१७

२२२२२२१८

२२२२२२१९

२२२२२२२०

२२२२२२२१

२२२२२२२२

२२२२२२२३

२२२२२२२४

२२२२२२२५

२२२२२२२६

२२२२२२२७

२२२२२२२८

२२२२२२२९

२२२२२२२१०

२२२२२२२११

२२२२२२२१२

२२२२२२२१३

२२२२२२२१४

२२२२२२२१५

Roots	S. S.	S. D.	S. P.
इ with अधि } २ P to remember }	-अधीयात्	अधीयास्ताम्	अधीयातुः
स्तु २ P.—स्तूपात्		स्तूपास्ताम्	स्तूपातुः
A.—स्तोपीट		स्तोपीयास्ताम्	स्तोपीरन्
सु २ ४ A.—सविषीट		सविषीयास्ताम्	सविषीरन्
A.—सोपीट		सोपीयास्ताम्	सोपीरन्
प् ५. ९. P.—पूपात्		पूपास्ताम्	पूपातुः
A.—पविषीट		पविषीयास्ताम्	पविषीरन्
A.—पोपीट		पोपीयास्ताम्	पोपीरन्
भ्र १० P.—भाव्यात्		भाव्यास्ताम्	भाव्यातुः
A.—भाविषीट		भाविषीयास्ताम्	भाविषीरन्
कु ६ " —कुषीट		कुषीयास्ताम्	कुषीरन्
कु ६ " —कुविषीट		कुविषीयास्ताम्	कुविषीरन्
प् १० P.—पून्यात्		पून्यास्ताम्	पून्यातुः
A.—पूनिषीट		पूनिषीयास्ताम्	पूनिषीरन्
ऊर्ण २ P.—ऊर्ण्यात्		ऊर्ण्यास्ताम्	ऊर्ण्यातुः
A.—ऊर्णुषीट		ऊर्णुषीयास्ताम्	ऊर्णुषीरन्
A.—ऊर्णविषीट		ऊर्णविषीयास्ताम्	ऊर्णविषीरन्
कु ८ P.—क्रियात्		क्रियास्ताम्	क्रियातुः
A—कृषीट		कृषीयास्ताम्	कृषीरन्
ऋ १३ P.—अर्यात्		अर्यास्ताम्	अर्यातुः
स्म १ P.—सम्यात्		सम्यास्ताम्	सम्यातुः
जागृ २ P.—जागर्यात्		जागर्यास्ताम्	जागर्यातुः
ऋ with सम् A—समृषीट		समृषीयास्ताम्	समृषीरन्
स्वृ १ P.—स्वर्यात्		स्वर्यास्ताम्	स्वर्यातुः
A—स्वरिषीट		स्वरिषीयास्ताम्	स्वरिषीरन्
" —स्वृषीट		स्वृषीयास्ताम्	स्वृषीरन्
धृ १० P.—धार्यात्		धार्यास्ताम्	धार्यातुः
A—धारविषीट		धारविषीयास्ताम्	धारविषीरन्
स्त्रृ ९ P.—स्तीर्यात्		स्तीर्यास्ताम्	स्तीर्यातुः
A—स्तरिषीट		स्तरिषीयास्ताम्	स्तरिषीरन्
" —स्तीर्षीट		स्तीर्षीयास्ताम्	स्तीर्षीरन्
वृ ९ P.—वूर्यात्		वूर्यास्ताम्	वूर्यातुः
A—वरिषीट		वरिषीयास्ताम्	वरिषीरन्
" —वूर्षीट		वूर्षीयास्ताम्	वूर्षीरन्

Roots ending in consonant.

Roots.	3rd Person Sing.	Roots	3rd Person Sing.
वच् 2	P — उच्चमात्,	वह् 1	P — उह्यात्
	A — वक्षीष्ट		A — वक्षीष्ट
स्वप् 2	P — सुप्यात्	वस् 1	P — उप्यात्
यज् 1	P — इज्यात्	घद् 1	P — उद्यात्
	A — यक्षीष्ट		A — वदिषीष्ट
वर् 1	P — उप्यात्	ग्रह् 9	P — गृह्यात्
	A — वर्सीष्ट		A — ग्रहिषीष्ट
व्यध् 4	P — विध्यात्	क्षर्त् 10	P — क्षाल्यात्
वश् 2	P — उद्यात्		A — क्षालिषीष्ट
व्यच् 6	P — विच्यात्	धर्ष् 10	P — धर्व्यात्
व्रश्व् „ „	— वृश्च्यात्		A — धर्वयिषीष्ट
प्रच्छ् „ „	— पृच्छ्यात्	अञ्च् 1	P } — अच्यात्
	A — प्रक्षीष्ट		to go } —
अस्ज् 6	P — भृज्यात्	अञ्च 1	P } — अज्यात्
	A — भक्षीष्ट		to worship } —
	A — भक्षीष्ट	वञ्च् 1	P — वच्यात्
विद् 4	P — दीव्यात्	कुञ्च् 1	P — कुच्यात्
सिव् „ „	— सीव्यात्	लुञ्च् 1	P — लुच्यात्
षिव् „ „	— षीव्यात्	सञ्ज् 1	P — सज्यात्
त्रिव् „ „	— त्रीव्यात्	स्कन्द् 1	P — स्कयात्
खर् 4	A — गूर्खिष्ट	तुम्भ् 1	P — तुप्यात्
सन् 8	A — सनिषीष्ट	दंश् 1	P — दद्यात्
	P — सायात्	शंस् 1	P — शस्यात्
	P — सन्यात्	रञ्ज् 1·4 P	— रज्यात्
खन् 1	A — खनिषीष्ट	मन्थ् 1·9 P	— मथ्यात्
	P — खायात्	भंश् 4	P — अद्यात्
	P — खन्यात्	दम्भ् 5	P — दभ्यात्
ऊह् 1	A — ऊहिषीष्ट	स्कम्भ् 5·9 P	— स्कभ्यात्
	P — उह्यात्	तुङ्ह् 6·7 P	— तुह्यात्
	P — सम्ह्यात्	स्तम्भ् 5·9 P	— स्तभ्यात्
कथ् 10	P — कथ्यात्	अञ्ज् 7	P — अञ्यात्
	A — कथयिषीष्ट	भञ्ज् „ „	— भज्यात्

Roots	3rd Person Sing.
उन्द् „ „	— उण्यात्
तञ्च् „ „	— तच्यात्
तञ्ज् „ „	— तज्यात्
ग्रन्थ् १ P	— ग्रथ्यात्
अन्य् „ „	— अस्यात्
घन्थ् „ „	— घण्यात्
जभ् १ A	— जम्निर्षीष्य
अज् १ P	— वीयात्
गुह् १ P	— गुह्यात्
	— गृहिषीष्य
	— शुक्षीष्य
हन् २ P	— वध्यात्
	— वधिषीष्य
शास् २ P	— शिष्यात्
कृत् १० P	— कीर्त्यात्
	— कीर्तिषीष्यीष्ट
छृद् ७ P	— छृयात्
	— छर्दिषीष्ट
	— छृत्सीष्ट
तृद् ७ P	— तृयात्
	— तर्दिषीष्ट
	— तृत्सीष्ट
चक्ष् २ P	— ख्यायात्
	— ख्येयात्
	— कश्यायात्
	— ख्यासीष्ट
	— कश्यासीष्ट

Roots	3rd Person Sing.
गोदे १ P	— गोपाय्यात्
	— गृप्यात्
धूर् „ „	— धूपाय्यात्
	— धूप्यात्
विच्छि ६ P	— विच्छाय्यात्
	— विच्छिशात्
पण् १ P	— पणाय्यात्
	— पणिषीष्ट
पन् १ P	— पनाय्यात्
	— पनिषीष्ट
कर् १ „	— कर्त्तिषीष्यीष्ट
	— कर्त्यात्
कम् १ A	— कमिषीष्ट
	— कामिषीष्ट
कित् १ P	— चिकित्स्यात्
	— चिकिंत्सिषीष्ट
चध् १ „	— चिभत्सिषीष्ट
दान् १ P	— दिशांस्यात्
	— दिदांसिषीष्ट
शाद् १ P	— शीशांस्यात्
	— शीशांसिषीष्ट
मान् १ „	— मिमांसिषीष्ट
तिज् „ „	— तितिक्षिषीष्ट
गुप् „ „	— जग्यन्तिषीष्ट

CHAPTER XV

THE PASSIVE VOICE AND THE IMPERSONAL CONSTRUCTION.

(338) The Passive and Impersonal forms are formed in one and the same manner from all roots of the ten classes without any conjugational distinction. They, however, differ in their formation in the conjugational and non-conjugational Tenses and Moods. The roots also undergo certain peculiarities before they take the terminations.

(a) CONJUGATIONAL TENSES AND MOODS.

(339) The Passive and Impersonal forms in the Conjugational Tenses and Moods are made up by adding य to the original root and then applying the Atmanepada terminations, whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active.

(340) This य is weak, viz. no Guna or Vriddhi substitute takes place before it.

Exception:—Roots of the tenth conjugation capable of taking Guna or Vriddhi substitute in the Active Voice, do the same in the Passive. Also the roots ज्ञा—वा—भू and प्री (all 10th conjugation) retain their substitutes ज्ञाभू—वाभू—भून् and प्रीण् before the य of the Passive.

Note the following radical peculiarities.

(341) Of roots ending in आ, the भु verbs viz. दा—धा (3. U.) रा 1. P. दो—दे—धे—(see page 233 and see 196 (b) and the roots सा—स्था—गै—पा to drink—हा to abandon and सो { see page 264 and see 196 (b) } change the ending आ to इ before the य of the Passive. The ending आ of other roots and the आ to be substituted in the case of roots ending in ए—ओ and ऐ [196 (b)] remain unchanged.

(342) Observe exception 3 to section 322 regarding वे व्ये—ह्ये and ज्या in the Passive also. दरिद्रा drops its आ before य.

(343) Roots ending in short इ and उ, in ऊ preceded by a simple or conjunct consonant and roots ending in long ऊ take

the same changes which they undergo before the Parasmaipada terminations of the Benedictivo. See sections 323, 324 and 325.

The root अ॒र् substitutes अ॒य् for its vowel before weak terminations beginning with य् and the roots अ॒र् 1. 3. P. and जाय् take Guna.

(344) Of roots ending in consonants, those mentioned in section 326 and 331 take Samprasārana and drop their nasal before the य् of the Passive also. तन् optionally substitutes आ for its final.

(345) Of Atmanepadi roots having a penultimate nasal only इन्ध् 7 Conj.—स्पन्द्—अंग्—लम्भ् and सक्षं all 1 Conj. drop their nasal before the य् of the Passive.

(346) Observe Sections 98, 327, 328, 105 (1-4-7) and 11 (e) regarding शार्—दिष्—सिष्—तिष्—लिष्—जन्—सद्—सन् and ऊ॒र् with सर्, यु॒प्—भू॒प्—विर्द्ध्—पण्—पन्—पत्—चण्—अग्—किष्—यथ्—दान्—शान्—मान्—तिन् and उप् (1. A.)

(347) Roots Passive Pre. 3 sing				Roots	3rd Sing.
दा 3 U				स्तु 2 U	— स्तूपते
दा 1 P				भू 10 U	— भाव्यते
दो 4 P			—दीयते	धृ 10 U	— धून्यते
दे 1 A				छ 8 U	— फ्रियते
धा 3 U			—धीयते	फः 13 P	— अर्घते
धे 1 P				स्मृ 1 P	— स्मर्यते
मा 2 3 4			—मीयते	जाए 2 P	— जागर्यते
स्था 1 U			—स्थीयते	ए 10 U	— पार्यते
गे 1 P			—गीयते	स्तू 9 P	— स्तीर्यते
पा 1 P			—पीयते	धृ 9 P	— धूर्यते
पा 2 P			—पायते	चुर 10 U	— चोर्यते
हा 3 P			—हीयते	क्षल् 10 U	— क्षाल्यते
हा 3 A			—हायते	कथ् 10 U	— कथ्यते
सो 4 P			—सीयते	कृत् 10 U	— कीर्त्यते
क्षे 1 P			—क्षायते	धृप् 10 U	— धर्ष्यते
ध्मा 1 P			—ध्मायते	वध् 10 U	— उर्ध्यते
दरिद्रा ² P			—दरिद्र्यते	स्वप् 2 P	— सुप्यते
ज्या 9 P			—जीयते		

Roots		3rd Person Sing.
धे	1	U
ध्ये	1	U
है	1	U
ज्ञा	10	U
जा	10	U
चि	5	U
चि	1	P
शी	2	A
प्री	10	U
ब्रश्व	6	U
प्रच्छ	"	"
भ्रस्ज्	"	"
दिव्	4	P
सिव्	"	"
षिव्	"	"
स्त्रिव्	"	"
युर्	"	"
सन्त्र	8	U
खन्	1	U
जन्	4	A
तन्	8	U
जह with सम्	--	--
अञ्च्	1	P
वञ्च्	"	"
कुञ्च्	"	"
लुञ्च्	"	"
सञ्ज्	"	"
स्कन्द्	"	"
दंग्	"	"
शंस्	"	"
		ऊयते
		वीयते
		ह्यते
		ज्ञाप्यते
		वाप्यते
		चीयते
		चूयते
		श्यप्यते
		प्रीप्यते
		वृश्च्यते
		पृच्छ्यते
		भूज्यते
		दीव्यते
		सीव्यते
		घीव्यते
		स्त्रीव्यते
		गूर्ध्यते
		सन्ध्यते
		सायते
		खन्ध्यते
		जन्यते
		जायते
		तन्यते
		तायते
		समुद्धते
		अच्यते
		अञ्च्यते
		वच्यते
		कुच्यते
		लुच्यते
		सज्यते
		स्क्यते
		दञ्यते
		शस्यते

Roots		3rd Person Sing.
यज्	1	U
वप्	"	"
वह्	"	"
वस्	1	"
वद्	1	U
ग्रह्	9	U
व्यध्	4	P
वश्	2	P
व्यच्	6	P
रज्ज्	1	4
दभ्	5	P
वृह्	6	7
अज्ज्	7	P
भञ्ज्	"	"
उन्द्	"	"
तञ्च्	"	"
तञ्ज्	"	"
ग्रन्थ्	9	P
अन्थ्	"	"
वन्ध्	"	"
स्कम्भ्	5	9
स्तम्भ्	"	"
इन्ध्	7	A
स्यन्ध्	1	"
संस्	"	"
सम्	"	"
स्वञ्ज्	"	"
अज्	1	P
शास्	2	P
उप्	1	P
धृप्	"	"
विच्छ	6	P
		हृज्यते
		उप्यते
		उद्यते
		उध्यते
		विध्यते
		रज्यते
		दभ्यते
		वृह्यते
		अज्यते
		भज्यते
		उद्यते
		तच्यते
		तज्यते
		ग्रथ्यते
		अथ्यते
		वध्यते
		स्कभ्यते
		स्तभ्यते
		इध्यते
		स्यय्यते
		स्रस्यते
		स्रभ्यते
		स्वज्यते
		वीयते
		शिष्यते
		गोपाय्यते
		छप्यते
		धूप्यते
		विच्छाय्यते
		विच्छिय्यते

Roots	3rd Person Sing.	Roots	3rd Person Sing.
पण्	1' P. — पणार्यते	भृ	" " — फृतीर्यते
	पण्यते		फृर्यते
पन्	1 P. — पनार्यते.	कम्	" " — कम्यते
	पन्यते		काम्यते

NON-CONJUGATIONAL TENSES AND MOODS.

(1) THE PERFECT.

(348) The Passive of the Reduplicated Perfect is formed by affixing the Atmanepadic terminations to every root whether it is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active: as गम्—जग्नेते पञ्—इजे, भिद्—यिभिदे; अङ्ग्—आनजे.

(349) The Periphrastic Perfect of the Passive is formed by affixing आप् to the root, and then appending the Atmanepada forms of three auxiliary verbs अस्-ए and भ् whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi, as कथ्—कथयांचके—वस्—कथयामास.

(2) THE AORIST.

(350) The first and sixth varieties are exclusively Parasmaipadi. All the roots belonging to them are Anit except the roots भ् which is Set. भ् therefore takes Atmanepadi forms of the fifth variety in the Passive and Impersonal of the Aorist, and all the rest take those of the fourth variety.

(a) The Atmanepadi forms of the second and third varieties are not used in the Passive and Impersonal of the Aorist. Consequently roots belonging to them take the Atmanepadi forms of the fourth, fifth or seventh varieties in the Passive and Impersonal of the Aorist according as they are Anit or Set,

(b) The Passive and Impersonal forms of the fourth, fifth and seventh varieties of the Aorist are simply formed by appending the Atmanepada terminations to the prepared base.

The Third Person Singular.

(351) The third person singular of the Aorist Passive and Impersonal of all roots except तप् 1. P and 4. A. is made up by prefixing to the root the augment and adding to it the termination इ instead of स्त or सत्. The root तप् in the sense of "to repent" and in the reciprocal Passive too does not take इ.

(352) Before the Passive इ of the third person singular of the Aorist, the root takes the following changes:—

(a) The penultimate short of roots takes its Guna before the Passive इ.

(b) Set roots ending in म् and the roots वध् and जन् do not lengthen the penultimate vowel before the Passive इ.

(c) The final vowels and the penultimate अ of Anit roots ending in म् viz. of गम्—नम्—यम् and रम्, final of root जाग् and the penultimate अ of चम् with आ-कम् and कम् though these roots are Set, take Vriddhi before the Passive इ.

(d) Roots ending in आ and in ए-ऐ and ओ [see section 196 (b)] take य् before the Passive इ.

(e) The roots रभ्—रघ्—जभ् and the root लभ् when with a preposition insert a nasal necessarily before the Passive इ.

(f) The root लभ् when without a preposition and the root भञ्ज् insert a nasal optionally and lengthen their अ when no nasal is inserted before the Passive इ.

(353) The Passive and Impersonal forms of the Aorist of roots ending in a vowel, of roots ending in अग् (roots of the tenth class, Denominative, &c.) and of roots हन्-यह् and हृग् are optionally formed by adding इ to the root even when it is Anit except in the third person singular, and then appending the Atmanepada terminations of the fifth Aorist, before which the root undergoes the same changes as before the इ of the third

person singular of the Passive and Impersonal Aorist ग् 'to go' substitutes ग्न्.

(354) Roots of the tenth conjugation drop अ्॒य् optionally in the Non-conjugational Tenses and Moods except in the Perfect.

• When अ्॒य् is dropped, the penultimate अ॑ of roots of the nature of अ्॒य्—ग्न्—र्च—त्य्, &c. is optionally lengthened in the Passive of the Non Conjugational Tenses and Moods.

(3) THE TWO FUTURES, THE CONDITIONAL, AND THE BENEDICTIVE

(355) The Passive and the Impersonal forms of the two Futures, the Conditional and the Benedictive are formed simply by appending the Atmanepada terminations to the prepared base, whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active.

(356) The Passive and Impersonal forms of the two Futures, the Conditional, and the Benedictive of roots ending in vowels and of roots अ्॒य्—त्य् and ह्न् may optionally be formed by adding ग् to the root even when it is Anit and then appending the Atmanepada terminations of the corresponding tenses and moods before which the root undergoes the same changes as before the ग् of the third person singular of the Passive and Impersonal Aorist.

Passive Aorist.

(357) Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
अ्॒य् 2 P	अग्नायिषि	अग्नायिष्टा	अग्नायि
	अग्नीषि	अग्नीष्टाः	
स्था 1 U	अस्थायिषि	अस्थायिष्टा	अस्थायि
	अस्थिषि	अस्थिष्टा	
दा 1 U			
दा 1 P	अदायिषि	अदायिष्टा	अदायि
दो 4 P	अदिषि	अदिष्टा	
दे 4 A			

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing.
धा 3	U	अधायिषि	अधायिष्टाः	अधायि
धे 1	P	अधिषि	अधिष्ठाः	
भू 1	U	अभाविषि	अभाविष्टाः	अभावि
		अभविषि	अभविष्टाः	
पा 1. 2	P	अपायिषि	अपायिष्टाः	अपायि
		अपासि	अपाथाः	
प्रा 1	P	अप्रायिषि	अप्रायिष्टाः	अप्रायि
		अप्रासि	अप्राथाः	
सो 4	P	असायिषि	असायिष्टाः	असायि
		असासि	असाथाः	
नी 1	U	अनायिषि	अनायिष्टाः	अनायि
		अनेषि	अनेष्टाः	
ग्लै 1	P	अग्लायिषि	अग्लायिष्टाः	अग्लायि
		अग्लासि	अग्लाथाः	
स्तु 2	U	अस्ताविषि	अताविष्टाः	अस्तावि
		अस्तोषि	अस्तोष्टाः	
स्तृ 5	U	अस्तारिषि	अस्तारिष्टाः	अस्तारि
		अस्तृषि	अस्तृथाः	
भू with अनु 1	P	अन्वभाविषि	अन्वभाविष्टाः	अन्वभावि
		अन्वभविषि	अन्वभविष्टाः	
पच् 1	U—अपक्षि		अपकथाः	अपाच्चि
रिच् 7	U—अरिक्षि		अरिक्थाः	अरेच्चि
सुच् 6	U—असुक्षि		असुक्थाः	अमोच्चि
स्वज् 4 A 6	P—अस्वक्षि		अस्वष्टाः	असर्जि
पद् 1	P—अपटि		अपटिष्टाः	अपाठि
चित् „	„—अचेतिषि		अचेतिष्टाः	अचेति
ज्ञुष् 6	A—अजोषिषि		अजोषिष्टाः	अजोषि
कृत् 6	P—अकृतिषि		अकृतिष्टाः	अकृति
दिग् 6	U—अदिक्षि		अदिक्षथाः	अदेशि
रुद् 6	P—अरुक्षि		अरुक्थाः	अरोशि
यह् 1	U—अघुक्षि		अघुक्थाः	अगूहि
		अगूहिषि	अगूहिष्टाः	
			अगूढाः	

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
कारय् Caus. of ए	अकारायिषि	अकारपिता:	अकारि
	अकारिषि	अकारिष्टा:	
माद् Caus. of भू	अमायपिषि	अमायपिता:	अमायि
	अमायिषि	अमायिष्टा:	
उत् 10	U—अचोरयिषि	अचोरपिता:	अचोरि
	अचोरिषि	अचोरिष्टा:	
हन् 2	P—अपानिषि	अपानिष्टा:	अपानि
	अहसि	अहया:	अष्टि
	अवधिषि	अवधिष्टा:	
भद् 0	U—अभाहिषि	अभाहिष्टा:	अभाहि
	अभहीषि	अभहीष्टा:	
इश् 1	P—अदर्शिषि	अदर्शिष्टा:	अदर्शि
	अइसि	अइष्टा:	
आचम्,,	,,—आचमिषि	आचमिष्टा:	आचामि
कम् 1	A—अकामयिषि	अकामपिता:	अकामि
	अकामिषि	अकामिष्टा:	
घम् 1	P—अघमिषि	अघमिष्टा:	अघामि
गम् „	,,—अगंसि	अगंस्था:	अगामि
	अगसि	अगथा:	
नम् „	,,—अनंसि	अनंस्था:	अनामि
यम् „	,,—अयंसि	अयंस्था:	अयामि
रम् 1	A—अरंसि	अरंस्था:	अरामि
जन् 4	A—अजनिषि	अजनिष्टा:	अजनि
जासु 2	P—अजागरिषि	अजागरिष्टा:	अजागारि
रभ् 1	A—अरविषि	अरव्या:	अरभ्मि
स्व् 4	P—अरधिषि	अरधिष्टा:	अरंधि
	—अरसिषि	अरद्धा:	
जभ् 1	A—अजप्ति	अजप्या:	अजांभि
मञ्ज् 7	P—अमंक्षि	अमंक्या:	अमंजि-अमाजि
लभ् 1	A—अलप्ति	अलप्या:	अलंभि-अलाभि

	Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
लभ् with उप or प्रा	२— प्रालप्सि	उपालव्धा: प्रालव्धा:	उपालंभि प्रालंभि	
मृज् 1 2 P	अमार्जिषि	अमार्जिष्टाः	अमार्जिं	
	अमृक्षि	अमृष्टाः		
गुण् 1 P	अगोपायिषि	अगोपायिष्टाः	अगोपायि	
	अगोपिषि	अगोपिष्टाः	अगोपि	
	अगुण्प्सि	अगुण्थाः		
शम् 4 P	अशामिषि	अशामिष्टाः	अशामि	
शम् 10 A	अशामिषि	अशामिष्टाः	अशामि	
	अशामयिषि	अशामयिष्टाः		
	Passive Future.			
नी	1 U	नायिष्ये नेष्ये नायिताहे नेताहे	नायिष्यसे नेष्यसे नायितासे नेतासे	नायिष्यते नेष्यते नायिता नेता
दा	1 P 3 U	दायिष्ये दास्ये दायिताहे दाताहे	दायिष्यसे दास्यसे दायितासे दातासे	दायिष्यते दास्यते दायिता दाता
भू Causal		भावयिष्ये भाविष्ये भावयिताहे भाविताहे	भावयिष्यसे भाविष्यसे भावयितासे भावितासे	भावयिष्यते भाविष्यते भावयिता भाविता
देख्	6 U	देक्ष्ये देष्टाहे	देक्ष्यसे देष्टासे	देक्ष्यते देष्टा
शम् Causal		शामिष्ये शमिष्ये शमयिष्ये शामिताहे शामिताहे शमयिताहे	शामिष्यसे शमिष्यसे शमयिष्यसे शामितासे शामितासे शमयितासे	शामिष्यते शमिष्यते शमयिष्यते शामिता शामिता शमयिता

Roots		1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
हन्	2 P	पानिष्ये	पानिष्यसे	पानिष्यते
		हनिष्ये	हनिष्यसे	हनिष्यते
		पानिताहे	पानिताहे	पानिता
		हन्ताहे	हन्तासे	हन्ता
भद्	१ U	प्राहिष्ये	प्राहिष्यसे	प्राहिष्यते
		प्रहीष्ये	प्रहीष्यसे	प्रहीष्यते
		प्राहिताहे	प्राहिताहे	प्राहिता
		प्रहीताहे	प्रहीतासे	प्रहीता
दृश्	१ P	दर्शिष्ये	दर्शिष्यसे	दर्शिष्यते
		द्रश्ये	द्रश्यसे	द्रश्यते
		दर्शिताहे	दर्शिताहे	दर्शिता
		द्रष्टाहे	द्रष्टासे	द्रष्टा

Passive Conditional.

नी	१ U	अनाविष्ये	अनाविष्यथा:	अनाविष्यत
		अनेष्ये	अनेष्यथा:	अनेष्यत
दा	१ P	अदाविष्ये	अदाविष्यथा:	अदाविष्यत
	३ U	अदास्ये	अदास्यथा:	अदास्यत
भू Causal		अभाविष्ये	अभाविष्यथा:	अभाविष्यत
		अभाविष्ये	अभाविष्यथा:	अभाविष्यत
शम् Causal		अशामिष्ये	अशामिष्यथा:	अशामिष्यत
		अशामिष्ये	अशमिष्यथा:	अशमिष्यत
		अशमयिष्ये	अशमयिष्यथा:	अशमयिष्यत
हन्	२ P	अपानिष्ये	अपानिष्यथा:	अपानिष्यत
		अहनिष्ये	अहनिष्यथा:	अहनिष्यत
भद्	१ U	अप्राहिष्ये	अप्राहिष्यथा:	अप्राहिष्यत
		अप्रहीष्ये	अप्रहीष्यथा:	अप्रहीष्यत
दृश्	१ P	अपर्दिष्ये	अपर्दिष्यथा:	अपर्दिष्यत
		अप्रश्ये	अप्रश्यथा:	अप्रश्यत

Passive Benedictive.

नी	१ U	नायिषीय	नायिषीष्टा:	नायिषीट
		नेषीय	नेषीष्टा:	नेषीट

Roots		1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
दा	1 P	दायिपीय	दायिपीष्टः	दायिपीष्टे
	3 U	दासीय	दासीष्टः	दासीष्टे
भा Causal		भावयिपीय	भावयिपीष्टः	भावयिपीष्टे
		भाविपीय	भाविपीष्टः	भाविपीष्टे
शम् Causal		शामिपीय	शामिपीष्टः	शामिपीष्टे
		शमिपीय	शमिपीष्टः	शमिपीष्टे
		शमयिपीय	शमयिपीष्टः	शमयिपीष्टे
घन्	2 P	घानिपीय	घानिपीष्टः	घानिपीष्टे
		घधिपीय	घधिपीष्टः	घधिपीष्टे
ग्रह्	9 U	ग्राहिपीय	ग्राहिपीष्टः	ग्राहिपीष्टे
		ग्रहीपीय	ग्रहीपीष्टः	ग्रहीपीष्टे
दृश्	1 P	दर्शिपीय	दर्शिपीष्टः	दर्शिपीष्टे
		दृक्षेपीय	दृक्षेपीष्टः	दृक्षेपीष्टे
			बुध्	

Present.

S.	D.	P.
1 बुध्ये	बुध्यावहे	बुध्यामहे
2 बुध्यसे	बुध्येये	बुध्यधवे
3 बुध्यते	बुध्येते	बुध्यन्ते

Imperfect.

S.	D.	P.
अबुध्ये	अबुध्यावहि	अबुध्यामहि
अबुध्यथा:	अबुध्यथाम्	अबुध्यध्वम्
अबुध्यत	अबुध्येताम्	अबुध्यधत

Imperative.

1 बुध्यै	बुध्यावहै	बुध्यामहै
2 बुध्यस्व	बुध्येथाम्	बुध्यध्वम्
3 बुध्यताम्	बुध्येताम्	बुध्यन्ताम्

Potential.

बुध्येय	बुध्येवहि	बुध्येमहि
बुध्येथा:	बुध्येयाथाम्	बुध्येध्वम्
बुध्येत	बुध्येयाताम्	बुध्येवरन्

Perfect.

1 बुबुधे	बुबुधिवहे	बुबुधिमहे
2 बुबुधिषे	बुबुधाथे	बुबुधिधवे
3 बुबुधे	बुबुधाते	बुबुधिरे

Aorist.

अबोधिषि	अबोधिष्वहि	अबोधिष्वमहि
अबोधिष्टा:	अबोधिष्टाथाम्	अबोधिष्टध्वम्
अबोधि	अबोधिष्टाताम्	अबोधिष्टधत

	<i>1st Future.</i>	
S.	D.	P.
1 बोधिताहे	बोधितास्वहे	बोधितास्महे
2 बोधितासे	बोधितासाथे	बोधिताध्ये
3 बोधिता	बोधितारी	बोधितारः
	<i>2nd Future.</i>	
1 बोधिष्ये	बोधिष्यावहे	बोधिष्यामहे
2 बोधिष्यसे	बोधिष्यथे	बोधिष्यद्ध्ये
3 बोधिष्यते	बोधिष्यते	बोधिष्यन्ते
	<i>Conditional.</i>	
1 अबोधिष्ये	अबोधिष्यावहि	अबोधिष्यामहि
2 अबोधिष्यथा:	अबोधिष्यथाम्	अबोधिष्यद्ध्यम्
3 अबोधिष्यत	अबोधिष्येताम्	अबोधिष्यन्त
	<i>Benediction.</i>	
1 बोधिषीय	बोधिषीवहि	बोधिषीमहि
2 योधिषीष्टाः	योधिषीयास्थाम्	बोधिषीध्यम्
3 योधिषीट	बोधिषीयास्ताम्	बोधिषीरन्

PART IV.

This part treats of the Derivative verbs [See section 4 b and c] and the Participles, Gerunds, and Infinitives.

CHAPTER XVI.

(a) Causals. (णिजन्ताः).

(358) Any root belonging to the ten Conjugational classes may take a Causal form conjugated in all the tenses and moods of the three voices. This form conveys the sense that a person or thing causes another person or thing to perform the action or to undergo the state denoted by the root.

(359) The Causal base is made up by appending अप् to the root before the terminations are applied and making the same vowel changes as before the अप् of the tenth conjugation. The Causal of roots of the 10th class is the same as the primitive.

(360) Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ [See 196 (b)] and the roots क्त् 1. 3. P.—ह्री 3. P.—ह्रि 9. P.—री 4 A. 9 P.—क्तूय्—1. A.—क्षमाय् 1. A.—क्री 9. U.—जि 1. P.—सि 5. U.—सी 9. U. “to destroy”—दी 4. A.—इ 2. A. “to study,” स्मि in the sense of “to astonish” and वी 2. P. when meaning “to cause to conceive,” add on the augment प् before अय्.

(a) The य् of क्तूय् and क्षमाय् is dropped by the rule. ‘इ or य्’ is dropped before any consonant except य्. The root दरिक्रा drops its final and does not take the augment प्. The roots क्षे आ or श्रै ‘to cook’ and ज्ञा shorten their आ necessarily before प् and रलै and ज्ञा do it optionally when not preceded by a preposition. The vowel of स्मि 5. 10. U. is optionally changed to आ. स्मि 10. U. is मित्. viz. it requires the penultimate vowel to be short; consequently the optional forms are चापयति-ते, चपयति-ते, regular ones being चाययति-ते, and चययति-ते. The roots स्मि 1. A, and वी 2. P. in usual senses of “to smile” and “to go, to pervade,” &c. are regular, as स्माययति “he causes a smile by,” दाययति “he causes to go.” &c.

(361) The roots शो—छो—सो—हो—व्यो—वे—सै 1. P. “to waste away” and पा 1. P. “to drink” take the augment य् instead of प् before अय्.

(362) The root पा 2. P. “to protect” and ला 2. P. when meaning “to melt” add ल् before अय्.

(363) The root चा 2 P. and धै 1. P when meaning “to shake or tremble” take the augment ज् before अय्.

The roots ला 2. P.—वै 1. P in the senses other than those noted above and चा 2. P. also form their Causal regularly.

(364) The roots प्री and ध् add न् before अय्.

The root ली 4 A. 9 P. as used in different senses and the root भी 3 P. become लाप्-लाय्-लाल्-लीन् and भाय्-भाप् and भीष् before अय्.

(365) The final vowels take Vriddhi substitute before अय्, as स्नायय् from क्षि॑ 1. 5 P. and क्षी॒ 9 P.; पावय् from य॑ 5 U. and य॒ 6 P.; and कारय् from कृ॑ 8 U. and कृ॒ 6 P.

Exception (1):—The roots जागृ॒ 2 P. सू॑ 1 P. in the sense of ‘to cause to long for, to regret’ हृ॒ 9 P. when meaning ‘to fear’ नृ॒ 9 P. meaning ‘to guide’ and जृ॑ 4 P., and the roots चृ॒—ह्री॑—हृ॒—र्ही॑—र्हृ॒—र्ही॑ take Guna substitute instead of Vriddhi.

Exception (2):—The roots दीर्घि॑ and देवी॑ drop their final before अय्. The root इ॒ 2. P. with प्रति॑ “to understand” is regular, but हृ॒ 2. P. “to go” and हृ॒ 2 P. with अधि॑ “to remember” substitute गम्॑ in the Causal. हृ॒ 2. P. with अधि॑ “to study” substitutes गम्॑ optionally in the Causal, Desiderative and in the third person of the Aorist.

Exception (3):—आ॑ is necessarily substituted for the vowels of क्री॑—इ॑—जि॑—सि॑ to destroy—दी॑—and for those of सिम्॑ if the effect is produced by the agent, सिध्॑ if the import is not a spiritual topic, and ली॑ 4. 9. if it means ‘to deceive, defeat or worship’. आ॑ is optionally substituted for the vowels of चि॑ and स्फुर्॑ and for those of भी॑ if the effect is produced by the agent, and वी॑ if it means ‘to cause to conceive’.

(366) The penultimate अ॑ is changed to its Vriddhi substitute before अय्, as स्नानय् from खन्॑ 1. U.; छादय् from छह्॑ 1. U.

Exception (1):—Roots ending in अम्॑ (except कम्॑ 1. A.—अम्॑ 1. P.—चम्॑ 1. P.—शम्॑ 4. P. ‘to see,’ and यम्॑ 1. P. when it does not mean ‘to eat’) and the following roots which are marked as मित्॑ in the Dhatupatha (Catalogue of Sanskrit verbs) do not change their vowel:—

अस्त्—चक्॑ 1. P. ‘to be satisfied,’—and रत्क्॑; कर्त्॑ 1. P. अग्—कग्—रग्—लग्—सग्—रतग्—हग् and ह्वग् (all 1. P.);—घट्॑ 1. A.—घट्॑ and भट्॑ 1. P. in the sense of ‘to speak’—and नट्॑ 1. P. ‘to dance’;—गद्॑ 1. P. लद्॑ 1. “to loll the tongue,” forms लडयति; in the sense of ‘fondle’ लाडयति, हेद्॑ 1. P.

‘to surround’ forms हित्यति, हेत् 1. A. ‘to disgrace’ forms हेत्यति; कण्-रण्-फण् (1. P. ‘to go’)—चण्-शण्-श्रण् (1. P. ‘to give’)—घ्यथ्—प्रथ् (1. A.),—भथ्—कन्थ्—कथ्—कृथ् (1., P. to kill);—मद् 1. A., स्वद् 1. A., ‘to discomfit’—छद् 10 U. ‘to live, to be strong’—and मद् 4 P. ‘to rejoice, to be poor’ all these form the Causal as स्वदयति—छदयति—मदयति. स्वद् with अव or परि forms as अवस्वादयति, परिस्वादयति;—चन् 1. P. ‘to kill’—वन् with a preposition—ध्वन् 1. P. to sound,—स्वन् 1. P. ‘to deck’ and जन् 4. A.; क्रन् 1 A. ‘to pity,’ रम् 1. A. क्रम—गम् (1. P.);—त्वर् 1. A.—ज्वर् 1. P.—ज्वल्—ह्वल्—ह्लल् when with prepositions and चल् meaning ‘to quake’ retain their vowels; otherwise these lengthen their vowels;—दक्ष् 1. A. ‘to go or kill,’ प्रस् 1. A. ‘to spread’ and कन्स् ‘to be crooked or to shine.’

Exception (2):—The roots वन्—वम्—नम्—ज्वल्—ह्वल्—ह्लल्—ध्वन् and चल् lengthen their अ optionally when not preceded by a preposition.

(367) The roots रभ्—लभ्—जभ् (1. A.) and रध् 4. P. insert a nasal before their final, as लम्भयति—ते.

The root हन् forms its Causal घातयति—ते and शट् if the meaning be not ‘to go’ forms शातयति—ते, ‘he causes to fall.’ शादयति—ते ‘he causes to go.’

(368) Penultimate short vowel takes Guna substitute before अय, as तेप्य from तिए् 1. A.; तोदय from तुद् 6. U.; तर्पय from तृष् 4. P. and कल्पय from कृप् 1. A.

Exceptions:—स्फुर् 6. P. substitutes आ optionally; सृज् takes Vriddhi; गुह् and द्वृष् 4. P. lengthen their उ and सिध् substitutes आ in the Causal if the import be not a spiritual topic, as साधयति ‘he accomplishes or prepares,’ सेधयति ‘he makes perfect’ as used of sacred rites only.

(369) स्फाय् 1. A. changes its य् to व् in the Causal, and भ्रस्ज् assumes two forms भर्ज् and भ्रज्ज्.

The root रुह optionally substitutes ग् for रु in the Causal.

(370) Observe 195 (1—7) regarding यत्, धूप्, &c. and अज् 1.P. 'to go.'

(371) Causal bases are generally conjugated in both the Padas.

Exception (1):—The Causals of roots having the sense of 'to swallow or to move' and of the following roots are conjugated in the Parasmaipada only:—इर्प्—गर्व्-जव्—नन्—लल् (all 1. P.); किंद् 1. U; गल्—जप्—जभ्—रम् and व्यथ् (all 1. A); आस्—इ with अधि 'to study' (2. A.); शु and रह् (2. P.); कुर्-क्षुध् and नग् (all 4. P.); सिद्—युध्—चुध् and युज् (all 4. A.) कृष्—टिव् and भ्रम् (all 1. 4. P.); विज् 6. 7. A. लज् and लसज् (6. A.)

The following roots have the sense of 'to swallow or to move':—

क्षर्—खाद्—चेल्—गल्—चश्—चल्—हृ—हृ—वेल्—वेप् (all 1. P.)
कंप्—प्रस्—चेप्—पु (1. A.); हु 5 U; जक्ष् and प्सा (2. P.); लिह् 2 U; ग् 6. P; तुण् 8. U. and अज् 9. P.

Exception (2):—The Causals of दम् and नृत् (4. P.)—यत् 1. 4. P. with आ—धे—पा— and वस् (1. P.)—रुच् 1. A. and वद् with आभि are conjugated in the Atmanepada.

372.

Roots.	3rd Person Sing.	Roots.	3rd Person Sing.
दा	— दापयति-ते	जि	— जापयति-ते
धे	— धापयते only.	मि, भी	— मापयति-ते
गै	— गापयति-ते	भी 4 A.	— मापयति-ते
दो	— दापयति-ते	दी	— दापयति-ते
क्ष	— अर्पयति-ते	इ with अधि	
क्षी	— क्रैपयति-ते	to study अध्यापयति only.	
क्षी	— ब्रेपयति-ते	स्मि P	— स्मापयति only.
क्षन्	— कनोपयति-ते	स्मि A	— स्मापयते
क्षमाय्	— क्षमापयति-ते	बी	— बापयति-ते
क्षी	— क्रापयति-ते		— वापयति-ते

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
दरिद्रा	— दरिद्रयति-ते	धू	— धूनयति-ते
क्षै	— क्षपयति-ते	ली 4. A.	लापयति-ते
आ, ऐ	— अपयति-ते	9. P.	लाययति-ते
ज्ञा	— ज्ञपयति-ते	भी	लीनयति-ते
ग्लै	— ग्लापयति-ते		भाययति only.
	— ग्लपयति-ते		— भापयते only
	— प्रग्लापयति-ते only.		— भीपयते only
ज्ञा	— ज्ञापयति-ते	जागृ	— जागरयति-ते
	— ज्ञपयति-ते	स्तु 1. P. } to regret } usually	स्मरयति only.
चि 5. U.	— उपज्ञापयति-ते only	हृ 9. P. to fear } usually	स्मारयति-ते
10 U.	— चापयति-ते	हृ 9. P. to guide } usually	दरयति-ते
शो	— चाययति-ते	हृ 4. P.	दारयति-ते
छो	— छाययति-ते	हृ 1. 9. P.	नरयति-ते
सो	— साययति-ते	दीधि	नारयति-ते
हो	— हाययति-ते	हृ with प्रति	जरयति-ते
थो	— व्याययति-ते	हृ with गम् to go	जारयति-ते
वो	— वाययति-ते	हृ with अधि to remember	रीधयति-ते
स्त्रै	— साययति-ते	वैवी	वेवयति-ते
पा 1. P.	— पाययते only.	हृ with प्रति	प्रत्याययति-ते
पा 2. P.—पालयति-ते		हृ with अधि to go	गमयति-ते
ला 2. P. } ‘to melt’ } <td>लालयति-ते</td> <td>हृ with अधि to remember</td> <td>अधिगमयति</td>	लालयति-ते	हृ with अधि to remember	अधिगमयति
वा 2. P. } वै 1. P. to shake } <td>वाजयति-ते</td> <td>क्रम्</td> <td>क्रमयति-ते</td>	वाजयति-ते	क्रम्	क्रमयति-ते
ला 2. P.	— लापयति-ते	क्रम् with संक्रामयति-ते	
वा 2. P. } <td>— वापयति-ते</td> <td>सम् or उत् } उत्क्रामयति-ते</td> <td></td>	— वापयति-ते	सम् or उत् } उत्क्रामयति-ते	
वै 1. P.	— प्रीणयति-ते	(according to some)	
प्री .	—	क्रम्	क्रमयति only.
		दम्	दमयते only.
		भ्रम्	भ्रमयति (also)

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
भम्	— भ्रामयति in the opinion of some)	नग्	— नमयति-ते
रम्	— रमयति only.	ज्वल्	— नामयति-ते
अम्	— अमयति-ते (also आमयति-ते)	द्वल्	— (उक्तमयति-ते only)
कम्	— कामयति-ते	द्वल्	— ज्यवलयति-ते
अम्	— आमयति-ते	द्वल्	— (प्रज्यवलयति-ते only)
चम्	— चामयति only.	द्वल्	— द्वलयति only
शम् to see to be calm	— निशामयति-से	द्वल्	— द्वालयति only
यम्	— शमयति-ते	द्वल्	— (यिद्वलयति) only.
यम् with आ	— आयामयते only	ध्वन्	— द्वलयति-ते
यम् with नि } नि } some	— नियमयति-ते	ध्वन्	— द्वालयति-ते
हेद् to surround	{ हिदयति-ते	ध्वन्	— (प्रद्वालयति-ते only)
हेड् to disgrace	{ —हेडयति-ते	ध्वन्	— ध्वनयति-ते
स्वद्	— स्वदयति-ते	चल्	— ध्वानयति-ते
स्वद् with अथ or परि }	— अवस्वादयति-ते	रभ्	— चलयति only.
चद् to live, to be strong } In other senses—	{ परिस्वादयति-ते	लभ्	— चालयति only.
मद् to rejoice, to be poor } In other senses—	{ मदयति-ते	जम्	— रमयति-ते
वन्	— वानयति-ते	रथ्	— लंभयैति-से
वम्	— वामयति-ते	जन्	— जमयति-ते
	— वमयति-ते	हन्	— रन्धयति-से
	— (उद्वमयति-ते only.)	शद्	— घातयति-ते
		संफुर	— शातयति-ते
		मृश्	— शादयति-ते
		घह	— स्फारयति-ते
		दृष्	— स्फोरयति-ते
		सिध् 4. P.-	— मार्जयति-ते
			— गृहयति-ते
			— दूषयति-ते
			— साधयति-ते
			causes to ascertain the truth)

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
स्फाय्	1. A.—स्फायति-ते		— गोपयति-ते
भ्रस्त्	— भ्रज्यति-ते	अज्	— वाययति-ते
	— भर्जयति-ते	यस्	with आ—आयासंयते only
रुह्	— रोहयति-ते	रुच्	— रोचयते only
	— रोपयति-ते	वद्	} — अभिवादयते only with अभि } }
यष्	1. P.— गोपाययति-ते		

(373) When the causal base is conjugated in the Active Voice, the अय (with the final अ dropped) is retained in the non-conjugational Tenses and Moods except in the Aorist and Parasmaipada Benedictive. For the Aorist of Causals see the Third Variety. अष् is necessarily dropped in the conjugational Tenses and Moods of the Passive Causal and optionally in the two Futures, the Conditional, the Benedictive and the Aorist of the Passive.

(374) The following are the forms of कोप्यि, the Causal base of the verb कुप् conjugated in the Tenses and Moods of the three voices.

ACTIVE VOICE.

Conjugational Tenses and Moods.

Present.

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 कोप्यामि	कोप्यावः	कोप्यामः
2 कोप्यति	कोप्यथः	कोप्यथ
3 कोप्यति	कोप्यतः	कोप्यन्ति

Atmanepada

S.	D.	P.
1 कोपये	कोप्यावहे	कोप्यामहे
2 कोपयसे	कोप्यथेहे	कोप्यध्वे
3 कोपयते	कोप्यतेहे	कोप्यन्तेहे

Imperfect.

Parasmaipada.

S.
1 अकोप्यम्
2 अकोप्यः
3 अकोप्यत्

D.

D.
अकोप्याव
अकोप्यतम्
अकोप्यताम्

P.

P.
अकोप्याम
अकोप्यत
अकोप्यन्

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 अकोपये	अफोपयावहि	अफोपयामहि
2 अकोपयथा:	अकोपयेथाम्	अकोपयध्यम्
3 अकोपयत्	अकोपयेताम्	अकोपयन्त

Imperatives.

*Parasmaipada.**Atmanepada.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 कोपयानि कोपयाय कोपयाम्	1 कोपये कोपयायहै कोपयामहै				
2 कोपय कोपयत्म् कोपयत्	2 कोपयस्य कोपयेथाम् कोपयध्यम्				
3 कोपयत् कोपयताम् कोपयन्तु	3 कोपयताम् कोपयेताम् कोपयन्ताम्				

Potential.

1 कोपयेप्रम् कोपयेय	1 कोपयेप कोपयेयहि कोपयेमहि
2 कोपयेः कोपयेत्म् कोपयेत्	2 कोपयेयाः कोपयेयाथाम् कोपयेध्यम्
3 कोपयेत् कोपयेताम् कोपयेतुः	3 कोपयेत कोपयेयताम् कोपयेरन्

Non-Conjugational Tenses and Moods.

*Perfect.**Parasmaipada*

S.	D.	P.
1 *कोपयांचकार-चकर	कोपयांचलुप्त	कोपयांचलम्
2 कोपयांचकर्य	कोपयांचक्रयुः	कोपयांचक्र
3 कोपयांचकार	कोपयांचक्रतुः	कोपयांचक्रुः

Atmanepada.

1 *कोपयांचक्रे	कोपयांचलुप्तहे	कोपयांचलमहे
2 कोपयांचलुप्ते	कोपयांचक्राथे	कोपयांचलुप्ते
3 कोपयांचक्रे	कोपयांचक्राते	कोपयांचक्रिरे

*1st Future.**Parasmaipada.*

1 कोपयितास्मि	कोपयितास्यः	कोपयितास्मः
2 कोपयितासि	कोपयितास्थः	कोपयितास्थ
3 कोपयिता	कोपयितारी	कोपयितारः

* also कोपयामास, कोपयांचभूव, &c

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 कोपयिताहे	कोपयितास्वहे	कोपयितास्महे
2 कोपयितासे	कोपयितासाथे	कोपयिताध्वे
3 कोपयिता	कोपयितारौ	कोपयितारः
	2nd Future.	

Parasmaipada.

1 कोपयिष्यामि	कोपयिष्यावः	कोपयिष्यामः
2 कोपयिष्यसि	कोपयिष्यथः	कोपयिष्यथ
3 कोपयिष्यति	कोपयिष्यतः	कोपयिष्यन्ति

Atmanepada

1 कोपयिष्ये	कोपयिष्यावहे	कोपयिष्यामहे
2 कोपयिष्यसे	कोपयिष्यथेऽथे	कोपयिष्यध्वे
3 कोपयिष्यते	कोपयिष्यतेऽते	कोपयिष्यन्ते

*Conditional.**Parasmaipada.*

1 अकोपयिष्यम्	अकोपयिष्याव	अकोपयिष्याम
2 अकोपयिष्यः	अकोपयिष्यतम्	अकोपयिष्यत
3 अकोपयिष्यत्	अकोपयिष्यताम्	अकोपयिष्यन्

Atmanepada.

1 अकोपयिष्ये	अकोपयिष्यावहि	अकोपयिष्यामहि
2 अकोपयिष्यथाः	अकोपयिष्यथाम्	अकोपयिष्यध्वम्
3 अकोपयिष्यत	अकोपयिष्यताम्	अकोपयिष्यन्त

*Aorist.**Parasm.**Atm.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 अचूकुपम्	अचूकुपाव	अचूकुपाम्	अचूकुपे	अचूकुपावहि	अचूकुपामहि
2 अचूकुपः	अचूकुपतम्	अचूकुपत	अचूकुपथाः	अचूकुपथाम्	अचूकुपध्वम्
3 अचूकुपत्	अचूकुपताम्	अचूकुपत्	अचूकुपते	अचूकुपताम्	अचूकुपन्त

1 अचूकुपम्	अचूकुपाव	अचूकुपाम्	अचूकुपे	अचूकुपावहि	अचूकुपामहि
2 अचूकुपः	अचूकुपतम्	अचूकुपत	अचूकुपथाः	अचूकुपथाम्	अचूकुपध्वम्
3 अचूकुपत्	अचूकुपताम्	अचूकुपत्	अचूकुपते	अचूकुपताम्	अचूकुपन्त

Benedictive.

Paramaipada.

S.

D.

P.

- 1 फोप्यासम्
2 फोप्याः
3 फोप्यात्

- फोप्यास्य
कोप्यासम्
फोप्यास्ताम्

- फोप्यासम्
कोप्यास्त
फोप्यास्तः

Atmanepada.

- 1 कोपयिषीष
2 कोपयिषीषाः
3 कोपयिषीष

- फोपयिषीषहि
फोपयिषीषास्याम्
फोपयिषीषास्ताम्

- फोपयिषीमहि
फोपयिषीष्य-हृम्
फोपयिषीरन्

Passive Voice.

Conjugational Tenses and Moods.

Present

Imperfect.

S.

D.

P.

S.

D.

P.

1 कोप्ये	फोप्यावहे	फाप्यामहे	अकोप्ये	अफोप्यापहि	अफोप्यामहि
2 कोप्यसे	फोप्येथे	फोप्यद्धे	अकोप्यथा:	अफोप्येथाम्	अकोप्यद्धम्
3 कोप्यते	फोप्येते	फोप्यन्ते	अकोप्यत	अकोप्येताम्	अकोप्यन्त

Imperative.

Potential.

1 कोप्ये	फोप्यावहे	कोप्यामहि	फोप्येय	फोप्येयहि	फोप्येमहि
2 कोप्यस्व	कोप्येथाम्	कोप्यद्धम्	फोप्यथा:	फोप्येयास्याम्	फोप्येयद्धम्
3 कोप्यताम्	कोप्येताम्	कोप्यन्ताम्	फोप्येत	फोप्येयाताम्	फोप्येरन्

Non-Conjugational Tenses and Moods.

Perfect.

S.

D.

P.

1 कोपयांचके	कोपयांचकुवहे	कोपयांचकुमहे
2 कोपयांचकुषे	कोपयांचकाथे	कोपयांचकुरु
3 कोपयांचके	कोपयांचकाते	कोपयांचाक्रे

The other forms are वोपयामासे—कोपयांबभुये, &c.

The forms of the two Futures, the Conditional and the Benedictive of the Passive do not differ from those of the Atmanepada Active. Other optional forms are as follow :—

1st Future.

2nd Future.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 कोपिताहे कोपितास्वहे कोपितास्महे			1 कोपिष्ये कोपिष्यावहे कोपिष्यामहे		
2 कोपितासे कोपितासाथे कोपिताध्वे			2 कोपिष्यसे कोपिष्येथे कोपिष्यध्वे		
3 कोपिता कोपितारौ कोपितारः			3 कोपिष्यते कोपिष्येते कोपिष्यन्ते		

Conditional.

S.

D.

P.

1 अकोपिष्ये	अकोपिष्यावहि	अकोपिष्यामहि
2 अकोपिष्यथाः	अकोपिष्यथाम्	अकोपिष्यध्वम्
3 अकोपिष्यत	अकोपिष्यताम्	अकोपिष्यन्त

Benedictive.

1 कोपिषीय	कोपिषीवहि	कोपिषीमहि
2 कोपिषीष्टाः	कोपिषीयास्थाम्	कोपिषीध्वम्
3 कोपिषीष्ट	कोपिषीयास्ताम्	कोपिषीरन्

Aorist.

1 अकोपयिषि	अकोपयिष्वहि	अकोपयिष्वाद्वि
2 अकोपयिष्टाः	अकोपयिष्टाम्	अकोपयिष्टाद्वम्
3 अकोपि	अकोपयिष्टाम्	अकोपयिष्ट
	अकोपयिष्टत	अकोपयिष्टत

(b) Desideratives (सञ्जन्ताः).

(375) Any root belonging to the ten Conjugational classes as well as any Causal base may have a Desiderative form, conjugated in all the Tenses and Moods of the three voices. This

form conveys the sense that a person or thing wishes to perform the action or is about to undergo the state indicated by the Desiderative form, as तुवोषिषति 'he wishes to know' from तुधु, and कृल पिपतिषति 'the bank is about to fall down.'

(376) To form a Desiderative base, the root is first reduplicated according to the general rules of reduplication (see Chapter VI) and then the termination ष् is added on to it in the Non-conjugational Tenses and Moods. In the Conjugational Tenses and Moods ष् is added to स्.

- (a) Roots beginning with a vowel reduplicate the following consonant with इ added on to it, or where necessary they first undergo the vowel changes required by section (381) and then take their reduplication, as अटिटिषति, ईचिक्षिषति अरिरिषति अर्चिचिषति, अर्णनिषति प्रतीषिषति, अधीषिषति from the roots अद्, ईक्ष, न, अर्च, कर्ण, इ 2 P. with अधि, and with प्राति.
- (b) The अ of the reduplicative syllable is changed to इ, and the characteristic स् of the Desiderative becomes ष् by rule 83, but the स् of a primitive root remains unchanged when the Desiderative स् is changed to ष्. When the latter remains unchanged the primitive स् becomes ष्, as सिननिषति-ते or सिपासति-ते from सन्. The root स्तु is an exception; it forms तुपूषति. Other examples are सिसीषति, सिसमयिषते, सुसूषति, तत्तासाति, सिपत्साति from the roots सि, स्मि, सु, स्था and सद्.

(377) The Desiderative base takes the same terminations of Parasmaipada or Atmanepada or both as the primitive root does.

Exception—The roots ज्ञा—शु—स्तु—and दुर्ज् are conjugated in the Atmanepada in the Desiderative ज्ञा with अनु, शु with प्रति or अपि and the root स् 6 A. take Parasmaipada terminations. The roots कृप—वृद—वृप—गृष् and स्यन् may optionally form their Desiderative in the Parasmaipada. See exception 3 to section 378 (a and b).

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing:
ज्ञा 9. U.—	जिज्ञासति-ते	श्रु with प्रति २	प्रतिशृ॒ष्टि॑पति॒
ज्ञा with अनु—	अनुज्ञासति॑	” “ ३	आशृ॒ष्टि॑पति॒
श्रु 5. P.—	शुशृ॒ष्टि॑	स्मृ १. P.—	सुस्मृ॒ष्टि॑

स्मृ ६. A.—	सुस्मृ॒ष्टि॑
-------------	--------------

(378) Anit, Set, and Wet roots have certain peculiarities in the Desiderative which are as follow:—

Anit roots do not take इ before स्.

Exception (1):—हृ—धृ (6. A.)—स्मि॑ १. A.—प्रच्छू॒ ६. P.—कृ॒ १. ३. P.—take इ necessarily before स्; as दिदरिष्टे॑—दिधरिष्टे॑—सिस्म-यिष्टे॑,—पिपृच्छिष्टति॑ and अरिरिष्टति॑.

Exception (2):—The root भ्रस्जू॒ ६. U, and भृ॒ takes इ optionally before स्; as विभ्रक्षाति॑-ते॑; विभर्क्षति॑-ते॑; विभजिष्टति॑-ते॑; विभर्जिष्टति॑-ते॑; विभरिष्टति॑-ते॑ or भुभृष्टति॑-ते॑.

Exception (3):—The root गमू॒ takes इ in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada, as जिगमिष्टति॑, संजिगंसते॑.

(a) Set Roots take इ before स्.

Exception (1)—Roots ending in long ऊ and the following roots do not take इ before स्. पू॒ ९ U. is regular, and the intermediate इ is not lengthened in the case of कृ॒ and गृ॒.

Root	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
पू॒ १ A—	पिपविष्टते॑	क्षणू॒ २ P—	चुक्षणृ॒ष्टि॑
पू॒ ९ U—	पुपूष्टि॑-ते॑	” ” A—	संचुक्षणृ॒ष्टते॑
कृ॒ ६ P—	चिकरिष्टति॑	स्तु॒ ” , P—	सुस्तृ॒ष्टति॑
गृ॒ ६ P—	जिगरिष्टति॑	तु॒ ” ” —	तुनृ॒ष्टति॑
ग्रृ॒ ९ U—	जिघृष्टति॑-ते॑	A. —	आगृनृ॒ष्टते॑
रु॒ २ P—	रुरृष्टति॑	क्षु॒ ” , P—	चुक्षृ॒ष्टति॑

Exception (2):—Roots in long कृ॒ and the following roots take इ optionally before स्:—यु॒ ९ U is regular.

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
गृ ७ P	जिगरिषति	ऊर्णु २ U	ऊर्णुविषति-ते
	जिगरीषति		ऊर्णुनिषति-ते
	जिगरीषति		भर्दिषपति
वृ ९ A } वृ ५ U }	विवरिषति-ते	इत्सति	
	विवरीषति-ते		सिसनिषति-ते
	वुवूर्पति-ते		सिपासति-ते
यु २ P	युद्धपति	तद् ८ U	तितंसति
	यियुषिषति		तितांसति
यु ९ U	युद्धपति-ते		तितनिषति
अधि ९ U	शिश्रीषति-ते	पद् १ P	पिस्सति
	शिश्रिषिषति-ते		पिषतिषति
दंभ् ५ P	पिष्टसति	छट् ६ P	चिकतिषति
	धीप्तसति		चिकृत्सति
	दिदंभिषति	चृत् ६ P	चिचर्तिषति
ज्ञप् १० U	जिज्ञपिषति-ते	छट् ७ U	चिच्छिद्धिषति-ते
	ज्ञीप्तसति-ते		चिच्छृत्सति-ते
दरिद्रा २ P	दिरिद्रासति	हुट् ७ U	तितादिषति-ते
	दिदरिद्रिषति		तितृसति-ते
ऊर्णु २ U	ऊर्णुपति-ते	चृद् १४ P	निनतिषति
	ऊर्णुनुपति-ते		निनृत्सति

Exception (3) :—The roots वृत्—वृध् and शृध् take इ in the Atmanepada and reject it in the Parasmaipada, but the root क्रम् takes it in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada; as विवर्तिषते or विवृत्सति, विवर्धिषते or विवृत्सति, शिश्रीषिषते or शिशृत्सति. चिकमिषति or चिकंसते.

(b) Wet roots take इ optionally before स्.

Exception (1) :—The roots हुह्—प् and सु २. ४. A. do not take इ as ऊधुक्षति-ते, हुधूषति-ते, हुसूषते.

Exception (2) :—अञ्ज् ७. P. and अञ् ५ A. take इ necessarily; as अञ्जिनिषति, अशिशिषते.

Exception (3):—The roots स्यन्द् and कूप् take इ optionally in the Atmanepada and altogether reject it in the Parasmaipada; as सिस्यंदिपते or सिस्यंत्सते, सिस्यंत्सरि. चिकल्पिष्टे or चिंकूप्सते, चिकूप्सति.

(379) Roots ending in इव् take इ optionally before स्, and this final इव् is changed to य् when the स् is unaugmented.

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
दिव् 4 P—	दिदेविष्टि —हुयुषति	सिव् 4 P—	सिसेविष्टि चुस्यूषति
क्षिव् 1 4 P	क्षिक्षेविष्टि चुक्ष्यूषति	षिव् 1 4 P	तिष्ठेविष्टि तिष्ठेविष्टि तुष्ठूषति द्वष्ठूषति

(380) The Desiderative characteristic स् is considered to be weak when it does not take the augment ई.

(381) Special rules regarding radical vowel changes in the Desiderative.

(a) The ending ई and उ of a root is lengthened and the ending क्त् and क्त् are changed to ईर्, or to ऊर् if a labial precedes when the स् of the Desiderative is weak or unaugmented; as चिक्षीष्टि—हुधूषति-ते—चिकीर्ष्टि-ते—पुष्पूर्षति—बुभूर्षति-ते—मुमूर्षति—तित्तरिष्टति from क्षि 1. 5. P, भु 5. U, क्त् 5. 8. U. पृ 3. P, भृ 1. 3. U, मृ 6. A. and त् 1. P.

(b) But when the स् of the Desiderative is strong viz. augmented the final ई—उ and क्त् short or long take their Guna substitute;

Roots	3rd sing.	Roots	3rd sing.
चि 1. P.—	शिध्यविष्टि	शु 2. P.—	यियविष्टि
ज्ञि 1. 4. A. डिङ्गिष्टे		पू 1. A.—	पिपविष्टे
शी 2. A.—	शिश्यविष्टे	हृ 6. A.—	दिदरिष्टे
		त् 1. P.—	तित्तरिष्टति

(c) The penultimate short ए and ओ of roots, and the penultimate short इ and उ of roots beginning with vowels take their Guna substitute before the augmented स् and remain unchanged before the unaugmented one एपिपिति औपिपिति—विवतिपते—चिक्षिपते from इ८ ५ ९ P उ८ १ P. इ८ १ A. and उ८ १ A. Also विवत्सति and चिक्षिप्तसति when the स् is unaugmented.

(d) But the penultimate short ए and उ of such roots as begin with consonants and end with any except ए or उ take Guna optionally and the penultimate ए of roots in इ८ does it necessarily when the स् of the Desiderative is strong, viz. augmented and the same vowels remain unchanged when it is unaugmented as विविपिति or विपेपिति from विद् ६. P; चुक्षोपिति or चुक्षुपिति from कुप् ४. P. but दिवेविपति only, from दिव् ४ P. But चिक्षिप्तसति-ते and चुक्षुत्सति from क्षिप् ४ P. ६. U. and कुप् ४ P. as स् is unaugmented the roots being Anit.

Exception.—The roots रुद्—विद् २ P. and मुप् ७ P. do not take Guna, as रुदादिपति—विविदिपति and मुमुपिपति.

विद् ६ U. is also Set but it forms the Desiderative as विविदिपति-ते or विवेदिपति-ते or विवित्सति-ते विद् ४ ७ A. is Anit and has विवित्सति-ते. The root मुप् ४ P. has मुमुपिपति or मुमोपिपति.

(e) Roots ending in ए—ऐ and ओ except भे १ A.—द्वे ४ P.—दे १ A ऐ १ P. (for which see section 382 a) change their final vowel to आ before the स् of the Desiderative, as चिक्षा-सति and चिच्छासति from क्षे and छो

(f) The penultimate vowel of हन् and गम् (which is a substitute for इ २ P. and इ with अधि 'to remember' or 'to study') is lengthened before the unaugmented स्. गम्, though Anit takes इ in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada, as Par जिग्मिपति and Atm जिगांसते इ with अधि P. 'to remember' forms अधीपिपति इ with

आधि A. 'to study' has अधिजिगांसते. The Passive Present of इ and इ with अधि 'to remember' are जिगांस्यते and अधिजिगांस्यते. इ with प्रति 'to understand' is regular, as प्रतीपिषति. हन् has जिघांसति, (see 193). The अ of the root गम् 'to go' when it is not a substitute for इ, is not lengthened in the Atmanepada; the forms are जिगमिषति Par. and जिगंसते Atm.

(382) Irregularities regarding re-duplication and vowel changes of certain roots in the Desiderative.

The roots आप् 5. P., ज्ञप् 10. U. and कृध् 4. 5. P. do not take reduplication and their vowel is changed to long ई before the unaugmented स्, as ईप्सति, ज्ञीप्सति-ते or जिज्ञपयिषति-ते, ईर्त्सति or अर्दिधिषति.

(a) The following roots too reject reduplication and substitute short इ for their vowel when the स् is unaugmented. राध् when it means "to kill" does the same, but otherwise it is regular. Such of the following roots as end in a vowel add त् to the Desiderative स्.

Roots	3 Sing.
मि 5 U } मी 9 U }	—मित्सति-ते
But मी 4 A has मिमीषते	
मा 2 P	—मित्सति
3-4 A	—मित्सते
मे 1 A	—मित्सते
रभ् 1 A	—रिप्सते
लभ् 1 A	—लिप्सते
शक् 5 P	—शिक्षति
शक् 4 U	—शिक्षति-ते or शिशकिषति-ते

Roots	3rd Sing.
दो 4 P } दा 1 P }	—दित्सति
दे 1 A	—दित्सते
दी 3 U	—दित्सति-ते
धे 1 P	—धित्सति
धा 3 U	—धित्सति-ते
पत् 1 P	—पित्सति
पद् 4 A	—पित्सते
राध् to kill	—रित्सति
	otherwise—रिरात्सति

(b) The root दम् 5. P. does not take reduplication and substitutes इ or ई in which case it is considered as दम्. The forms are धिप्सति or धीप्सति or दिदंभिषति.

(383) The root मुच् 6. U., when intransitive, takes Guna optionally and does not take reduplication when it takes Guna, as मोक्षते or मुमुक्षते. When transitive it forms its Desiderative मुक्षति.

(384) The roots मू—स्वप्—प्रच्छ—युत् and है take Samprasārana; as जिधृक्षति—ते, सुषुप्तिति, पिष्टाच्छपति and दिव्युतिपते or दियोतिपते, लुहूपति—ते.

(385) Observe 193 (2—3), 194 (5—7), 195 (1—4—7) and 85 (a) regarding the following :—

Roots	3rd Sing.
जि 1 P	जिमीपति
चि 5 U	चिकीपति-ते चिचीपति-ते
हि 5 P	जिधीपति
मस्ज् 6 P	मिमंक्षति
नश् 4 P	निनंक्षति नित्तिष्ठति
नह् 4 P	नित्सति-ते
गुप् 1 P	जुगोपायिषति जुगोविषति
	जुयिषति
	जुयुपति
1 A	जुगोपिषते
	जुयुपिषते
धृप् 6 P	दृध्रपिषति दृध्रपायिषति

Roots	3rd Sing.
विच्छ् 1 P	विविच्छिष्ठपति विविच्छायिषति
पण् 1 P	पिपणायिषति
A	पिपणिषते
पन् 1 P	पिपनायिषति
A	पिपनिषते
कर् 1 A	अर्तितिष्ठति कृतितीयिषते
कम् 1 A	चिकमिषते
अद् 2 P	जिधन्तसति
अज् 1 P	अजिजिषति विधीपति
सृज् 1 2 P	मिमाजिषति मिमृक्षति

(386) The roots चिकित्स—धीमत्स्, &c. shown in section 11 (1) are only Desiderative in form but they do not convey a Desiderative sense for which new Desiderative bases must be prepared. See the following forms.

Roots	3 Sing.	Roots	3rd Sing.
चिकित्स्	—चिकित्सिषति—ते	शीशांस्	—शीशांसिषति—ते
दीदांस्	—दीदांसिषति—ते	मीमांस्	—मीमांसिषते"
बीभत्स्	—बीभत्सिषते	तितिक्ष्	—तितिक्षिषते
		जुहप्स्	—जुहप्सिषते

(387) ईर्ष्य् 1. P. forms ईर्ष्ययिषति or ईर्ष्ययिषति viz, third consonant also is doubled.

(388) Roots of the 10th conjugation form their Desiderative according to the general rules, but it is to be remembered that those roots of the 10th conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vridhi and the penultimate short takes Guna in the Conjugational Tenses and Moods, undergo the same change in the Desiderative. The roots ज्ञा, वा, प्री, and धू all (10 U.) retain their substitutes ज्ञात्, वाप्, प्रीण् and धून् in the Desiderative. Also remember exceptions 3 and 4 to section 235 (e), regarding vowels of Reduplication in the case of roots ending in उ short or long.

Roots	3. Sing.	Roots	3. Sing.
ज्ञा 10 U	जिज्ञापयिषति—ते	कथ् 10 U.	चिकथायिषति—ते
यु 10 A	यियावयिषते	विद् 10 A	विवेदयिषते
धू 10 U	विभावयिषति—ते	चुर् 10 U	चुचोरयिषति—ते
धू „ „	द्वृधूनयिषति—ते	सृष् „ „	सिर्मषयिषति—ते
वृ „ „	विवारयिषति—ते	स्पृह् „ „	पिस्पृहयिषति—ते
जृ „ „	जिजारयिषति—ते	आंदोल् „	आंदुदोलयिषति—ते
क्षल् „ „	चिक्षालयिषति—ते		

(389) Causals also may be conjugated in the Desiderative. Observe exception 3 and 4 to section 235 (e) and their illustrations in sections 246 and 247 regarding vowels of reduplication in the case of roots ending in उ short or long. The following are the examples:—

Roots	3rd Sing.
पू Causal.	पिपायपिषति-ते
भू "	पिभायपिषति-ते
मृ I A	मिमायपिषति-ते
मु Caus.	पियायपिषति-ते
रु "	रिरायपिषति-ते
द्व "	लिलायपिषति-ते
ज्ञ "	जिज्ञायपिषति-ते
तु "	तुनायपिषति-ते
मु "	मिस्त्रायपिषति-ते
	एम्मायपिषति-ते

Roots	3rd Sing.
शु Caus.	शिभायपिषति-ते
गृ "	गृभायपिषति-ते
द्व "	द्विदायपिषति-ते
प्र "	पिप्रायपिषति-ते
पृ "	पुप्रायपिषति-ते
स्तु "	पिस्त्रायपिषति-ते
च्छु "	चिच्छायपिषति-ते
	कुच्छायपिषति-ते

(300) Note the following Desiderative forms derived from the Causals of the roots:—

Roots	3rd Sing.
स्वप् Caus	गुप्त्यायपिषति-ते
स्थिप् "	मिष्टेपयिषति-ते
स्थिद् "	सिखेदपिषति-ते
सह् "	सिमाहपिषति-ते
इ with } "	अधिजिगापयिषति-ते
अधि to } "	अध्यापिषयिषति-ते
study }	

Roots	3rd Sing.
भि Caus.	शिभायपिषति-ते
गुह्या "	गुशायपिषति-ते
द्वे "	द्वुहायपिषति-ते
स्फुर "	पुरफारयिषति-ते
क्षु "	कुक्षायपिषति-ते

Conjugation of the Desiderative Base.

Conjugational Tenses and Moods.

(391) In the Active Voice, the Desiderative base takes अ and then it is conjugated like the base of a root of the 6th class. In the Passive ए is added to the base and it is then conjugated like an ordinary Passive verb.

(3rd Singular.)

Tenses.	Paryasmaipada.	Atmanepada.	Passivo
Present—	चुच्छोरयिषति	चुच्छोरयिषते	चुच्छोरयिष्यते
Imperfect—	अचुच्छोरयिषत्	अचुच्छोरयिषत्	अचुच्छोरयिष्यत्
Imperative—	चुच्छोरयिष्वु	चुच्छोरयिष्वाम्	चुच्छोरयिष्यताम्
Potential—	चुच्छोरयिषेत्	चुच्छोरयिषेत्	चुच्छोरयिष्येत्

Non-Conjugational Tenses and Moods.

(392) The Perfect is formed according to section 209.

The terminations of the Fifth Variety are used for the Aorist. In the two Futures and the Atmanepada Benedictive, the base takes the intermediate इ before the terminations are applied.

The Conditional and the Parasmaipada Benedictive are formed from the base in the usual way.

In the Passive the forms of all the Tenses and Moods are made up in the usual way with the exception of the Third Person Singular Aorist which is made up by the termination इ.

(3rd Singular).

Tenses.	Par.	Atm.	Passive.
Perfect	चुचोरयिषांचकार	चुचोरयिषांचक्रे	चुचोरयिषांचक्रे
	चुचोरयिषामास	चुचोरयिषामास	चुचोरयिषामासे
	चुचोरयिषांचभूव	चुचोरयिषांचभूव	चुचोरयिषांचभूवे
Simple } Future }	चुचोरयिष्यति	चुचोरयिष्यते	चुचोरयिष्यते
Peri. „	चुचोरयिष्यता	चुचोरयिष्यता	चुचोरयिष्यता
Conditional—	अचुचोरयिष्यत्	अचुचोरयिष्यत्	अचुचोरयिष्यत्
Aorist—	अचुचोरयिषीत्	अचुचोरयिषीष्ट	अचुचोरयिषीष्ट
Benedictive—	चुचोरयिष्यात्	चुचोरयिष्यीष्ट	चुचोरयिष्यीष्ट

(c) The Frequentative (यडन्ताः).

(393) *The Frequentative is formed from monosyllabic roots of the first nine classes, beginning with any consonant.

Exceptions:—The roots मूळ—सूच् and सूच् (all 10. U.) though belonging to the 10th class, and the roots अट्-क् 1. 3. P. अञ् 5. A. and ऊङ् though beginning with a vowel, take Frequentative forms.

(394) The Frequentative imports repetition or intensity of the action or state expressed by the root from which it is derived; as चेक्रीयते 'he does repeatedly or intensely' from the root क्र.

* धातोरेकाचो हलदिः क्रियासमभिहारे यद् III. 1. 21.

सूचिस्त्रिमुच्यट्यत्यशूर्णोतिभ्यायेऽवाच्यः।

Exception (1).—* The Frequentative of roots implying motion does not import the usual sense but shows tortuous motion, as पाद्यज्ञते 'he walks crookedly' from the root पाद् 'to walk'.

Exception (2).—† The Frequentative of the roots दृष्टि—सद् चर्तु—जप्तु—नम्—दहु—दण्—भज्जु and वृ does not express the usual sense but imports censure; as सोऽप्यप्यते 'he cuts clamishly' from दृष्टि to cut.

(395) The Frequentative Base is of two kinds. Both follow the same peculiar rules of reduplication. One base is called Atmanepada Frequentative (यटन्त) since it is conjugated in the Atmanepada only, in which case the root takes त before reduplication. The other base is called Parasmaipada Frequentative (पट्टुग्नन्त) which rejects त and is conjugated in the Parasmaipada only; as Atm. Freq. base is घोरूप and Par. Freq. Base घोरू from the root वृ.

(396) The Frequentative Base is reduplicated according to the general rules of reduplication (see Chapter VI). There are, however, certain special rules of reduplication and vowel changes which are equally applicable to both the Atmanepada and Parasmaipada Frequentative. They are as follow :—

- (a) If a root begins with a vowel the following consonant is reduplicated, as अट्—अट्टय—अट्टय;—अश्—अदप—अश्शप—so also अर्णव and ऊर्णीनूप from एव and ऊर्णी. Other optional forms of एव are अर्णति or अरियति or अरीयति see (d) below.
- (b) The vowel ह or उ in the reduplicative syllable takes Guna substitute, as भू—भूय—शूश्य—शुश्य—योश्य; नी—नीय—नीनीय—निनीय—नेनीय; भिद्—भिय—भिभिय—दिभिय—देभिय; तुद्—तुय—तुतुय—तातुय,—दा—दीय—दिदीय—देदीय, धे—धीय—धिधीय—दिर्धीय—देधीय.

* नियं कोटिल्पे गती III. 1. 23.

† छपसाद्यचरजपजमदहवशमहायोमायगहांयाम् III. I. 24.

- (c) The अ in the reduplicative syllable is changed to आ; as अटात्य and अजात्य from अट् and अग्; पच्-पैच्य-पष्ट्य—पाप्त्य, स्मृ—स्मर्य—सस्मर्य—सास्मर्य;
- (d) The अ of the reduplicative syllable of a root having a penultimate short क्, or क् which is the result of Samprasārana, is not lengthened, but the syllable री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant in the Atmanepada Frequentative Base. ली is under the same circumstances inserted in the reduplicative base of the root कूप्. In the case of Parasmaipada Frequentative Base, the letter र् or the syllable रि or री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant, if the root ends in short क् or has a short क् for its penultimate. ल् or लि or ली is likewise inserted in the Parasmaipada Frequentative base of the root कूप्. Examples:—वृत्—वृत्य—ववृत्य—वरीवृत्य. प्रच्छृ—पृच्छ्य—पपृच्छ्य, परीपृच्छ्य. कूप्—कूप्य—चकूप्य—चलीकूप्य. नृत्—नृत्य—ननृत्य—नरीनृत्य. Par. Freq. Bases of the roots कृ—वृत् and कूप् being कृ—चक्—चकृ or चरिक् or चरीक्; वृत्—ववृत्—वर्वृत् or वरिवृत् or वरीवृत्. कूप्—चकूप्—चलकूप् or चलीकूप् or चलीकूप्.
- (e) The अ of the Reduplicative syllable of a root ending in a nasal and the अ of the roots चर्, फल्, जप्, जभ्, दह्, दंग्, भञ्ज् and पञ्ज् 1st conj. 'to restrain' is not lengthened and Anusvara or the nasal of that class to which the first radical consonant belongs is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant except in the case of roots whose final radical nasal is changed or dropped before the य of the Frequentative Base. The roots चर् and फल् after inserting a nasal change the

अ of the following syllable to अ. Examples:—**चर्**—**चर्प**—**चनर्प**—**चंचर्प** or **चमुर्प**; **नंनूर्प** or **चन्ननूर्प**—**फल्**—**फल्प**—**फफल्प**—**पफल्प**—**पंफल्प** or **पमुल्प**; **पंफल्प** or **पमूल्प**. **ग्रम्**—**ग्रम्म**—**गंग्रम्म**. **यम्**—**यम्म**—**यंग्रम्म**. **जप्**—**जप्प**—**जंजप्प**. **दह्**—**दह्य**—**दंदह्य**. **जन्**—**जन्य**—**जंजन्य** but when जन् becomes जाय the Atm. Freq. base is जाजाय.

- (f) The अ of the reduplicative syllable of the roots यञ्च P. '1. to go,' धंस्-धंस्—धंस्-कस्-पद-पद and स्फन्द् is not lengthened and नी is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant

यञ्च	—	यद्य	—	यंनीवद्य
धंस्	—	धर्य	—	धनीवर्य
धंस्	—	ध्यस्य	—	ध्यनीध्यस्य
धंस्	—	धस्य	—	धनीधस्य
कस्	—	कर्य	—	कनीकर्य
पद	—	पत्य	—	पनीपत्य
पद	—	पथ	—	पनीपथ
स्फन्द्	—	स्फ्य	—	स्फनास्फ्य

The Atmanepada Frequentative.

(397) To form the Atmanepada Frequentative Base, the syllable अ is added to the root; as भू—भूय. नी—नीय. भिद्—भिद्य.

- (398) Note the following radical vowel changes before अ.
- (a) Final ह and उ are lengthened; as श्रि—श्रीय. हु—हूय.
  - (b) Final क्त preceded by a simple consonant substituted long ए and that preceded by a conjunct consonant takes Guna; as कृ—कीय. सृ—सर्य.
  - (c) Final long ऊ becomes ऊर्, or ऊर if a labial or घ precedes; as कृ—कीर्य, पृ—पूर्य.

(d) Of roots ending in आ, the शु verbs *viz.* दा—धा (3. U.) दा

1. P. दो—दे—धे and the roots मा-स्था-गै-पा to drink, हा to abandon and सो and the roots ग्रा and धमा change the final आ to ई. The final शा of other roots remains unchanged and the final ए-ए and ओ except that of the roots व्ये and ह्वे are changed to आ. The root ज्या substitutes long ई, and व्ये and ह्वे substitute ई and ऊ for ये and वे. Examples, दा—दीय धे—धीय. गै—गीय. सो—सीय. but छो—छाय. ग्लै—ग्लाय. ज्ञा—ज्ञाय. ग्रा—ग्रीय. धमा—धमीय. व्ये—वीय. ह्वे—हूय.

(e) The roots व्यच्—व्यध्—स्यम्—स्वप्—ग्रह—प्रच्छ—भ्रस्ज् and ब्रश्— take Samprasārana ; as व्यच्-विच्य, ग्रह-गृह्य. The roots यज्—वच्—वप्—वह्—वस्—वइ and वश् do not take Samprasārana. यज्—यज्य.

(f) The roots शास् and प्याय् become शिष् and पी ; as शास्—शिष्य. प्याय्—पीय.

(g) The roots दिव्-सिव्-षिव् and स्त्रिव् lengthen their penultimate ; as दिव्—दीव्य. सिव्—सीव्य &c.

(h) A penultimate nasal is generally dropped. Observe section 331 (a and b). Examples शंस्—शस्य. But नन्द्—नन्द्य.

Conjugation of the Atmanepada Frequentative Base.

(399) In the Active Voice the base is conjugated like the base of a root of the 4th class in Atmanepada in the Conjugational Tenses and Moods. In the Non-conjugational Tenses and Moods and in all the tenses of the Passive, the base drops its ending अ when the final य is preceded by a vowel; but when this य is preceded by a consonant, य itself is dropped; as बोभूय becomes बोभूय्, and बोबुध्य becomes बोबुध्. The base thus obtained in each case does not undergo any more changes, and the Non-conjugational Tenses and Moods and all the Tenses of the Passive are formed exactly in the same way as described in section 392.

(399a) Forms of 3rd singular of Atmanepada Frequentative, Active and Passive of the roots भू and गृ are given below:—

(3rd singular)

Tenses	Atm. Freq. Active	Atm. Freq. Passive
Present	योभूयते	योभूयते
Imperfect	अयोभूयत	अयोभूयत
Imperative	योभूयताम्	योभूयताम्
Potential	योभूयेत	योभूयेत
Perfect	योभूयामास	योभूयामासे
	योभूयांचकार	योभूयांचके
	योभूयांबभूये	योभूयांबभूये
Aorist 1st sing.	अयोभूयिपि	like Atmanepada
„ 3rd „	अयोभूयिष्ट	अयोभूयि
Simple Future	योभूयिष्यते	{ like Atmanepada
Peri. „	योभूयिष्टा	
Conditional	अयोभूयिष्यत	
Benedictive	योभूयिष्टीष्ट	
Present	योगुद्धयते	{ like Atmanepada
Imperfect	अयोगुद्धयत	
Imperative	योगुद्धयताम्	
Potential	योगुद्धयेत	
Perfect	योगुधामास	योगुधामासे
	योगुधांचकार	योगुधांचके
	योगुधांबभूये	योगुधांबभूये
Aorist 1st sing.	अयोगुधिपि	like Atmanepada.
„ 3rd „	अयोगुधिष्ट	अयोगुधि
Simple Future	योगुधिष्यते	{ like Atmanepada
Peri. „	योगुधिष्टा	
Conditional	अयोगुधिष्यत	
Benedictive	योगुधिष्टीष्ट	

Formation and conjugation of the Parasmaipada .

Frequentative Base.

(400) To form the Parasmaipada Frequentative Base, the root is simply reduplicated according to the general and special

rules of reduplication (see Chapter VI and also section 396 of this Chapter) and the base thus obtained is conjugated like the special base of a root of the 3rd class in the conjugational Tenses and Moods. ई is optionally prefixed to the strong terminations beginning with a consonant viz. before मि—सिं—ति of the Present, स् and त् of the Imperfect, and तु of the Imperative. Before this ई the penultimate short vowel does not take Guna substitute. Examples:—बोभोति or बोभवीति from भू ; वेभेत्ति or वेभिदीति from भिद्; चर्वत्ति or चर्वित्ति or वरीवर्ति or वद्यतीति or वरिवृत्तीति or वरीवृत्तीति from वृत्. चर्कत्ति or चरिकत्ति or चरीकर्ति or चर्करीति or चरिकरीति or चरीकरीति from कृ to do.

The forms of the root भू are given below; the base is बोभव् before the strong and बोभू before the weak terminations.

Present.

S.	D.	P.
----	----	----

1 बोभोमि	{ बोभवीमि	बोभवः	बोभूमः
2 बोभोषि		बोभवीषि	बोभूषः

Imperative.

1 बोभवानि	बोभवाव	बोभवाम
2 बोभूहि	बोभूतम्	बोभूत
3 बोभोत्	{ बोभवीतु	बोभूताम्

Imperfect.

S.	D.	P.
----	----	----

अबोभवम्	अबोभूव	अबोभूम
अबोभोः	{ अबोभूतम्	अबोभूत
अबोभवीः		
अबोभोत्	{ अबोभूताम्	अबोभुवः
अबोभवीत्		

Potential.

बोभूयाम्	बोभूयाव	बोभूयाम
बोभूया:	बोभूयातम्	बोभूयात
बोभूयात्	बोभूयाताम्	बोभुयुः

In the Non-conjugational tenses and moods, the base takes the Set terminations. The augment ई is always prefixed except in the Benedictive; as Perfect बोभवांचकार-बोभाव; Aorist अबो-भूवीत् or अबोभोत् or अबोभवीत् or अबोभूत् or अबोभावीत्; Simple Future बोभविष्यति; Peri. Future बोभविता; Conditional अबोभविष्यत् and Benedictive बोभूयात्.

As this form of the Frequentative is of rare occurrence in literature and is mostly confined to the Veda, only the general formation is indicated here.

(401) Irregular Frequentative Bases.

Roots*	Atm. Freq.	Parasm. Freq.
चर्	चञ्चूर्यते	चञ्चुरीति
	चंचूर्यते	चञ्चूर्ति
फल्	पम्फुल्यते	पम्फुलीति
	पंफुल्यते	पंफुलिति
य्	जेग्मिल्यते	जागर्ति
श्वि	शोश्वीयते	शोश्वयीति
	शोश्वप्यते	शोश्वेति
जन्	जञ्जन्यते	जञ्जनीति
	जंजन्यते	जंजनिति
हन्	जेह्नीयते	जह्ननीति
	जंघन्यते	जंघनिति
शी	शाशव्यते	शोशयीति
		शोशेति
खन्	चह्नन्यते	चह्ननीति
	चंखन्यते	चंखन्ति
दुद	देहुत्यते	देहुतीति
		देहोत्ति
भ	अरार्यते	अर्र्ति
		अरियर्ति
चाप्	चेकीयते	चेकयीति
		चेकेति
सन्	संसन्यते	संसनीति
	सासायते	संसनिति

(d) Denominatives (नामधातवः).

(402) Verbs derived from nominal bases are called Denominatives. These are formed either by merely adding to nouns the characteristic signs of the tenses and moods and the personal terminations or by deriving a base by means of affixes such as क्यच्-क्यड्-क्यष्-यक्-काम्यच्-णिङ् or णिच् (see sections from 403 to 407 and from 415 to 418), and then adding to a base thus prepared the characteristic marks and the personal terminations. These verbs are used in various senses but they commonly import that a person or thing behaves or looks upon or wishes for or resembles a person or thing denoted by the noun. Denominatives are rarely used and hence only their general nature is indicated here.

(403) Verbal bases are formed from nouns without the addition of any affix, in which case the nouns are to be taken as Parasmaipadi roots of the 1st class in the conjugational tenses and as ordinary Set roots in the non-conjugational ones. These verbal bases import that a person or thing behaves like that which is denoted by the noun.

(404) The penultimate vowel of a noun ending in a nasal is lengthened.

पथिन् ' a road '—पथीनति it serves as a road.

राजन् ' a king '—राजानति he behaves like a king.

The final अ of a noun is dropped before the conjugational sign अ.

क ' Brahmadeo '—कति he behaves like Brahmadeo.

अ ' Vishnu '—अति he acts like Vishnu.

Final vowels take the same vowel changes which a root of the 1st class has to undergo.

वि ' a bird '—वयति he behaves like a bird.

श्री ' Lakshmi '—श्रयति she acts like Lakshmi.

भू ' the earth '—भवति he behaves like the earth.

पितृ 'a father'—पितरति he behaves like a father

माला 'a garland'—मालाति it is like a garland

(405) A nominal verb may be derived by adding the affix य् to the noun. The base so derived is conjugated in the Parasmaipada only to convey the notion that a person wishes for or looks upon another person or thing as that which is expressed by the noun. In some instances this verbal base imports a different meaning. See section 409 and 410.

(406) When the base so derived is conjugated in the Atmanepada only, it conveys the notion of behaving like that which is expressed by the noun (see section 411). In a few instances, this base conveys a different meaning (see Section 413). In the case of verbal bases from मृश—मन्द—पिण्डत—सुमनस्—उन्मनस् &c. the notion of becoming like that which is denoted by the adjective is expressed. See section 411 (a)

(407) The affix य् is also added to लोहित, रथाम्, हुख्, हर्षगर्व, सुख्, मूर्च्छा, निद्रा, रूपा, धूम् and करुणा and to words ending in the affix आ to convey the idea of 'becoming like that which is denoted by the noun or adjective'

The verbal bases derived from these are conjugated in both the Padas in the opinion of Panini but the Parasmaipadi forms of the words except लोहित are strongly objected to by both the Bhāshyakār and Vārtikkār. लोहित has both the forms of लोहितायति ते 'becomes red' पटपटायते 'utters the sound pat pat'. For other forms see section 412.

(408) The affix य् is not added to nouns ending in म् and to indeclinables कमिच्छति or स्वरच्छति he longs for heaven

(409) Illustration of section 409.

Final अ or आ is changed to ह्.

पुत्र 'a son'—पुत्रीयति he wishes for a son.

—छावद् पुत्रीयति he looks upon his pupil as his son

प्रासाद 'a palace'—प्रासादीयति he looks upon (his hut) as a palace.

कुटी 'a hut'—कुटीयति he looks upon (his palace) as a hut.
Final इ or उ is lengthened.

कवि 'a poet'—कवियति he wishes for a poet.

विष्णु 'Vishnu'—विष्णूयति he looks upon (the Brahmin) as Vishnu.

Final क is changed to री.

दातु 'a donor'— दात्रीयति he wishes to have a donor.

Final ओ or औ is changed to अव् or आव्.

गो 'a cow'—गव्यति he wishes for a cow.

नौ ' a boat '—नाव्यति he wishes for a boat.

Final $\bar{v}$ is dropped and the preceding $\bar{v}$ is changed to $\frac{v}{e}$.

राजन् 'a king' राजीयति he wishes for a king

Other final consonants remain unchanged.

वाच् 'a word' वाच्यति he wishes for words

The penultimate इ or उ of nouns ending in र् or रः is generally lengthened.

गिर् ' speech '—गीर्यति he wishes for words

पुर् 'a town'—पूर्यति he wishes to have a fortress.

दिव् 'heaven'—दीन्यति he wishes for heaven

(410) Illustration of section 406

Final *अ* is lengthened.

कृष्ण 'Krishna'—कृष्णायते he behaves like Krishna

The अस् of अप्सरस् and ओजस् is changed to आ-

अप्सरस् 'an Apsaras'—अप्सरा त्रै she below—iii

अोजस् 'mighty power'—अोजायते he acts like one who is very powerful.

The अस् of other nouns in अस् is changed to आ optionally.

विद्वस् 'a learned man'—विद्वायते } विद्वस्यते } he acts like a learned
man.

यज्ञस् 'fame'

—यशायते } he behaves like one
यशस्यते } who is famous.

Feminine nouns except those having a penultimate क् substitute a masculine base generally.

कुमारी 'a girl'—कुमारायते he acts like a girl.

हरिणी 'a deer'—हरितायते she behaves like a female deer.

युवति 'a maiden'—युवायते he acts like a maiden

पाचिका 'a female cook'—पाचिकायते she acts like a female cook

मद्रिका 'a female inhabitant of Madra' } मद्रिकायते she acts like female inhabitant of Madra

रसिका 'a female possessed of taste' } रसिकायते she acts like a female possessed of taste.

सपत्नी 'a co-wife'—सपत्नायते } सपत्नीयते } सपत्नीयते } she acts like a co-wife.

(411) Note the following Denominatives from the adjectives :—

भृश 'frequent'—भृशायते it becomes frequent.

मन्द 'slow'—मन्दायते he becomes slow.

परिष्ठत 'learned'—परिष्ठतायते he pretends to be learned.

सुमनस् 'generous minded'—सुमनायते he becomes well-disposed.

उन्मनस् 'agitated, uneasy'—उन्मनायते he becomes agitated or uneasy.

(412) Observe section 407 regarding the following, but as only their Atmanepada forms are allowed by both the Bhāshyakār and Vārtikkār, their Parasmaipada forms are not given here.

इयाम 'black'—इयामायते it becomes black.

हृत 'pain'—हृत्यायते he suffers pain.

हर्ष 'delight'—हर्षायते he feels delighted.

गर्व 'pride'—गर्वायते he becomes proud.

चुत 'happiness'—चुत्यायते he feels happy.

मूर्छा 'swoon'—मूर्छायते he feels fainted.

निद्रा 'sleep'—निद्रायते he feels sleepy.

रूपा 'kindness'—रूपायते he feels kind.

धूम 'smoke'—धूमायते it becomes smoky or foggy.

करुणा 'pity'—करुणायते it becomes pitiable.

(413) The following Denominative forms convey a different meaning :—

अभ्र 'a cloud'—अभ्रायते it produces clouds.

उष्मन् 'heat'—उष्मायते it produces heat.

कष्ट 'sin'—कष्टायते he commits sin.

कलह 'quarrel'—कलहायते he picks out a quarrel.

कष्ट 'hardship'—कष्टायते he intends mischief.

कुच्छु 'a difficulty'—कुच्छायते he has a wicked design.

गहन 'distress'—गहनायते—he becomes distressed.

दुर्दिन 'a cloudy day'—दुर्दिनायते the day becomes cloudy.

नीहार 'fog'—नीहारायते the day becomes misty.

फेन 'foam'—फेनायते it becomes frothy.

वाष्प 'tears'—वाष्पायते he sheds tears.

रोमन्थ 'ruminating'—रोमंथायते he is ruminating.

शब्द 'a word' शब्दायते he makes a noise.

सत्र 'sin'—सत्रायते he intends fraud.

सुदिन 'a fair day' सुदिनायते it becomes a fine day.

सुख 'happiness'—सुखायते he enjoys happiness.

मनस् with अभि—अभिमनायते (अभिमनाभवति) he becomes pleased.

अलीक—अलीकायते (अलीकं वेदयते) he is deceived.

अस्त्र—अस्त्रायते (अस्त्रं वेदयते) he sheds tears.

स्वप्न with उत्—उत्स्वप्नायते (स्वप्नोद्देगं वेदयते) he dreams through uneasiness.

ऊष्म—उष्मायते (ऊष्माणसुद्धमति) (the sun) sends forth heat.

ऊपर—ऊपरायते (ऊपर इवाच्चराति) he acts like a salt-desert viz. gives no room for the production of desires.

ओजस्—ओजायते (ओजस्वानिवाच्चराति) he shows strength or acts like a strong man.

कक्ष—कक्षायते (कक्षं पापं चिकीर्षति) he intends to do a wicked action.

कृपण—कृपणायते (कृपणं वेदयते) he becomes wretched.

चपल—चपलायते (चपलं भवति) he trembles.

मनस् with दुर्—दुर्मनायते (दुर्मनाभवति) he becomes sad or vexed.

दोला—दोलायते (दोलामारोहति) he fluctuates or becomes uneasy.

वृद्ध—वृद्धायते (वृद्ध भयति) he becomes great.

मद—मद्रायते (मदं भयति) he becomes glad.

मेघ—मेघायते (मेघं करोति) it becomes cloudy.

मनस् with वि—विमनायते (विमनाभयति) he becomes sad.

शीघ्र—शीघ्रायते (शीघ्रंभयति) he becomes quick.

स्वप्न—स्वप्नायते (स्वप्नं वेदयते) he dreams.

(414) स् or अस् is inserted between any nominal base and the affix य to express the sense of 'wishing ardently' for that which is expressed by the noun. These Denominatives are conjugated in the Parasmaipada only.

मधु 'honey'—मधुस्यति } 'he wishes ardently for honey.
—मध्यस्यति }

दधि 'curds'—दधिस्यति } 'he wishes ardently for curds.
—दध्यस्यति }

अश्व 'a horse'—अश्वस्यति—(the mare) longs for the horse.

वृष 'an ox'—वृपस्यति—(the cow) longs for the ox.

क्षीर 'milk'—क्षीरस्यति he wishes to drink milk.

लवण 'salt'—लवणस्यति (the camel) desires for licking salt.

Note also the following :—

अर्धीयति he wishes for a horse.

शूपीयति he wishss for an ox.

लवणीयति he wishes for salt.

लवणयति he seasons (the mangocs) with salt.

क्षीरीयति he wishes for milk.

(415) There are 52 roots given in the Dhātupātha under the-head of 'कष्ट्वादिगणः' These are really speaking Denominatives, but are considered by some as roots of the 11th conjugation. These take the sign य (यक्ष) before which the final अ, if any, is dropped. These roots are given here in an alphabetical order.

अगद P—नीरोगत्वे अग्यति he is healthy

अंगर P—संभरणे अंगर्यति he maintains

अरर P—आराकमणि अर्यति he works with an awl

असु P } उपतापे असूयति-ते he is distressed
अस् U }

इरस् P } इरज् P } ईर् A }	ईर्यायाम्	इरस्यति } इरज्यति } ईर्यते } .	he is jealous or angry
---------------------------------	-----------	--------------------------------------	---------------------------

इला P—विलासे	इलायति he sports or is merry
इपुध P—शरधारणे	इपुध्यति it contains arrows
उरस् P—चलार्थः	उरस्यति he is strong
उपस् P—प्रभातीभावे	उपस्यति it dawns
एला P—विलासे	एलायति he sports or is merry.
कण्हू U—गाब्रविघर्षणे	कण्हूयति-ते he rubs gently.
कुषुभ् P—क्षेपे	कुषुभ्याति he throws.

केला } P—विलासे	केलायति } he sports or is
खेला } P—विलासे	खेलायति } merry

गद्धद् P—वाक्स्खलते	गद्ध्यति he stammers
चरण P—गतौ	चरण्यति he goes
चुरण P—चौर्ये	चुरण्याति he steals
तन्तस् P—हुःसे	तंतस्यति he is distressed
तरुण P—गतौ	तरुण्यति he goes
तिरस् P—अन्तधौं	तिरस्यति he disappears
तुरुण P—त्वरायां	तुरुण्यति he is swift
दुःस् P—हुःसे	दुःख्यति he is distressed
द्रवस् P—परिताप-	द्रवस्यति he troubles himself,
परिचरणयोः	he waits upon.
पम्पस् P—हुःसे	पम्पस्यति he is distressed
पयस् P—प्रस्तौ	पयस्यति it flows or spreads
भिषज् P—चिकित्सायाम्	भिषज्यति he cures
भिष्णज् P—उपसेवायाम्	भिष्णज्यति he serves or worships
भुरण P—धारणपोषणयोः	भुरण्यति he supports or nourishes
मगध P—परिवेष्टने,	मगध्यति he surrounds; or he
तीचदास्येच	becomes a slave.

मन्तु P	अपराधे, रोपेच	मन्तुयति } he offends or becomes
मन्तु A }		मन्तुयते } angry
मही A—पूजायाम्	महीयते he is highly respected	
मेधा P—आशुग्रहणे	मेधायति he understands quickly.	
रेखा P—श्लाघासादनयोः	रेखायति he praises or vexes	
लाट P—जीवने	लाव्यति he lives	
लिट P—अल्पकुत्सनयोः	लिष्यति he thinks lightly of or he reproaches	
लेख P	बिलासे, स्वलनेच	लेख्यति } he sports or wavers
लेखा }		लेखायति }
लेद् P—धौत्ये, पूर्वभावे,	लेव्यति } he deceives, is first,	
लोद् }	स्वप्ने, दीप्तौच	लोव्यति } sleeps or shines
लेला P—दीप्तौ	लेलायति he shines	
वरण P—गतौ	वरण्यति he goes	
बल्हु P—पूजामाधुर्पयोः	बल्ग्यायति he worships or appears lovely	
वेद P—धौत्येस्वप्नेच	वेदयति he deceives or sleeps	
सपर P—पूजायाम्	सपर्यति he worships	
सुख P—सुखे	सुख्यति he feels happy	
संभूयस् P—प्रभूतभावे	संभूयस्यायति it increases or becomes abundant	
संवर P—संभरणे	संवर्यति he maintains	
हणी A—रोपणे,	हणीयते he becomes angry or feels	
लज्जायांच		ashamed

(416) Denominatives are formed by the affix काम्य and they are conjugated in the Parasmaipada only. They express the idea of wishing for that which is indicated by the noun.

पुत्र ' a son '—पुत्रकाम्यति he wishes for a son

यशस् ' fame '—यशस्काम्यति he wishes for fame

(417) Some verbal bases are formed by the addition of the affix णिहू viz. by adding हू to the noun and conjugating it in the

Atmanepada only. Others are formed by means of the affix णिच् viz. by adding इ to the noun and conjugating it in the Parasmaipada only. आपि is substituted for इ in this case when Denominatives are formed from the nouns सत्य—अर्थ and वेद. Both of these bases are conjugated like roots of the 10th class. When added to a feminine base, the corresponding masculine base is substituted for it. These Denominatives convey various meanings.

(a) Atmanepada bases.

* पुच्छ with उत्-उत्पुच्छयते (पुच्छमुदस्याति) (the dog) lifts up the tail.

पुच्छ with परि—परिपुच्छयते (पुच्छंपर्यस्याति) } the dog moves the
पुच्छ with वि—विपुच्छयते (पुच्छंव्यस्याति) } tail to and fro.

भाण्ड with सम्—संभाण्डयते (भाण्डानि समाचिनोति) he heaps together the vessels.

चीवर with सम्—सञ्चीवरयते (चीवराण्यर्जयति परिधन्ते वा) (the mendicant) procures or wears bark-garments

(b) Parasmaipada bases.

† मुण्ड—मुण्डयति (मुण्डंकरोति) he shaves (Manavaka)

मिश्र—मिश्रयति (मिश्रेंकरोति) he mixes

श्रुक्षण—श्रुक्षणयति (श्रुक्षणंकरोति) वस्त्रम् he prepares cloth of a very thin thread

लवण—लवणयति (लवणंकरोति) he seasons (mangoes) with salt.

ब्रत—ब्रतयति (ब्रतंकरोति) पयः he makes a vow of living upon milk only.

वस्त्र with सम्—संवस्त्रयति (वस्त्रेण समाच्छादयति) he clothes himself with a garment.

* पुच्छभाण्डचीवराणिङ्ग III. 1. 20.

† मुण्डमिश्रश्रुक्षणलवणब्रतवस्त्रहलकलकृततूस्तभ्योणिच्च III. 1. 21.

हल—हलयति (हलि यृहाति) he uses a large plough.

कल—कलयति (कलि यृहाति) he picks a quarrel.

कृत—कृतयति (कृतं यृहाति) he takes the die called 'krita.'

दूस्त—दूस्तयति (दूस्तंकरोति) he ties the hair into a braid

* सत्य—सत्यापयति (सत्यमाचेकरोति या) he declares as true—ratifies his bargain or contract.

ई अर्थ—अर्थापयति (अर्थमाचे) he explains (the meaning)

वेद—वेदापयति (वेदमाचे) he imparts knowledge.

(418) The affix णिच् is further added in the following cases:—

अनुहूल—अनुहूलयति (अनुहूलं करोति) he conciliates.

तूल with अनु—अनुतूलयति (तूलेनानुहूल्याति) he rubs with cotton

लोम with अनु—अनुलोमयति (लोमान्यनुमाटि) he rubs with the hair

हस्त with अप—अपहस्तयति (हस्तेनापसारयाति) he abandons

सेना with अभि—अभिषेणयति (सेनयाभियाति) he attacks with
an army.

चूर्ण with अव—अवचूर्णयति (चूर्णरवध्यसते) he reduces to powder

आकुल—आकुलयति (आकुलकरोति) he becomes agitated

आविल—आविलयति (आविलकरोति) it stains.

उत्कलाप—उत्कलापयति (उत्कलापकरोति) it causes to spread plumage

उदग्र—उदपयति (उदग्रंकरोति) he displays prominently

उच्छूल—उच्छूलयति (उच्छूलंकरोति) he reduces the thing to powder

वीणा with उप—उपवीणयति (वीणयोपगायति) he sings on a lute

श्लोक with उप—उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) he praises in
verses.

उद्धुल—उद्धुलयति (उद्धुलकरोति) he shakes up the body

फदर्थ—फदर्थयति (फदर्थंकरोति) he teases.

युवन { कनयति { अल्पकरोति } it lessens
अल्प } यवयति { }

* सत्यस्य आपुगर्थम् ।

ई अर्थवेदयोरप्यापुग्वक्तव्य ॥

कलंक—कलंकयति (कलंकंकरोति) it defames him

कवल—कवलयति (कवलंकरोति) he devours

कश—कशयति (कशंकरोति) it makes him thin.

गुरु—गरयति (गुरुंकरोति) the pupil honours (his master)

चिह्न—चिह्नयति (चिह्नंकरोति) it makes a mark (on the body)

छिद्र—छिद्रयति (छिद्रंकरोति) the (drug) perforates the metal

जड—जडयति (जडंकरोति) the cold benumbs (his hand)

जर्जर—जर्जरयति (जर्जरंकरोति) it makes him disabled

तपस्—तपस्यति (तपश्वरति) he practises penance

तिमिर—तिमिरयति (तिमिरंकरोति) it becomes dark

तिरस्—तिरयति (तिरःकरोति) he conceals (his objects)

तुच्छ—तुच्छयति (तुच्छंकरोति) he despises him

तुला—तुलयति (तुलामारोहति) he becomes like him

त्वच—त्वचयति (त्वचंगृह्णाति) he peels off the skin

द्वार { द्वययति { द्वूरंकरोति } he removes it,
 { द्वययति { द्वूरमतति } it goes far off

दृढ { द्रवयति { दृढंकरोति } he makes it firm
 बाढ { साधयति { बाढंकरोति }

दीर्घ—द्राघयति (दीर्घंकरोति) it lengthens (the period)

नमस्—नमस्यति (नमः पूजांकरोति) he bows down to

पवित्र—पवित्रयति (पवित्रंकरोति) he purifies.

प्रकट—प्रकटयति (प्रकटंकरोति) he makes it manifest,

प्रणुण—प्रणुणयति (प्रणुणंकरोति) he makes the cane straight.

प्रतिकूल—प्रतिकूलयति (प्रतिकूलंकरोति) he opposes.

पुश्तु—प्रथयति (पुश्तुमाच्छेकरोतिवा) he declares it publicly.

प्रमाण—प्रमाणयति (प्रमाणंकरोति) he regards it as an authority.

मलिन—मलिनयति (मलिनंकरोति) he makes it dirty.

सुद्रा—सुद्रयति (सुद्रंकरोति) he makes an impression with a seal.

सृदु—यदयति (शृदुररोति) he makes it soft.

सृप—सृपयति (सृपपश्यति) he sees the form.

वर्ण—यर्णयति (यर्णयूलाति) it is dyed.

दितय—यितथयति (प्रितध्यकरोति) he makes it false.

मूस्त with वि—यित्यूस्तपाति (मूस्तानि विहंति) he combs the matted hair

पाश with वि—यिपाशयति (पाशंविसुच्याति) he loosens the snare.

(410) Note the following Denominatives —

अपरयति अधर—(अपरकरोति) he excels his competitor.

—अपरायते (अपरीभयति) he is defeated.

अशनायति अशन—(अशनमिच्छति शुभुक्षया) he is extremely hungry.

—अशनीयति (अशनमिच्छति) he wishes to eat (at the proper time)

उत्सु—उत्सयति (उत्सकरोति) it makes him uneasy.

—उत्सायते (उत्सीभयति) he longs for success.

उत्सुक—उत्सुकयति (उत्सुककरोति) it makes him anxious

—उत्सुकायते (उत्सुकीभयति) he becomes anxious or uneasy.

उदष—उदन्ययति (उदयमिच्छति पिपासया) he is extremely thirsty.

—उदकीयति (उदकमिच्छति) he wishes to drink water.

चिन—चिन्ययति (चिनंकरोति) it makes (the scene) variegated
he regards the scene as wonderful.

—चिनीयते (चिन्माश्वर्ये करोति) it becomes an object of wonder.

चिरम्—चिरयति (चिरकरोति) he delays.

—चिरायते (चिर इयाचरति) he delays.

तरल—तरलयति (तरलकरोति) he causes it to shake.

—तरलायते (तरलभवति) it moves to and fro.

तीव्र—तीव्रयति (तीव्रकरोति) it strengthens.

—तीव्रायते (तीव्रवेदयते) he suffers sharp pain.

धन—धनायति (धनमिच्छतिगर्हेन) he covets wealth.

—धनीयति (धनमिच्छति) he wishes to be wealthy.

प्रतीप—प्रतीपयति (प्रतीपसाचरति करोतिवा) he becomes hostile to me, he reverses.

—प्रतीपायते (प्रतीपंवेद्यते) he is opposed to me, he dislikes me.

मंडल—मंडलयति (मंडलंकरोति) it turns round.

—मंडलायते (मंडलीभवति) it forms a circle.

मंद—मंदयति (मंदंकरोति) it makes him weak.

—मंदायते (मंदंभवति) he delays.

शिथिल—शिथिलयति (शिथिलंकरोति) it slackens the speed.

—शिथिलायते (शिथिलं भवति) it becomes loose.

CHAPTER XVII.

THE PARTICIPLES, THE GERUND AND THE INFINITIVE.

(420) There are two kinds of affixes in Sanskrit, technically termed Krit or Primary, and Taddhita or Secondary affixes by means of which primary or secondary nouns are derived from roots and derivative verbal bases or from the primary nominal bases; as कर्तुं and कोथयितु are derived from the root कृ to do, by means of the Krit affix तु and कर्तृत्व by the Taddhita affix त्व from the primary nominal base कर्तुं.

The Participles, the Gerund, and the Infinitive are the only primary nouns given in this work.

1. PARTICIPLES.

(a) Participles of the Present Tense.

(421) To form the Present Active Participle, the affix अत् or त् [see section 10 (b)] is added, when the root takes Parsmaipada terminations, to the base of a primitive or derivative root which it assumes before the third person plural termination of the Present Tense.

(422) When the root takes Atmanepada terminations, the affix मान् is added to the base in the case of roots of the 1st, 4th, 6th and 10 classes and all derived roots. In the remaining conjugations आन् is added to the weak base instead of मान्.

(423) To form the Present Passive Participle the affix मान् is added to the Passive base ending in य.

Roots	Par. P. P.	Atm. P. P	Passive, P. P.
भू 1 U	भवत्	भवमान्	भूयमान्
क्रम् 4 U	क्राम्यत्	क्रममाण	क्रम्यमाण
तुद् 6 U	तुदत्	तुदमान्	तुयमान्
चोर् 10 U	चोरयत्	चोरयमाण	चोर्यमाण
द्विष् 2 U	द्विषत्	द्विषाण	द्विष्यमाण
धी 3 U	धधत्	धधान्	धीयमान्
सु 5 U	सुन्वत्	सुन्वान्	सूयमान्
रुध् 7 U	रुन्धत्	रुन्धान्	रुध्यमान्
तन् 8 U	तन्यत्	तन्वान्	तन्यमान् } तायमान् }
क्री 9 U	क्रीणत्	क्रीणान्	क्रीयमाण
बुध् Causal:	बोधयत्	बोधयमान्	बोध्यमान्
बुध् Desid:	बुधोधिष्ठत्	बुधोधिष्पमाण	बुधोधिष्यमाण

(424) Irregular Present Participles.

विद् 2 P. forms विद्वत् or विद्सु and आस् 2. A. forms आसनि.

(425) Note the meanings of the following present participles:-

द्विष्—द्विषत् 'an enemy'

सु—सुन्वत् 'a person who extracts Soma juice in a sacrifice'

अर्ह—अर्हन् 'a respectable person'

पु—पवमान 'wind.'

यज्—यजमान 'one who performs a sacrifice'

The declension and formation of the feminine base of the Participles have not been treated of in this work.

(b) Participles of the Future Tense.

(426) The Parasmaipada Future Participle is formed simply by dropping the final इ of the third person singular form of the simple Future and the Atmanepada as well as the Passive one by dropping ते and adding मान to it.

Roots	Par. F. P.	Atm. F. P.	Passive F. P.
भू 1 U—	भविष्यत्	भविष्यमाण	भविष्यमाण } भाविष्यमाण }
क्रम् 4 U—	क्रमिष्यत्	क्रंस्यमाण	क्रंस्यमाण
तुइ 6 U—	तोत्स्यत्	तोत्स्यमाण	तोत्स्यमाण
चुर 10 U—	चोरयिष्यत्	चोरयिष्यमाण	चोरयिष्यमाण } चोरिष्यमाण }
द्विष 2 U—	द्वेष्यत्	द्वेष्यमाण	द्वेष्यमाण
धा 3 U—	धास्यत्	धास्यमाण	धास्यमाण
सु 5 U—	सोष्यत्	सोष्यमाण	सोष्यमाण } साविष्यमाण }
रुध् 7 U—	रोत्स्यत्	रोत्स्यमाण	रोत्स्यमाण
तन् 8 U—	तनिष्यत्	तनिष्यमाण	तनिष्यमाण
कृ 8 U—	करिष्यत्	करिष्यमाण	करिष्यमाण } कारिष्यमाण }
क्री 9 U	क्रेष्यत्	क्रेष्यमाण	क्रेष्यमाण } क्रायिष्यमाण }

(c) Participles of the Perfect.

(427) To form the Reduplicated Perfect Participles, Par. and Atm., the affixes वस् and आन are respectively added to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the Reduplicated Perfect. In the case of Periphrastic Perfect, the Par. and Atm. Participles are formed by adding to the base in आम् the Reduplicated Perfect Participial forms of the auxiliary verbs अस्—भू and छ viz. आसिवस्, वभूवस्, चक्षुवस् and चक्राण.

(428) When the weak base contains one vowel only or when the root ends in अ॒, the affix वस् takes इ before it.

(429) In the case of the roots जन्में and रन्, the affix पस् does not take ए and their participles are formed from that base which they assume before the 2nd person singular termination.

(430) The affix पस् takes ए optionally after the roots गम्, हन्, दृश्, विश् and विद् 6 U. The roots गम् and हन् when they do not take ए form their participles like those of जन् and रन्.

(431) Roots ending in long अ् change it to इर्, but in the case of the affix आन् the root is first reduplicated before the अ् is changed to इर्; while with पस्, the root is to be reduplicated after अ् is changed to इर्.

(432) The roots mentioned in section 331 drop their nasal before both पस् and आन्.

Roots.	Par. Perf. P	Atm. Perf. P.
नी 1 U	निनीषपस्	निन्यान
स्तु 2 U	तुदुषपस्	तुदुयान
छ 8 U	चछपस्	चक्राण
दा 1 U	ददिषपस्	ददान
यज् 1 U	ईजिषपस्	ईजान
भू 1 U	बभूषपस्	बभूयान
क्रम् 4 U	चक्रणपस्	चक्रमाण
हुद् 6 U	हुहुइपस्	हुहुदान
चुर 10 U	चोरयामासिषपस्	चोरयामासिवपस्
	चोरयांवभूयपस्	चोरयांवभूयपस्
द्विष् 2 U	दिद्विषपस्	दिद्विपाण
धा 3 U	दधिषपस्	दधान
सु 5 U	सुसुषपस्	सुसुयान
रुध् 7 U	रुरुधपस्	रुरुधान
तन् 8 U	तेनिषपस्	तेनान
क्री 9 U	चिक्रीषपस्	चिक्रियाण
जन् 4 A	जजन्वपस्	जज्ञान

Root		Par. Par. P.	Atm. P. P.
खन्	1 U	चर्खन्वस्	चख्लान्
घस्	1 P	जक्षिवस्	—
गम्	1 P	जग्मिवस्	संजग्मान
with सम्	A {	जगन्वस्	
हन्	2 P {	जघन्वस्	आजग्मान
with आ	A {	जग्निवस्	
दृश्	1 P {	ददृश्वस्	ददृशान्
with सम्	A {	ददृशिवस्	
विश्	6 P {	विविशिवस्	विविशान
with नि	A {	विविदिवस्	
विद्	6 U	विविद्वस्	विविदान
कृ	6 P {	चक्रीर्वस्	चकिराण
with अप	A {		
त्	1 P	तितीर्वस्	—
श्	9 P	शिशीर्वस्	—
ष्	3 P	षुष्वर्वस्	—
जाग्	2 P	जजाग्ववस्	—
		जजागरांचक्रवस्	—
कृ with सम्		संचस्क्रुवस्	संचस्क्राण
कच्छ्	6 P	आनृच्छुस्	—
अज्ज्	7 P	आजिवस्	—
उन्द्	7 P	उन्दामासिवस्	—
		उन्दांचभूवस्	
आस्	2 A	—	आसांचक्राण

(d) Past Passive Participles.

(433) The Past Passive Participle is generally formed by adding त to the root or to any derivative verbal base.

या	—	यात	स्मृ	—	स्मृत
श्रि	—	श्रित	त्यज्	—	त्यक्त
क्री	—	क्रीत	दृप्	—	दृप
च्यु	—	च्युत	बोधय्	causal of बुध्—	बोधित
भू	—	भूत	चिकिर्ष	Desid. of कृ—	चिकीर्षित

(434) The affix त is weak, viz. no Guna or Vriddhi substitute takes place before it. Exceptions:—

(a) The roots शी, जाए, धृ 1. A. स्थिद्, धृप्, मिद्, सृष् and स्तिद् take Guna when they admit of इ. The last 6 roots, though Set, take इ optionally before त.

Roots:	P. P. P.	Roots	P. P. P.
शी 2 A	शयित	धृप् 5 P	पर्षित or धृट
जाए 2 P	जागरित	मिद् 1 A } 4. P. } <td>मेदित-मिन्न *</td>	मेदित-मिन्न *
धृ 1 A	पवित or पूत	सृष् 1 4 U } <td>मर्षित, in other to endure } senses सृष्ट</td>	मर्षित, in other to endure } senses सृष्ट
स्तिद् 9 U	पूत or पून *	स्थिद् 1 A	स्थेदित-स्थिदित or स्थिन्न*
स्वेद् 4 P } 1 A } <td>स्वेदित or स्विधण *</td> <td>स्तिद् 4 P (anit)</td> <td>स्तिन्न</td>	स्वेदित or स्विधण *	स्तिद् 4 P (anit)	स्तिन्न

जाए 2 P	जागरित	धृप् 5 P	पर्षित or धृट
धृ 1 A	पवित or पूत	मिद् 1 A }	मेदित-मिन्न *
स्तिद् 9 U	पूत or पून *	4. P. }	
स्वेद् 4 P } 1 A }	स्वेदित or स्विधण *	सृष् 1 4 U }	मर्षित, in other to endure } senses सृष्ट
		स्थिद् 1 A	स्थेदित-स्थिदित or स्थिन्न*
		स्तिद् 4 P (anit)	स्तिन्न

(b) The penultimate short तु of roots of the 1st class takes Guna optionally when the affix त is added with an intermediate इ and the participle is used impersonally or when it imports the sense of "beginning to perform the action or to undergo the state" expressed by the verb; as सुद्-सुदित 'delighted' but in the sense of 'beginning to delight' or when used impersonally it forms सुदित or मोदित; other instances are उखित or ओखित, युपित or गोपित or लुयुपित, रुचित or रोचित, शुभित or शोभित, शुचित or शोचित, from the roots उख्—युप्—रुच्—शुभ् and शुच्. The following three roots, though Set, take इ optionally before त:—

उख् 1 P to burn—उपित—ओपित or उट

शुभ् 1 A to be agitated—शुभित—शोभित or शुब्ध

युप् 1 P to proclaim—युपित—घोपित or युष्ट

(c) Those roots of the tenth conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vriddhi and the penultimate short takes Guna in the conjugational tenses and

* See section 442.

moods undergo the same change before the affix त when added with the intermediate इ; section 330 holds good in this case also. Examples:—चोरित—क्षालित—कथित कीर्तित—धर्षित—ज्ञापित—धूनित from the roots चुर, क्षल, कथ, कृत, धृप, ज्ञा, and धू (all 10 U.)

(435) The general rule about the augment इ has many exceptions in this case. These have been noted below:—

(a) Roots ending in vowels do not generally take इ before त.

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P.
दा 2 P	दात	शु 2 P	शृत
षा 2 P	पात	शु, ,	श्छुत
कै 1 P	कात	तु "	तुत
भ्रि 1 U	भ्रित	कू 6 A	कूत
ली 1 P	लीत	धू 1 5 9 U	धूत
नी 9 U	नीत	6 P } सु 2 P	
यु 2 P	युत	भू 1 U	भूत
रु ,	रुत	मू 2. 6 P	मूत
स्तु ,	स्तुत	स्वृ 1 P	स्वृत

Exceptions :—

(1) The roots शी, जागृ, दरिद्रा, दो 4 P. मे 1 A., मा 2 P. 3. 4. A सो and स्था take इ before त. The final vowel of these roots except शी and जागृ is dropped.

Roos.	P. P. P.	Roots,	P. P. P.
दरिद्रा 2 P	दरिद्रित	मा 2 P } सो 4 P } मे 1 A	मित
दो 4 P	दित	3 4 A }	सित
मे 1 A	मित	स्था 1 U	स्थित

For शी and जागृ see section 434.

(2) The roots पा-धे and गै (all 1 P.) also take इ before which the final vowel is dropped, but this इ is lengthened in their case धीत—पीत—गीत—from धे—पा and गै

(3) The roots छो and शो take ह optionally.

Roots	P. P. P.
छो 4 P	छात or छिते
शो 4 P	शात or शित

(b) All Wet roots except क्लिश् 9. P. and all Anit roots except क्षुध् and वस् 1 P. do not take ह before त. क्लिश् 9 P. takes it optionally and क्षुध् and वस् necessarily.

Roots	Past. P. P.	Roots.	Past. P. P.
अट् 1 5 P	अट	मुह 4 P	मुग्ध or घड
अश् 5 A	अष्ट	रेध „	रेढ
कृप् 1 A	कृम	क्लिह „	क्लिग्ध or स्त्रीढ
गाह 1 A	गाढ	क्षुध „	क्षाधित
घुप् 1 P	घुम	सुज् 1 2 P	सृष्ट
गुह 1 U	गुढ	सिध् 1 P	सिढ्द
यह 1 A	यह	स्तुह 6 P	स्तुढ
तक्ष् 1 5 P	तट	क्लिश् 9 P	क्लिशित or क्लिट
त्वक्ष् „	त्वट	वस् 1 P	उपित
ब्रप् „	ब्रस	इह „	दग्ध
दृप् „	दृम	नह 4 U	नद्ध
दृप् „	दृम	मिह 1 P	मीढ
द्रुह „	द्रुण्ड or द्रूढ	रुह 1 P	स्त्रृह
नश् „	नष्ट	लिह 2 U	लीढ
दृह } 6 P	दृढ	विज् 3 U	विक्त
वृह } 6 P	वृढ	विद् 7 A	वित्त
		सुज् 4 A } 6 P }	सृष्ट

(c) The following Set roots do not take ह before त:—

Roots of the 8th conjugation ending in a nasal, most roots ending in अभ् and इव्, and the roots भि—पू 9 U—शङ् 5 P शुच् 4 U—लुच्—मुच् and पृच्; लज्—विज्—भृज् and वृज्;—यद्—चेत्—छद्—वृत्—वृत् and वृत्; उन्द्—छद्—मद्—ल्हाद्—दृद् and दृद्; इन्द्—क्लेश्—एष् and वृष्; खन् and जन्; दीप् and लुभः;

जम्—दंभ्—संभ्—अभ्—लभ् and दृभ्; ऊर्—कनूर्—क्षमाय्—पूर्—प्याय
and स्फाय्; गुर्—त्वर्—दूर् and पूर्; फल्—धुर्व—ठष् and अंश्;
झूप्—कृष्—जुष्—रिप्—घृष्—वृष्—पुष् and प्लुष्; यस्—ग्लस्—वस्—
चंस्—यस्—शस्—शंस्—शास् 2 A and संभ्; and सह 1 A.

Roots	Past. P. P.	Roots	Past. P. P.
इष् 6 P	इष्ट	पृच् 2 A	पृक्
ऊर्ण	ऊर्णत्	पुष् } 1 P	पुष्ट
कृध् 4 U	कृद्ध	प्लुष् } 1 P	प्लुष्ट
वृत् „	वृत्त	भृज् 1 A	भृक्
गृध् „	गृद्ध	यत् „	यत्त
कृष् „	कृष्ट	यस् 1 4 P	यस्त
कृद् „	कृत्त	रिष् 1 „	रिष्ट
यस् } 1 A	यस्त	लृप् „	लृत्त
ग्लस् } 1 P	ग्लस्त	लुभ् „	लुब्ध
युच् } 1 P	युक्त	दृज् 1-7 P } 2 A	दृक्त
ग्लुच् } 1 P	ग्लुक्त	वृद् 1 A	वृत्त
घृष् „	घृष्ट	वृध् „	वृद्ध
चित् „	चित्त	वृष् 1 P	वृट्ट
चृत् 6 P.	चृत्त	शक् 5 P	शक्त
जभ् 1 A	जब्ध	शस् 5 P	शस्त
जुष् 6 A	जुष्ट	शास् 2 A	शास्त
त्रस् 1 4 P	त्रस्त	जुच् 4 U	जुक्त
दीप् 4 A	दीप्त	सह 1 A	सोढ
दृभ् 6 P	दृव्ध		

(d) The following Set roots take इ optionally before तः—

See also section 434 (a and b)

अव्—अद्—कट्—क्षीव्—ज्ञप्—लस्ज्—त्वर्—द्वृच्छ् and शक् 4 U
अज्ज्—वृज् 10 U—ध्वन्—स्वंव—क्षुभ् 4 9 P—स्तंभ्; अम्—शम्;
वक्षिग् 4 A. कप्—उष्—घुष्—धृप् 5 P.—पृष् 1 P.—मिष्—रुष्—and द्वृष्
लस् and शस्.

Roots	Par. Past. P.	Roots	Atm. Past. P.
अत् 1 P	अतित-भत्त	पृष् 5 P	पर्पित, घट्ट
कट् „	कटित-कट्ट	सृष् 1 P	मर्पित-सृष्ट
कप् „	कपित-कट्ट	रुष् 4 P	रूपित-रुट्ट
क्षिश् 4 A	क्षिशित-क्षिट्ट	लस् 1 P	लसित-लस्त
क्षुस् 4·9 P	क्षुभित-क्षुब्ध	वज् 10 U	वर्जित-वृच्छ
द्वप् „	द्विपित-द्वट्ट	श्वस् 2 P	श्वसित
जप् 10 U	जपित-जास	with वि } or आ }	विष्वस्त आश्वस्त

(436) Section 326 and exceptions 3 and 2 to section 322 and 323 hold good before the affix त also. दे forms उत्.

Roots.	Past. P. P.	Roots.	Past. P. P.
वच् 2 P	उक्त	व्यच् 6 P	विचित
स्वप् „	सुस	व्रथ् „	वृक्षण *
यन् 1 U	इट्ट	प्रच्छ् „	पृष्ट
वप् „	उस	प्रस्त् 6 U	भृष्ट
वह् „	ऊठ	थे 1 U	उत्
वस् 1 P	उपित	च्ये „	वीत
वद् „	उदित	ह्वे „	हृत
भङ् 9 U	यहीत	ज्या 9 P	जीम *
व्यध् 4 P	विद्ध	च्छि 1 P	ज्ञून *
वश् 2 P	उशित		

(437) A penultimate radical nasal is generally dropped. The roots मंथ्,—मंथ् and अंथ् take इ before त and शंस् and स्तम् also take इ but retain the nasal in the Atmanepada.

Roots.	P. P. P.	Roots	P. P. P.
इन्थ् 7 A	इद्ध	भ्रंस् 1 A	भ्रस्त
दम्भ् 5 P	दध्य	स्वस् „	स्वस्त
स्वंस् 1 A	स्वस्त	संभ् „	संब्ध
अंथ् 1 A } 4 P }	अट्ट	दंग् 1 P	दट्
		वंध् 9 P	वद्द् :

* See section 441.

Roots.	Past P. P.	Roots	Past P. P.
रञ्ज् 1 U	रक्त	मन्थ् 1 9 P	मथिंत
सञ्ज् 1 P	सक्त	अन्थ् 9 P	अथिंत
स्वञ्ज् 1 A	स्वकृत	शंस् 1 P	शस्तः
अञ्ज् 7 P	अकृत	1 A	शंसित
तञ्ज् ”	तकृत	संभ् 1 A	स्तंभित
तुञ् 6 P	तुड	5 9 P	स्तब्ध
यन्ध् 9 P	यथित		

(438) Most roots ending in अम् except Anit ones lengthen the penultimate अ and change the म् to न् before the affix त्. The roots अम्, दम्, वम् and शम् take इ् optionally before त्.

Roots	Past. P. P.	Roots	Past P. P.
कम् 1 A	कान्त	अम् 4 P.	आन्ते
क्रम् 1 4 P.	क्रान्त	क्षम् 1 A } 4 P. } <td>क्षान्त</td>	क्षान्त
क्लम् ”	क्लान्त	अम् 1 P	आन्त, अमित
चम् 1 P.	चान्त	दम् 4 P	दान्त, दमित
तम् 4 P.	तान्त	वम् 1 P	वान्त, वमित
धम् 1 4 P	धान्त	शम् 4 P	शान्त, शमित

(439) The following roots drop the final nasal before the affix त् and the roots जन्—सन्—खन् do the same, but lengthen the penultimate अ.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
गम् 1 P	गत	क्षिण् 8 U	क्षित
नम् ”	नत	तन् ”	तत
यम् ”	यत	वृण् ”	वृत
रम् 1 A	रत	घृण् ”	घृत
मन् 4 A	मत	मन् 8 A	मत
हन् 2 P	हत	वन् ”	वत
वन् 1 P	वत	सन् 8 U	सात
ऋण् 8 U	ऋत	जन् 4 A	जात
क्षण् ”	क्षत	खन् 1 U	खात

(440) Roots ending in इ॒ change it to ए॑ and roots in उ॑ drop it generally before the affix त. स्फाय॒ changes its vowel to ई॑.

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P.
क्षिव् 1 4 P	क्षेत	क्षनय् 1 A	क्षनत
ठिव् "	ठप्त	क्षमाय्,,	क्ष्यात
दिव् 4 P	द्यत or दून	पूय् "	पूत
सिव्,,	स्यत	स्फाय्,,	स्फति
ऊय् 1 A	ऊत		

(441) The affix त is generally changed to न in the case of roots ending in आ [including those in ए—ऐ and ओ by virtue of section 196 (b)] which begin with a conjunct consonant containing a semi-vowel, as well in the case of roots ending in long अ॒ or ए॒ or उ॒. The radical ए॒ is also changed to न॒. Radical उ॒ preceding ए॒ is changed to long ऊ॒ and the final अ॒ is changed to ई॒, or to ऊ॒ if a labial or उ॒ precedes. The affix त is also changed to न in the case of the following roots:—हा, खि, ही, दी, पी, री, व्ली, हु, छ, ग, द्व, षे, प्याए॒, मञ्ज्, मस्ज्, रज्, लग्, लज्, विज्, व्रश्व्, हाइ॒, &c.

The vowel of हा 3. P. is changed to ई॒; ज्या and श्वि follow exceptions 3 and 2 to section 322 and 323; प्याए॒ drops its ए॒ and substitutes ई॒ optionally before न॒; and the roots द्व॒ and द्व॒ lengthen their vowel before न॒.

Exceptions:—अइ॒, मइ॒, ह्वाइ॒, रथा॒, द्वय॒, द्वय॒, &c. are some of the irregularities. अइ॒ forms जग्ध॒; ह्वाइ॒ shortens its penultimate vowel; द्वय॒ and द्वय॒ take Samprasārana and form दी॒ and ई॒ as the bases; and the roots मइ॒, रथा॒, द्वय॒ and द्वय॒ take त instead of न॒.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
गले 1 P	ग्लान	स्थै 1 P	स्थ्यान
द्रा 2 P	द्राण	क्ष॑ 1	ई॒र्ण
ष्वे 1 A	प्यान	क्ष॑ 6 P } क्ष॑ 9 U }	कीर्ण
स्ले 1 P	स्लान	गृ 6 9 P	मीर्ण
थ्वे,,	आण	जृ 1 4 9 P	जीर्ण

Roots.	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
न 1 P	तीर्ण	दृ "	वृत्त
दृ 9 P	दीर्ण	धी "	धीन
पू 3 9 P	पूर्ण	मी 4 A 9 P	रीण
बू 9 U	बूर्ण	लंगी 9 P	लंगीन
शू 9 P	शीर्ण	हु 1 P	हून
स्तू 9 U	स्तीर्ण	गु 1.6 P	गून
हा 3 A	हान्	लु 9 U	लून
ज्वर् 1 P	जूर्ण	क्षे 1 P	वान
त्वर् 4 A	तूर्ण	प्याय् 1 A	पीन or प्यान
पद् "	पन्न	with आ	आपीन
गूर् "	गूर्ण	with प्र	प्रप्यान
क्लिद् 4 P	क्लिन्न	भज्ज् 7 P	भग्न
भुइ 7 U	भुण्ण	मस्ज् 6 P	मग्न
स्विद् 4 7 A } 6 P }	स्विन्न	रुज् 6 P	रुण
छिद् 7 U	छिन्न	लग् 1 P	लग्न
छुइ "	छुण्ण	लज् 6 A	लग्न
तुइ 6 U	तुन्न	विज् 6 A } 7 P }	विग्न
त्रुइ 7 U	त्रण्ण	व्रश्व 6 P	वृण्ण
शाइ 1 P	शान्न	Exceptions	
सद् "	सन्न	अद् 2 P	जग्ध, अग्न
स्कन्द् "	स्कन्न	मद् 4 P	मन्त
स्पन्द् 1 A	स्पन्न	हाइ 1 A	हन्न
ज्या 9 P	जीन	ख्या 2 P	ख्यात
हा 3 P	हीन	ध्ये 1 P	ध्यात
थिं 1 P	शून	व्ये 1 U	वीत
डी 1 4 A	डीन	ह्ये 1 P	हूत
दी 4 A	दीन		

(442) The following roots take त or न optionally. They have certain peculiarities regarding vowel changes, &c. which have been noted below.

The vowel of आ changes to ए before त and that of शि is lengthened before न. ये of इये is changed optionally to ई before न and necessarily before त.

अंच् takes इ in the sense of 'to worship' only, but when it means 'to go' it takes त or न.

क्षिद् and मिद् take Guna necessarily, and स्थिद् optionally before त. The roots क्षिद्, मिद्, स्थिद्, त्वर्, पुर् 10 U, अर्द्, लस्ज् and छद् 10 U take इ before त and reject it before न.

The roots विद्, भुज्, मी, ली and सू take त or न when they belong to the particular conjugations shown below.

The root वी 2 P with the preposition निर् takes न; otherwise it is regular.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
आ 2 P	आण, शृत	अर्द्	समर्ण asked
क्षि 1 5 P	क्षित, क्षीण		अभ्यर्ण near
हये 1 A	हयात, हीन, हीत	लस्ज् 6 A	लग्न, लज्जित
घा 1 P	घात, घाण	छद् 10 U	छल, छादित
सि 5 9 U	सित, सिनः (a lump of food)	1 U	छन
श्री 3 P	श्रीत, हीण	विद् 4 P } 6 U }	विक्ष
पू 9 U	पूत, पून	7 A	वित्त
क्षट् 1 3 P	क्षत, क्षणं (debt)	भुज् 6 P	भुग्न
घ्रे 1 A	घात, घाण	7 A	भुक्त
अंच् 1 P to worship	अंचित	सू 2 A	सृत
अंच् 1 U to go	अक्ष, अक्षन	4 A	सून
मिद् 1 A } 4 P }	मेदित, मिज्ज	मी "	मीन
दिव् "	शुत, शुन	9 U	मीत
क्षिद् 4 A }	क्षेदित, क्षिष्ण	ली 1 P	लीत
पूर् "	पूर्ण, पूर्त	ली 9 P 4 A	लीन
पूर् 10 U	पूर्ण, पूरित	षा 2 P	षात
स्थिद् 1 A	स्थिदित, स्थेदित	with निर्	निष्पाण
	स्थिज्	उन्द् 7 P	उत्त, उत्त
अर्द् 4]		तुह् 6 U	तुत्त, तुत्त
अर्द् 1 I		भिद् 7 U	भिज्ज, भित्त

(443) The following roots form their past passive participles irregularly:—

Root	P. P. P.	Roots	P. P. P.
अद् 2 P.	जग्ध-	धा 3 U	हित
अज् 1 P	वीत also	ध्वन् 1 P	ध्वान्त also ध्वनित
	अजित	धाव् 1 U	to cleanse धौत
अव् 1 P	उत also	पच् 1 U	पक्त
	अवित	फल् 1 P	फुल्ल
कृश् 4 A with प्र	कृश-	फल् with सम् } with उत }	संफुल्ल उत्फुल्ल
क्षीब् 1 A with प्र	क्षीब-	with प्र	प्रफुल्ल-प्रफुल्लत
क्षै 1 P	क्षाम	मूर्च्छ् 1 P	मूर्ति
ग्रह् 9 U	गृहीत		मूर्द्धित
चक्ष् 2 A	ख्यात, क्षात्	म्लेच्छ् „	म्लिष्ट
दा 1 3 U दे 1 A }	दत्	शाम् 1 P	शिष्ट
दा with प्र	प्रदत् or प्रत्	शुष् 4 P	शुष्क
दा with नि	निदत् or नित्	स्वत् 1 P	स्वान्तत
			स्वनित

(444) The past active participle is formed by adding वत् to the past passive participle; as श्रुत—श्रुतवत्, भिद्—भिज्ञवत्

GERUNDS.

(a) THE GERUND IN त्वा.

(445) The Gerund is formed by the addition of the affix त्वा to the root or derivative verbal base. Examples, यात्वा, श्रित्वा, क्रीत्वा, च्युत्वा, भूत्वा, स्मृत्वा, त्यक्त्वा, बोधित्वा, चिकीषित्वा, &c. have

(446) The affix त्वा is weak. Exceptins:—

The vowel of the affix त्वा is added with the intermediate इ the lengthened before the roots शी, शि, डी, पू, जागृ, the penultimate न and necessarily beginning with vowels and the penultimate short

कूर्त्त of roots beginning with consonants with the exception of roots रुप्, रुप्, रुप् 4 U and रुण् take Guna necessarily. रुज् takes Vriddhi and रुर् lengthens its vowel optionally. Roots ending in long कूर्त्त expect कू 6 P and जू 1. 4. 9 P. do not take ग् and change their vowel to ईर्, or to ऊर् if a labial or अ precedes. The vowel of कू 6 P. and जू 1. 4. 9 P. takes Guna before त्या and the augment इ is optionally lengthened.

Roots	Gerund	Roots	Gerund.
शी 2 A	शयित्या	वृद् 4 P	नर्तित्या,
धि 1 P	धयित्या	पृष् 6 P	पर्णित्या
ही 1 4 A	हयित्या	मृष् 1 P	मर्णित्या, एषा
॒ 1 A } ० U }	पयित्या	मृज् 1 2 P	मार्जित्या
जाए 2 P	जागरित्या	एष 1 U	एहित्या एहित्या
इप् 4 P	पपित्या	कू 6 P	करित्या, करीत्या
उम् 1 P	ओलित्या	कू 9 U	कीर्त्या
कूच् 6 P	आचित्या	जू 1 4 0 P	जरित्या, जरीत्या
कूद् "	फतित्या	कू 9 P	ईर्या
चूद् "	चर्तित्या	गू 6 0 P	गीर्या
हृष् 1 5 P	पपित्या	तू 1 P	तीर्या

(6) The penultimate short इ or उ of roots beginning with consonant and the vowels of रुष्, रुप्, रुप्, 4 U and ऊर्ण् take Guna optionally, when the affix त्या is added with the intermediate इ.

पिश् 6 P	पिशित्या, पेशित्या	रुप् 4 P	रुपित्या, तर्पित्या
उप् 1 9 P	उपित्या, पोपित्या	सृष्,, U	सृषित्या, मर्षित्या
ऊर्ण् 4 P	ऊर्णित्या, ऊर्णित्या	ऊर्ण् 2 U	ऊर्णित्या, ऊर्णित्या

Counter exceptions:—The vowels of the following roots do not take Guna.

Roots.	Gerund.	Roots.	Gerund.
कूच् 6 P	कूचित्या	डुद् 4 6 P.	डुटित्या
विच् 6 A } 7 P }	विजित्या	उद् 6 P	उटित्या
कूद् 6 P	कूटित्या	स्फूद्"	स्फूटित्या
		कूद् 1 P	कूटित्या

Roots.	Gerund.	Roots.	Gerund.
छुट् 6 P	छुटित्वा	विद् „	विदित्वा
तृण् 8 U	तृणित्वा, तृत्वा	छुर् 6 P	छुरित्वा
सृइ् 9 P	सृदित्वा	क्षिग् 4 9 P	क्षिशेत्वा, क्षिष्टा
रुइ् 2 P	रुदित्वा	कृष् 9 P	कृषित्वा

(c) Sections 330 and 434 c also hold good here; as चोरयित्वा, क्षालयित्वा, कथयित्वा, कीर्तयित्वा, धर्षयित्वा, ज्ञापयित्वा, धूनयित्वा from the roots चुर्, क्षल्, कथ्, कृत्, धृष्, ज्ञा and धू, all 10 U.

About the Augment इ.

(447) Roots ending in vowels except those ending in long ऋ् do not generally take इ before त्वा. Roots ending in ए, ऐ and ओ, are to be taken as roots in आ.

दा 2 P	दात्वा	मी 9 U	मीत्वा
पा „	पात्वा	यु 2 P	युत्वा
कै 1 P	कात्वा	स्वृ 1 P	स्वृत्वा
ली „	लीत्वा		

Exceptions:—

(a) The roots शी, चिं, डी, पू, जागृ, दरिद्रा, दो 4 P, मे 1 A, मा 2 P 3 4 A. सो and स्था take इ before त्वा. The final vowel of the last 6 roots is dropped. कृ 6 P and जृ 1 4 9 P. take इ and optionally lengthen it before त्वा..

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund
दरिद्रा 2 P	दरिद्रित्वा	स्था 1 U	स्थित्वा
दो 4 P	दित्का	मा 2 P	मित्वा
सो „	सित्वा	3 4 A } मे 1 A }	मित्वा
क 6 P	करित्वा-करीत्वा	जृ 1 4 9 P.	जरित्वा जरीत्वा

(b) Exceptions 435 b and c hold good before त्वा also.

धे 1 P	धीत्वा	छो 4 P	छात्वा, छित्वा
पा „	पीत्वा	शो „	शात्वा, शित्वा
गै „	गीत्वा		

(448) Anit roots except शृण् and धूम् 1 P do not take इ before त्वा.

The root स्कंद् retains its nasal; roots सञ्ज्, धन् and दंश् drop it, while रञ्ज्, स्वञ्ज्, and भञ्ज् retain it optionally. मस्ज् inserts a nasal.

क्षुध् 4 P	क्षुपित्या, क्षोपित्या	दृह् 1 P	दरभ्या
तुष् „	तुष्टा	लिह् 2 U	लीष्टा
यन् 1 P	उपित्या	मह् 4 U	मेष्टा
शस् 5 P	शक्त्या,	स्फन्द् 1 P	स्फंस्त्या
पच् 1 U	पक्त्या	सञ्ज् „	सप्त्या
त्यज् 1 P	त्यक्त्या	धन् 0 P	यद्धा
क्षुद् 7 U	क्षुत्या	दंश् 1 P	दध्या
युध् 4 A	युध्या	रञ्ज् 1 4 U	रप्त्या, रक्त्या
आप् 5 P	आप्त्या	स्वञ्ज् 1 A	स्वप्त्या, स्वक्त्या
दिश् 6 U	दिष्टा	भञ्ज् 7 P	भक्त्या, भंक्त्या
लभ् 1 A	लघ्या	मस्ज् 6 P	मंक्त्या

(449) Wet roots take इ optionally as usual.

Roots

Gerund

क्षिद् 4 P	क्षेदित्या	क्षिदित्या	क्षित्या,
नश् „		नशित्या	नष्टा-नेष्टा
सुह् „	मोहित्या	सुहित्या	सुग्ध्या-मूढ्या
मृश् 1 2 P	मार्जित्या		सृष्टा
कृप् 1 A	कल्पित्या		कृप्या
गाह् „		गाहित्या	गाढ्या
स्पन्द् „		स्पन्दित्या	स्पन्त्या
युह् 1 U	युहित्या	युहित्या	यृद्या
क्षिग् 9 P		क्षिशित्या only	क्षिष्टा
तञ्च् 7 P		तंचित्या	तक्त्या
अञ्ज् „		अंजित्या	अंक्त्या-अक्त्या

(450) The following Set roots take इ optionally before त्वा:—

Roots ending in इव्, roots of the 8th conjugation ending in a nasal, most roots ending अम् except Anit ones and the roots

पू 1 A शक् 4 U, खन्, युच्; ग्लृच्, क्लिश् 4 A, अस् 4 P, अस्, ग्लस्; यस्, शस्, लप्, लुभ्, सह्, वृत्, क्लध्, गृथ्, घृष्; छृद्, तृद्, मृश् 1 P वृध्, वृष्, इश् 6 P, प्रुष्, रिष्, रुष्, अंच्, वंच् दंभ्, स्तंभ् 5 9 P, भ्रंश्, भ्रंस्, धंस्, संभ्, स्त्रंस् and शंस्.

Roots ending in इव् change it to य् before त्वा without intermediate इ.

Roots of the 8th conjugation and the root खन् drop the final nasal before त्वा and सन् and खन् lengthen the penultimate अ.

Regarding roots ending in अम् section 438 holds good before त्वा also, but the roots अम् and दम् take इ necessarily and the roots कम् and क्रम् have a third form कामयित्वा and क्रंत्वा respectively.

The penultimate nasal of the roots noted above is dropped before त्वा without the intermediate इ and retained when they take इ. It is optionally dropped in the case of वंच् even when it takes the intermediate इ. The roots भंश्, मंथ् and श्रंथ् and लुञ्च् take इ necessarily but drop their nasal optionally.

Roots.

क्षिव् 1 4 P	क्ष्यत्वा
षिव् „	ष्यूत्वा
दिव् 4 P	द्यूत्वा
सिव् „	स्यूत्वा
क्लण् 8 U	क्लत्वा
क्षण् „	क्षत्वा
क्षिण् „	क्षित्वा
तन् „	तत्वा
तृण् „	तृत्वा
घृण् „	घृत्वा
मन् „	मत्वा
सन् „	सात्वा
चन् „	चत्वा
खन् „	खात्वा

Gerund

क्षेवित्वा,
षेवित्वा,
देवित्वा,
सेवित्वा,
अर्णित्वा
क्षणित्वा
क्षिणित्वा
क्षेणित्वा
तनित्वा
तृणित्वा
घृणित्वा
मनित्वा
सनित्वा
चनित्वा
खनित्वा

Roots.

क्लम् „	क्लांत्वा
भ्रम् „	भ्रांत्वा
क्रम् „	क्रांत्वा
तम् „	तान्त्वा
भ्रम् „	भ्रांत्वा
दम् „	दांत्वा
शम् 4 P	शांत्वा
चम् 1 P	चांत्वा
अम् „	
वम् „	
कम् 1 A	कांत्वा
क्षम् 1 A } 4 P }	क्षांत्वा

Gerund.

क्लमित्वा
भ्रमित्वा
क्रमित्वा
त्रांत्वा
आमित्वा
दमित्वा
शमित्वा
चमित्वा
अमित्वा
वमित्वा
कमित्वा
क्षमित्वा
कामयित्वा
क्षामित्वा

Roots	Gerund	Roots	Gerund
अञ्च् 1 P	अक्त्वा	अंचित्वा	अस्त्वा असित्वा
वञ्च् „	वक्त्वा	वंचित्वा	सहृदा सहित्वा
शंस् „	शस्त्वा	शंसित्वा	वृत्त्वा वर्तित्वा
लञ्च् „		लुचित्वा	वृध्दा वृधित्वा
मुञ् „	मुक्त्वा	मुचित्वा	ग्रंथि॒ १ P मायित्वा
यस् „	यस्त्वा	यसित्वा	ग्राम्यि॒ १ P माधित्वा
घृष् „	घृट्टा	घर्षित्वा	अंथि॒ १ P अथित्वा
वृष् „	वृट्टा	वर्षित्वा	शक्ति॒ ४ U शक्त्वा
पुष् „	पुट्टा	पुषित्वा	क्लिंगि॒ ४ A क्लिप्ता क्लिशित्वा
रिष् „	रिट्टा	रिपित्वा	अस्त् ४ P अस्त्वा असित्वा
		रेपित्वा	लुप्ति॒ „ लुप्त्वा लोपित्वा
सृष् १ P	सृट्टा	मर्पित्वा	लुभ्नि॒ „ लुभ्न्धा लुभित्वा
दम्भ् ५ P	दब्ध्वा	दंभित्वा	लोभ्नि॒ „ लोभ्न्धा लोभित्वा
स्तम्भ् ५ ६ P	स्तब्ध्वा	स्तंभित्वा	न्द्रेष्ट् „ न्द्रध्दा अधित्वा
अग् १ A	अट्टा	अंशित्वा	गृष्ट् „ गृध्दा गर्धित्वा
ध्वस् „	ध्वस्त्वा	धर्वसित्वा	छृद् ७ U छृत्वा छादित्वा
स्त्रम्भ् „	स्त्रब्ध्वा	स्त्रंभित्वा	द्वद् „ द्वृत्वा तर्दित्वा
पूर् „	पूर्व्वा	परित्वा	इष् ९ P इट्टा एपित्वा

(451) The following Anit roots drop their final nasal before त्वा.

गम् १ P	गत्वा	रम् १ A	रत्वा
नम् „	नत्वा	मन् ४ A	मत्वा
यम् „	यत्वा	हन् २ A	हत्वा

(452) Roots mentioned in Section 326 with the exception of चण्, व्यञ्, and व्रञ् take Samprasārana before त्वा. Exception 3rd to section 322 holds good before त्वा also.

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund*
वच् 2 P	उक्त्वा	वस् 1 P	उष्टित्वा
स्वप् „	सुप्त्वा	वद् „	उदित्वा
वश् „	वशित्वा	भ्रह् 9 U	गृहीत्वा
यज् 1 U	इष्ट्वा	व्यध् 4 P	विध्वा
वप् „	उप्त्वा	प्रचल् 6 P	पृष्ट्वा
वह् „	ऊढ्वा	व्यच् „	ठेयचित्वा
वे „	उत्वा	ब्रश् „	ब्रशित्वा
व्ये „	वीत्वा	अस्त् 6 U	भृष्ट्वा
है „	हून्त्वा	ज्या 9 P	जीत्वा

(453) The following roots form their Gerunds irregularly:

Roots	Gerund	Roots	Gerund
अद् 2 P	जग्ध्वा	दा 1 3 U	दत्वा
शास् „	शिष्ट्वा, शासित्वा	दं 1 A	{
अज् 1 P	वीत्वा, अजित्वा	धा 3 U	हित्वा
चक्ष् 2 A	ख्यात्वा, क्षात्वा	धाव् 1 U	धौत्वा-धावित्वा
		हा 3 P	हित्वा

(b) The Gerund in य.

(454) When a preposition is prefixed to a root, य is added instead of त्वा; as आदाय, अपनीय, अनुभूय, प्रमुच्य, &c.

(455) The affix य does not admit of the intermediate इ. See section 185.

(456) त् is prefixed to this य when a root ends in a short vowel, or when the radical short vowel combines with the vowel of a preposition to form a long one; examples, निश्चित्य, अनुकृत्य, प्रस्तुत्य, अधीत्य, प्रेत्य, &c.

(457) Roots ending in इव् lengthen the radical vowel; as प्रशीघ्य, आदीघ्य, निषीघ्य, आसीघ्य, &c.

(458) Roots of the 8th conjugation ending in a nasal except सन् and the roots हन् and मन् 4 A. drop their nasal necessarily before य. Anit roots ending in म् and the roots खन्, जन् and सन्

do it optionally but the last 3 roots lengthen their vowel before य. Examples, समृत्य—विकृत्य—प्रकृत्य—वित्त्य—प्रदृत्य—प्रधृत्य—अवमृत्य—प्रमृत्य—प्रवृत्य—निहृत्य—आगम्य—आगत्य—प्रणम्य—प्रणत्य—नियम्य—नियत्य—विरम्य—विरत्य—उत्तराय—उत्तरन्य—संजाय—संजन्य, &c.

(459) Roots mentioned in section 326 take Samprasāraṇa before य. Examples:—प्रोच्य—प्रसुप्य—समिज्य—प्रत्युप्य—प्रोह्य—प्रोद्य—अनुद्य—संयुद्य—आविद्य—आपृच्छ्य—प्रभृज्य—आहूय—संविच्य—संवृद्ध्य—उच्छृय, &c.

(460) The roots वे and ज्या do not take Samprasāraṇa; and द्ये takes it optionally when preceded by परि and सम्; as प्रवाय, प्रज्याय, प्रव्याय, परिवीय or परिव्याय, and संव्याय or संवीय.

(461) Section 23 (a) holds good before य; as प्रकीर्य, निगीर्य, अनुजीर्य, उत्तीर्य, विदीर्य, प्रपूर्य, संदूर्य, विशीर्य, विस्तीर्य, &c.

(462) Penultimate nasal is generally dropped; as प्रशस्य, व्यज्य, निवध्य, विभज्य, उन्मथ्य, &c.

(463) The following roots form their Gerund in य irregularly :—

Roots	Gerund	Roots	Gerund
अद्	प्रजग्ध्य,	क्षि	प्रक्षीय
अन्	संवीय	जागृ	प्रजागर्य
शास् 2 P—	अनुशिष्य	शी	निश्चय
मे 6 A—	निभाय, निमित्य	मि 5 U—	संमाय
ली 4 A—	विलीय, विलाय	दी 4 A—	प्रदाय
मी 9 U—	प्रमाय		

(464) The Vikarana अय of the 10th conjugation and Causals is dropped before the affix य except in the case of its being immediately preceded by a prosodically short syllable; as उत्तोल्य, विसूप्य, प्रक्षाल्य, but विरच्य, प्रकथ्य; प्रबोद्य, विकार्य, आनाम्य, अपगम्य, &c.

(465) अय is optionally retained in the Causal base of the root आप्; as प्राप्य or प्राप्य.

(466) The final अ of the Desiderative bases is dropped before य; as विजिगीव्य, प्रबुवोधिव्य, &c.

(467) Frequentative bases in य drop the य when preceded by a consonant but they drop only the final अ when preceded by a vowel; as प्रबोद्धय, प्रबोभूय, &c.

(c) The Gerund in अम्.

(468) The affix अम् is added to a root or to a Derivative verbal base which generally undergoes the same changes as take place before the third person singular termination of the Passive Aorist (see section 351 and 352), Examples:—चायम् 'having gathered,' लावम् 'having cut,' गमम् or गामम् 'having cause to go.'

The Infinitive.

(469) The Infinitive of purpose is formed by adding तु to a root or a Derivative verbal base which undergoes the same changes as take place before the ता of the Periphrastic Future.

Roots	Gerund	Roots	Gerund
ख्या —	ख्यातुं	स् 2 4 A —	सोतुं, सवितुं
दरिक्षा —	दरिक्षितुं	ह —	हतुं
जि —	जेतुं	क् 6 P 9 U —	करितुं, करीतुं
मि 5 U —	मातुं	जागृ —	जागरितुं
चि 10 U —	चपयितुं } चययितुं }	छो —	छातुं
क्री —	क्रेतुं	कथ् 10 U. —	कथयितुं
डी —	डयितुं	क्षल् „ —	क्षालयितुं
दी 1 A —	दातुं	इष् 6 P —	एषितुं, एष्टुं
मी „ —	मेतुं	कुष् —	कोषितुं
ली 4 A 9 P —	लातुं, लेतुं	कुष् with निस् —	निष्कोषितुं
यु 9 U —	योतुं		निष्कोद्धुं
यु 2 P —	यवितुं	कर् —	अतिर्तुं } कर्त्तव्यितुं }
ऊर्ण —	ऊर्णवितुं, ऊर्णवितुं	कित् —	न्चिकित्सितुं
धू —	धवितुं	कम् —	कमितुं, कामयितुं
श् 6 P —	धुवितुं	जम् —	जंभितुं

Root	Gerund	Roots	Gerund
प्रस्त्	प्रसुं	रह	रोहुं
नश्	नशितुं, नेदुं	सह	सहितुं, सोहुं
मस्त्	मंकतुं	स्तिह	त्वाहितुं, स्लेष्युं
भ्रस्त्	भ्रसुं, भ्रष्टुं		स्लेहुं
त्यज्	त्यक्तुं	अज्	येतुं, आजितुं
सृज्	ग्रह्युं, मह्युं	द्वध्	लोक्युं लोभितुं
यह्	गृहितुं, गोहुं	शक् 4U	शक्तिं, शक्तुं
सह	मोहितुं, मोग्युं	Caus-	योपायितुं
	मोहुं	Desi.—	युचोपिपितुं
घर्	घोहुं	Atm. freq.—	घोमुपितुं

CHAPTER XVIII.

Dhātupātha.

The list of roots as given by Panini in the order of conjugations is only arranged here alphabetically and certain general forms as well as almost all irregular and noteworthy ones in the conjugational and non-conjugational Tenses and Moods have been given under each root in the series of Active, Passive, Causal Desiderative and Derivative groups.

Note the following technical indicatory letters used with each root by Panini to show the peculiarities explained below in each case:—

अ except in the case of the roots of the 10th conjugation is used to avoid the misapprehension of roots resulting from the rules of sandhi; as पठ व्यक्तायां वाचि । अन्यथा पङ्कव्यक्तायां वाचीत्येवं स्पात् । अ helps here to show whether the root is पठ् or पङ्क् by avoiding the combination of ठ and ङ्.

अ in the case of the roots of the 10th conjugation shows that the penultimate vowel remains unchanged; as in the case of कथ्, सृग्, सृच्, &c. see section 238.

आ indicates that the past passive and active participles formed from the root do not take the augment इ and that when the participles are used impersonally or when they import the sense of 'beginning to perform the action or to undergo the state' expressed by them, they take इ optionally; as अ-मिदा स्तेहने, here मिद् I A. though Set, does not take इ and has मिन्न, मिन्नवत् as its past participles. In the latter sense, however, मिद् forms as मिन्न or मेदित, मिन्नवत् or मेदितवत्.

इ points out that न् (नुम्) is inserted before the final consonant of a root; as वदि अभिवादन—स्तुत्योः here वदि is equal to वन्द्.

ई shows that the root takes the second variety of the Aorist optionally; श्रयुतिर् क्षरणे। The root श्रयुत् takes II or V varieties; as अश्रयुतत् or अश्रयोतीत्.

ईं indicates that the root does not take the augment इ in the case of past passive and active participles formed from it; as चित्ती संज्ञोन। चित् 1 P. though Set, forms its participles, as चित्त, चित्तवत्.

उ points out that the root takes the augment इ optionally before the termination त्वा of the gerund; as शसु उपशमे। The root शम् forms its gerund in त्वा as शमित्वा or शांत्वा.

ऊ shows that the root is Wet; as गुप्तु रक्षणे. The root गुप् is Wet.

ऋ indicates that the penultimate vowel of the root is not to be shortened in III variety of the Aorist; as चकास् दीप्तौ। The root चकास् has अच्चकांसत्, see exception 1 to Section 235 e.

ॠ points out that the root takes II Variety of the Aorist; as गम्ल गतौ। The root गम् takes II Variety.

ए indicates that the radical vowel does not take Vriddhi in V Variety of the Aorist; as कटे घर्षावरणयोः । The root कट् has अकटीत्. See exception to section 290.

ओ shows that the root forms its past passive and active participles in न and नवत् instead of in त and तवत्; as भुजो कौटिल्ये. The root भुज् 6. P. forms its participles as भुग्नः, भुग्नवत्.

कू पू पू These letters are used to show that roots belong to different padas or different conjugations as ओ-हा-कू त्यागे;, ओ-हा-इ गतो. दा-पू दाने. दा-पू लवने. हा 3 A; हा 3 P; दा 1 P; दा 2 P; &c.

इ or अनुदाचस्वर which is indicated by a stroke given at the foot of the last vowel of a root shows that the root is exclusively Atmanepadi; as श्रद्ध अव्यक्ते शद्वे. वदि आभिवादन-स्तुत्योः The roots शु I conjugation and घन्त् are Atmanepadi.

ऋ or स्वरितस्वर which is indicated by a stroke given upwards of the last vowel of a root shows that the root is Ubhaya-padi; as चित्र चयने । दिशं अतिसर्जने । चि and दिश् are Ubhayapadi.

ऋ indicates that the past passive participle ending in त is also used in the sense of the present tense; as ऋ-क्षिदा स्नेहन-मोचनयोः । दिष्टण् changed or changing only.

इ shows that the feminine of the nouns derived from the root is formed by long ई; धेद् पाने । The feminine of स्तनंधयः is स्तनंधयी.

ड़ indicates that the root forms an abstract noun by the termination अथु (अथुच्) as हु-नादि समृद्धौ, आनंदयु is the abstract noun from नन्द्.

छ shows that the root forms an abstract noun by the termination ऋ. म is added on to ऋ in the sense of 'being prepared,' as छु-छ-श्रूकरणे । रुधिम from कृ.

ध shows that the root forms an abstract noun in feminine by the termination अ (अड्) and then by आ (टाप्); as जृपू वयोहानी । जरा from जृ.

अङ्क (Set) 1 P. कुटिलायांगतौ, to move tortuously; Act. अकति, आक, अकितास्मि, अकिष्यति, आकीत्, अक्यासं, Pass. अक्यते, अकिष्यते आकि, Caus. अक्यति-ते आचिकद्-त, Desid. अचिकिष्पति-Deri. अकित, अकितुं, अकित्वा, आकिवस्.

अङ्क् (अक्षू-Wet) 1 P. व्यासौ, to pervade; to reach; to accumulate Act. अक्षति, आनक्ष, आनक्षिथ or आनष्ट, अक्षितास्मि, अष्टास्मि, अक्षिष्यति-अक्ष्यति, आक्षीत्, आक्षिष्टां or आष्टां, अक्ष्यासं, Pass. अक्ष्यते, आक्षिष्यते or अक्ष्यते, आक्षि, आक्षिपातां or आक्षातां, Caus. अक्ष्यति-ते, आचिक्ष्यत्-त, Desid. अचिक्षिष्पति or अचिक्षति, Deri. अष्ट, अक्षितुं or अष्टुं, अक्षित्वा or अष्टा, अक्षत् or अक्षणवत्, अक्षिष्यत् or अक्ष्यत्, आनक्ष्वस्.

अग् (Set) 1 P. कुटिलायांगतौ to wind; to go.

अंक् (अकि-Set) 1 A लक्षणे to mark अंकते, आनंके, अंकिताहे, अंकिष्यते, आंकिष्ट, आंकिष्यत, अंकिषीय, Pass. अंक्यते, अंकिष्यते, आंकि Desid. अंचिकिष्पते Deri. अंकित, अंकितुं, अंकित्वा, आनंकान्

अंग् (अगि-Set) 1 P. गतौ to go अंगति, आनंग.

अंघ् (अघि-Set) 1 A गत्याक्षेपे। मधिकैतवेच। to go; to hasten; to begin; to blame; to gamble.

अच् (अच्छु-Set) 1 U गतौ याचनेच to go; to request अचति-ते, आच-चे, अचितास्मि-हे, अचिष्यति-ते, आचीत्—आचिष्ट, अच्यासं, अचिषीय. Pass. अच्यते, अचिष्यते, आचि, Caus. आचयति-ते आचिचत्-त, Desid. अचिच्चिष्पति-ते, Deri. अक्त, अचितुं, अचित्वा अचत्, अचिष्यत्, आचिवस्.

अज् (Set) 1 P. गति-क्षेपणयोः। to go; to drive; to throw. (वी is optionally substituted in non-conjugational tenses). विवाय, विविथ or विवेथ; वेतास्मि, वेष्यति, अवेष्यत्, अवैषीत्, वीयासं Pass. वीयते, वेष्यते or वायिष्यते, अवायि Caus. वाययति-ते अवीवयत्-त Desid. अजिजिष्पति or विवीषिति, Deri. अजित or वीत, अजितुं or वेतुं, अजित्वा or वीत्वा, अजत्, अजिष्यत् or वेष्यत्, विवीवस्, other optional forms are similar to those of अच्.

- अंच् (अचि॑-अञ्चु, Set) 1 U अच्यके॒ शब्दे॑ । गतौ॒ पाचनेच, to speak indistinctly; to go; to request; to bend. अंचति॒-ते, आनंच॒-ये, अंचितास्मि॒-हे, अंचिव्याति॒-ते, आंचीत्-आंचिष्ट, अच्यासं-अचिपीष Pass. अच्यते॒-अंचिष्टते, आंचि॒ Caus. अंचपाति॒-ते, आंचिचर्त॒-त, Desid. अंचिचिपाति॒ Deri अक्त or अक्तन, अंचिर्तु॒, अक्त्या॒, आंचिष्टस॒-
- अंच् (अञ्चु-Set) 1 P. पूजायाम्, to worship; to honour or to revere. Ben. अंच्यासं Pass अंच्यसे P. P. अंचित Ger. अंचिस्था Per. P. आनंच्यस् all other forms are the same as अंच् above.
- अद् (Set) 1 P. गतौ॒. to wander.
- अद्व् (अद्वृ॒) 1 A. अतिक्रम-हिसयोः । to transgress; to kill; अद्वृते॒, आनद्वृ॒, आद्विताहे॒, अद्विष्टते॒, आद्विष्ट, अद्विष्टीय, Pass. अद्वधते॒, अद्विष्टते॒, आद्वि॒, Caus. अद्वयति॒-ते, Desid अटिद्विष्टते॒, अद्विष्टपते॒, अतिद्विष्टपते॒, Deri. आद्वित, अद्विर्तु॒, आद्विष्टा॒.
- अद् (Set) 1 P. गतौ॒ to go.
- अंद् (अंडि॒-Set) 1 A. गतौ॒. to go.
- अद् (Set) 1 P. उद्यमे॒. to exert; to try.
- अद्व् (Set) 1 P. अभियोगे॒ to join; to attack; to explain the sense of; to sue; to exert.
- अण् (Set) 1 P. शब्दे॑. to utter a voice, to sound.
- अत्. (Set) 1 P. सातत्यगमने॒. to go constantly; to obtain (mostly Vedic) Deri. आतित or अस.
- अंत् } अति-Set }
अंद् } अदि—,, } 1 P. बंधने॒ to bind.
- अंत् (अवि॒-Set) 1 P. गतौ॒ to go.
- अंद् } अद्वि॒ Set }
अंभ् } अभि—,, } 1 A. शब्दे॑ to sound.
- अभ् (Set) 1 P. गतौ॒. to go, to wander about.
- अम् (Set) 1 P. गत्यादिषु॒ to go; to sound, to wait upon. Deri. आंत or अभित.
- अय् (अय॒ Set) 1 A. गतौ॒ to go.

अर्ध् (Set) 1 P. मूल्ये. to be worth; to cost. Act. अर्धति. आनय. अर्धितास्मि. अर्धिष्यति. आर्धात्. अर्धासं Pass. अर्धते. अर्धिष्यते. आर्धि. Caus. अर्धयति-ते. आर्जिघट्-त. Desid. अर्जिघिष्पति Deri. अर्धित. अर्धितुं. अर्धित्वा. आनर्धस्.

अर्च् (Set) 1 U पूजायाम्. to worship; to honour; to shine; to praise (Vedic). Act. अर्चति-ते, आनर्च-चे. अचित्तास्मि-हे. अचिष्यति-ते. आर्चात्—आर्चिष्ट. अर्चासं—आर्चिषीय. Pass. अर्चयते अर्चिष्यते आर्चि. Caus. अर्चयति-ते. आर्चिचत्-त. Desid. अर्चिचिष्पति-ते. Deri. अर्चित. अर्चितुं. अर्चित्वा. आनर्चस्.

अर्ज् (Set) 1. P. अर्जने. to procure; to earn.

अर्द् (Set) 1 P. गतौ याचनेच. to go; to beg or request; Deri. अर्दित, समर्ण solicited. अभ्यर्ण near, proximate, close, drawing near (of time).

अर्द्द् (Set) 1 P. गतौ to go, to injure, to kill.

अर्व् (Set) 1 P. हिंसायाम्. to kill.

अर्ह् (Set) 1 P. पूजायाम् योग्यत्वेच. to worship; to deserve. Desid, अर्जिहिष्पति. Deri. अर्हत्. आनर्हस्.

अल् (Set) 1 U. भूषण—पर्यासि—वारणेषु. to adorn; to be competent or able; to ward off. Act. अलति-ते. आल-ले. अलितास्मि-हे, अलिष्यति-ते. आलीत्-आलिष्ट. अल्पासं—अलिषीय. Pass. अल्पते. अलिष्यते. आलि. Caus. आलयति-ते. आलिलत्-त, Desid. अलिलिष्पति-ते. Deri. अलित. अलितुं. अलित्वा. अलत्. अलिष्यत्, आलिवस्.

अव् (Set) 1 P. रक्षण—गति-कांति—प्रीति—तृप्त्यवगम-प्रवेश-श्रवण-स्वाम्पर्थ—याचन —क्रियेच्छा—दीप्त्यवाप्त्यालिंगन—हिंसा—दान—भाग—वृद्धिषु। to protect, to move, to be lovely, to please, to satisfy, to know, to enter, to hear, to own, to beg, to act, to desire, to shine, to obtain, to embrace, to kill, to take, to be, to grow. Deri. अवित or ऊत.

अष् } अष—Set } 1 U. गति-दीप्त्यादानेषु, to go, to shine, to
अस— } अस—, receive.

अंद (अहि-Set) 1 A. गतौ, to go.

आंद् (आहि-Set) 1 P. आयामे, to lengthen, to stretch, to make straight. Act आंदति. आंद. (according to some आनंद) आंछितास्मि. आंछिष्यति. आंछीतु. आंछिष्यत् भांद्यासं Caus. आंद-यति-ते Desid. आंचिलिपति. Deri. आंछित. आंछितुं आंछिरा..

इ (Anit.) 1 P. गतौ .to go. Act अयति, इयाय. इयिथ इयेथ. एतास्मि. एव्यति. ऐप्यत्. इयासं. Pass. ईयते एव्यते or आयिष्यते. आयि, Caus. आययति-ते आयिष्यत्-त. Desid. ईयीपति. Deri. इत. एतुं, इत्या, उदित्य. अयत. एप्यत्. ईयिष्यत्.

इर् (Set) 1 P. गतौ. to go, to move Act. इरयति. इयेरा. एसितास्मि. एसिष्यति. ऐसीतु, ऐसियं. इर्यासं Pass. इरयते. एसिष्यते. ऐसि. Caus. एसयति-ते. ऐचिलत्-त Desid. एसितिपति. Deri. इसित. एसितुं. एसित्या. इसिष्यस्.

ईर् (इसि Set) 1 P. गतौ. to go, to move. Act इसति, ऐसत्. इंसौचकार—आस—चभूय. इंसितास्मि इंसिष्यति. ऐखीत. इर्यासं. Pass. इंस्यते. इंसिष्यते. ऐसि । Caus इंसयति-ते, ऐचिरयत्-त, Desid. इंचिसिपति. Deri. इसित. इंसितुं. इंसित्या.

ईग् (इगि-Set) 1 P. गतौ to go, to move,

इट (Set) 1 P. गतौ to go.

ईद (इदि Set) 1 P. परमेष्येण; to have superhuman faculties, to be powerful.

इन्द्र (इवि Set) 1 P. व्याप्तो. to pervade; to please; to be satisfied.

ई (Anit) 1 P. गतौ. to go, forms like इ 1 P. Perf. अयां-चक्कार—आस—चभूय. Dori. इत. इत्या. अयांचल्यस्.

ईश् *(ईशु-Set) 1 A. दर्शने to see. Act. ईक्षते. ऐक्षत. ईक्षांशके. ईक्षिताहे. ईक्षिष्यते. ऐक्षिष्यत. ऐक्षिट. ईक्षिरीय । Pass. ईक्षयते. ईक्षिष्यते. ऐक्षि. Caus. ईक्षयति—ते. ऐचिक्षत्-त. Desid. ईचिक्षिष्यते Deri. ईक्षित. ईक्षितुं. ईक्षित्या. अपेक्ष्य. ईक्षमाण. ईक्षिष्यमाण. ईक्षांशक्राण.

ईय् } ईसि (Set) 1 P. गतौ. to go.

ईज् (ईज्-Set) 1 A. गति—कुत्सनयोः. to go; to censure, to blame.

ईर्. (Set) 1 P. गतौ. to go. Act. ईरति. ईरांचकार. ईरितास्मि—
ईरिष्यति. ऐरिष्यत्. ऐरीत्. ईर्यासं. Pass. ईर्यते. ईरिष्यते. ऐरि. Caus.
ईरयति—ते. Desid. ईरिरिपति. Deri. ईरित. ईरितुं. ईरित्वा. ईरांचकृ-
वस्.

**ईर्ष्य् }
ईक्ष्य् }** (Set) 1 P. ईर्ष्यथौं to envy.

ईष् (ईष्-Set) 1 A. गति—हिंसा—दर्शनेषु to escape; to kill, to see

ईष् (Set) 1 P. उठ्छे to glean.

ईह् (ईह्-Set) 1 A. चेष्टायाम् to endeavour. to obtain, to aim at
to wish. Act. ईहते. ऐहत. ईहांचक्रे. ईहिताहे. ईहिष्यते. ऐहिष्यत.
ऐहिष्ट. ईहिषीय. Pass. ईह्यते. ईहिष्यते. ऐहि. Caus. ईहयति—ते.
ऐजिहत्—त् Desid. ईजिहिषते Deri. ईहित. ईहितुं. ईहित्वा. ईहमान.
ईहिष्यमाण. ईहांचक्राण.

उ (उड्-Anit) 1 A. शब्दे to utter a voice; to sound. अवते. ऊवे,
ओतास्मि. ओष्यते. औष्ट Deri. उत. ओतुं.

उक्ष् (Set) 1 P. सेचने. to sprinkle; to wet, Act. उक्षति. औक्षत्.
उक्षांचकार. उक्षितास्मि. उक्षिष्यति. औक्षिष्यत. औक्षीत्. उक्ष्यासं Pass
उक्ष्यते. उक्षिष्यते औक्षि. Caus. उक्षयति—ते. औचिक्षत्—त् Desid.
उचिक्षिषति. Deri. उक्षित. उक्षितुं. उक्षित्वा. प्रोक्ष्य. उक्षांचकृवस्.

उख् (Set) 1 P. गतौ. to go, Act औखति. औखत्..उवोख. औखि-
तास्मि. औखिष्यत्. औखीत्. उख्यासं Pass, उख्यते. औखिष्यते.
औखि Caus. औखयति—ते, औचिखत्—त् Desid. औचिखिषति Deri.
उखित or औखित. औखितुं. औखित्वा. ऊखिवस्.

उंख् (उखि-Set) 1 P. गतौ to go. Act. उंखति. औंखत्. उंखांचकार-
आस—बभूव. उंखितास्मि. उंखिष्यति. औंखिष्यत्. औंखीत. उंख्यासं-
Pass. उंख्यते. झंखिष्यते. औंखि Caus. उंखयति—ते. औंचिखत्—त्
Desid. उंचिखिषति Deri. उंखिते. उंखितुं. उंखित्वा. उंखांचकृवस्.

उच्छ् (उच्छो-Set) 1 P. विवासे to dwell abroad; to retire. Act.
उच्छति, उच्छांचकार—आस—बभूव. उच्छितास्मि. उच्छिष्यति.
औचिष्यत्. औच्छीत्. उच्छयासं Desid. उच्छिच्छिषति Deri. उष्ट
उच्छित्वा. उच्छित्तुम्.

उञ्ज् (उञ्जि-Set) 1 P. उञ्जे to glean.

उद् (Set) 1 P. उपघाते to knock down.

उर्द् (उर्दि-Set) 1 A. माने क्रीढायांच, to measure; to play; to taste;
to grant; to be cheerful. Act. उर्दते. उर्दौचके. उर्दिताहे.
उर्दिष्यते. और्दिष्यत्. और्दिट. उर्दिष्यीय Pass उर्द्यते. और्दि Caus.
उर्दयति-ते. और्दिदत्-त Desid. उर्दिदैषते Deri. उर्दित. उर्दितुं.
उर्दित्वा. उर्दौचकाण.

उर्ध् (उर्ध्वा-Set) 1 P. हिंसायाम्, to kill or hurt उर्धति
उर्धोचकार—आस्-वभूय. उर्धितारिमि. उर्धिष्यति. और्धिष्यत्. और्धित्.
उर्ध्वासं.

उर्प् (Set) 1 P. शहे, to burn. उर्पोप. ओपांचकार—आस—वभूय Caus.
Aor. औपिषद्-त Desid. ओपिषिष्यति Dori. ओपित or उपित or
उट. ओपांचल्पस्, ऊपिषस्.

उह् (उहिट-Set) 1 P. अर्दने to hurt or kill, Aor. भोहीत् or औहत्.
उइ (Set) 1 P. उपघाते to knock down.

ऊय् (ऊयी-Set) 1 A. ऊतुसंताने, to weave; to sew. Act. ऊयते,
औयत. ऊयांचके. ऊयिताहे. ऊयिष्यते. औयिष्येत. औयिट. ऊयिपीय
Pass. ऊयते. औयि Caus. ऊययति-ते. औयियम्-त Desid
ऊयिष्यते, Deri. ऊत. ऊयमान. ऊयिष्यमाण. ऊयांचकाण.

ऊय् (Set) 1 P. रुजायाम्, to be ill. Act. ऊयति. औयत् ऊपांचकार—
आस-वभूय ऊपितारिमि. ऊपिष्यति. औपिष्यत्. औपीत्. ऊप्यासं
Pass. ऊष्यते. ऊविष्यते औपि. Caus. ऊपयति-ते. औपिषद्-त
Deri. ऊपिषिष्यति Desid. ऊपित. ऊपित्वा. ऊपतुं. ऊपांचकृवस्.

ऊह् (ऊहि-set) 1. A. वितके to conjecture, to infer, to guess; to
note; to expect; to reason. (With any preposition U.) ऊहते-
ति. औहत्-तु. ऊहांचके-चकार. ऊहिताहे-स्मि. ऊहिष्यते-ति. औहिष्यत्-
त्. औहिट-औहीत्. ऊहिपीय-ऊह्यासं Pass. ऊह्यते. ऊहिष्यते.
औहि Caus. ऊहयति-ते. औजिहत्-त Desid. ऊजिहिष्यते—ति Deri.
ऊहित. ऊहितुं. ऊहित्वा. समृद्धा. ऊहांचकाण-चछवस्.

ऋ (Anit) 1 P. गतिप्रापणयोः to go; to acquire; Act. ऋच्छाति.
आर्ढत्. भार. आरिथ. अर्तास्मि. अरिष्यति, भारिष्यत्. आर्षात्. अर्यासं

Pass अर्थते. आरि Caus. अर्पयति-ते. भारपियत्-त Desid. अरिरिषति Freq. अरार्थते Deri. कृत (also क्रेण debt). अर्हु. कृत्वा. समृत्य. कृच्छत्. अरिष्यत्. आरिवस्.

कृज् (कृज् Set) 1 A. गति—स्थानार्जनोपार्जनेषु to go; to stand; to gain, to acquire; to be healthy. Act. अर्जते. आनृजे. अर्जितहे. अर्जिष्यते. आर्जिष्यत. आर्जिष्ट. आर्जिषीय. Pass कृज्यते. अर्जिष्यते. आर्जि. Caus. अर्जयति-ते. आर्जिजत्-त Desid. अर्जिजिषते Deri. कृजित, अर्जितुं. अर्जित्वा. आनृजान.

कृञ् (कृञि Set) 1. A. भर्जने, to fry. Act. कृंजते. कृंजांचक्रे—आस-बभूव. कृंजितहे. कृंजिष्यते. आर्जिष्यत. आर्जिष्ट, कृंजिषीय Caus. कृंजयति-ते Deri. कृंजित. कृंजितुं. कृंजित्वा.

कृत् (Set-a sautra root) 1 A. (in the non-conjugational tenses P. when without ईश्.) जुगुप्सायांकृपायांच, to reproach, to pity, to go, to rival; to have power. Act. कृतीयते. आर्तीयत. कृतीयांचक्रे or आनर्त. कृतीयिताहे or अर्तिस्तास्मि. कृतीयिष्यते or अर्तिष्यति, आर्तीयिष्यत or आर्तिष्यत्, आर्तीयिष्ट or आर्तीत्-कृतीयिषीय or कृत्यासं Pass कृत्यते or कृत्यिष्यते. कृतीयिष्यते or अर्तिष्यते. आर्ति or आर्तीच्य Caus. अर्तयति-ते, कृतीययति-ते. आर्तित्-त or आर्तितीयद्-त. Desid. कृतितीयिषते or अर्तितिषति Deri कृतित or कृतीयित, अर्तितुं or कृतीयितुं. अर्तित्वा or कृतीयित्वा कृतीयांचक्राण or आनृत्वस्.

कृश् (a sautra root-Set) 1 P. हिंसायांगतौच to kill; to go; Act. अर्शति. आनर्श. अर्शितास्मि. अर्शिष्यति. आर्शिष्यत्. आर्शीत्. कृश्यासं Pass कृश्यते, अर्शिष्यते. आर्शि Caus. अर्शयति-ते आर्शिशत्-त। Desid. अर्शिशिषति Deri, कृशित. अर्शितुं. अर्शित्वा.

एज् (एजृ-Set) 1 P. कंपने to tremble or shake. Act. एजति. एजांचकार. एजितास्मि. एजिष्यति. एजिष्यत्. ऐजीत्. एज्यासं Pass. एज्यते एजिष्यते. ऐजि Caus. एजयति-ते, ऐजिजत्-त. Desid. एजिजिषति Deri. एजित. एजितुं. एजित्वा. एजांचकृवस्.

एज् (एजृ-Set) 1. A. दीप्तौ to shine. Act. एजते. ऐजत. एजांचक्रे. एजितहे. एजिष्यते. ऐजिष्यत. ऐजिष्ट. एजिषीय Desid. एजिजिषते Deri. एजमान. एजिष्यमाण. एजांचक्राण.

एट् (एट्-Set) 1 A. विद्याधायाम् to annoy; to oppose.

एष् (एष्-Set) 1 A. वृद्धो. to grow; to increase, to prosper, to extend, to swell, to rise.

एप् (एप्-Set) 1 A. गतो to go. Caus. Aor. ऐपिष्टत्—त

ओम् (ओम्-Set) 1 P. शोपणालभर्ययोः to be dry; to be able or sufficient; to adorn; to refuse; to prevent. Act. ओमति. औंखत्. ओसांचकार. ओसितास्मि. ओसिष्यति. औसिष्यत्. औसीत्. ओस्यासं Pass. ओस्यते. ओसिष्यते. औसि Caus. ओसयति-ते औचिलद्-स Desid. ओचिलिपति Dori. ओसित. ओसितुं ओसिया, ओसांचलयस्.

ओण् (ओण्-Set) 1 P. अपनयने to remove; to drag along. Caus. ओणयति-ते. ओणिणत्-त. Desid. ओणिणिपति.

ओलंज् (ओलंजि-Set) 1. P. उत्थेषे to throw up. Act. ओलंजति, औलंजत्. ओलंजांचकार. ओलंजितास्मि. ओलंजिष्यति. औलंजिष्यत्. औलंजीत्. ओलंज्यासं.

ओलंद् (ओलंडि-Set) 1 P. क्षेषे to throw up.

कह् (कह्-Set) 1 A. लौल्ये to wish; to be proud; to be unsteady; to be thirsty. Act ककते. चकके. ककिताहे. ककिष्यते. अककिष्यत्. अककिट. ककिपीय. Pass. ककयते. ककिष्यते. अकाकि Caus. काकयति-ते. अचीककत्-त Desid. चिककिपते Dori. ककित. ककितुं-ककित्या. चककान.

कथ् (Set) 1 P. हसने to deride or laugh at, Act. कसयति. चकाए. कसितास्मि. कसिष्यति. अकसिष्यत्. अकसीत् or अकासीत्. करुयासं. Pass. करुयते. कसिष्यते. अकासि Caus. कासयति-ते अचीकसत्-त Desid. चिकसिपति Dori. कसित. कसितुं. कसित्या.

कथ् (कसे-Set) 1 P. हसने to deride. Aor. अकसीत् only. Caus. कसयति-ते (Pass. Aor. अकासि or अकासि the root being घटादिः).

कग् (कगे-Set) 1 P. कियामावे to perform or do anything or act. Aor. अकगीत् only. Caus. कगयति-ते (Pass. Aor. अकागि or अकागि, The root being घटादिः).

कंक् (काकि—Set) 1 A. गतौ to go. Act. कंकते. अकंकत. चकंके. कंकिता है. कंकिष्यते, अकंकिष्ट, कंकिषीय, Pass. कंक्यते, कंकिष्यते, अकंकि Caus. कंकयति—ते, अचकंकत्—त; Desid. चिकंकिष्टते, Deri. कंकित, कंकितुं, कंकित्वा, कंकमान, चकंकान,

कच् (कच्—Set) 1 A. बंधने to bind.

कच् (Set) 1 P. रवे, to cry.

कंच् (कचि—Set) 1 A. दीप्ति—बंधनयोः to shine; to bind.

कद् (कदे—Set) 1 P. वर्षावरणयोः to rain; to cover or to surround, Aor. अकटीत् only. Caus. कटयति—ते.

कद् (कटी—Set) 1 P. गतौ to go or approach. Aor. अकटीत् or अकटीत् Caus. काटयति—ते. Deri. कट्.

कद् (Set) 1 P. कृच्छ्रजीवने to drag on the days of life; to live in distress.

कद् (Set) 1 P. मदे to be confused; to be proud.

कहू् (Set) 1 P. कार्कश्ये to be harsh or rough, Aor. अकहीत् Caus. कहयति—ते.

कण् (Set) 1 P. आर्तस्वरे to cry or bewail.

कण् (Set) 1 P. गतौ, to go or approach. Caus. कणयति—ते, Aor. अचीकणत्—त or अचकाणत्—त.

कंद् (कटि Set) 1 P. गतौ, to go. Act. कंटति, चकंट, कंटितास्मि, कंटिष्यति, अकंटीत, कंच्चासं, Pass. कंद्यते, कंटिष्यते, अकंटि. Caus. कंटयति—ते, अचकंटत्—त Deri. कंटित, कंटितुं, कंटित्वा.

कंद् (कटि—Set) 1 A. शोके, to grieve for, to miss.

कंद् (कटि—Set) 1 A. मदे, to be proud; to unhusk.

कंद् (कटि—Set) 1 P. मदे, to be proud.

कथ् (कथ्य—Set) 1 A. श्लाघायाम्, to praise; to boast; to flatter Caus. कथयति—ते, अचकथ्यत्—त, Desid. चिकथिष्टते, Deri. विकथ्य, चकथान.

कद् (Set) 1 A. धैरुज्ये, to be confounded, to grieve. Caus. फद-
यति—ते.

कन् (कनी—Set) 1 P. दीप्ति—पांति—गतिषु, to shun, to love;
to wish, to go, Vedic (to be contented), P. P. पांत.

कद् (फदि—Set) 1 P. आद्राने—रोदनेच । to call, to shed tears.

कंद् (फदि—Set) 1 A. धैरुज्ये—धैरुल्प्येच, to be confounded, to
grieve.

कच् (फच्च—Set) 1 A. धर्णे । to colour, Act. Caus. अचम्यत्—त.

कम् (फम्—Set) 1 A. कांतोः to love, to long for, to have
intercourse with; to value highly. Act वामयते, अवामयत,
चक्षमे or वामयांचक्रे, कमिताहे or वामयिताहे, कमिष्यते or वामयि-
ष्यते, अकमिष्यत or अवामयिष्यत, अचीकमत or अचमयत, कामि-
षीय or कामयिषीय Pass. कम्यते or वाम्यते, कमिष्यते or वामि-
ष्यते or कामयिष्यते, अवामि, अवमिषि or अवामिषि or अवामयिषि.
Caus वामयति—ते, अचीकमत्—त or अचमयत्—त, Desid. चिक-
मिषते or चिकामयिषते, Den. कात, वाम्य, कमितु or वामयितु,
कात्या or कमित्या or वामयित्या, वामयमान, चक्षमान or वामया-
चक्राण

कप् (फपि—Set) 1 A. चलने : to shake or tremble Caus. कंपयति,
Caus Aor अचक्षयत्

कच् (Set) 1 P. गतोः to go

कर्ज् (Set) 1 P. व्यथने । to pain. Act कर्जति, चकर्ज, कर्जितास्मि,
कर्जिष्यति, अस्त्रिज्यत्, अकर्जात्, कर्जास्. Pass कर्ज्यते, कर्जि-
ष्यते, अकर्जि. Caus. कर्जयति—ते Desid चिकर्जिष्यति. Den.
कर्जित, कर्जितु, कर्जित्या.

कर्द् (Set) 1 P. कुत्सितेशदे । to rumble, to caw.

कर्व् (Set) 1 P. गतोः to go or approach

कर्व् (Set) 1 P. दर्शे । to be proud, to boast.

कल् (कल—Set) 1 A. शब्द—सर्थानयोः । to sound, to count.

कल् (कलु—Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to sound indistinctly.

कवू (कवृ—Set) 1 A. स्तुतीवर्णनेच । to praise; to describe, to compose a poem; Caus. Aor. अचकावत्—त.

कग् (Set) 1 P. शहृ । to sound..

कदू (Set) 1 P. हिंसायाम्, निष्पीडनेघर्षणेच । to kill or injure; to try on a touchstone; to rub. P. P. कषित, also कष्ट painful.

कस् (Set) 1 P. गतौ । to go.

कांक्ष् (कांक्षि—Set) 1 P. (epic Atm. also) कांक्षायाम् । to desire or long for. Act. कांक्षति, चकांक्ष, कांक्षितास्मि, कांक्षिष्यति, अकांक्षीत्, कांक्षयासं. Pass. कांक्षयते, कांक्षिष्यते, अकांक्षि. Caus. कांक्षयति—ते, अचकांक्षत्—त. Desid. चिकांक्षिष्यति. Deri. कांक्षित, कांक्षितुं, कांक्षित्वा, चकांक्षस्.

कांच् (कांचि—Set) 1 A. दीप्ति—धंधनयोः । to shine; to bind. Act. कांचते, चकांचे, कांचिताहे, कांचिष्यते, अकांचिष्ट, कांचिषीय, Pass. कांचयते, कांचिष्यते, अकांचि. Caus. कांचयति—ते, अचकांचत्—त. Desid. चिकांचिष्यते. Deri. कांचित, कांचितुं, कांचित्वा.

काश् (काशृ—Set.) 1 A. दीप्तौ । to shine. Act. काशते, चकाशे, काशितोहे, काशिष्यते, अकाशिष्ट, काशिषीय. Pass. काशयते, काशिष्यते, अकाशि. Caus. काशयति—ते, अचकाशत्—त. Desid. चिकाशिष्यते. Deri. काशित, काशितुं, काशित्वा, प्रकाश्य, काशमान्, चकाशान्.

कास् (कासृ—Set) 1 A. शद्धकुस्तायाम् । to cough. Perf. कासांचक्रे. Deri. कासमान, कासांचक्राण.

किट् (Set) 1 P. ब्रासे गतौच । to fear; to frighten; to go or approach. Act. केटति, चिकेट, केटितास्मि, केटिष्यति, अकेटीत्, किट्वासं. Pass. किट्यते, केटिष्यते, अकेटि. Caus. केटयति—ते, अचीकिटत्—त. Desid. चिकेटिष्यति. Deri. किटित, केटितुं, केटित्वा.

कित् (Set) 1 P. or A. निवासे—संशये—रोगापनयनेच । to live; to heal or cure; to doubt. Act. चिकित्सति—ते, चिकित्सांचकार—चक्रे, चिकित्सितास्मि—हे, चिकित्सिष्यति—ते, अचिकित्सीति—अचिकित्सिष्ट, चिकित्सासं, चिकित्सिषीय. Pass. चिकित्सयते, चिकित्सिष्यते, आचिकित्सि. Caus. चिकित्सयति—ते, आचिकित्सत्—त. Desid. चिकित्सपति—ते Deri. चिकित्सित, चिकित्सितुं, चिकित्सित्वा, चिकित्सांचक्षुवस्—चक्राण.

कित् (Set) 1 P. इच्छापाम् । to desire.

कीति (Set) 1 P. बंधने । to bind, to fit. Act. वीतति, चिरील, वी-
लितास्मि, वीलिष्यति, अशीतीति, योज्यास. Pass. वील्यते, वीलिष्यते,
अकीलि Caus. वील्यति-ते, आचिकितृ-त. Desid. विवीलिष्यति.
Deri. कीतित, वीलितु, वीलिष्या चिरील्यम्.

कु (कु—Amit) 1 A. शब्दे । to sound. Act. एवते, चुक्षये, फोताए,
फोष्यते, अरोट, फोर्पि Pas. शूयते, योष्यते or फाष्यप्यते, अशापि,
अशोषि or अमाविषि. Caus. एवयति-ते, अचूरुषद-त Desid
चुक्षपते Freq. फोक्ष्यते. Deri. कुत, फोर्तु, कु-श, एषमान, चुक्षयान.

कुक्ष (कुक्ष—Set) 1 A. आदाने । to take, to accept; to receive. Act.
फोर्ते, चुक्षये, फोक्षिताहे, फोक्षिष्यते, अफोर्णिष्ट, फोक्षिर्षाप. Pass.
कृक्षयते, फोक्षिष्यते, अफार्षि. Caus. फोक्षयति-ते, अचूक्षयद-त.
Desid. चुक्षुक्षिष्पते Deri. कुक्षित, कुक्षितु, कुक्षिन्या, चुक्षुक्षर्.

कुच् (Set) 1 P. शब्दे तरो । संपर्चन-कीटिल्प-प्रतिष्ठंभ-यिलेसनेषु । to.
utter a shrill cry (as a bird), to contract, to bend, to be
crooked, to impede, to write or delineate. Act. शोचति,
चुक्षोच, शोचितास्मि, फोचिष्यति, अशोचीत, चुच्यासं. Pass. कुच्यते,
कुचिष्यते, अकुचि Caus. फोचयति-ते, अचूकुचद-त. Desid.
चुकुचिष्पति. Deri. कुचित, कुचितु, कुचित्या, चुकुच्यस्.

कुञ्ज् (कुञ्ज Set) 1 P. स्तेयरणे । to steal. Ger. फोजित्या or कुञ्जत्या.

कुञ्च् (Set) 1 P. कोटिल्पाल्पी-भाषयोः । to make crooked, to bend,
or curve, to lessen. Act. कुञ्चति, अकुञ्चत, चुकुच, कुञ्चितास्मि
कुचिष्यति, अकुञ्चीत, कुञ्च्यास. Pass. कुच्यते कुचिष्यते. अकुञ्चि.
· Caus. कुच्यति-ते, अचुकुचद-त. Desid. चुकुचिष्पति. Deri.
कुञ्चित, कुचितु, कुचित्या.

कुद् (a santra root) 1 P. घेदने । to cut.

कुंद (कुटि-Set) 1 P. वैकल्ये । to be lame.

कुद् (कुटि-Set) 1 P. प्रतिधाते-मोचने-आलस्येच । to be mutilated or
blunted, to loosen, to be dull or stupid or idle.

कुइ (कुडि-Set) 1 P. वैकल्ये । to maim or mutilate.

कुंड (कुंडि—Set) 1 A. दाहे । to burn. Act. कुंडते, चुकुंडे, कुंडिताहे,
कुंडिष्यते, अकुंडिष्ट, कुंडिषीय, Pass. कुंडयते, कुंडिष्यते, अकुंडि,
Caus. कुंडयति—ते, अचुकुंडत्—त, Desid. चुकुंडिषते, Deri. कुंडितं,
कुंडितुं, कुंडित्वा.

कुद (a sautra root) 1 P. आस्तरणे । to cover.

कुंथू (कुथि—Set) 1 P. हिंसा—क्लेशनयोः । to hurt; to suffer pain.

कुभू (Set) 1 P. उंदने । to wet.

कुप् (कुपि—Set) 1 P. आच्छादने to cover; to dress;

कुव्र (कुवि—Set) 1 P. आच्छादने । to cover;

कुभू (कुभि—Set) 1 P. आच्छादने । to cover;

कुर्दू (कूर्दि—Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play. Act. कूर्दते, चुकूर्दे, कूर्दि-
ताहे, कूर्दिष्यते, अकूर्दिष्ट, कूर्दिषीय, Pass. कूर्दयते, अकूर्दि,
Caus. कूर्दयति—ते, अचुकूर्दत्—त, Desid. चुकूर्दिषते, Deri. कूर्दित,
कूर्दितुम्, कूर्दित्वा, कूर्दाचक्राण.

कुल (Set) 1 P. संस्थाने, बन्धुपुत्र । to collect; to be related
or to behave as a kinsman; to proceed uninterruptedly;
to reckon.

कुश (कुशि—Set) 1 P. दीसौ । to shine.

कुंसू (कुसि—Set) 1 P. भाषायाम् । to speak;

कूज् (Set) 1 P. अव्यक्ते शहे । to make any inarticulate sound;
to hum; to coo; to warble. Act. कूजाति, चुकूज, कूजितास्मि,
कूजिष्यति, अकूजाति, कूजयास्ते Pass. कूजयते, कूजिष्यते, अकूजि,
Caus. कूजयति—ते, अचुकूजत्—त, Desid. चुकूजिषति, Deri.
कूजित, कूजित्वा, कूजितुं.

कूल् (Set) 1 P. आवरणे to cover; to hide; to screen; to protect.
to enclose.

कूप् or **कूप्** (कूप्—Wet) 1 A. सामश्ये । to be fit for; to be able. Act,
कल्पते, अकल्पत, चकूपे, चकूप्से or चकूपिषे, चकूबध्वे or चकूपिष्वे,
कल्पिताहे or कल्पताहे or कल्पतास्मि, कल्पिष्यते or कल्पस्यते or

कल्पयति, अकल्पयत or अकल्पयत्, अरूपत् or अकल्पित् or अरूप, अरूप or अकल्पिता or अरूप्या, कल्पिषीय or नासीय, Pass कल्पयते, कल्पिष्यते or कल्पयते, अकल्पि, अकल्पिषि or अकल्पित्, Caus. कल्पयति-ते, अचकल्पत्-त or अचीकृपत्-त Desid. चिकित्विषते or चिकृपसते or चिकृपसति, Deri. रूप, कल्पितुं or कल्पतु, कल्पिता or कल्पया, प्रकल्प्य, कल्पमान, चकृपान.

ऋण् (Amit) 1 P. चिलेशने । to draw, to plough, Act कर्षति, अकर्षत्, चकर्ष, कर्त्तास्मि or फटास्मि, चकर्षति or कशयति, अकशयत्, अकक्षयत्, अकार्षीत् or अकार्षीत् or अकक्षद्, छप्यासं Pass. छप्यते, कक्षयते or कक्षयते, अकर्षि, अकूदृष्टयं or अकृदृष्टयं, Caus. एवंयति ते, अचीकृपत्-त or अचकृपत्-त, Desid. चिकृक्षति, Deri. रुद, कुर्दुं or कर्दुं, रुद्धा, आकृप्य, चकृपयस्

वेद् (केवु-Set) 1 A: एपने । to shake or tremble, Act. केपते चिकेपे, केपिताहे, केविष्यते, अकेपिट, केपिषीय, Pass एप्पयते, केपिष्यते, अकेपि, Caus. केपयति-ते, भविष्यत्-त, Desid. चिकेपिषते, Deri. केपित, केपितुं, केपित्वा

केल् (केल-Set) 1 P. चलने to shake, to sport, Act केलति, चिकेल, केलितास्मि, केलिष्यति, अकेलीकू, केल्यासं, Pass केल्यते, केलिष्यते, अकेलि, Caus. केलपति-ते, अचिकेलत्-त Desid. चिकेलिषति, Deri. केलित, केलितु, केलित्वा

कै (Amit) 1 P. शब्द । to sound Act कायति, अकायत्, चकौ, चकाय or चकिय, कातास्मि, कास्यति, अकासीत्, कायास Pass. कायते, कास्यते or कायिष्यते, अकायि, अकासि or अकायिषि, Caus. कापयति-ते, अचीकृपत्-त, Desid. चिकासति Deri. कात, कातु, कात्वा, कायत्, कास्यत्, चकित्वा.

ऋण् (Set) 1 P. हिंसायाम् to hurt, to injure, to kill

ऋद् (Set) 1 A. शह्वे-उन्देच । to make a creaking sound, to be wet, to sink Act कनूयते, अकनूयत, चुकनूये, चुकनूयिष्येहे, कनूयिताहे, कनूयिष्यते, अकनूयिष्य, कनूयिषीय, Pass कनूयते, कनूयिष्यत, अकनूयि, Caus. कनोपयति-ते, अनुकनूपत्-त Desid. चुकनूयिषते, Deri. म्हूत, कनूयितु, कनूयित्वा, कनूयमान, कनूयिष्यमाण, चुकनूयान.

क्लम् (Set) 1 P. हूच्छेने । to be crooked.

क्लथ् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. Act. क्लथति, चक्राथ, क्रथितास्मि, क्रथिष्यति, अक्रथीत् or अक्राथीत्, क्रथयासं. Pass. क्रथयते, क्रथिष्यते, अक्राथि or अक्राथि, Caus. क्रथयति-ते अच्चीक्रथत्-त, Desid. चिक्राथिष्पति, Deri. क्रथित, क्रथितुं, क्रथिष्वा.

क्लद् (Set) 1 A. वैकुण्ठ्ये, वैकल्प्येच । to be confounded, to grieve.

क्लंद् (क्रदि-Set) 1 A. वैकल्घ्ये-वैकल्प्येच to lament; to grieve; Act. क्रंदते, अक्रंदत, चक्रंदे, क्रंदिताहे, क्रंदिष्यते, अक्रंदिष्ट, क्रंदिषीय Pass. क्रंदयते, क्रंदिष्यते, अक्रंदि, Caus. क्रंदयति-ते, अचक्रंदत्-त, Desid. चिक्रंदिष्पति, Deri. क्रंदित, क्रंदितुं, क्रंदित्वा, क्रंदभान, क्रंदिष्यमाण, चक्रंदान.

क्रीद (क्रदि-Set) 1 P. आव्हाने रोदनेच to call out; to cry. Act. क्रंदति, चक्रंद, क्रंदितास्मि, क्रंदिष्यति, अक्रंदिष्यत्, अक्रंदीत, क्रंद्यासं. Desid. चिक्रंदिष्पति, Deri. क्रंदत्, चक्रंदस् ..

क्रप् (क्रप्-Set) 1 A. कृपायांगतौच । to pity; to go; Act. क्रपते, चक्रपे, क्रपिताहे, क्रपिष्यते, अक्रपिष्ट, क्रपिषीय, Pass. क्रप्यते, क्रपि-ष्यते, अक्रपि, Caus. क्रपयति-ते, अचक्रपत्-त Desid. चिक्रपिष्पते, Deri. क्रपित, क्रपितुं, क्रपित्वा.

क्रम् (क्रम्-Set) but Anit when Atmanepadi) 1 P. पाद विक्षेपे, to walk; to step; to go, to cross; to leap; to ascend. Act. क्रामति, क्रमते. अक्रामत्, अक्रमत्. चक्राम, चक्रमे, चक्रमिर्थै, चक्रमिष्ये, क्रमितास्मि, क्रंताहे. क्रमिष्यति, क्रंस्यते. अक्रमीत, अक्रंस्त, अक्रमिष्ट, अक्रंधर्व, अक्रमिष्य, अक्रंसि. क्रम्यासं, क्रंसीय. Pass. क्रम्यते, क्रंस्यते, अक्रमि, Caus. क्रमयति-ते (with सम्, उत्, &c. संक्रामयति-ते, उत्क्रामयति ते.) अचिक्रमत्-त, Desid. चिक्रमिष्पति, चिक्रंसते, Deri. क्रांत, क्रमितुं, क्रमित्वा, or क्रांत्वा or क्रंत्वा, संक्रम्य, क्रामत्, क्रममाण, क्रमिष्यत्, क्रंस्यमान, चक्रणवस्, चक्रमाण.

क्रीड् (क्रीड्-Set) 1 P. विहारे । to amuse oneself; to play; to gamble. (with आ, अनु or परि, Atmanepadi; with सम् A. when it means 'to play' and P. when meaning "to make a noise or to creak or break") Act. क्रीडति-ते, अक्रीडत्-त,

चिक्कीट—हैं, चिक्कीटिथे, कीटितारिम—है, कीटिष्पाति—ते, अकीटीत्-अकीटिटि. कीटियासं—कीटिपीय, Pass. कीटियते, कीटिष्पते, अकीटि Caus. कीटिपति—ते, अचिक्कीटव—त Desid. चिक्कीटिपति—ते, Deri. कीटित, कीटिहैं, कीटित्या, कीटत, कीटमान, चिक्कीटुस्, चिक्कीटान.

कुंच (Set) 1 P. कीटिल्याल्पी माययोः । to make crooked; to bend or curve; to lessen; Act. कुंचति, कुंचन्य, कुंचितारिम, कुंचिष्पति, अकुंचीत्, कुंच्यासं, Pass. कुंच्यते, कुंचिष्पते, अकुंचि Caus. कुंच्यति—ते, अचुकुंचद्-त, Desid. चकुंचिष्पति, Deri. कुंचित, कुंचिहैं, कुंचित्या.

कुश (Anit) 1 P. आहाने रोदनेच । to call out; to cry. Act. कोशति, चुक्रोष, चुक्रोशिय, कोशामि, कोश्यति, अकोशयत्, अकुशद्, कुशासं, Pass. कुश्यते, कोश्यते, अकोशि, Caus. कोशयति—ते, अचुकुशद्-त, Desid. चुकुशति, Deri. कुट, कुट्टा, कोशत्, कोश्यत्, चुकुश्वस्.

कुथ (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt or kill. Act. कलथति, चकलाय, कलयितारिम, कलयिष्पति, अकलथीत्, अकलार्थीत्, अचिकलयत्—त, कलय्यासम्, Pass. कलय्यते, कलयिष्पते, अस्त्रयि, Caus. कलययति—ते, अचकलयत्—त, Desid. चिकलयिष्पति, Deri. कलयित, कलयिहैं, कलयित्या.

कंद (कृदि—Set) 1 P. आहाने-रोदनेच । to call out; to cry.

कंद (कृदि—Set) 1 A. घैकलच्ये—घैकलयेच । to be confounded, to lament; forms are similar to कंद, कल being substituted for कृ.

कलम (Set) 1 P. कलानी । to be fatigued. Act. कलामति, अकलामत, चकलाम, चकलमिय, कलमितारिम, कलमिष्पति, अकलमिष्पत्, अकलमद्, कलम्पासं, Pass. कलम्बते, कलमिष्पते, अकलमि, अकलमिषि, Caus. कलमयति, अचिकलमत्, Desid. चिकलमिष्पति, Deri. कलांत, कलमिहैं, कलमित्या or कलांत्या, कलामत, कलमिष्पत्, चकलन्यस्.

क्लिद (क्लिदि—क्लिदि—Set) 1 U, परिदेवने । to lament. Act. किलदति—ते, चिकिलद—दे, किलदितारिम—है, किलदिष्पति—ते, अकिलदीत्-अकिल-दिट, किलयासं-किलदिपीय, Pass. किलयते, किलदिष्पते, अकिलदि,

Caus. किंलदयति, अचिकिंलदत्, Desid. चिकिंलदिष्टि-ते, Deri. किंलदित्, किंलदितुं, किंलदित्वा, चिकिंलदस्—चिकिंलदान्.

क्लीब् (क्लीबृ—Set) 1 A. अधार्ष्ये । to behave like a eunuch; to be timidous or modest or unassuming. Act. क्लीबते, चिक्लीबे, क्लीविताहे, क्लीबिष्टते, अक्लीबिष्ट, क्लीविषीय, Pass. क्लीब्यते, क्लीविष्टते, अक्लीवि, Caus. क्लीबयति-ते, अचिक्लीबत्-त, Desid. चिक्लीबिष्टते, Deri. क्लीबित, क्लीबितुं, क्लीबित्वा.

क्लु (क्लुङ्—Anit) 1 A. गतौ, i to go. क्लवते, चुक्लुवे, क्लोताहे, क्लो-
व्यते, अक्लोष्ट, क्लोषीय, Pass. क्लूव्यते, क्लोव्यते or क्लाविष्टते
अक्लावि, अक्लोषी or अक्लाविषि, Caus. क्लावयति-ते, अचूक्लवत्-
त, Desid. चुक्लुष्टते, Deri. क्लुत, क्लोतव्य, क्लव्य. क्लोतुं, क्लुत्वा,
क्लवमान, क्लोव्यमाण, चुक्लुवान्.

क्लेव् (क्लेबृ—Set) 1 A. सेवने । to serve, Act. क्लेवते, चिक्लेवे, क्ले-
विताहे, क्लेविष्टते. अक्लेविष्ट, क्लेविष्टि, Pass. क्लेव्यते, क्लेविष्टते,
अक्लेवि, Caus. क्लेवयति-ते, अचिक्लेवत्-त, Desid. चिक्लेविष्टते.
Deri. क्लेवित, क्लेवितुं, क्लेवित्वा.

क्लेश् (क्लेश्—Set) 1 A. अव्यक्तायां वाचि, वाधने इतिदुर्गः । to speak
inarticulately; to impede.

क्लण् (Set) 1 P. अव्यक्तश्वे । to jingle; to tinkle; to hum; to war-
ble, Act. क्लणति, चक्काण, चक्कणिथ, क्लणितास्मि. क्लणिष्टति,
अक्लणीत् or अक्काणीत्, क्लण्यासं, Pass. क्लण्यते, क्लणिष्टते/अक्काणि,
अक्लणीषि, Caus. क्लणयति-ते, अचिक्लणत्-त, Desid. चिक्लणिष्टति,
Deri. क्लणित, क्लणितुं, क्लणित्वा, चक्कण्वस्.

क्लथ् (क्लथे—Set) 1 P. निष्पाके । to boil; to decoct; to digest; Aor.
अक्लथीत्, Caus. क्लाथयति-ते, Deri. उत्क्लथ्य.

क्षज् (क्षज्—Set) 1 A. वधे । to kill. Act. क्षजते, अक्षजत, क्षजतास्.
क्षजेय, चक्षजे, क्षजिताहे, क्षजिष्यते, अक्षजिष्ट, क्षजिषीय, Pass.
क्षज्यते, क्षजिष्टते, अक्षजिषि, Caus. क्षजयति-ते, अचिक्षजत्-त,
Desid. चिक्षजिष्टते, Deri. क्षजित, क्षजितुं, क्षजित्वा.

क्षंज् (क्षजि—Set) 1 A. गतिदानयोः । to go, to give. Act. क्षंजते,
चक्षंजे, क्षंजिताहे, क्षंजिष्यते, अक्षंजिष्ट, क्षंजिषीय, Pass. क्षंज्यते,

क्षजिष्यते, अक्षजि or अक्षाजि, Caus. क्षजयति—ते, अचक्षनद—त. Desid. चिक्षजिष्यते, Den. क्षजित, क्षजितु, क्षजित्या.

क्षद् (a sautra root-Set) 1 A. सपेपण रक्षणयो । to cut, to protect, to eat

क्षम् (क्षमू-य Wet) 1 A. सहने । to forgive, to suffer, to allow; to put up with, to resist, to be able to do anything. Act क्षमते, चक्षमे, चक्षमिषे, or चक्षसे, चक्षमिधे or चक्षधे, चक्षमिष्हे or चक्षण्यहे, चक्षमिमहे or चक्षणमहे, क्षमिताहे or क्षताहे, क्षमिष्यते or क्षष्यते, अक्षमिष्यत-अक्षस्यत, अक्षमिष्ट or अक्षस्त, अक्षमिठा or अक्षस्था, अक्षमिध्य or अक्षध्य, अक्षमिषि or अक्षेसि, क्षमिषीय or क्षसीय, Pass क्षम्यते, क्षमिष्यते or क्षंश्यते, अक्षमि अक्षमिषि or अक्षस्ति. Caus क्षमपति-ते, अचिक्षमद-त Desid. चिक्षमिष्यते or चिक्षसते, Den. क्षात, क्षमितु or क्षतु क्षमित्या or क्षान्त्या, सक्षम्य, क्षममाण, क्षमिष्यमाण or क्षस्यमाण, चक्षमान.

क्षर् (Set) 1 P क्षत्याम् । to forgive or endure

क्षर् (Set) 1 P क्षरसचलने । to flow, to ooze, to wane to become useless, to melt Act क्षरति, चक्षार, चक्षरिय, क्षरितास्मि, क्षरिष्यति, अक्षारीत्, क्षर्यास, Pass क्षपते, क्षरिष्यते, अक्षारि, Caus क्षारयति, अचिक्षरद, Desid. चिक्षारपति, Den. क्षरित, क्षरितु, क्षरित्या, चक्षर्यस्.

क्षि (Anut) 1 P. क्षये । to decay, to wane, to waste Act क्षयति-चिक्षाय, चिक्षयिथ or चिक्षेथ, क्षेतास्मि, क्षेष्यति, अक्षेष्यत, अक्षेषीत् अक्षेषु, क्षीयास, Pass क्षीयते, क्षेष्यते or क्षायिष्यते, अक्षायि, अक्षेपत or अक्षायिपत-अक्षेषु or अक्षायिध्य—दु, Caus क्षायेयति-ते, अचिक्षयद-त, Desid. चिक्षीयति Den. क्षित or क्षीण, क्षेय (also क्षय), क्षेतु, क्षित्वा, प्रक्षीय, क्षयद, क्षेष्यत, चिक्षियस्.

क्षिद् (Set) 1 P अव्यक्तेशब्दे । to make an inarticulate sound, Act क्षेदति, चिक्षेद, क्षेदितास्मि, क्षेदिष्यति, अक्षेदीत्, क्षियास, Pass क्षियते, क्षेदिष्यते, अक्षेदि, Caus क्षेदयति-ते, अचिक्षिदत-त, Desid. चिक्षेदिष्यति, Den. क्षिदित, क्षेदितु, क्षिदित्या.

क्षिद् (क्षिदु-Set) 1 P निरसने । to eject from the mouth, to vomit, to spit out Bene क्षीव्यास Pass क्षीव्यते, Desid. चिक्षेव्यिष्यति or चुक्षयपति, Den. क्षृद्वत, क्षेविवा or क्षृद्वा, प्रक्षीव्य, चिक्षिवस्.

क्षीज् (Set) 1 P. अव्यक्तेशब्दे । to speak inarticulately. Act. क्षीजति, चिक्षीज, क्षीजितास्मि, क्षीजिष्यति, अक्षीजीत, क्षीज्यासं, Pass. क्षीज्यते, क्षीजिष्यते, अक्षीजि, Caus. क्षीजयति-ते, अचिक्षी-जत्-त. Desid. चिक्षीजिषति. Deri. क्षीजित, क्षीजितुं, क्षीजित्वा.

क्षीब् (क्षीबृ—Set) 1 A. मदे । to be drunk or intoxicated, Act. क्षीबते, चिक्षीबे, क्षीबिताहे, क्षीबिष्यते, अक्षीबिष्ट. क्षीबिपीय. Pass. क्षीब्यते, क्षीबिष्यते, अक्षीबि. Caus. क्षीबयति-ते, अचिक्षीबंत्-त. Desid. चिक्षीबिषते. Deri. क्षीब, प्रक्षीबित, क्षीबितुं, क्षीबित्वा, चिक्षीबान.

क्षीव् (क्षीवृ—Set) 1 A. मदे । to be drunk or intoxicated.

क्षीब् (क्षीबृ—Set) 1 P. निस्सने । to spit out.

क्षुद् (छान्दसः—Set) 1 P. गतौ । to go. Act. क्षोदति, चुक्षोद, क्षोदि-तास्मि, क्षोदिष्यति, अक्षोदीत, क्षुद्यासं. Pass. क्षुद्यतं, क्षोदिष्यते, अक्षोदि. Caus. क्षोदयति-ते, अचुक्षुदत्-त. Desid. चुक्षुदिषति. Deri. क्षुदित, क्षोदितुं, क्षोदित्वा.

क्षुष् (a Sautra root—Set) 1 P. मदे । to be intoxicated.

क्षुभ् (क्षुभ—Set) 1 A. संचलने । to be agitated; to disturb. Act. क्षोभते, चुक्षुभे, क्षोभिताहे, क्षोभिष्यते, अक्षोभिष्यत—अक्षोभत् or अक्षोभिष्ट, क्षोभिषीय, Desid. चुक्षुभिषते or चुक्षोभिषते. Deri. क्षुभ्य, क्षुभित्वा or क्षोभित्वा, प्रक्षुभ्य, क्षोभमान, चुक्षुभान.

क्षुंश् (छान्दसः—Set) 1 P. गतौ । to go; Act. क्षुंपति. चुक्षुंप. क्षुंपितास्मि. क्षुंपिष्यति. अक्षुंपीत. क्षुंप्यासं. Pass. क्षुंप्यते. क्षुंपिष्यते. अक्षुंपि. Caus. क्षुंपयति-क्षुंपयते. Desid. चुक्षुंपिषति. Deri. क्षुंपित. क्षुंपितुं. क्षुंपित्वा.

क्षेव् (क्षेबृ—Set) 1 P. निरसने । to spit out. Act. क्षेवति. चिक्षेव. क्षेवितास्मि. क्षेविष्यति. अक्षेवीत. क्षेव्यासं. Pass. क्षेवयते. क्षेविष्यते. अक्षेवि. Caus. क्षेवयति-ते. Desid. चिक्षेविषति. Deri. क्षेवित. क्षेवितुं. क्षेवित्वा or क्षेव्यत्वा.

क्षै- (Anit) 1 P. क्षये । to wane, to decline; to decay, to waste-away. Act. क्षायति. चक्षौ. चक्षिथ or चक्षाथ. क्षातास्मि. क्षास्यति

अक्षांस्यत्. अक्षासीत्. क्षायासं or क्षोयासं. Pass. क्षायते. क्षायते or क्षायिष्यते, अक्षायि, अक्षासि, अक्षायिषि, Caus. क्षपयति-ते, अचिक्षपद-त Desid. चिक्षासति, Deri क्षाम, क्षेय, क्षातुं, क्षात्वा, चंक्षिष्यस्, क्षमाय् (क्षमायी—Set) 1 A. विधृनने । to tremble; to shako. Act. क्षमायते, चक्षमाये, चक्षमायिष्टे-हुँ, क्षमायिताहे, क्षमायिष्यते, अक्षमायिष्ट, अक्षमायिषि, क्षमायिषीय. Pass. क्षमाययते, क्षमायिष्यते, अक्षमायि. Caus. क्षमाययति-ते, अचिक्षमपद-त. Desid. चिक्षमायिष्यते, Deri. क्षमात, क्षमायितुं, क्षमायित्वा, क्षमायमान, चक्षमायान.

क्षमीलू (Set) 1 P. निम्नेषणे । to wink, Act. क्षमीलृति, चिक्षमील, क्षमीलितास्मि, क्षमीलिष्यति, अक्षमीलीत्, क्षमील्पासं, Pass. क्षमील्यते, क्षमीलिष्यते, अक्षमीलि. Caus. क्षमीलृपति-ते. Desid. चिक्षमीलिष्यति. Deri. क्षमीलित, क्षमीलृतुं, क्षमीलित्वा.

क्षिप्त (चिक्षिप्त—Set) 1 A. स्नेहनमोचनयोः । to be wet or watrous; to discharge juice; to emit sap. Aor. क्षेदते, चिक्षिप्ते, क्षेष्टिता हो, क्षेष्टिष्यते, अक्षेष्टिष्ट or अक्षिप्तदत्, क्षेष्टिषीय. Pass. क्षिप्तयते. क्षेष्टिष्ट. Caus. क्षेदयति-ते. अचिक्षिप्तदत्-त. Desid. चिक्षिप्तहिष्पते or चिक्षेष्टिष्पते, Deri. क्षेष्टित, क्षिप्तित्वा or क्षेष्टित्वा, क्षेष्टित्वुं, चिक्षिप्तदान.

क्षिवद् (अक्षिवद्—Set) 1 A. स्नेहनमोचनयोः । to be wot, &c. Deri. क्षिवण or क्षेदित. क्षेदित्वा. क्षेदित्वुं. क्षिवदित्वा or क्षेदित्वा. क्षेदमान. चिक्षिवदान.

क्षेलू (क्षेलू—Set) 1 P. चलने । to leap, to move; to shake; Act. क्षेलति. चिक्षेल. क्षेलितास्मि. क्षेलिष्यति. अक्षेलीत्. क्षेल्यासं, Pass. क्षेल्यते. क्षेलिष्यते. अक्षेलि. Caus. क्षेलयति-ते. अचिक्षेलदत्-त. Desid. चिक्षेलिष्पति. Deri. क्षेलित. क्षेलित्वुं, क्षेलित्वा.

खक्खू (Set) 1 P. हसने । to laugh at.

खज् (Set) 1 P. मन्ये । to churn; to agitate. Aor. अखजीत् or अखाजीत्.

खंज् (खंजि—Set) 1 P. गतिवैकल्ये । to limp. Act खंजति, चखंज, खंजितास्मि, खंजिष्यति, अखंजीत्, संज्यासं. Pass. खंजयते, खंजिष्यते. अखंजि. Caus. खंजयति-ते. अचखंजद-त. Desid. चिखंजिष्पति. Deri. खंजित, खंजित्वुं, खंजित्वा, चखंजवस्.

खद् (Set) 1 P. कांक्षायां । to desire.

खंड् (खंडि Set) 1 A. भेदने । to break, to cut, to tear to pieces.

Act. खंडते, चखंडे, खंडिताहे, खंडिष्यते, अखंडिष्ट, खंडिपीय.

खद् (Set) 1 P. स्थैर्ये हिंसायांच । to be firm, to kill.

खन् (खनु—Set) 1 U. अवदारणे । to dig up; Act; खनति—ते, चखान—
चखने, चखनिथ, चखिनपे. खनितास्मि—हे, खनिष्यति—ते. अखनि—
ष्यत्—त, अखनीद् or अखानीत्, अखनिष्ट. खायासं or खन्यासं, खनि—
पीय. Pass. खन्यते or खायते, खनिष्यते, अखानि, Caus. खानयति—ते.
अचीखनत्—त. Desid. चिखनिष्टि—ते. Deri. खात, खेय, खनिहुं,
खात्वा or खनित्वा, उत्खाय or उत्खन्य, चखन्वस् or चखनान.

खब्र् } { (Set) 1 P. गतौ । to go.

खर्ज् (Set) 1 P. शयथने पूजनेच । to pain; to worship.

खद्र् (Set) 1 P. दंदशूके । to bite, to sting.

खर्व् (Set) 1 P. गतौ । to go.

खर्व् (Set) 1 P. दर्षे । to be proud or haughty.

खल् (Set) 1 P. संचये चलनेच । to gather or collect; to move or
shake. Aor. अखालीत्.

खष् (Set) 1 P. हिंसायाम् to injure, hurt or kill.

खाद् (खादृ—Set) 1 P. भक्षणे । to eat; to devour. Act. खादति,
चखाद, चखादिथ खादितास्मि, खादिष्यति, अखादीत्. खायासं. Pass.
खायते, खादिष्यते, अखादि, Caus. खादयति, अचखादत्. Desid.
चिखादिष्टि. Deri. खादित, खादिहुं, खादित्वा, खादत, चखादस्.

खिद् (Set) 1 P. चासे । to fear, to frighten. Act. खेटति, चिखेट,
खेटितास्मि, खेटिष्यति, अखेटीत्, खिट्यासं. Pass. खिष्यते. खेटि—
ष्यते, अखेटि. Caus. खेटयति—ते. अचीखिटत्—त. Desid. चिखेटि—
पति or चिखिटिष्टि. Deri. खेटित, खोटिहुं, खेटित्वा.

खु (खुड्—Set) 1 A. शब्दे । to sound. Act. खवते. चुहुवे. खोताहे.
खोष्यते, अखोष्ट, खोषीय.

रुम् (रुग्न-Set) 1 P. स्तेपकरणे । to rob; to steal. Act. सोनति. सुरोग, सोनितास्मि, सोनिष्यति, असोनीत्, रुज्यात् Pass. रुज्यते. सोनिष्यते, असोनि. Caus. सोनयति-ते. अगूहुनदत्-त. Desid. उखुजिष्यति Deri. रुग्न, सोनिया, रुम्या, सोनितुं.

रुद्ध (रुहि-Set) 1 A. संजे । to limp; to break into pieces. रुद्धते, रुद्धुंडे, रुद्धिताहे, रुद्धिष्यते, भरुद्धिट. रुद्धिषीप.

रुद्द (Set) 1 A. to play Act. रुद्दिते etc.

रुद्दे (Set) 1 A. क्रीदायाम् । to play. Act. रुद्दते, चुरुद्दे, गूद्दिताहे, गूद्दिष्यते, भरुद्दिट. रुद्दिषीप.

खेल् (खेल-Set) 1 P. चलने । to shake; to tremble; to play. Act. खेलति, चिखेल, खेलितास्मि, खेलिष्यति, अखेलिष्यत्, अखेलीत्. खेल्यासं. Pass. खेलयते, खेलिष्यते. अखेलि, Caus. खेलयति, अचिखेलत्. Desi. चिखेलिष्यति. Deri. खेलित खेलितुं. खेलिया, चिखेल्यस्.

खेव् (खेहु-Set) 1 A. सेवने । to serve. Aor. अचिरेषद्-त.

खे (Anit) 1 P. खदने । to strike; to be firm; Act रायति, चसी, चसिथ, चराय, रातास्मि, रास्यति, अरासीत्, रायासं, Pass. रायते, रास्यते or रास्यिष्यते, अरायि. Caus. राययति-ते. अर्चीस्पत्-त, Desid. चिरासाति, Deri. रात, रातुं, राया, रायत्, रास्यत, चसिष्यस्.

सोद् मोड् खोर् खोल्	{ सोड् { सोडृ { खोर् { खोल्
------------------------------	--------------------------------------

-(Set) 1 P. गति प्रतिघाते । to limp, to be lame.

गज् (Set) 1 P. शद्वेमदेच । to sound or roar; to be drunk or confused. Act. गजति, जगाज, गजितास्मि, गजिष्यति, अगजीत् or अगाजीत्, गज्यासं. Pass. गज्यते, गजिष्यते, अगाजि Caus. गजयति-ते, अजीगजत्-त. Desid. जिगजिष्यति. Deri. गजित, गजितुं, गजिल्या, गजत्, जगज्यस्.

गंज् (गजि-Set) 1 P. शद्वे । to sound, Perf. जगंज, Aor. अगंजीत्.

गढ् (Set) 1 P. सेचने । to distil; Aor. अगढीत्, Caus. गढयति-ते, अजीगढत्-त. Pass. गढ्यते, Aor अगढि, अगाढि.

गंद् (गडि—Set) 1 P. वदनैकदेशो । to affect the cheek.

गद् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि । to speak, to say.

शंद् (गदि—Set) 1 P. वदनैकदेशो । to affect the cheek.

गम् (गम्ल—Set) 1 P. with सम् A. गतौ । to go. Act. गच्छति.

(संगच्छते), जगाम (संजग्मे), जगमिथ् or जगमथ् (संजग्मिषे), गंतास्मि (संगताहे), गमिष्यति (संगंस्यते), अगमिष्यत् (समगंस्यत), अगमत् (समगत or समर्गस्त), अगमन् (समगस्त or समगसत), अगमः (समगथा: or समगंस्थाः), अगमत् (समगध्वं or समगंध्वं), अगमं (समगसि or समर्गसि), गम्यासं (संगंसयि or संगसाय). Pass. गम्यते, गंस्यते, अगमि, अगथा: or अंगस्थाः, अगध्वम्, or अंगध्वं, अगसि or अंगसि. Caus. गमयति-ते. अजीगमत्-त Desid. जिग-मिष्यति (संजिगंसते) Deri. गत, गंतुं, गत्वा, आगम्य or आगत्य, जगिमवस् or जगन्वस् (संजग्मान).

गर्ज् { Set } 1 P. शद्वे । to roar; to growl; to thunder.

गद्ध् (Set) 1 P. गतौ । to go.

गर्व् (Set) 1 P. इर्पे ! to be roud.

गह् (गहि—Set) 1 A. (sometimes P. also) कुत्सायां । to blame; to censure.

गल् (Set) 1 P. अदने लावेच । to eat, to drip.

गल्भ् (गल्भ—Set) 1 A. (generally with प्र.) धाष्टचै । to be bold or confident.

गल्ह् (गल्ह—Set) 1 A. कुत्सायां । to blame, to censure.

गा (गा-ह्—Anit) 1 A. गतौ, to go. Act. गाते, जगे, गाताहे, गास्यते, अगास्त, गासीय, गायते, गास्यते अगायि, Caus. गापयति-ते, अजी-गपत्-त. Deri. गात, गात्वा, गातुं.

गाध् (गाध—Set) 1 A. प्रतिष्ठा-लिप्सयोर्धन्येच । to set out for, to dive, to seek, to compile, to string together, to stay.

गाह् (गाह—Wet) 1 A. विलोहने । to dive, to bathe; to penetrate, to agitate or churn, to be absorbed in; to hide oneself in;

to destroy, Act. गाहते, जगाहें, जगाहिपे or भाघते, जगाहिचे—हुं
or जघाहे, जगाहिमहे or जगाहाहें, गाहिताहें or गाहाहें गाहिष्यते or
घाहयत, भगाहिष्यत or अघाहयत अगाहिट or अगाह भगाहिष्यत or
अघाहक्षत. अगाहिवा or अगाहा, अगाहिष्य or अघाहु अगाहिषि or
अघाहक्षि. गाहिषीय or घाक्षीय Pass. गाहयते गाहिष्यते or घाहयते.
अगाहि, अगाहार्षि or अघाहार्षि Caus. गाहयति—ते अजोगाहदत्-त
Desid. निगाहिष्यते or निघाहते. Den. गाह, गाहितन्य or गाहव्य.
गाह, गाहितु, or गाहु, गाहिष्या or गाहुा, जगाहान

गु (हु—Hunt) 1 A अधकेशब्दे। to speak inarticulately Act
गवते, छुयोर, छुएषिषे गोताहें, गोप्यते, अगोट, गोषीय Pass. शूषते,
गोप्यते or गाविष्यते, अगाषि, अगोषि or अगाहिषि Caus. गाव-
यति—ते, अजूगवद—त. Desi. छुपत Den. हुत, गोतु, हुत्या,
गवमान, छुयवान.

गुज् (Set) 1 P कूजने। to hum or buzz,

गुज् (गुजि—Set) 1 P अधकेशब्दे। to hum or buzz, to sound
inarticulately, Act गुजति, छुयन, गुजितास्मि, गुजिष्यति, अगु-
जिष्यत, अगुनीद, गुज्यास. Pass. गुजदते गुजिष्यत, वगुजि Caus.
गुजयति—ते, अगुयनेत्-त. Desid. छुयगिष्यति Den. गुजित, गुजितु,
गुजित्या, जुग्यवस्.

गुद् (गुडि—Set) 1 P बेटने। to enclose, to envelope,

गुह् (गुहि—Set) 1 P. बेटने-रक्षणे-चूणनेच। to envelope, to protect
to pound.

गुद् (गुड—Set) 1 A ग्रीढायास्। to play.

गुर् (गुप्त—Set) 1 A ग्रीढायास्। to play.

गुप् (गुरु—Wet) 1 P रक्षणे। to protect to conceal, Act गोपा-
यति, जुगोप or गोपायाचसार, &c. जुगोष्य or जुगोव्य, गोपायि-
तास्मि or गोपितास्मि or गोतास्मि गोपायियाति or गोपिष्यति or
गोप्यति अगोपायीत् or अगोषीत् or अगोप्सीत् गोपाय्यास or गुप्या-
स, Pass. गोपाय्यते or गुप्यते, गोपायिष्यते or गोपिष्यते or गा-
य्यते, अगोपायि or अगोषि Caus. गोपाययाति—ते or गोपायति—ते
अजुगोपायद—त or अजूगुपत—त, Desid. जुगोपायिष्यति or जुगोषि-
ष्यति or जुगुप्सिति or जुगुप्तसति Den. गोपायित or गुप्त, गोपायितु

or गोपितुं or गोप्तुं, गोपायित्वा or गोपित्वा or युपित्वा or युप्त्वा, संगोपायय or संयुप्त्य, गोपायत्, गोपायिष्यत् or गोपिष्यत् or गोप्त्यत् जुयुप्त्वस् or गोपायांचक्षवस्.

शुप्र (शुप्र—Set) 1 A निंदायाम् गोपनेच । to censure; to despise, to hide. Act. जुगुप्सते, जुगुप्सांचक्षे, जुगुप्सित्ताहे, जुगुप्सिष्यते, अजुगुप्सिष्यत, अजुगुप्सिष्ट, जुयुप्सिषीय, Pass. जुयुप्सयते, जुयुप्सिष्यते अज्जुगुप्सित, Caus. जुयुप्सयति—ते, अज्जूगुप्सत्-त. Desid. जुगुप्सिष्पते, Deri. जुगुप्सीत, जुगुप्सितुं, जुगुप्सित्वा, जुयुप्समान, जुयुप्सांचक्षाण. The following are the regular forms—गोपते, जुयुप्ते, गोपिताहे गोपिष्यते. अगोपिष्यत, अगोपिष्ट, गोपिषीय, Pass. युप्त्यते, गोपिष्यते. अगोपि. Caus. गोपयति—ते. अज्जूयुपत्-त. Desid. जुगोपिष्पते or जुयुपिष्पते, Deri. युपितं or गोपित, गोपितुं, गोपित्वा or युपित्वा, गोपमान, जुयुपान.

खर्द—गृद्ध (खर्द—Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play, यु-गृदते, &c.

गूर्व (गुर्वा—Set) 1 P. उच्यमने ; to endeavour, to elevate, गूर्वति, P. P. गूर्ण.

गुद्ध (युहू Wet) 1 U. संवरणे । to cover; to hide; Act. गूहति-ते. जुगृह—जुयुहे, जुगृहिथ or जुगृह—जुयुहिपे or जुयुक्षे, गूहितास्मि—हे or गोढास्मि—हे. गूहिष्यति—ते or घोक्ष्यति—ते, अगूहिष्यत्—त or अघोक्ष्यत्—त. अगूहीत or अघुक्षत्-अगूहिष्ट or अघुक्षत् or अगूढ, युहासं—गूहिषीय or युक्ष्य, Pass. युहाते, गूहिष्यते or घोक्ष्यते. अगूहि Caus. गूहयति—ते अज्जूयुहत्—त, Desid. जुयुक्षति—ते, Deri. गूढ, युहा, गूहितव्य or गोढव्य, गूहितुं or गोहुं, युहित्वा or गूहित्वा or गूढ्वा, उपयुह्य, जुगृहस-जुयुहान.

गृ (Anit) 1 P. सेचने । to sprinkle, to wet, Act. गरति, जगार. गर्तास्मि, गरिष्यति, अगार्षीति. शीयासं. Pass. शीयते, गरिष्यते or गारि-ष्यते, अगारि. Caus. गारयति—ते, अजीगरत्—त. Desid. जिगार्षति-Deri. शृत, गर्तुं, गृत्वा, जगृवस्.

गृज्ज { Set } 1 P. शब्दे । to sound, to roar, to grumble.
गृज्ज { गृजि } 1 P. शब्दे । to sound, to roar, to grumble.

यह (यहू-Wet) 1. A. श्राहणे । to take; to seize; Act. गर्हते, जगड़ते, जगड़िये, or जघृते, गहिताहे or गढ़ोहे, गहिर्यते or घट्यते, अगहिर्यत, अघट्यत, अगहिट or अघृतात, गहिर्यीप or घृतीप. Pass. घृद्धते, गहिर्यते or घट्यते, अगहि Caus. गहिर्यति-ते, अजीर्यहत्-त or अजगहित्-त. Desid. निगहिपते or निघृतते. Deri. घट, गहितव्य or गहिर्य, गहिर्युं or गहुं, गहिर्या or घट्वा, जगृहाण.

गेप् (गेपू-Set) 1 A. कंपने । to shake; Caus. गेपयति-ते. Aor. अजिगेपत्-त.

गेव् (गेवू-Set) 1 A. सेवने । to serve, Caus. Aor. अजिगेवत्-त.

गेप् (गेपू-Set) 1 A. अन्विष्टापाश् । to search; to investigate, Caus. Aor. आजिगेपत्-त.

ग (Anit) 1 P. शब्दे । to sing, to relate. Bene गेयासं Pass. गीयते. Deri. गीत, गीर्या.

गोट् (गोट-Set) 1 P. संघाते । to assemble; to collect; to heap together.

ग्रंथ् (ग्रंथि-Set) 1 A. कौटिल्ये । to be crooked or wicked, to bend.

ग्रंथ् (Set) 1 P. बंधने-संदर्भेच । to bind, to arrange in a regular order.

मस् { ग्रंथु Set } 1 A. अदने । to eat; to devour, to swallow; गलस् { गलस्तु Set } 1 A. अदने । to consume; to seize; to eclipse; to destroy. Caus. मासयति, अजिग्रसत्. Deri. ग्रस्त, मसितुं, मसित्वा or ग्रस्त्वा, जग्रसान.

मुच् { मुच्यु Set } 1 P. स्तेपकरणे । to steal. Aor. अमुचत् or ग्लुच् { ग्लुच्यु Set } 1 P. अभोचीद्. Desid. ग्लुभोचिपति or ग्लुमुचिपति, Deri. मुक्त, ग्रोचित्वा or मुचित्वा or मुज्जवा.

ग्लुह् (ग्लुह-Set) 1 A. घहणे । to take.

ग्लुच् (ग्लुचु-Set) 1 P. गती । to go. Deri. ग्लुक्त, ग्लुचित्वा or ग्लुत्वा

ग्लेप् (ग्लेपू-Set) 1 A. दैन्येकंपनेच । to be poor or miserable; to shake; Caus. Aor. अजिग्लेपत्-त.

ग्लेव् (ग्लेव्-Set) 1 A. सेवने । to serve or worship; Caus. Aor. अजिग्लेवत्-त.

ग्लेष् (ग्लेष्-Set) 1 A. अन्विच्छायाम् । to seek, Caus. Aor. अजिग्लेपत्-त

ग्लै (Anit) 1 P. हर्पक्षये—क्लमेच । to despond., to wane; to be fatigued, Perf. जग्लै Bene, ग्लायासं or ग्लेयासं Caus.

ग्लापयति-ते or ग्लपयति-ते. (But प्रग्लापयति-ते). अजिग्लपत्-त. Deri. ग्लान, प्रग्लाय, ग्लेय, जग्लिवस्.

घध् (Set) 1 P. हसने । to laugh; Aor. अघधीत् or अघाधीत्.

घट् (घट्-Set) 1 A. चेष्टायाम् । to act; to be intently occupied with; to happen; to be united with; to come to, to reach. Caus. घटयति-ते, अजिघटत्-त, Pass. Aor. अघाटि or अघटि.

घट् (घट्-Set) 1 A. चलने । to shake.

घंट् (घटि-Set) 1 P. भाषायाम् । to speak; to shine.

घर्व् (Set) 1 P. गतौ । to go.

घस् (घस्ल-Anit.) 1 P. अदने । to eat; to devour (This is a defective root used only to form certain tenses of अद् viz.—Perfect, Aorist, Desiderative. It is not conjugated in the Perfect, the Benedictive, the Present, Passive, the Causal, &c. Act. घसति, अघसत्, घसतु, घसेयं, घस्तास्मि, घत्याति, अघस्यत्. अघसत् Pass. घस्यते, अघासि, Desid. जघत्सति, Deri. घस्त, घस्तु घस्त्वा.

घिण् (घिणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

घु (घु-ङ्क-Anit) 1 A. शब्दे । to sound.

घुद् (घुट्-Set) 1 A. परिवर्तने । to return; to exchange.

घुण् (घुणि-Set) 1 A. अमणे । to stagger, to reel.

घुण्ण् (घुणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

घुष् (घुषि-Set) 1 A. कांतिकरणे । to be beautiful or brilliant. Aor. अघोषिष्ट.

- शुप्** (शुपि-Set) 1 P. अविद्याल्पने । to sound. to proclaim, Aor. अशुपत् or अधोपीत्, Desid. जुघीविपति or जुपुपिति. Deri. शुट् or शुपित् or धोपित्, शुपित्वा or धोपित्वा, संशुष्य, जुपुष्यस्.
- शुंप्** (शुपि-Set) 1 A. कांतो । to diffuso lustre.
- षर्ण्** (षर्ण-Set) 1 A. भ्रमणे । to whirl; to roll; to reel.
- घृ** (Anit) 1 P. सेचने । to sprinkle.
- घृण्** (घृणि-Set) 1 A. महणे । to take.
- घृत्** (घृत-Set) 1 P. संपर्खे । to grind, to pound, to strike, to rub, to brush, to polish. Caus. Aor. अजग्धर्वत्-त or अजीघृपत्-त, Deri. घर्वित्वा or घृद्वा.
- घात** (Anit) 1 P. गंधोपादाने । to smell; Act. जिग्रति, अजिग्रतु, जिग्रहु, जिग्रेयं, जग्रौ, जग्रिथ or जग्राथ, घातास्ति, घास्यति, अग्रास्यत्, अग्रात् or अग्रासीत्, ग्रेयासं, or घायासं. Pass. घायते, घास्यते or घायिष्यते, अग्रायि, अग्रासि or अग्रायिषि Caus. घापयति-त, अजिग्रपत्-त or अजिग्रिपत्-त, Desid. जिघ्रासति Deri. घात or घाण, ग्रेय, घारुं, घात्या, घिघ्राय, जग्रियस्.
- हुद्** (हुद्-Anit) 1 A. शब्दे । to sound.
- चक्** (चक्-Set) 1 A. तृसीप्रतिपातेच । to be satisfied, to repel; to resist, to shine. Aor. अचकिट्. Caus. चाकयति-ते. अचीक्षद्-त.
- चक्** (घटादि:-Set) 1 P. तृसौ । to be satisfied, Aor. अचकीत् or अचाकीत्, Caus. चकयति-ते. अचीचकत्-त. Pass. चकयते, अचाकि.
- चंक्** (a sautra root) 1 P. ग्रातो । to reel; to roll.
- चंच्** (चंचु-Set) 1 P. गतो । to go, to shake; to leap.
- चट्** (चटे-Set) 1 P. घर्विर्णयोः । to break, to rain, to cover; Aor. अचटीत्.
- चण** (घटादि:-Set) 1 P. गतो शहेच । to go, to sound. Aor. अचणीत् or अचाणीत्, Caus. चणयति-ते, अचीचणत्-त Pass. चणयते, अचणि or अचाणि..

चंडू (चंडि—Set) 1 A. कोपे । to be angry.

चत् { चते—Set } 1 U. याचने । to beg, to request, Aor. अच-
तीत—अचतिष्ठ, अचदीत—अचदिष्ठ.

चन् (घटादि:—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill. Aor. अचनीत् or
अचानीत्. Pass. चन्यते. अचनि or अचानि, Caus. चनयति-ते,
अचीचनत्—त.

चंदू (चंडि—Set) 1 P. आल्हादे दीपौच to be glad; to shine.

चप् (Set) 1 P. सान्त्वने । to console; to soothe; Aor. अचपीत्
or अचापीत्.

चम् (Set) 1 P. अदने । to eat; to drink, (with आ to sip)

चमति (आचामति), अचमत् (आचामत्), चमतु (आचामतु),
चमेयं (आचामेयं), चचाम, चेमिथ, चमितास्मि, चमिष्यति, अच-
मिष्यत्, अचमीत्, चम्यास्त् Pass. चम्यते, चमिष्यते, अचामि, अचामिषि
Caus. चामयति, अचीचमत्, Desid. चिचमिषति Deri. चांत, चम्य,
चमितुं, चमित्वा or चांत्वा, आचम्य, चमत् (आचामत्), चेमिवस्.

चंप् (चंपि—Set) 1. P. गतौ । to go.

चंक् (Set) 1 P. गतौ । to go.

चय् (चय—Set) 1 A. गतौ to go,

चर् (Set) 1. P. गतौ to go; to walk, to graze; to eat;
Pass. Aor. अचारि, अचरिषि, Deri. चर्य, (also आचार्य
an instructor), चेरिवस्, चेराण,

चर्च् (Set) 1 P. परिभाषण-हिंसा-तर्जनेषु । to discuss, to condemn;
to censure.

चर्व् (Set) 1 P. गतौ । to go.

चर्व् (Set) 1 P. अदने । to chew, to eat; to browse; to chop; to
bite.

चल् (घटादि:—Set) 1 P. कम्पने । to shake, Pass. Aor. अचालि or
अचलिषि. Caus. चलयति (also चालयति changes, throws, &c.)

चष् (चष—Set) 1 U. बुक्षणे । to eat; Aor. अचषीत् or अचाषीत्.

चर् (Set) 1 P. परिकल्पने : to be wicked; to be proud; to cheat..

चार् (चार्य—Set) 1 U पूजा-निशा-मनयोः : to worship, to discern, Caus. Aor. अच्चायद-त्

चिद् (Set) 1 P. परिप्रेष्ये : to send out,

चित् (चिती—Set) 1 P. संज्ञाने : to perceive; to think; to recover consciousness, Desid. चिचेतिपाति or चिचितिपाति, Deri. चित्त, चेतिदुं, चेतित्वा or चितित्वा.

चिद् (चिति-Set) 1 P. स्मृण्यां : to remember.

चिह्न् (Set) 1 P. शैथिल्ये-भावकरणेच : to become loose, to act wantonly; to sport.

चीर् (Set) 1 P. आमर्यने : to endure;

चीम् (चीमु—Set) 1 A. कथने : to coax, to boast, Caus. Aor. अचिच्छीभद-स.

चीव् (चीवृ—Set) 1 U. आदान-संवरणयोः to take, to wear, to cover, Caus. Aor. अचिच्छीवत-स.

चुच्च्य् (Set) 1 P. अभिष्ठे : to bathe, to churn, to press.

चुहू (Set) 1 P. भावकरणे : to sport, to hint one's meaning.

चुद (चुटि-Set) 1 P. छेदने : to cut off.

चुद् (चुडि-Set) 1 P. अलिमभावे-छेदनेच : to become small, to cut off.

चुप् (Set) 1 P. मंडायांगतोः : to move slowly.

चुब् (चुबि-Set) 1 P. वक्ष्यसंयोगे : to kiss.

चुल्प् (Set) 1 P. चलने : to swing, to rock; to agitate.

चुहू (Set) 1 P. भावकरणे : to sport, to make amorous gestures.

चृष् (Set) 1 P. पाने : to drink. .

चूप् (Set) 1 P. संदीपने : to excite; to light.

चेल् (चेल-Set) 1 P. चलने : to shake; to go; Caus. Aor. अच्चि-चेलत-त.

चेष्टा (चेष्टा-Set) 1 A. चेष्टायाम् । to act; Caus. चेष्टयति, अचिचेष्टत् or अच्चेष्टत्.

च्यु (च्यु-हृ-Anit) 1 A. गतौ । to go; to drop down, to fall, to swerve. Aor. अच्योष्ट, अच्योहृं, अच्योपि. Pass. च्यूयते, च्योव्यते or च्याविव्यते, अच्यावि, अच्योषि or अच्याविपि, Caus. च्यावयति-ते. अच्युच्यवत्-त. or अचिच्यवत्-त. Desid. चुच्यपते. Caus. Desid. चिच्यावयिषति-ते or चुच्यावयिषति-ते. Deri. च्युत, च्यव्य, (also च्याल्य).

च्युत् (च्युतिर्—Set) 1 P. आसेचने । to flow; to trickle; Aor. अच्युतत् or अच्योतीत्, Dasid. चुच्योतिपति or चुच्युतिपति, Deri. च्युतित or च्योतित, च्योतित्वा, च्युतित्वा.

छद् (Set) 1 U. आच्छादने । to cover; to veil; to hide; Aor. अच्छदीत्, अच्छादीत्, अच्छदिष्ट. Deri. छन्न, आच्छद्य.

छन्द् (छादि-Set) 1 P. संवरणे । to cover.

छम् (छमु-Set) 1 P. अदने । to eat, to consume. Aor. अच्छमीत् Deri. छांत, छमित्वा or छांत्वा.

छष् (छं-Set) 1 U. हिंसायाम् । to hurt; to injure, to kill. Aor. अच्छपीत् or अच्छीषिति, अच्छपिष्ट.

छृद् (Set) 1 P. संदीपने । to kindle.

छृष् (Set) 1 P. याचने । to beg or request.

जज् (Set) 1 P. युद्धे । to fight. Aor. अजजीत् or अजाजीत्.

जंज् (जाजि-Set) 1 P. युद्धे । to fight.

जट् (Set) 1 P. संघाते । to become matted (as hair) Aor. अजटीत् or अजाटीत्.

जड् (Set) 1 P. संघाते । to heap. Aor. अजडीत् or अजाडीत्,

जप् (Set) 1 P. व्यक्तायां-वाचि—मानसेच । to mutter, to mediate, Aor. अजपीत् or अजापीत् Pass. जप्यते, अजापि, अजपिष्टि. Caus. जापयति-ते, अजीजपत्-त. Deri. जेपिवस्.

जभू (जभी-Set) 1 A. गाव्रविताने । lo yawn. to gape जैभते, अन्तेभत, जंभतां, जंभेष, जन्मभे. जन्मभिषे, भंभिताटे, जंभिष्यते. अन्तेभिष्यत, अन्तेभिष्ट, जंभिष्याय. I^{nv.}, अंभयते. जंभिष्यते, अन्तेभि Caus. भंभयति, भजन्मभत्. Desid. जिंभिष्पते. Deri. जट्य, जंभितुं, जंभिष्या, जंभमान.

जम् (जस्तु-Set) 1 P. अदते । to eat; Aor अन्मोत. Deri. जात, जमित्या or जांत्या.

• **जंम्** (Set) 1 P. नाशने । to destroy.

जर्चु }   **जर्द्** } (Set) 1 P. परिभाषण-हिसा—तर्जनेषु । to speak, to blame.
जर्ग् } to kill, to threaten.

जल् (Set) 1 P. धातने । to strike, to be rich, to hide; to encircle, to be sharp; to be cold, stiff, dull, or dumb. Aor. अन्मालीद.

जल्ल् (Set) 1 P. देपक्तायो धाचि । to speak, to prattle, to babble, to murmur, to chatter, to praise. अजल्ल्य.

जप् (Set) 1 P. हिसायात् । to kill, Aor. अन्पाति or अन्मार्पाति.

जस् (जस्तु-Set) 1 P. हिसायां-ताठनेच । to injure, to strike. Aor. अन्सीत् or अन्मासीत्. Deri. जस्त, जसित्या or जस्त्या.

जंस् (Set) 1 P. रक्षणे—मोक्षणेच । to protect, to release;

जि (Anit) 1 P (but after यि or परा A.) जये—अभिभयेष ; to conquer; to overcome; to surpass, to win, to restrain.. जयति-ते, अजयत्-त, जयत्-तां, जयेयं—य, जिगाय-जिम्ये, जिगायिथ, or जिगेय-जिम्ये, जेताइस्म-हे. जेप्यति—ते, अजेष्यत्—त. अजेष्टित्-अजेष्ट, जीयासं—जेषीय. Pass. जीयते, जेष्यते or जायिष्यते, अजायि. अजेष्पत or अजायिषत. अजेहुं—अजायिष्यं-हु, Caus. जायपति-ते. अजीजपत्—त, Desid. जिगीषति—ते. Deri. जित, जेय (also जट्य), जेतुं, जित्या, पिजित्य, जयेत्—मान, जिगीषस्—जिगयान.

जिन्न् (जियि—Set) 1 P. प्रीजने । to please; to be lively, active busy; to excite; to animate, to promote, to confer.

जिष् (जिषु—Set) 1 P. भक्षणे, । to eat. Deri. जिन्त, जेमित्वा, or जिन्त्वा.

जिष् (जिषु—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle; Deri. जिष्ट, जेपित्वा or जिष्ट्वा.

जीव् (Set) 1 P. प्राणधारणे । to live, to revive, to live upon.
Perf. जिजीवि Caus. जीवयति—ते. अजीनिवद्-त or अजिजीवत्,
-त. Desid. जिजीविषति.

जु (a Sautra root. Anit) 1 U. गतौवेगेच । to go, to be quick,
जवति—ते. जुजाव—जुजुवे, जोतस्मि—हे. जोष्यति—ते, अजौषीवू-
अजोष्ट. जूयासं—जोषीय, Pass. जूयते, जूष्यते, अजावि, Caus.
जावयति—ते, अजूजवद्—त. Desid. जुजूपति—ते. Deri. जुत,
जुत्वा, जोतुं.

जुग् (जुगि—Set) 1 P. वर्जने । to abandon; to exclude,

जुत् (जुतु—Set) 1 A. भासने । to shine. Caus. Aor. अजुजोतत्—त.

जुष् (Set) 1 P. परितर्कणे—परितर्पणेच । to reason; to investigate;
to be satisfied; to hurt.

जूष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill; to hurt;

जृभ् (जृभि—Set) 1 A. गात्रवित्ताने । to gape; to yawn; to expand;
to open; to spread; to increase, appear, to rise, Perf.
जजृभे.

जृ (Set) 1 P. वयोहानौ । to grow old, to waste away; to
decay; Act. जरति, अजरत्, जरतु, जरेयं. जजार, जजरिथ, जरि.
तास्मि or जरीतास्मि, जरिष्यति or जरीष्यति, अजरिष्यत् or अजरी-
ष्यत्, अजारीत्, जीर्यासं, Pass. जीर्यते, जरिष्यते, or जरीष्यते, or
जारिष्यते. अजारि, अजरिषत or अजरीषत or अजीर्षत or अजी-
रिषत, Caus.. जारयति—ते Desid. जिजरिषति or जिजरीषति or
जिजीर्षति, Deri. जर्णि, जरितुं or जरीतुं, जरित्वा, जरीत्वा, जरत्.

जेष् (जेष्टु—Set) 1 A. गतौ । to go. Perf. जिजेषे Caus. जेष्यति—ते,
अजिजेषत्-त

जेत् (जेट्-Set) 1 A. प्रयत्ने गतायपि । to try, to go. Caus. जेहयति—ते. भनिजेहदत्-त.

जे (Anit) 1 P. क्षये । to decay.

ज्ञु (ज्ञु-रू-Anit) 1 A. गतौ । to go.

ज्ञि (Anit) 1 P. जये अभिमयेच । to conquer; to defeat, to grow old;

ज्यर् (Set) 1 P. रोगे । to be hot with fever or passion; to be ill. Aor. अज्वारीद् Caus. ज्यरयाति, अजिज्यरत् Pass. ज्यर्यते अज्यरि, अज्यारि, Deri. जूर्ण.

ज्यल् (Set) 1 P. दीक्षी । to blaze; to glow; to shine, Aor. अज्यालीद्, Caus. ज्यलयति—ते, ज्यालयति—ते, (but with प्र प्रज्यलयति—ते). Pass. ज्यत्यते, भज्यति or अज्यालि. Deri प्रज्यल्प.

झद् (Set) 1 P. संपाते । to become matted together (as hair), to become confused or entangled. Aor. अझटीद् or अझाटीद्.

झम् (झसु-Set) 1 P. अदने । to eat; to consume. Aor. अझमीद् Deri. झांत, झमित्या or झांत्या, झामिर्तु.

झर्म् (Set) 1 P. परिमापण-हिंसा-तर्जनेतु । to speak; to hurt, injure or kill; to menace. Aor. भझर्मीत्.

झप् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt, injure or kill.

झप् (झप् Set) 1 U. आदान—संवरणयोः । to take, to put on or wear- Aor. अझपीद्, अझापीद्, अझपिट्.

टंक् (Set) 1 P. बंधने । to bind.

टल् (Set) 1 P. धेहृत्ये । to be confused. Aor. अटालीद्.

टिक् (टिक्-Set) 1 A. गतौ । to go; टेकते. Caus. टेकयति-ते. अटिटेकत-त.

टीक् (टीक्-Set) 1 A. गतौ । to go, to resort to. टीकते Caus. टीकपति-ते. अटिटीकत-स.

टोक् (टोक्-Set) 1 A. गतौ । to go.

द्वल् (Set) 1 P. वैकृच्ये । to be confused, Aor. अद्वालीत्.

डी (डी-डू—Set) 1 A. विहायसागतौ । to fly; to pass through the air; Act. डयते, डिडचे, डिडिचपे, डयिताहे, डयिष्प्यते, अडयिष्प्यत, अडयिष्ट, डायिपीय. Pass. डीयते, डयिष्प्यते or डायिष्प्यते. अहायि Caus. डाययति—ते. अडीडयत्—त. Desid. डिडयिपते. Deri. डयित. डयित्वा. डयितुं.

ढौक् (ढौक्—Set) 1 A. गतौ । to go, to approach. P. छुढौक, Caus. ढौक्यति—ते. अङुढौकत्—त Deri. उपढौक्य. छुढौकान.

तक् (Set) 1 P. हसने—सहनेच । to laugh at; to bear, to fly or rush upon, Aor. अतकीत् or अताकीत्.

तक्ष् (तक्ष्—Wet) 1 P. तनूकरणे । to cut off; to make thin; to wound, to form; Act. तक्षति, तत्क्ष, तत्क्षिथ or तत्क्ष, तक्षितास्मि or तष्टास्मि, तक्षिष्प्यति or तक्ष्यति, अतक्षिष्प्यत् or अतक्ष्यत्, अतक्षीत् or अताक्षीत्, तक्ष्यासं. Pass. तक्ष्यते, तक्षिष्प्यते or तक्ष्यते, अतक्षि Caus. तक्षयति—ते, अततक्षत्—त, Desid. तितक्षिपाति or तितक्षति Deri. तष्ट. तक्षितव्य or तष्टव्य, तक्षितुं or तष्टुं. तक्षित्वा or तष्टा, संतक्ष्य.

तक्ष् (Set) 1 A. त्वचने—संवरणेच । to eat; to pare, to cover; Aor. अतक्षीत्,

तंक् (तंकि—Set) 1 P. कृच्छ्रजीवने । to live in distresss.

तंग् (तंगि—Set) 1 P. गतौ स्खलने कंपनेच । to go; to stumble; to tremble.

तंच् (तंच्चु—Set) 1 P. गतौ । to go. Deri. तक्त. तंचित्वा or तक्त्वा. तंचितुं.

तद् (Set) 1 P. उच्छ्राये । to be raised, to rise, to groan, Aor. अतटीत् or अताटीत्.

तंड् (तंडि—Set) 1 A. ताडने । to strike.

तन् (तनु—Set) 1 P. अद्वोपकरणयोः । to confide in, to assist; to pain with disease, to be harmless, to sound, Aor. अतनीत् or अतानीत्. Deri. तत, तनित्वा or तत्वा, तनितुं.

तंद् (तादि a sautra root) 1 P. अशसाद्रे—मोहेचः to be exhausted, to be disturbed in mind.

तप् (Anit) 1 P. संतापे : to shine, to be hot; to make hot, to suffer pain, to injure or hurt, to undergo, to perform penance (A. with a limb of the agent's body for its object.) Act. तप्ति-ते, तताप-तेपे, तेपिध, ततप्य, तप्तार्मि-हे, तप्त्यति-ते, अताप्सीत्. अतप्त तप्यासं. Pass. तप्यते, तप्यते, अतप. अतापि Caus. तापयति-ते, अतीतपत्-त, Desid. तितप्तस्ति-ते. Deri. तप्त, तप्तुं, तप्त्या. संतप्य, सेपिधस्, तेपान.

तय् (तय—Set) 1 A. गतौ : to go.

तर्ज् (Set) 1 P. भर्त्सने : to threaten, to terrify, to scold, to mock.

तर्द् (Set) 1 P. फूसायाम् : to injure, to hurt or kill.

तंस् (तसि-Set) 1 P अलंकरणे : to decorate (also A. when Vedic) to shake, to pour out, to request.

ताप् (तायू—Set) 1 A संतान-पालनयोः : to spread, to protect, to preserve, Caus. तापयति—से. अततापत्-त.

तिक् (तिङू—Set) 1 A. गतौ to go or move, तेकते. Caus. तेकयति-से. अतितेकत्-त.

तिज् (तिज—Set) 1 A. निशाने : to whet, Act. तेजते, तितिमे, सेजिताहे, सेजिष्यते, अतेजिट, सेजिपीय. Pass तिजयते, तेजिष्यते. अतेजि. Caus. तेजयति-ते, अतीतिजत्-त. Desid. तितेजिपते or तितिजिष्यते, Deri. तिजित, तिजित्वा or तेजिष्या, तेजिर्तुं.

तिज् (तिज—Set) 1 A. क्षमायां : to endure or bear patiently. Act. तितिक्षते, अतितिक्षत, तितिक्षतां, तितिक्षेण, तितिक्षांचके, तितिक्षिताहे, सितिक्षिष्यते. अतितिक्षिष्यत. अतितिक्षिट, तितिक्षिपीय, Pass तितिष्यते, तितिक्षिष्यते अतितिक्षि, Caus तितिक्षयति-ते, अतितिक्षत्-त, Desid. तितिक्षिष्यते, Deri. तितिक्षित, तितिक्षिर्तुं, तितिक्षित्वा.

तिष् (तिषू—Anit) 1 A. क्षरणे : to drop, to ooze, Act. तेषते, अतेषत, तेषतां, तेषेय, तितेपे, तेषाहे, तेष्यते, अतेष्यत, अतिष, तिषसीय,

Pass. तिष्यते, तेष्यते, अतेषि, Caus. तेष्यति—ते, अतितेषत्—त,

Desid. तितिष्यते, Deri. तिस, तेष्टुं, तिष्यता, तेष्यान, तितिषान.

तिल् (Set) 1 P. गतौ । to go. तेलति.

तिल् (Set) 1 P. गतौ । to go तिलति.

तीक् (तीक्-Set) 1 A. गतौ । to go. तीकते. Caus. तीकयात्—ते, अतीतीकत्—त.

तीव् (Set) 1 P. स्थौत्ये । to be strong or fat or corpulent

तुज् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt, injure or kill. तोजति.

तुंज् (तुजि-Set) 1 P. प्राप्ण-हिंसा-बलीदान-निक्रेतन-पालनेषु । to reach, to kill, to be strong, to take, to dwell, to protect to clothe, to strike, to push, to emit, to incite, to give.

तुड् (तुड्-Set) 1 A. तोडने । to split, to push, to injure, to hurt, Caus. Aor. अतुतोडत्-त.

तुड् (तुडि-Set) 1 P. अनादरे । to disregard, to condemn.

तुड् (तुडि-Set) 1 A. तोडने । to press out, to break.

तुप् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. तोपति.

तुफ् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. तोफति.

तुभ् (तुभ्-Set) 1 A. हिंसायाम् । to injure hurt or kill. तुतुभे, Aor. अतुभत् or अतोभिष्ट.

तुंप् { Set } 1 P. हिंसायाम् । to injure; hurt or kill. Bene, तुंप् { Set } तुप्यात्, तुप्यत्. Pass. तुप्यते, तुप्यते.

तुंब् (तुबि-Set) 1 P. अर्दने । to distress, to hurt.

तुर्व् (तुर्वि-Set) 1 P. हिंसामाम् । to kill तु-तुर्वति, तुतुर्व-तुर्व, तु-तुर्वितास्मि, तु-तुर्विष्यति, अतुर्वात्-अतुर्वित्, तु-तुर्व्यासं.

तुस् (Set) 1 P. शब्दे । to sound.

तुह् (तुहिर-Set) 1 P. अर्दने-वयेच । to hurt, to kill, to pain, Aor. अतुहत् or अतोहीत्.

तुड् (तुड्-Set) 1 P. तोडने—अनादरेच । to split, to disregard. Caus. Aor. अतुतूडत्—त.

तूल् (Set) 1 P. निष्कर्षेऽः । to weigh, to measure.

तूष् (Set) 1 P. तुष्टी । to satisfy or to be satisfied,

तृक् (Set) 1 P. गतौ । to go.

तृ (Set) 1 P. गृधन-तरणयोः । to swim, to cross over, to float, to surmount; to master completely, to fulfil, to escape from, Act. तरति, ततार, तेरिथ, तरितास्मि or तरीतास्मि, तरिष्यति or तरीष्यति, अतरिष्यत् or अतरीष्यत्, अतारित्, तीर्यासं, Pass. तीर्यते, तरिष्यते or तरीष्यते or तारिष्यते, अतारि, Caus. तारणति—ते, अतीतरद्-त. Desid. तितीर्षति or तितरिषति or तितरीषति. Deri. तीर्ण, तरितव्य or तरीतव्य, तरितुं, or तरीतुं, कीर्त्वा, उक्तीर्ण, तरत्-तरिष्यन् or तरीष्यत्, तितीर्षस्.

तेज् (Set) 1 P. पालने । to protect.

तेष् (तेष्टु-Set) 1 A. क्षरणे-कंपनेच । to ooze, to shake. Caus. Aor. अतितेष्टत्-त.

तेद् (तेहु-Set) 1 A. देवने । to lament; to play, Caus. Aor. अतितेवत्-त.

तोड् (तोहृ-Set) 1 P. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अतु-तोहृत्-त.

त्यज् (Anit) 1 P. हानौ । to abandon, to leave, to quit, to let go, to renounce, to except, to distribute, to disregard, Act. त्यजति, तत्यज, तत्यजिय, तत्यक्ष्य, त्यक्तास्मि, त्यक्ष्यति. अत्याक्षीत्, त्यज्यात्, Pass. त्यज्यते, त्यक्ष्यते, अत्याजि, Caus. त्याजयति-ते, अतित्यजत्-त, Desid. त्रित्यक्षाति, Deri. त्यक्त, त्यक्त्वा, त्यक्तुं, संतज्य, तत्यज्वस्.

अब् (Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अब्रखीत् or अब्राखीत्.

ब्रंक् (ब्रङ्गि-Set) 1 A. गतौ । to go.

ब्रंख् { ब्रंखि } { ब्रग्मि } Set 1 P. गतौ to go.

ब्रंद् (ब्रदि-Set) 1 P. चेष्टायाम् । to act; to try; to be busy or active.

ब्रप् (ब्रप्तु-ष्—Wet) 1 A. लज्जायास् । to be ashamed or abashed; to be embarrassed, Act. ब्रपते, ब्रेपे, ब्रेपिषे, ब्रेप्से, ब्रपिताहे—ब्रप्ताहे, ब्रपिष्यते,—ब्रप्स्यते, अब्रपिष्यत or अब्रप्स्यत; अब्रपिष्ट—अब्रस्, ब्रपिषीय—ब्रप्सीय, Pass. ब्रप्यते, ब्रपिष्यते or ब्रप्स्यते, अब्रापि, Caus. ब्रपयति-ते, अतिब्रपत्-त, Desid. तिब्रपिषते or तिब्रप्सते, Deri. ब्रस्, ब्रपितव्य or ब्रप्सव्य, ब्रपितुं or ब्रप्सुं, ब्रपित्वा or ब्रप्स्वा, ब्रेपाण.

ब्रंस् (ब्रसि—Set) 1 P. भाषायास्—दीप्तौच । to speak; to shine.

ब्रिख् (ब्रिसि—Set) 1 P. गतौ । to go.

ब्रूप् { डुङ्फ् { ब्रूप् { ब्रूफ् { Set 1 P. } हिंसायास् । to kill, injure or hurt.

ब्रै (ब्रै-इ—Anit) 1 A. पालने । to protect. Act. ब्रायते, तब्रे, तव्रिषे, ब्राताहे, ब्रास्यते, अब्रास्यत, अब्रास्त, ब्रासीय, Caus. ब्रापयति-ते, अतिब्रपत्-त, Desid. तिब्रासते, Deri ब्रात or ब्राण, ब्रातुं, ब्रात्वा, परिब्राय.

ब्रौक् (ब्रौकुं—Set) 1 A. गतौ । to go Caus. Aor. अतुब्रौकत्-त.

त्वक्ष् (त्वक्ष्म्—Wet) 1 P. तनूकरणे । to make thin. (forms are similar to तक्ष्-त्व. being substituted for त).

त्वंग् (त्वंगि—Set) 1 P. गतौ कंपनेच । to go; to tremble.

त्वंच् (त्वंचु—Set) 1 P. गतौ । to go; Bene. त्वच्यासं Pass. त्वच्यते Deri. त्वक्त, त्वंचित्वा or त्वक्त्वा, त्वंचितुं.

त्वर् (जि—त्वरा—Set) 1 A. संभ्रमे । to hurry; to make haste; Caus. त्वरयति-ते, अतत्वरत्-त, Pass. त्वर्यते, अत्वारि or अत्वरि Deri. त्वरित, दूर्ण.

त्विष् (त्विष—Anit) 1 U. दीप्तौ । to shine; to glitter. Act. त्वेषति-ते, तित्वेष—तित्विषे, त्वेषास्मि—हे, त्वेक्षति-ते, अत्वेक्ष्यत्-त, अत्विक्षत्-त, त्विष्यासं—त्विषीय, Desid. तित्विक्षति-ते, Deri. त्विष्ट त्वेषुं, त्विष्टा.

त्सर् (Set) 1 P. छद्यगतौ । to creep; to crawl; to proceed crookedly or fraudulently.

शुर्व् (शुर्वा—Set) 1 P. हिंसापास् । to injure, hurt or kill; शु-थृष्टिति
तुशुर्व-तुर्थृव्, शु-यूर्वितास्मि, शु-यूर्विष्यति, अशु-यूर्वीत्, शृत्यासं.

दश् (दक्ष—Set) 1 A. वृद्धौ शीघ्रार्थेच । to increase, to do or act
quickly.

दक्ष् (दक्षः घटादिः—Set) 1 A. गतिहिंसनयोः । to go; to kill; Caus.
दक्षयति—ते, अददक्षत्—त, Pass. दक्षयते, अदक्षिः or भदक्षिः.

दद् (ददु—Set) 1 A. दाने । to give; to offer; to present. Perf. दददे,
Caus. दादयति—ते, अदीददत्—त.

दध् (दधु—Set) 1 A. धारणे । to hold; to possess. Perf. दधे.

दंश् (दशि—Anit) 1 P. दशने । to bite; to sting; दशति, अदशत्,
दशतु, दशेयं, दर्शन, ददंशिथ or ददंष्ट, दंष्टास्मि, दंक्षयति, अदंक्षयत्,
अदांक्षीत्, दश्यासं, Pass. दश्यते, दंक्षयते. अदंशि, Desid. दिदंक्षति,
Deri. दट्, दंष्टु, दट्टा, उपदश्य.

दय् (दयु—Set) 1 A. दान—गति—रक्षण—हिंसादाऽदानेषु । to pity.
to give; to go; to protect; to kill; to take. दयते, दयांचके
Caus. दाययति—ते, अदीदयत्—त.

दल् (Set) 1 P. विशरणे । to break; to split; to expand, to
open; Caus. दलयति—ते, or दालयति—ते, अदीदलत्—त.

दह् (Anit) 1 P. भस्मीकरणे । to reduce to ashes; to burn; to
scorch; to torment. Act. दहति, दवाह, देहिथ, ददग्ध, दग्धास्मि,
धक्षयति, अधाक्षीत्, दश्यासं .Pass. दश्यते, धक्षयते, अदाहि. Caus.
दाहयति—ते, अदीदहत्—त, Desid. दिधक्षति, Deri. दग्ध—दग्धवा,
संदहा, दग्धुं.

दा (दा-ण—Anit) 1 P. दाने । to give. 'with सम् A.' Act.
यच्छति—ते, अयच्छत्—त, यच्छतु, यच्छतां, यच्छेय—य, ददौ—दे,
ददिथ, ददाथ, ददिष्प, दातास्मि—हे दास्यति—ते, अदास्यत्—त,
अदात्, अदित, देयासं, दासीय, Pass. दीयतं, दास्यते or दायिष्यते,
अदायि, Caus. दापयति—ते, अदीदपत्—त, Desid. दित्साति—ते
Deri. दत्त, दातय, देय, दातु, दत्वा, संदाय, यच्छत्, यच्छमान,
दास्यत्, दास्यमान, ददिवस्, ददान.

दान् (दान् Set) 1 U. खंडने-आर्जविच । to cut off; to straighten, Act. दीदांसति—ते, दीदांसांचकार—चक्रे, दीदांसितास्मि—हे, दीदांसिष्यति—ते. अदीदांसित्, अदीदांसिष्ट, दीदांस्यासं, दीदांसिपीय, Pass. दीदांस्यते, अदीदांसि, Caus. दीदांसयति—ते, अदीदांसत—त, Desid. दीदांसिपति—ते, Deri. दीदांसित्, दीदांसितुं, दीदांसित्वा. .

दाय् (दाय्—Set) 1 A. दाने । to give; Caus. Aor. अददोयत्—त.

दाश् (दाश्—Set) 1 U. दाने । to give; to offer an oblation; Caus, Aor. अददाशत्—त.

दास् (दास्—Set) 1 U. दाने । to give, Caus. Aor. अददासत्—त.

विन्द् (विन्दि—Set) 1 P. प्रीणने । to be glad or pleased, to gladden, to please.

दिव् (दिवु—Sev) 1 P. देवने । to lament; देवति. Deri. देवित्वा or दूत्वा.

दीक्षा (दीक्षा—Set) 1 A. मौण्डे-ज्योपनयन—नियम—त्रतादेशेषु । to be shaved; to perform a sacrifice, to invest with a sacred thread; to practise self-restraint; to teach religious observances; to prepare oneself for the performance of a sacred rite; to dedicate oneself to.

दु (Anit) 1 P. गतौ । to go; Act. दवति, दृदाव, दोतास्मि, दोष्यति, अदौषीत्, दूयात्, Deri. दून, दूत्वा, दोतुं.

दुर्ब् (दुर्बा—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill; Act. हु-दूर्वति, Deri. दूर्त.

दुह् (दुहिर्—Set) 1 P. अर्दने । to injure, hurt or kill; Aor. अद्वहत् or अदोहीत्.

दृश् (Set) 1 P. संदीपने । to light; to kindle; to inflame; दर्शति.

दृभ् (Set) 1 P. धंथे । to tie; to string:

दृश् (दृशिर्—Anit) 1 P. प्रेक्षणे । to see; to behold; to visit; to learn, to investigate; (with सं A. to see well; to behold) Act. पश्यति—ते, अपश्यत्—त, पश्यतु—तां, पश्येय—य, ददर्श—ददृशे; ददर्शिथ or दद्रश्च—ददृशिषे, प्रश्यास्मि—हे, प्रश्यति—ते, अप्रश्यत्—त अदर्शत् or अप्राक्षीत्—अदृष्ट, दृश्यासं—दृक्षीय, Pass. दृश्यते, प्रश्यते or दर्शिष्यते, अदार्शि, Caus. दर्शयति—ते, (But दर्शयते only when

reflexively used), अशीदृष्टता-त् or अददर्शता-त् Desid. दिरुक्षते Deri. दृष्ट, द्रष्टव्य, दृष्ट, द्रष्टुं दृष्टा, दंदृष्टय, पश्यत्-मान, प्रश्यत्-माण, दहृभस् or दहृश्यत्-सहृशान.

दृह (Set) 1 P. दृद्धोऽ। to increase; to prosper; to fasten; to be firm.

दृह (दृहि-Set) 1 P. The same as above.

दृ (Set-पटादि:) 1 P. भये॑। to fear; दराति, ददार, दीरितारिम-दरी-तारिम, दरिप्यति, दरीप्यति, भदरीतु, दीर्यासं, Caus. दरयति-से, अदी-दरन्-त. Deri. दर्णि.

दे (दे-ह—Anit) 1 A. रक्षणे॑। to protect; Act. दयते, दिग्ये, दाताहे, दास्यते, अदिस, अदियाः, भदिहुं, आदिवि, दासीय, Pass. दीप्तेते, अदायि, Caus. दापयति-ते, अदीपित्, Desid. दित्सते, Deri. दत्त, दातुं, दरया, दयमान, दास्यमान, दिग्यान.

देव (देव—Set) 1 A. देयने॑। to play, to sport; to liment. Caus. Aor. अदिदेयत्-त.

दे (दे-प—Anit) 1 P. शोपने॑। to purify; to cleanse, to be purified; Act. दापाति, अदायत्, दापत्, दायेयं, Pro. P. दयत्.

दुत (दुत—Set) 1 A. दीप्ति॑। to shine; to be bright; घोतते, दिग्युते, अघुतद् or अघोतिष्ठ, Caus. घोतयति-ते, अद्घुतद्-त, Desid. दिग्युतिपते or दियोतिपते Deri. दुतित or घोतित, विघुत्य, दिग्युतान.

धे (Anit) 1 P. न्यज्ञरणे॑। to despise; to disfigure, Act. भेन, यायासं or देयासं.

द्रम् (Set) 1 P. गत्ती॑। to go; to run.

द्राघ् (द्राघृ—Set) 1 P. शोपणालमर्थ्योः॑। to become dry; to be able; to prevent; to adorn. Caus. Aor. अद्द्राघत्-त.

द्राघ् (द्राघृ—Set) 1 A. सामर्थ्ये॑—आयानेच॑। to be able; to stretch; to exert oneself; to be weary; to vex; to wander about; Caus. Aor. अद्द्राघत्-त.

द्रांक् (द्राक्षि-Set) 1 P. कांक्षायाम्—घोरवासितेच । to desire, to utter a discordant sound.

द्राङ् (द्राङ्-Set) 1 A. विशरणे । to cut, to split. Caus. Aor. अद्वाङत्—त.

द्राह् (द्राह्—Set) 1 A. निद्राक्षये । to wake. Caus. Aor. अद्वाहत्—त.

हु (Anit) 1 P. गतौ । to go, to flow, to run; to retreat, to melt; to attack, to rush. Act. द्रवति, हुद्राव, हुष्ठोथ, द्रोतास्मि, द्रोष्याति, अहुहुवत्, हृयासं, Caus. द्रावयति only. अद्वद्रवत् or अदिद्रवत्, Desid. हुदूषति (दिद्रावयिषाति or हुद्रावयिषति is the Desid. of the Caus. form).

द्रेक् (द्रेक्-Set) 1 A. शब्दोत्साहयोः । to sound; to show joy; to be exhilarated. Caus. Aor अदिद्रेकत्—त.

द्रै (Anit) 1 P. स्वप्ने । to sleep; (mostly with नि) Bene. द्रायात् or द्रेयात्, Caus. द्रापयति—ते, अदिद्रपत्—त. Deri. द्राण, द्रात्वा, द्रातुं, निद्राय.

हृ (Anit) 1 P. संवरणे अंगीकृतौच । to cover, to appropriate.

धंण् } (Set) 1 P. शद्वे । to sound, Aor. अधणीत् or अधाणीत्, धन् } अधनीत् or अधानीत्.

धन्व् (धवि-Set) 1 P. गतौ । to go.

धाव् (धावु—Set) I U. गति-शुद्धयोः । to run; to flow, to cleanse, to wash. Caus, Aor. अदीधवत्—त. Deri. धावित or धौत, धावितुं, धावित्वा or धौत्वा.

धिभ् (धिभ्—Set) 1 A. संदीपन-क्लेशन-जीवनेषु । to kindle, to be harassed or weary, to live.

धिन्व् (धिवि—Set) 1 P. प्रीणने । to please, to delight. (This root is conjugated as धि of the 5th conjugation.) Act. धिनोति, धिन्वन्ति, धिनुवः-धिन्वः अधिनोत्, अधिनवे, धिनोतु, धितु, धिनवाम, धिनुयां.

धुक्ष् (धुक्ष—Set) I A. संदीपन-क्लेशन-जीवनेषु । to kindle; to be harassed or weary, to live.

धुर्द् (धुर्वा—Set) 1 P. धिसायाम् । to injure, hurt or kill, धु-पूर्वति, Deri. धृत्.

धू (Set) 1 U. कंपने । to shake, to excite, धवति-ते. Caus. धूतंपति, also धाययति, अद्धुनत्, also अदृष्यत्.

धूर् (Set) 1 P. संतापे । to heat, to fumigate, to perfume, to be heated, Act. धूपापति, दुधूप or धूपायांचकार, दुधूपित्र or धूपायांचकर्त्त, धूपितातिम् or धूपादितातिम्, धूपित्यति or धूपावित्यति, अधूपित्यत् or अधूपावित्यत्, अधूर्णत् or अधूपार्णत्, धूप्यासं or धूपाय्यासं Pass. धूप्यने or धूपाय्यते, धूपित्यते or धूपावित्यते, अधूपि or अधूपापि. Caus. धूपयति-ते or धूपाययति-ते, अदृष्येष्ट —त or अदृष्यपायद—त. Desid. दुधूपिति or दुधूपापिति Deri. धूपित or धूपायित, धूपितुं or धूपायितुं, धूपित्या or धूपायित्या, दुधू-प्यस् or धूपायांचलयस्.

धृ (धृ-अन्त-Anit) 1 U. धारणे । to hold, to support, to possess, to keep, to seize, to place, धरति—ते, Beno. ध्रियासं—धरीय, Pass. ध्रीयते, Caus. धारयति-ते, अदीपरद—त.

धृज् { Set
धृज् { धृजि-Set } 1 P. गतो । to go.

धृष् (Set) 1 P. प्रसहने । to come together, to hurt or injure, to offend.

धे (धे-ह-अन्त) 1 P. पाने । to suck, to drink, to draw, Act. धयति—दधौ, धयिथ, दधाय, धातातिम्, धास्यति, अधात् or अदपत् or अधासीत्, धेयासं, Pass. धीयते, धास्यते or धाविष्यते, अधायि, Caus. धापयते, अदीधिपत, Desid. धित्तति, Deri. धीत, धातु, धीत्वा, संधाय.

धोर् (धोर्म-Set) 1 P. गतिचाहुये । to go quickly, to run, to trot; to be skilful, Caus. Aor. अदृधोरत—त.

धमा (Anit) 1 P. शादाग्निसंयोगयोः । to blow; to breathe out, to produce sound by blowing, to blow a fire, to manufacture by blowing. Act. धमति, अधमत्, धमतु, धमेयं, दधमी, धमातातिम्, धमास्याति, अधमास्यत्, अधमासीत्, धमायासं or धमेयासं, Caus.

धमापयति-ते, अदिधमपत्-त, Desid. दिधमासंति, Deri. आधमाय, धमत्, धमास्यत् दधिमवस्.

झै (Anit) 1 P. चिन्तायाम् । to think of, to meditate, to recollect. Act. ध्यायति, अध्यायत्, दध्यौ, दध्याथ or दधियथ, ध्यातास्मि, ध्यास्यति, अध्यास्यत्, अध्यासीत्, ध्यायासं or ध्येयासं Pass. ध्यायते, ध्यास्यते or ध्यायिष्यते, अध्यायि, Caus. ध्यापयति-ते, अदिध्यपत्-त, Desid. दिध्यासंति, Deri. ध्यात, ध्यातुं, ध्यात्वा, अनुध्याय, ध्यायत्, ध्यास्यत्, दधियवस्.

अच् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अध्रजीत् or अध्राजीत्.

अंच् (ध्रजि-Set) 1 P. गतौ । to go.

अण् (Set) 1 P, शब्दे । to sound as a drum or other instrument. Aor. अध्रणीत् or अध्राणीत्.

अस् (Set) 1 P. उड्छे to glean, Aor. अध्रसीत् or अध्रासीत्.

आग् (ध्राग्वृ-Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to be dry, to be able. Caus. Aor. अदध्राग्वत्-त.

आय् (ध्राघृ-Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able or competent. Caus. Aor. अदध्राघत्-त.

आंक् (ध्राक्षि-Set) 1 P. काक्षायाम् घोरवासितेच । to desire; to crow; to crow.

आङ् (ध्राङ्-Set) 1 A. विशरणे । to divide; to split, Caus. Aor. अदध्राङ्त्-त.

अध्रेज् (Set) 1 P. गतौ to go.

धु (Anit) 1 P. स्थैर्ये 1 to be firm. ध्रवति.

धेक् (ध्रेक्-Set) 1 A. शङ्खोत्साहयोः । to sound; to be filled with joy. Caus. Aor. अदध्रेकत्-त.

धै (Anit) 1 P. तुसौ । to be pleased. Bene. ध्रायात्, ध्रेयात्.

ध्वज् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अध्वजीत्, अध्रजीत्.

ध्वंज् (ध्रजि)-Set 1 P. गतौ । to go.

धश्ञ् (Set) 1 P. शब्दे । to sound; Aor. अध्रणीत्: अध्राणीत्.

ध्वनि (Set) 1 P. शब्दे to sound; Caus. to ring (a bell) धंटा॑
ध्वनयति—ते. to cause, to articulate indistinctly ध्यानयति—
—ते (अस्पटाह्यरसुषारयतोर्यर्थः) P. P. ध्वनित, ध्यानत् (darkness)

धंसु (धंसु-Set) 1 A. अप्रसंसने गतीच । to fall down; to perish;
to go, Deri. धसत, धंसित्या or धस्त्या, विधस्य, धंसितुं.

ध्वाक्षर (ध्वाक्षि-Set) 1 P. कांक्षायांपोरयासितेच । to desire; to
caw; to crow.

धृ (Anit) 1 P. धूर्छुने । to bend; to kill.

नक्षर (णक्ष-Set) 1 P. गती । to go. Aor. अनक्षीत.

नखर (णर-Set) 1 P. गती । to go. Aor. अनखीत् or अनाखीत्.

नंख (णसि-Set) 1 P. गती । to go.

नद (णट-Set) 1 P. सृतो नाट्येच । to dance; to act (as a dramatic
part) Aor. अनटीत् or अनाटीत्. Caus. नटयति-ते. also
नाटयति-ते in the sense of 'to act'. अनीनटत्-स. Pass. Aor.
अनटि, अनाटि.

नद्द (णद-Set) 1 P. शब्दे । to sound; to roar; to thunder;
Aor. अनदीत् or अनादीत्, Caus. नादयति—ते. Deri. नाय, प्रणय-

नंद (हुनदि-Set) 1 P. समृद्धो । to be glad or satisfied.

नभ् (णभ—Set) 1 A. हिंसायामभावेति । to destroy, to perish.

नम (णम-Anit) 1 P. प्रदृत्ये शब्देच । to salute; to sink; to bend;
to sound; नमति, ननाम, नेमिष्य or ननंथ, नंतास्मि, नंस्यति, अनं-
स्यत्, अनंसीत्, नम्यासं Pass. नम्यते, नंस्यते, अनामि also-
अनंस्त, अनंसि, Caus. नमयति-ते or नामयति-ते, (but with
any preposition नमयति-ते as उक्तमयति-ते), अनीनमद-त्त,
Desid. निनंसति Deri. नत, नंतव्य, नम्य, नंतुं, नत्या, विनम्य or
विनत्य, नमत, नंस्यत्, नेमिष्यस्.

नप् (णय-Set) 1 A. गती । to go.

नर्द्, (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to roar.

नल् (णल-Set') 1 P. गंधेबंधनेच । to smell; to bind.

नस् (णस्-Set) 1 A. कौटिल्ये । to be crooked.

जायु { नाशु } (Set) 1 P. यांचोपतापैश्वर्याङ्गीःषु to ask; to harass;
नाधु { नाशु } to be master; to bless. (always A. in the last
sense). Caus. Aor. अननाथत्-त, अननाधत्-त.

नास् (णास्-Set) 1 A. शब्दे । to sound; Caus. Aor. अननासद्-त.

निक्ष (णिक्ष-Set) 1 P. चुंचने । to kiss.

रिद् (णिद्-Set) 1 U. कुत्सा—संनिकर्षयोः । to ridicule, to reach;
Caus. Aor. अनिनेदत्-त.

रिद् (णिदि-Set) 1 P. कुत्सायां । to blame; to censure; to condemn.

रिन्व (णिवि-Set) 1 P. सेचने—सेवनेच । to sprinkle; to attend.

रिश् (णिश-Set) 1 P. समाधौ । to meditate upon;

रिष् (णिष-Set) 1 P. सेचने । to sprinkle, to moisten;

री (णी-भ्र-*Anit*) 1 U. प्रापणे । to lead; to carry; to bring; to
pass, to spend; to trace; Act. नयति-ते; निनाय-निन्ये, निनेत्र or
निनियथ-निन्यिषे, नेतास्मि-हे, नेष्यति-ते, अनेभवत्-त, अनैषीत्—अनेष्ट.
नीयासं-नेषीय, Pass. नीयते, नेष्यते or नायिष्यते, अनायि, Caus.
नाययति-ते, अनीनयत्, Desid. निनीषति-ते, Deri. नीत, नेतुं, नीस्वा.

रील् (णील-Set) 1 P. वर्णे । to be of a dark colour; to dye dark.

रीव् (णीव-Set) 1 P. स्थौल्ये । to become fat.

रृ (Set) नये । to carry; नरति.

रेद् (णेद्-Set) 1 U. कुत्सासक्षिकषयोः to censure; to be near. Caus.
Aor. अनिनेदत्-त.

रेष् (णेष्-Set) 1 A. गतौ । to go, Caus. Aor. अनिनेषत्-त.

रह् (Set) 1 P. परिव्रेहे । to seize; to accept, to take aside.

रच् (डु-पच्-ष्-*Anit*) 1 U. पाके । to cook; to bake, to burn; to
digest, to ripen, to develop, (A. when meaning to cook for
oneself) Act. पपाच, पेचे, पेचिथ or पपक्थ, पेचिषे, पक्तास्मि-हे,
पक्ष्यति-ते, अपक्ष्यत्-त, अपक्षीत्, अपक, पच्यासं, पक्षीय, Pass.
प्रच्यते, प्रक्ष्यते, अपाचे, अपक्षि, Caus. पाचयति—ते, अपीपचत्-त,

Desid. विपक्षति-ते, Deri. पक्त, पाक्य, पक्तुं, पक्त्वा, पाक्त्रम् (ripened, matured, cooked).

पञ्च् (पञ्चि-Set) 1 A. व्यक्तीकरणे । to make clear.

पद् (Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अपटीत् or अपाटीत्.

पद् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि, लिखिताक्षरवाचनेच । to declare, to mention, to cite, to study, to read, to recite, Aor. अपटीत् or अपाटीत्. Caus. पाठ्यति-ते.

पण् (पण-Set) 1 A. व्यवहारे । to transact business, to deal in, to barter, to bet, to stake,

पण् { Set } 1 P. (A. when without आप्) स्तुतौ । to praise, पणायति, अपणायत् पणायतु, पणायेयं, पणायांचकार or पेणे, पणायितास्मि or पणिताहे, पणायिष्यति or पणिष्यते. अपणायिष्यत् or अपणिष्यत्, अपणायीत् or अपणिष्ट, पणाय्यासं or पणिषीय. Pass. पणाय्यते or पण्यते, अपणायि, अपणि, or Caus. पणाययति-ते or पणायति—ते, Desid. विपणायिषति or विपणिषते. Deri. पणायित or पणित, पणायितुं or पणितुं, पणायित्वा or पणित्वा.

पद् (पड़ि-Set) 1 A. गतौ । to go.

पद् (पत्ति-Set) 1 P. गतौ । to fall, to fly, to alight, to sink, to be degraded, to attack. Aor. अपन्तत्, Desid. विपत्तिषति or विन्सति.

पृथ् (पृथे-Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अपर्थत्.

पथ् (पथ—Set) 1 A. गतौ । to go.

पर्द् (पर्द—Set) 1 A. कुत्सिते शङ्खे । to break wind.

पर् { Set } 1 P. गतौ । to go.

पर्व् (Set) 1 P. पूर्णे । to fill.

पल् (Set) 1 P. गतौ । to go.

पा (Anit) 1 P. पाने । to drink, to feast on, to swallow up, Act. पिवति, अपिवत् पिवतु, पिवेयं, पपौ, पमिथ or पपाथ, पातास्मि, पास्यति, अपास्यत्, अपातं, पेयासं, Pass. पीयते, Caus. पाययते-पाययति (when not conveying a reflective sense, as बत्सान्यापययतिपयः), अर्पीप्यत or अर्पीप्यत्. Desid. पिपास्ति. Deri. पीत, पेय, पातुं, पीत्वा, निपाय, पिवत्.

पिट् (Set) 1 P. शट्टूसंघातयोः । to sound; to assemble; to heap together.

पिट् (Set) 1 P. हिंसाक्षेपशनयोः । to injure; to kill; to feel pain

पिड् (पिडि—Set) 1 A. संघाते । to roll into a lump; to heap; to unite.

पिन्च् (पिवि—Set) 1 P. सेचने सेवनेच । to sprinkle; to serve.

पिस् (पिस्ति—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिपेसत्-त.

पील् (Set) 1 P. प्रतिष्ठेभे । to check; to impede; to obstruct.

पीव् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to be fat or thick.

षुड् (षुडि—Set) 1 P. मर्दने । to grind.

षुंड् (षुडि—Set) 1 P. खंडने । to grind, to pound.

पुंश् (पुथि—Set) 1 P. हिंसासङ्कृशनयोः । to kill, to suffer pain.

पुर्व् (Set) 1 P. पूरणे । to fill; पुर्वति.

हुल् (Set) 1 P. महत्वे । to be great or large; to be lofty or high, to be heaped up.

पुष् (Set) 1 P. पुष्टौ । to nourish, to develop, to support; to enhance, to get, Desid. पुषुपिष्टि or पुषोपिष्टि. Deri. पुषित or पोषित, पोष्य, पोषितुं, पुषित्वा or पोषित्वा.

पू (पूङ्क—Set) 1 A. पवने । to purify to clean from chaff, पवते, अपवत्, पवतां, पवेय, पुपुवे, पवित्रहे, पविष्यते, अपविष्ट, अपविषि. पविषीय, Pass. पूयते or पाविष्यते अपावि, अपविषि or अपाविषि, Caus. पावयति—ते, अपीपवत्—त, Desid. पिपविषते, Deri. पूत or पवित, पवय or पावय, पवितुं, पवित्वा or पूत्वा, पवमान, पविष्यमाण, पुपुवान.

दूर् (दूरी—Set) 1 A. विशरणे, दुर्गमेच ! to split, to slink,
Deri. दूर.

पूर् (Set) 1 P. संपाते ! to collect, to gather, to heap up,
to assemble.

पूर् (Set) 1 P. दृद्रो ! to nourish, to increase, to grow.

पूर् (पूर्ण—Set) 1 P. सेचने दिसासंक्षेपशब्दयोऽव ! to sprinkle, to
hurt, to vex, Deri. पर्यित्वा or पूर्णा.

पेल् (पेल्ट—Set) 1 P. गतौ ! to go. Caus. Aor. अपियेलत्.

पेत् (पेत्—Set) 1 A. सेवने ! to serve, Caus. Aor. अपियेवत्—त्.

पेत् (पेत्—Set) 1 A. निश्चये, प्रयत्नेच ! to resolve upon, to strive
delightfully for, Caus. Aor. अपियेपत्—त्.

पेत् (पेत् Set) 1 P. गतौ ! to go. Caus. Aor. अपियेसत्—त्.

पै (Anit) 1 P. शोषणे ! to dry, to wither. पापति.

पैण् (पैण्—Set) 1 P. गति—प्रेरण—श्लेषणेषु ! to go, to send, to
touch, to embrace, Caus. Aor. अपियेणत्—त्.

प्याय् (ओ—प्यायी—Set) 1 A. दृद्रो ! to grow, to increase, to
swell, Perf. पिये, पित्यिये, Deri. पीन् or प्यान, प्रधान, आपीन.

प्यै (प्यै—हू—Anit) 1 A. दृद्रो ! to grow, प्यायते.

प्रथ् (प्रथ—Set) 1 A. प्रस्तावने ! to become famous, to increase, to
spread abroad, to arise, to appear.

प्रस् (प्रस—Set) 1 A. विस्तारे ! to extend, to expand.

पु (पु—हू—Anit) 1 A. गतौ ! to go, to jump. Caus. प्रावयति,
अपियेवत् or अडुपवत्, Desid. उप्रूपते, Desid. of Caus. उप्रा-
वयिषति or पिप्रावयिषति.

पुट् (Set) 1 P. मर्दने ! to rub.

पुष् { पुष } (Set) 1 P. दाहे ! to burn, to reduce to ashes, Desid.
पुष्पिषति or उप्रोपिषंति Deri. पुष्ट, प्रोपितुं, पुष्टा or पुषि,
पुष् { पुष } त्वा or प्रापित्वा.

प्रेष् (प्रेष—Set) 1 A. गतौ ! to go. Caus. Aor. अपियेपत्—त्.

प्रोथ् (प्रोथू—(Set) 1 U. पर्यासौ । to be equal to; to be a match for, to be complete, Caus. Aor. अप्रोथद—त.

प्लक्ष् (Set) 1 U. अख्ने । to eat.

प्लिह् (प्लिह—Set) 1 A. गतौ । to go.

प्लु (प्लुङ्—Anit) 1 A. गतौ । to go, to jump, to fly, to float, to swim, Caus. प्लावयति—ते, अपुप्लवत्—त or अपिप्लवत्—त, Desid. पुप्लूपते, Desid. of the Caus. पुप्लावयिषति—ते or पिप्लावयिषति—ते. Deri. प्लाव्य.

फक्क् (Set) 1 P. नीचैर्गतौ । to behave ill, to go softly.

फण् (Set) 1 P. गतौ । to go, to produce easily. Perf. पफाण. पफाणः or केणुः, पफणिथ or केणिय. Aor. अफणीत् or अफाणीत्. Caus. फणयति—ते (also फाणयति—ते, according to some) Deri. फणित, फाणट in the second sense. केणिवस् or पफणवस्.

फल् (Set) 1 P. निष्पत्तौ । to bear fruit, to result, to succeed, to be useful or fruitful, Perf. पफाल. केलुः, केलिथ, Caus. फलयति—ते. Deri. फलित, फलित्वा, फलितुं.

फल् (जिं—फला—Set) 1 P. विशरणे । to burst open, to split, Deri. फुह्न, उरफुह्न, संफुह्न. but प्रफुल्त.

फ़ह् (Set) 1 P. विकसने । to open, to expand, to blow,

फेल् (फेल—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिफेलत्—त.

वण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound; Aor. भवणीत् or अवाणीत्.

वद् (Set) 1 P. स्थैर्ये । to be steady or firm; Aor. अवदीत् or अवादीत्.

वध् (Set) 1 P. चित्तविकारे । to loathe; to be disgusted with, to shrink from, Act बीभत्सते, अबीभत्सत, बीभत्सतां, बीभत्सेय, बीभत्सांचके, बीभत्सिताहे, बीभत्सिष्यते, अबीभत्सिष्यत अबीभत्सिष्ट, बीभत्सिदीय, Pass. बीभत्स्यते, बीभत्सिष्यते, अबीभत्सि. Caus. बीभत्सतपति—ते, अबीभत्सत—त. Desid. बीभत्सिष्यति. Deri. बीभत्सित, बीभत्सितुं, बीभत्सित्वा.

चैद् (Set) 1 P. गितोः । to go.

चर्ह (वर्ह—Set) 1 A. परिमाणंग-हिंसा-प्रदानेषु । to be pre-eminent; to speak; to kill; to give;

चलू (Set) 1 P. प्राणते, पान्यावरोधेच । to breathe; to hoard grain.

चलह (बलह—Set) 1 A. प्राधान्ये । to be pre-eminent.

चंह (बहि—Set) 1 A. वृद्धो । to grow, to increase.

चाद् (बाद्—Set) 1 A. आप्नाव्ये । to bathe; to dive, Caus. Aor. अवचाडत्-त्.

चाध् (बाध्—Set) 1 A. लोहने । to oppress, to torment, Caus. Aor. अवचाधत्-त्.

चाह् (बाह्—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour, Caus. Aor. अवचाहत्-त्.

चिद् (Set) 1 P. आकोशे । to swear, to curse, to shout.

चिद् (चिदि—Set) 1 A. अवयवे । to split, to cleave, to divide.

चुक्ख (Set) 1 P. भपणे । to bark; to sound; to yelp; to speak.

चुध् (चुधिर्—Set) 1 U. चोधने । to know; to understand; to think; Aor. अचुधत् or अबोधीत्, अचोपिष्ट.

चुप् (Set) 1 P. अवगमने । to make known; to inform; to teach.

चुंद् (उ-चुन्दि-र—Set) 1 U. निशामने । to perceive; to apprehend; Aor. अचुन्दत् or अचुन्दीत्. अचुन्दिष्ट. Deri. चुह, चुंदित्वा or चुत्वा.

चूर् (चूहिर्—Set) 1 P. वृद्धो । to grow, to increase, Aor. अचूहत् or अबर्हत्.

चूंह (चूहि—Set) 1 P. वृद्धो शब्देच । to increase, to sound.

चेह् (चेहू—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour.

मक्ष् (मक्ष—Set) 1 U. अदने । to eat.

गज् (भज्—Anit) 1 U. सेवायां । to worship; to honour, to divide; to be attached to, to serve. Perf. चभाज-भेजे. चंभक्ष्य or भेजिथ.

भेजिषे. मक्तास्मि—हे. भक्षयति—ते. अभक्षयत्-त. अभाक्षीत्-अभुक्त-
भज्यास्त—भक्षीय. Caus. भाजयति-ते. Desid. बिभक्षति-ते. Deri.
भक्त. भाज्य or भाग्य. भक्तुं. भक्त्वा.

भद्र (Set) 1 P. भूतौ । to hire, to nourish, Aor. अभटीत् or
अभाटीत्.

भद्र (घटादि:) 1 P. परिभाषणे । to speak; Caus. भट्यति-ते.

भण् (Set) 1 P. शब्दे । to speak, to call, Aor. अभणीत् or
अभाणीत्.

भंड् (भंडि-Set) 1 A. परिभाषणे । to speak, to jest, to chide.

भंद् (भंदि-Set) 1 A. कल्याणे सुखेच । to be prosperous or glad.

भई (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

भल् { भल् } (Set) 1 A. परिभाषण—हिंसा-दानेषु । to speak, to-
भहु { भहु } kill, to give.

भप् (Set) 1 P. भर्त्सने । to bark, to revile. Aor. अभषीत् or
अभापीत्.

भास् (भास्-Set) 1 A. क्रोधे । to be angry.

भाष् (भाष्-Set) 1 A. व्यक्तायांवाचि । to speak, to say; to call,
to describe.

भास् (भास्-Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to appear, to become
evident. Caus. Aor. अबभासत्-त. अबीभसत्-त.

भिक्ष् (भिक्षि-Set) 1 A. भिक्षायामलाभे लाभेच । to ask; to beg for
without obtaining, to be weary or distressed, to obtain.

भिद् (भिदि-Set) 1 P. अवयवे । to split, to divide.

भू (Set) 1 P. सन्तायाम् । to be (A. or U. to obtain, to attain).
Perf. बभूत—वभूवे. Aor. अभूत—अभविष्ट. Pass. भूयते भविष्यते or
भाविष्यते. अभावि. अभविषि or अभाविषि. Desid. तुभूषति-ते. Deri.
भूत. भाव्य or भव्य.

भूष् (Set) 1 P. अलंकारे । to adorn, to decorate.

भृ (भृ-भृ-Anit) 1 U. भरणे । to support, to bear, to have, to fill, Perf. वभार-यचे. वभर्य-वभृपे; भर्तास्मि-हे, मरिष्यति—ते. अभरिष्यद्-त. अभार्याद्-अभृत. व्रियासं-भृषीय; Pass. व्रियते; भरिष्यते or भारिष्यते. अभारि. अभृषि or अभारिषि. Caus. भारयति-ते, Desid. बुभृषति-ते or विभरिषति-ते Deri. भृत. भार्य. भर्तु. भृत्वा.

भृज् (भृजी-Set) 1 A. भर्जते । to parch, to fry, P. P. भृक्.

भेष् (भेष्ट-Set) 1 U. भयेगतौच । to fear, to go, Caus. Aor. आवि-भेषद्-त.

भ्यस् (भ्यस्-Set) 1 A. भये । to fear.

भ्रक् (भ्रक्ष-Set) 1 U. अद्वने । to eat.

भ्रण् (Set) 1 P. शब्दे । to speak, Aor. अभ्रणीत् or अभ्राणीत्.

भ्रम् (भ्रम्-Set) 1 P. चलने । to roam about, Deri. भ्रांत. भ्रामित्वा or भ्रांत्वा Caus. भ्रमयति (also भ्रामयति according to some).

भ्रश् (भ्रश्-Set) 1 A. अवस्थासने । to fall, to drop down.

भ्रंश् { (भ्रंश्) } (Set) 1 A. अवस्थासने । to fall, to drop down, Aor. or { (भ्रंश्) } अभ्रशात् or अभ्रंशिष्ट. Deri. भट, भ्रंशित्वा or भट्टा.

भ्राज् (हु-भ्राज्-Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter, Perf. वभ्राजे or भ्रेजे. Caus. Aor. आविध्रजत्-त. or अवभ्राजत्-त.

भ्राश् (हु-भ्राश्-Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter. Caus. Aor. अवभ्राशत्-त.

भ्रेज् (भ्रेज्-Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter, Caus. Aor. आवि-भ्रेजत्-त.

भ्रेष् (भ्रेष्ट-Set) 1 U. भये गतौच । to fear, to go. Caus. Aor. आवि-भ्रेपत्-त.

भ्लश् (भ्लश्-Set) 1 U. अहने । to eat.

भ्लाश् (हु-भ्लाश्-Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter. Caus. Aor. अवभ्लाशत्-त.

DHATURUPACHANDRIKA.

भ्लेष् (भ्लेष्-) 1 U. दीप्तौ । to shine, to glitter, Caus. Aor. अभिभ्लेपत्—त.

मक्ष (Set) 1 P. संधाते । to collect.

मख् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अमखीत् or अमाखीत्.

मंख् (मक्षि-Set) 1 A..मंडने । to adorn, to decorate.

मंग् { माखि } { मगि } (Set) 1 P. गतौ । to go.

मंश् (मधि-Set) 1 A. गत्याक्षेपे गत्यारम्भे कैतवेच । to go, to blame, to be moving, to cheat.

मंद् (मञ्चि-Set) 1 P. मंडने । to adorn, to decorate.

मञ्च (मञ्चि-Set) 1 A. दंभे-कर्त्थने-कलकनेच । to cheat, to boast, to pound.

मञ्ज (Set) 1 P. मदने शब्दार्थेच । to be 1-2d, to sound. Aor. अमजीत् or अमाजीत्.

मञ्ज (मञ्चि-Set) 1 A. धारणोद्घाय—रूजनेषु । to hold, to grow high, to adore.

मद् (Set) 1 P. शब्दे । to sound.

मर्द (मर्दनिवासयोः) 1 to grind, to dwell, Aor. अमठीत् or अमाठीत्.

मण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to murmur, Aor. अमणीत् or अमाणीत्.

मंद (माटि-Set) 1 A. शोके । to remember with regret; to grieve for.

मंद् (माटि-Set) 1 A. विभाजने । to divide, to clothe; to surround.

मंद् (माडि-Set) 1 P. भूषायाम् । to adorn oneself.

मंश् (मथे-Set) 1 P. विलोहने । to churn, to stir; Aor. अमथीत्.

मंश् (माथे-Set) 1 P. हिंसा-क्षेशनयोः । to kill; to injure; to be afflicted; to suffer pain.

मंड् (Set) 1 P. दिलोडने । to churn, to stir; to shake; to kill; to crush; to tear off; Bene. मध्यासम्, Pass. मध्यते. Deri. मधित. मंथित्वा or. मधित्वा. मेथिवस्.

मंद् (मट्टि-Set) 1 A. सुति—मोद—मद—स्वप्न—कांति—गतिषु । to praise; to be glad; to be proud; to sleep; to shine; to move slowly.

मध् (Set) 1 P. गतौ । to go.

मध् (मध्य-Set) 1 A. गतौ । to go.

मर्द् (Set) 1 P. गतौ । to go.

मर्व (Set) 1 P. पूरणे । to fill.

मल् { मल्-(Set) } 1 A. धारणे । to hold; to possess.
मङ्ग् { मङ्ग्-(Set) } 1 A. धारणे । to hold; to possess.

मङ् (Set) 1 P. बन्धने हिंसायांच । to bind; to kill; Aor. अमधीद् or अमावीत्.

मव् (Set) 1 P. बन्धने । to bind.

मश् (Set) 1 P. शब्दे-कोपेच । to sound; to be angry. Aor. अमशीद् or अमापीत्.

मष् (Set) 1 P. हिंसायाम् शब्देच । to kill; to sound, Aor. अमपीद् or अमापीत्.

मस्त् (मस्तु-Set) 1 A. गतौ । to go.

मह् (Set) 1 P. पूजायाम् । to worship; to revere.

मंह् (महि-Set) 1 A. वृद्धी । to grow old.

मांश् (माक्षि-Set) 1 P. कांक्षायाम् । to desire; to wish.

मान् (मान-Set) 1 A. जिज्ञासायां । to investigate; to examine; मीमांसते. मीमांसांचके. मीमांसिताहे. मीमांसिष्यते. अमीमांसिष्यत. अमीमांसिष्ट. मीमांसिपीय. Pass. मीमांस्यते. अमीमांसि. Caus. मीमांसयति-ते. अमीमांसत्-त. Desid. मीमांसिष्यते, Deri. मीमांसित-मीमांसितुं. मीमांसित्वा.

माह् (माह्—Set) 1 U. माने । to measure.

मिथ् (मिथ्—Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः । to understand; to hurt.

मिद् (जिमिदा—Set) 1 A. स्नेहने । to love. to melt; Aor. अमिदत् or अमेदिट्. Caus. Aor. अमीमिदत्—त. Desid. मिमिदिपते or मिमेदिपते. Deri. मिन्न or मेदित्, मिर्दित्वा or मेदित्वा. मेदितुं.

मिद् (मिद्—Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः । to understand, to kill, Caus. Aor. अमिमेदत्—त.

मिध् (मिध्—Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः । to understand, to kill, Caus. Aor. अभिमेधत्—त.

मिन्व् (मिवि—Set) 1 P. स्नेहने—सेचनेच । to love; to sprinkle.

मिन् (Set) 1 P. शब्दे—रोपकृतेच । to make noise; to be angry.

मिन् (मिषु—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle, to wet, to serve, Desid. मिमिषिषति or मिमेषिषति. Deri. मिष्ट, मिषित्वा or मेषित्वा or मिष्टा. मेषितुं.

मिष् (Set) 1 P. शब्दे—रोपकृतेच । to make noise, to be angry.. Deri. मेषित्. मेषित्वा.

मिह् (Anit) 1 P. सेचने । to sprinkle, to make water, to wet. मेहति. मिमेह. मेढास्मि मेक्षयति. अमेक्षयत्. अमिक्षत्. मिहासं Desid. मिमिक्षति. Deri. मीठ. मेढव्य. मेहुं. मीद्वा.

मीम् (मीष्टि—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus, Aor. अमीमीमित्—त.

मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to close the eyes, to twinkle, to fade, to disappear, Caus. Aor. अमीमिलत्—त. or अमिमिलत्—त.

मीङ् (Set) 1 P. स्थैर्ये । to grow fat or large.

मुज् (Set) 1 P. शब्दे । to sound.

मुंच् (मुचि—Set) 1 A. कल्कने—कथनेच । to cheat, to be wicked, to tell.

मुंज् (मुञि—Set) 1 P. शब्दे । to sound.

मुद् { (Set) 1 P. मईने । to crush, to grind, to break.

मुंद् (मुटि—Set) 1 A. पालने-पलायनेवा । to protect, to run away.

संद्र (मुडि—Set) 1 A. मार्जने मज्जनेवा : to be pure, to sink.

संदू (ठडि—Set) 1 P. रंदने : to grind, to shave, to shear.

सुद (सुव—Set) 1 A. हर्षे : to be glad, to rejoice, Desid. सुमुद्रिते or सुमोदिते. Dori. सुदित or मोदित. सुदित्या or मोदित्या. मोदितुं. प्रसुत्य.

सुर्द्ध (सुचर्दा—Set) 1 P. मोह-सुच्छाययोः : to faint, to increase, to grow, to become strong, to take effect on. सुर्द्धति. Dori. मूच्छत or गूर्त.

सुर्व (सुर्वा—Set) 1 P. चन्पने : to bind, P. P. पूर्ण.

मू (मू-ट्ट—Set) 1 A. चन्पने : to bind. मयते. सुसुये. मयितादे. मयिव्यते, अमयिट. मविपीट, Caus. माययति—ते. अमीमयद-त. Desid. सुमूपते. Desid. Caus. मिमाययिपति—ते.

मूल (Set) 1 P. प्रतिश्वायाम् : to take root, to be firm, to accumulate.

मूष (Set) 1 P. स्तेये : to steal, to rob.

मृधर (Set) 1 P. सधति : to collect, to rub.

सृज् (मृजू—Wet) 1 P. शोचालंकारयोः : to cleanse, to wipe off. to adorn, to sharpen. Act. मार्जति. अमार्जत्. मार्जतु. मार्जयें. ममार्ज. ममार्जिय or ममार्षि. मार्जितास्मि or मार्टास्मि. मार्जिव्यति or मार्जर्यति. अमार्जिव्यत् or अमार्जर्यत्. अमार्जत् or अमार्जन्त्. सृज्यासं. Pass. सृज्यते. मार्जिव्यते or मार्जर्यते. अमार्जि Desid. मिमार्जिपति or मिमृक्षति. Dori. सृट. सृज्यु. मार्जतुं or मार्षु. मार्जित्वा or मृष्टा. परिमृज्य.

सृध् (मृधु—Set) 1 U. उन्दने हिंसायांच : to moisten, to kill, Dori. सृद्ध. मर्धित्वा or मृद्धा. मर्धितुं.

सृष् (सृषु—Set) 1 P. सेचने सहनेच : to sprinkle, to endure, Caus. Aor. अमर्षपत्-त or अमीमृष्ट-त Desid. मिमर्षिव्यति-ते Dori. सृष्ट. मृष्टा. मृषित्वा or मर्षित्वा, मर्षितुं.

मे (मे-हू—Anit) 1 A. प्रणिदाने । to return, to exchange. मयते.
मसे. माताहे-मास्यते. अमास्त. मासीष्ट. Caus. मापयति—ते. अमीम-
पत्—त. Desid. मित्सते. Deri. मित. मित्वा. निमाय or निमित्य.
अपसित्य. अपमाय. मातुं. .

मेथ् **मेशृ**—Set 1 U. मेधा-हिंसयो । to know, to understand,
to kill, to hurt; Caus. Aor. अमिमेथत्—त.

मेध् (मेधृ—Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः संगमेच । to know, to kill, to
meet, Caus. Aor. अमिमेधत्—त.

मेप् (मेपृ—Set) 1 A. गतौ । to go, Caus. Aor. अमिमेपत्—त.

मेव् (मेवृ—Set) 1 A. सेवने । to serve, to worship.

म्ना (Anit) 1 P. अभ्यासे । to study, to repeat, to remember,
to think, Act. मनति, अमनत्. मनतु. मनेयं. मनौ. मन्निथ or
मन्नाथ. म्नातास्मि. म्नास्यति. अम्नास्यत्. अम्नासीत्. म्नायासं or
म्नेयासं. Pass. म्नायते. म्नास्यते or म्नायिष्यते. अम्नायि. अम्नासि
or अम्नायिषि. Caus. म्नापयति—ते. अमिम्नपत्—त. Desid. मिम्ना-
सति. Deri. म्नात. म्नेय. म्नातुं. म्नात्वा.

अक्ष् (Set) 1 P. संघाते । to collect, to rub.

अद् (अद्—Set) 1 A. मर्दने । to crush, to pound, Pass. Aor. अब्रादि,
अब्रादि. Caus. अदयति—ते.

अ्रुच् { अरुच् } (Set) 1 P. गतौ । to go or move. Aor. अब्रुचत् or
अब्रोचीत्. Desid. सुअ्रुचिषति or सुअब्रोचिषति. Deri.
अल्लुच् { अल्लुच् } अलुक्त, अब्रोचित्वा or अब्रुचित्वा or अलुक्त्वा.

अ्रुच् (अरुच्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move. Deri. अलुक्त, अब्रुचित्वा
or अलुक्त्वा.

अब्रै { अब्रै } (Set) 1 P. उन्मादे । to be mad. Caus. Aor. अमिब्रेटत्—
त. अमिब्रेडत्—त.

अलुच् (अलुच्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

अलुच्छ् (Set) 1 P. अव्यक्ते शब्दे । to speak indistinctly.

म्लेद { म्लेह } (Set) 1 P. उन्मादे । to be mad. Caus. Aor. म्लेह { म्लेहृ } अमिन्लेटद्—त. अमिन्लेहद्.

म्लेह (म्लेहृ—Set) 1 A. सेवने । to serve, to worship. Caus. Aor. अमिन्लेवद्—त.

म्लै (Anit) 1 P. हर्षक्षये । to be sad, to become weary, to fade, to be emaciated. म्लायति, मम्ली, मम्लिय or मालाय, म्लातास्मि. म्लास्यति. अम्लास्यद्. अम्लासीत्, म्लायासं, म्लेयासं. Pass. म्लायते. म्लास्यते or म्लापिष्यते. अम्लायि. अम्लासि or अम्लायिवि. Caus. म्लापयति—ते, अमिन्लपद्—त. Desid. मिम्लासति, Deri. म्लान. म्लेय. म्लातुं. म्लात्या, प्रम्लाय.

पञ्ज (धज—Anit) 1 U. देवपूजा—संगतिकरण—पजन—दानेषु । to make an oblation to a deity, to associate with, to sacrifice, to worship, to give. Act. इयाङ्—ईनो, इयजिथ or इयष्ठ—ईजिरे. पदास्मि—हे, यक्षयति—ते, अयक्षयद्—त. अपाक्षीति—अयट. अयादाम. अयक्षाताम. इज्यासं—पक्षीय. Pass. इज्यते. पक्षयते. अपाजि, अयक्षत. Caus. याजयति—ते, अर्योपजनद्—त. Desid. यिपक्षाति—ते. Deri. इष्ट, यटव्य, याज्य, यंतुं, इष्टुा, समिज्य.

यत् (धती—Set) 1 A. प्रयत्ने । to strive after, to be watchful, Caus. यातपति—ते Deri. यच्च, यतितव्य.

यम् (Anit) 1 P. भैशुने । to cohabit, Act. यमति, यपाभ, येभिथ, यवध्य, यवधास्मि, यप्त्यति, अयाप्तसीत्. यभ्यासं. Caus. यामयति—ते, Desid. यिपस्तते. यव्य, यवध्या, यव्यं.

यम् (Anit) 1 P. उपरमे । to check, to stop, (For ?A. see page 17). Act. यच्छति—ते. अयच्छुत्—त. यच्छतु—तां. यच्छेयं—य, ययाम—इयमें, इयानिय आदयन्य—योनिये, यत्तास्मि—हे. वस्त्याति—ते, अपस्त्यत्—त अर्यसीत्—अर्यस्त, यम्यासं, यंसीय, Caus. यामयति—ते, but with आ—आयामते only, with नि—नियमयति—ते. According to स्यामी, Deri' यत, यम्य, यंतुं, यत्वा, नियम्य or नियत्य, यच्छुत्—मान, येमिवस्—येमान.

यस् (Set) 1 P. प्रयत्ने । to endeavour; Caus. यासयति—ते, but with आ, आयासयते only. Deri. यस्त, यास्य, यसित्वा or यस्त्वा.

याच् (हु, याचृ—Set) 1 U. (generally A. in use) यांचायाम्। to beg, to ask, to solicit, Caus. Aor. अययाच्यत्—त.

युग् ((युगि—Set) 1 P. वर्जने । to abandon, to desert.

युच्छ् (Set) 1 P. प्रमदे । to err, to be negligent.

युज् (Anit) 1 P. संयमने । to unite, to bind, to yoke, Act. योक्तास्मि, योक्ष्यति, अयोक्ष्यत् अयौक्षीत्, युज्यासं...Desid. युयोजिपति—ते, युयुक्षति—ते. Deri. युक्त.

युत् (युत्—Set) 1 A. भासने । to shine. Caus. Aor. अयुयोतव—त-

यूद् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill.

येष् (येषु—Set) 1 A. प्रयत्ने । to try, to attempt, Caus. Aor. अयियेषत्—त.

यौद् {यौहृ} (Set) 1 P. बंदे । to bind, Caus. Aor. अयुयौटत्—त.
यौहृ {यौहृ} अयुयौडत्—त.

रक्ष् (Set) 1 P. पालने । to protect, to watch, to take care of, Caus. रक्षयति—ते.

रख् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अरखीत् or अराखीत्.

रंग् (रगे—घटादि—Set) 1 P. शंकायां । to doubt, Aor. अरगीत् Caus. रगयति—ते.

रंग् {रस्ति} {रगि} (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रंघ् (रघि—Set) 1 U. गतो । to go, to hasten.

रंज् (Anit) 1 U. रागे । to be coloured, to redden, to dye, to be attached to, to be excited, to be pleased with. रंजति—ते: अरंजत्—त, रंजतु—तां, रंजेयं—य, रंजन—जे, रंजिथ or रंवथ—रंजिषे, रंकतास्मि—हे, रंक्ष्यति—ते. अरंक्ष्यत्—त, अरांक्षीत्—अरंक्क, रज्यासं—रंक्षीय. Pass. रज्यते, रंक्ष्यते, अरंजि, अरंक्षि, Caus. रंजयति—ते, also रजयति—ते (to hunt deer), अररंजत्—त, also अरीरंजत्—त. Desid. रिरंक्षति—ते. Deri. रक्त, रंक्तुं, रंक्त्वा, or रक्त्वा, उपरज्य.

रंद् { (Set) 1 P. परिभाषणे । to roar; to yell, to proclaim aloud, to shout, Aor. अरटीत् or अराटीत्, Caus. राट्याति—ते.

रण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to ring, to jingle, Aor. अरणीत् or अराणीत्, Caus. राणयति—ते.

रण् (पटादि:-Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. रणयति—ते, Pass. Aor. अरणि, अराणि.

रण् (रवि—Set) 1 P. गतौ । to go.

रद् (Set) 1 P. विलेपने । to split, to scratch, Aor. अरदीत् or अरादीत्.

रप् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि । to talk, to speak, Aor. अरपीत् or अरापीत्.

रक् (Set) 1 P. हिंसायां गतौच । to kill, to go. Aor. अरकीत् or अराकीत्.

रम् (रम्—Anit) 1 A. रामह्ये । to begin, to desire, to act rashly, Aor. रव्याहे, रप्स्यते, अरप्स्यत, अरव्य, अरप्सत, रप्सीय, Caus. रंमयति—ते, अरंभत्—त, Desid. रिप्सते, Deri. रव्य, रप्य, रव्यु, रव्या; आरभ्य.

रम् (रम्—Anit) 1 A. (For P. see page 17). क्रीडायाम् । to sport, to rest, to be pleased, to rejoice at, to have sexual intercourse with, Act. रेमे, रेमिषे, रंथ, रंताहे—स्मि, रंस्यते—ति, अरंस्यत—त्, अरंस्त, अरंसीत्, रंसीय, रम्यासि, Caus. रमयति—ते, अरीरमत्, Desid. रिरंसते—ति, Deri. रत, रम्य, रंतुं, रख्या, or रमित्या, विरम्य or विरत्य.

रंक् (राफि—Set) 1 P. गतौ हिंसायांच । to go, to kill.

रंश् { रावि } { रमि } (Set) 1 A. शब्दे । to sound.

रथ् (रथ—Set) 1 A. गतौ । to go, to move.

रश् (a sautra root—Set) 1 P. स्वने । to sound, Aor. अरशीत् or अराशीत्.

रस् (Set) 1 P. शब्दे । to roar, to cry, to make noise, to praise, Aor. भरसीत् or भरासीत्.

रह् (Set) 1 P. त्यागे । to abandon, to quit.

रह् (रहि-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

राघ् (राघृ-Set) 1 P. शोपणालमर्थयोः । to dry, to adorn, to be able,
Caus. Aor. अरराखत्-त

राघ् (राघृ-Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able, Caus. Aor. अरराघत्-त,

राज् (राजृ-Set) 1 U. दीसौ । to shine, to glitter, to appear like,
Act. रराज-रराजे-रेजे, रराजिथ-रेजिथ, रराजिषे-रेजिषे.

राश् { राश् } Set 1 A. शब्दे । to sound, Caus. Aor. अरराशत्-त,
रास् { रास् } अररासत्-त.

रिख् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move,

रिंग् { रिंगि } (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रिच् (Anit) 1 P. वियोजन-संपर्चनयोः । to separate, to divide, to
join, Act. रेक्तास्मि, रेक्ष्यति, औरेक्ष्यत्, अरैक्षीत्, रिच्यासं, Deri.
रिक्त, रिक्त्वा, रेक्तुं.

रिण् (रिवि-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रिष् (Set) 1 P. हिंसायास् । to kill, to destroy, to injure, रेष्टास्मि
or रेपितास्मि, Desid. रिरिपिषति or रिरेपिषति, Deri. रिष्ट, रेपितव्य
or रेष्टव्य, रेपितुं or रेष्टुं, रिपित्वा or रेपित्वा or रिष्ट्वा.

रु (रुड्—Anit) 1 A. गतिरेषणयोः । to go, to kill. रवते, रुखे, रवि-
ताहे, रविष्यते, अरविष्ट, रविषीय.

रुच् (रुच्—Set) 1 A. दीप्तावभिप्रीतौच् । to shine, to please, to like,
to appear good, Aor. अरुचत् or अरोचिष्ट. Caus. रोचयते, अरु-
रुचत, Desid. रुरुचिषते or रुरोचिषते, Deri. रुचित् or रोचित्,
रुचित्वा or रोचित्वा.

रुद् (रुट-Set) 1 A. प्रतिघाते । to strike, to oppose, Aor. अरुटत्
or अरोटिष्ट.

रुद् (Set) 1 P. उपघाते । to strike down, to fell.

- रुद्** (रुटि—Set) 1 P. स्तेये । to steal, to rob.. .
- रुंद्** (रुठि—Set) 1 P. स्तेये गतोच । to steal; to be lame, to go.
- रुइ** (रुडि—Set) 1 P. स्तेये । to steal.
- रुई** (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Act. रोधितास्मि, रोषास्मि, Desid रुधिपति or रुरोधिपति Dori. रुट, रुपिता or रोधिता or रुद्धा, रोधिर्तु, or रोहुं.
- रुह** (Anit) 1 P. वीजजन्मनिश्चाहुमविच । to grow from seed, to become manifest, to grow, to rise, to ascend. रोढास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत्, अरुक्षत्, रुद्धासं, Caus. रोहयति-ते or रोपयति-ते, अस्तुह-त्-त or अस्तुपद्-त, Desid. रुक्षति, Deri. रुह, रोह, रोहुं, रुद्धा, आरुहा.
- रुर** (Set) 1 P. मूर्खायां । to decorate, to smear, to cover.
- रेह** (रेछु—Set) 1 A. शंकायाम् । to doubt, Caus. Aor. अरिरेकत्-त.
- रेह** (रेट्—Set) 1 P. परिभाषणे । to speak, to ask, to request, Caus. Aor. अरिरेट्-त.
- रेष्** (रेषु—Set) 1 A. गतो । to go, to move, Caus. Aor. अरिरेपद्-त
- रेभ्** (रेभु—Set) 1 A. शब्दे । to speak, Caus. Aor. अरिरेभत्-त.
- रेष्** (रेव—Set) 1 P. प्लावगतो । to leap, to go, to move, Caus. Aor. अरिरेवत्.
- रेष्** (रेषु—Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to utter an inarticulate sound, to neigh, to roar. Caus. Aor. अरिरेपद्-त.
- रे** (Anit) 1 P. शब्दे । to sound.
- रोद्** (रोड़—Set) 1 P. अनादरे उम्मादेच । to despise, to be mad, Caus. Aor. अरुरोहत्-त.
- लाव्** (Set) 1 P. गतो । to go, to move, Aor. अलखीत्, अलाखीत्.
- लग्** (लगे-घटादि:-Set) 1 P. संगे । to adhere to, to become united, to come in contact, to happen, to approach, to touch, to produce an effect. Caus. लगयति-ते, अलीलगत्-त, Pass. Aor. अलगि, अलागि, Deri. लग्न, rarely लगित.

लंभ् (लखि—Set) 1 P. गतौ । to go or move.

लंग् (लगि—Set) 1 P. गतौ । to go, to limp.

लंघ् (लधि—Set) 1 P. शोषणे । to dry up, to diminish, to mount upon.

लंघ् (लधि—Set) 1 A. गत्यर्थे—भोजननिवृत्तैच । to go, to fast, to transgress.

लच्छ् (Set) 1 P. लक्षणे । to mark.

लच् (Set) 1 P. भर्जने । to fry, to roast, Aor. अलजीत् or अलाजीत्.

लंच् (लजि—Set) 1 P. भर्जने । to fry, to roast, to blame, to traduce.

लद् (Set) 1 P. बाल्ये । to be a child, to act or talk like a child, to cry. Caus. अलटीत्—अलाटीत्.

लड् (Set) 1 P. बिलासे । to play, Aor. अलंडीत्, अंलांडीत्, Caus. लाडयति-ते.

लङ् (घटादि—Set) 1 P. जिङ्होन्मथने । to loll the tongue, to churn; to blame, to harass, Aor. अलङ्गीत्, अलाङ्गीत्, Caus. लडयति-ते Pass. Aor. अलङ्गि, अलाङ्गि.

लङ् (ओलङ्गि—Set) 1 P. उत्क्षेपणे । to throw up, Desid. लिलंडिवाति-

लङ् (लङ्गि—Set) 1 P. भाषायाम् दीप्तौच । to speak, to shine.

लप् (Set) 1 P. व्यक्तायां चाचि । to speak, to prate, to whisper, Aor. अलपीत् or अलापीत्.

लभ् (डु-लभ्-ए—Anit) 1 A. प्राप्तौ । to get, to obtain, to take, to have to find, to be able, to know. लब्धाहे, लप्स्यते, अलप्स्यत्. अलव्य, लप्सीय, Pass. लभ्यते, लप्स्यते, अलंभि or अलाभि, but with प्र, उप Aor. प्रालंभि, उपालंभि, Caus. लंभयाति-ते, अललंभत्-त., Desid. लिप्सते, Deri. लव्य, लभ्य, with आ-आलभ्य, लब्धुं, लब्धवा, लब्धिम (produced by gain), लभा (gain).

लंब् (लवि—Set) 1 A. शब्देऽवसंसनेच । to sound, to delay, to fall, to hang down.

लय (लंय—Set) 1 A. गतोः । to go, to move.

दर्ये (Set) 1 P. गतोः । to go, to move.

लल् (Set) 1 P. धिटासे । to play, Caus. लालपति

लघ् (लर्व—Set) 1 U. कांती । to wish, to long for.

लस् (Set) 1 P. श्रेष्ठणाकीडनयेः । to embrace, to play, to shine.
Aor. अलसीद् or अलासीक् Deri. लासित, also लस्त (embraced),
लास्य.

लाप् (लाघृ—Set) 1 P. शोपणालमर्ययोः । to dry; to adorn, to euf-
fice; Caus. Aor. अललाघद्—त.

लाप् (लाघृ—Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able, Caus. Aor. अललाघद्—त.

लाज् { Set } 1 P. भासने मर्जनेच । to blame, to fry.
लाज् { लाजि }

लांद् (लाच्छि—Set) 1 P. लक्षणे । to mark; to distinguish.

लिंग् (लिंगे—Set) 1 P. गतो । to go; to move; (with अा to
embrace.)

ली (Anit) 1 P. द्रूधीकरणे । to melt—लपति, अलयत्, लपतु, लयेयं,
लिलाय, लिलयिथ or लिलेथ, लेतास्मि, लेष्यति, अलेष्यत्, अलैषीद्,
लीयासं, Pass. लीयते, लेष्यते or लायिष्यते, अलायि, अलेपि or अला-
यिपि, Caus. लायपति—ते, अलीलयत्—त. Desid. लिलीपति, Deri.
लीत, लेय, लेतु, लेष्य, लीत्वा, लयत्, लेष्यत्.

लुच् (Set) 1 P. अपनयने । to remove; to pluck; Pass. लुच्यते.
Deri. लुचित्वा or लुचित्वा.

लुज् (लुजि—Set) 1 P. हिंसा—बलीदान—निकेतन-भाषायां-दीप्तीच । to
injure; to be strong; to take; to dwell; to speak; to shine.

लुद् (Set) 1 P. विलोहने । to churn; to agitate; to be connected;
to wallow; to roll; Caus. Aor. अलुलुटव्—त or अलुलोटव्—त,
Desid. लुलुटिपति or लुलोटिपति, Deri. लुटित or लोटित, लुटित्वा
or लोटित्वा.

लुद् { Set } 1 A. प्रतिषोते । to resist; to oppose; Aor. अलुटव् or
or { Set } अलोटिट, अलुठत् or अलौटिट, Desid. लुलुटिपते or
लु { } लुलोटिपते, लुलुटिपते or लुलोटिपते.

लुद् (Set) 1 P. उपघाते । Aor. to strike, to knock down; Caus. A. अलूलुठत्-त् or अलुलोडत्-त्. Desid. लुलुठिपति or लुलोडिपति.

लुइ (Set) 1 P. विलोडने । to churn; to stir; to disturb; Desid. लुलुडिपति or लुलोडिपति, Deri. लुडित or लोडित, लुडित्वा or लोडित्वा.

लुंद् { लुटि } (Set) 1 P. स्तेये—आलस्ये प्रतिघातेच । to steal; to rob ;
or { लुंद् } लुठि } to plunder; to be idle; to resist; to be lame.

लुंड् (लुडि—Set) 1 P. स्तेये । to steal or rob.

लुथ् (लुथि—Set) 1 P. हिंसा—क्लेशनयोः । to strike; to suffer pain.

लुंब् (लुवि—Set) 1 P. अर्दने । to torment.

लुक् (Set) 1 P. विधूने । to move to and fro; to stir; to make tremulous.

लुष् (Set) 1 P. भूषायाम् । to decorate.

लेप् (लेष्ट—Set) 1 A. गतौ । to go; to move; Caus. Aor. आलिष्-
लेपत्-त्.

लैण् (लैण्—Set) 1 P. गति—प्रेरण-श्लेषणेषु । to go; to approach; to embrace; to send.

लोक् { लोक् } (Set) 1 A. दर्शने । to see; to perceive; Caus. Aor.
or { लोच् } अलुलोकत्-त्, अलुलोचत्-त्.

लोड् (लोड्ड—Set) 1 P. उन्मादे । to be mad, Caus. Aor. अलुलोडत्-त्.

लोष् (लोष्ट—Set) 1 A. संधाते । to heap up.

वक्ष् (Set) 1 P. रोषे संधातेच । to be angry; to collect.

वख् (See) 1 P. गतौ । to go; to move; Aor. अवखीत् or अवाखीत्.

वंक् (वंकि—Set) 1 A. कौटिल्ये गतौच । to be crooked; to go.

वंख् { वंखि } Set. 1 P. गतौ । to go; to move.

वंध् (वंधि—Set) 1 A. गत्याक्षेपे । to go; to blame.

- यज्** (Set) 1 P. यती । to go; to move; Aor. अयजीत् or अयाजीत्..
- यंच्** (यंचु-Set) 1 P. यतो । to go; Pass. यच्यते, Deri. यंचित्वा or यचित्वा or यक्षत्वा.
- यद्** (Set) 1 P. येष्टने । to cover; to surround; Aor. अयटीत् or अवाटीत्, Caus. याटयति-ते.
- यद्** (घटादि:-Set) 1 P. यस्मिपणे । to speak; Caus. यटधाति—ते, अयविटत्—त, Pass. Aor. अयटि or अयाटि.
- यद्** (Set) 1 P. स्थौल्ये । to become fat; Aor. अयटीत् or अवाटीत्.
- यण्** (Set) 1 P. शब्दे । to sound. Aor. अवणीत् or अयाणीत्, Caus. Aor. अयविणत्—त, or अयवाणत्—त.
- यंद्** { याटि } { यडि } Set) 1 P. विभाजने । to divide.
- यद्** (याटि-Set) 1 A. एकचर्यायाम् । to go alone.
- यद्** (Set) 1 P. (for A see pages 17 & 18). व्यक्तीयांशाचि । to speak; to tell; to describe; to utter; Act. उवाद—ऊदे, उवदिथ—ऊदिपे, उवासं-यदिपीय, Pass. उयते, Deri. उदित, याय, also अयद् (despicable), अनुय (unutterable), यदितुं, उदित्वा, अनुय, यदत्-मान, ऊदिवस्—ऊदान.
- यन्** (Set) 1 P. शब्दे संभक्तोच । to sound; to honour; to aid; Aor. अवनीत् or अवानीत् Caus. यानयति—ते, Deri. यनित, यनिर्तुं, यनित्वा.
- यन्** (यनु—घटादि:-Set) 1 P. क्रियासामान्ये । to act; Caus. यनयति-ते, Deri. यत, यनित्वा, यत्वा.
- यंद्** (यदि-Set) 1 A. अभियादनस्तुत्योः । to salute respectfully; to praise.
- यप्** (हु-यप—Anit) 1 U. यीजसंतने हेदनेच । to sow; to plant; to procreate; to weave; to shave; to shear; Act. उवाप-ऊपे, उवपिथ, उवप्य—ऊपिपे. यसास्मि-हे, यप्स्यति-ते, अवप्स्यत्-त, अवप्सीत-अवस. उप्यासं-यप्सीय, Pass. उप्यते, यप्स्यते, अवापि, अवप्सि..

Desid. विवप्सति—ते, Déri. उस, वप्स्य, वाप्य, वप्तुं, उप्त्वा, प्रत्युप्य,
अपिवच् ऊपान, उप्त्विम.

वध् (Set) 1 P. गतौ। to go; to move.

वम् (हु-वम-Set) 1 P. उद्धिरणेण्। to vomit; to drop; to emit; to give out; to reject; Caus. वमयति-ते or वामयति-ते, but with उद्, उद्वामयति-ते, Déri. वमित or वामित, वांत.

वय् (वय—Set) 1 A. गतौ। to go; to move.

वर्च् (वर्च—Set) 1 A. दीसौ। to shine.

वर्ष् (वर्ष—Set) 1 A. स्नेहने। to melt; to love.

वह् (वह—Set) 1 A. परिभाषण-हिंसा-प्रदानेषु। to speak; to kill or hurt; to give.

वल् (वल—Set) 1 A. संवरणे संचरणेच। to cover; to move; Caus. वालयति-ते

वल् (घटादि:-Set) 1 P. संवरणे संचरणेच। to cover; to move; Caus. वलयति—ते, Pass. Aor. अवलि, अवालि.

वलग् (Set) 1 P. गतौ। to go; to move; to jump; to gallop; to be pleased.

वल्भ् (वल्भ—Set) 1 A. भोजने। to eat; to devour.

वल्ल् (वल्ल—Set) 1 A. संवरणे। to be covered, to go; to move.

वल्ह् (वल्ह—Set) 1 A. परिभाषण—हिंसा-प्रदानेषु। to speak, to kill or hurt; to give.

वष् (Set) 1 P. हिंसायाम्। to hurt; to kill; to injure; Aor. अव-पीत् or अवाषीत्.

वस् (Anit) 1 P. निवासे। to dwell; to live; Act. उवास, उवसिथ or उवस्थ, वस्तास्मि, वत्स्यति, अवत्स्यत, अवात्सीति, उप्यासं, Pass. उष्यते, वत्स्यते, अवासि, Caus. वासयते, Desid. विवत्सति, Déri. उषित, उषित्वा, प्रोष्य, वस्तुं.

यस्तु (यस्तु—Set) 1 A. गतीं । to go; to move.

यह् (Anit) 1 U. प्राप्णे to bear, to carry; to flow; to marry; to propel; Act उवाह—ऊह, उवाहिय or उयोट—ऊहिये, पोदास्मि-हे, यह्याति—ते, अयद्यत्—त, अवाक्षीत्, अयोढ, उद्वासं—यक्षीय. Pass. उद्दते, यह्यते, अशाहि, अयाक्षि, Caus. याह्यति—ते, अयीयहत्—त, Desid. यियक्षति—ते, Dori. ऊट, याह्य or यह्य, पोहुँ, ऊहा, प्रोह्य, यह्य—मान, यक्ष्यत्—माण, ऊहियस्—ऊहान.

यांश् (यांशि—Set) 1 P. कांशायां । to wish; to desire.

यांश् (यांशि—Set) 1 P. यांशायाम् । to desire; to wish.

याह् (याह्—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour; Caus. Aor. अय-याहत्—त.

विह् (Set) 1 P. आक्रोशेशब्देच । to curse; to sound.

विष् (विष—Set) 1 A. याचने । to beg; to ask; Caus. Aor. अवि-वेष्यत्—त

विष् (विषु—Anit) 1 P. सेचने । to sprinkle; Act. वेषति, विषेष वेषास्मि, वेक्ष्यति, विव्यासं, Dori. विट, विपित्या or विद्वा, वेदुँ.

बुंग् (बुगि—Set) 1 P. यर्जने । to abandon, to leave.

षु (षु—ञ्ज—Set) 1 U. आवरणे । to cover; to conceal; Act. घरति—ते, यवार—घव्रे, घरितास्मि—घरीतास्मि-हे, घरिष्यति—घरीष्यति—ते, अघी-घरद्—त, अवारीत्, अघरिट, अघरीट, अघृत, घ्रियासं, घरिष्यां.

दृक् (दृक—Set) 1 A. आदाने । to accept; to seize; घर्कते, Caus. Aor. अघीरुकत्—त, अयवर्कद्—त.

दृश् (दृश्म—Set) 1 A. आवरणे । to cover.

दृश् (दृश्मी—Set) 1 P. घर्जने । to avoid, घृकत.

घृत् (घृतु—Set) 1 A. घर्तने । to be; to happen; to be present; to act; to tend to, घर्तते, घवृते, घर्तिताहि, घर्तिष्यते, घर्त्यति, अघृतत्, अघर्तिट, घर्तिष्पीय, Caus. Aor. अघीघृतत्—त or अघर्वर्तत्—त, Desid. विघृतिपते or विघृत्सति, Dori. घृच, घर्तित, घर्तित्या, घृत्या, अनुघृत्य, घर्तितुँ.

वृद्ध (वृद्धु—Set) 1 A. (but P. also in the second Future, Aorist, Conditional and Desiderative). वृद्धौ । to increase, to grow, to continue, to become joyful. वर्धिष्यते or वर्त्स्यति, अवर्धिष्यते or अवर्त्स्यत्, अवृधत् or अवर्धिष्ट, वर्धिषीय, Caus. Aor. अवीवृधत्—त or अववर्धत्—त, Desid. विवर्धिषते or विवृत्सति, Deri. वृद्ध, वर्धितुं, वृद्धा or वर्धित्वा.

वृष्ट (वृषु—Set) 1 P. सेचन-हिंसा-क्लेशनेषु । to rain, to sprinkle, to kill, to afflict, to give pain, Caus. Aor. अवीवृष्टत्—ते. or अववर्षत्—त, Deri. वृष्ट, वृष्टु or वर्षित्वा.

वे (वे—अनि—Anit) 1 U. तंतुसंताने । to weave, to sew, to compose. वयति—ते. उवाय-ऊवे or ऊये, उवयिथ-ऊविषे or ऊयिषे (also वै—ववे, वविथ or ववाथ—वविषे), वातास्मि—हे, वास्यति—ते, अवास्यत्—त, अवासीत्—अवास्त, ऊयासं—वासीय, Pass. ऊयते, वाता हे or वायिताहे, अवाहि, अवासि or अवायिषि, Caus. वाययति—ते, अवीवयत्—त, Desid. विवासति—ते, Deri. उत, वेय, वातव्य, वातुं. उत्वा, प्रवाय, वयत्—मान, वास्यत्—मान.

वेण् or **वेन्** { वेण् } —Set 1 U. गति—ज्ञान—चिंता—निशामन—वादित्र—ग्रह-ज्ञेय । to go, to know, to consider, to play on an instrument, to take, Caus. Aor. अविवेणत्—त, अविवेनत्—त.

वेथ् (वेथे—Set) 1 A. याचने । to beg, to ask, Caus. Aor. अविवेथत्—त.

वेप् (हु-वेपु—Set) 1 A. कंपने । to tremble, to shake, Caus. वेपयति, Aor. अविवेपत्.

वेल् { वेल् } Set 1 P. चलने । to go, to move; to shake; to tremble; Caus. वेलयति, Aor. अविवेलत्.

वेष् (वेष्ट—Set) 1 A. वेष्टने । to surround, to dress, Caus. Aor. अविवेषत्—त or अववेषत्—त.

वेह (वेह—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour, Caus. Aor. अविवेहत्—त.

श्वे (ओ-ये-*Anit*) 1 P. शोषणे । to be dry, to be languid, Act. शायति, Caus. पापयति—ते, but when meaning "to shake, to tremble" पाजयति—ते, Aor. अर्थिपद्-त or अविष्यनद्-त. Desid. विद्वासति, Deri. धान, निर्णया.

त्र्यथ् (पटादि—*Set*) 1 A. मरुचलनयोः । to be vexed, to fear, to become dry, Caus. दृप्ययति only. Aor. अविष्यधद्-त, Pass. Aor. अत्यधि—अत्यधि.

त्र्यय् (त्र्यय—*Set*) 1 U. गतौ । to go, to move.

त्वे (त्वे-ब्र—*Anit*) 1 U. संवरणे । to cover, to veil, Act. दृष्टि—ते, विव्याप—विद्ये, विव्ययित्य, विविष्ये, द्यातास्मि—हे, द्यास्यति—ते, अत्यास्पद्-त, अत्यारीद्-अत्यास्त, वीयासं—द्यासीप, Pass. वीयते, व्यास्यते or द्यापिष्यते, अव्यापि, Caus. द्याययति—ते, अविद्ययत्—त, Desid. विद्यासति—ते Deri. धात, धेय, त्यातुं. धीत्या. संव्याय, परिव्याय or परिवीय.

त्र्यम् (Set) 1 P. गतौ । to go.

त्र्यण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, Aor. अव्वणीत् or अव्वाणीति.

त्र्यंक् (शक्ति—*Set*) 1 A. शंकायाम् । to fear, to doubt, to suspect.

त्र्यच् (शच्च—*Set*) 1 A. द्यक्तायाम् द्याचि । to speak, to say, to tell.

त्र्याद् (Set) 1 P. रुजाविशारणगत्यसादेनतु । to be sick, to divide, to pierce, to go, to be weary, Aor. अशाठीद् or अशाटीद्.

त्र्याइ (Set) 1 P. कैतये । to cheat, to defraud, Aor. अशाठीद् or अशाटीत्.

त्र्याण् (पटादि—*Set*) 1 P. दानेगतीच । to give, to go, Aor. अशाणीत् or अशाणीत्, Caus. शणयति—ते, Pass. Aor. अशणि—अशाणि.

त्र्याङ् (शड्डि—*Set*) 1 A. रुजायां संघातेच । to hurt, to cause disease, to collect.

त्र्याद् (शद्—*Anit*) 1 P. (A. in conjugational tenses). शातने । to perish, to fall, to wither, to decay. शीयते, अशीयत, शीपतं, शीपेय, शशाद, शोदिथ, of शशात्य, शत्तास्मि, शत्यति, अशत्पत्तं

अशदृत्, शाद्यासं, Caus. शातयति-त्, but शाद्यति-ते, meaning 'to cause to go.' अशीशतत्-त्, अशीशादृत्-त् Desid. शिशत्साति, Deri. शन्न, शस्तु, शत्वा, आशद्य, शीयमान.

शप् (शप्—Anit) 1 U. आक्रोशे । to curse, to imprecate, to swear. (A. to conjure, to promise, to blame). शप्सास्मि—हे, शप्स्यति—ते, अशप्स्यत्—त्, अशप्सीत्—अशप्स, शप्सासं, शप्सीय, Caus. शापयति—ते, अशीशपत्—त्, Desid. शिशप्सति—ते, Deri. शप्स, शप्स्य, शप्स्तु, शप्स्वा.

शर्व् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शर्व् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

शल् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शल् (शल्—Set) 1 A. चलनसंवरणयोः । to shake, to cover.

शल्भ् (शलभ्—Set) 1 A. कथने । to praise, to boast.

शब् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Aor. अशबीत्—अशाबीत्.

शञ् (Set) 1 P. छुतगतौ । to jump, to dance, Aor. अशशीत्—अशाशीत्.

शष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Aor. अशषीत्, अज्ञाषीत्.

शस् (शसु—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Aor. अज्ञासीत्, अशासीत्; Deri. शस्त, शस्त्वा, or शसित्वा.

शस् (शंसु—Set) 1 P. स्तुतौ दुर्गतौच । to praise, to be in distress, to tell, to indicate, Bene. शस्यासं, Pass. इस्यते, Deri. शस्त. शस्य or शंस्य, शंसितुं, शंसित्वा or शस्त्वा, प्रशस्य.

शंस् (आङ्शशसि—Set) 1 A. always with आ. इच्छायाम् । to wish, to expect, to bless, Bene. आशंसिषीय, Pass. आशंस्यते, Deri. आशंसित.

शाम् (शाम्—Set) 1 P. ध्यासौ । to pervade, Caus. Aor. अशशाखत्-त्.

शाह् (शाह्—Set) 1 A. श्लाघायाम् । to praise, Caus. Aor. अश-शाडृत्-त्.

शान् (शान्—Set) 1 U. तेजने । to whet, Act शीशांसति—ते, शीशां-सांचकर—चक्रि, शांशांसितास्मि—हे.

शाल् (शाल्—Set) 1 A. श्लापायंदित्वैत् । to praise, to shine, to be endowed with, to tell, Caus. Aor. अशाशालत्—त्.

शिक् (शिक्—Set) 1 A. विदोषादाने । to learn, to practise.

शिव् (शिवि—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शिष् (शिषि—Set) 1 P. आद्धाणे । to smell.

शिद् (Set) 1 P. अनादरे । to disregard.

शिष् (considered Anit by Madhav and others but it is Set according to Bopadeo and others) 1 P. हिंसायाम् । to kill, to leave as a remainder. शेषति, शेषितास्मि—शेषास्मि, शेषिष्यति—शेषयति.

शीक् (शीक्—Set) 1 A. सेचने । to sprinkle, to wet, Caus. Aor. अशीशीकत्—त्.

शीक् (Set) 1 P. आमर्षणे । to be angry, to touch, Caus. Aor. अशीशिकत्—त्.

शीभ् (शीभू—Set) 1 A. कस्यने । to boast, Caus. Aor. अशीशीभत्—त्.

शीह् (Set) 1 P. समाधी । to meditate, to intend.

शुच् (Set) 1 P. शोके । to regret, to grieve for, to bewail, Desid. शुशोचिष्यति or शुशुचिष्यति, Caus. Aor. अशुशुचत्—त्, Deri. शुचित or शोचित, शुचित्वा or शोचित्वा.

शुच्य् (Set) 1 P. स्नान-पीडिन—सुरा-संधानेषु । to perform ablution, to squeeze out juice, to distil.

शुद् { Set } 1 P. प्रतिधाते । to resist, to go lame.
शुद् { शुटि } 1 P. प्रतिधाते । to resist, to go lame.

शुध् (Set) 1 P. शुद्धो । to purify.

शुभ् { Set } 1 P. भाषणे भासने हिंसायांच । to speak, to shine, to kill, Aor. अशोभीत्, Desid शुशुभिष्यति or शुशोभिष्यति,
शुद्युभिष्यति.

शुभ् (शुभ्—Set) 1 A. दीप्ती । to shine, to look beautiful, Aor. अशुभत् or अशोभिष्ट Desid शुशुभिष्यते or शुशोभिष्यते, Deri शुभित् or शोभित्, शुभित्वा or शोभित्वा.

शूल् (Set) 1 P. रुजायांसंघतिच । to be ill, to collect.

शूप् (Set) 1 P. प्रसवे । to bring forth.

शृध् (शृहु—Set) 1 A. (but P. also in the 2nd Future, Aorist and Conditional). शब्दकुत्सायां । to break wind, शर्धिताहे, शर्धिष्यते or शत्स्यति, अशर्धिष्यत, अशत्स्यत्, अशृधत्, अशर्धिष्ट, Caus. Aor. अशशर्धत्—त, or अशीशृधत्—त Desid शिशर्धिष्पते, शिशृत्स्यति, Deri. शृद्ध, शृधदा or शर्धित्वा.

शृध् (शृहु—Set) 1 U. उन्दने । to moisten, to wet, to cut off.

शेल् (शोल्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Caus, Aor. अशिशेलत्—त.

शेव् (शोव्—Set) 1 A. सेवने । to worship, to serve, Caus. Aor. अशिशेवत्—त.

शै (Anit) 1 P. पाके । to cook, शायति, शशौ, शशिथ, शशाथ, शातास्मि, शास्यति, अशासीत्, शायास्.

शोण् (शोणृ—Set) 1 P. वर्णगत्योः । to be red, to go, Caus. Aor. अशुशोणत्—त.

शौट् (शौट्—Set) 1 P. गर्वे । to be proud, Caus. Aor. अशुशौटत्—त.

श्चुत् { श्वुतिर् } (Set) 1 P. क्षरणे । to ooze, to diffuse Aor. अश्व
or श्चयुत् { श्वयुतिर् } तत् or अश्वोतीत्, Desid. चुश्चुतिष्पति, or चुश्वोतिष्पति.

श्मील् (Set) 1 P. निमेपणे । to wink.

श्यै (इयै-ड्—Anit) 1 A. गतौ । to go, to move, to wither: to dry up, Deri. श्यान, also शनि or शीत (cold).

अंक { अकि—Set } 1 A. } गतौ । to go, to move.
अंग् { अर्गि—Set } 1 P. }

अण् (घटादिः—Set) 1 P. दाने । to give, Aor. अश्रणीत्, अश्राणीत, Caus. अणयति—ते, Pass. Aor. अआणि.

अथ् (घटादिः—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

अंथ् (आथि—Set) 1 A. शैथिल्ये । to loosen.

अंभ् (अंभु—Set) 1 A. प्रमादे । to be careless, to err.

अधि (अधि-भ्-Set) 1 U. सेवायां । to serve, to depend upon. अधयति—
ते, दिशाय—दिभिये, अपितास्मि—हे, शीर्षार्थ—शीर्षीय, Pass.
शीर्षते, Caus. आययति—ते, अशीश्यत्—त, Desid. दिशीषति—ते
or दिशायिषति—ते.

अधिष्ठ (अधिष्ठु—Set) 1 P. दाहे । to burn, Deri. अधिष्ट, अधिष्टिवा, शेषि-
त्या or अधिष्टा.

अग् (Anit) 1 P. गती । to go, to move.

अग्नि (Anit) 1 P. अग्णे । to cook, Benc. आयासं or अंगास.

ओण् (ओणृ—Set) 1 P. संघाते । to heap together, to collect.

अलंक् { अलङ्कि—Set 1 A. } गती । to go, to move.
अलग् { अलग्मि—Set 1 P. }

अलय् (घटादि:—Set) 1 P. हिंसापाद् । to hurt, Aor. अश्लयित्,
अश्लाधित् Caus. अलयति—ते Pass. Aor. अश्लयि, अश्लाधि.

आप् (आपृ—Set) 1 P. द्याती । to pervade, to penetrate, Caus.
Aor. अशास्त्रापत्—त.

अलाप् (अलापृ—Set) 1 A. कत्यने । to praise, to flatter, to boast.
Caus. Aor. अश्लापद्-त.

अलिष् (अलिष्ठु—Set) 1 P. दाहे । to burn, Deri. अलिष्ट, अलिष्टिवा,
अलिष्टा or अलिष्टा.

ओक् (ओकृ—Set) 1 A. संघाते । to heap together, to collect, to
versify, Caus. Aor. अशुओकद्-त.

ओण् (ओणृ—Set) 1 P. संघाते । to collect, Caus. Aor. अशुओणद्-त,

अंखक् { अंखि } (Set) 1 A. गती । to go.
अंखच् { अंखि } (Set)

अंखल्, **अंखल्** (Set) 1 P. आशुगमने । to run.

अवि (हु-ओ—वि Set) 1 P. गतिवृद्धयोः । to move, to increase, to
grow, to swell, अवाति, शिखाय, शुशाक, शिखायिथ, शुशाविय

श्वयितास्मि, अश्वयीत्, आशिश्वियत्, अश्वत्, शूयासं, Pass. शूयते, श्वयिष्यते or श्वोयिष्यते, अश्वोयि, Caus. श्वाययति—ते, Aor. आशि-श्वयत्-त, or अश्वश्वत्—त, Desid. शिश्वायिष्यति, Desid. of the Caus. शिश्वाययिष्यति—ते, or शुशाश्वयिष्यति—ते, Deri. शून्, श्वय, श्वयितुं, श्वयित्वा, उद्घृय.

श्वित् (**श्विता**-Set) 1 A. वर्णे । to be white, Aor. आश्वितत्, अश्वेतिष्ठ, Deri. श्वेदित्, श्वित्त.

श्विद् (**श्विदि**-Set) 1 A. श्वैत्ये । to be white.

***ष्टिव्** (**ष्टिवु**-Set) 1 P. निरसने । to spit, to sputter. ष्टीवति, तिष्टेव or टिष्टेव, Cau. Aor. आटिष्टिवत् or अतिष्टिवत्, Desid. तिष्टेविष्पति, तुष्टच्चूपाति, दुष्टच्चूपाति, Deri. ष्टधूत, ष्टेवित्वा, ष्टच्चूत्वा.

ष्वष्क् (**ष्वष्क**-Set) 1 A. गतौ । to go.

सग् (**पगे**-घटादि:-Set) 1 P. संवरणे । to cover, Caus. सगयति—ते.

सच् (**पच्**-Set) 1 A. सेचने सेवनेच । to sprinkle, to serve.

सेच् (**पच्च**-Set) 1 U. सेमवाये । to be associated with, Aor. अस-चीत्, भसाचीत्.

संज् (**षंज**-Anit) 1 P. संगे । to cling to, to fasten, to embrace, Act. सजति, असज्जत्, सज्जतु, सज्जेण, ससंज, ससांजिथ, ससंकथ, संक्तास्मि, संक्षयति, असंक्षयत्, असांक्षीत्, सज्यासं, Pass. सज्यते, संक्षयते, असंजि, Desid. सिसंक्षाति, (अभिषिंक्षाति). Deri. सक्त, संज, संक्तुः; सक्त्वा, सज्जत्, सेजिवस्.

सद् (**षद्**-Set) 1 P. अवयवे । to be a part or portion, Aor. असटीत्, असाटीत्.

सद् (**षद्**-Anit) 1 P. विश्वारणगत्यवसादनेषु । to divide, to break,

* A number of roots beginning with स् are written in the Dhātupāṭha with ष् to indicate that the स् is changed to ष् after certain prepositions. These roots will be found under स् in their proper order.

to go, to wither, to despond, to be weary, Act. सीदति, असी-
दत्, सीदतु, सीदेण, (निषीदति), ससाद, सोदिष्य, ससत्य, सत्तास्मि,
सत्स्यसि, असत्पत्, असदत्, सपासं, Desid. सिपासति, निषिपत्सति,
Dori. सन्ध, साध, सञ्च, सत्या, निषय, सीदत्, सेदिष्यत्.

नन्द (पण्—Set) 1 P. संभक्तो । to divide, Aor. असनीदि, असानीदि,
Bene. सन्यासं, सायासं, Pass. सन्यते, सायते, असानि, Caus. सान-
यति—ते, असीपनद—त, Desid. सिपनिपति or सिपासति—

सम् (पू—Set) 1 P. समयाये । to connect, Aor. असर्वीतु, असार्वीति.

सम् (पठु—Set) 1 P. घेकल्प्ये । to be composed.

संद् (पंडू—Set) 1 P. संवधने । to go, to creep.

सर्व् (पर्व—Set) 1 P. गतो । to go, to move.

सर्व् (पर्व—Set) 1 P. गतो हिसायांच । to go, to kill.

सल् (पल्—Set) 1 P. गतो । to go, to move.

सहज् (पस्जन्—Set) 1 U. गतो । to go, to become ready, Act.
सज्जति—ते, etc.

सह् (पह—Set) 1 A. मर्षणे । to suffer, to forbear, to be patient,
to wait, to be able to resist, to conquer, to stop, Act. सेहि-
ताहे or सोहाहे, Deri. सोढ, परिसोढ, विसोढ, सहितघ्य or सोढघ्य,
सहितु or सोहुं, सहित्या or सोहुा, प्रसहा, सहमान, सेहान.

सिट् (पिट्—Set) 1 P. अनादरे । to disregard.

सिध् (पिषु—Set) 1 P. गतो । to go, (The initial श् is not changed
to श् after prepositions in this case). Desid. सिसिधिपति or
सिसेधिपति, Dori. सिद्ध, सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्धा.

सिध् (पिषु—Wet) 1 P. शाखे मांगल्येच । to ordain, to instruct,
to do an auspicious act, to turn out auspiciously, to ward
off, to restrain, to interdict, Act. सिषेध, सिषेधिय or सिषेद्ध,
सेधितास्मि, or सेद्धास्मि सेधिव्यति or सेत्स्यति, असेधिव्यत् or असे-
त्स्यत्, असेत्सीत् or असेपीति, सिध्यासं, Desid. सिपित्सति or सिसे-
धिपति or सिसिधिपति, Dori. सिद्ध, सेद्धव्य or सेधित्व्य, सोधितुं or
सेद्धुं, सिद्ध्या, or सेधित्या or सिधित्वा.

सिन्व् (पिवि—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle.

मिश् (पिशु—Set) 1 P. हिंसायां । to kill, Deri. सिव्य, सिभित्वा, सेभित्वा, सिव्यवा, सेभित्वा.

सिंभ् (पिंशु—Set) 1 P. हिंसायां । to kill, Deri. सिव्य, सिभित्वा, सिव्यवा.

सीझ् (सीङ् Set) 1 A. सेचने । to sprinkle, Caus. Aor. असिसीकर्त्-त.

छ (षु—Anit) 1 P. प्रसूवैश्वर्ययोः । to bring forth, to possess power or supremacy, to permit. Act. सवति, छवाव, छुषविथ, छुपोथ, सोतास्मि, सोष्यति, असावीत्, असौषीत्, सूयासं, Pass. सूयते असावि, Caus. सावयति—ते, असूषवत्—त, Desid. छुसूषति, Deri. छत, छत्वा, प्रसुत्य, सोतुं.

छभ् { पुभ् }
सुंभ् { पुंभ् } (Set) 1 P. भाषाहिंसयोः । to speak, to kill.

खद् (पूद—Set) 1 A. क्षरणे । to distil, to strike, to hurt, to destroy, to leak, to deposit.

खर्क् (पूर्क्—Set) 1 P. आंदरे । to respect.

खर्ख्य् (पूर्ख्य्—Set) 1 P. ईर्ष्यायां । to envy, to despise.

सृ (Anit) 1 P. गतौ । to go, to move, to approach, to slip, to blow, to flow, Act. सरति, ससार, सर्तास्मि, सरिष्यति, असरिष्यत्, असार्पति, सियासं, Pass. स्नियते, सरिष्यते or सारिष्यते, असारि, Caus. सारयति—ते, असीसरद्-त, Desid. सिसीर्पति, Deri. स्तत, सर्तन्य, सार्य, सर्तुं, सृत्वा, अपसृत्य, सरत्, सरिष्यत्, सस्तवस्.

सृ (Anit) 1 P. आशुगमने । to run, Act. धावति, अधावत्, धावतु, धावेयं.

सृप् (सृष्ट—Anit) 1 P. गतौ । to go, to creep, Act. सर्पति, ससर्प, सर्पास्मि or स्रसास्मि, सप्त्यति or स्रप्त्यति असप्त्यत् or अस्रप्त्यत्, असृपत्, सृप्यासं, Pass. सृप्यते, सप्त्यते, or स्रप्त्यते, असर्पि, Caus. सर्पयति--ते, अससर्पत्—त or असीसृपत्—त. Desid. तिसृप्ताति, Deri. सृप्त, सर्पितन्य or स्रप्तव्य, सृप्त, सर्प्तुं or स्रप्तुं.

सूभ् { पूभ् } (Set) 1 P. हिंसायां । to kill, to slay, Deri. सूभ, संभ् { पूभ् } सूभित्वा or सूभया.

सेरु (सेरु—Set) 1 A. गतो । to go, to move, Caus. Aor. असिसेकद्-त.

सेल (पेल—Set) 1 P. गतो । to go, to move, Caus. Aor. असिपेलत्-त.

सेव् (पेव्—Set) 1 A. सेवने । to serve, to honour, to follow, to use, to enjoy, to cultivate, to practise, to devote oneself to, to inhabit, to frequent, to guard, to protect, Caus. Aor. असिपेवत्-त.

से (पे—Anit) 1 P. क्षये । to waste away, to decline.

स्फंद् (स्फंदिर—Anit) 1 P. गतिशोपणयोः । to go, to be dry, Act. स्फंचास्मि, स्फंत्स्थिति, अस्फंत्स्थद्, अस्फंदत्, or अस्फंत्स्थति, स्फयासं Pass. स्फयते, Deri. स्फन्न, विस्फन्न, परिस्फन्न, or, परिष्फण, स्फंतुं, स्फंत्या.

स्फंभ् (स्फामि—Set) 1 A. प्रतिबंधने । to obstruct.

स्फुंद् (स्फुंदि—Set) 1 A. आप्रवणे । to jump, to raise, to lift.

स्फद् (घटादि:-Set) 1 A. विद्राघने । to destroy, to cut, Caus. स्फदयति—ते.

स्फल् (घटादि:-Set) 1 P. संचलने । to stumble, to totter, to deviate, to blunder, to err, to stammer, to drop, Caus. स्फलयति—ते

स्तक् (इक्-घटादि:-Set) 1 P. प्रतिघाते । to resist, to repel, Aor. अस्तकीत्, अस्ताकीत्, Caus. स्तकयति—ते.

स्तक्ष् (इक्ष्—Set) 1 P. गतो । to go, to move.

स्तग् (इगे-घटादि:-Set) 1 P. संवरणे । to cover, Caus. स्तगयति—ते, अतिष्टगत्-त,

स्तन् (घटादि:-Set) 1 P. शब्दे । to sound, to thunder.

स्तम् (इम्—Set) 1 P. वैक्ष्ये अवैक्ष्येच । to be confused, not to be confused.

स्तंभ् (इभि—Set) 1 A. प्रतिबंधने । to stop, to hinder, to become stiff or naughty, to paralyze, to fix firmly.

स्तिप् (द्विपु-Set) 1 A. शरणे । to ooze, Caus. Aor. अतिष्टिपत्-त.

स्तुच् (द्वुच्-Set) 1 A. प्रसादे । to be pleased.

स्तुभ (द्वुभु-Set) 1 A. स्तंभे । to stop, Deri. स्तुब्ध, स्तुभित्वा, स्तोभित्वा, स्तुब्धवा.

स्तुक्ष (द्वुक्ष-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

स्तेप् (द्वेपु-Set) 1 A. क्षरणे । to ooze, Caus. Aor. अतिष्टिपत्-त.

स्तै (द्वै-Anit) 1 P. वेष्टने । to cover, to adorn..

स्त्यै (द्वयै-Anit) 1 P. शब्दसंघातयोः । to sound, to collect into a heap, to spread about, to crowd, Caus. स्त्यापयति—ते. आतस्त्यपत्-त or अतिष्टिपत्-त. Desid. तिस्त्यासति, तिष्टधासति.

स्थग् (धग्—घटादि:-Set) 1 P. संबरणे । to cover, to conceal, Caus. स्थगयति—ते, अतिष्टगत्—त.

स्थल् (धल्—Set) 1 P. स्थाने to stand firm.

स्था (धा-Anit) 1 P. (for A see page 18). गतिनिवृत्तौ । to stand, to stay, to be; तिटाति—ते, तस्थौ-स्थे, तस्थिथ or तस्थाथ-स्थिषे. स्थातास्मि-हे. अस्थात्-अस्थित. स्थेयासं—स्थासीय. Pass. स्थीयते. स्थास्यते or स्थायिष्यते. अस्थायि Caus. स्थापयति—ते. अतिष्टिपत्-त. Desid. तिष्टासति—ते Deri. स्थित-स्थेय. स्थारुं. स्थित्वा. तिष्टाय, तिष्टद-मान. स्थास्यत्-मान. तस्थिवस्-तस्थान.

स्त्रै (धौ-Anit) 1 P. वेष्टनेशोभायांच । to cover, to wrap, to adorn.

संद्र (स्पदि-Set) 1 A. किञ्चिज्ज्वलने । to throb; to quiver, Caus. संदयति, अपसंदृत.

स्पर्ध् (स्पर्धि—Set) 1 A. संघर्षे । to contend with, to vie with, to emulate, to challenge.

स्पश् (स्पशि—Set) 1 U. बाधन स्पर्शनयोः । to obstruct, to touch, to perceive clearly, to undertake, to string together, Aor. अस्पशीति, अस्पाशीति.

स्फायू (स्फायी—Set) 1 A. वृद्धो । to grow fat, to increase, to expand, Caus. स्फावयति—ते, अपिस्फवत्—त. Deri. स्फीति.

स्फुट (स्फुट—Set) 1 A. विकसने । to burst; to blossom; to blow, Desid. पुस्फुटिष्टते, पुस्फोटिष्टते, Deri. स्फुटित or स्फोटित.

स्फुट (स्फुटि—Set) 1 P. विशरणे । to split open, Aor. अस्फुटत् or अस्फोटीत्, Desid. पुस्फुटिष्टति or पुस्फोटिष्टति.

स्फुट { स्फुटि—Set 1 P. } विकसने । to open, to expand.
स्फुट्ट { स्फुट्टि—Set 1 A. } विकसने । to open, to expand.

स्फुच्छृ (स्फुच्छी—Set) 1 P. विस्तृती । to spread, to extend, to forget, Act. स्फुच्छिति, Deri. स्फुच्छित्स, स्फुर्ण.

स्फुर्ज (दु—ओ—स्फूर्जा—Set) 1 P. वज्रनिर्घोषे । to thunder, to explode, to glitter, to burst, Deri. स्फूर्जित, स्फुर्ण. स्फूर्जशुः (a clap of thunder).

स्मि (विभ—दृ—Anit) 1 A. इपद्धसने । to smile, to expand, to bloom, Act. स्मयते, सिभिये, स्मेताहे, स्मेष्यते, अस्मेष्यत, अस्मैष्ट, स्मेषीय, Pass. स्मीयते, स्मेष्यते or स्मायिष्यते, अस्मायि, अस्मेषि or अस्मायिपि, Caus. स्माययति or स्मापयते, असिष्मयत् or असिष्मपत्, Desid. सिस्मपिष्टते.

स्मीलू (Set) 1 P. निमेषणे । to wink.

स्मृ (Anit) 1 P. चिंतायाम् । to remember, to recollect, to think upon, to recite mentally, to record in a “ Smriti ”, Act. स्मरति, सस्मार, सस्मर्थ, स्मर्तारिमि, स्मरिष्यति, अस्मरिष्यत्, अस्मार्पीत्, स्मर्षसं, Pass. स्मर्यते, अस्मारि, स्मरिष्यते or स्मारिष्यते, Caus. स्मरयति—ते, Desid. सुस्मूर्पते, Deri. स्मृत, स्मर्तुं स्मृत्वा.

स्मृ (पटादि—Anit) 1 P. आश्याने । to long for, to regret, Caus. स्मरयति—ते.

स्पृद् (स्पृदृ—Wet) 1 A. प्रस्त्रषणे । to ooze, to feel, Act. सस्पृदे, सस्पृदिष्टे or सस्पृद्यते, स्पृदिताहे—स्पृत्ताहे, स्पृदिष्यते or संस्पृत्यते—ति, अस्पृदत्, अस्पृदिट, अस्पृत्त, स्पृदिषीय or स्पृत्तीय, Pass. स्पृयते,

स्यंदिष्यते, or स्यंत्स्यते, अस्यंदि, Desid सिस्यंदिष्यते or सिस्यंत्स्यते-ति, Deri. स्यन्न, स्यंदितव्य or स्यंत्तच्य, स्यंदितुं or स्यंनुं, स्यंदित्वा, स्यंत्त्वा.

स्यम् (स्यम्—Set) 1 P. शब्दे । to sound, to shout, Deri. स्यांत, स्यामित्वा, स्यांत्वा.

संक्र (संक्र—Set) 1 A. गतौ । to go, to move.

संभ (संभु—Set) 1 A. प्रसादे विवासेच । to err; to entrust. Aor. असंभत्, असंभिष्ट, Deri. संबध, संभित्वा, संबध्वा.

संस्र (संसु—Set) 1 A. अवसंसने । to fall down, to drop, to slip off, to hang down. Aor. असंसत् or असंसिष्ट.

छु (Anit) 1 P. गतौ । to go, to flow, Aor, अस्त्रोष्यत् or असुस्त्रुवत्.

सेक (सेकु—Set) 1 A. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. असिसेकत्—त.

स्वंज (ज्वंज—Anit) 1 A. परिष्वंगे । to embrace, to clasp, to encircle, Act. स्वजते, अस्वजत्, स्वजतां, स्वजेय, सस्वजे, or सस्वंजे, स्वंक्ताहे स्वंक्षयते, अस्वंक्ष्यत, अस्वंकत, स्वंक्षीय, Pass. स्वज्यते, स्वंक्ष्यते, अस्वंजि, Desid. सिस्वंक्षते, Deri. स्वक्त, स्वंकतुं, स्वंकत्वा or स्वक्त्वा, परिष्वज्य.

स्वद् (ज्वद्—Set) 1 A. आस्वादने । to be pleasant to the taste, to be liked, to taste, to eat, to please, Caus. Aor. असिज्वदत्—त.

स्वन् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to sing, Aor. अस्वनीत् or अस्वानीत्, Caus. स्वानयति—ते, Deri. स्वनित्, आस्वांत or आस्वनित्. स्वांतं (the mind).

स्वन् (घटादि:—Set) 1 P. अवतंसने । to deck, to adorn, Caus. स्वनयति—ते.

वर्द् (स्वर्द्—Set) 1 A. आस्वादने । to taste, to be pleasing.

स्वाद् (स्वाद्-Set) 1 A. आस्यादने । to taste, to be pleasing, Caus.
Aor. असिस्यादत्-त्.

स्विद् (वि—विदा—Set) 1 A. स्नेहनमोचनयोः । to be greasy, to
perspire, to be disturbed, to quit, Aor. अस्विद् or अस्ये-
दिट्, Caus, Aor. असिविदत्—त्, Desid. सिस्येदिष्टते or सिस्य-
दिष्टते, Deri. स्विन् or स्पिदित or स्येदित, स्येदित्या or स्विदित्या.

सृ (Wet) 1 P. (but A. after सं) शब्दोपतापयोः । to sound,
to praise, to pain, to go, Act स्वरितास्मि—हे or स्वर्तास्मि—
हे, स्वरिष्यति—ते, अस्वरिष्यत्—त्, अस्वारीत् or अस्वार्पात्, स्वर्यासि,
स्वरिषीय or स्वर्षीय, Pass. स्वर्यते, स्वरिष्यते or स्वारिष्यते, अस्यारि,
Derid. सिस्वरिषति—ते or सुस्वूर्पति—ते, Deri. सृत्, स्वरितव्य or
स्वर्तव्य, स्वरितुं or स्वतुं.

हद् (Set) 1 P. दीप्तौ । to shine, Aor. अहटीद्, अहाटीत्.

हद् (Set) 1 P. प्लुतिपठत्ययोः । to leap, to be wicked, to treat
with violence, Aor. अहटीत्, अहाटीत्.

हद् (Anit) 1 A. उरीपोत्सर्गे । to void or discharge excrement,
Act. हदते, जहदे, हसाहे, हत्यते, अहत्, हत्सीय, Caus. हादयति,
अजहिदत् Desid. जिहत्सते, Deri. हस्त, हत्या, हत्सुं.

हम् { Set } 1 P. गतौ । to go, to move.
हप् { Set } 1 P. गतिकांत्योः । to go, to shine.

हल् (Set) 1 P. विलेखनेगतौच । to plough, to make fur-
rows, to go.

हस् (Set) 1 P. हसने । to laugh, to smile, to joke, to open,
to resemble, to ridicule.

हिक् (हिक्—Set) 1 U. अव्यक्तेशब्दे । to make any indistinct-
sound.

हिद् (Set) 1 P. आफ्कोशे । to curse, to swear, to shout.

हिड् (हिडि—Set) 1 A. गत्यनादरयोः । to go, to wander, to
disregard.

हिन्द् (हिवि—Set) 1 P. प्रीणने । to please, to satisfy.

हिंस् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

हुइ् (हुइ—Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. Aor. अजुहोडत्—त.

हुँड् (हुडि—Set) 1 A. संघाते—वरणे—हरणेच । to collect, to select, to take away.

हुर्क् (हुर्छा—Set) 1 P. कौटिल्ये । to be crooked, to deceive, हुर्छति, Deri. हुर्छित, हुर्ण.

हुल् (Set) 1 P. गतौ । to go.

हुइ् (हुइ—Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. Aor. अजुहुडत्—त.

हु (ह—अ—Anit) 1 U. हरणे । to carry, to bring, to take, to steal, to acquire, to captivate, to charm, Act. हरति—ते, जहार, नहे, जहर्थ, जहिषे, हर्तास्मि—हे, हरिष्यति—ते, अहरिष्यत्—त, अहार्षित्, अहत, हियासं, हप्तीय, Pass. हिषते, हरिष्यते or हारिष्यते, अहारि, Caus. हारयति—ते, अजिहरत्—त, Desid. जिहीर्षति—ते, Deri. हत, हतंव्य, हार्य, हतुः; हत्वा.

हुष् (हुषु—Set) 1 P. अलीके । to tell a lie. Caus. Aor. अजहर्षत्—त or अजीहिपत्—त, Deri. हुष्ट, हाषित्वा or हष्टा, हर्षितुः.

हेद् { हेट् } Set 1 A. विबाधायां । to be wicked, to vex, Caus. Aor. हेद् { हेट् } अजीहिठत्—त, अजिहेठत्—त.

हेड् (घटादि:—Set) 1 P. वेष्टने । to surround, to clothe, Caus. हिडयति—ते, Pass. हेड्यते, Aor. अहिडि or अहीडि.

हेड् (हेड्—Set) 1 A. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अजिहेडत्—त.

हेष् (हेषु—Set) 1 A. अव्यक्ते शह्वे । to bray; to roar, (in general) to neigh (as a horse.)

होइ् (Set) 1 P. चलने । to go, to move.

होड् (होड्—Set) 1 A. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अजुहोडत्—त.

झाल् (घटादि:—Set) 1 P. चलने । to shake, to go, Caus. झालयति—ते or झालयति—ते; when with a preposition, झालयति—ते only.

- हुग् (हुगे घटादि:-Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Aor. अहुगीत्, Caus. हुगयति—ते ।
- हुस् (Set) 1 P. श्वेलाघवेच । to sound, to become small, Aor. अहसीत् or अहासीत्.
- हाइ (हाई—Set) 1 A. अव्यक्तेश्वदे । to sound, to row.
- हीश् (Set) 1 P. लज्जायाम् । to be ashamed or modest, to blush,—हीच्छति.
- हैप् (हैप्—Set) 1 A. अव्यक्तेश्वदे । to neigh (as a horse), to go, to creep, Caus, Aor. अजिहेपत्-त्.
- हुग् (हुगे-घटादि:-Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Caus.. हुगयति-ते, Aor. अहुगीत्.
- हाइ (हाई—Set) 1 A. अव्यक्तेश्वदेसुखेच । to sound, to be glad, Deri. हैन्.
- हुल् (Set) 1 P. चलने धैक्कव्येच । to move, to shake, to be confused, to be afflicted, Caus. हुलयति—ते; ह्वालयति—ते. but with a preposition हुलयति—ते only.
- हृ (Amt) 1 P. कौटिल्ये । to be crooked, to deceive, हृत्समि, हृत्यिति, अहृत्पात्, हृत्यासं, Pass. हृत्यते, Desid. ज्ञहृत्पति.
- है (है—त्र—Anit) 1 U. स्पर्धायांश्वेच । to vie with, to challenge, to call, to ask, to invoke, Act. हैयति-ते, अहैयत्-त हैयतु-तां, हैयेयं-य, जुहाव, जुहुवे, ह्वातास्मि-हे, ह्वास्यति-ते, अह्वास्यत्—त, अहृत्—त or अहृत्स्त, हृपासं, हृसीय, Pass. हृयते, ह्वास्यते or ह्वायिष्यते, अहृत्यि, Caus. ह्वाययति-ते, अजूहयत्—त or अजुहावत्—त, Desid. ज्ञहृपति—ते, Desid of the Caus. ज्ञुहावयिष्यति-ते, Deri. हृत्, हैय, ह्वातुं. हृत्वा, आहृय, हृयत्—मान, ज्ञुहृष्ट—वान.

॥ इति शब्दिकरणोभ्वादिगणः प्रथमः ॥

॥ अथलुग्विकरणोऽदादिगणोद्दितीयः ॥

अद् (Anit) 2 P. भक्षणे । to eat, Act. अन्ति, आदत्, अन्तु, अद्धि, अद्यां, आद or जघास, आदिथ or जघसिथ, अन्तास्मि, अत्स्यति, अत्स्यत्, अघसत्—अद्यासं, Desid. जिघत्सति, Deri. जग्ध or अन्नं (food), अन्नुं, जग्धवा, प्रजग्ध्य, आदिवस् or जक्षिवस्.

अन् (Set) 2 P. प्राणने । to breathe. अनिति, आनीत् or आनत्, अनितु, अनिहि, अन्यां, आन, आनीत्.

अस् (Set) 2 P. भुवि । to be. अस्ति, आसीत्, अस्तु, or स्तात् स्यां, आस् (आस-Set) 2 A. उपवेशने । to sit, to be. आस्ते, आस्तां, आस्त, आसीत्, आसांचके, आसिताहे, आसिष्ट, आसिपीय, Desid. आसि-सिषते, Deri. आसीन, उपास्य.

इ (इ-एं Anit.) 2 P. गतौ । to go. एति, ऐत्, एतु, इयात्, इयाय, एतास्मि, एष्यति, ऐव्यत्, अगात्, ईयासं, Pass. ईयते, एष्यते or आयि-ष्यते, अगायि, Caus गमयति-ते, (with प्रति-प्रत्याययति-ते) Aor. अजीगमत्-त, Desid. जिगमिषति (with प्रति-प्रतीषिषति) Deri. इत, एतुं, इत्वा, उपेत्य, यत्, एष्यत्, ईयिवस्.

इ with अधि..(इ क्ष-Anit.) 2 P. स्मरणे । to think of, to remember. अध्येति, अधीयाय, अध्येतास्मि अध्येष्यति, अध्यैष्यत्, अध्वगात्, अधीयासं Pass. अधीयते, Aor. अध्यगायि, Caus. अधिगमयाति—ते, Aor. अध्यजीगमत्—त Desid. अधिजिगमिषति, Deri. अधीत, अधीत्य, अध्येतुं.

इ with अधि (इ-ड- Anit) 2 A. अध्ययने । to study, अधीते, अध्यैत, अधीतां, अधीयीत, अधिजगे, अध्येताहे, अध्येष्यते, अध्यैश्, or अध्य-गीष्ट, अध्येषीय, Pass. अधीयते, अध्येषते or अध्यायिष्यते, अध्यगायि or अध्यायि Caus. अध्यापयति, अध्यापिष्ट्, or अध्यजीगपत्, Desid. अधिजीगांसते, Desid of the Caus. अधिजिगांपयिषति or अध्यापिषयिषति.

ई (Anit) 2 P. गति—व्यासि—प्रजन—कांत्यसन—खादनेषु । to go, to pervade, to conceive, to desire, to throw, to eat. एति, अयां-

चक्षार, एतास्मि—पूर्वति, एवपद्, ऐपीन्, ईपासं, Deri. ईत, पठु, द्वित्या, अपद्, अपांचक्षयस्.

ईद (ईड—Set) 2 A. स्तुतो । to praise, ईहे, ईरांचक्षे, पेडिप्पत, पेडिट.

ईट (ईट—Set) 2 A. गती कंपनेय । to go, to shake. ईते, ईरांचक्षे, पेरिप्पत, पेरिट.

ईश (ईश—Set) 2 A. एश्यते । to rule, to command, to possess power. ईटे, ईरांचक्षे, पेशिप्पत, पेशाट.

ऊर्ण (ऊर्ण—ऋ—Set) 2 U. आच्छादने । to cover, (for conjugational forms see pages 73 and 74) ऊर्णनाय—अर्णुये, ऊर्णुयिथ or ऊर्णनिधि, ऊर्णुयिषे, ऊर्णयितास्मिन्ते or ऊर्णयितास्मि—हे, ओर्णुयिष्यत्-त or ओर्णयिष्यद्-त, Pers. ओर्णुवीत् or ओर्णवीत् or ओर्णवीत्, Desid. ऊर्णनुपति—ते or ऊर्णुयिषपति—ते or ऊर्णनयिषपति—ते, Deri. ऊर्णत, ऊर्णयितत्र्य or ऊर्णयितत्य, ऊर्णवितुं or ऊर्णयितुं, ऊर्णयित्या or ऊर्णवित्या, ऊर्णनुपस्—ऊर्णनुयान.

कश् { कश् } { कस् } Set 2 A. गतिशासनयोः । to go, to punish फटे, घफ़शे,

* कंस् (कसि—Set) 2 A. गतिशासनयोः । to go, to destroy. कंसते, चकंसे. *

कु (Anit) 2 P. शब्दे । to hum, Act. कौति, अकौत्, कौतु, कुहि, कुयो, चुकाव, चुकोय or चुकयिथ, कोतास्मि, कोप्पति, अकोपीन्, लुपासं

शु (हुसु—Set) 2 P. शब्दे । to snooze, Act. शयितास्मि, शयिष्यति, अशयिष्यत्-अश्यावीत्.

शुण (Set) 2 P. तेजने । to whet, (with सं A.).

ख्या (Anit) 2 P. प्रकथने । to relate, to tell, Act ख्याति, अख्यात्, अख्यान् or अख्युः ख्यातु, ख्याहि, ख्यायो, चख्यो-ख्ये, ख्यातास्मि—हे, ख्यात्यति—ते, अख्यात्यत्-त, अख्यत्-त, ख्यायासं or ख्येयासं, ख्यासीय. Caus. ख्यापयति—ते, अचिक्षयपत्-त, Desid. चिख्यासति—ते.

चकास् (चकास्—Set) 2 P. दीसौं । to shine, to be bright or prosperous. चकास्ति, चकासति, अचकारु—दू, चकाधि or चकाद्धि, Caus. Aor. अचचकासत्-त or अचीचकासत्-त.

चक्ष् (चक्षि-ड्—Set) 2 A. व्यक्तायांवाचि । दर्शनेऽपि । to speak, to tell, to see. (This root is defective in all non-conjugational tenses and substitutes ख्या or क्षा (U.) except when it means ' to shun '). चष्टे, चक्षते, चच्क्षे or चख्यौ—ख्ये or चक्षौ—क्षो, ख्यातास्मि—हे or क्षातास्मि—हे, अख्यत्-त or अक्षासीत्—अक्षास्त, ख्यायासं or ख्येयासं or क्षायासं or क्षेयासं, ख्यासीय or क्षासीय, Pass. ख्यायते or क्षायते, Caus. ख्यापयति—ते or क्षापयति—ते, Desid. चिख्यासति—ते, Deri. ख्यात or क्षात, ख्यातुं or क्षातुं, ख्यात्वा or क्षात्वा.

जक्ष् (Set) 2 P. भक्ष—हसनयोः । to eat; to consume; to laugh: जाक्षिति; जक्षति; अजक्षत् or अजक्षीत्; अजक्षः or अजक्षीः; जाक्षितु, जक्ष्यां; जजक्ष; जजाक्षिथ ; अजक्षीत्.

जागृ (Set) 2 P. निद्राक्षये । to be awake or watchful. जागर्ति; जागति; अजागः, अजागरुः, जागर्तु; जाग्रतु; जागृहि; जागृयां; जजागार. or जागरांचकार, जागरितास्मि; जागरिष्यति; अजागरिष्यतु; अजागरीत्; जागर्यासं; Pass. जागर्यते; अजागारि; Caus. जागरयति—ते; अजजागरत्—त; Desid. जिजागरिष्यति; Deri. जागरित; जागरितुं; जागरित्वा; जजागृवस् or जजागर्वस् or जागरांच्छवस्.

घु *(a sautra root—Anit) 2 P. गति—दृष्टि—हिंसातु । to go, to grow, to kill, Act. तौति or तवीति, अतौत् or अतवीत्, तौतु or तवीतु, तुयां or तुवीयां, तुताव, तुतोथ or तुताविथ, तोतास्मि—तोष्यति, अतोष्यत्, अतौषीत्, तूयासं; Pass. तूयते, अतांवि, Caus. तावयति—ते, अतूतवत्—त, Desid. तुतूषति, Deri. तुत, तोतुं, तुत्वा, तुवत्, तुर्तुवस्

दरिद्रा (Set) 2 P. हुर्गतौ । to be poor; to be distressed. दरिद्राति; दरिद्रिति; अदरिद्रात्; अदरिहुः दरिद्रातु; दरिद्रिहि; दरिद्रियात् ददरिद्रौ or दरिद्रांचकार; दरिद्रितास्मि; अदरिद्रीत् or अदरिद्रासीत्, दरिद्र्यासं; Pass. दरिद्यते; अदरिद्रायि; Caus. दरिद्रयति—ते Desid. दिदरिद्रासति or दिदरिद्रिपति; Deri. दरिद्रित; दरिद्रित्वा; दरिद्रितुं; दरिद्रत्; ददरिद्रिवस् or दरिद्रांच्छवस्.

दा (दा—ए—Anit.) 2 P. लपते । to cut. दाति, अदात् or इ; जट्टः or अदान्, दातु; दाढ़ि; दायां; ददौ; ददिय or ददाय; दातास्मि; दास्यति; अदास्यत्, अदासति; दायासं; Pass. दायते; भदायि; Caus. दापयति-ते; अर्दीदपत्-त; Desid.. दिदासति; Deri. दास; दारया; अपदाय; दार्तुः; दान्; ददियस्.

दिह (दिह—Anit) 2 U. उपचये । to increase; to anoint; smear; to soil. देत्ति-दिग्ये, दिहनि-दिहते; पेत्ति-पिग्ये; दिग्प—पिग्ये; अपेक्ष-अदिग्प; देग्धु-दिग्पां; दिग्पि—पिग्य; दिग्पां—दिहीय; दिदेह-दिदिहे; दिदेहिय-दिदिहिवे; देग्धास्मि-दे; पेत्तयति-ते; अपेक्षयद्-त; अपिस्तद्—अपिशत or अदिग्प; दिग्पासं—पिग्नीय; Pass. दिग्पते; अदेहि; Caus. देहयति-ते; अदिदिहद्-त; Desid. दिपिक्षासि-से; Deri. दिग्प; दिग्धु; दिग्ध्या; पेक्षयद्-माण; दिदिहस-दिदिहान.

दीर्घी (दीर्घी—ह्—उन्नद्गः—Set) 2 P. दीर्घि—देयनयोः । to shine; to appear, दीर्घीति; दीर्घांचक्रे; दीर्घितादे; दीर्घिष्यते; अर्दीपिद; दीर्घिर्मीय.

दृह (हुह—Anit) 2 U. प्रूरणे । to milk; to extract; to yield. दोग्धि-दृग्धे; दुहन्ति—दुहते; पोक्षि-धुतो; हुग्प-पुराद्ये; अपेक्ष—अदुग्प; दोग्धु-दृग्धां; हुग्धि-धुश्य; दुव्यां-दुहीय; हुदोह-दुहुदे; हुदोहिय—दुदुहिये; दोग्धास्मि-दे; पोक्षयति-ते; अपेक्षयद्-त; भधुक्षत्-त; or अदुग्प; दुव्यासं-धुक्षीय; Pass. हुहते; also हुग्धे; अदोहि also अधुक्षत or अदुग्प; Caus. दोहयति-ते; अदुदुहत्-त; Desid. दुधुक्षति-ते; Deri. हुग्प; हुश्य; or दोह्य; दोग्धुं; हुग्ध्या; पोक्षयद्-माण; दुदुहस-दुहान.

दृ (Anit) 2 P. अभिगमने । to assail, to advance towards. यौति; अयौत; यौतु; यौडि; यौयां; हुयाय; हुयविय; कुयोथ; योतास्मि-योव्यति; अयोव्यत्-अयोपति; यूयासं; Pass. यूयते; योव्यते; or याविव्यते; अयायि; Caus. याययति—ते, भद्रयवद्-त; Desid. दुष्यूपति; Deri. युत, यव्य or याव्य; यौतुं, युत्या; हुयुवस्.

द्रा (Anit) 2 P. कृत्सायां गतो स्वप्नेच । to run, to fly, to be spoiled, to sleep, Beno. द्रायासं or द्रेयासं; Deri. द्राण; निद्राय.

द्विषु (द्विष—Anit) 2 U. अप्रीती । to hate; to dislike. द्वेषि—द्विषे; अद्वेद्—अद्वेद्, अहिष्ट; आद्विषन्—भद्विषु; अद्विषत्; द्वेषु—द्विषां; द्विष्या-

द्विपीय; दिहेप-दिहिषे; देषास्मि—हे; देक्षयते—ते; अदेक्षयत्—त; अद्वि-
क्षत्—त; द्विष्यासं—द्विक्षीय; Pass. द्विष्यते; देक्षयते; अद्वेषि; Desid.
दिव्विक्षति—ते; Deri. द्विष्ट; देषुं; द्विष्टा.

निंज् (**णिजि**—Set) 2 A. शुद्धौ। to wash, निंके, अनिंक्तः, निंकां,
निंजीय; निनिंजे; निंजिताहे; अनिंजिष्ट, निंजिषीय.

निंस् (**णिसि**—Set) 2 A. चुंबने। to kiss. निंस्ते, निंसिसे, निंसिताहे,
अनिंसिष्ट, निंसिषीय.

नु (**णु**—Set) 2 P. स्तुतौ। to praise. (A. with आ) नौति—नुते,
अनौत्—अनुत, नौतु—नुतां, नुहि—नुष्व, नुयां—नुवीयां, नुनाव—नुनुवे,
नुनविथ—नुनुविषे, नवितास्मि—हे, नविष्यति—ते, अनावीत्—अनविष्ट,
नूयासं—नविषीय, Pass. नूयते, नविष्यते, or नाविष्यते, अनावि, Caus.
नावयति—ते, Desid. नुनूपाति—ते, Deri. नुत, नव्य or नाव्य or
नवितव्य, नवितुं, नुत्वा.

पा (**Anit**) 2 P. रक्षणे। to protect; to govern; to preserve. पाति,
अपात्, अपान्—अभुः, अपासीर्त, पायासं Caus. पालयति—ते
अपीपलत्—त, Desid. पिपासति, Deri. पात, पात्वा, पातुं.

पिंज् (**पिजि**—Set) 2 A. वर्णे—संपर्चने—अवयवे—अव्यक्ते शट्टेच। to
tinge; to colour; to join; to divide; to speak inarticulately.
पिंके, पिंपिंजे, पिंजिताहे, पिंजिष्यते, अपिंजिष्ट, पिंजिषीय.

पृच् (**पृच्ची**—Set) 2 A. संपर्चने। to come in contact with; to
touch. पृक्ते; पृच्चते; पृक्षे; पृगद्वै; अपृक्त; पृक्तां; पृच्चाय, पपृच्चे, पपृ-
चिषे, पर्चिताहे, पर्चिष्यते, अपर्चिष्यत, अपर्चिष्ट, पर्चिषीय, Caus.
Aor. अपपर्चत्—त or अपीपृचत्—त, Desid. पिपर्चिषते, Deri.
पृक्त, पर्चित्वा, पर्चितुं, पृच्चान्.

पृञ्ज् (**पृजि** Set) 2 A. वर्णे। to dye. पृंक्ते, पपृंजे, पृंजिताहे, अपृंजिष्ट,
पृंजिषीय.

प्रा (**Anit**) 2 P. पूरणे। to fill; Bene. प्रायात् or प्रेयात्.

प्सा (**Anit**) 2 P. भक्षणे। to devour; to eat; Bene. प्सायासं or
प्सेयासं.

चू (चू—चू—Set) 2 U. चून्तायांयाचि । to speak; to say; to tell.
 व्र्योति (आह)—चूते, अवरीत्-अवूत, व्र्योतु—चूतां, मृदि-चूत्य, वूर्णा-
 व्र्योत्य, Pro. P. वूर्पत्, व्र्याण. This is a defective root and has
 no forms in the non-Conjugational tenses, Passive, Causal, Desiderative, etc. for which the forms of चूत् are substituted. उवाच, ऊचे, यक्तास्मि-हे, यक्षयति—ते, अपोचत्—त,
 उव्यासं, व्र्यीय, Pass. उव्ययते, अयाचि, Caus. वाचयति—ते, व्र्यो-
 थचत्-त, Desid. विवक्षति—ते, Deri. उक्तत, उक्त्या, यक्तुं.

आ (Anit) 2 P. दीपो । to shine; to appear; to be.

मा (Anit) 2 P. माने । to measure; to limit; Bone. भेषासं, Pass.
 मीयते, मास्यते, or मायिष्यते, Desid. मित्साति, Deri. मित, मात्य,
 भेष, मार्तुं, मित्वा, उन्माय.

सूज (सूज—Wet) 2 P. शुद्धो । to cleanse; to purify; to wipe off.
 मार्टि, सूजन्ति or मार्जन्ति, अमार्द-ह्, मार्दु, सृष्टि, शुजन्तु or मार्जन्तु,
 सूज्यां, Pro. P. मार्जन् or सूजन्. The remaining forms are like
 those of सूज 1 P.

या (Anit) 2 P. प्रापणे । to go; to attend to; to go or pass away;
 to attempt; to perceive.

यु (Set) 2 P. मिखणेऽमिखणेच । to mix; to join; to separate;
 Desid. मुख्यति or यियविपति, Desid. of the Caus. यियायपिपति-
 ते, Deri. युत, यच्य or याच्य, पवित्र्य, पवित्रुं, युत्वा, युख्यस्.

रा (Anit) 2 P. दाने । to give; to grant.

रु (Set) 2 P. शब्दे । to cry; to roar; to shout; to sound. रीति
 or रुवीति, अरोद् or अरवीत, रोतु or रथीतु, रुहि or रुवीहि, रुयां or
 रुवीयां, रुराव, रवितास्मि, रविष्यति, अरविष्यत्, अरावीत्, स्त्रयासं,
 Pass. रुयते, रविष्यते or राविष्यते. अरावि, Caus. रावयति—ते,
 अरीरवद्-त, Desid. रुख्यति, Desid. of Caus. रिरावयिषति—ते,
 Deri. रुत, रुय or राव्य; रवितुं, रुत्वा.

रुद् (रुदिर—Set) 2 P. अश्रुषिमोचने । to shed tears; to cry; to
 weep; to lament रोदिति, अरोदीत् or अरोदव्, रोदितु, रुदिदि, रुयां,
 रुोद, रुोदिय, रोदितास्मि, रोदिष्यति, अरोदिष्यत्, अरुदत् or
 अरोदीत्, रुयासं.

ला (Anit) 2 P. आदाने दानेच । to take; to give; to melt, Caus. लापयति—ते. In the last sense, लालयति—ते, Deri. लात, लास्यत्, लिलिवस्.

लिह (लिह^१—Anit) 2 U. आस्वादने । to lick; to taste. लेहि—लीहे, लेखि—लिक्षे, अलेद्—अलिड, लेहु—लीढां, लीहि—लिक्षव, लिहां—लिहीय, लिलेह—लिलिहे, लेहास्मि—हे, लेक्षयति—ते, अलेक्ष्यत्—त, अलिक्ष्यत्—त or अलीढ, लिहासं—लिक्षीय, Desid. लिलिक्षति—ते, Deri. लीढ, लेहन्य, लेहा, लेहुं, लीढ़ा.

वच् (Anit) 2 P. (but U. in the non-Conjugational tenses). परिभाषणे । to speak; to read; to name; to call; to announce; वक्ति, वक्षि, वक्तु, वधि, वच्यां. (For other forms see ब्रू).

वश् (Set) 2 P. कांतौ । to wish; to long for. वाटि, अवद्, वष्टु उड्हि, उश्यां, उवाश, वशितास्मि. अवशीत् or अवाशीत, उश्यासं, Pass. उश्यते, Deri. उशित, वशितुं—वशित्वा, ऊशिवस्.

वस् (वस—Set) 2 A. आच्छादने । to wear, to dress. वस्ते, अवस्त, वस्तां, वसीय, वसे, वसिताहे, Deri. वसित, वसितुं, वसित्वा.

वा (Anit) 2 P. गतिगंधनयोः । to go; to blow; to hurt; to injure; to kill; to move; Caus. वापयति—ते. In the last sense, वाजयति—ते.

विद् (Set) 2 P. ज्ञाने । to know; to learn; to find out; to consider, (A. with सं to recognize) वेत्ति, वित्ते, वेद, वेच्चु—विदांकरोत्तु, विवेदं, विदांचकार, वेदितास्मि—हे, वेदिष्यति—ते, अवेदीत्, अवेदिष्ट, विद्यासं, वेदिषीय.

वी (Anit) 2 P. गति—व्यासि—प्रजनन—कांत्यसन—खादनेषु । to go; to pervade; to be born; to be impregnate; to desire; to throw; to eat; to conceive. वेति, अवेत्, अवियत् or अव्ययत्, वेतु, वीहि, वीयां, विवाय, वेतास्मि, अवेषीत्, वीयासं, Pass. वीयते, Caus. वाययति—ते. In the last sense, वापयति—ते.

वृज् (वृजी—Set) 2 A. वर्जने । to avoid, to abandon. वृक्ते, वृजते, वृक्षे, वृग्धवे, अवृक्षत, वृक्षतां, वृजीय, वृजने, वर्जिताहे, वर्जिष्यते, अवर्जिष्ट, वर्जिषीय, Caus. Aor. अवीवृजत्—त or अवर्वर्जत्—त Desid. विवर्जिषेत.

पूर्ज (हृजि—Set) 2 A. यर्जने । to avoid, to abandon. यूक्ते, पूर्जने, दृजिताहे, अदृजिट, शृजिपीय.

येधी (येधी—दू—a Vedic root-Set) 2 A. गति-व्याप्ति-प्रजनन—कांत्यसन-खादनेषु । to go, to pervade, to be born, to impregnate, to desire, to throw, to eat येधिते, येव्यांचक्के, येपिताहे, येविष्यते, अयेधिट, येविषीय.

शास्त्र (शास्त्र—Set) 2 P अनुशिष्टी । to teach, to inform, to rule, to command, to punish, to advise शास्त्रित, अशास्त्र-अशास्त्र, शास्त्रु शास्त्रु, शापि, शिष्यां, शशास्त्र, शासितास्मि, शासिष्यति, अशासिष्यत् अशिष्पत्, शिष्यास, Pass शिष्यते, शासिष्यते, अशासि, Caus Aor. अशशासद्-त, Desid शिशासिष्पति, Den शिष्ट, शिष्य, शासित्वा, or शिष्टा, अनुशिष्य.

शास्त्र (आदृ शास्त्र—Set) 2 A इच्छापाम् । to desire, to seek, to bless, to praise, (generally with आ). आशासे आशासे, आशासि-ताहे, आशासिट, आशासिपीय, Pass. शास्त्रते.

शिङ् (शिनि—Set) 2 A अध्यक्ते शादे । to tinkle, to rattle, to whisper. शिनते, शिनिजे शिनिताहे, शिनिष्यते, आशिनिष्ट शिनिषीय.

शी (शी दू—Set) 2 A स्वेच्छा । to sleep, to lie down शोते शोरते, अशेत, अशोरत, शेतां, शोरतां, शयीय, शिश्ये, शयिताहे, शयिष्यते अशयिट, शयिषीय. Pass शयपते, शयिष्यते, or शयिष्यते, अशापि Caus शाययति-ते, अशिशयत्-त Desid शिशयिष्पते Den शयित, शय, शयितु, शयित्वा.

आ (घटादि —Amit) 2 P पाके । to cook, to boil, Bene. श्रेयासं or आयास, Caus. अपयति-ते, अशिअपत्-त, Den आण, घृत, आरुं, आत्वा, शभ्रिवस्.

श्वस् (Set) 2 P. प्राणने । to breathe, to sigh, to hiss. श्वसिति, अश्व-सीत्, अश्वसद्, श्वसितु, श्वसिहि, श्वस्यां, शश्वास, श्वसितास्मि, अश्व-सीत्, अश्वसां, Caus श्वासयति,-ते अशिश्वसद्-त, Den. श्वसित, आश्वस्त, विश्वस्त, श्वसित्वा, आश्वस्य, विश्वस्य, श्वसितु.

सस् (पस्—a Vedic root-Set) 2 P. स्वप्ने । to sleep सस्ति, असते, सधिं, ससास, ससितास्मि, अससीत् or असासीत्, Caus. सासयति-ते असीषसत्-त, Desid. सिससिपति.

संस्तु (सस्ति—a Vedic-root-Set) 2 P. स्वप्ने । to sleep, संति, संस्ति संतः, संस्तः, संस्तन्ति, संसरत, संस्तितास्मि, संस्तिष्यति, असंस्तीत्, संस्त्यासं.

छु (छु—Anit.) 2 P. प्रसवैश्वर्ययोः । to bring forth, to possess supremacy, to permit, सौति, असौद्, सौतु, छहि, छयां, छुपाव, सोतास्मि, सोष्यति, असौषीत्, or असावीत्, सूयासं, Caus. सावयति-ते, असूषवत्-त, Pre. P. छुवद्.

मू (पू-इ-—Wet) 2 A. प्राणिर्भविमोचने । to bring forth as a child, सूते, सुषुवे, सोताहे, or सविताहे, सोष्यते or सविष्यते, असोष्यत or असविष्यत, असोट् or असविट्, सविपीय or सोषीय, Caus. Aor. असूषवत्-त, Deri. सूत, सोतव्य or सवितव्य, सव्य or साव्य, सोतुं or सवितुं.

स्तु (धू-झ्—Anit) 2 U. स्तुतौ । to praise, to glorify, to worship by hymns. स्तौति, स्तवीति, स्तुते, स्तुवीते, तुष्टुवे, स्तोतास्मि, —हे, अस्तावीत्-अस्तोष, स्तुयासं, स्तोषीय, Caus. स्तावयति-ते, अतु-ष्टवत्-त, Desid. तुष्टुपति-ते.

स्ना (ष्णा—Anit) 2 P. शौचे । to bathe. स्नाति, अस्नात्-द्, अस्नान् अस्तुः, स्नातु, स्नाहि, स्नायां, स्ननौ, सस्निथ, सस्नाथ, स्नातास्मि, अस्नासीत्, स्नायात् or स्नेयात्, Caus. स्नापयति-ते or स्नपयति-ते, (with prepositions स्नापयति-ते only), आस्त्रिष्णपत्-त, Desid. सिष्णासति, Deri. स्नात ; निष्णात (skilled in).

स्तु (ष्णु—Set) 2 P. प्रस्तुणे । to ooze, स्नौति, तुष्णाव, स्नवितास्मि, अस्नावीत्, स्तुयासं, Pass. स्तूयते also स्तुते Caus. स्नावयति-ते, असुष्णवत्-त.

स्वप् (जि—घ्वप्—Anit) 2 P. शये । to sleep, to lie down, स्वपिति, अस्वपीत् or अस्वपत्, अस्वपीः or अस्वपः स्वपितु, स्वपिहि, स्वप्यां, तुष्वाप, तुष्वपिथ, तुष्वप्थ, स्वप्तास्मि, स्वप्तयति, अस्वाप्तीत्, तुष्वासं,

Pass. सुप्यते, स्वप्स्यते, अस्यापि, Caus. स्याप्यति-ते, असिष्यपत्-त, Desid. सुप्स्ति, Deri. सुस, सुपुत, विषुस, सुप्णा, प्रसुप्य, रप्पतुं.

हन (Anit) 2 P. (but A. after आ) हिंसागत्योः । to kill, to go, हन्ति—हते, अहन्—अहत, हन्तु—हतां, जहि, हत्य, हन्यां, प्रीय, जघान, जघनिय, जघंथ, हंतास्मि-हे, हनिष्यति—ते, अहनिष्यत—त, अपर्णित्, अहत or अयधिट, घट्यासं, धधिर्णीय, Pass. हन्यते, हनिष्यते or पानि-ष्यते, अघानि or अयधि, Caus. प्रात्याति—ते, अजीघनत्-त, Desid. जिधांसति-ते Deri हत, हंतन्य, प्रात्य or घट्य, हंतुं, हत्या, निहत्य पत्, घनान्त, हनिष्यत्, जघन्यस् or जघ्निष्यस्—जघ्नान.

द्व (द्वृ—ड—Anit) 2 A. अपनयने । to conceal, to take away, to deny. द्वृते, भद्वृत, द्वृतां, द्वृरीय, च्छद्वृते, द्वृतादे, द्वृत्यते, अद्वृट, द्वृपीय.

॥ अथश्लु-विकरणोजुहोत्यादिगणस्तृतीयः ॥

ऋ (Anit) 3 P. गतोः । to go. (A with सं to join). इयति; इर्तुं; ऐयः; इयृयात्; आरत्; (other forms are like those of ऋ 1. P.)

कि (a Vedic root—Anit) 3 P. ज्ञाने । to know. चिकेति; चिकेतु; अचिकेत्; चिकियात्; चिकाप; अकैर्णित्.

गा (a Vedic root—Anit) 3 P. स्तुतीसन्मनिच । to praise, to be born जिगाति; जिगातु; अजिगात्; जिगीयात्; जगौ; गातास्मि; गास्यति; अगासीत्; गायासं.

घृ (a Vedic root—Anit) 3 P. क्षरणदीप्योः । sprinklo, to shine. जिधति; जिधर्तु; अजिधः; जिधृयात्; जघार; घर्तास्मि; घरिष्यति; अधर्णित्; घ्रियासं.

जन् (a Vedic root—Set) 3 P. जनने । to be born. जजंति; जजातः । जज्ञति; जजंतु; अजजन्; जजन्यात्; जजायात्; जजान; जन्यासं; जायासं.

हुर् (a Vedic root—Set) 3 P. र्वरणे । to make haste. हुतोति, हुतोर्तु; अतुतोः; हुत्यति; हुतोत; अतोर्णित्.

- दा** (डु-द्वा—अनि—Anit) 3 U. दाने to give. ददाति; दत्ते; ददति—इदते; अददात्—अदत्त; ददातु; दत्तां—देहि; दत्स्व; दयां—दरीय. (other forms are like those of दा 1. P.)
- धन्** (a Vedic root-Set) 3 P. धान्ये। to bear fruit, to produce crops of grain. दधन्ति; दधन्तु; अदधन्; दधन्यात्; दधान; धनिता-स्मि; धनिष्यति; अधनीत् or अधानीत्; धन्यासं.
- धा** (डु-धा—अनि—Anit) 3 U धारण-पोषणयोः। दानेच। to hold, to put, to maintain, to give, to grant, to bear, to assume, to have. इधाति-धत्ते; दधातु-धत्तां; अदधात्-अधत्त; दध्यात्-दधीति; दधौ-दधे, दधिथ or दधाथ-दधिषे; धातास्मि—हे; धास्यति—ते; अधास्यत्-त; अधात्-अधित; धेयासं—धासीय; Prss. धीयते; धास्यते; or धायिष्यते; अधायि Caus. धापयति—ते; अदीधपत्-त; Desid. धित्सति—ते; Deri. हित; धेय; धातुं; हित्वा; दधत्; दधान; दधिवस्—दधान.
- धिष्** (a Vedic root-Set) 3 P. शब्दे। to sound. दिधोष्टि; दिधेष्टु; दिधिषाणि; दिधिषाव; दिधिषाम; अदिधेद्-हू; दिधिष्यातं; दिधेष; धेषितास्मि; धेषिष्यति; अधेषीत्; धिष्यासं.
- निज्** (णिजिर—Anit) 3 U. शौच—पोषणयोः। to wash, to purify, to nourish. नेनेक्षित—नेनिक्षते; नेनेक्तु—नेनिक्तां; अनेनेक् or गू—अनेनिक्त; नेनिज्यात्—नेनिजीत; निनेज—निनिजे; निनेजिथ; निनिजिषे; नेक्तास्मि—हे; नेक्षयति—ते; अनेक्षयत्—त; अनिजत् or अनैक्षीर्—अनिक्त; निज्यासं—निक्षीय; Deri. निक्त; निज्य; नेक्तुं; निक्त्वा.
- षु** (Anit) 3 P. पालनपूरणयोः। to protect, to fill, to promote, to deliver. पिपर्ति. पिपर्तु. अपिषः; पिपृयात्, पपार. पपर्थ, पर्तास्मि. परिष्यति. अपार्षत्. प्रियासं. Pass. प्रियते. परिष्यते or पारिष्यते. अपारि. Caus. पारयति—ते. अपीपरत्-त. Desid. पुपुर्षति. Deri. पृत. पार्य or पृत्य. पर्तु. पृत्वा.
- पृ** (Set) 3 P. पालनपूरणयोः। to protect, to fill, to gratify (as hopes), to blow. (as conch or flute). पिपर्ति. पिपूर्तः. पिपर्तु. पिपूर्तो. अपिषः; अपिपूर्तो. पिपूर्यात्. पपार. पपरुः or पशुः, परि(री)-तास्मि. परि(री)ष्यति. अपरि(री)ष्यत्. अपारीत्. पूर्यसं Pass.

पूर्यते. परि(री)व्यते or पारिव्यते. अपारि. Desid. पिपरि(री)-पति or उपूर्वपति. Deri. पूर्ण. परि(री)तुं, पूर्वा; प्रपूर्य. उपूर्वस् or पमुवस्.

भस् (a Vedic root—Set) 3 P. भस्त्वम्-दीप्योः; to censure, to blame, to shine. बभस्ति. बभस्तु. अबभः, बप्स्यात्, बभास. भसितास्मि. भसिष्यति. अभसीत् or अभासीत्. भस्यासं.

भी (भ्रि-भी-Anit) 3 P. भये; to fear, to be afraid of, to be anxious about. विभेति. विभीतः or विभितः, विभ्यति. विभेतु. विभीतां or विभितां. विभ्यतु. अविभेत्. अविभी(भि)ताम्. अविभयुः, विभी(भि)यात्. विभाय or विभयांचकार. विभेथ. विभयिथ or विभयांचकर्थ. भेतास्मि. भेष्यति अभेष्यत्. अभीषीत्. भीयासं. Caus. भाययति or भापयते or भीपयते. अवीभयन्. अवीभपत. अवीभिषत. Desid. विभीषति. Deri. भीत. भीत्वा. भेतुं.

भृ (हु-भृ-अ-—Anit) 3 U. धारणयोपणयोः; to bear, to support, to nourish, to protect, to produce, to bestow, to hire. विभर्ति-विभृते; विभर्तु—विभृतां अविभः-अविभृत्. विभृयात्-विभ्रीत. बभार. बभ्रे or विभ्रांचकार—चके. (Other forms are like भृ 1 P. the Desid. being बुधूर्पति—ते only).

मा (मा-ह्—Anit) 3 A. माने; to measure, to weigh, to limit, to compare in size. मिमीते. मिमीतां. अमिमीत. ममे. ममिषे. मातोहे. मास्यते. अमास्यत. अमास्त. मासीय. Desid. मित्सते.

विज् (विज्ञि—Anit) 3 U. पृथग्भावे; to separate, to divide, to distinguish, to discern. वेवेकित-वेविकते. वेवेकतु—वेविकतां. अवेवेक्ष् or ग्—अवेविकत. वेविज्यात्—वेविजीत. विवेज-विविजे. वेक्षता-स्मि-हे. वेक्षयति—ते. अविजत् or अवैक्षीत्-अविकत. विज्यासं. विक्षीय. Desid. विविक्षति-ते. Deri विकत. वेक्षतुं. विक्षत्वा.

विप् (विप्—Anit) 3 U. व्याप्तौ to pervade. वेवेष्टि—वेविष्टे. वेवेष्टु—वेविष्टां. अवेवेद-ड-अवेविष्ट. वेविष्यत-वेविषीत. विवेप—विविषे. वेष्टा-स्मि-हे. वेक्षयति-ते. अविषपत्-अविक्षत. विष्यासं—विक्षीय. Deri. विट्. वेहुं. विष्टा.

- त्व (a Vedic root-Anit) 3 P. गतौ । to go. ससर्ति. अससः, ससर्तु-
सस्यात्. ससार. ससर्थ. सर्तास्मि. सरिष्यति. असरत्. म्रियासं.
(Other forms are like those of त्व 1 P.).
- हा (ओ-हा-क्ष-Anit) 3 P. त्यागे । to abandon, to leave, to-
desert, to omit, to neglect. जहाति. जही(हि)तः जहति. अज-
हात्. अजही(हि)ताम्, अजहृः जहातु. जही(हि)तां; जहाहि. जही-
(हि)हि; जहतु. जद्यात्. जहौ जहिथ. हातास्मि. हास्यति. अहासीत्.
हेयासं. Pass. हीयते. Caus. हापयति—ते. अजहिपत्-त, Desid.
जिहासति. Deri. हीन. हातुं. हित्वा.
- हा (ओ-हा-द्व-Anit) 3 A. गतौ । to go, to attain. जिहीते. अ-
जिहीत. जिहीतां. जिहीत. जहे. जहिषे. हाताहे. हास्यते. अहास्त. Deri.
हान. हेय. हातुं. हात्वा.
- हु (Anit) 3 P. दानादनयोः । प्रीणनेपि । to sacrifice, to eat, to-
please. जुहोति. जुह्वति. अजुह्वोत्. अजुह्वुः, जुहोतु. जुह्वतु. जुहृषि.
जुहृयां. जुहाव. जुहवांचकार. जुहविथ or जुहोथ or जुहवांचकर्थ.
होतास्मि. होष्यति. अहोष्यत्. अहौषीत्. हृयासं. Caus. हावयति—ते.
अजूहवत्—त. Desid. जुहृपति. Deri. हुत. हुत्वा. होतुं.
- हु (a Vedic root-Anit) 3 P. प्रसह्यकरणे । to take forcibly.
जिहर्ति, अजिहः, जिहर्तु, जिहयात्, (other forms are like those
of हु 1 P.).
- ह्वी (Anit) 3 P. लज्जायाम् । to blush, to be ashamed. जिहेति,
जिहियति, अजिहेत्, अजिहयुः, जिहेतु, जिहियतु, जिहीया, जिहीय-
जिहयांचकार, हेतास्मि, हेष्यति, अहैषीत्, Caus. हेष्यति—ते,
अजिहिपत्-त, Desid. जिहीषति, Deri. हीत or हीण, हेतुं, हित्वा.

॥ अथ श्यन् विकरणोदिवादिगणश्चतुर्थः ॥

अण् (अण—Set) 4 A. प्राणने । to breathe, अण्यते, आणे, आणि-
ताहे, अणिष्यते, आणिष्यत्, आणिष्ट, अणिषीय, Pass. अण्यते, आणि-
ष्यते, आणि Caus. आणयति—ते: आणिणत्—त; Desid. अणिषी-
यते; Deri. अणित; अणितुं; अणित्वा.

अन् (अन्—Set) 4 A. प्राणने । to breathe.

अस् (अस्तु—Set) 4 P. क्षेपणे । to throw, (U. with any preposition). अस्यति—ते; आस—आसे; असितास्मि—हे; असिष्यति—ते; आस्यत्—त; अस्यां, असिषीय, Pass. अस्यते, असिष्यते, आसि, Caus. आस्यति—ते, आसिस्यत्—त, Desid. असिषिष्यति—ते, Deri. अस्त, असितुं, असित्वा or अस्त्वा, आसिवस्—आसान.

इ॒ (Set) 4 P. गतौ । to go, इव्यति, इयेष, एषितास्मि, परिव्यति, देषिव्यद्, ऐपीत, इव्यासं.

ई (ई-हू—Anit) 4 A. गतौ । to go, ईयते, ऐयत, ईयतां, अयांचक्रे, एताहे, एष्यते, ऐश्यत, ऐट, ऐपीय, Caus. आययति—ते, आयियत्—त, Desid. इयीषते, Deri. ईत, एतुं, ईत्वा.

उच् (Set) 4 P. समवाये । to be gathered together.

ऋ॒ (ऋधु—Set) 4 P. वृद्धौ । to increase, to prosper, ऋद्यति, आध्यत्, ऋद्यतु, आनर्ध, अर्धितास्मि, अर्धिव्यति, अर्धिव्यत्, आर्धत, ऋद्यासं, Desid. अर्दिषिष्यति, डेर्सति, Deri. ऋद्ध, अर्धित्वा, ऋद्या, अर्धितुं.

काश् (काशृ—Set) 4 A. दीसौ । to shine, काश्यते. (Other forms are like those of काश् 1 A.).

कुद् (Set) 4 P. कुदृने । to break into pieces.

कुथ् (Set) 4 P. पुतीभावे । to become putrid.

कुप् (Set) 4 P. कोधे । to be angry, Desid. चुकोपिषति or चुकु-पिषति, Deri. कुपित्वा or कोपित्वा.

कुस् (Set) 4 P. संस्लेषणे । to embrace, to surround. Desid. चुकुसि-पति or चुकोसिष्यति, Deri. कुसित्वा or कोसित्वा, कुसितुं or कोसितुं.

कृश् (Set) 4 P. तनूकरणे । to make or become emaciated, Caus. Aor. अचकर्श्यत्—त or अचीकृशत्—त, Deri. कृश, प्रकृशित, कर्शितुं, कृशित्वा or कर्शित्वा.

कृस् (कृसू—घटादि—Set) 4 P. हृरणदीप्त्योः । to be crooked in mind or body, to shine, Aor. अकृसीत् or अकृत्सीत्, Deri. कृसत, कृसित्वा or कृस्त्वा, कृसितुं.

- क्रुध्** (Anit) 4. P. क्रोधे । to be angry, F. क्रोऽद्वास्मि, क्रोत्स्यति, अक्रो-
त्स्यत्, अक्रुधत्, क्रुध्यासं, Desid. चुक्रुत्सति, Deri. क्रुद्ध, क्रुद्धा, क्रोद्धुं.
क्लद् (क्लद्—घटादिः—Set) 4 A. वैकल्ये । to make defective.
क्लम् (क्लम्—Set) 4 P. रलानौ । to be fatigued; क्लाम्यति; अक्लाम्यत्;
क्लाम्यतु; Deri. क्लान्त; क्लमितुं; क्लमित्वा or क्लांत्वा.
क्लिद् (क्लिद्—Wet) 4 P. आर्द्रिभावे । to become wet; क्लेत्तास्मि or
क्लेदितास्मि; क्लेत्स्यति or क्लेदिष्यति; अक्लेत्स्यत् or अक्लेदिष्यत्; अक्लि-
दत्; क्लिद्यासं; Desid. चिक्लित्सति or चिक्लेदिष्पति or चिक्लेदिपति;
Deri. क्लिद्ध; क्लेत्स्य or क्लेदित्स्य; क्लेत्तुं or क्लेदित्तुं; क्लित्स्वा or क्लिदि-
त्वा or क्लेदित्वा.
क्लिश् (क्लिश्—Set) 4 A. (also P. according to some) उपतापे । to
be afflicted; to torment; Desid. चिक्लिशिष्पते or चिक्लेशिष्पते,
Deri. क्लिशित or क्लिष्ट; क्लिशित्वा or क्लिष्ट्वा; क्लेशितुं.
क्षम् (क्षम्—Wet) 4 P. सहने । to endure; to forgive; क्षाम्यति;
अक्षाम्यत्; क्षाम्यतु; क्षाम्येयं; क्षमितास्मि or क्षंतास्मि; क्षमिष्यति or
क्षंस्यति; अक्षमिष्यत् or अक्षंस्यत्; अक्षमत्; क्षम्यासं Desid चिक्षमि-
ष्पति or चिक्षंसति; (other forms are like those of क्षम् । 1 A.)
क्षिप् (Anit) 4 P. प्रेरणे । to throw; क्षिप्यति; चिक्षेप; क्षेप्तास्मि; क्षेप्स्य-
ति; अक्षैप्सीत्; क्षिप्यासं; Deri. क्षिप्त; क्षिप्त्वा; क्षेप्तुं.
क्षिव् (क्षिव्—Set) 4 P. निरसने । to spit, क्षीव्यति; अक्षीव्यत्, क्षीव्यतु,
क्षीव्यासं. Desid. चुक्ष्युपति, चिक्षेविषपति, Deri. क्ष्युत, क्ष्यूत्वा, क्षेवित्वा,
क्षेवितुं.
क्षी (Anit) 4 A. हिंसायाम् । to kill, क्षीयते, चिक्षिये, क्षेतास्मि, क्षेष्यते,
अक्षेष्ट, क्षेषीय; Caus. क्षाययति—ते अचिक्षयत्—त. Desid. चिक्षीषते.
क्षुध् (Anit) 4 P. बुझुक्षायाम् । to be hungry, क्षोऽद्वास्मि, क्षोत्स्यति,
अक्षोत्स्यत्, अक्षुधत्, क्षुध्यासं, Desid चुक्षुत्सति, Deri. क्षुधित, क्षुधि-
त्वा or क्षोधित्वा, क्षोद्धुं.
क्षुभ् (Set) 4 P. संचलने । to be agitated, to shake, Desid. चुक्षुभि-
ष्पति or चुक्षोभिषपति, Deri. क्षुभित or क्षुब्ध.

हिवद् { श्रि-हिवदा } (Set) 4 P. स्नेहनमोचनयोः । to melt, to discharge, शिवयति, चिक्षेद, हवेदितास्मि, क्षेदिप्यति, शिवासं, Desid. चिक्षिवदिपति-ते or चिक्षेदिपति-ते, Deri. शिवण १० हवेदित, क्षेदितुं, शिवदित्वा or क्षेदित्वा

खिद् (खिद्—Anit) 4 A. दैन्ये । to be distressed, खेत्ताहे सेत्त्यते, अखेस्यत, अखित्त, खित्तीय, Deri. खिक्ष, खेत्तुं, खित्त्वा.

एध् (Set) 4 P. परिवेष्टने । to cover.

एष् (Set) 4 P. व्याकुलत्वे । to be confused or disturbed, Desid. जुयोपिषति or जुगोपिषति, Deri. एषित, एषित्वा, or गोपित्वा.

गर् (गूरी—Set) 4 A. हिंसागत्योः । to kill, to go, Deri. गूर्ण. गृत्तिवा, गृत्तुं.

गृर् (गृधु—Set) 4 P. अभिकांक्षायां । to covet, to long for, Caus. Aor. अजीगृथद—त or अजगर्थद—त. Deri. गृद्ध, गर्धितुं, गर्धित्वा. or गृद्धिवा.

घर् (घूरी—Set) 4 A. हिंसा—वयोहान्योः । to kill, to become old, P. P. घूर्ण.

चूर् (चूरी—Set) 4 A. दाहे । to burn, P. P. चूर्ण.

छो (Anit) 4 P. छेदने । to cut, to mow, छयति, अछयत्, छयतु, छयेयं, चब्बौ, चच्छिय, or चच्छाथ, ढातास्मि, ढास्यति, अच्छास्यत्, अच्छात् or अच्छासीत, छायासं, Pass. छायते, अच्छायि, Caus. छायपति-ते, अचिच्छयत्-त, Desid. चिच्छासति Deri. छात or छित, छातुं, छात्वा or छित्वा.

जन् (जनी—Set) 4 A. प्रादुर्भावे । to be born, to grow, to become. जायते, अजायत, जायतां, जायेय, जज्ञे, जज्ञिये, जनिताहे, जनिष्यते अजनिष्यत, अजनि, अजनिष्ट, जनिषीय, Pass. जन्यते, or जायते अजनि, Caus. जनयति, अजीजनत्, Desid. जिजनिषते, Deri. जात, जनितुं, जनित्वा.

जस् (जसु—Set) 4 P. मीक्षणे । to set free, Deri. जस्त, जसित्वा, or जस्ता, जसितुं.

ज्वूर् (ज्वूरी—Set) 4 A. हिंसावयोहान्योः । कोपेच । to kill, to grow old, to be angry with. P. P. ज्वूर्ण.

जृ (जृ—ष्—Set) 4 P. वयोहानौ । to grow old, to decay, to perish, to be digested. जीर्यति, अजीर्यत्, जीर्यतु, जीर्येयं, जजार, जजरुः or जेरुः जजरिथ, or जेरिथ, जरि(री)तास्मि, जरि(री)व्यति अजरि(री)व्यत्, अजरत्, or अजारीत्, जीर्यासं, Pass. जीर्यते, जरि(री)व्यते, अजारि, Caus. जरयति—ते, अजीजरत्—त, Desid. जिजरि(री)षति or जिजीर्पति, Deri. जीर्ण, जरि(री)तव्य, जार्य, जर्य, जरि(री)तुं. जरि(री)त्वा, अनुजीर्य, जीर्यत्, जिजीर्वस्.

ज्वृ (ज्वृ—प्—Set) 4 P. वयोहानौ । to grow old.

द्विष् (Set) 4 P. क्षेपे । to throw.

डी (डी—ङ्—Set) 4 A. विहायसागतौ । to fly. डीयते, अडीयत, डीयतां, डिडेय, Deri. डीन, डीयमान. (Other forms are like those of डी 1 A.).

तप् (तप—Anit) 4 A. ऐश्वर्ये । to be powerful, to injure, to perform penance. तेषे, तप्ताहे, तप्त्यते, अतप, तप्त्यीय, Caus. तापयति—ते, अतीतपत्—त, Desid. तितप्त्यते, Deri. तप्त, तप्त्वा, तप्तुं. तेपान.

तम् (तमु—Set) 4 P. कांक्षायाम्—खेदेच । to desire, to be fatigued. ताम्यति, अताम्यत्, ताम्यतु, तताम, तेमिथ, तमितास्मि, अतमत्, तम्यासं, Caus. तमयति—ते, अतीतमत्—त; Deri. तांत, तमित्वा or तांत्वा, तमितुं.

तस् (तसु—Set) 4 P. उपक्षये । to fade away, to become exhausted, Deri. तस्त, तसित्वा or तस्त्वा, तसितुं.

तिम् (Set) 4 P. आद्रीभावे । to be wet, to be moist, Desid. तितिमिषति or तितेमिषति, Deri. तिमित, तिमित्वा or तेमित्वा, तेमितुं.

तीम् (Set) 4 P. क्लेदने । to be wet or moist.

तुम् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

तुष् (Anit) 4 P. तुष्टौ । to be pleased or delighted. तुतोष, तोषास्मि, तोक्ष्यति, अतोक्ष्यत्, अतुष्ट, तुष्यासं, Deri. तुष्ट, तुष्टा, परितुष्ट, तोष्ट.

त्वर (तुरी-Set) 4 P. गतित्वरणहिंसयोः । to go quickly, to make hasto, to hurt or kill, P. P. तूर्ण.

तृष्ण (Wet) 4 P. तृप्तो । to be satisfied or pleased, to please or satisfy. ततर्पे, ततर्पिथ or ततर्प्य or तत्रप्य, तर्पितारिमि, तर्प्यास्मि or चतारिमि, अतृपत्, अताप्सांद्, अव्राप्सीत्, अतर्पान्, दृप्यासं Caus. Aor. अततर्पत्—त, अतीतृपत्—त, Desid. तितृप्सति, तितर्पिषति, Dori. तृप्त, तर्पित्वा, दृप्या, तर्पितुं, तर्प्तुं, श्रप्तुं.

तृप्त (त्रितृप्ता-Set) 4 P. विपासायोः । to be thirsty, to wish, Caus. Aor. अतीतृपत्-त, अततर्पत्-त. Dori. दृप्तित, तर्पितुं, दृपित्वा or तर्पित्वा.

घस्त् (घसी-Set) 4 P. उद्वेगे । to fear, to tremble, Aor. अनसीत्, अव्रासीत्, Dori. ग्रस्त, ग्रसित्वा, घसितुं.

दम् (दम्भ-Set) 4 P. उपशमे । to be quiet, to restrain, to tame, to subdue. दाम्यति, अदाम्यत्, दाम्यतु, दाम्येयं, Caus. दमयते only. अदीदमत्, Dori. दमित, दांत, दमित्वा, दांत्वा, दमितुं, दमयुः.

दस् (दस्तु-Set) 4 P. उपश्ये । to perish, Dori. दस्त, दसित्वा, दस्त्वा, दसितुं.

दिव् (दिव-Set) 4 P. फीढा-विजिगीपा-व्यथहार-शुति—स्तुति—मोद—मद-स्वप्न-कांति-गतिषु । to play with dice or gamble, to desire; to overcome, to traffic, to shine, to praise, to be glad, to be mad or drunk, to be sleepy, to wish for, to go. दीव्यति; अदी-ध्यत्; दीव्यतु; दीव्येयं; दीव्यासं; Pass. दीव्यते; Desid. दिदेविषपति or हुद्यूपति; Dori. दून or शूत; देवितुं; देवित्वा or शूत्वा; दीव्यत्; देविप्यत्; दिविष्टु.

दी (दी-दू-Anit) 4 A. क्षये । to perish, to decay. दाताहे; दास्यते; अदास्यत; अदास्त; अदास्याः, दासीय; Caus. दापयति-ते; अदीदपत्-त; Desid. दिदीपते; Dori. दीन; दातव्य; दातुं; दीत्वा; प्रदाय; दिदीपान.

दीप् (दीपी-Set) 4 A. दीप्तो । to shine, to burn, to be illustrious, Caus. Aor. अदीदिपत्-त or अदीदीपत्-त; Dori. दीप; दीपित्वा; दीपितुं.

दुंख (Anit) 4 P. द्वैकृच्ये । to be soiled, to be impure, to sin.
दोक्षयति, अशोक्ष्यत्-अहृपत्; दुष्यासं; Caus. दूपयाति—ते,
also दोपयति—ते; to make depraved, to corrupt, Desid.
दुदुक्षति; Deri. दुष्ट; दोष्ट; दुष्टा.

दूः (दु-ड्—Set) 4 A. परितापे । to suffer pain, to be sorry, to
inflict pain, Caus. दावयति—ते; Deri. दून; दाव्य; or दव्य; दवितुं;
दूत्वा.

दृप् (Wet) 4 P. हर्षमोहनयोः । to be glad, to be proud. ददर्ष; दद-
र्षिथ; or ददर्थ or ददर्थ; दर्पितास्मि or दर्सास्मि or द्रसास्मि; अदृपत्;
अदर्पीत्—अदार्पसीत्; अद्रार्पसीत्; Caus. Aor. अदीदृपत्-त or अदद-
र्पत्—त, Desid. दिदर्पिष्पति or दिदृप्सति; Deri. दृप्स, दर्पित्वा or
दृप्त्वा, दर्पितुं or दर्प्तुं or द्रप्तुं.

दो (Adit) 4 P. अवस्थंडने । to cut, to mow. धति, अधत्, धतु, धेयं,
Deri. दित, दित्वा, दातुं, other forms are like those of दा 1. P.
to give.

दुह (Wet) 4 P. जिघांसायां । to bear hatred, to seek to hurt.
दुद्रोह, दुद्रोहिथ or दुद्रोग्ध or दुद्रोढ, द्रोहितास्मि, द्रोग्धास्मि, द्रोठा-
स्मि, द्रोहिष्यति or ध्रोक्षयति, अद्वृहत्, Desid. दुद्रोहिपति or दुद्रुहिपति
or दुभुक्षति, Deri. दुग्ध or द्रूढ, द्रोग्धव्य or द्रोढव्य or द्रोहितव्य, द्रोग्धुं
or द्रोहुं or द्रोहितुं, दुर्ध्वा or द्रूढा or दुहित्वा or द्रोहित्वा.

धी (धी—ड—Anit) 4 A. आधारे । to support, to hold, to de-
spise. धेताहे, धेष्यते, अधेष्ट, धेषीय, Caus. धाययति—ते, Deri. धीन,
धेतुं, धीत्वा.

धर् (धरी—Set) 4 A. हिंसागत्योः । to kill, to go, P. P. धृत्.

नभ् (णभ्—Set) 4 P. हिंसायास् । to kill.

नग् (णग्—Wet) 4 P. अदर्शने । to disappear, to perish, to run
away, to be unsuccessful. ननाश, नेशिथ, or ननंष्ट, नशितास्मि
or नष्टास्मि, नशिष्यति or नंक्षयति, अनशिष्यत् or अनंक्षयत्, नश्यासं;
Caus. नाशयति only. Desid. निनशिष्पति or निनंक्षाति, Deri. नष्ट,
नष्टुं or नशितुं, नष्टा or नंष्टा or नशित्वा.

मह (माह—Anit) 4 U. संपने । to lie, to arm or to put on oneself (mostly A. in the last sense). महामि—हे, मत्तयति—ते, अना त्तीद—अनहु, नद्याम, मसीप, Deri. मह, महु, नरूपा.

मह (मृती—Set) 4 P. गाम्बिहोदे । to dance, to jester. मत्तीतास्मि, नर्तिष्यति or नर्तयति, अनर्तेष्यत् or अनर्तयत्, Caus. नर्तयते only. Caus. Aor. अनर्तंत, or अनीशुतत, Desid. निर्नर्तिष्यति or निर्गृहस्ति, Deri. मृत, मृत्य or मर्य, मर्त्यु, नर्तिष्या.

पत्र (पत—a Vedic foot—Set) 4 A. देश्येऽ । to be master of, to rule, to possess, to be fit for.

पद् (पद—Anit) 4 A. गतो । to go, to attain, to observe. पदाहे, पत्स्यते, अपत्स्यत, अपादि, अपत्तात, पत्तीय, Desid. पित्ताते, Deri. पद्ध, पद्या, पल्लु, प्रपय.

पी (पी—द—Anit) 4 A. पाने । to drink. Caus. पाययति—ते.

पुष् (Set) 4 P. हिमायाम् । to kill.

पुष् (Anit) 4 P. उटी । to nourish, to support, to develop, to increase, to possess. पोषारिम, पोषयति, अपोषयत्, अपुसद्, Deri. उट, पोटुं, उट्टा, पोष्य.

पुञ्ज् (Set) 4 P. विकसने । to blow, to flower.

पूर् (पूरी—Set) 4 A. आप्यायने । to fill, to satisfy, to be full, to be satisfied, Aor. अपूरिट or अपूरि, Deri. पूर्ण or पूर्ते.

प्री (प्री—द—Anit) 4 A. प्रीती । to please, to be satisfied, to feel affection for. प्रेताहे, प्रेष्यते, अप्रेट, Caus. प्राययति—ते.

पुद् (Set) 4 P. दोहे । to burn, to scorch, Desid. पुच्छविषति or पुश्चोपिषति, Deri. शोषित्या or प्लुषित्या.

पस् (पस्तु—Set) 4 P. स्तम्भे । to stop.

विस् (Set) 4 P. क्षेपे—प्रेरणेच । to throw, to instigate, to go, to split, to grow.

धुप (धुप—Anit) 4 A. घोषने । to know, to understand, to awake, to be restored to one's senses. घोद्धाहे, भोस्यते, अभो

न्त्यत्, अबुद्ध् or अबोधि, भुत्सीय, Caus. बोधयति, अबूद्धयत्, Deri.
बुद्ध्, बोद्ध्, उद्धध्वा, प्रबुद्ध्.

बुस् (Set) 4 P. उल्सर्गे । to discharge, to emit.

ब्युस् (Set) 4 P. विभागे । to divide.

भृश् (भृशु—Set.) 4 P. अधःपतने । to fall down, Deri. भृष्ट, भ्रशित्वा
or भृष्टा, भर्शितुं.

भ्रम् (भ्रमु—Set) 4 P. अनवस्थाने । to be unsteady, to wander, to
totter. भ्राम्यति, अभ्राम्यत्, भ्राम्यतु, भ्राम्येयं, Aor. अभ्रमत् Pre. P.
भ्राम्यत्; (other forms like those of भ्रम् 1 P.)

भ्रंश् (भ्रंशु—Set) 4 P. अधःपतने । to fall down, to decrease, to
escape. भ्रश्यति, अभ्रश्यत्, भ्रश्यतु, भ्रश्येयं, अभ्रश्यत्, भ्रश्यासं, Deri.
भ्रश्यत्, भ्रष्ट, भ्रंशित्वा or भ्रष्टा, भ्रंशितुं.

मद् (मदी—घटादि:-Set) 4 P. हर्षग्लेपनयोः । to rejoice, to be poor
or distressed, to be intoxicated or mad. मायति, अमायत्,
मायतु, मायेयं, Caus. मदयति—ते, also मादयति—ते, (to madden,
to inebriate). Deri. मत्त, मदित्वा, मदितुं.

मन् (मन—Anit) 4 A. ज्ञाने । to think, to suppose, to regard as,
to esteem, to honour, to know. मंताहे, मंस्यते, अमंस्यत, अमंस्त,
मंसीय, Caus. मानयति—ते, Deri. मत, मंतुं, मत्वा, मान्य.

मस् (मसी—Set) 4 P. परिमाणे । to measure, to charge for, Deri.
मस्त, मसित्वा, मसितुं.

मा (मा—हृ—Anit) 4 A. माने । to measure.

मिद् (जि—मिदा—Set) 4 P. स्नेहने । to be greasy, to be soft, to melt;
Desid. मिमिदिषति or मिमेदिषति.

मी (मी—हृ—Anit) 4 A. हिंसापास् प्राणवियोगेच । to die, to
perish, to kill, to hurt, Caus. माययति—ते Deri. मीन, मेरुं, मीत्वा.

मुच् { Set } 4 P. खंडने । to destroy, to break, to steal, Desid.
मुमुषिषति or मुमोषिषति; Deri. मोषित; मोषितुं; मोषित्वा

सूर् (Wet) 4 P. ऐच्छिष्ये : to loose sense, to faint, to be bewildered, to err, to be foolish. सुमोहः; सुमोहिय or सुमोढ or सुमोगप; मोहितास्मि or मोगपास्मि or मोदास्मि; मोहिष्यति or मोहयति; अमोहिष्यत or अमोह्यत; अमोहन्; सुधासं : Caus. मोहयति-ते but परिमोहयते only. Desid. सुमुहिषति or सुमोहिषति or सुमुहति; Deri. सुरथ or गृद; मोहितव्य or मोगपव्य or मोदापव्य; मोहिर्तु or मोगर्तु or मोहुँ; मोहित्वा or सुहित्वा or सुरथा or गृहा.

सूर् (Set) 4 P. अन्वेषणे : to seek, to hunt.

सूर् (शृङ—Set) 4 U. लितिधायाम् : to bear, to endure, to suffer; to allow. Desid, मर्त्यित; शृष्टिवा or मर्पित्या.

यस् (पहु—Set) 4 P. प्रयन्ते : to strive, to endeavour, to labour, Caus. यासयति-ते; but आयासते only. Deri. यस्त; यसितुं; यसित्वा or यस्या.

शुज् (शुज—Anit) 4 A. समाधी चिन्तानिरोधे : to meditate, to curb one's mind, to concentrate the mind. योक्ताहें; योद्यते; अशुक्त; Caus. योजयति Deri. शुक्तत; योग्य or योज्य; योमर्तुं; शुक्तया.

शुप् (शुप—Anit) 4 A. संप्रहारे : to fight, to contend with. योद्धाहें; योरस्यते; अयोत्स्यत; अशुद्ध; शुत्सीय; Caus. योषयति only. Deri. शुद्ध; योद्धुँ; शुद्धा.

शुप् (शुप—Set) 4 P. विमोहने : to confuse, Dori. शुप्त; शुपित्या or योपित्या or शुप्तवा; योपिर्तु.

रंज् (रंज—Anit) 4 U. रजति-ते; अरजात्—त; रजतु—ता; रजेयं—य.

रथ् (Wet) 4 P. हिंसा-संराघ्योः : to kill, to injure, to cook, to finish. रंध; रघितास्मि or रखास्मि; रघिष्यति or रस्यति; अरघिष्यत or अरस्यत; अरथत; रख्यासं; Caus. रंधयति-ते; अरंधयत-त; Desid. रिरघिषति or रिरस्याति; Deri. रथ; रघितुं or रहुँ; रघित्वा or रख्ता.

राध् (Anit) 4 P. वृद्धो : to grow, to be ready, to be favourable, to look to the welfare of. रादास्मि; रास्यति; अरास्यत; अरात्सीत; Deri. राद्ध; राद्धुँ; राद्धा.

हिंस् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill, to destroy.

री (री—डू—Anit) 4 A. स्वर्णे । to ooze, to flow, Caus. रेपयति—ते; Deri. रीण; रेतुं; रीत्वा.

रुद्ध् (with अनु. रुध्—Anit) 4 A. कामे । to desire, to love, to comply with, to obey. रोद्धाहे; रोत्स्यते; अरुद्ध; रुत्सीय; Deri. रुद्ध; रोद्धुं.

रुप् (रुपु—Set) 4 P. विमोहने । to violate, to confound, to disturb, Desid. रुरुपिषति or रुरोपिषति; Deri. रुस, रुपित्वा or रोपित्वा or रुप्त्वा.

रुप् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

लिङ् (लिङ्—Anit) 4 A. अल्पीभावे । to decrease, to become small. लेष्टाहे; लेक्ष्यते; अलेक्ष्यत; अलिक्षत.

ली (ली—डू—Anit) 4 A. श्लेषणे । to adhere to, to be absorbed, to be dissolved, to hide in, to rest on, to disappear. लेताहे or लाताहे; लेष्यते or लास्यते; अलेष्यत or अलास्यत; अलेष्ट or अलास्त; लेषीय or लासीय; Caus. लाययति—ते or लापयति—ते but विलाययति—ते or विलीनयति—ते or विलापयति—ते or विलालयति—ते; Deri. लीन; लेतुं or लातुं; लीत्वा; विलाय or विलीय.

लुद् (Set) 4 P. विलोडने । to churn, to agitate, to roll, to wallow, to be connected with.

लुप् (लुपु—Set) 4 P. विमोहने । to be confused. to vanish. Desid. लुलुपिषति or लुलोपिषति; Deri. लुस; लोपितुं; लुप्त्वा or लुफित्वा or लोपित्वा.

लुभ् (Set) 4 P. गाध्ये । to covet, to long for, to allure. लोभितास्मि or लोध्यास्मि; Desid. लुलुभिषति or लुलोभिषति; Deri. लुध, लोभितुं or लोधुं; लुब्ध्वा or लुभित्वा or लोभित्वा.

वस् (वसु—Set) 4 P. स्तंभे । to fix, to be straight, Deri. वस्तु वसित्वा or वस्त्वा; वेसितुं.

वादृत् (वादृतु—Set) 4 A. वरणे । to choose. Deri. वादृत्त, वावर्तित्वा or वादृत्त्वा, वावर्तितुं.

याहृ (याहू—Set) 4 A. शाह्रे । to howl, to growl, to roar, Caus.
Aor. अययाशहू—त.

विद् (विद्—Anit) 4 A. रात्तापां । to be, to exist. ऐताहे, ऐसपते,
अवित्त, वित्सीय, Desid. विवित्सते, Dori. विद्ध, विद्धा, वेद्धुं.

विद्ध (Set) 4 P. भेदणे । to send.

वुद् (Set) 4 P. विभागे । to divide.

वृद् (वृद्—Set) 4 A. वरणे । to choose, to like.

वृश् (Set) 4 P. वरणे । to choose, to like.

विघ्न् (Anit) 4 P. ताडने । to strike, to hurt, to stab, to pierce,
विघ्नयति, अविघ्नयत्, विघ्नतु, विघ्नेयं, विघ्नाप, विघ्नपिथ or विघ्नद्,
विघ्नास्मि, व्याघ्रपति, अव्याघ्रयत्, अव्याघ्रसीत्, विघ्नासं, Pass. विघ्नते,
Desid. विघ्नासति, Dori. विघ्न, विघ्ना.

व्युष् (Set) 4 P. विभागेदाहेच । to divide, to burn, Aer. अन्तुपत्,
In the last senso अव्योपीत्.

व्री (व्री-द्—Anit) 4 A. वरणे । to choose, P. P. व्रीण.

व्रीद् (Set) 4 P. चोदनेलज्जापांच । to throw, to be ashamed.

शक् (शक्—Set) 4 U मर्जणे । to endure, to be able. शक्तित्सि-हे
or शक्तास्मि-हे, शक्तिप्यति-ते or शक्षयति-ते, अशक्तिप्यत्-त or
अशक्यत-त्त, अशक्त, अशक्ति or अशक्त, शक्यासं-शक्तिपीय, or
शक्तीय, Desid. शिशकिपति-ते or शिक्षति-ते, Dori. शक्ति or
शक्त, शक्तिं or शक्तुं, शक्तिया or शक्तया, शक्तियस्-शेकान.

शाप् (शाप्—Anit) 4 U. आफोरे । to curse, to swear.

शाम् (शामु—घटादि—Set) 4 P. उपशमे । to be calm, शाम्यति, अशा-
म्यत्, शाम्यतु, शाम्येयं, Caus. शामयति-ते or शामयति-ते, (but with
नि-निशामयति—ते only). Dori. शांत, शाम्य or शाम्य, शांत्या or
शामित्या, शामितुं.

शुच् (शुचिर्—Set) 4 U. पूतिभाषे (क्लेदे) । to be wet, to be clean,
Aor. अशुचत् or अशोचीत्, अशोचिट, Desid. शुशुचिपति-ते or
शुशोचिपति-ते, Dori. शुक्त, शुचित्वा or शोचित्वा, शोचितुं.

शुद्ध (Anit) 4 P. शौचे । to become pure, to be made clear, शोद्धास्मि, शोत्स्यति, अशोत्स्यत्, अशुधत्, शुध्यासं, Desid. शुद्धत्वा, Desid. शुद्धति, Deri. शुद्ध.

शुष्क (Anit) 4 P. शोषणे । to become dry, to be withered, शोषास्मि, शोक्ष्यति, अशोक्ष्यत्, अशुष्कत्, शुष्कासं, Desid. शुशुक्षति, Deri. शुष्क, शोष्टुं, शुष्टु.

शूर (शूरी—Set) 4 A. हिंसा—स्तंभनयोः । to strike, to be firm, P. P. शूर्ण.

शौ (Anit) 4 P. तनूकरणे । to whet, to make thin, इयति, अइयत्, इयतु, इयेयं, शशिथ or शशाथ, शातास्मि, शास्यति, अशास्यत्, अशात् or अशासीत्, शायासं, Pass. शायते, Desid. शिशासति, Deri. शित or शात्, शंसित (well finished), शारुं, शात्वा or शित्वा.

अम् (अम्—Set) 4 P. तपसिखेदेच । to perform acts of penance, to be fatigued, आम्यति, अआम्यत्, आम्यतु, आम्येयं, Caus. अमयति—ते or आमयति—ते, Deri. आंत, अमित्वा or आंत्वा, अमितुं.

श्रुष् (Anit) 4 P. आलिंगने । to embrace, to adhere to, to unite, श्लेष्टास्मि, श्लेक्ष्यति, अश्लेक्ष्यत्, अश्रुषिष्टत्. In the first sense, अश्रुक्षत्.

षिव् (षिवु—Set) 4 P. निरसने । to spit, छीव्यति, अछीव्यत्, छीव्यतु, छीव्येयं, (other forms are like those of षिव् 1 P.).

सम् (पर्मी—Set) 4 P. परिणामे । to change form, P. P. सांत.

सह् (पह—Set) 4 P. तुसौ । to satisfy, to be pleased, सहितास्मि, सहिष्यति, असहिष्यत्, असहीत्, Deri. सहित, सहितुं, सहित्वा.

सिध् (पिधु—Anit) 4 P. संराख्यौ । to be accomplished, to succeed, to be thoroughly prepared सेद्धास्मि, सेत्यति, असेत्यत्, असिधत्, Caus. साधयति—ते, also सेधयति—ते, to cause to ascertain the truth, Desid. सिवित्सति, Deri. सिद्धु, सेद्धुं, सिद्धा.

सिव् (पिवु—Set) 4 P. तंतुसंताने । to sew, to sow (as seed). सीव्यति, असीव्यत्, सीव्यतु, सीव्येयं, Desid. सिसेविषति or सुस्थृपति, Deri. स्थृत, सेवित्वा or स्थृत्वा, सेवितुं.

सुह (सुह—Set) 4 P. तुम्ही । to be satisfied. .

सु (पूर्ण—Wet) 4 A. प्राणिगर्भविमोचने । to bring forth as a child, P. P. सूनं.

सुज् (सुज—Anit) 4 A. विसर्गे । to be abandoned, to drop, मटादे, अस्थयते, असृष्ट, संस्थाप, Caus. Aor. अससर्जत्—त or असीसृजत्—त, Desid. सिसृजते, Deri. सुट, मटुं, सद्गा.

सो (घो—Anit) 4 P. अंतकर्मणि । to put an end to, to kill, to finish, स्यति, अस्यत्, स्यतु, स्येयं, असात् or असासीत्, सेपासं, Pass. सीयते, Caus. सायपति—से, Desid. सिपासति, Deri. सित, सामुं, सित्या.

स्तिम् { टिम् } (Set) 4 P. आद्रिमाये to become wet, to moist.

स्तप् (धूप—Set) 4 P. सपुच्छाये । to pile, to collect, to erect.

स्तस् (प्णसु—Set) 4 P. निरसने । to reject, to eject, Aor. अस्त्र-सीत् or अव्वासीत्. Caus. स्वस्यति—ते or चास्यति—ते (according to some). Deri. द्वस्त, द्वसित्या, or द्वस्त्या, द्वसितुं.

स्तिष् (पिण्ड—Wet) 4 P. स्तेहे । to feel affection for, to love, to be kind to, सिष्णोह, सिष्णोहिथ, or सिष्णोह or सिष्णोग्रप, स्तेहितास्मि or स्तेहास्मि or स्तेग्धास्मि, स्तेहिष्पति or स्तेहेष्पति, अस्त्रिहत्, Desid. सित्विक्षति or सित्विहिषति or सित्वेहिषति, Deri. स्तिष्प or सीढ, त्रिष्पित्या or स्तेहित्या or सीढुा, स्तेहितुं, स्तेहुं, or स्तेग्धुं.

स्तुस् (प्णसु—Set) 4 P. अदाने । आदान इत्येके । अदर्शन इत्यपरे । to eat, to take, to disappear, Deri. स्तुत्त, स्तुसित्या or स्तुस्त्या, स्तोसितुं.

स्तुह् (प्णह—Wet) 4 P. उद्धिरणे । to vomit.

स्त्रिव् (निखु—Set) 4 P. गतिशोपणयोः । to go, to dry, स्त्रीव्यति, अस्त्री-व्यत्, स्त्रीव्यतु, स्त्रीव्येयं, Desid. सित्तेविषपति or सुख्लेपति, Deri. स्त्रृत स्त्रेवित्या or स्त्रिवित्या or रुद्धत्या, स्त्रेवितुं.

स्तिद् (विदा—Anit) 4 P. गाव्रप्रक्षरणे । to perspire, स्वेत्तास्मि, स्वेत्यति, अस्वेत्यत्, अस्विदत्, Desid. सिवित्ससि, Deri. स्विज, स्वित्या, स्वेच्छुं.

हृष् (Set) 4 P. तुष्टौ । to rejoice, to exult, to stand erect as hair.
 Caus. Aor. अजहर्षत्—त or अजीहर्षत्—त, Deri. हृष् or हृषित,
 हृषितुं, हृषित्वा.

॥ अथ श्रु-विकरणः स्वादिगणः पञ्चमः ॥

—३८—

अंश् (अंश्—Wet) 5 A. व्यासौर्संघातेच । to pervade, to heap, to obtain, to go to, अंशनुते, अश्नुवते, आश्नुत, अश्नुतां, अश्नुवीय, आनशे, आनशिषे or आनक्षे, अश्निताहे or अष्टाहे, अश्निष्यते or अक्ष्यते, आश्निष्यत or आक्ष्यत, आश्निष् or आष्, अश्निर्णीय or अक्ष्यर्णीय, Deri. अष्ट, अश्नितुं or अष्टुं, अश्नित्वा or अष्टा.

अह् (a Vedic root—Set) 5 P. व्यासौ । to pervade, अह्नोति.

आप् (आप्ल—Anit) 5 P. व्यासौ । to pervade, to obtain, to occupy, to reach, आप्नोति, आप्लुवंति, आप्नोत्, आप्नोतु, आप्लुयां, आप, आपिथ, आपास्मि, आप्स्यति, आप्स्यत्, आपत् Desid. ईप्सति, Deri आस, आप्तुं आप्वा.

ऋ (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायाम् । to kill, ऋणोति.

ऋक्षि (a Vedic root—Set) 5 P. हिंसायां । to kill, ऋक्षिणोति.

ऋध् (ऋधु—Set) 5 P. वृद्धौ । to increase, to prosper, to please, ऋधनोति, आधनोत्, ऋधनोतु, आधीर्त्, non-conjugational forms are like those of ऋध् 4 P.

क्षि (a Vedic root—Anit) हिंसायां । to kill, क्षिणोति, क्षिणुवः—क्षिणवः, अक्षिणोत्, क्षिणोतु, क्षिणुयां; non-conjugational forms are like those of क्षि 1 P.

ऋ (ऋ—अ॒—Anit) 5 U. हिंसायां । to kill, ऋणोति—ऋणते, ऋणवंति—ऋणवते, कृणवः—कृणवः, अकृणोत्—अकृणत, ऋणोतु—ऋणतां, ऋण—ऋणव्य, ऋणयां—कृणवीय, चकार—चक्रे, कर्तास्मि—हे, करिष्यति—ते, भकरिष्यत्—त, अकार्पाद्, अकृत, क्रीयासं—कृपीय, Pass. क्रीयते, Caus. कारयते—ते, Desid. चिकीर्षति—ते, Deri. कृत, कर्तुं, कृत्वा.

चम् (चहु—a Vedic root—Set) 5 P. भक्षणे ; to eat, अस्नोति.

चि (चि—अनि—Anit) 5 U. चयने । to collect, to cover, चिनोति—
चिनुते, चिनुवः—चिन्वः, चिनुवहे—चिन्वहे, अचिनवं, अचिन्वि, अचि-
नोद्, अचिनुत, चिनोतु, चिनुतां, चिनुयां, चिन्वीय, चेतास्मि—हे,
चेष्यति—ते, अचेष्यद्—त, अचैषीद्, अचेष्ट, चीयासं, चैषीय, Pass.
चीयते, Caus. चापयति—ते or चापयति—ते, Desid. चिचीपति—ते
or चिकीपति—ते, Deri. चित, चेतुं, चित्वा.

चिरि { Vedic roots—Set } 5 P. हिंसायाम् । to kill, चिरिणोति,
जिरि { Set } जिरिणोति.

तिर् { Set } 5 P. आस्कंदन—गति—घेषु । to assail, to go, to
seek, to injure or kill, to challenge, तिक्ष्णोति, तिश्वोति.

तिष् (Set) 5 P. हिंसायाम् । to kill, to challenge, तिघ्नोति..

त्रप् (Set) 5 P. प्रीणने । to please or to be pleased, तृप्तोति, Caus.
Aor. अतर्पद्—त or अतीतृपत्—त.

दध् (a Vedic root—Set) 5 P. धातनेपालनेच । to destroy, to
protect, दध्नोति, Aor. अदधीत् or अदाधीत्.

दभ् (दंभु—Set) 5 P. दंभने । to deceive, to injure, दभ्नोति, अद-
भ्नोत्, दभ्नोतु, दभ्नुयाम्, ददंभ, दंभितास्मि, दंभिष्यति, अदंभीत,
दभ्न्यासं. Pass. दभ्यते, Desid. धिष्सति or धीष्सति or दिर्दभिष्सति,
Deri. दध्य, दंभितुं, दद्वा, or दंभित्वा.

दाश् (a Vedic root—Set) 5 P. हिंसायां । to kill, दाशोति.

दु (दु—दु—Anit) 5 P. उपतापे । to give pain, to burn, to be dis-
tressed, दुनोति, दुदाव, दुदक्षिध-दुदोथ, दोतास्मि, दोष्यति, अदोषीत्—
दूयासं, Pass. दूयते, Deri. दुत, दोतुं, दूत्वा.

दृ (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायाम् to kill, दृणोति, दवार,
दर्तास्मि, दरिष्यति, अदार्तीत्, द्रियासं.

धु (धु—अनि—Anit) 5 U. कंपने । to shake; to tremble; धुनोति;
धुनुते; दृधाव; दृधुवे; धोतास्मि—हे; धोष्यति—ते; अधौषीत्—अधोष्ट;
धूयासं—धीषीय; Caus. पावयति only.

- धृ** (धू—ज्—Wet) 5 U. कंपने । to shake, to excite, to kindle, to treat roughly, धूनोति; धृते, धोतास्मि—हे or धवितास्मि—हे; Deri. धृत; धोतुं; धवितुं; धृत्वा.
- धृष्** (ज्रि—धृषा—Set) 5 P. प्रागल्भे । to be bold, confident, impudent or impatient; to challenge; धृष्णोति Caus. Aor. अदीधृष्ट—त or अदधर्षत्—त, Deri. धर्षित or धृष्ट, धर्षितुं—धर्षित्वा.
- पृ** (a Vedic root—Anit) 5 P. प्रीतौ । to please, पृणोति.
- मि** (हु—मि—ज्—Anit) 5 U. प्रक्षेपणे । to throw, to scatter, Deri. मित, मित्वा, मातुं, मित्रिम (मयनेननिवृत्तम्).
- राध्** (Anit) 5 P. संसिद्धौहिंसायांच । to accomplish; to kill; to propitiate. राघ्नोति.
- रि** (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायां । to kill. रिणोति.
- वृ** (वृ—ज्—Set) 5 U. वरणे । to choose; to solicit; to cover; to surround; to restrain. वारि(री)तास्मि—हे, अवारीत्, अवारि(री)ष्, Desid. विवरि(री)षति—ते or बुवृषति—ते, Deri. वृत, वारि(री)—तुं, वृत्वा.
- शक्** (शङ्कु—Anit) 5 P. शक्तौ । to be able; to be powerful; to bear, शक्नोति, शशाक, शेकुः शक्तास्मि, शक्षयति, अशक्त् Desid. शिक्षति, Deri. शक्त, शक्तुं, शक्त्वा.
- शि** (शि—ज्—Anit) 5 U. निशाने । to whet; to excite.
- सध्** (पचे—Set) 5 P. हिंसायां । to kill, Aor. असधीत्, असाधीत्.
- साध्** (पाध्—Anit) 5 P. संसिद्धौ । to accomplish. साभ्नोति, साद्वा-स्मि, सात्यति Desid. सिषात्सति.
- सि** (पि—ज्—Anit) 5 U. बंधने । to tie, P. P. सित, सिन (mouthful), सित्वा, सेतुं.
- सु** (शु—ज्—Anit) 5 U. स्तपन—पीडन—स्नान—सुरा—संधानेषु । to cause to bathe: to churn; to pour out; to bathe; to press out juice; to distil.
- स्तिष्** (एष—Set) 5 A. आस्कंदने । to ascend; to assail.

स्तू (स्तू-अनि॒ट) 5 U. आ॒ष्टादने । to cover.

स्तृ (a Vedic root—Anit) 5 P. प्रीति—पालनयोः—प्रीतिचलनयो—रित्यन्ये । to gratify, to defend, to shake.

स्तृ (a Vedic root—Anit) 5 P. चितायां । to remember; to recollect.

हि (Anit) 5 P. गती पृद्धीच । to go; to grow.

॥ अथ श-विकरणस्तुदादिगणः पृष्ठः ॥

इल् (Set) 6 P. स्वप्नशेषणयोः । to sleep, to throw. इलति, इयेल, एलितास्मि, एलिप्पति, एलिप्पद, ऐलीद, इत्यासं, इलित, एलिता, एलितुं.

इष् (Set) 6 P. इच्छायाम् । to wish. इच्छति, इयेप, एपितास्मि, or एटास्मि Deri. इट, एपितुं or एटुं, एपित्या or इट्या, इच्छत्, इपियस्.

उज्ज् (Set) 6 P. उत्सर्गे । to abandon; to leave.

उंडू (उच्छि॒-Set) 6 P. उंडे । to glean.

उब्ज् (Set) 6 P. आर्जये । to make straight.

उभ् { Set } 6 P. पूरणे । to fill with.

कृच् (Set) 6 P. स्तुती । to praise, कृचाति, आनर्च, अर्चितास्मि, अर्चित्यति, आर्चिप्पत्, आर्चात्, कृच्यासं, Desid. अर्चिचिपति, Deri, कृचित, अर्चितुं, अर्चित्या.

कृच्छ् (Set) 6 P. गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभायेतु । to go; to fail in faculties; to become hard or congeal; (A. with सं) कृच्छति; (with प्र or सं प्राच्छंति समुच्छते) आनर्ढ, कृच्छितास्मि, कृच्छिप्पति, आर्चिच्छप्पत्, आर्चलीत्, कृच्छयासं, (समुच्छितादे, समुच्छिप्पते, समार्चिष्ट, समुच्छिषीय). Pass. कृच्छयते.

कृष् ॥ { Set } 6 P. हिंसायां । to kill.

कृष् (कृषि—Set) 6 P. गतौ । to go or approach. कृषति, (with प्र, प्रार्षति).

कृद् (Set) 6 P. मदे । to be proud.

किलः (Set) 6 P. श्वैत्यक्रीडनयोः । to become white; to sport. किलति.

कु ॥ (कु-ङ्क-कुटादि:—Anit) 6 A. आर्तस्वरे । to moan, कुवते, अकुवत्, कुवता, कुकुवे, कुताहे, कुव्यते, अकुव्यत्, अकुत्, कुषीय, Pass. क्षयते.

कुच् (कुटादि:—Set) 6 P. संकोचने । to contract; to shrink; to be crooked; (generally with सं).

कुद् (कुटादि:—Set) 6 P. कौटिल्ये । to be crooked, to bend.

कुड् (कुटादि:—Set) 6 P. बाल्येसंघतिच । to act as a child; to heap.

कुण् (Set) 6 P. शब्दोपकरणयोः । to sound; to support with gifts.

कुर् (Set) 6 P. शब्दे । to sound, कुरति, Bene. कूर्यासं.

कु (कु-ङ्क-कुटादि:—Set) शब्दे । 6 A. to sound; to groan, कुवते, अकुवत्, कुवता, कुकुवे, कुविताहे, कुविष्यते, अकुविष्ट, कुविषीय, Pass. क्षयते.

कुड् (Set) 6 P. दाढेभक्षणेच । to become firm; to eat.

कुड् (कुटादि:—Set) 6 P. घनत्वे । to become thick, कृडति.

कृत् (कृती—Set) 6 P. छेदने । to cut, कृतसि, अकृतत्, कृत्तु, कृतेयं, चकर्त, कर्तितास्मि, कर्तिष्यति or कर्त्स्यति, अकर्तिष्यत् or अकर्त्स्यत्. अकर्तीद्, कृत्यासं, Caus. Aor. अच्चिकृतत्-त, अच्चकर्तत्-त, Desid. चिकर्तिपति or चिकृत्सति, Deri. कृत्त, कर्तितुं, कर्तित्वा.

कृष् (कृषि—Anit) 6 U. विलेखने । to draw; to plough. कृषति—ते, कर्त्तास्मि—हे or क्रषास्मि—हे, कक्ष्यति—ते or कक्ष्यति—ते, अकाक्षीत् or अक्राक्षीत्, अलक्षत् or अकृष्ट.

कृ (Set) 6 P. विक्षेपे । to scatter; to throw; (A. with अप to scratch the ground for food or abode), किरति, अकिरत,

किरतु, चार, करि(री)तास्मि, करि(री)प्यति, अकारि(री)प्यत्, अकारीत्, कीर्यासं, Pass. कीर्यते, Caus. कारयति—ते, Desid. चिक-
रित्पति only, Deri. कीर्ण, करि(री)तुं, करि(री)त्वा.

कुड़ (कुटादि:-Set) 6 P. निमज्जनेधनिभावेच ; to sink; to become-thick, कुटति.

क्षि (Anit) 6 P. निवासगत्योः to dwell; to go.

क्षिप् (क्षिप्त-Anit) 6 U. प्रेरणे । to throw.

क्षुर (Set) 6 P. विलेखने । to scratch.

खिद् (Anit) 6 P. परियाते परितापेच । to strike; to afflict; to be displeased. सिंदृति, असिंदृत्, खिदतु, चिक्षेद, सेत्तास्मि, सेत्त्यप्ति, असेत्यप्ति, अखेत्तरीद्, सियासं, Deri. खिन्न.

खिल् (Set) 6 P. उँचे । to glean.

खुड़ (कुटादि:-Set) 6 P. संवरणे । to cover.

खुर (Set) 6 P. छेदने । to cut.

यु (कुटादि:-Anit) 6 P. युरीपोत्समै । to void or discharge excrement. शुष्टिति, Deri. गून्.

यज् (कुटादि:-Set) 6 P. शब्दे । to sound. शुजति.

यह् (कुटादि:-Set) 6 P. रक्षणे । to protect. शठति.

युक्त् { Set } 6 P. ग्रंथे । to string together.

यर् (यरी-कुटादि —Set) 6 A. उत्यमने । to make an effort. Pass. गूर्यते, Desid. जुयुरिपते or जुगोरिपते. Deri. गूर्ण.

गू (Set) 6 P. निगरणे । to swallow, गिरति or गिलति, अगिरत्—अगिलत्, गिरतु-गिलतु, गिरेयं or गिलेयं, जगार-जगाल, गरि(री)तास्मि—गलि(ली)तास्मि, गरि(री)प्यति, गलि(ली)प्यति, अगारीत्, अगालीत्, गीर्यासं, Pass. गीर्यते, Caus. गारयति—गालपति only. Deri. गीर्ण, गीर्खां, गरि(री)तुं, गलि(ली)तुं.

युट् { कुटादि:-Set } 6 P. प्रतिघाते । to strike against.

ब्रुण् (Set) 6 P. भ्रमणे । to roll.

ब्रुर् (Set) 6 P. भीमार्थशब्दयोः । to frighten; to sound.

ब्रूर्ण् (Set) 6 P. भ्रमणे । to roll; to whirl.

चल् (Set) 6 P. विलसने । to play; to amuse oneself.

चिल् (Set) 6 P. वसने । to dress. चिलति.

छुद् (कुटादिः—Set) 6 P. छेदने । to cut. छुटति.

छुड् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to conceal. छुडति.

चृत् (चृती—Set) 6 P. हिसाम्रथनयोः । to kill; to hurt; to connect together, चृतनि, अचृतत्, चृततु, चृतेयं, चर्चत्, चर्तितास्मि, चर्तिष्यति or चत्स्यति, अचर्तिष्यत् or अचत्स्यत्, अचर्तीत—चृत्यासं, Caus. Aor. अचीचृतत्—त or अचर्चतत्—त, Desid. चिचर्तिष्पाति or चिचृत्साति Deri. चृत्, चर्तितुं, चर्तित्वा.

छुद् (कुटादिः—Set) 6 P. भेदने । to cut, छुटति.

छुड् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover, छुडति.

छुप् (Set) 6 P. स्पृश्ये । to touch, छुपाति.

छुर् (कुटादिः—Set) 6 P. भेदने । to cut; to engrave; to envelop.

जर्ज् (Set) 6 P. परिभाषण—हिसा—तर्जनेषु । to say; to blame; to kill; to reprove.

जुह् (कुटादिः—Set) 6 P. बंधने । to bind, जुटति.

जुह् { Set } 6 P. गतौ । to go, जुडति, जुनति.

जुष् (जुषी—Set) 6 A. प्रीतिसेवनयोः । to please; to like; to take delight in; to suffer; to enter, जुषते, Desid. जुजोषिषते or जुजुषिषते, Deri. जुष्ट, जोषितुं, जोषित्वा or जुषित्वा.

झर्ज् (Set) 6 P. परिभाषणभर्तर्सनयोः । to speak; to blame; to menace.

तिल् (Set) 6 P. स्नेहे । to oil; to anoint. तिलति.

तुद् (कुटादिः—Set) 6 P. कलहकर्मणि । to quarrel; to cut, तुटति.

तुड् (कुटादिः—Set) 6 P. तोडने । to tear, to kill, तुडाति.

तुण् (Set) 6 P. कौटिल्ये । to curve.

तुद् (तुद्—Anit) ६ U. व्यथने । to wound; to strike; to pain; to vex, तीतास्मि-हे, तोत्स्पति-ते, अतोत्स्पत्-त, अतीत्सीद्—अतुम, तुपासं, तुत्सीय, Deri. तुज्ज, तुत्या, तोर्नुं.

तुष्ट-तुंगे { Set } ६ P. हिंसायां । to kill.
तुष्ट-तुङ्कु {

तुष्ट-तुंगे { Set } ६ P. प्रीणने । to please or to be pleased.

तुह् { तुह् } ५ P. हिंसायां । to kill, तहितास्मि—तद्वास्मि, तुहि-
तुह् { तुह् } तास्मि—तुंदास्मि, Caus. Aor. अततहत्-त, अतीतहत्-त,
अततुहत्-ते, Deri. तुह, तहित्वा, तुह्ना, तहित्तुं, तह्नुं, तुहित्तुं,
तुह्नुं.

तुद् (कुटादि:-Set) ६ P. छेदने । to cut; to break.

त्वच् (Set) ६ P. संवरणे । to cover.

शुद् (कुटादि:-Set) ६ P. संघरणे । to cover.

दिश् (विश—Anit) ६ U. अतिसर्जनेआज्ञापनेकथनेच । to give; to order; to tell; to show; to grant, देष्टास्मि-हे, देष्टपति-ते, आदि-
श्यत्-त, अदिक्षद्-त, दिक्षीय, Deri. दिष्ट, दिष्टा, देष्टुं.

इ (इ—इ—Anit) ६ A. आदरे । to honour; to care for; (mostly with आ), आद्रियते, आद्रियत, आद्रियतां, आद्रियेय, आदद्रे, आद-
तोहे, आद्रिष्यते, आद्रिष्यत, आद्रित, आद्रिषीय, Pass. आद्रियते,
Caus. आदरयति-ते, आदीदरत्-त, Desid. आदिदरिष्यते, Deri. आदृत.
आदत्तुं, आदृत्य.

तृप् (Set) ६ P. उत्क्षेपे । to give pain.

तृफ् (Set) ६ P. क्षेपे । to give pain.

तृभ् (दृभि—Set) ६ P. ग्रंथे । to string; to connect; (mostly with सं), Caus. Aor. अदीदृभत्-त or अददर्भत्-त, Deri. दृध्य,
दर्भित्तुं, दर्भित्वा.

कृङ् (Set) 6 P. उत्कृशे । to give pain.

दुण् (Set) 6 P. गतिहिंसाकौटिल्येषु । to go; to kill; to make crooked.

घि (Anit) 6 P. धारणे । to hold; to possess. धेतास्मि, धेष्याति, अधैर्णीत्, धीयासं, Pass. धीयते.

धू (कुटादि:-Set) 6 P. विधूनने । to shake; to cause to tremble.
धुवति, अधुवद्-धुवतु, धुवेयं, दुधाव, धुवितास्मि, धुविष्यति, अधुविष्यत्, अधुवीत्.

धृ (धृ—हृ—Anit) 6 A. अवस्थाने । to be; to exist, ध्रियते, अध्रियत, ध्रियतां, ध्रियेय, दधे, धतहि, धरिष्यते, अधरिष्यत, अधृत.

धृ (कुटादि:-Anit) 6 P. गतिस्थैर्ययोः । to go; to be fixed. ध्रुवति.

धृव् (Set) 6 P. गतिस्थैर्ययोः । to go; to stand firm.

निल् (णिल्—Set) 6 P. गहने । to understand with difficulty; to become thick.

लुइ (णुइ—Anit) 6 U. प्रेरणे । to throw; to push; to urge on; to drive; to remove; to direct, नोच्चास्मि—हे, नोस्यति—ते, अनोस्यत्-त, अनोत्सीत्—अनुत्त, तुयासं-तुत्सीय, Deri. लुत्त or लुञ्ज, तुत्त्वा, नोत्तु.

लुइ (णुइ—Anit) 6 P. प्रेरणे । to throw, कर्वमिश्रायेऽपिफले परस्मै-पदार्थः पुनः पाठः (सिद्धांत कौमुदी). This root should be Paras-maiapadi even when the fruit of the action refers to the agent.

नू (णू—कुटादि:-Set) 6 P. स्तुतौ । to praise, लुवति, अनुवत्, लुवतु, लुनाव, लुवितास्मि, लुविष्यति, अनुवति, लूयासं.

पि (Anit) 6 P. गतौ । to go.

पिश् (Set) 6 P. अवयवे—समूहस्यांशभावे-दीपनायांच । to form; to be reduced to constituent part; to light. पिंशति, अपिंशत्-पिंशतु, Pass. पिश्यते, Desid. पिपिशिष्यति, or पिषेशिष्यति, Deri. पिशित, पेशितुं, पिशित्वा or पेशित्वा.

उद् (कुटादि:-Set) 6 P. संश्लेषणे । to embrace; to intertwine.

उह् (कुटादि:-Set) 6 P. उत्सर्गे । to quit; to dismiss.

धुण् (Set) 6 P. शुभकर्मणि । to be pure or virtuous; to do a holy work.

धुर् (Set) 6 P. अग्रगमने । to proceed; to lead.

धुन् (Set) 6 P. महत्त्वे । to be great or large.

धृ (धृ-इ—Anit) 6 A. (always with व्या) व्यायामेव्यापारेच । to be busy or active, व्याप्रियते, व्यापर्ताहे, व्यापृत, व्यापृष्टीय, Pass. व्याप्रियते, Desid. व्यापुपूर्ते.

धृइ (Set) 6 P. सुखने । to gladden.

धृण् (Set) 6 P. प्रीणने । to please; to propitiate; Caus. Aor. अप-पर्णद-त or अपीपृणद-त.

धृच्छ (Anit) 6 P. जीवसायां । to ask; to seek; to desire; to know, .
(A. with आ) पृच्छति-ते, अपृच्छत-त, पृच्छतु-तां, पृच्छेय-य,
पप्रच्छ-पप्रच्छे, प्रटास्मि-हे, प्रक्षयति—ते, अप्रक्षयद-त, अप्राक्षीत—
अप्रष्ट, पृच्छयासं-प्रश्नीय, Pass. पृच्छयते, Deri. पृष्ट, पृष्टा, प्रष्टुं.

धिल् (Set) 6 P. भेदने । to break.

धुड् (कुटादि:-Set) 6 P. स्थागोसंवरणेच । to discharge, to cover.

धृह (धृह—Wet) 6 P. उदयमने । to work, to labour. धर्हितास्मि or
वर्ढास्मि, वर्हिष्यति or भक्ष्यति, अवर्हिष्यत् or अभक्ष्यत्, अवर्हीत् or
अभृक्षत्, Caus. Aor. अवर्हदत् or अभृष्टदत्, Desid. विवर्हिषति or
विभृक्षति, Deri. धृट, वर्हितुं or वर्हौं, वर्हित्वा or वर्हृत्वा.

धुज् (भुजो—Anit) 6 P. कौटिल्ये । to bend, to curve, to be crooked.
भोक्तास्मि, भोक्ष्यति, अभोक्ष्यत्, अभौक्षीत्, Deri. भुग्न,
भोज्ञुं, भुक्त्वा.

ध्रस्ज् (ध्रस्जे—Anit) 6 U. पाके । to fry, to roast, to parch. भृजति
—ते, अभृजत-त, भृजतु-तां, भृजेयं—य, वधृज-वधर्ज, or वधृजजे
or वधर्जे, भ्रटास्मि—हे or भर्टास्मि—हे, ग्रक्षयति—ते or भक्ष्यति—ते,
अवर्क्षयत्-त, or अभक्ष्यत्-त, अभ्राक्षीत् or अभार्क्षीत्-अप्रष्ट, अभर्ट,
भृजयासं-भक्षीय or भर्टीय, Pass. भृज्जयते, Caus. भृजजयति—ते or
भर्जयति—ते, Aor. अवधृजत-त or अवधर्जत-त, Desid. विभ्रक्षति
—ते or विभर्क्षति—से or विभ्रजिजपाति—ते or विभार्जिपाति—ते. Deri.
भृट, भर्टुं or भर्टौं, भृष्टा.

भुइ् (कुटादि:-Set) 6 P. आच्छादने-संचये-निमज्जन इत्येके । to cover, to collect, to plunge.

मर्ज् (डु-मर्जो—Anit) 6 P. शुद्धौ । to sink down, to be immersed in water; to be disheartened; मज्जति; अमज्जत; मज्जतु; मंज्जेयं; ममज्ज; ममज्जित्य or ममज्जक्थ; मंकवास्मि; मंक्षयति: अमंक्ष्यत; अमांक्षीत; मज्जयासं; Pass. मज्जयते; Caus. मज्जयति-ते; अममज्जत—त; Desid. मिमक्षति; Deri. मर्जन; मंकुं; मंकत्वा; मज्जथुः

मिल्लू (Set) 6 P. उत्क्लेशे । to annoy, to hurt, to obstruct.

मिल् (मिलि—Set) 6 U. संगमे । to be united with, to meet, to join, to clash, to happen. Desid. मिमिलिपति—ते or मिमोलिपति—ते; Deri. मिलित; मेलितुं; मिलित्वा or मेलित्वा.

मिष् (Set) 6 P. स्पर्धायां । to rival, to contend with, to look on or at.

मुच् (मुच्चू—Anit) 6 U. मोक्षणे । to free, to liberate, to release, to loosen, to abandon, to grant, to except, to shed, to discharge to dismiss, to utter, to void, मुच्चति—ते; अमुच्चत्—त, मुच्चतु—तां; मुच्चेयं—य; मुमोच—मुमुच्चे; मोक्तास्मि—हे; मोक्षयति—ते; अमोक्ष्यत—त; अमुच्चत्—अमुक्त; मुच्यासं—मुक्षीय; Pass. मुच्यते; Desid. मुमुक्षति—ते or मोक्षयते; Deri. मुक्त; मोक्तितुं; मुक्तत्वा.

मुद् (Set) 6 P. आक्षेप-मर्दन-बंधनेषु । to blame, to crush, to bind.

मुण् (Set) 6 P. प्रतिज्ञाने । to promise.

मुर् (Set) 6 P. सर्वेषुने । to surround, to bind together, Bene. मूर्यासं.

मृ (मृ-डू—Anit) 6 A. (but P. in all non-conjugational tenses except the Aorist and the Bene.) प्राणत्यागे । to die, म्रियते, अम्रियत, म्रियतां, म्रियेय, ममार, मर्तास्मि, मरिष्यति, अमरिष्यत्, अमृत, मृषीय, Pass. म्रियते Caus. मारयति—ते, अमीमर्त्-त, Desid. मुमृषति Deri. मृत, मर्तु, मृत्वा.

मुड् (Set) 6 P. मुखने । to make happy, to rejoice.

मृण् (Set) 6 P. हिंसायां । to kill.

संश् (Anit) 6 P. आमर्शनेपाणिधानेच । to touch, to consider, to reflect, Act. मर्षास्मि or ग्रटास्मि, मर्ष्यति or ग्रष्यति, अमर्शयद्-तः, अग्रक्षयत्, असूक्षत् or अमार्क्षीत् or अग्राक्षीत्, Caus. Aor. अमीसूक्षत्-त् or अमर्क्षीत्-त्, Desid. मिसूक्षति, Deri. सूट, मर्दु or ग्रटु, सूटा.

रि (Anit) 6 P. गतौ । to go, to move.

रिष् { Set } 6 P कथने कथनेवा । सुद्र-निंदा-हिंसा-दानेतु । to boast, रिह { to speak, to fight, to censure, to kill, to give.

रिक् (Anit) 6 P. हिंसायां । to kill, रोटास्मि, रोक्ष्यति, अरेक्ष्यत्, अरिक्षत्, Deri. रिट, रेषु, रिद्वा.

रुज् (रुजो—Anit) 6 P. भंगे । to break, to destroy, to bend, to pain, to injure, रोक्तास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत्, अरौक्षीत्, Deri. रुण, रोक्तुं, रुक्त्वा.

रुद् (Anit) हिंसायां । to kill, रोटास्मि, रोक्ष्यति, अरुक्ष्यद्; Deri. रुट; रुद्धा; रोष्टुं.

लज् (ओलज्जी—Set) 6 A. ब्रीढने । to be ashamed, to be bashful. Deri. लग्न; लजितुं; लजित्वा.

लस्त् (ओलस्जी—Set) 6 A. ब्रीढने । to be ashamed; to be bashful, लज्जते; अलज्जत; लज्जतां; लज्जेय; ललज्जे; लाज्जितादे; लाज्जिष्यते; अल-ज्जिद्वा; लाज्जिपीय; Pass. लज्जयते; Caus. लज्जयति; Desid. लिलज्जिते; Deri. लग्न or लज्जित; लजितुं, लजित्वा.

लिख् (Set) 6 P. अक्षरविन्यासे । to write, to scratch, to draw, to touch, to peck. Desid. लिलिखिष्यति or लिलेखिपाति; Deri. लिखित, लिखित्वा or लेखित्वा.

लिप् (लिप—Anit) 6 U. उपदेहे । to anoint, to besmear, to cover, to spread over, to stain, to pollute, लिपति—ते; अलिपत्—तः, लिपतु—तां, लिपेयं-य; लिलेप-लिलिपे; लेप्तास्मि-हे; लेप्त्यति—ते; अलेप्त्यत्—तः; अलिपत्—त or अलिप्त; Deri. लिप्त; लेप्तुं; लिप्त्वा.

लिश् (Anit) 6 P. गतौ । to go, to move, लेटास्मि, लेक्ष्यति, अलेक्ष्यत्, अलिक्षत्, Deri. लिट, लेषुं, लिष्टा.

छट् { कुटादि:—Set } 6 P. संश्लेषणे । to wallow, to roll about, to join.

छप् (छप्ल—Anit) 6 U. छेदने । to cut, to break, to rob, to plunder, to seize, to suppress, छंपति—ते, अछंपत्—त, छंपतु—तां, छंपेयन्—य, छलोप—छलुपे, लोपास्मि—हे, लोप्यति—ते, अलोप्यत्—त, अलुपत्—अलुप्त, Deri. छुस, लोप्तुं, लप्त्वा.

छभ् (Set) 6 P. विमोहने । to confound, to disturb, Deri. लुभित, लुभित्वा or लोभित्वा, लुध्वा.

विच्छू (Set) 6 P. गतौ । to go, to move, विच्छायति, अविच्छायत्, विच्छायतु, विच्छायेयं, विविच्छ or विच्छायान्तकार, विच्छितास्मि or विच्छायितास्मि, विच्छिष्यति or विच्छायिष्यति, अविच्छायिष्यत् or अविच्छिष्यत्, अविच्छीत् or अविच्छायीत्, विच्छयासं or विच्छायासं, Pass. विच्छयते or विच्छायते, Caus. विच्छयति—ते or विच्छाययति—ते, Desid. विविच्छिष्पति or विविच्छायिष्पति, Deri. विच्छित or विच्छायित, विच्छितुं or विच्छायितुं, विच्छित्वा or विच्छायित्वा.

विज् (ओविजी—Set) 6 A. भयचलनयोः । to fear, to tremble (generally with उद्) P. P. उद्धिशः.

विद् (विद्—Anit but Set according to some) 6 U. लाभे । to get, to obtain, to find, to take in marriage, विदति—ते, अविदत्—त, विदतु—तां, विदेयं—य, विवेद—विविदे, वेत्तास्मि—हे or वेदिता—स्मि—हे, वेत्स्यति—ते or वेदिष्यति—ते, अवेत्स्यत्—त or अवेदिष्यत्—त, अविदत्—अविज्ञ or अवेदिष्ट, विद्यासं—वित्सीय or वेदिषीय, Desid. विवित्सति—ते or विविदिष्पति—ते or विवेदिष्पति—ते, Deri. विज्ञ विज्ञ, वेत्तुं or वेदितुं, विदित्वा, वित्त्वा or वेदित्वा.

विध् (Set) 6 P. विधाने । to pierce, Desid. विविधिष्पति or विवेधिष्पति.

विल् (Set) 6 P. संवरणे । to cover, to conceal.

विश् (Anit) 6 P. प्रवेशने । to enter, (A. after नि) वेष्टास्मि—हे, वेक्षयति—ते, अवेक्षयत्—त, अविक्षत्—त, Deri. वेष्ट, वेष्टुं, विष्टा:

बृण् (Set) 6 P. प्रीणने । to please, to gratify.

बृह (बहु—Wet) 6 P. उद्यमने । to work, to labour, (see बृह).

च्यच् (Set) 6 P. द्व्याजीकरणे : to deceive, to defraud, द्विचषि, अविचत्, विचतु, विचेयं, विद्याच, अद्यचीत् or अव्याचीत्.

ब्रश्च (ओव्रश्चू—Wet) 6 P. छेड़ने : to cut, to tear, to wound, दृश्वति, अवृश्वत्, वृश्वतु, वृश्वेयं, वृश्वश्व, ब्रश्वितास्मि or ब्रश्वास्मि, ब्रश्विष्यति or ब्रश्यति, अब्रश्विष्यत् or अब्रश्यत्, अब्रश्वीत् or अब्रा-क्षीत्, Deri. वृक्षण, ब्रश्वितुं or ब्रदुं, ब्रश्वित्वा.

ब्रुह् (कुटादि:—Set) 6 P. संयरणे : to cover, to heap.

शिल् (Set) 6 P. उंछे : to glean.

शद् (शहू—Anit) 6 P. शातने : to perish gradually. (Forms are like those of शद् 1 P.)

शुन् (Set) 6 P. गती : to go.

शुभ् { Set } 6 P. झोभायां : to shine.

सद् (पहु—Anit) 6 P. विशरणगत्यवसादनेषु : to divide, to break, to go, to wither, to despond, to be weary, (forms are like those of सद् 1. P.)

सिच् (पिच्—Anit) 6 U. क्षरणे : to sprinkle, to moisten, to scatter, सिंचति—ते, असिंचत्—त, सिंचतु—तां, सिंचेयं—य, सिपच—सिपिचे, सेक्तास्मि—हे, सेक्षयति—ते, असेक्षयत्—त, असिचत्—त or असिक्त, Deri. सिक्त, सेक्तुं, सिक्त्वा.

सिल् (पिल्—Set) 6 P. उंछे : to glean.

सुभ् (सुभ—Set) 6 P. भापाहिंसयोः : to speak, to kill.

सुर् (सुर—Set) 6 P. ऐश्वर्यदीप्ययोः : to rule, to shine.

सू (सू—Set) 6 P. प्रेरणे. | to impel, to drive, to discharge, to remit, सुवति, असुवत्, सुवतु, सुपाव, सवितास्मि-सविष्यति, असाधीद्, Deri सूत; सवितुं; सूत्वा.

सूज् (Anit) 6 P. विसेंग : to leave, to create, to let loose, to let off, to throw, to produce, to put on, स्फटास्मि; सक्षयति; असक्षयत्; असाक्षित्; Deri. सूट; स्रदुं; सप्टा..

स्त्रिह (शृङ्—Wet) 6 P. हिंसायां । to kill, to hurt, to strike, स्तर्हि-
ता॒स्मि or स्तर्हा॒स्मि; स्तर्हि॒ष्यति or स्तर्क्ष्यति; अस्तर्हा॒त् or अस्तृक्षत्;
Desid. तिस्तर्हि॒ष्यति or तिस्तृक्षति; Deri. स्तृढ़; स्तर्हि॒तुं or स्तर्ह॑;
स्तर्हि॒त्वा or स्तृद्वा.

स्थुद् (कुटादि:-Set) 6 P. संवरणे । to cover, to hide.

स्पृश् (Anit) 6 P. संस्पृश्ने । to touch, to cling to, to act upon;
to affect, to accept, to reach, to wash, स्प्रटा॒स्मि or स्पर्टा॒स्मि,
स्प्रक्ष्यति or स्प्रक्ष्यति; अस्प्रक्ष्यत् or अस्प्रक्ष्यत्; अस्पृक्षत् or अस्प्राक्षीत्
or अस्पाक्षीत्; Caus. Aor. अपि॒स्पृशत्-त or अपि॒स्पृशत्-त; Desid.
पि॒स्पृक्षति, Deri. स्पृष्ट; स्प्रृद्धुं or स्पृष्टुं; स्पृष्टा.

स्फर् (कुटादि:-Set) 6 P. संचलने । to tremble, to move.

स्फुर् (कुटादि:-Set) 6 P. विकसने । to blow, to blossom, to break.

स्फुर् (कुटादि:-Set) 6 P. संवरणे । to cover.

स्फुर् (कुटादि:-Set) 6 P. स्फुरणे । to throb, to palpitate, to be-
come agitated, to start, to appear clearly, to flash, Caus.
स्फारयति-ते or स्फोरयति-ते; Aor. अपुस्फरत्-त or अपुस्फुरत्-त.

स्फूर् (कुटादि:-Set) 6 P. संचलने । to tremble, to throb.

हिल् { Set } 6 P. भावकरणे । to express amorous inclinations.

हुड् (Set) 6 P. संघाते । to collect.

॥ अथ श्रम्—विकरणो रुधादिगणः सप्तमः ॥

अंज् (अंजू—Wet) 7 P. व्यक्ति—ब्रक्षण—कांति—गतिषु । to make
clear, to anoint, to be beautiful, to go, अनक्ति, आनक्त—ग्,
अनक्तु, अंज्यां, आनंज, अंजितास्मि or अंक्तास्मि, अंजिष्यति or
अंक्ष्यति, आंजिष्यत् or आंक्ष्यत्, अंजीत्, अज्यासं, Pass. अज्यते,
Deri. अक्त, अंजितुं or अंक्तुं, अंजित्वा or अंक्ष्वा or अक्ष्वा.

इंद्र (जि—इन्धि—Set) 7 A दीप्ति । to shine, to kindle, इद्धे, ऐद्ध, इंद्राम्, इंधीय, इधाचके, इधिताहे, इधिष्यते, ऐधिष्यत, ऐधिट Pass इध्यत, P. P. इद्ध

उन्द्र (उदी—Set) 7 P. हेदने । to moisten, उनचि, औनत, उनच्च उया, उदाचकार, उदितास्मि, उदिष्यति, औंदीत्, उयास Pass उयते, P P उत्त or उच्च

छंद (छती—Set) 7 P घेटने । to surround, छुणचि

क्षुद्र (क्षुदिट—Anit) 7 U सपेषणे । to pound, to crush, क्षुणचि—क्षुत्त, अक्षुणद्—भक्षुत्त, क्षुणत्तु—क्षुत्ता क्षुया—क्षुदीय, चुक्षोद—चुक्षुदे, क्षोतास्मि—हे, क्षोऽस्यति—ते, अक्षास्यत्—त, अक्षुदत्—अक्षोत्सीत्—अक्षुत्त, Deri क्षुणण, क्षोत्तु, क्षुत्तग.

खिद् (खिद्—Anit) 7 A देन्ये । to be displeased or distressed, खिते, अखिदि, खित्ता, खिदीय

छिद् (छिदिट—Anit) 7 U द्वैधीकरणे । to cut, to interrupt, to destroy, छिनचि—छित्ते, अच्छिनत्—अच्छित्त, छिनत्तु—छित्ता, छिया—छिदीय, चिच्छेद—चिच्छुदे, छेत्तास्मि—हे, एत्पति—ते, अच्छत्स्यत्—त, अच्छिदत् or अच्छेत्सीत्—अच्छित्त, Deri छित्त, छेत्तु, छिया

छृद् (उ—छृदिर—Set) 7 U दीर्दिवेनयो । to shine, to play, छृणचि, छृते, छर्दिष्यति—ते or छर्स्यति—ते, छृयास, छर्दिपीय or छृत्सीय, Caus Aor अचिछृदत् or अचचृर्दत्—त, Desid चिच्छृदिष्पति—ते or चिच्छृत्सति—ते, Deri छृन्न, छर्दितु, छर्दित्वा or छृत्तग.

तञ्च { तचू—Wet } 7 P सकोचने । to contract to shrink, तनकि, तेज् { तजू—Wet } तचितास्मि, तजितास्मि, तकास्मि, तच्यासं, तज्यास, Pass तच्यते, तज्यते, Deri तक्क, तजित्या, तचित्या, तक्त्वा, तक्त्या.

तृह् (उ—तृदिर—Set) 7 U हिसानादरयो । to kill, to disregard, तृणचि—तृते, तर्दितास्मि—हे, तर्दिष्यति—ते, तर्स्यति—ते, अतर्दीत्—अतृदद, अतर्दिट, तृयास—तर्दिपीय, तृत्सीय, Caus Aor अततर्दत्—त or अतीतृदत्—त, Desid तितर्दिष्पति—ते or तितृत्सति—ते Deri तृणण, तर्दितु, तर्दित्वा or तृत्त्वा

तुहे (Set) 7 P. हिंसायां । to kill, to slay.

पिष्ट (पिष्ट—Anit) 7 P. संचूर्णने । to grind, to pound, to crush.

पिनाष्टि, अपिनद्-इ, पिनष्टु, पिंडि, पिंडयां, पेष्टास्मि, पेक्ष्यति, अपेक्ष्यत्, अपिष्ट, Deri. पिष्ट, पेष्टु, पिष्टा.

पृच्छ (पृच्छी—Set) 7 P. संपर्के । to touch, to bring into contact with, to unite, to satiate, to increase, पृणवित्, अपृणक्, पृणक्तु, पृच्छयां, पृच्छ. Deri. पृच्छत्, पर्चितुं, पर्चित्वा.

भंज (भंजो—Anit) 7 P. आमर्दने । to break, to split, to interrupt, to frustrate, to disappoint, भनक्ति, अभनक्, भनक्तु, भंज्यां, बभंज, भंकतास्मि, भंक्ष्यति, अभंक्ष्यत्, अभांक्षीत्, भञ्यासं, Pass. भञ्यते, Desid. बिभंक्षति, Deri. भग्न, भंक्तुं, भंक्त्वा or भञ्यता.

भिद् (भिदिर्—Anit) 7 U. विदारणे । to break, to cut asunder, to transgress, to divide, to open, to cause to expand, to change, to perplex, to distinguish, to disturb, to betray, to set at variance, भिनत्ति-भित्ते, अभिनद्-अभित्त, भिनत्तु-भित्तां, भिद्यां-भिदीय, बिभेद्—बिभिदे, भेत्तास्मि-हे, भेत्स्याति-ते, अभेत्स्यत्-त, आभेदत् or अभैत्सीद्-अभित्त, Deri. भिन्न or भित्तं (a fragment), भेत्तुं, भित्त्वा.

भुज् (Anit) 7 P. पालने । to protect, to govern, to rule, [A. अन-वने । to eat, to enjoy, to endure, to pass (as time)].

भुनक्ति-भुक्ते, अभुनक्-अभुक्त, भुनक्तु-भुक्तां, भुज्यां—भुजीय, बुभोज-बुभुजे, भोज्यास्मि-हे, भोक्ष्यति-ते, अभोक्ष्यत्-त, अभौक्षीत्—अभुक्त, Cans. भोजयाति-ते, (but भोजयति only in the sense of eating), Deri. भुक्त, भोज्य or भोग्य, भोक्तुं, भुक्त्वा.

युज् (युजिर्—Anit) 7 U. योगे । to join, to unite, to apply, to use, to meditate, to concentrate the mind, to prepare, to grant, to intend, (A. after a preposition ending in a vowel), युनक्ति-युक्ते, अयुनक्—अयुक्त, युनक्तु—युक्तां, युज्यां—युजीय, युयोज-युयुजे, योक्तास्मि-हे, योक्ष्यति-ते, अयोक्ष्यत्-त, अयुजत् or अयौक्षीत्—अयुक्त.

रिच् (रिचि॑र—Anit) 7 U विरेचने । to purge, to empty, to evacuate, रिणक्ति—रिक्ते, अरिणक्ह—अरिन्त्त, रिणक्तु—रिक्तां, रिच्यां रिचीय, रिरेच—रिरिचे, रेक्तास्मि—हे, रेक्ष्यति—ते, अरेक्ष्यत्—त, अरिच्त् or अरैक्षीत्—अरिक्त, Deri रिक्त, रेक्तु रिक्त्वा.

रुध् (रुधि॑र—Anit) 7 U. आवरणे । to oppose, to obstruct, to besiege, to enclose, to obscure, to harass, रुणद्धि—रुद्धे, अरुणत्—अरुद्ध, रुणद्धु—रुद्धा, रुध्यां—रुधीय; रुरोध—रुरधे, रोद्धास्मि—हे, रोत्स्थाति—ते, अरोत्स्थत्—त, अरुधत् or अरौसीत्—अरुद्ध, Desid. रुरुत्साति—ते, Deri रुद्ध, रोद्धु, रुद्धा.

विच् (विचि॑र—Anit) 7 U. पुथगभावे । to divide, to separate, to discern, to remove from, विनक्ति—विन्ते, अविनक्ह—अविन्त, विनक्तु—विन्तां, विच्यां—विचीय, विवेच—विविचे, वेकतास्मि—हे वेक्ष्यति—ते, अवेक्ष्यत्—त, अविच्त् or अवैक्षीत्—अविन्त, Desid विविक्षति—ते, Deri, विन्त, वेक्तु विक्त्वा.

विज् (ओ—विजी—Set) 7 P भय—चलनयो । to fear, to tremble, to be disgusted, विनक्ति, अविनक्ह, विनक्तु, विज्यां, विवेज, विजितास्मि, P P. विग्र.

विद् (विद्—Anit) 7 A विचारणे । to discuss, to reason upon, to consider, to understand, वित्ते, अविंदत, वित्ता, विंदीय, Deri. विज्ञ or विज्ञ, वेत्तु वित्ता, (other forms are like those of विद् 4 A.).

वृच् (वृची—Set) 7 P. वर्जने । to abandon, to exclude, वृणाक्ति, P. P. वृक्त.

वृज् (वृजी—Set) 7 P वर्जने । to avoid, P P. वृक्त

शिष् (शिष्ट—Anit) 7 P विशेषणे । to distinguish, to leave as a remainder, शिनटि, अशिनट्, शिनटु, शिष्या, शिशेप, शेषास्मि; शेक्ष्यति, अशेक्ष्यत्, अशिष्पत्, Desid शिशिक्षति, Deri शिष्ट, शेषु, शिष्टा.

हिस् (हिसि—Set) 7 P हिसायाम् । to kill हिनास्ति, अहिनत्, हिनस्तु, हिस्यां, जिहिस, Pass, हिस्यते.

॥ अथ उ-विकरणस्तनादिगणोऽष्टमः ॥

—०:००:०—

कृण् (कृण्—Set) 8 U. गतौ । to go, कृणोति—कृणुते or *अर्णोति; अर्णुते; आर्णोत्—आर्णुत; कृणोत्—कृणुतां or अर्णोत्—अर्णुतां; कृणयां—कृणवीय or अर्णयां—अर्णवीय; आनर्ण—आनृणे; अर्णितास्मि—हे; अर्णिष्यति—ते; आर्णोत्—आर्णिष्ट or आर्त; कृण्यासं—अर्णिषीय; Pass. कृण्यते; Caus. अर्णयति—ते; Desid. अर्णिनिषति—ते; Deri. कृत; अर्णितुं; अर्णित्वा or कृत्वा.

कृ (डु—कृ—क्र—Anit) 8 U. करणे । to do, to make, करोति—कुरुते; अकरोत्—अकुरुत; करोत्—कुरुतां; कुर्यां—कुर्वीय; चकार—चक्रे; कर्ता—स्मि—हे; करिष्यति—ते; अकरिष्यत्—त; अकार्पीत्—अकृत; क्रियासं—कृपीय; Pass. क्रियते; Caus. कारयति—ते; Aor. अचीकरत्—त; Desid. चिकीर्षति—ते; Deri. कृत; कंतुं; कृत्वा.

क्षण् (क्षण्—Set) 8 U. हिंसायाम् । to wound, to hurt, to kill, क्षणोति—क्षणुते; अक्षणोत्—अक्षणुत; क्षणोत्—क्षणुतां; क्षणयां—क्षणवीय; चक्षाण—चक्षणे; क्षणितास्मि—हे; क्षणिष्यति—ते; अक्षणिष्यत्—त; अक्षणीत्—अक्षणिष्ट or अक्षत; क्षण्यासं—क्षणिषीय; Pass. क्षण्यते; Caus. क्षणयति—ते; अचिक्षणत्—त; Desid. चिक्षणिषति—ते; Deri. क्षण; क्षणितुं; क्षणित्वा or कृत्वा.

क्षिण् (क्षिण्—Set) 8 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt, क्षिणोति or क्षेणोति—क्षिणुते or क्षेणुते, अक्षिणोत् or अक्षेणोत्—अक्षिणुत or अक्षेणुत, क्षिणोत् or क्षेणोत्—क्षिणुतां or क्षेणुतां, क्षिणयां or क्षेणयां—क्षिणवीय or क्षेणवीय, चिक्षण—चिक्षिणे, अक्षेणीत्—अक्षेणिष्ट or अक्षित, क्षिण्यासं—क्षेणिषीय, Pass. क्षिण्यते, Desid. चिक्षिष्यिषति—ते or चिक्षेणिषति—ते, Deri. क्षित, क्षेणितुं, क्षिणित्वा or क्षेणित्वा or क्षित्वा.

घृण् (घृण्—Set) 8 U. दीप्तौ । to shine, to burn

---

* The roots कृण्, क्षिण्, घृण्, तृण्, etc. (all of the 8th conjugation) have their penultimate vowels gunated optionally before the conjugational sign.

तन् (तरु—Set) 8 U. विस्तारे । to spread, to stretch, to do, to spin out.

वृण् (वृणु—Set) 8 U. अद्दने । to eat, to graze.

मन् (मनु—Set) 8 A. अवदोधने । to know, to think. मेने, अमनिष्ट or अमत, Desid. मिमनिष्टते, Deri. मत, मानितुं, मनिरथा or मत्वा.

वन् (वनु—Set) 8 A. याचने । to beg, to request, to seek, Deri. यत् वनितुं, वनित्वा or यत्वा.

सन् (सणु—Set) 8 U. दाने । to give, to honour, to obtain, to worship, Aor. असनीत् or असानीत्-असनिष्ट or असात्. Dene. सन्यासं or सायासं, सनिष्टीप, Pass. सन्यते or सायते, Desid. सिसनिष्टिते or सिपासति-ते, Deri. सात्, सनितुं, सनित्वा or सात्वा.

॥ अथ शा-विकरणः क्रयादिगणो नवमः ॥

अज् (Set) 9 P. भोजने । to eat, (with प्र to drink) अज्ञाति, आज्ञात्, अज्ञानु, अज्ञायां, आशा, अशितास्मि, अशिष्यति, आशिष्यत्, आशीद्, अज्ञासं, Caus. आशयति, Desid. अशिष्यति, Deri. अशित्, अशितुं, अशित्वा.

इष् (Set) 9 P. आभीक्षण्ये । to repeat, इष्णाति, ऐष्णात्, इष्णातु, इष्णीयां, (other forms are like those of इष् 4 P.).

उधस् (Set) 9 P. उंचे । to glean, उध्रस्ताति, उधसांचकार, उधसितास्मि, उधसिष्यति, औधसिष्यत्, ओधसीत्, उधस्यां.

क्ष् (Set) 9 P. गतो । to go, क्षणाति—आणात्, क्षणातु, क्षणीहि क्षणीयां, आणांचकार, अरि(री)तास्मि, अरि(री)न्यति, अरि(री)न्यत्, आरीत्, ईर्यासं, Pass. ईर्यते, Caus. आरयति-ते, Desid. ईर्यीर्यति, Deri. ईर्ण, अरि(री)तुं, ईत्वा.

कुथ् { Set } 9 P. संश्लेषणे संक्षेशेच । to cling to, to hurt.
कुथ् { } कुथनाति.

कुष् (Set; but Wet when preceded by निस्) 9 P. निष्कर्षे । to draw out, to extract, to tear, to expel, कुष्णाति, अकुष्णात्, कुष्णातु, कुष्णीयां, चुकोप, कोपितास्मि, (निष्कोपितास्मि or निष्कोष्टास्मि), कोपिष्यति, (निष्कोपिष्यति or निष्कोक्ष्यति), अकोपिष्यत् (निरकोपिष्यत् or निरकोक्ष्यत्), अकौपीत् (निरकोपीत् or निरकुक्षत्), कुष्यासं, Desid. चुकोपिपति or चुकुपिपति, (निश्चुकोपिषति or निश्चुकुपिषति or निश्चुकुक्षति), Deri. कुपित but निष्कुपित only, कोपितुं (निष्कोपितुं or निष्कोष्टुं), कुपित्वा only.

कू (कू-अू—Set) 9 U. शब्दे । to sound, कुनाति—कुनीते, चुकाव—चुकुवे, कवितास्मि—हे, कविष्यति—ते, अकावीत्—अकाविद्, कृयासं—कविषीय.

कृ (कृ-अू—Set) 9 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt, कृणाति—कृणीते, अकृणात्—अकृणीत्, कृणातु—कृणीतां, कृणीयां—कृणीय, चकार—चकरे, करि(री)तास्मि—हे, करि(री)ष्याति—ते, अकारीत्—अकरि(री)-ष or अकीष्ट, कीर्यासं—करिषीय or कीर्षीय, Pass. कीर्यते, Deri. कीर्ण, करि(री)तुं, कीर्त्वा.

कूनू (कूनू—अू—Set) 9 U. शब्दे । to sound, कूननाति—कूनीते.

क्री (हु-क्री-अू—Anit) 9 U. द्रव्यविनिमये । to buy, क्रीणाति—क्रीणीते, अक्रीणात्—अक्रीणीत्, क्रीणातु—क्रीणीतां, क्रीणीयां—क्रीणीय, क्रेत्तास्मि—हे, क्रेष्याति—ते, अक्रैषीत्—अक्रैष्ट, क्रीयासं—क्रैषीय. Caus. क्रापयति—ते, अच्चिकपत्—त, Deri. क्रीत, क्रेतुं, क्रीत्वा.

कुथ् (Set) 9 P. हिंसने । to kill, कुशनाति.

क्लिश् (क्लिश्य—Wet) 9 P. विवाधने । to torment, to distress, क्लिशनाति, अक्लिशनात्, क्लिशनीयां, चिक्लेश, क्लेशितास्मि or क्लेष्टास्मि, क्लेशिष्यति or क्लेक्ष्यति, अक्लेशिष्यत् or अक्लेक्ष्यत्, अक्लेशीत् or आक्लिशत्, क्लिश्यासं, Desid. चिक्लिशिषति or चिक्लेशिषति or चिक्लिक्षति, Deri. क्लिशित or क्लिष्ट, क्लेशितुं or क्लेष्टुं, क्लिशित्वा or क्लिष्टा.

क्षी (क्षीष्—Anit) 9 P. हिंसायाम् । to kill; क्षि(क्षी)ज्ञाति, अक्षि(क्षी)ज्ञात्, क्षि(क्षी)णातु, क्षि(क्षी)णीयां. (Other forms are like those of क्षि 1 P.). Deri. क्षीत, क्षेत्रुं, क्षीत्वा.

क्षुभ् (Set) 9 P. संचलने । to tremble; to agitate; क्षुभाति. अक्षुभात्, -
क्षुभातु, क्षुभीयां, Aor. अक्षोभीत्, Pre., P. क्षुभन्द्. (Other forms -
are like those of क्षुभ् 4 A.).

सच् (Set) 9 P. सूतप्रादुभवि । to be born again; to come forth.

गुप्त् (Set) 9 P. रोपे । to be angry. .

गृ (Set) 9 P. शब्दे । to sound; to speak; to praise; जगार, Desid.
जिगरि(रि)पति or जिगीपति. (Other forms are like those -
of कृ 9 P. with गृ for कृ).

ग्रंथ् (Set) 9 P. संदर्भे । to put together; to compose; to arrange,
to fasten; ग्रन्थाति, अग्रन्थनात्, ग्रन्थातु, ग्रन्थीयां, जग्रंथ or ग्रेय,
अग्रंथीत्, प्रथासं, Pass. प्रथयते, Deri. प्रथित, ग्रंथितुं, ग्रथित्वा -
or ग्रंथित्वा.

यह् (पह—Set) 9 U. उंषादाने । to take; to captivate; to buy; to -
understand; एह्लाति—एह्लीते, अएह्लात्—अएह्लीत, एह्लातु—यह्लीतां,
यह्लीया—यह्लीय, जग्राह—जगहे, यहीतास्मि—हे, महीप्याति—ते, अयही-
प्यत्—त, अमहीत्—अग्रहीट, एह्लासं—महीपीय, Desid. जिपृक्षति—ते,
Deri. यहीत, महीतुं, यहीत्वा.

जू (Set) 9 P. घयोहानौ । to grow old; to waste away; to decay;
कृणाति, Aor. अजारीत्. (Other forms are like those of कृ
9 P. with जू for कृ).

ज्ञा (Anit) 9 U. अवदोधने । to know; to ascertain; to recognize;
to consider; जानाति—जानीते, अजानात्—अजानीत, जानातु—
जानीतां, जानीयां—जानीय, जज्ञौ—जज्ञे, ज्ञातास्मि—हे, ज्ञास्याति—ते,
अज्ञास्यत्—त, अज्ञासीद्—अज्ञास्त, ज्ञेयासं or ज्ञापासं—ज्ञासीय,
Pass. ज्ञायते, Caus. ज्ञापयति—ते, also ज्ञपयति—से (to cause to -
see; to exhibit; to gratify; to slay). Desid. जिज्ञासते, Deri.
ज्ञात, ज्ञेय, ज्ञातुं, ज्ञात्वा.

ज्या (Anit) 9 P. वयोदानौ । to become old, to decay; जिनाति,—
अजिनात्, जिनातु, जिनीहि, जिनीयां, जिड्यौ, ज्यातास्मि, ज्यास्यति,
अज्यास्यत्, अज्यासीत्, जीयासं, Pass. जीयते, Caus. ज्यापयति—ते,
Desid. जिज्यासति, Deri. जीन, ज्यातुं, जीत्वा.

- ३१ (Set) 9 P. वयोहानौ । to become old; to decay; (forms are like those of कृ 9 P. with श्व for कृ).
- तुभ् (Set) 9 P. हिंसायाम् । to kill; तुभनाति.
- दृ (Set) 9 P. विदारणे । to tear; to split open; to fear; Caus. दारयति—ते, also दरयति—ते in the last sense; (other forms are like those of कृ 9 P. with दृ for कृ).
- कृ (द्रू-ज्ञ-Set) 9 U. हिंसायाम् । to kill; हुणाति—हुणीते; हुदाव—हुदुवे; व्रवितास्मि—हे; व्रविष्यति—ते; अद्रावीत्—अद्रविष्ट; द्रूयासं—द्रविषीय.
- धू (धू-ज्ञ-Wet) 9 U. कंपने । to shake; to tremble; धुनाति—धुनीते; अधुनात्—अधुनीत; धुनातु—धुनीतां; धुनीयां—धुनीय; P. P. धून; Pre. P. धुनत्—धुनान. (Other forms are like those of धू 5 U.).
- धृ (Set 9 P.) वयोहानौ । to grow old. (Forms are like those of कृ 9 P. with धृ for कृ).
- धस् (उधस्—Set) 9 P. उँछे । to glean, धस्नाति; Deri. धंस्त; धसित्वा or ध्रस्त्वा; ध्रसितुं.
- नभ् (णभ्—Set) 9 P. हिंसायां । to kill. नभनाति.
- नृ (घटादि—Set) 9 P. नये । to lead; Caus. नरयति—ते (नये); नारयति—ते (नयादन्यत्र). (Other forms are like those of कृ 9 P. with नृ for कृ).
- उष् (Set) 9 P. पुष्टि । to nourish, to bring up; to develop, to support, to augment; to show; to have; पुणाति, अपुणात्, पुष्णातु, पुष्णाण, पुष्णीयां, P. P. पुष्णित Pre. P. पुणत्. (Other forms are like those of पुष् 1 P.).
- पू (पू-ज्ञ—Set) 9 U. पवने । to purify; to discern; to contrive, उनाति—उनीते, अपुनात्—अपुनीत, पुनातु—पुनीतां, पुनीयां—पुनीय, पुपाव—पुपुवे, पवित्रास्मि—हे, पविष्यति—ते, अपविष्यत्—त, अपावीत्—अपविष्ट, पूयासं—पविषीय, Deri. पूत, पून (destroyed), पवितुं, पूत्वा.
- (Set) 9 P. पालनपूरणयोः । to protect, to nourish, to fill, to blow, to satisfy, पूणाति, अपूणात्, पूणातु, पूणीयां, Pre. P. पूणत्. (Other forms are like those of पू 3 P.).

श्री (श्री—अ॒—Anit) ० U. सर्वेणकातीन् । to please, to delight, to show kindness to, to love, to desire, to take delight in. (Forms are like those of श्री ० U. with र् for रु).

सूर् { Set } ० P. स्नेहन—सेचन—पूरणोदु । to become wet, to or { Set } sprinklo, to fill, पुष्णाति, P. P. पुषित, Ger. प्रोपितवा, पृष्ठर् { } उप्पाति. (Other forms are like those of पुष्, and पृष्ठ १ P.).

स्थौ (Anit) ० P. गतो । to go, पूरीनाति, पिशाय, प्रेतास्मि, प्रेष्यति, अप्रेपीन्, पूरीयासं.

बंध् (Anit) ० P. बंधने । to bind, to attract, to catch, to imprison, to wear, to form, to compose, to fix on, to bear fruit, बधनाति, अबधनात्, बधनातु, बधनीयां, बधन्ध, बंदास्मि, भंत्स्यति, अभंत्स्यत, अभंत्सीत्, बध्यासं, Pass. बध्यत, Desid. बिभंत्सति, Deri. बद्ध, बंद्धु, बद्धा.

भू (Set) ० P. भर्तने । भरणेऽन्येके । to blame, to censure, to nourish to maintain, Beno. भूर्यासं, Pass. भूर्यते, Desid. मुसूर्पति, Deri. भूर्ण, भूर्वा. (Other Forms are like those of रु० ० P. with र् for रु).

श्री (Anit) ० P. भये । भरझयेके । to fear, to support. (Forms are like those of श्री ० P. with भ् for रु).

मंथ् (Set) ० P. विलोडने । to churn, to shake, to destroy, to afflict, मधनाति, अमधनात्, मधनातु, मधनीयां, Pro. P. मधनत्. (Other forms are like those of मंथ् १ P.)

मी (मी—अ॒—Anit) ० U. हिंसायाम् । to kill, to destroy, to hurt, to lessen, मीनाति—मीनीते, अमीनात्—अमीनीत, मीनातु—मीनीतां, मीनीयां—मीनीय, Deri. मीत, मार्तु, मीत्या. (Other forms are like those of मि ५ U.).

सुष् (Set) ० P. स्तेये । to steal, to carry off; to excel; to cover; to captivate; मुष्णाति, अमुष्णात्, मुष्णातु, मुष्णि, मुष्णीयां, Aor. अमोषीत्, Desid. मुषुपिति. (Other forms are like those of सुष् १ P.)

मृड् (Set) 9 P. क्षोदे सुखेच । to pound; to be happy; मृद्धाति—
(Other form are like those of मृड् 6 P.).

मृड् (Set) 9 P. क्षोदे । to grind; to crush; to bruise; to squeeze; to
press; to pound; to rule; to overcome; मृद्धाति, अमृद्धात्;
मृद्धातु, मृदान, मृदीयां.

मृ (Set) 9 P. हिंसायाम् । to kill; to injure; Bene. मूर्यासं, Pass.
मूर्यते, Desid. मूर्यति. Deri. मूर्ण, मूर्त्वा. (Other forms are like
those of कृ 9 P.).

यु (यु—च्र—Anit) 9 U. बंधने । to bind; युनाति—युनीते, अयुनात—
अयुनीत, युनातु—युनीतां, युनीयां—युनीय, युयाव—युयुवे, योतास्मि—
हे, योष्यति—ते, अयोष्यत—त, अयौपीत्—अयोष्ट, युयासं—योपीय,
Pass. युयते, Desid. युयूपति—ते, Deri. युत, योतुं, युत्वा.

री (Anit) 9 P. गतिरेपणयोः । to go; to move; to howl; रिणाति,
अरिणात्, रिणातु, रिणीयां, स्त्रिय, रेतास्मि, रेष्यति, अरेष्यत्, अरै—
पीत्, रीयासं, Caus. रेपयति—ते, Desid. रिरीपति, Deri. रीण, रेतुं,
रीत्वा.

.ली (Anit) 9 P. छेपणे । to adhere to; to melt; to be absorbed in;
लिनाति, लिलाय, ललौ, लिलिथ or लिलेथ or लालिथ or ललाथ,
लातास्मि or लेतास्मि, लास्यति or लेष्यति, अलास्यत् or अलेष्यत्,
लीयासं, Desid. लिलीपति, Pre. P. लिनत्. (Other forms are
like those of ली 4 A.).

ल्व (ल्व—च्र—Set) 9 U. (but generally A. after व्यति) छेदने । to
cut; to pluck; to divide; to destroy; लुनाति—लुनीते, लुलाव—
लुलुवे, लवितास्मि—हे, लविष्यति—ते, अलावीत्—अलविष्ट, लूयासं—
लविषीय, Pass. लूयते, Caus. लावयति—ते, Desid. लुल्लृष्टाति—ते, Deri.
लून—लव्य or लाव्य, लूत्वा, लवितुं.

विष् (Anit) 9 P. विप्रयोगे । to separate; to disjoin; विष्णाति.

वृ (वृ—छ—Set) 9 A. संभक्तौ । to serve; to worship; वृणीते, अवृ—
णीत, वृणीतां, वृणीय, वत्रे, वरि(री)तहि, वरि(री)ष्यते, अवरि—
(री)ष्यत, अवरि(री)ष्ट or अवृत, वरिषीय or वृषीय, Desid.

विषरि(रि)पते or वुष्पते. (Other forms are like those of यू ५ U.).

- यू (दृ—श्च—Set) १० U. घरणे । to choose; to select; (but A. only in the sense of “ to support; to bear ”) पापार-घरे, अपार्ति-अपरि(रि)ट or अदृटै Bene. दृप्तसं—घरिषीप or दृप्तिप Pass. दृप्तते, Deri. दृण, दृत्या. (Other forms are like those of कृ ० U. with दृ for कृ).
- ग्री (Anit) १० U. घरणे । to choose, to select, to hold, to go . ग्रीणाति, ग्रीत्राप, ग्रेतारिम, ग्रेत्यति, अग्रीपीत, ग्रीयासं, Caus. ग्रेपयति —ते, Desid. ग्रीत्रियति. Deri. ग्रीण, ग्रेतुं, ग्रीत्या.
- क्ली (Anit) १० P. घरणे । to choose, to select, to hold, to go. (Forms are like those of ग्री १० P. with श्च for र्).
- शृ (Set) १० P. हिसापास् । to tear asunder, to split in pieces, to hurt, to kill, शशार. (Other forms are like those of कृ ० P. with श्च for कृ).
- अथ् (Set) १० P. विभोचन-प्रतिहर्ष-संदर्भेतु । to loosen, to liberate, to gladden, to bind; to arrange. अधनाति, शअथ्, अद्यात्, Pass. अद्यते, Deri. अथित, अथित्वा or अंथित्वा.
- भी (भी—श्च—Anit) १० U. पाके । to cook, to dress, Caus. आपयति—ते, अशिभयत्—त. (Other forms are like those of कृ with श्च for कृ).
- सि (दि—श्च—Anit) १० U. बंधने । to tie, to bind, सिनाति-सिनीति, असिनात्—असिनीत, सिनातु—सिनीतां, सिनीयां—सिनीय, Pre. P. सिनत्—सिनान. (Other forms are like those of सि ५ U.).
- स्कंभ् (स्कंभु—a santra root—Set) १० P. रोधन—स्तंभनयोः । to obstruct, to stop, स्कंभनाति, चस्कंभ, स्कंभितारिम, स्कंभित्यति, अस्कंभत् or अस्कंभीत्, स्कंभासं, Deri. स्कंभ्य, स्कंभित्वा, स्कंभित्या, स्कंभितुं.
- स्फु (स्फु—श्च—Anit) १० U. आप्वरणे । to go by leaps, to cover, to raise, स्फुनाति—स्फुनीति, (स्फुनोति—स्फुनुते); चुस्फाय-

तुस्कुवे, स्कोतीस्मि—हे, स्कोव्यति—ते, अस्कौपीत्—अस्कोष्ट, रक्षासं—स्कोषीय, Caus. स्कावयति—ते, Deri. स्कुत, स्कोतुं, स्कृत्वा.

स्कुंभ् (Set—a sautra root) 9 P. रोधने—धारणेच । to hinder, to hold, स्कुभ्नाति, तुस्कुंभ, स्कुभ्यासं, Pass. स्कुभ्यते, Deri. स्कुब्ध, स्कुंभित्वा or स्कुब्धत्वा.

स्तभ् { Set } 9 P. रोधने—धारणेच । to stop, to support, स्तभ्नां—स्तंभ् { Set } ति, तस्तंभ, अस्तभत् or अस्तंभीत्, स्तभ्यासं, Pass. स्तभ्यते, Deri. स्तब्ध, स्तंभित्वा or स्तब्धत्वा.

स्तृ (स्तृ—ज्—Set) 9 U. आस्तरणे । to cover, to spread, तस्तार—तस्तरे. (Other forms are like those of कृ 9 U. with स्त for कृ).

हिठ { Set } 9 P. भूतप्रादुर्भवि । to be born again, to come forth.

हेद् (Set) 9 P. विब्राधायाम् । to be wicked, to vex, to hinder.

॥ अथ णिजन्तश्चुरादिगणो दशमः ॥

अद् (Set) 10 U. पापकरणे । to sin, अघयति—ते; अघयांचकार—चक्रे—वभूव—आस; अघयितास्मि—हे; अघयिष्यति—ते; आजिघत्—त; अघयासं—अघयिषीय.

अंक् (Set) 10 U. पदेलक्षणेच । to go, to mark, अंकयंति—ते; (also अंकापयति—ते), आंचकत्—त; Pass. अंक्यते; also अंकाप्यते.

अंग् (Set) 10 U. पदेलक्षणेच । to go, to mark, अंगयति—ते; (अंगापयति—ते).

अंच् (अच्चु—Set) 10 U. विशेषणे । to distinguish, to particularise.

अंज् (आजि—Set) 10 U. भाषायां । to speak.

अंड् (Set) 10 U. अनादरे । to despise.

अंश् (Set) 10 U. इष्टपुण्डाते इष्टपुण्डरारे । to become blind, to shut eyes.

अम् (Set) 10 U. रोगे । to be ill, to afflict with sickness.

अंभर् (Set) 10 P. संभरणे । to bring together.

अर्ह॑ (Set) 10 U. स्तवनेतपनेच । to praise, to heat.

अर्य॑ (Set) 10 U. मूल्ये । to be worth.

अर्च॑ (Set) 10 U. पूजायां । to worship.

अर्ज॑ (Set) 10 U. प्रतिपत्नेसंपादनेच । to procure.

अर्प॑ (अर्थ—Set) 10 A. उपयांचायां । to request, to beg, अर्थयते also अर्थाप्यते; Pass. अर्थ्यते, also अर्थाप्यते.

अर्द॑ (Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt.

अह॑ (Set) 10 U. पूजायाम् । to worship.

अवधीर् { Set } 10 U. अवधीरणे । to despise, to disregard. Desid.—
अवधीर् { Set } अविवधीरपिपति—ते or अवदीरपिपति—ते.

अंश् (Set) 10 U. विभाजने । to distribute; अंशयति—ते; also अंशापयति—ते

अंस् (आसि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

अंस् (Set) 10 U. समाधाते । to distribute.

अंह॑ (अहि—Set) 10 U. भासने । to shine.

आंदोल् (Set) 10 U. आंदोलने । to swing, Desid. आंदोलपिपति—ते.

आप् (आप॑—Set) 10 U. लंभने । to obtain.

इल् (Set) 10 U. घेरणे । to send, to cast, एलयति—ते.

ईङ् (Set) 10 U. स्तुतौ । to praise.

ईर् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to pronounce.

उध्रस् (Set) 10 U. उछे । to glean.

उलंड् (उलहि—Set) 10 U. उत्क्षेपणे । to throw up.

कङ्ग् (Set) 10 U. परिहाणे । to lessen, to deduct.

कर्ज् (Set) 10 U. बलप्राणनयोः । to be strong, to live.

ओलंड् (ओलंडि—Set) 10 U. क्षेपे । to throw.

कण् (Set) 10 P. निमीलने । to wink.

केद् (कटि—Set) 10 U. आध्याने । to be anxious, to remember with regret.

कंड् (कटि—Set) 10 U. भेदने । (वितुषीकरण) रक्षणेच । to separate the chaff from the grain, to protect.

कत् (Set) 10 U. शैथिल्ये । to slacken, कत्रयति—ते; (also कथापयति—ते).

कथ् (Set) 10 U. वाक्यप्रवंधे । to tell, कथयति—ते; (also कथापयति—ते); Pass. कथयते; also कथाप्यते.

कर्ज् (Set) 10 U. भेदने । to bore, (with आ, to hear).

कर्त् (Set) 10 U. शैथिल्ये । to slacken.

कल् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, कालयति—ते; Aor. अचीकलत्—त.

कल् (Set) 10 U. गतौसंख्यानेच । to go, to count, to hold, to know, to regard; कलयति—ते; Aor. अचकलत्—त.

काल् (Set) 10 U. कालोपदेशे । to count the time, Aor. अचकालत्—त.

केक्त् (Set) 10 P. निवासे । to dwell, केत्ययति.

किल् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send.

किञ्च् (किञ्च—Set) 10 A. वधे । to kill.

कीद् (Set) 10 U. वर्णे । to tinge, to colour

कुद् (कुटि—Set) 10 A. छेदने । to break to pieces, कोटयते.

कुदुंब् (कुदुंबु—Set) 10 A. धारणे । to support, कुदुंबयते.

कुह् (Set) 10 U. छेदन-भर्त्सनयोः । to cut, to censure.

कुह् (कुहु—Set) 10 A. प्रतापने । to boil.

कुण् (Set) 10 U. आमंत्रणे to invite, कुणयति—ते.

कुंद् (कुडि—Set) 10 U. देटने । to cover.

कुंद् (कुडि—Set) 10 U. रक्षणे । to protect.

कुत्स् (कुरस्—Set) 10 A. अवक्षेपणे । to despise, to blame.

कुट् (Set) 10 U. मिथ्योक्ती । to tell a lie.

कुट् (कुट्रि—Set) 10 U. अनृतभाषणे । to tell a lie.

कुप् (Set) 10 U. भाषायांशुतोच । to speak, to shine.

कुमार (Set) 10 U. क्रीढायाम् । to play.

कुंप् { कुपि }

कुंप् { कुवि } (Set) 10 U. आचलादने । to cover, to dress.

कुंप् { कुभि }

कुंच् (कुशि—Set) 10 U. दीप्ति । to shine.

कुंस् (कुसि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

कुस्म् (कुस्म—Set) 10 A. कुस्मितस्मयने । to smile improperly.

कुह् (कुहु—Set) 10 A. विस्मापने । to surprise, to deceive. कुहयते-

क्रद् (Set) 10 U परितोषपरिदाहेच । to burn, to give pain.

क्रद् (क्रट—Set) 10 A. आप्रयणे अवसादनेच । to avoid giving; to render indistinct or unintelligible.

क्रण् (क्रण—Set) 10 A. संकोचने । to contract.

क्रण् (Set) 10 U. आमापेमंत्रणेच । to speak, to hold a consultation.

क्रप् (Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak, क्रपयति-ते.

क्रुप् (क्रु—Set) 10 U. सामर्थ्ये । to be able, कल्पयति-ते.

कृद् (Set) 10 U. संशब्दने । to mention, to celebrate. कीर्तयति-ते

केत् (केत—Set) 10 U. आवणे-निमंत्रणे-आमंत्रणेच । to make hear, to call, to advise.

क्रथ् (घटादि:-Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill, क्रययति-ते.

ऋंद् (Set) 10 U. ऋंदसातत्ये । to cry out continually, (generally with आ).

ऋथ् (घटादिः—Set) 10 U. वधे । to kill, हृथयति—ते.

ऋप् (घटादिः—Set) 10 U. अव्यक्ते शब्दे । to whisper, हृपयति—ते.

ऋंज् (क्षनि—Set) 10 U. क्रुद्धजीवने । to live in distress.

ऋण् (Set) 10 U. क्षेपेप्रेरणेच । to throw, to cast, क्षपयति—ते.

ऋंप् (क्षपि—Set) 10 U. क्षत्यां । to endure, to forgive.

ऋल् (Set) 10 U. शौचकर्मणि । to wash, to cleanse, क्षालयति—ते, अक्षालयत्—त, क्षालयतु—तां, क्षालयांचकार—चक्रे, क्षालयितास्मि—हे, क्षालयिष्यति—ते, अचिक्षलत्—त, क्षालयासं—क्षालयिषीय, Pass. क्षालयते, क्षालिष्यते or क्षालयिष्यते, अक्षालि, Desid. चिक्षालयिषति—ते Deri. क्षालित, क्षालयितुं, क्षालयित्वा, प्रक्षालय.

ऋह् (Set) 10 U. भक्षणे । to eat.

ऋोद् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to cast.

ऋच् (Set) 10 U. वंधने । to fasten, to set. ऋचयति—ते

ऋद् (Set) 10 U. संवरणे । to cover, to screen.

ऋड् (Set) 10 U. भेदने । to break in pieces.

ऋंड	{	खडि—Set	}	10 U. भेदने । to break in pieces.
खुड्	{	खुडि—	}	

खेट्	{	Set	}	10 U. भक्षणे । to eat.
-------------	---	-----	---	------------------------

खोट्	{	Set	}	10 U. क्षेपेभक्षणेच । to throw, to eat.
-------------	---	-----	---	---

गज् (Set) 10 U. शब्दे । to sound, गजयति—ते.

गण् (Set) 10 U. संख्याने । to count, गणयति—ते, also गणापयति, Pass. गणयते, also गणाप्यते.

गद् (गदी' —Set) 10 U. देवशब्दे । to thunder, गदपति—ते.

गंध् (गंधु—Set) 10 A. अर्दने । to injure, to ask, गंधयते.

गज् (Set) 10 U. शब्दे । to roar.

गर्द् (Set) 10 U. शब्दे । to sound.

गर्ह् (Set) 10 U. अभिकांक्षापाम् । to desire.

गर्व् (गर्वु—Set) 10 A. माने । to be proud, गर्वयते.

गर्व् (Set) 10 U. चिनिदने । to censure, to blame.

गल् (गल्—Set) 10 A. लवणे । to flow, to dissolve, गालयते.

गवेष् (Set) 10 U. मार्गणे । to seek, to hunt after.

गह् (Set) 10 U. गहने । to be thick, to enter deeply into, गहयति—ते.

गुण् (Set) 10 U. आमंत्रणे—आग्रेष्टने—आदृतीच । to invite, to advise, to multiply. गुणयति—ते.

गुंद् (गुंडि' —Set) 10 U. (generally with अष्ट) घेटने । to enclose, to envelop.

गुंद् (गुंडि' —Set) 10 U. घेटने—रक्षणे—चूर्णनेष्ट । to enclose, to protect, to pound.

गुंद् (गुंडि' —Set) 10 U. मिश्याकथने । to tell a lie.

गुप् (Set) 10 U. भाषायांभासनेच । to speak, to conceal, to shine.

गुर्द् (Set) 10 U. निकेतने । to dwell, गुर्दयति—ते.

गुर् (गुरु—Set) 10 A. उद्यमने । to make an effort.

गुर्द् (Set) 10 U. शुतूती । to praise.

गु (Set) 10 A. विज्ञाने । to know, गारयते.

गुह् (गुहु—Set) 10 A. ग्रहणे । to take, to seize, गुहयते.

गोम् (Set) 10 U. उपलेपने । to smear, to anoint.

ग्रंथ (Set) 10 U. बंधनेसंदर्भेच । to bind, to arrange.

ग्रस् (Set) 10 U. ग्रहणे । to take, to devour.

ग्राम् (Set) 10 U. आमंत्रणे । to invite, to conceal.

घट् (Set) 10 U. चलने—संघाते—भाषायांच । to move, to collect, to speak.

घटू (Set) 10 U. चलने । to shake, to stir.

धंह् (धटि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak, to shine.

धुप् (धुषिर—Set) 10 U. विशब्दने । to proclaim, to announce.

धृ (Set) 10 U. प्रस्त्रवणेछादनेच । to sprinkle, to cover, धारयति-ते.

चक्कू (Set) 10 U. व्यथने । to suffer, to give pain.

चद् (Set) 10 U. भेदने । to kill, to injure; to break.

चंडू (चडि—Set) 10 U. कोपने । to be angry.

चन् (Set) 10 U. अद्वोपहनयोः । to believe, to kill.

चप् (Set) 10 U. परिकल्पने । to grind, चपयति—ते.

चंप् (चपि—Set) 10 U. गतौ । to go.

चर् (Set) 10 U. संशये । to doubt, (with वि, असंशये to think).

चर्च् (Set) 10 U. अध्ययने । to peruse, to study.

चर्व् (Set) 10 U. भक्षणे । to eat, to chew.

चल् (Set) 10 U. भूतौ । to foster, to cherish.

चह् (Set) 10 U. दंभेशाठयेच । to be wicked, to be proud, to cheat, चहयति-ते.

चि (चिं-च्र—Set) 10 U. चयने । to collect, चययति—ते or चपयति—ते, Pass. चरयते or चप्पयते.

चिक्कू (Set) 10 U. व्यथने । to give pain.

चिद् (Set) 10 U. परप्रेष्ये । to send out.

चित् (चित्—Set) 10 A. संचेतने । to think, to perceive, to see, to regain consciousness, चेतयते.

चित्र् (Set) 10 U. चित्रकरणे अद्भुतदर्शनेच । to paint, to make variegated, to see or regard anything as wonderful.

चिद् (चिति—Set) 10 U. सृष्टयां । to contemplate, to think, to discuss.

चिद् (a sautra root—Set) 10 U. लक्षणे । to mark.

चीर् (Set) 10 U. आमर्यणे । to suffer.

चीर् (Set) 10 U. भावायांदीप्तोच । to speak, to shine.

चुक्ख (Set) 10 U. व्यथने । to suffer pain.

चुद् { —Set
चुद् { चुटि } 10 U. छेदने । to cut.
चुद् { चुटि }

चुद् (Set) 10 U. अल्पीमाये । to become small.

चुद् (Set) 10 U. संचोदने । to drive, to put forward, to press, to push on.

चुद् (चुवि—Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill.

चुर् (Set) 10 U. स्तेये । to steal, to assume.

चुर् (Set) 10 U. सहुच्छ्राये । to raise, to elevate.

चूर्ण् (Set) 10 U. ब्रेरणे संकोचनेच । to pulverize, to crush, to drive, to contract.

चूप् (Set) 10 U. संदीपने । to excite, to light.

च्यु (Set) 10 U. सहनेहसनेच । to endure, to laugh, च्याययति—ते.

च्युस् (Set) 10 U. सहनेहसनेच । to endure, to laugh.

छद् (Set) 10 U. आच्छादने । to close, to conceal, to cover, P. P. छळ or छादित.

छद् (Set) 10 U. अपवारणे । to conceal, to cover, छदयति—ते.

छंद् (छंदि—Set) 10 U. संवरणे । to cover, to please, to persuade.

छई (Set) 10 U. वमने । to vomit.

छिद् (Set) 10 U. भेदने । (कर्णभेदने, करणभेदने) to perforate, to bore.

छृद् (छृदि—Set) 10 U. संदीपने । to kindle, छदयति—ते.

- छृष् (Set) 10 U. संदीपनेयाच्ननेच । to kindle, to beg.
 छेद् (Set) 10 U. हैर्धिकरणे । to divide, to cut.
 जंभ् (जभि—Set) 10 U. नाशने । to destroy.
 जल् (Set) 10 U. अपवारणे । to cover.
 जस् (जसु—Set) 10 U. हिंसायांताडनेच । to hurt, to strike.
 जंस् (जसि—Set) 10 U. रक्षणेमोक्षणेच । to protect, to release.
 जिन्व् (जिवि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.
 ज्ञह् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send, to direct.
 ज्ञुष (Set) 10 U. परित्कर्णेपरित्पर्णेच । to think, to examine,
     to be satisfied.
 जृ (Set) 10 U. वयोहानौ । to grow old, to decay, जारयति—ते.
 ज्ञप् (Set) 10 U. ज्ञानेज्ञापनेच । to know, to cause to know, to
     see, to please, ज्ञपयति—ते, Desid. जिज्ञपयिषति—ते or ज्ञीप्सति—
     ते, P. P. ज्ञप्त or ज्ञपित.
 ज्ञा (Set) 10 U. नियोगे । (generally with आ) to command, to
     direct, आज्ञापयति—ते.
 ज्ञि (Set) 10 U. वयोहानौ । to grow old, to decay, ज्ञाययति—ते.
 उंक् (उकि—Set) 10 U. बंधने । to build.
 उप् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.
 उप् (उप—Set) 10 A. संघाते । to collect, डापयते.
 उब् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.
 उडिप् (उडिप—Set) 10 A. संघाते । to collect, to heap together.
 उडिप् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.
 उत्तड् (Set) 10 U. आघातेभाषायांच । to strike, to beat, to play
     upon a musical instrument, to speak.
 उत्त्र (उत्त्रु—Set) 10 U. अद्वोपकरणयोः । to confide in, to assist.
 उत्त्र (उत्त्रि—Set) 10 A. कुडुंबधारणे । to support, to maintain, to
     govern, तंत्रयते.

तप् (Set) 10 U. संतापे । to heat, to burn, to afflict.

तर्फ (Set) 10 U. दीपार्याङ्गापांषित्केच । to shine, to intend, to suppose, to guess, to think of.

तर्ज् (तर्ज्—Set) 10 A. भर्सने । to menace, to conspire, तर्ज्यते.

तल् (Set) 10 U. प्रतिष्ठायाम् । to be full or complete, to fix, to establish.

संस् (संसि—Set) 10 U. अलंकरणे । to adorn, to deck.

तिज् (Set) 10 U. निशाने । to whet, to sharpen, (with उद् to excite).

तिल् (Set) 10 U. स्लेडे । to oil, to be greasy.

तीर् (Set) 10 U. पारगतौर्कर्मसमाप्तौच । to finish, to get through.

तुज् { —Set } 10 U. द्विसा—यलादान—निकेतनेषु । to strike, to
तुंज् { तुंजि } be strong, to take, to live.

तुथ् (Set) 10 U. आवरणे । to cover.

तुंव् (Set) 10 U. अदर्शने अर्द्धनेच । to be invisible, to trouble.

तुल् (Set) 10 U. उन्माने । to weigh, to measure.

तृण् (तृण—Set) 10 A. पूरणे । to fill up.

तृप् (Set) 10 U. तुम्हीसंदीपनेच । to be satisfied, to light.

त्रस् (Set) 10 U. ग्रहणधारणेवारणेच । to take, to hold, to oppose.

त्रंस् (त्रंसि—Set) 10 U. भापायाम् । to speak.

त्रुट् (त्रुट—Set) 10 A. छेदने । to cut.

दंड (Set) 10 U. दंडनिपातनेदमनेच । to punish, to fine, to be subdued.

दंभ् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send, to propel.

दल् (Set) 10 U. विदारणे । to cut, to tear.

दंग् (दंशि—Set) 10 A. दंशने । to bite, to sting.

दंश् (दंशि—Set) 10 U. भापायाम् । to speak.

दस् (दस्—Set) 10 A. दर्शनदंशनयोः । to see, to bite, दासयते.

दंस् (दसि—Set) 10 A. दर्शनदंशनयोः । to see, to bite.

दंस् (दसि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

दात् (Set) 10 U. छेदने । to cut, to divide.

दिव् (दिवु—Set) 10 U. मर्दने । to rub.

दिव् (दिवु—Set) 10 A. परिकूजने । to cause to lament.

दुःख् (Set) 10 U. दुःखक्रियायाम् । to give pain, दुःखयति—ते, also दुःखापयति—ते, Pass. दुःखयते, also दुःखाप्यते.

दुल् (Set) 10 U. उत्थेपे । to shake to and fro.

दृप् (Set) 10 U. संदीपने । to light, to kindle.

दृभ् (दृभी—Set) 10 U. भये । to fear.

दृभ् (Set) 10 U. संदर्भे । to string, to connect.

धक्क् (Set) 10 U. नाशने । to kill, to destroy.

धू (धू—च्र—Set) 10 U. कॅपने । to shake, to agitate, धूनयति—ते, Pass. धून्यते.

धूप् (Set) 10 U. भाषायांदीस्तौच । to speak, to shine.

धूम् { Set } 10 U. कांतिकरणे । to make splendid.

धृ (Set) 10 U. धारणे । to hold, to owe, धारयति—ते.

धृष् (Set) 10 U. प्रसहने । to offend, to overcome.

धेह् (Set) 10 U. दर्शने । to see.

ऋस् (उध्रेस्—Set) 10 U. उँड़े । to glean.

ध्वन् (Set) 10 U. अव्यक्तेशब्दे । to sound, ध्वनयति—ते.

नक्क् (Set) 10 U. नाशने । to perish.

नह् (णट—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

- नैद्** { नद् } (Set) 10 U. भाषायाम् । to speak, to shine.
नूङ् { नल् } (Set) 10 U. आच्छादने । to cover.
- निष्पृह** (निष्पृक—Set) 10 A. परिमाणे । to measure, to weigh.
- पक्ष** (Set) 10 U. परिग्रहे । to seize, to accept, to take aside.
- पच्** (पचि—Set) 10 U. विस्तारयचने । to spread, to make clear.
- पद्** (Set) 10 U. भाषायांवेष्टनेच । to speak, to cover.
- पट्** (Set) 10 U. ग्रंथे । to string, to envelop, to clothe, पटयति—ते.
- पङ्घ** (पङ्घि—Set) 10 U. नाशनेसंहतोच । to destroy, to collect.
- पदं** (Set) 10 U. देवशब्देगतौवा । to thunder, to go, पतयति—ते.
- पथ्** (Set) 10 U. प्रस्त्रेषे । to throw.
- पद्** (पदु—Set) 10 A. गती । to go, to move, पदयते.
- पंथ्** (पथि—Set) 10 U. गती । to go.
- पर्व्** (Set) 10 U. हस्तिभावे । to make green.
- प्लवल्** (Set) 10 U. लवनपवनयोः । to cut, to wash in water impregnated with alkaline salt.
- पश्** (Set) 10 U. बंधने । to bind, to fetter.
- पश्** (Set) 10 U. गती । to go, to move, पपयति—ते.
- पस्** (पसि—Set) 10 U. नाशने । to destroy.
- पार्** (Set) 10 U. कर्मसमाप्ती । to bring to a conclusion, to accomplish.
- पाल्** (Set) 10 U. रक्षणे । to protect, to govern.
- पिच्छृ** (Set) 10 U. कुट्टने । to split, to cut, to divide
- पिज्** (Set) 10 U. हिंसा—चलादान—निकेतनेषु । to kill, to be strong, to take, to dwell.
- पिंजं** (पिजि—Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.
- पिंड्** (Set) 10 U. संघाते । to roll into a lump, to heap.

पिस् (Set) 10 U. गतौ । to go.

पिंस् (पिंसि -Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

पीड् (Set) 10 U. अवगाहने । to afflict, to harass, to annoy, to squeeze, to press, to oppose, to give pain.

पुद् (Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

पुद् (अदंतः-Set) 10 U. संसर्जे । to be in contact, to bind together, पुटयति-ते.

पुड् (Set) 10 U. अल्पीभावे । to decrease, to diminish.

पुण् (Set) 10 U. संघाते । to collect.

पुंड् { पुटि } (Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

पुर्व् (Set) 10 U. निकेतने । to dwell, to invite, पूर्वयति-ते.

पुल् (Set) 10 U. संघातेमहत्वेच । to heap, to be great or large.

पुष् (Set) 10 U. धारणे । to maintain, to promote.

पुंस् (Set) 10 U. अभिवर्धने । to increase, to crash, to pain, to punish.

पुस्त् (Set) 10 U. आदरानादरयोः । to honour, to dishonour, to respect, to disrespect.

पूज् (Set) 10 U. पूजायां । to worship, to honour.

पूर् (पूरि' —Set) 10 U. आप्यायने । to kill, to cover, to intensify..

पूर्ण् { Set } 10 U. संघाते । to collect.

पृच् (Set) 10 U. संयमने । to hinder, to oppose, to join.

पृथ् (Set) 10 U. प्रक्षेपे । to throw, to send, to direct.

पृृ (Set) 10 U. पालनपूरणे । to protect, to fill, पारयति-से.

प्रथ् (Set) 10 U. प्रख्याने । to proclaim, to manifest, to increase, to throw, to publish, प्रथयति—ते.

प्री (Set) 10 U. सर्वे : to please, to gratify, प्रीणयति—ते also (प्रापयति—ते); प्रीणयांचकार—चक्रे, प्रीणयितात्मि—हे, प्रीणयिष्यति—ते, अपिप्रीणदृ—त, प्रीण्यासं—प्रीणयिर्वीय, Pass. प्रीणयते, Desid. प्रिधीणयिष्यति—ते, Deri. प्रीजित, प्रीणयितुं, प्रीणयिरवा.

प्रेस्तोल् (Set) 10 U. आंशोलने : to swing, to shake.

पर् { Set } 10 U. संयमने : to bind, to restrain.

पर् (Set) 10 U. हिंसायां। मापायांदीसौच । to kill, to speak, to shine.

पल् (पटादि:-Set) 10 U. प्राणने : to breathe, पलयति—ते.

पल् (Set) 10 U. मापायांदीसौच । to speak, to shine.

पस्त् (पस्त—Set) 10 A. अर्दने । to injure, to ask, to go.

पिल् (Set) 10 U. भेदने । to break, to split, to divide.

पुछ् (Set) 10 U. भषणे । to bark, to speak.

पुस्त् (Set) 10 U. आदरानादरयोः । to respect, to disrespect.

पूस् (Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt.

भक्ष् (Set) 10 U. अदने । to eat, to devour, भक्षयति—ते.

भज् (Set) 10 U. विभाणने । to give, to cook.

भंज् (भंजि—Set) 10 U. भापायांदीसौच । to speak, to shine.

मंडू (मंडि—Set) 10 U. कल्पाणे—सुखे-प्रतारणेच । to be fortunate, to be happy, to cheat.

मर्त्स् (मर्त्सु—Set) 10 A. तर्जने । to menace, to reprove, to berido.

मल् (मल—Set) 10 A. आमंडने । to see, to behold.

माज् (Set) 10 U. पूथकरणे । to divide, to distribute.

माम् (Set) 10 U. क्रोधे । to be angry.

मू (Set) 10 U. अवकलने । to be purified, to consider, to mix, भावयति—ते.

मू (मू—Set) 10 A. प्राप्तौ । to obtain, to attend, भावयते.

भूष् (Set) 10 U. अलंकारे । to adorn.

भृश् (भृशि—Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

भ्रूण् (भ्रूण—Set) 10 U. भाशाविश्कनयोः । to hope, to fear.

मंड् (मंडि—Set) 10 U. भूषायां । to adorn.

मद् (मद्—Set) 10 A. तृप्तियोगे । to gratify, to please.

मन् (मन्—Set) 10 A. स्तम्भे । to be proud, to stop.

मंत्र् (मात्रि—Set) 10 A. गुप्तपरिभाषणे । to consult, to advise, to ponder over, मंत्रयते.

मर्च् (Set) 10 U. शब्देश्वरणेच । to sound, to take.

मह् (Set) 10 U. पूजायां । to worship, महयति—ते.

मंह् (महि—Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, shine.

मान् (मान—Set) 10 A. स्तम्भे । to stop, to be proud.

मान् (Set) 10 U. पूजायां । to worship.

मार्ग् (Set) 10 U. अन्वेषणे । to seek, to strive after, to obtain.

मार्ज् (Set) 10 U. शब्देशुद्धौच । to sound, to cleanse, to purify.

मिञ्ज् (मिञ्जि—Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

मिङ् (मिंदि—Set) 10 U. स्नेहने । to love, to melt, to become far.

मिश्र (Set) 10 A. संपर्के । to mix, to add, to combine.

मी (Set) 10 U. गतौ । to go, to move. माययति—ते.

मुच् (Set) 10 U. प्रमोचने सोदनेच । to loosen, to liberate, to rejoice.

मुद् (Set) 10 U. संचूर्णने । to crush, to grind, to break.

मुइ (Set) 10 U. संसर्गे । to mix, to unite.

मुस्त् (Set) 10 U. संघाते । to collect.

मूत्र् (Set) 10 U. प्रस्त्रवणे । to discharge urine.

मूल् (Set) 10 U. रोपणे । to cause to grow, to rear.

सृष्टा (सृग्—Set) 10 A. अन्वेषणे । to seek, to examine, to investigate, to beg, सृगयते.

सृज् (सृज्जु—Set) 10 U. शोचालंकारयोः । to wipe off, to adorn.
मार्जयति—ते.

सृप् (Set) 10 U. तितिक्षायां । to forgive.

स्रङ् (Set) 10 U. संयोजने—स्नेहने—स्लेघनेच । to combine, to smear, to speak indistinctly.

स्लेघन् (Set) 10 U. अव्यक्तेशब्दे । to speak indistinctly.

यक्ष् (यक्ष—Set) 10 A. पूजायां । to honour.

यद् (Set) 10 U. निकारोपस्कारयोः । to torture, to encourage.

यंच् (यच्चिं—Set) 10 U. संकोचे । to restrain, to bind.

यम् (घटादिः—Set) 10 U. परिवेषणे । to cover, to surround
यमयति—ते.

यु (यु—Set) 10 A. ज्ञुख्यसायां । to censure, to despise, याषयते.

युज् (Set) 10 U. संयमने । to bind, to restrain.

युष् (a sautra root) 10 U. सेवने । to serve.

रक् { **रग्** } { Set } 10 U. आस्वादनेप्राप्तीच । to taste, to obtain.
रघ्

रंध् (रंधिं—Set) 10 U. भाषायांदीप्तीच । to speak, to shine.

रच् (Set) 10 U. प्रतिपले । to arrange, to compose, to effect,
रचयति—ते.

रस् (Set) 10 U. आस्वादनस्नेहनयोः । to taste, to relish, to love
रसयति—ते.

रह् (Set) 10 U. त्यागे । to abandon, रहयति—ते, Aor. अररहत्—त,
Pass. Aor. अरहि.

रह् (घटादिः—Set) 10 U. त्यागे । to abandon, Aor. अरीरहत्—त,
Pass. Aor. अरहि or अराहि.

रहू (रहि—Set) 10 U. भाषायांदीतौच । to speak, to shine.

रेच् (Set) 10 U. वियोजनसंपर्चनयोः । to separate, to join, to mix.

रुज् (Set) 10 U. हिंसायां । to kill.

रुद् (Set) 10 U. रोये । to be angry.

रुद् (Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

रुग् { रुशि }
रुस् { रुसि } Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

रुष् (Set) 10 U. रोये । to be angry.

रुक्ष् (Set) 10 U. पारुष्ये । to be harsh or rough; to make dry.

रुप् (Set) 10 U. रूपक्रियायां । to form, to represent on the stage, to see, to consider.

रुक्ष् (Set) 10 U. दर्शनांकनयोः । to observe, to mark.

रुक्ष् (लक्ष—Set) 10 U. आलोचने । to see, to look at.

रुग् (Set) 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच । to taste, to obtain.

लंघ् (लंधि—Set) 10 U. भाषायांदीतौ सीमातिकमेच । to speak, to shine, to transgress.

लज् (Set) 10 U. अपवारणे । to cover.

लज् (Set) 10 U. प्रकाशने । to appear, to seem, to shine, लजयति—ते.

लंज् (Set) 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । भाषायांदीसौ प्रकाशने-च । to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine, to be manifest.

लट् (Set) 10 U. उपसेवायां । to fondle, to caress.

लंड् (ओलंडि—Set) 10 U. उत्क्षेपणे । to throw up.

लंड् (लडि—Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

लक् (लल—Set) 10 A. ईम्पायां । to desire, to seek, लालयते.

लज् { Set } 10 U. शिल्पयोगे । to exercise an art, to do anything scientifically.

लाभ् (Set) 10 U. प्रेरणे । to throw, to direct

लिंग् (लिंगि—Set) 10 U. चित्रीकरणे । to paint, to variegate

ली (Set) 10 U. द्रवीकरणे । to melt, लाययति—ते.

लुच् (लुजि—Set) 10 U. दिसा—बलावान—निकेतनेषु । भापायांदीसौच । to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine.

लुट् (Set) 10 U. भापायांदीसौच । to speak, to shine.

लुट् (Set) 10 U. स्तेये । to steal, to plunder.

लुच् (लुचि—Set) 10 U. अदृश्नेऽदृश्नेच । to be invisible, to torment.

लुप् (Set) 10 U. दिसायां । to injure, to hurt

लोक् (लोकु—Set) 10 U. भापायांदीसौच । to speak, to shine. Desid. लुलोकयिपति—ते.

लोच् (लोचू—Set) 10 U. दर्शने । to see, to perceive, Desid. लुलोचयिपति—ते.

वच् (Set) 10 U. परिभाषणे । to speak, to tell, to read.

वज् (Set) 10 U. मार्ग—संस्कार—गत्योः । to prepare the way, to feather an arrow.

वंच् (वंचु—Set) 10 A..प्रलंभने । to deceive.

वद् (Set) 10 U. ग्रंथविभाजनेच । to tie, to string, to connect, to divide, वटयति—ते.

वद् (Set) 10 U. घंथे । to tie.

वंद् { वटि } { घटि } (Set) 10 U. विभाजने । to divide.

वद् (Set) 10 U. संदेशायचने । to inform, to communicate.

वर् (Set) 10 U. ईप्सायां । to wish, to obtain, to desire, वरयति—ते.

वर्ण् (अदंतः—Set) 10 U. वर्ण—क्रिया—विस्तार—गुण—वचनेषु । प्रेरणे वर्णन इत्येके । to paint, to delineate, to extend, to praise, to describe, to drive.

वर्ध् (Set) 10 U. छेदनपूरणयोः । to cut, to fill.

वलक् (Set) 10 U. परिभाषणे । to speak.

वस् (Set) 10 U. स्नेह—च्छेदापहारणेषु । to love, to cut, to take away.

वस् (Set) 10 U. निवासे । to dwell, वसयति-ते.

वस्त् (वस्त्-Set) 10 A. अर्द्धने । to hurt, to torment, to go, to ask.

वाद् (Set) 10 U. सुखसेवनयोः । to make happy, to serve; to fan.

वास् (Set) 10 U. उपसेवायां । to perfume, to incense.

विच्छ् (Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

विडंब् (Set) 10 U. विडंबने । to mock, to imitate, to ridicule.

विद् (विद्-Set) 10 A. चेतनाख्याननिवासेषु । to feel, to experience, to tell, to dwell, वेदयते.

विल् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to cast.

विष्क (विष्क-Set) 10 A. हिंसायाम् । to kill.

विष्क (Set) 10 U. दर्शने । to see, to perceive.

वीज् (Set) 10 U. घयजने । to fan.

वीर् (वीर्-Set) 10 A. विक्रांतौ । to display heroism, to be powerful.

बुद् { बुद्धि } (Set) 10 U. हिंसायां । to kill.

बृ (बृ—ञ्—Set) 10 U. आवरणे । to cover, to conceal.

बृज् (बृजी—Set) 10 U. वर्जने । to avoid.

बृत् { बृद्धु } (Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

बृष् (बृष—Set) 10 A. शक्तिर्बधने । to have the power of production.

बृह् (बृहि—Set) 10 U. भाषायांदीसौच । to speak, to shine.

वेल् (Set) 10 U. कालोपदेशो । to count the time.

व्यय् (Set) 10 U. वित्तसमृत्सर्गे । to expend.

व्रज् (Set) 10 U. मार्गसंस्कारगत्योः । to clear the way, to go.

व्रण् (Set) 10 U. गात्रविचूर्णने । to wound, to hurt, व्रणयति-ते.

शद् (Set) 10 U. असंस्कारगत्योः । to leave unfinished.

शद् (शठ—Set) 10 A. शुआधायाम् । to praise.

शद् (अदंतः—Set) 10 U. सम्यग्द्वभाषणे । to speak ill or well,
शठयति—ते.

शद्ध (Set) 10 U. आविष्कारे । (अनुपसर्गात्) आविष्कार भाषणयोः
(उपसर्गात्) to make manifest (when without preposition),
to make any sound, to utter (when with a preposition).

शम् (शम—Set) 10 A. आलोचने । to look at, to inspect, to show.

शंख् (Set) 10 U. संबंधने । to accumulate.

शिष् (Set) 10 U. असर्वोपयोगे । to leave a residue.

शीक् (Set) 10 U. भाषायांदीप्ती भार्मष्णेच । to speak, to shine, to
be angry, to touch.

शील् (अदंत —Set) 10 U. उपधारणे । to practise repeatedly, to
exercise, to visit, to honour.

शुद् (Set) 10 U. भालस्ये । to be lazy.

शुद्ध (शुद्धि—Set) 10 U. शोषणे । to dry, to become dry.

शुंख् (Set) 10 U. शोचकर्मणि । to purify, to make clean.

शुल्क् (Set) 10 U. अतिस्पर्शने । to leave, to forsake, to pay, to
give, to gain.

शुल्ख् (Set) 10 U. माने । to measure.

शूर् (शूर—Set) 10 A. विक्रांतो । to be powerful, to be valiant.

शूप् (Set) 10 U. माने । to measure.

शृंख् (शृंखु—Set) 10 U. प्रदसने । to insult, to mock at.

अण् (Set) 10 U. दाने । (generally with वि) to give.

अथ् (Set) 10 U. प्रयत्नेप्रस्थान इत्येके । to make effort, to set out.

अथ् (अदंतः—Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak, अथयति—ते.

अथ् (Set) 10 U. मोक्षणेहिंसायांच । to liberate, to kill.

अंथ् (Set) 10 U. ग्रंथसंदर्भे । to arrange.

शिल्ष् (Set) 10 U. श्लेषणे । to embrace, to collect.

श्वद् { **श्वटि** } (Set) 10 U. असंस्कारगत्येः । to leave unfinished
श्वद् { **श्वटि** } to go.

श्वद् (अदंतः—Set) 10 U. सम्यगवभाषणे । to speak ill or well.

श्वर् { **Set** } 10 U. गतौ to go, to move.

श्वल्क् (Set) 10 U. परिभाषणे । to tell, to narrate.

संकेत (Set) 10 U. आमंत्रणे । to invite, to counsel.

संग्राम (संग्राम—Set) 10 A. युद्धे । to fight.

सङ्कृ (पङ्कृ—Set) 10 U. हिंसायां । to hurt, to kill.

सञ्च (सञ्च—Set) 10 A. संतानक्रियायां । to extend, to spread.

सङ्ग (पङ्ग—Set) 10 U. गतौ । to go, to approach.

सभाज् (Set) 10 U. प्रीतिदर्शनयोः । to please, to serve, to salute
to honour.

संबू (Set) 10 U. संबंधने । to collect.

सह (पह—Set) 10 U. सर्पणे । to forbear, to be able.

सांत्व (Set) 10 U. सामप्रयोगे । to appease, to console.

साम् (Set) 10 U. सांत्वप्रयोगे । to conciliate, to console.

सांबू (Set) 10 U. संबंधने । to collect.

सार् (Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak.

सुख् (Set) 10 U. सुखक्रियायाम् । to make happy.

सुङ्कृ (शुङ्कृ—Set) 10 U. अनादरे । to disrespect.

सुचू (अदन्तः—Set) 10 U. पैशून्ये । to betray, to reveal, to show
to ascertain.

सूचू (Set) 10 U. वेष्टने । to try, to bind.

घट (पट—Set) 10 U. क्षरणे । to strike, to wound, to distil, to deposit.

स्तन् (Set) 10 U. देपशम्बदे । to thunder, स्तनयति-ते.

स्तूप (पूर्प—Set) 10 U. समुच्छ्राये । to collect.

लेन् (Set) 10 U. चोयें । to steal.

स्तोम् (Set) 10 U. भाषायाम् । to praise.

स्थूल (स्थुल—अदन्तः—Set) 10 A. परिवृंहणे । to become stout, to grow fat.

स्तिर् (Set) 10 U. स्तेहे । to love, to account, to dissolve.

रग् (रप्त—Set) 10 A. महण—संभेदणयोः । to take, to embrace.

इद् (Set) 10 U. हिस्सायां । to wish, to envy. स्पृहयति-ते.

शक्त (Set) 10 U. स्नेहने । to feel affection for.

शक्तु (Set) 10 U. हिस्सायां । to kill.

फुट (Set) 10 U. भेदने । to burst, to break open.

फुंद { रुक्ति } (Set) 10 U. परिहासे । to laugh at, to joke.

शमद् (Set) 10 U. अनादरे । to disrespect, to slight, to despise.

गम् (स्पम—Set) 10 A. वितके । to consider, to think.

शउद् (Set) 10 U. आस्वादने । to make sweet.

शुभ्र (Set) 10 U. आक्षेपे । to blame, to find fault with, स्वरयति-ते

शंशाद् (Set) 10 U. आस्वादने । to taste.

शुर्क्ख (दिक्ख—Set) 10 A. हिस्सायां । to injure, to kill.

शुर्क्ख { हिष्क } (Set) 10 A. हिस्सायां । to injure, to kill.

हप् { Set } 10 U. ध्यञ्जायावाचि । to speak, to sound.

